

S

294.392

S ~~254~~ 253V

Satasahasrika
Prajnaparamita
edited by
Pratapchandra Ghosh
1902 - 14

S
294. S. 392
B. 253. v
15990

SLNO-

294. S. 392
B. 253. v

[illegible]

रसंख्येयलोकधातुगता* बुद्धानुस्मृतिसमाधिसत्त्वमिताभिसुखीभूतैः
 सर्वबुद्धोत्पादोपसंक्रमणकुशलैरपरिमितबुद्धाधोषणकुशलैर्नागादृष्टिप-
 र्युत्थानसर्वक्षेत्रप्रशमनकुशलैः समाधिगतसहस्राग्निहरिविक्रीडन-
 ज्ञानप्रवेशकुशलैः अपर्यन्तकल्पाक्षीणगुणवर्णासमन्वागतैः । तद्यथा,
 भद्रपालेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नकरेण च नाम
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नगर्भेण च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । रत्नदत्तेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सुसर्प-
 वाहेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नरदत्तेन च नाम
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । गुह्यमुनेन च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । वरुणदेवेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । इन्द्रदेवेन
 च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । भद्रपालेन च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन । उत्तरमतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 विप्रोत्तममतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वर्द्धमानमतिना
 च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनावरण-
 मतिना च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महा-

294. S. 392

B. 253. ✓

अग्निना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अवलोकितेश्वरेण च नाम
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महास्थामप्राप्तिना च बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन । मंजुश्रिणा च सुमारभूतेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
मारसक्तप्रमर्दिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वज्रमतिना च
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नमुद्राद्वक्त्रेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
निव्योत्क्षिप्तद्वक्त्रेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाकरुणाचित्तिना
च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाव्यूहेन च नाम बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन । प्रहराजेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मेरुकूटेन
च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मैत्रेयेण च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन । एतैश्चान्यैश्चानेकैर्बोधिसत्त्वकोटिनियुतशतसहस्रैः ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां स्वयमेव सिंहासनं प्रज्ञापयत्य-
बोद्धत् । पर्यङ्कमाशुज्य ऋजुकायं प्राणधाय प्रतिमुखं स्मृतिमुप-
स्थाप्य तत्र निषद्य सर्वसमाधिराजनामसमाप्तिं यच्च
समाधौ समाधयोऽन्तर्गता अतुप्रविष्टा

अथ खलु भगवान् स्मृतः

• चक्षुषेदं बुद्धचेचं यत्

प्राप्सुञ्चत् । तत्

प्रष्टिरग्निं

८

नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । हृदयश्रीवत्साम्हापुरुषलक्षणात्
षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दशभ्यो-
हस्ताङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । द्वाभ्यां बाहुभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि
निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यामंशाभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसह-
स्राणि निश्चरन्ति स्म । घौवायाः षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशत-
सहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चतसृभ्यो दंष्ट्राभ्यः षष्टिषष्टिरश्मिकोटौ-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चत्वारिंशतो दन्तेभ्यः षष्टि-
षष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां चक्षुर्भ्यां
षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां
ओचाभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म ।
द्वाभ्यां घ्राणाभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । द्वाभ्यां श्रोत्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि

नैषात् षष्टिषष्टिरश्मिकोटौनियुत-

राष्ट्र षष्टिषष्टिरश्मिकोटौ-

न तानि रश्मिकोटौ-

पञ्चमसहस्र-

न्दिशि

स्फुरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं
महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मु-
कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्या-
न्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति
स्म । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं
महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मु-
कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि
गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।
उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन
स्फुरन्ति स्म । धैर्यं सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनावभासेन
स्पृष्टस्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ॥

अथ खलु भगवान् पुनरेव सर्वरोमकूपेभ्यः प्रभां प्राप्नुञ्चत् । यथा
प्रभयाऽवन्निर्वाहसमहासाहसो लोकधातुर्महताऽवभासेन स्फुट*म-
भूत् । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोकधातवोमहताऽवभा-
सेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोक-
धातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटी अभूवन् । उत्तर-
स्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा

* स्फुटमभूत् इति क पुस्तके स्फुटेन भूत् इति ख, घ, पुस्तके स्फुट-
मभूदिति न पुस्तके पाठः । एकोपि पाठो न समोचीनः । स्फुटो-
ऽभूदिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

† क पुस्तके वाल्मुकोपमा इति पाठो बङ्गच्छे भूषते ।

अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिण-
पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन
स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा
लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । अधस्ताद्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् ।
उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन
स्फुटा अभूवन् । यैश्च सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन
स्फुटास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ^(१) ॥

अथ खलु भगवान् पुनरपि या सा तथागतस्य प्रकृतिप्रभा
एतया *यन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति
स्म । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽव-
भासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान्
लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।
उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽव-

* एतया यन्त्रिसाहस्र इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । एतये मन्त्रिसाहस्रेति
पाठोयुक्तः ।

(१) नास्त्युत्तरं प्रधानं यस्याः मेयमनुत्तरा सम्यक् व्यवपरीता सम्बोधिः
सर्वार्थाभिसम्बोधिर्विबुधभूमिरितियावत् ।

भासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमाद्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातृस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । यैश्च सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन स्पृष्टास्ते सर्वे नियता अभवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।

अथ खलु भगवान् मुखदारा जिह्वेन्द्रियं निर्णाम्य सर्वावन्तमिमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं जिह्वेन्द्रियेण स्फुरित्वा स्मितं प्रादुरकार्षीत् । ततश्च जिह्वेन्द्रियादनेकानिनानावर्णानिरश्मिकोटौनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वत्र च रश्म्यां नानारत्नमयानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि सञ्चिष्टन्ते स्म । चित्राणि च दर्शनौयानि मनोरमाणि सुवर्णानि सुगन्धौनि मृदूनि काचिलिन्दिक* सुखमंस्पर्शानि । तत्र च पद्मेषु तथागतिविग्रहानिषण्णधर्मन्देयन्ति स्म । यदुत्तेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां धर्मदेशनां । ते पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातु गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां

* काचिलिन्दिक इति पाठः पुस्तकप्रतुष्टये दृश्यते ।

धर्मदेशनां । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां* लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां धर्मदेशनां । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । अथस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पार-

* लोकधातुशब्दविशेषणस्य क्वचित् स्त्रियां ऐस्तिप्रयोगः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । वस्तुतः कश्चेन्नतु वस्तूनिहित्वा तुखविरामकाः इति ऐस्तिङ्गसंयहवर्गीकृतास्तुशब्दस्य ऐस्तिङ्गत्वात् तद्विशेषणस्यापि ऐस्तिप्रयोगस्यैव युक्तत्वमिति ॥

मिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । उपरिष्ठादिभिः गङ्गानदीवाल्मीकोपमां
लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स्म यदुते-
मासेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । यैश्च सत्तैः सधर्मः
श्रुतस्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ ॥

अथ खलु भगवान् तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्णः सिंहविकी-
र्षितं नाम बुद्धसमाधिं समापद्य तथारूपमृध्यभिसंस्कारमभि-
संस्कारोति स्म । यथारूपेणाध्यभिसंस्कारेण अभिसंस्कृतेनायं
चिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुः षड्विकार^(१)म्यकम्पतः* प्राकम्पत
सम्प्राकम्पत । अवेधत् प्रावेधत् सम्प्रावेधत् अचलत्प्राचलत्सम्प्राचलत् ।
अचुभ्युप्राचुभ्यत्सम्प्राचुभ्यत् । अगर्जत् प्रागर्जत्सम्प्रागर्जत् । अरण्णार-
णत्सम्प्रारणत् । अन्तेषून्नमति स्म मध्येऽवनमति स्म अन्तेऽवनमति
स्म मृदुकः स्निग्धः सूक्ष्मः सर्वसत्त्वहितसुखसञ्ज्ञाननो[†]ऽभूत् ॥

अथ तेन चणलवमुहूर्त्तेन यावन्तोऽस्मिंस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे
लोकधातौ नरकतिर्यग्योनियमलोकाचणपायदुर्गतिविनिपातास्ते
सर्वे समुच्छिन्नाः[‡] अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा मनुष्याणां सभा-
गताया[§] उपपन्ना अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वाश्चातुर्महाराजकायिकानां

* (क, घ, घ)* पुस्तके प्रकम्पतः इति पाठः ख पुस्तके प्रकम्पते इति
पाठः । पञ्चाक्षिखित क्रमेणाकम्पत इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति ।

† सञ्ज्ञानन इति पुस्तकचतुष्टये वृश्यते सञ्ज्ञानान इति पाठोयुक्तः ।

‡ सर्वोक्षणास्त्रास्तमिताः इति ख पुस्तके पाठोऽधिकः ।

§ सभागताया इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । सभागता इति पाठोयुक्तः ।

(१) षड्भावविकाराभवन्तीति वार्थ्यायणः, जायते अस्ति वर्द्धते विप-
रिणमते अपक्षीयते वश्यति । इति निरुक्ते नैगमकाद्ये ।

देवानां चायचिंशानां तुषितानां निर्माणरतीनां परनिर्मितवश-
वर्त्तिनां देवानां सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन पौर्विकीं
जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्यप्रतिलब्धायेन
भगवांस्तेनोपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य भगवन्तं नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समुच्छिन्नाः ।
सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां देवानाञ्च
सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव च प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्तकस्तकेषु बुद्धचेष्टेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलौभृतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गामदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा मनु-
ष्याणां देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसाद-
प्रामोद्यप्रतिलब्धाः स्तकस्तकेषु बुद्धचेष्टेषु ये तत्र तथागता
अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य

पादान् वन्दित्वा प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्न-
मस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चणलवमुद्धर्त्तेन पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा
मनुष्याणाञ्च देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वक्षेपं बुद्धचेवेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति । तानुपमङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चणलवमुद्धर्त्तेन उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां
देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वक्षेपं बुद्धचेवेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपमङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चणलवमुद्धर्त्तेनोत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः, सर्वयमलोकाः

समुष्किक्षाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुव्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु लोकधातुषु* बुद्धचेष्टेषु ये तत्र तथागता
अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य
पादन् वन्दित्वा प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धाश्च-
मस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुद्धर्त्तेन पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुष्किक्षाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुव्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेष्टेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धा स्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धाश्चमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुद्धर्त्तेन दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वाल्कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुष्किक्षाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

* लोकाधातुः इति पुस्तकचतुष्टये एकस्मिन् एव लिखितः ।

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये च तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धान् नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चण्डालवमुद्धर्त्तेन पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाचणास्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वमनुष्याणां
देवानां च सभागताया * उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धान् नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चण्डालवमुद्धर्त्तेनाधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु
लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समुच्छिन्नाः
सर्वाचणास्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वमनुष्याणां देवानां
च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-

* सभागता इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति । एवं परच । *

प्रतिशब्दाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेष्टेषु ये तच्च तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धास्मस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चण्डलवमुद्धर्त्तेन उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाङ्मकोप-
मेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समु-
च्छिन्नाः सर्वाचणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्णाणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्राप्तोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्राप्तोद्य-
प्रतिशब्दाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेष्टेषु ये तच्च तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धास्मस्यन्ति स्म ॥

अथ खलु तेन तत्क्षणेनैव ये अस्मिंस्तिसाहस्रमहासाहस्रे लोक-
धातौ जात्यन्धाः सत्तास्तेऽपि सर्वे चक्षुषा रूपाणि पश्यन्ति स्म ।
बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् शृण्वन्ति स्म । उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिस्मभन्ते
स्म । विचित्रचित्ताः अविचित्रचित्तां प्रतिस्मभन्ते स्म । नग्ना-
खौवराणि प्रतिस्मभन्ते स्म । दरिद्रा धनानि प्रतिस्मभन्ते स्म ।
जिघत्सिता भोजनानि प्रतिस्मभन्ते स्म । पिपासिताः पानीयं प्रति-
स्मभन्ते स्म । रोगस्पृष्टा अरोगा अभूवन् । शून्यकायाविकलेन्द्रियाः
परिपूर्णकायेन्द्रिया अभूवन् । क्लान्तकाया अक्लान्तकाया अभूवन् ।
अविरताकुशलकायवाङ्मनस्कर्मन्ताजीवा विगताकुशलकायवाङ्-
मनस्कर्मन्ताजीवा भवन्ति स्म । सर्वसत्त्वाश्च सर्वसत्त्वेषु समचित्ता-

अभूवन् । यदुत मातापितृभ्रातृभगिनीभिन्नज्ञातिसहायसमक्षिताः
सर्वसत्त्वाश्च कुशलकर्मपथसमन्वागता अभूवन् । ब्रह्मचारिणः शुचयो-
निरामगन्धाः सर्वाकुशलवितर्कविगताः सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन् समये
सर्वसुखसमर्पिता अभूवन् । एवं रूपेण सुखेन समन्वागताः । तद्यथाऽपि
नाम तृतीयध्यानसमापन्नस्य भिक्षोः सुखम् । सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन्
समये एवरूपया प्रज्ञया समन्वागता अभूवन् । यदेवं जानन्ति
स्य । साधु दानं साधु धर्मः साधु संयमः साधु सत्यं साध्वप्रमादः
साधु मैत्री साधु करुणा साध्वविहिंसा साधु सर्वप्राणिभूतेषु ॥

अथ भगवान् तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्ण इमं क्षिप्वाहस-
महासाहसं लोकधातुं सुमेहं चक्रवाडं सदेवभवनं सेन्द्रकं सेन्दुसूर्य-
गभस्तिकं सदेवदानवकायं सव्रह्मकं सशुद्धावासमभिभूय स्थितः
शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम बलवान्दिवाकरः परिशुद्धगणतले पौर्ण-
मास्या वा चन्द्रमण्डलं, तथाच भगवानिमन्त्रिसाहस्रमहासाहसं
लोकधातुमभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते ।
आभया वर्णन तेजसा श्रिया ॥

एवं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातुनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णन तेज-
सा श्रिया ॥

एवं दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातुनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णन तेज-
सा श्रिया ॥

एवं पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवमुत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुनभिभूय
स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवमुत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवं पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन-
भिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन
तेजसा श्रिया ॥

एवं दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोक-
धातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया
वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवं पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातु-
नभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन
तेजसा श्रिया ॥

एवमधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुनभिभूय
स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवमुपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुनभिभूय

स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम सुमेरुः पर्वतराजः सर्वांस्तांश्चान्यान् काल-
पर्वता*नभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया
वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम चन्द्रमण्डलं सर्वतारारूपाण्यभिभूय स्थितं शोभते
भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम सूर्यमण्डलं सर्वांस्तदन्यानवभासानभिभूय स्थितं
शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवमेव भगवान् दशसु दिक्षु सदेवकं लोकं सेन्द्रकं सवृद्धकं
शुद्धावासमभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया
वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

अथ भगवान् पुनरपि यादृशोभगवतः प्रकृत्यात्मभावः तादृश-
मिमन्त्रिमाहस्त्रमहासाहस्रे लोकधातावुपदर्शयति स्म ॥

अथ यावन्तोऽस्मिन् त्रिमाहस्त्रमहासाहस्रे लोकधातौ शुद्धा-
वासकायिकादेवनिकाया आभास्वरा ब्रह्मकायिकाः परनिर्मितवश-
वर्त्तिनो निर्माणरतैः तृषिता यामास्तायस्त्रिंशद्वातुर्महाराजकायि-
कादेवनिकायास्ते सर्वे सिंहासने निषण्णं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं
पश्यन्ति स्म† । ते तुष्टा उदया आतमनस्काः प्रमुदिताः प्रीति-
सौमनस्यजाता दिव्यानि पुष्पाण्यादाय दिव्यानि माल्यानि दिव्यानि

* कुलपर्वतानिति पाठः सङ्कतः प्रतिभाति ।

† ग । पुस्तके पश्यन्ति इति पाठः ।

गन्धानि दिव्यानि विलेपनानि दिव्यानि चूर्णाणि दिव्यानि वासांसि
 दिव्यान्युत्पलकुमुदपुण्डरीकनलिनसौगन्धिकानि केशरतमालपत्राणि
 दिव्यानि वस्त्राणि दिव्यान्याभरणानि दिव्यानि कृत्राणि दिव्या-
 ध्वजा दिव्याः पताकागृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म, उप-
 संक्रम्य* भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । सर्वाणि च तानि पुष्पमाल्यवि-
 लेपनचूर्णादीनि गन्धवस्त्राभरणानि कृत्रध्वजपताकाश्च समनन्तरमेव
 भगवतोऽधिष्ठानेन त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुप्रमाणे भगवतः
 उपरि वैहायसे सर्वसत्त्वोमहापुष्पादिकूटागारः संस्थितोऽभूत् ।
 ततश्च कूटागाराद् दिव्यानि पुष्पाणि पुष्पपट्टदामानि लम्बन्ते स्म
 प्रलम्बन्ते स्म अभिप्रलम्बन्ते स्म । तैश्च पुष्पपट्टदामाभिरयं
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरभिगोभते स्म । तेन च सुवर्णवर्णेन
 भगवतः प्रभाऽवभासेनात्यर्थं गोभते भासते तपति विरोचते स्म ।
 यथा चायं त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरेवं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-

* तैः पुष्पमाल्यैर्गन्धैर्विलेपनैश्चूर्णैर्वीर्यैरुत्पलपद्मकुमुदपुण्डरीकनलिनसौ-
 गन्धिकैः केशरतमालपत्रवस्त्रैराभरणैः कृत्रैर्ध्वजैः पताकाभिर्भगवन्त-
 मवकिरन्ति स्म । व्यभ्यवकिरन्ति स्म । अभिप्राकिरन्ति स्म । ये च
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ मनुष्यास्ते विनेयाभाजनौभूतास्ते
 जलजस्थलजानि पुष्पाणि गृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म ।
 उपसंक्रम्य भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । इत्यधिकः पाठः ख । ग । घ
 पुस्तके दृश्यते ।

† क्षमाभिरिति पुस्तकचतुष्टये पाठः । क्षमाभिरिति पाठोयुक्तः ।

अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । तच्च जाम्बुद्वीपकानां मनुष्याणां तत्तथागतस्थासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो* धर्मं देशयति । यथा च जाम्बुद्वीपकानां मनुष्याणामेवं गोदानीयानां मनुष्याणान्तथागतस्थासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतः तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । पौर्वविदेहकानां मनुष्याणामन्तथागतस्थासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । उत्तरकौरवाणां मनुष्याणां तत्तथागत-

* निषण्ण इति पुस्तकचतुष्टये पाठः ।

स्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो-
 निषण्णो धर्मे देशयतीति । चातुर्महाराजकायिकानां देवानान्तत्तथा-
 गतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतः तथागतो-
 निषण्णो धर्मे देशयतीति । चायचिंशानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचन-
 कदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे
 देशयतीति । यामानान्देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं
 दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । तुषि-
 तानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूद-
 स्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । निर्माणरतीनां देवा-
 नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । परनिर्मितवशवर्त्तिनां देवानान्त-
 त्थथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथा-
 गतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । ब्रह्मकायिकानां देवानान्तत्तथागत-
 स्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो
 धर्मे देशयतीति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनक-
 दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देश-
 यतीति । ब्रह्मपार्श्व्यानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्म-
 भावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति ।
 महाब्रह्माणं देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एत-
 दभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । आभानां देवा-
 नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । परीत्ताभानान्देवानान्तत्तथागत-

नकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरस्तथागतो निषण्णो धर्म-
न्देययतीति । सुदृशानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्म-
भावं दृष्ट्वैतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मन्देययतीति ।
सुदर्शनानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतद-
भूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मन्देययतीति । अकनिष्ठानां
देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं
पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मन्देययतीति ॥

एवं साहस्रे लोकधातौ सर्वमनुष्याणां सर्वदेवानान्तत् तथा-
गतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो
निषण्णो धर्मन्देययतीति । द्विसाहस्रे लोकधातौ सर्वमनुष्याणां
सर्वदेवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं
पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देययतीति ॥

एवं त्रिसाहस्रमहामाहस्रे लोकधातौ सर्वमनुष्याणां सर्वदेवा-
नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरत-
स्तथागतो निषण्णो धर्मन्देययतीति ॥

अथ भगवांस्तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्णः पुनरेव प्रभां प्रासुञ्चयया-
प्रभया*पुनरेवं त्रिसाहस्रमहामाहस्रे लोकधातुर्वेवभाषितो भूत् ।
पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् ।
दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिता-
अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
ऽवभाषिता अभूवन् । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा-

* प्रभयाऽयं इति ख पुस्तके पाठः ।

लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमा लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । पूर्वदक्षिण्यान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो अवभाषिता अभूवन् । दक्षिण-
पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिता
अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
ऽवभाषिता अभूवन् । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोक-
धातवोऽवभाषिता अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा-
लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । येनावभाषेनय इमां* त्रिसाहस्र-
महामाहस्ते लोकधातौ सत्वास्ते सर्वे पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु तथागतमर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धान् सश्रावक-
मङ्गान् बोधिमत्त्वपरिवारान् पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपौमं त्रिसाहस्रमहामाहस्ते
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभिक्षुसङ्घं
बोधिमत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपौमं त्रिसाहस्रमहामाहस्ते लोक-
धातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभिक्षुसङ्घं
बोधिमत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपौमं त्रिसाहस्रमहामाहस्ते
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभिक्षुसङ्घं
बोधिमत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-

* इमां इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । इमे इति पाठोऽयुक्तः ।

† पुस्तकचतुष्टये ये पाठः क्वचित् क्वचित् दृश्यन्ते वस्तुतः सर्वत्रैव ये
इत्यस्य स्थितिरुचिता ।

वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोक-
धातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं सभिक्षु-
सङ्गं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरपूर्वस्यान्दिशि ये
गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहा-
साहस्रं लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं
सभिक्षुसङ्गं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वदक्षिण-
स्यान्दिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं
त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं सभिक्षुसङ्गं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म ।
तत्र च दक्षिणपश्चिमायान्दिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं सभिक्षुसङ्गं बोधिसत्त्व-
परिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं
सञ्जावक* सङ्गं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्राधस्ताद्दिशि
यो गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहा-
साहस्रं लोकधातुं भगवन्तश्च शाक्यमुनिस्तथागतमर्हन्तं सम्यक्

* क, ग पुस्तके सञ्जावकसङ्गं इति पाठः । ख, घ पुस्तके सभिक्षुसङ्गं
इति पाठः ।

† ये इति पाठः सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये न दृश्यते ।

‡ भगवन्तश्चेति चकारो न सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । किन्तु सर्व-
त्रैव स्थातुमुचितः ।

सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोप-
रिष्ठादिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं
चिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तश्च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं सबोधिसत्त्वगणपरिवारं* पश्यन्ति स्म ॥

अथ पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य
यः सर्वपश्चिमो लोकधातुः रत्नावती नाम तत्र रत्नाकरो नाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति स इमामेव
प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ समन्तरश्मिर्नाम बोधिसत्त्वो महामत्त्वस्तं
महान्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्यासत्वनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः योऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावाय अस्य च महतः पृथिवीचालस्य
अस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तं
समन्तरश्मिं बोधिसत्त्वं महामत्त्वमेतदवोचत् । एषं कुलपुत्र पश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति स बोधिसत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

* सबोधिसत्त्वगणपरिवारमिति क, ग पुस्तके पाठः । ० बोधिसत्त्वपरि-
वारमिति ख, घ पुस्तके पाठः ।

अथ समन्तरश्चिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं रत्नाकरस्तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां सहां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
सर्वेषां प्रायःकुमारभूतानां धारणीप्रतिमस्त्रिन्त्रिहार* प्रतिलब्धानां
सर्वसमाधिभमापत्तिवर्षिताप्रज्ञानाम् । भगवान् रत्नाकरस्तथागत
आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भामानां महस्रपत्राणां पद्मानां महस्रं समन्तरश्चये बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं अभ्यवकिर मय्यजान विहारी
च तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरामदाहिते बोधिसत्त्वा-
महासत्त्वा ये तत्र लोकधातादपपन्नामा तत्र चणेषाः ॥

अथ समन्तरश्चिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतो रत्नाकरस्य त-
थागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भामानि महस्र-
पत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्व क्रीटीनियुतशतमहस्रैः सार्द्धं
गृहस्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्धचेत्रादन्तर्हितो
यावन्तः पूर्वस्यान्दिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति
तान् सर्वान् सत् कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
माल्यविलेपनचूर्णचौवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वार्थमहता

* त्रिहार इति ख, ग पुस्तके पाठ ।

† वर्षिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वंशिता इति पाठोऽयुक्तः ।

बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिर सावन्दित्वा एकान्तेस्थितः समन्तरश्चिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् । रत्नाकरो भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्कताश्च लघूत्यानतां वलं सुखस्पर्शविहारताश्च । इमानि च तेन भगवता रत्नाकरेण तथागतेनार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भामानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैषौत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटा अभूवन् तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तमामेव* षट्पारमिता आरभ्य यैश्च सत्तैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वतियता अभूवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ^(१) । तेऽपि बोधिसत्त्वागृहस्थाश्च प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपमास्लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुः सर्वशोकापगतो नाम

*•इमामेव इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । इमा एव इति पाठोयुक्तः ।

(१) नास्त्युत्तरं प्रधानं यस्याः सेयमनुत्तरा सम्यक् अविपरीता सम्बोधिः सर्वाकाराभिसम्बोधिर्बुद्धभूमिरिति यावत् ।

तत्राशीकश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्यकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विगतशोको नाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं महान्तमवभासं तं च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्यतं भगवन्तमशोकश्रियं तथागतं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं विगतशोकं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमाश्लोकधातून्तिक्रम्य सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ विगतशोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तमशोकश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां सहां लोकधातुं तस्य शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषां च बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिम्बिर्हारं प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिता प्राप्तानाम् । स भगवानशोकश्रीस्तथागत आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्सेदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नम-
यानां सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं विमतश्लोकाच्च
बोधिसत्त्वायमहासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मेक्षं भगवत्सं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर सम्रजानहारौ च
कुलपुत्र तच्च बुद्धचेचे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधि-
सत्त्वामहासत्त्वाः ये तच्च श्लोकधातावुपपन्ना मा तच्च क्षणेयाः ॥

अथ विगतश्लोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतोऽशोकश्रिय-
स्तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकात्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकेर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साद्वं गृहीत्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्धचेचा-
दन्तर्हितोयावन्तोदचिणस्थान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
यापयन्ति* सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्य-
विलेपनचूर्णवस्त्राभरणंश्च ध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वधर्मां महता
बोधिसत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संबुद्धेस्तनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसावन्दिता-
एकान्तेस्थात् एकान्तेस्थितश्च विगतश्लोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
भगवन्तमेतद्वोचत्* । अशोकश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो-
भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्कतां लघूत्यामतां वलं सुख
स्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता अशोकश्रिया तथाग-
तेनार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि
प्रहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

* तान् सर्वान् इति ख, घ, पुस्तके पाठोऽधिकः ।

† प्रणिहितानि इति ग, घ, पुस्तके पाठः ।

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धानि पद्धानि गृहीत्वा येन ते दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैस्सौत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटा अमूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिता*मारभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता अभ्यवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वागृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमार्गल्लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोल्लोकधातुरूपशान्ता नाम लोकधातुस्तत्र रत्नार्चिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति प्रियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वभ्यो महासत्त्वभ्यः सम्यकाश्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ चारित्रमतिर्नाम बोधिसत्त्वस्तं महान्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तं च तथागतस्यासिचनकर्णमात्मभावं दृष्ट्वा • येन स भगवान् रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवन्तं रत्नार्चिषं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य

* पारमिता आरभ्येति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

† वाणकोपमान् इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

‡ शुस्तकचतुष्टये लोकधातुशब्दस्य पुनः पाठोदृश्यते ।

महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचासस्य
चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवान् रत्नार्चि-
स्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं चारित्र्यमतिं बोधिसत्त्वं महासत्त्व-
मेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान्
लोकधातुनतिक्रम्य सहा नाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधि-
सत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति । तस्यैष
ईदृशोऽनुभावः ॥

अथचारित्र्यमतिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं रत्नार्चिपं तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां सहा
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषां च बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभृतानां धारणीप्रतिषम्बिजिर्हार-
प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिविशिताप्राप्तानाम् । स भगवान्
रत्नार्चिस्तथागत आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहा लोकधातुं यस्ये-
दानीं कालं मन्यसे ॥

अथ रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां महत्सपचाणां पद्मानां सहस्रं चारित्र्यमतये
बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर सम्प्रज्ञानचारौ च
कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वाये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षण्भ्याः ॥

अथ चारिचमतिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतो रत्नार्चिष-
स्तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्यान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साङ्गं गृह्यन्तैः प्रप्रजितैश्चदारकदारिकाभिस्ततो बुद्धचेचादन्तर्हितः
जावन्तः पश्चिमायान्दिशि बुद्धा भगवन्त स्तिष्ठन्ति प्रियन्ते चाप-
यन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
माञ्जविलेपनचूर्णवस्त्राभरणकृचध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वार्था
महता बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक् सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा-
वन्दित्वा एकान्तेऽप्यात् एकान्तेऽस्थितश्चारिचमतिर्बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो भगवन्तमेतदबोधयत् । रत्नार्चिर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धो
भगवतोऽप्याबाधतां परिपृच्छत्यप्यातङ्कताञ्जलघृत्यानता वलं सुखस्पर्श-
विहारताञ्च इमांति च तेन भगवतारत्नार्चिघातथागतेनार्हता
सम्यक् सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणि-
हितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपसेषु
लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धास्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविषयान्तिषण्णधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तममेव
वट्यारमिता आरभ्य यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशतन्मृता ते सर्वे
त्रियका अभूवन्नुत्तराद्यां सम्यक् सम्बोधौ तेपि बोधिसत्त्वा महा-

सत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिताश्चदारकदारिकाश्च स्तकस्तकैः कुशलमूलै-
र्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सत् कुर्वन्ति स्म
गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उत्तरस्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोक-
धातुर्जायानाम तत्र जायेन्द्रो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्ध-
स्तिष्ठति भ्रियते यापयति स इमानेव प्रज्ञामारमितां बोधि-
सत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ जयदत्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्त-
न्महान्तमवभासन्तं च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य तं भगवन्तं जायेन्द्रं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धमेतद्वोचत् को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽव-
भासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्यास्य चेदृशस्य
तथागतकायस्य सन्दर्शनाय*वन्दनायपर्युपासनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तं जयदत्तं
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतद्वोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य सहस्रनाम लोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति भ्रियते यापयति
सबोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति । तस्यैव-
ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ जयदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं जायेन्द्रस्तथागत-

* वन्दनाय पर्युपासनायेति पाठोऽप्येव स्थले पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ॥

मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतद्वोचत् । गच्छयमहं भगवंतां सहां लोक-
धातुन्तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महसत्त्वानां
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणी प्रतिस्मिनिर्हारप्रतिलब्धानां
सर्वसमाधिसमापत्तिवसिताप्राप्तानां स भगवान् जायेन्द्रस्तथागत
आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्मिदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ जायेन्द्र स्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं जयदत्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मेस्तं भगवन्तं
सम्यक् सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्यजान् विहारीच कुलपुत्र तत्र बुद्ध-
क्षेत्रे भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा
ये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षणेयाः ॥

अथ जयदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतो जायेन्द्रस्य
तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्यान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेके बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रेः
साङ्ख्यं गृह्यत्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्धक्षेत्रा-
दन्तर्हितोयावन्तः उत्तरस्यान्दशि बुद्धा भगवन्स्मिदन्ति ध्रियन्ते
यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमा-
स्यविलेपनचूर्णचोवरच्छत्रध्वजपताकाभिः महत्या बोधिसत्त्वार्धा-
महता बोधिसत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा
वन्दित्वा एकान्तोऽस्थान् एकान्तोऽस्थितोजयदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो

भगवन्तमेतद्वोचत् । जायेन्द्रो भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्कतां लघूत्यानतां वलञ्च सुखस्पर्शविहारतां च । इमानि च तेन भगवताजायेन्द्रेण तथागते-
नार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रनिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्मं देशयन्ति स्म । यदूतेमामेव षट्-
पारमिता आरभ्यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ तेऽपि बोधिसत्त्वाः गृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारिकदारिकाश्च खकखकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत् कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म मान-
यन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वं पश्चिमोलोकधातुः समाध्यलङ्कृतोनाम तत्र समाधिहस्त्युत्तराश्रीनां तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति प्रियते यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वभ्यो महा-
सत्त्वैभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विजयविक्रामी नाम बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वस्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् समाधिहस्त्युत्तराश्रीस्तथागतो-

ऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसङ्गान्तः उपसंकम्यतं भगवन्तं समाधिहस्त्युत्तरश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्य अस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्तं भगवान् समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं विजयविक्रामिणं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणपत्निमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य सहा नारकलोकधातुस्यैव शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाश्रयति । तस्यैव ईषदृशोऽनुभावः ॥

अथ विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तं समाधिहस्त्युत्तरश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवं स्तां सहा लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्प्लिद्धिर्हारप्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानां । स भगवान् समाधिहस्त्युत्तरश्रीर्नाम तथागत आह । गच्छन् कुलपुत्र तां सहा लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारक्षमयानां सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं विजयविक्रामिणो बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यकिरं सम्यजान-

विहारौ च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेचे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दुरा-
सदाहि ते बोधिसत्त्वमहामत्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः मा
तत्र क्षणेयाः ॥

अथ विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवतः समा-
धिहस्त्युत्तरश्रियस्तथागतस्याऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिकान् तानि
सुवर्णनिर्भासानि महस्त्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्व-
कोटोपनियतशतमहस्रैः सार्द्धं गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकाकूपि-
भिश्च ततो बुद्धचेचादन्तर्हितो यावन्तः उत्तरपूर्वस्यान्दिशि बुद्धा-
भगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्
मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्यविलेपनचूर्णचोवरवस्त्रध्वजपता-
काभिर्महत्या बोधिसत्त्वध्यां महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन येन
भगवान्* शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः ।
भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽस्यादेकान्ते
स्थितो विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । स-
माधिहस्त्युत्तरश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽल्पा-
बाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्कतां लघूत्यानतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारि-
ताञ्च । इमानि च तेन भगवता समाधिहस्त्युत्तरश्रिया तथागते-
नाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि महस्त्रपत्राणि पद्मानि
प्रणिहितानि† भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि

* भगवांश्शाक्यमुनिरिति ग, घ, पुस्तके सन्धिनिर्देशः एवमन्यत्र ।

† प्रणिहितानि इति घ पुस्तके पाठः ।

पद्मानि गृह्णीत्वा येन उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु
लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽक्षेप्सीत् ॥

अथ तैः पद्मैः सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहाः निषणाधम्ने दशयन्ति स्म । यदुतेमामेव
षट्पारमितामारभ्य । यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे
नियता अभवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्वोधौ । तेपि च बोधिसत्त्वा-
गृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं मत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति
स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वाल्मीकोपमान् लोकधातून्तिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुर्बोधि-
मण्डालङ्कारसुरुचिरा नाम तत्र पद्मोत्तरश्रीर्नाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां
बोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्यकाश्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ पद्महस्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं
महान्तमवभास तच्च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्याऽसंचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं पद्मोत्तरश्रीं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
सहतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च सहतः पृथिवीचालस्याऽस्य
चेदुग्रस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं
पद्महस्तं बोधिसत्त्वं महामत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पश्चिमो-

त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुनतिक्रम्य सहा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति
भ्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ पद्महस्तो बोधिसत्त्वो महामत्त्वन् भगवन् पद्मोत्तरश्रियं
तथागतमर्हन् सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां सहं
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिमन्त्रिस्त्रिहार्प्रति-
लब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिश्रिताप्राप्तानाम् । स भगवान् पद्मो-
त्तरश्रीस्तथागतः आह । गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सहं लोकधातुं
यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं पद्महस्ताय बोधि-
सत्त्वाय महामत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मेस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजानविचारौ
च कुलपुत्रं तत्र बुद्धत्वे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरामदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः । मा तत्र
क्षणेयाः ॥

अथ पद्महस्तो बोधिसत्त्वो महामत्त्वस्तस्य भगवतः पद्मोत्तरश्रिय-
स्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासाणि
सहस्रपत्राणि पद्माणि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटौ निर्युतशतसहस्रे

माहं गृहस्थैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततोबुद्धचेचाद-
 न्तर्हितोयावन्तः पूर्वस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते थाप-
 यन्ति, तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधू-
 पगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्था
 महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन, येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतो-
 ऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिर-
 सा वन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्ते स्थितः पद्महस्तो बोधिसत्त्वो-
 महामत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । पद्मोत्तरश्रीर्भगवन् सम्यक् संबुद्ध-
 स्तथागतोऽर्हन् भगवतोऽन्पाबाधतां परिपृच्छत्यस्यातङ्गताञ्च लघू-
 त्थानतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता
 पद्मोत्तरश्रिया तथागतेनाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि
 सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणिहितानि" भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि
 पद्मानि गृह्येत्वा येन पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेव
 लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽचैषीत् ॥

अथ तेः पद्मेः सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तच्च च
 पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तममेव षट्-
 पारमितामारभ्य । येसु सत्त्वे सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता-
 अभूवन्ननुत्तरार्था सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वा महासत्त्वा-
 गृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्तकस्त्रकैः कुशस्त्रमूकैर्भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति

" ग, घ, पुस्तकं प्रणिता गीति पाठः ।

स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमाद्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोक-
धातुर्विगतराजसम्भवा नाम तत्र सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीनाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामेव
प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वैभ्यो महामत्त्वैभ्यः सम्यकाग्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ सूर्यप्रतिभासो नाम बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वस्तं महान्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्या-
ऽसेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासो-
त्तमश्रीस्तथागतस्तेनोपसंकान्तः । उपसंकम्य तं भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भग-
वन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च
महतः पृथिवीचालस्याऽस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीनाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तं सूर्यप्रतिभासम्बोधिमत्त्वं महामत्त्वमेतदवोचत् । एष
कुलपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातू-
नतिक्रम्य सहा नाम लोकधातुस्तत्र ग्राह्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वैभ्यो महामत्त्वैभ्यः
प्रज्ञापारमितां सम्यकाग्रयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वो महामत्त्वस्तं भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् ।
गच्छेयमहं भगवन्तां सहा लोकधातुं तस्य भगवतः ग्राह्यमुनेस्त-
थागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय •पर्युपासनाय ।

तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां
धारणौप्रतिषम्बिन्निर्हारप्रतिषम्बानां सर्वसमाधिममापत्तिवमिताप्रा-
प्तानाम् । स भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागत आह ।
गच्छ त्वं कुलपुत्र तां मह्यं लोकधातुं यम्येदानौङ्गलं मन्यमे ॥

अथ सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो-
नानारत्नमयानां सुवर्णनिर्भासानां महस्त्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं सूर्य-
प्रतिभासाय बोधिसत्त्वाय महामत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं
भगवन्तं शाक्यभुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजाम-
विहारौ च कुलपुत्र तत्र बुद्धक्षेत्रे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दुर्गमदा हि ते
बोधिसत्त्वमहासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः सा तत्र क्षणेयाः ॥

अथ सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतः सूर्य-
मण्डलप्रतिभासोत्तमश्रयस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिका-
त्तानि सुवर्णनिर्भासानि महस्त्रपत्राणि पद्मानि गृह्णत्वाऽनेकैर्बोधि-
सत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं गृह्ण्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिका-
रूपिभिश्च ततोबुद्धक्षेत्रादन्तर्हितोयावन्तोद्क्षिणपश्चिमायान्दिशि
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति श्रियन्तं यापयन्ति, ज्ञानं सर्वान् सत्कुर्वन् गुरु-
कुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवरञ्चक्रध्वज-
पताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्थां महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन येन
भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तोनोपसंक्रान्तः । उप-
संक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तोऽस्यादेकान्ते स्थितः
सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धोभगवतोऽन्याबाधतां

परिप्रच्छत्यन्यातङ्गतां लघूत्यानतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च ।
दमानि च तेन भगवता सूर्य्यसण्डलप्रतिभासोत्तमश्रिया तथागते-
नार्हता सम्यक् संबुद्धेः सुवर्णनिर्भमानि महत्स्रपचाणि पद्मानि
प्रहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽचैषीत् ॥

अथ तेः पद्मेः सर्व्वं लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्मैः देशयन्ति स्म । यदुत्तमामेव
षट्पारमितामारभ्य । येसु मत्तैः सा धर्मदेशनां श्रुता ते सर्व्वं नियता-
अभूवन्नुत्तरायां सम्यक्मस्मोधौ । तेऽपि बोधिसत्त्वागृहस्थाः प्रव्र-
जिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलेर्भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक्मस्बुद्धं सत् कुर्व्वन्ति स्म । गुरुकुर्व्वन्ति स्म ।
मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्व्वपश्चिमोलोकधातुर्वृणौ-
भूता नाम तत्र एककवोनाम् तथागतोऽर्हन् सम्यक्मस्बुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां *बोधिसत्त्वभ्योमहा-
सत्तेभ्यः सम्यकाग्रयन्ति ।

अथ तत्र लोकधातौ रत्नोत्तमोनाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वानां
महान्तमवभासं तच्च महानां पृथिवौचालं तच्च तथागतस्याऽसेच-
नकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवानेककवस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
मस्बुद्धस्तेनोपसक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तमेककवः तथागतमर्हन्तं

सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतो-
ऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
चेदृशस्य तथागतकायस्य मन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवानेककचस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं रत्नोक्तं
बोधिमत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून्तिक्रम्य महानाम
लोकधातुः, तत्र शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धिं प्रति-
प्रियते यापयति । स बोधिमत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैषैदृशोऽनुभावः ॥

अथ रत्नोक्तमोबोधिमत्त्वो महामत्त्वत्वं भगवन्तमेककचं तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सह्यं
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसर्वाक्षरप्रतिकल्पानां
सर्वसमाधिममापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवानेककचस्तथागत-
आह । गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सह्यं लोकधातुं यस्येदानीं कालं
मन्यसे ॥

अथैककचस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नाना रत्नमयानां सुवर्ण-
निर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं रत्नोक्तमाय बोधिमत्त्वाय
महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजानविहारी च
कुलपुत्र तत्र • बुद्धचेत्रे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दरासदाहि

ते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः मा तत्र
क्षणेयाः ।

अथ रत्नोत्तमोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवत एककृत्रस्य
तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतगतसहस्रैः
सार्द्धं गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततोबुद्धचेत्रा-
दन्तर्हितोयावन्तः पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
यापयन्ति । तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन्
पुष्पधूपगन्धमान्यविलेपनचूर्णचौवरकत्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधि-
सत्त्वार्था महता च बोधिसत्त्वाऽनुभावेन । येन भगवांश्चाक्यमुनि-
स्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः
पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽस्यात् । एकान्ते स्थितोरत्नोत्तमो
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । एककृत्रोभगवंस्तथागतो-
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोभगवतोऽन्त्याबाधतां परिप्रच्छत्यस्यातङ्कतां लघू-
त्यानतां ब्रूयस्व सुखस्यार्णविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता
एककृत्रेण तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्र-
पत्राणि पद्मानि ग्रहीतानि भगवतः पूजाकर्म्मणे ।

अथ भगवांश्चाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीको-
पमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैषीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहानिषलाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुद्दिष्टमावेव षट्-

- पारमिता आरभ्य । यैश्च सत्त्वेः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता अभवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि बोधिसत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्त्रकस्त्रकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्य-मुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदी-वालुकोपमानलोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुः पद्मा-नाम तत्र पद्मश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वभ्योमहासत्त्वभ्यः सम्प्रकाशयति ।

अथ तत्र लोकधातौ पद्मोत्तरो नाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽसेचनक-दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्-सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं पद्मश्रियं तथागत-मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः कः प्रत्ययो-ऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवी-चालस्याऽस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ।

पवमुक्ते भगवान् पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं पद्मोत्तरं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्यसहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते याप-यति । बोधिसत्त्वभ्यो महासत्त्वभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ।

अथ पद्मोत्तरोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तं पद्मश्रियं तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां महां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिमम्बिन्निर्हारप्रतिलब्धानां
सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवान् पद्मश्रीस्तथा-
गत आह । गच्छ त्वं कुलपुत्र तां महां लोकधातुं यस्येदानीं
कालं मन्यसे ।

अथ पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नानारत्नमयानां सुवर्ण-
निर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं पद्मोत्तराय बोधिसत्त्वाय
महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजानविहारौ च
कुलपुत्र तच्च बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वाये तच्च लोकधातावुपपन्नाः मा तच्च चेष्टेथाः ।

अथ पद्मोत्तरो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतः पद्मश्रिय-
स्तथागतस्योऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोट्यनियुतगतसहस्रैः
साङ्ख्यैर्गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्ध-
चेत्रादन्तर्हितो यावन्तोऽधस्ताद्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन्
पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवरवस्त्राभरणकचध्वजपताकाभिर्मह-
त्या बोधिसत्त्वधर्मा महता बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवान् शाक्य-

मुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्तेऽस्थितः पद्मोत्तरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् । पद्मश्रीभगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवतोऽन्याबाधतां परिपृच्छत्यन्यातङ्कतां लघू-
त्यानतां वल्लञ्च सुखस्यार्थविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता पद्मश्रिया तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रप-
चाणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ।

अथ भगवाञ्क्वाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धानि पद्मानि गृहीत्वा येन तेऽधस्तादिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपसेषु लोक-
धातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैष्यौत् ।

अथतैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटाऽभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तेमामेव षट्-
पारमिता आरभ्य । येषु सत्त्वैः साधर्म्यदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता-
अभूवन्नुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वागृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च खकस्रकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्य-
मुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म, गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवाल्मुकी-
पमान् लोकधातून्तिक्रम्य यः सर्वपश्चिमो लोकधातुर्नन्दानाम् तत्र नन्दश्रीर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते
थापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः सञ्चकाश्रयति ।

अथ तच्च लोकधातौ नन्ददत्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वः

महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽसेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
च तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ।

एवमुक्ते भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं नन्द-
दत्तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्राऽधस्तादिशि
गङ्गानदीवाल्मुकीपमान् लोकधातूनति क्रम्य सहानामलोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते याप-
यति । स बोधिसत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति
तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सहां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिज्जिह्वारप्रतिलब्धानां सर्व-
समाधिसमापत्तिवन्विताप्राप्तानां । सभगवान् नन्दश्रीस्तथागत आह ।
गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ।

अथ नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं नन्ददत्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं

शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । संप्रजजान-
विहारी च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुरास-
दाहि ते बोधिसत्त्वामहामत्ताये तत्र लोकधातायुपपन्नाः मा
तत्र चणेथाः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहामत्तस्य भगवतो नन्दश्रिय-
स्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकात्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतमहस्रैः
साङ्गं गृह्यन्तः प्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्ध-
चेत्रादन्तर्हितः । यावन्त उपरिष्ठादिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति
प्रियन्ते यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन्
पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवरक्त्रध्वजपताकाभिर्महत्या
बोधिसत्त्वार्था महता बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवाञ्छाक्यमुनि-
स्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः
पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तोऽस्थात् । एकान्तोऽस्थितो नन्ददत्तो
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् नन्दश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धोभगवतोऽन्याबाधतां परिपृच्छत्यन्यातङ्कतां लघूत्यानतां
वलक्ष्य सुखस्यार्गविचारताञ्च । इमानि च तेन भगवन्त नन्दश्रिया
तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि
पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणि ।

अथ भगवाञ्छाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपत्रेषु
लोकधातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽबैसीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्म्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारामिता आरभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्म्मदेशनाश्रुताः ते सर्वे नियताभभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिता दारकदारिकाश्च स्त्रकस्त्रकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म ॥

अथ तेन चणलवमूहूर्त्तनाऽयं त्रिसाहस्रमहामाहस्यलोक-धातुः रत्नमयः संस्थितोऽभूत् विचित्रपुष्पावकीर्णोऽवसक्तपट्टदाम-कलापोनानागन्धघटिकानिर्धूपितः । कल्पवृक्षैर्नानालङ्कारफलाग्र-विटपैः सर्वपुष्पवृक्षैः फलवृक्षैर्गन्धवृक्षैर्माल्यवृक्षैश्चूर्णवृक्षैः प्रतिमण्डितः । तद्यथापि नाम पद्मावतीलोकधातुः समन्तकुशुमस्य तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य बुद्धत्वेने मञ्जुश्रीः कुमारः प्रतिवसति । सुस्थित-मतिश्च देवपुत्रोऽन्ये सुमहोजस्काबोधिसत्त्वा महासत्त्वाः । यदा च भगवानाज्ञासौत् स देवकं लोकं समारकं सन्नद्धकं सश्रमणब्राह्मणैर् प्रजां सदेवमानुषासुरां तांश्च बोधिसत्त्वान् महासत्त्वान् भूयस्त्वेन कुमारभूतान् । तदा भगवान् आयुष्मन्तं शारदतीपुत्रमामन्त्रयति स्म । इह शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वाकारान् सर्व-धर्म्मानिभिसम्बोद्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ।

अथ खल्वायुष्माञ्कारदतीपुत्रो भगवन्तमेतद्वोच्त् कथं भग-वन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वाकारान् सर्वधर्म्मानिभिसम्बोद्धु-कामेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ॥

एवमुक्ते भगवान् आयुश्चान्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । इह शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा अस्थानयोगेन दानपारमिता परिपूरयितव्या । अपरित्यागयोगेन देयदायकपरिग्राहकाऽनुपलब्धितामुपादाय । शीलपारमिता परिपूरयितव्या आपत्त्यना*पत्त्यनधापन्तितामुपादाय । चान्तिपारमिता परिपूरयितव्या अचोभनतामुपादाय । बौध्यपारमिता परिपूरयितव्या कायचित्तवैर्याश्रंसनता†मुपादाय । ध्यानपारमिता परिपूरयितव्या अविच्छेपा‡शङ्करणता§मुपादाय । प्रज्ञापारमिता परिपूरयितव्या सर्वधर्मानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिस्त्युपस्थानानि(१)परिपूरयितव्यानि स्तुत्युपस्थानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि परिपूरयितव्यानि सम्यक्प्रहाणानुपलब्धितामुपा-

* आपत्त्यनान्मत्त्य इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

† अंसनता ख, घ, पाठः ।

‡ ग पुस्तके शङ्करणता इति पाठः । सङ्करणता इति यत्कम् ।

(१) बाधिसत्यानसंग्रहप्रमादालस्याविरतिभ्रान्तिदर्शनालब्धभूमिकत्वानवस्थितत्वानि चित्तविच्छेपास्तेऽन्तरायाः । पातञ्जलदर्शनसमाधिपादे ३० सूत्रम् ॥ सत्यानं व्यक्तीकृतचित्तस्य अविरतिश्चित्तस्य विषयसंप्रयोगात्मागर्हः । अलब्धभूमिकत्वं समाधिभूमेरलाभः । अनवस्थितत्वं लब्धायां भूमौ चित्तस्याप्रतिष्ठा । टीका । विच्छेपाभावोऽविच्छेपम् ।

(२) चत्वारि स्तुत्युपस्थानानौति । कायवेदनाचित्तधर्मेणां स्तुत्युपस्था-

• नानि चत्वारि ।

दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
चत्वारः ऋद्धिपादाः परिपूरयितव्याः ऋद्धिपादाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
पञ्चेन्द्रियाणि परिपूरयितव्यानि इन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन पञ्च-
वल्लानि परिपूरयितव्यानि वल्लाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन सप्तबोध्यङ्गानि
परिपूरयितव्यानि बोध्यङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन आर्याष्टाङ्गमार्गः परि-
पूरयितव्यः मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
दतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन शून्यताममाधिः परिपूरयि-
तव्यः शून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनानिमित्तः समाधिः परिपूरयितव्यः
आनिमित्ताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
पुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनाऽप्रणिहितः परिपूरयितव्यः
अप्रणिहिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिध्यानानि^(१) परिपूरयित-

- (१) समर्पत्तिज्ञातिरूपधातुस्वभावानि . चत्वारिध्यानानि कृतमथमं
ध्यान वितर्का विचारः प्रीतिः सुखं चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । द्वितीयं
ध्यानमात्मसम्यसादः प्रीतिः सुखश्चित्तैकाग्रतेति चतुरङ्गं । तृतीय-
मुपेक्षा स्मृतिः सम्यजन्यं सुखश्चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । चतुर्थं
ध्यानमुपेक्षापरिशुद्धिः स्मृतिरदुःखासुखवेदना चित्तैकाग्रता चेति
चतुरङ्गं ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

व्यानि ध्यानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र-
स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वार्यप्रमाणानि^(१) परिपूरयि-
तव्यानि अप्रमाणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
दतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चतस्रः आरूप्यसमापत्तयः^(२)
परिपूरयितव्याः आरूप्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अष्टौ विमोक्षाः परि-
पूरयितव्याः विमोक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवाऽनुपूर्वविहार-
समापत्तिः परिपूरयितव्याः अनुपूर्वविहाराऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
पञ्चाऽभिज्ञाः परिपूरयितव्याः अभिज्ञाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-

(१) “चत्वार्यप्रमाणानि” । कस्यो सर्वथाऽधमस्वभावेषु सत्त्वेषु यथाक्रमं
मुखदुःखसंयोगवियोगेच्छे मुदिता सम्यक्प्रतिपत्तिषु सत्त्वेषु सौमनस्य
लक्षणं प्राप्नोति । उपेक्षा तु मित्राभिनेष्वनुनयप्रतिघविरहः ।
इत्येतान्यप्रमाणसत्वालम्बनत्वादप्रमाणानि ॥ इत्ययसाहस्रीटीका ।

(२) अगन्तमाकाशमिति । अगन्तस्विज्ञानमिति नास्ति किञ्चनेति
यत्तच्छान्तनेतत् प्रणीतं यदुत संज्ञानासंज्ञायतनमिदमेवं मनसि-
कार्यैर्यथाक्रममाकाशविज्ञानाकिञ्चन्यनैवसंज्ञानासंज्ञायतनाख्योऽवि-
भावितरूपसंज्ञत्वेन रूपाभावादरूपाण्यवाख्याः कायचित्तसमता-
पादनाच्चतस्रः समापत्तयः ॥ इत्ययसाहस्रीटीका ।

पातञ्जलदर्शनसमाधिपादे समापत्तिरन्यप्रकारादर्शिता । यथा
क्षीणवृत्तेरभिजातस्येव मणेर्यद्दीप्त्यदृष्ट्याद्वा तत्स्थितदङ्गता-

• समप्रतिरिति ४१ सूत्रम् ।

पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नव-
संज्ञाभावयितव्या ध्यातकसंज्ञाभावयितव्या ध्यातकाऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन विपदाकसंज्ञाभावयितव्या विपदाकाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन विपूतिकसंज्ञाभावयितव्या विपूतिकाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
विलोहितसंज्ञाभावयितव्या विलोहिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विनी-
लकसंज्ञाभावयितव्या विनीलकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विखादितक-
संज्ञाभावयितव्या विखादितकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विचित्रक-
संज्ञाभावयितव्या विचित्रकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
तायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अस्थिसंज्ञाभाव-
यितव्या अस्थ्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विदग्धकसंज्ञाभावयितव्या
विदग्धकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आहारे प्रतिकूलसंज्ञाभावयितव्या
प्रतिकूलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धाऽनुसृतिर्भावयितव्या बुद्धाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-

सत्त्वेन महासत्त्वेन धर्माऽनुस्मृतिर्भावयितव्या धर्माऽनुपलब्धितामुपा-
 दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन सङ्गाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या सङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन त्यागाऽनु-
 स्मृतिर्भावयितव्या त्यागाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन देवताऽनुस्मृतिर्भावयि-
 तव्या देवताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
 पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आनापानाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या
 आनापानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
 स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन उद्देगाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या उद्देगा-
 ऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन मरणाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या मरणाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन कायगताऽनुस्मृतिर्भावयितव्या कायाऽनुपलब्धिता-
 मुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन अनित्यमञ्जाभावयितव्या अनित्याऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दुःख-
 मञ्जा भावयितव्या दुःखाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनात्ममञ्जाभावयितव्या
 अनात्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र

स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अशुभसंज्ञाभावयितव्या अशुभाऽनु-
पलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वलोकाऽनभिर^(१)तिसंज्ञाभावयितव्या अनभि-
रत्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अविद्यासंज्ञाभावयितव्या अविद्यासाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन दुःखसंज्ञान^१ भावयितव्यं दुःखाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
समुदयज्ञानं भावयितव्यं समुदयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-

(१) ब्रह्मलोकटर्णोकारो वैराग्यस्य परो मतः ॥ पञ्चदशी ।

(२) बुद्धानां सुगतो देवो विश्वच्च क्षणभङ्गुरम् ।

अर्थतत्त्वाख्यया तत्त्वचतुष्टयमिदं क्रमात् ॥

दुःखमायतनञ्चैव ततः समुदयो मतः ।

मार्गश्चेत्यस्य च व्याख्या क्रमेण श्रूयतामतः ॥

दुःखं संसारिणः स्कन्धास्ते च पञ्चप्रकीर्त्तिताः ।

विज्ञानं वेदेना संज्ञा संस्कारो रूपमेव च ॥

पञ्चेन्द्रियाणि शब्दाद्या विषयाः पञ्च ज्ञानसम् ।

धर्मायतनमेतानि दादशायतनानि तु ॥

रागादीनां गणो यस्मात् समुदेति तृणां हृदि ।

व्यात्मात्मौय स्वभावाख्यः स स्यात् समुदयः पुनः ॥

क्षयिकाः सर्वसंस्काराः इति या वासना स्थिरा ।

समार्ग इति विज्ञेयः स च मोक्षोऽभिधीयते ॥

सर्वदर्शनसंग्रहः ।

मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन निरोधज्ञानं भावयितव्यं निरोधाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन मार्गज्ञानं भावयितव्यं मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चयज्ञानं भावयितव्यं चयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनुत्पादज्ञानं भावयितव्यं अनुत्पादाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्माज्ञानं भावयितव्यं धर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अन्वयज्ञानं भावयितव्यं अन्वयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन संवृति^(१)ज्ञानं भावयितव्यं संवृत्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन परिचयज्ञानं भावयितव्यं परिचयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यथारूतज्ञानं^(२) भावयितव्यं यथारूताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

(१) अविद्या ।

(२) शब्दार्थप्रत्ययानामितरेतराध्यासात्सङ्गरक्तप्रविभागसंयमात् सर्वभूतवृत्तज्ञानं ॥ पातञ्जलदर्शनसमाधिपादे १७ सूत्रम् ।

सवितर्कः^(१) सविचारः^(२) समाधिः परिपूरयितव्यः वितर्कविचारा-
ऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ^(१)अवितर्काऽविचारमात्रः समाधिः परि-
पूरयितव्यः अवितर्काऽविचाराऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाज्ञास्यामीती-
न्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञास्यामीतीन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

(१) तत्र शब्दार्थज्ञानविकल्पैः सङ्कीर्णा सवितर्का समापत्तिः ॥
पातञ्जलदर्शनसमाधिपादस्य ४२ सूत्रम् । अस्यायमर्थः । तत्र तासु-
समापत्तिषु मध्ये सवितर्कानामसमापत्तिरभिधीयते । साहि-
शब्दस्यार्थस्य ज्ञानस्य च विकल्पैर्विभक्तानामपि अविभक्तग्रहणैः
सङ्कीर्णा सम्मिश्रा परीक्षकैरन्वययतिरेकाभ्यां विभज्यमाना
अन्यः शब्दोऽन्योऽर्थोऽन्यजज्ञानमिति पर्यवस्यति । तत्र समापन्नस्य
योगिनो यो गवाद्यर्थः समाधिप्रज्ञायां समारूढः तद्विकल्पानुविद्ध
उपावर्त्तते सा सङ्कीर्णा समापत्तिः सवितर्कानाम् । सा च
समापत्तिः समाधिरेव “ता एव सर्वज्ञः समाधि”रिति वक्ष्यमाण
सूत्रान्तरेण तथाभिधानात् ॥

(२) स्मृतिपरिशुद्धौ स्वरूपशून्येवार्थनिर्भासा निर्वितर्का ॥ तथा
४३ सूत्रम् । या. शब्दसङ्केतश्रुतानुमानज्ञानविकल्पस्मृतिपरिशुद्धौ
ग्राह्यस्वरूपोपरक्ताप्रज्ञा समिव प्रज्ञारूपं ग्रहणात्मकं त्यक्ता-
पदार्थमात्रस्वरूपा ग्राह्यस्वरूपापन्नेव भवति सा निर्वितर्का समा-
पत्तिः । भाष्यं । शब्दसङ्केतश्च श्रुतश्चानुमानश्च तेषां ज्ञानमेव
• विकल्पः तस्मात् स्मृतिः तस्याः परिशुद्धिरिति तट्टोक्ता ॥

(३) एतदेव च सविचारनिर्विचारा च सूक्ष्मविषयाद्याख्याता ॥ तथा
४४ सूत्रम् ।

प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाज्ञेन्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञेन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाज्ञाताविन्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञाताविन्द्रियानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन अभिधायतनं परिपूरयितव्यमभिधायतनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन कृत्स्नायतनं परिपूरयितव्यं कृत्स्नायतनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिमहवस्तूनि परिपूरयितव्यानि वस्तुनूपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन व्यवस्थानानि परिपूरयितव्यानि व्यवस्थानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दशभूमयः परिपूरयितव्याः भूम्यनूपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दशचर्याः परिपूरयितव्याः चर्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दशचान्तयः परिपूरयितव्याः चान्त्यनूपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन विंशतिरध्याशयाः परिपूरयितव्याः अध्याशयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वज्ञज्ञानं परिपूरयितव्यं सर्वज्ञज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-

सत्त्वेन महासत्त्वेन श्रमर्थविपश्यनाज्ञानं^(१) परिपूरयितव्यं श्रमर्थ*-
विपश्यनाज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
दतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तिस्रो^(२)ऽविद्याः परिपूरयि-
तव्याः अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चक्षुः प्रतिसम्बिदः परि-
पूरयितव्याः प्रतिसम्बिदाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारि वैशारद्यानि^(३)
परिपूरयितव्यानि वैशारद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
तायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अच्युताः पञ्चाऽ-
भिज्ञाः परिपूरयितव्याः अच्युताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षट्पारमिताः

(१) पश्यनादिशब्दाबौद्धैर्देष्टव्यं नार्थं व्यवहृताः । अन्यैस्त्वसाधुपदत्वे-
नोक्ताः । यथाभामत्यां । ग्रन्थतस्तावत् पश्यना तिष्ठना मिद्व
योषधाद्यसाधुप्रयोगः ॥ इति ।

(२) पातङ्गले चतस्रोऽविद्या उक्ताः यथा । अनित्याशुचिदुःखानात्मसु
नित्यशुचिसुखात्मस्थातिरविद्या ॥ साधनपादे ५ सूत्रम् ।

(३) निर्विचारवैशारद्येऽध्यात्मप्रसादः । तथा समाधिपादे ४७ सूत्रम् ।
अशुद्धावरणमलापेतस्य प्रकाशात्मनो बुद्धिसत्त्वस्य रजस्तमोभ्या-
मनभिभूतः स्वच्छः स्थितिप्रवाहोवैशारद्यमिति भाष्यं । रजस्तमो-
रपचयोऽबुद्धिः सैवावरणलक्ष्णोमलस्तस्मादपेतस्य प्रकाशात्मनः
• स्वप्रकाशस्वभावस्य बुद्धिसत्त्वस्य ॥ इति टीका ।

* श्रमथ इति ख, ग, पाठः ।

† प्रतिसम्बिदमुपलब्धितामिति युक्तः पाठः ।

परिपूरयितव्याः षट्पारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सप्तधनानि परिपूरयितव्यानि धनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाऽष्टौ पुरुषवितर्काः परिपूरयितव्याः वितर्काऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन नवसत्त्ववासाः परिपूरयितव्याः सत्त्ववासाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दशवक्त्रानि परिपूरयितव्यानि वलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः परिपूरयितव्याः आवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महामैत्री^(१) परिपूरयितव्या महामैत्र्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महाकरुणापरिपूरयितव्या महाकरुणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महामुदितापरिपूरयितव्या महामुदिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महोपेक्षापरिपूरयितव्या महो-

(१) मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षायां सुखदुःखपुण्यापुण्यविषयानां भावना-
तश्चित्तप्रसादनम् ॥ तथा समाधिपादे ३३ सूत्रम् ।

तत्र सर्वप्राणिषु सुखसम्भोगापन्नेषु मैत्री भावायत् । दुःखितेषु
करुणां पुण्यात्मकेषु मुदितां अपुण्यात्मकेषु पेक्षामिति भाव्यम् ॥

पेक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाऽऽकारवरोपेतं सर्वज्ञज्ञानमभिसम्बोद्धु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ।
 मार्गाऽऽकारज्ञतां परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां योगः करणीयः । सर्वज्ञतां परिपूरयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्वसत्त्व-
 चित्तचरितज्ञानाऽऽकारतां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्ववासनाऽनुसन्धि-
 क्लेशान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 योगः करणीयः । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । बोधिसत्त्वन्यामं* शारदतीपुत्राव-
 क्रमिं तु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्तव्यं । आवकभूमिप्रत्येकबुद्धभूमौ प्रज्ञातुकामेन ते च भूमौ अति-
 क्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 अवैवर्त्तिकभूमौ स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्तव्यं । षडभिज्ञतायां^(१) स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । सर्वसत्त्वचित्तचरित-
 विस्पन्दितानि ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-

* एष पाठः ५ पुस्तके ।

† क्रियतु इति च पुस्तके पाठः ।

(१) ऋद्धिर्दिव्यचक्षुर्दिव्यश्रोत्रं परचित्तज्ञानं पूर्वनिवासाऽनुस्मृतिरास-
 वक्ष्यज्ञानमिति षडभिज्ञाः ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

मितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां ज्ञानमभिवितु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 धारणीमुखसमाधिमुखानि प्रतिलब्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्ययानिकानां
 कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च दानं ददतां एकाऽनुमोदनासह-
 गतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिवितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्यय-
 निकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च शीलं रचतां एकाऽनु-
 मोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिवितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावक-
 प्रत्येकबुद्ध्ययानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च चान्तिं भाव-
 यतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभि-
 भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्य-
 यानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च वीर्यमारभ्यतामेकाऽनु-
 मोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिवितुका-
 मेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्व-
 श्रावकप्रत्येकबुद्ध्ययानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च ध्यानानि
 समापद्यतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशल-
 मूलमभिवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्ययानिकानां कुलपुत्राणां कुलदु-

क्षिण्णस्य^(१) प्रज्ञां भावयतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वं तत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां शीलसमाधि-
प्रज्ञाविमुक्तिज्ञानदर्शनमेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभि-
भवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
तत्वं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां ध्यानविमोक्षसमापत्तौ एकाऽनु-
मोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अल्पं दानं ददतः सर्व-
सत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथ-
मप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । अल्पं शीलं रक्षतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपाय-
कौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येया-
ऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्वं । अल्पं चान्तिं भावयतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरि-
नामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं
भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
अल्पं वीर्यमारभमानः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन
सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अल्पं ध्यानं समा-
पद्यतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञ-

(१) कुलपुत्रः कुलदुहितेति शब्दः पूजावचनः । स्त्रीपुरुषयोरुपादानं
षष्ठादुद्धृतमुष्कादीनामधिगमनिरासज्ञापनार्थं ॥ • •

तायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । अल्पप्रज्ञां भावयतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशिलपरिनाम-
 नायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवे-
 दिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानपारमितायां स्थातुकामेन
 दानपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलपारमितायां
 चरितुकामेन शीलपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ज्ञान्ति-
 पारमितायां चरितुकामेन ज्ञान्तिपारमितां परिपूरयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन वीर्यपारमितायां चरितुकामेन वीर्यपारमितां परि-
 पूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ध्यानपारमितायां चरितुकामेन ध्यानपार-
 मितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितुकामेन
 प्रज्ञापारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन एवं चित्तमुत्पादयि-
 तव्यं । कथं मे सर्वज्ञातौ बुद्धविग्रहदर्शनं भवेत् । बुद्धसमन्वाहारो
 बुद्धानिरोधनं बुद्धपरिग्रहं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धकायं परि-
 निष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शार-

द्वितीयं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन द्वाविंशतो महापुरुषलक्षणानि-
 प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽशीतिमनुव्यञ्जनानि प्रतिलब्धुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन सर्वत्र जातौ जातिस्मरतां प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महाम-
 त्त्वेन बोधिचित्ताऽपरिप्रणाशतां* प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 सर्वबोधिसत्त्वचर्याऽसम्प्रमोषतां प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वपाप-
 मित्रपापसहायान् विवर्जितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वबुद्ध बोधि-
 सत्त्वकल्याणमिच्छाणारागाद्यितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वमारकायिका-
 देवताविज्ञातुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाऽऽवरणीयानि विशोधयि-
 तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्माऽनावरणतां प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन बोधिसत्त्वकुलं परिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमि-

* बोधिचित्तारिप्रमाणाश्रयामिति ख, घ पुस्तके पाठः । बोधिचित्तारि-
 प्रमाणाश्रयामिति ग पुस्तके पाठः ।

तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धकुलमारागयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चिरत्नवंशाऽनुपच्छेदाय स्थातुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कुमारभूमिमनुप्राप्तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धबोधिसत्त्वैरविरहितेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [*पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बोधिसत्त्वभूमिमतिक्रमितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन क्षिप्रन्तथागतभूमिं परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यैर्यैः कुशलमूलैर्यैरैराकारैराकाङ्क्षेत् सर्व्वबुद्धान् भगवतः सत्कर्त्तुं शुक्कर्त्तुं मानयितुं पूजयितुं । तानि मे कुशलमूलानि तन्नाकाराः समृद्धेयुरिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वसत्त्वान् सन्तोषयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [†पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वसत्त्वानामाज्ञाः परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वसत्त्वानामाज्ञाः परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अक्षपानवस्तुयाम-

* [ ] एतच्चिद्द्वयान्तर्वर्त्तीपाठः ख, ग, घ पुस्तकेषु नास्ति ।

† [ ] एतच्चिद्द्वयान्तर्गतपाठः क पुस्तके नास्ति ।

विभूषणपुष्पधूपचूर्णमाल्यविलेपनशयनाऽऽसनोपाश्रयग्लानप्रत्ययभेष-
ज्यपरिष्कारैः धनधान्याऽलङ्कारमणिमुक्तावैदूर्यगङ्गाशिलाप्रवालजात-
रूपरजतोद्यानराज्यादिभिः सर्वोपकरणोपभोगैः सर्वसत्त्वान् सन्त-
र्पयिष्यामीति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः
करणौयः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मा-
धातुपरमालोके आकाशधातुपर्यवसाने सर्वसत्त्वान् महायाने
समादापयितुकामेन दानपारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन शील-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन वीर्यपारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन ध्यानपारमि-
तायां प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेनैकमपि कुशलचित्तोत्पादमक्षयं कर्तुकामेन बोधि-
सत्त्वोपनिषदनात् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन* प्रज्ञापारमितायां
शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ये
पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते
मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचितव्यं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये उत्तर-

* बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेति द्विः पाठः कचपुस्तके । ख, ग, घपुस्तके च ।

स्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे
वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
तव्यं । ये उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचितव्यं । ये पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधि-
मत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये दक्षिणपश्चिमा-
यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं
भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
भगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचितव्यं । येऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महा-
मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये उपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति प्रज्ञा-
पारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं गारद्वतीपुत्र यानिपूर्वस्यां-
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचि-
त्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां शिचितव्यं । यानिदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधि-
मत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यानिपश्चिमायां-
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तो-

त्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । यान्युत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचे-
 चाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यान्युत्तरपूर्वस्थांदिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । यानि पूर्वदक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्ध-
 चेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यानिदक्षिणपश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तो-
 त्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । यानिपश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
 बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यान्यधस्तादिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । यान्युपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि
 तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 यानि पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरूपेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यानि दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवा-

रपरं शारदतीपुत्र बुद्धोत्पादाऽनुपच्छेदाय* स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वकुलरक्षितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बुद्धवंशाऽनुपच्छेदायस्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र अध्यात्मशून्यतायां^(१) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । वहिर्द्धाशून्यतायां^(२) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतायां^(३) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । शून्यताशून्यतायां^(४) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । महा-

---

* बुद्धोत्पादाय स्यातुकामेन च पुस्तके पाठः ।

---

(१) आध्यात्मिकानां चक्षुरादीनामकूटस्थविनाशितात्मकप्रतिमुपादाया-
ध्यात्मशून्यता ॥

(२) बाह्यतया रूपदीनं तथा प्रकृतिमुपादाय वहिर्द्धा शून्यता ॥

(३) आध्यात्मिकज्ञानमायतनान्तथाप्रकृतिमुपादायाध्यात्मवह्निर्द्धा-
शून्यता ॥ तत्राध्यात्मिकमायतनं यदिन्द्रियरूपं संगृहीतं । बाह्यश्च
यद्विषयरूपं संगृहीतं । तद्धि आध्यात्मिकश्च चित्तेनापातत्वाद्वाह्य-
चेन्द्रियसंगृहीतत्वात् एतच्च शून्यतात्रयमधिमुक्तिचर्याभूमौ ।

(४) सर्वधर्मेऽशून्यताया अध्यात्मादिशून्यताया आलम्बनज्ञानस्वभावाया
अपि शून्यत्वेन शून्यताशून्यता ॥

शून्यतायां^(१) स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । परमार्थशून्यतायां^(२) स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । संस्कृतशून्यतायां^(३) स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । असंस्कृतशून्यतायां^(४) स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । अत्यन्तशून्यतायां^(५) स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । अनवरागशून्यतायां^(६) स्थातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

(१) सर्वधर्मेऽशून्यताज्ञानमत्र सर्वधर्मेऽशून्यता तेन च शून्यताशून्या । तस्य ग्राहकविकल्प प्रहाणादियं प्रयोगमार्गेदृशानां दिशान्दिग्भिः शून्यत्वेन महाशून्यता तासां महासन्निवेशत्वादियं सर्वत्रगार्थेन^(२) प्रथमायां भूमौ ॥

(२) परमस्य निर्वाणस्यार्थं रूपशून्यत्वेन परमार्थशून्यता तस्य विसंयोगमात्रत्वादियमगार्थेन^(३) द्वितीयायां भूमौ ॥

(३) संस्कृतस्य त्रैधातुकस्य कामादिधातुशून्यत्वेन संस्कृतशून्यता तस्यापरिनिष्पन्नस्वभावत्वेन श्रुतं^(४) प्रतिपन्नत्वात् । इयं निष्पन्दाग्राथन^(५) तृतीयायां ॥

(४) असंस्कृतस्यानुत्पादानिरोधानन्यथात्वस्य तेन शून्यत्वादसंस्कृतशून्यता । अनुत्पादादीनामुत्पादादिप्रतियोगिप्रवृत्तिनिमित्ताभावात् । इयं निष्परिग्रहार्थेन चतुर्थ्यां ॥

(५) अन्तस्यान्तेन शून्यत्वादतीतान्तत्वेनात्यन्तता । अन्तोभागस्तत्रोच्छेदशश्रुताक्तयोर्मध्ये न तदस्ति किञ्चिदयेन तयोर्भागवच्छेदनिमित्तत्वेन स्वभावो व्यवस्थाप्यते । इयं सन्तानामेदार्थेन पञ्चम्यां ॥

(६) आदिमध्यपर्यवसानानां तैः शून्यत्वेनानवरागशून्यता । आद्यादीनां धर्मेताजुस्यतत्वेनात्यन्तिकत्वादियं निःशेषविमुक्त्यर्थेन षष्ठां ॥

शिक्षितव्यं । अनवकारशून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । प्रकृतिशून्यतायां^(२) स्यात्-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं ।
सर्वधर्मशून्यतायां^(३) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । स्वलक्षणशून्यतायां^(४) स्यात्कामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अनुपलम्भशून्य-
तायां^(५) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । अभावशून्यतायां^(६) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

- (१) अवकरणोत्सर्गलक्षणस्य षकारस्य ? विपर्ययेनानवकारस्तस्य तेन
शून्यत्वादनवकारशून्यता । अवकरणादेः प्रक्रियारूपत्वेनानुत्सर्ग-
प्रज्ञप्तिनिमित्तत्वायोगादियमनानात्वार्थेन(?) सम्यग् ।
- (२) सर्वाद्यैरुक्ताप्रकृतिस्तस्यास्तया शून्यत्वात् प्रकृतिशून्यता । तस्याः
संस्कृतासंस्कृतविकाराविकारानापत्तेः ॥
- (३) धर्मस्य धर्मण शून्यत्वात् सर्वधर्मशून्यतासर्वधर्माणां संस्कृता-
संस्कृतराशोरितरेतरापेक्षत्वेन स्वभावापरिनिष्पन्नत्वात् । एतच्च
शून्यताद्वयमहोनानधिकार्येन निर्विकल्पकक्षेत्रपरिशुद्धिवशिताद्वया-
श्रयत्वेन चर्याफलभूमिभावात् प्रतिवेधपरिकर्माणाऽऽद्यम् ॥
- (४) रूपादिष्वलक्षणस्य रूपादेस्तल्लक्षणशून्यत्वात् लक्षणशून्यता लक्षण-
व्यवस्थानस्य स्मनान्यविशेषप्रज्ञप्तिमात्रत्वात् ॥
- (५) अतौतादीनां धर्माणामतौतादिष्वध्वस्वितरेतरविपर्ययानुपलम्भ-
त्वेनाऽनुपलम्भशून्यता । अध्वनां भावप्रज्ञप्तिमात्रत्वात् । एतच्च
शून्यताद्वयं ज्ञानवशिताश्रयत्वेन तथैव नवम्यां ॥
- (६) अभावशून्यता । अभावस्यासंस्कृतस्य शून्यतादस्तेन शून्यत्वादभाव-
शून्यता ॥

प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । स्वभावशून्यतायां^(१) स्यात्तु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अभावस्वभाव-
शून्यतायां^(२) स्यात्तु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां शिञ्चितव्यं^(३) । पुनरपरं शारदतीपुत्रालम्बनामतेयसमन-
न्तरहेतुप्रत्ययता* अवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्राकारलक्षणाव्यव-
बोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

* एष पाठः पुस्तकपञ्चके दृश्यते ।

- (१) स्वभावशून्यता । स्वभावस्य शून्यताख्यस्यार्थाणां ज्ञानेन दर्शनेन
वाह्यतकत्वात्^(२) स्वभावशून्यता । ज्ञानदर्शनस्य यथाभूतार्थद्योत-
कत्वात् ॥
- (२) अत्राभावस्वभावशून्यता नास्तिसंयोगिकस्य धर्मस्य भावः प्रतीत्य-
समुत्पन्नत्वादिति संयोगस्य तेन शून्यत्वादभावस्वभावशून्यता
सामग्रीमात्रं भाव इति ॥

भावस्य 'उपादानस्फुल्लक्षणास्य तेन शून्यत्वात्' भावशून्यता ।
अस्थितैवेष्टा धर्माणां धर्मैतेति परेण कर्त्राशून्यत्वात् परभाव-
शून्यता । शून्यताधिष्ठानो हि पुरुषस्यापारः केवलं विघाता-
येति कृत्वा । एतच्च शून्यतात्रयं यथाकर्म सवासनक्षेत्रावरण-
प्रहाणाश्रयत्वेन सवासनक्षेत्रावरणप्रहाणाश्रयत्वेन स्वयं भूत्वार्थेन च
बुद्धभूमौ वेदितव्यं । इत्यष्टसाहस्रोटीकायां विंशतिप्रकाराः
शून्यतास्थाख्याता अत्र तु सूत्रे अष्टादशप्रकाराः दृश्यन्ते ॥

पुनरपरं शारदतौपुत्र सर्वधर्माणां तथता अवबोद्धकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अवितथता अव-
बोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
अनन्यतथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां शिचित्वं । अविकारतथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यथाचेत्तथतामवबोद्ध-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
पुनरपरं शारदतौपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्माणां तथ-
तामवबोद्धकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शार-
दतौपुत्र सर्वधर्माणां भूतकोटिमवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतौपुत्र
यावन्त्यस्त्रिमाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ गङ्गानदीवाल्मुकास्ताः
सर्वज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
तव्यं । पुनरपरं शारदतौपुत्र त्रिमाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ
महासमुद्रेष्वप्स्कन्धोनदीषु महानदीषु कुनदीषु सरस्तङ्गागेषु पल्ल-
लेषु तत्सर्वं शतधाभिन्नया वालाग्रकोश्याऽभ्युत्क्षेप्तुकामेन च तन्नि-
श्रयां* प्राणिनोर्विहेठयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतौपुत्र यावांस्त्रिमाहस्र
महासाहस्रे लोकधातावग्निस्कन्धः ससर्व्वएकज्वालौभूतोभवेत् । तद्य-
थापि नाम कल्पोद्वाहे वर्त्तमाने तमेकेनमुखवायुनानिर्वापयितु-

कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ वातमण्डलाकाया इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं विधुनुयुर्विर्युर्विभ्यंसयेयुः तद्यथापि नाम बुभुसुष्टितां सर्वामहाविचोभनावामण्डलीयकानां गुल्याः प्रान्तकेनसंस्कादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं* । [†पुनरपरं शारदतीपुत्र यस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातावाकाशधातुस्तं सर्वमेकपर्यङ्केन स्फुरितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं] पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ सुमेरुचक्रवाडमहाचक्रवाडाः पर्वतवाशास्तान् सर्वानेकवालेन वज्राभ्युत्क्षिप्याऽप्रमेयाऽसंख्येयान् लोकधातून् समुत्क्षिपेयमिति‡ बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावान् त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ वृक्षदण्डगुल्मीषधिवनस्यतिसप्तयोलोद्वर्गशर्करपाषाणपर्वतमहापृथिवीसंचयस्तं सर्वं परमाणुरजोयोगेन ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकीपमेषु लोकधातुषु‡ बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपाद-

* एष पाठः पुस्तकपक्षे ।

† [ ] एतच्चिद्द्वयान्तगतपाठः क पुस्तके नास्ति ।

‡ अमुत्क्षिपेयमिति ग, घ, च पाठः ।

§ लोकधातुष्विति ख, ग, घ पाठः । बुद्धत्वेऽस्त्विति क, च, पाठः ।

यितुकामेन एकपुष्पेणैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणै-
 काभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तु-
 कामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तो दक्षिणस्यांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पे-
 णैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैक-
 ध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूज-
 यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 यावन्तः पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्तः बोधिसत्त्वपरिवाराः सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्ड-
 पातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैक-
 चूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन
 गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तुत्तरस्यांदिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरि-
 वाराः सञ्चावकसंघास्तान् सर्वान् एकपिण्डपातेन प्रतिपादयितु-
 कामेनैकपुष्पेणैकमाख्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणे-
 नैकच्छत्रेणैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन
 पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 यावन्त उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेक-

पिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णे-
 नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरु-
 कर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तः पूर्वदक्षिणस्थांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पे-
 णैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैक-
 पताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 यावन्तोदक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेक-
 पिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णे-
 नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरु-
 कर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तः पश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पे-
 णैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया
 सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तो-
 ऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः
 सबोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन

प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैक-
वस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तु-
कामेनमानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यावन्त उपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सर्वोधिसत्त्वपरिवाराः
सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैक-
पुष्पेणैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रे-
णैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन
पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु येसत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे^(१) प्रतिष्ठापयितुकामेन
समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदागा-
मिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामिन्* मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-

* एष पाठः क एस्तुके नास्ति ।

- (१) अनाश्रवं शीलं समाधिः प्रज्ञा च शीलस्कन्धः समाधिस्कन्धः
प्रज्ञास्कन्धः । सर्वावरणप्रहाणाद्विमुक्तिस्कन्धः विशिष्टज्ञानसाक्षा-
त्कारणं विमुक्तिज्ञानस्कन्धः ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्व्वणधातौ^(१) प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोप-
मेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन स्रष्टा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्व्वणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचितव्यं । ये पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोप-
मेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितु-
कामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शन-
स्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितु-
कामेन स्रष्टागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रति-
ष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रति-

(१) न विद्यन्ते उपधयः स्कन्धाः सर्वरागादिप्रज्ञाणावशेषौभूतत्वेन शेषा यस्मिन् । निर्व्वान्त्यस्मिन् सर्वविकल्पाः इति निर्व्वान्तं तत्तथा । तदेव धातुस्तदालम्बनभावेनार्याणां निष्पत्तेर्हेतुरतस्तस्मिन्निति योजनीयं । अष्टसाहस्रीटीका ।

ष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकार-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन अनुपधिगेषे निर्व्वानधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये उत्तरस्था-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वान् सर्वान्
 शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले
 प्रतिष्ठापयितुकामेन स्रष्टागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अना-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येक-
 बोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
 मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्व्वानधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये उत्तर-
 पूर्व्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वान्
 सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-
 आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन स्रष्टागामिफले प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकार-

ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । ये पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन महादागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।

ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन महादागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

शिक्षितव्यं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोक-
धातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधि-
स्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
अर्हत्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन
सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयि-
तुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषु
निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
अर्हत्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषु
निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन

देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय निर्माण-
रतिषु देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय पर-
निर्मितवशवर्त्तिषु देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
निश्राय प्रथमं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
निश्राय द्वितीयं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
निश्राय तृतीयं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
निश्राय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
निश्राय आकाशानन्थायतनसमापत्तिं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा
तदेवं दानं निश्राय ज्ञानानन्थायतनसमापत्तिं समापद्यते । एवं दानं
दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय आकिञ्चन्यायतनसमापत्तिं समापद्यते ।
एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय नैवसंज्ञानासंज्ञायतन-
समापत्तिं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा चत्वारिंशत्युपस्थानान्युत्प-
द्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा चत्वारि सम्यक्प्रहाणान्युत्पद्यन्ते । एवं
दानं दत्त्वा पञ्चेन्द्रियाण्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा पञ्चवलान्युत्प-
द्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा सप्तबोधज्ञान्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा
आर्याष्टाङ्गो मार्ग उत्पद्यते । एवं दानं दत्त्वा शून्यताऽऽनिमित्ता-
ऽप्रणिहितविसोचमुखान्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा श्रोतश्चापत्ति-
फलमनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा स्रष्टागामिफलमनुप्राप्यते । एवं
दानं दत्त्वा अनागामिफलमनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा अर्हत्व-
मनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा प्रत्येकबोधिरनुप्राप्यते । एवं दानं
दत्त्वा अनुत्तरासम्यक्सम्बोधिरनुप्राप्यते । पुनरपरं शारद्वतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् जगतात्येवमुपायकौश-

स्त्रिय दानं दत्तं दानपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं श्रौतपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं चान्तिपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं वीर्यपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं ध्यानपारमितां परिपूरयत्येव दानं दत्तं प्रज्ञापारमितां परिपूरयति ।

अथायुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानं दत्ता दानपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन श्रौतं रक्षता श्रौतपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चान्तिं भावयता चान्तिपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन वीर्यमारभता वीर्यपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ध्यानं समापद्यता ध्यानपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञां भावयता प्रज्ञापारमिता परिपूरिता भवति । भगवानाह । अनुपलम्भयोगेन शारदतीपुत्र दानस्य दायकस्य प्रतिपादकस्य त्रिमण्डलपरिशुद्ध्या दानपारमिता परिपूरिता भवति । आपत्यनापत्यध्यापत्तितामुपादाय श्रौतपारमिता परिपूरिता भवति । अक्षोभनतामुपादाय चान्तिपारमिता परिपूरिता भवति । कायचित्तवीर्याश्रयनतामुपादाय वीर्यपारमिता परिपूरिता भवति । *अविच्छेपाऽसङ्करणतामुपादाय ध्यानपारमिता परिपूरिता भवति । सर्वधर्मप्रज्ञानताऽनुपलम्भयोगेन प्रज्ञापार-

* अविच्छेपाऽश्रयता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

† प्रज्ञानता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

मिता परिपूरिता भवति । पुनरपरं शारदतीपुत्र अतीतानागत-
 प्रत्युत्पन्नानां बुद्धानां भगवतां सर्वबुद्धगुणान् प्रज्ञातुकामेनाऽनुप्राप्तु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र संस्कृताऽसंस्कृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र साश्रवानाऽश्रवाणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शार-
 दतीपुत्र कुशलाऽकुशलानां धर्माणां पारं गन्तु कामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 लौकिकलोकोत्तराणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 रूप्यरूपिणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र व्याहृताऽ-
 व्याहृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नियताऽ-
 नियतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नैर्यानिकाऽ-
 नैर्यानिकानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र हात*-
 भागीयानां विशेषभागीयानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-

* हानभागीयानामिति ग पुस्तके पाठः, भागीयानामिति ख, घ पुस्तके
 पाठः ।

सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [*पुनरपरं शार-
दतीपुत्र भागौयानां विशेषभागौयानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं
शारदतीपुत्र पृथग्जनधर्माणामार्यधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शार-
दतीपुत्र शैचधर्माणामशैचधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
आवकधर्माणां प्रत्येकबुद्धधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वधर्माणां बुद्धधर्माणाञ्च पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
सर्वधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन अतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां तथतामनुबोद्धुकामेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन सर्वधर्माणामनुत्पादकोटिमनुप्राप्तुकामेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन सर्वधर्माणां भूतकोटिं प्रतिवेद्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वआवकप्रत्येकबुद्धानां पूर्व
गमेन भवितु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व-

* अतश्चिद्बुद्धयमध्यवर्तीपाठः क पुस्तके नास्ति ।

बुद्धानां भगवतामुपस्थायकेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व-
 बुद्धानां भगवतामत्यन्तपरिचारकेण* भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महा-
 परिवारेण भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनातीतानागतप्रत्युत्पन्नानां
 बोधिसत्त्वपरिवाराणां प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वदादृष्टा
 दक्षिणां परिशोधयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानेन च गृहीत-
 चित्तेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दौःशौल्यचित्तपृथक्
 कर्तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यापादचित्तमुत्सृष्टुकामेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन कौशौद्यचित्तमनुत्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विचे-
 पचित्तमनुत्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनर-
 परं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दौर्घ्रचित्तमनुत्पाद-
 यितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र

* मध्यन्तरपरिवारेण ग, घ पुस्तके पाठः ।

बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वान् दानमये पुण्यक्रियावस्तुनिप्रति-
 ष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारद-
 तीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वाञ्छौलमये पुण्यक्रियावस्तु-
 नि प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वान् भावनामये पुण्य-
 क्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वानैर्यापयस-
 हगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वस-
 त्वान् सर्व्वौषधिकसहगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन सर्व्वाऽऽकारं पञ्चचक्षुषानप्यादयितुकामेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 यदुत्तमाऽऽत्मचक्षुर्निप्यादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 दिव्यं चक्षुर्निप्यादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचितव्यं । प्रज्ञाचक्षुर्निप्यादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । धर्मचक्षुर्निप्यादयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । बुद्धचक्षुर्नि-
 प्यादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र ये पूर्व्वस्यादिशि गङ्गामदौ-
 बालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्व्वान् दिव्येनचक्षुषा-
 संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन यच्च बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्ते

तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेत-
 मैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगमहगतां
 बोधिसत्त्वचर्यां समनुस्मर्त्तुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविध-
 मृद्धिविकुर्वितुं* संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्तव्यं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन
 यञ्च बुद्धाभगवन्तोधर्मां भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण ओतु-
 कामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतमैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषां
 बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगमहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन
 तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । ये पश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान्
 सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यञ्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मां
 भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण ओतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां
 चेतमैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगमह-
 गतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेक-
 विधमृद्धिविकुर्वितुं* संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्तव्यं । ये उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुका-
 मेन यञ्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मां भाषन्ते तत् सर्वं दिव्येन ओत्रेण

* एष पाठः पञ्चसु पुस्तकेषु किन्तु कुत्रचित्स्थले विकुर्वितुमिति
 कुत्रचित्, स्थले विकुर्वितमिति पाठोदृश्यते ।

ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन
 तेषां बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसङ्गतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तु-
 कामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये
 उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभग-
 वन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तो
 धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
 पूर्वयोगसङ्गतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान्
 दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते
 तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण ओतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां
 चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोग-
 सङ्गतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवता-
 मनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गा-
 नदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन
 चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं
 दिव्येन श्रोत्रेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव
 चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसङ्गतां

बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
मृद्धिविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्तव्यं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुको-
पमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा
संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तोधर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन
ओचेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातु-
कामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्या-
मनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितं
संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त-
स्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तो
धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन ओचेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन
चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तोधर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं
दिव्येन ओचेण ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव
चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां
बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
मृद्धिविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
यन्ते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते समन्ताद्गसु दिक्षु सर्वलोकधातुषु
धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं श्रुत्वा नाच्छेदेन स्मृतिवलाधानेन सन्धारयितु-
कामेन यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धः एतस्मिन्नन्तरे
सर्वमप्रणाशयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं
शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनाऽतौताऽज्ञागतप्रत्युत्पन्नानां भग-
वतां बुद्धानां बुद्धक्षेत्राणि च बुद्धक्षेत्रपरिशुद्धिश्च* द्रष्टुकामेन
परिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं
शारदतीपुत्र यत्किञ्चित्तयागतैर्भाषितं सूत्रं गेयं व्याकरणं
गाथोदाननिदानत्यक्तकजातकवैपुल्याद्भूतधर्म्मायच्छावकैर्न श्रुतं तत्सर्वं
श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन
पर्यवाप्तुकामेन तथता प्रतिपत्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण
सम्प्रकाशयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यत्किञ्चित् पूर्वस्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मुकीपमेषु लोकधातुषु सर्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते
भाषिष्यन्ते तत्सर्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन
वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितु-
कामेन तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्तव्यं । यत्किञ्चिद्दक्षिणस्यान्दिशि सर्वबुद्धै-
र्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतु-
कामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च

* परिशुद्धीश्च इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चित्पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिदुत्तरस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिदुत्तरपूर्व्वस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चित् पूर्व्वदक्षिणस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिद्वर्ष्वदिक्षिणस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन

वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाग्रयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यत्किञ्चित् पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाग्रयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यत्किञ्चिदधस्ताद्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाग्रयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यत्किञ्चिदुपरिष्ठाद्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाग्रयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र याः पूर्व्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकीपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाखावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्माः सर्वा अवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकीपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायचेमौ

सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । याः पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्रा-अघाअघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । याः उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । याः उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । याः पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । याः दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायचेमौ सूर्याचन्द्रम-

सावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो-
 न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महानुभावैः प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः पश्चिमोत्तरस्था-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्रा-
 अघाअघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महे-
 शाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः
 सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्यं । याअधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धि-
 कावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न
 विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याउपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायत्रेमौ
 सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ
 न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोक-
 धातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न मङ्गशब्दं सत्त्वाः गृह्णन्ति
 तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्ममङ्गशब्दान् आवयितु-
 कामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन

च पुस्तके एवं महेशाख्याविवृतः प्रागपि एवं महानुभावविवृतः

पाठः सर्वत्र दृश्यते ।

प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र दक्षिणस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः
 शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आव-
 यितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र उत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्ग-
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शार-
 दतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
 यत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र
 लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन

सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्व्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्व्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्ग-
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 मत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यावन्तः शार-
 दतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न
 बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु
 तान् सर्व्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ
 प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि^१ गङ्गानदीवालु-
 कोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्व्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्ग-
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 मत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शार-
 दतीपुत्र ये पूर्व्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्व-
 न्धाः सत्त्वज्ञैः समानुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण

शब्दान् ओष्यन्त्युन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते नग्नाश्चैवराणि प्रति-
 लिख्यन्ते चुधितपिपासिताश्चक्षुषानं प्रतिलिख्यन्ते ग्लानाव्याधिभ्यः
 प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति* ममद्वा
 ममाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति
 बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् ओष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते
 नग्नाश्चैवराणि प्रतिलिख्यन्ते चुधितपिपासिताश्चक्षुषानं प्रति-
 लिख्यन्ते ग्लानाव्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं
 गमिष्यन्ति ममद्वा ममाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमास्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा
 रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् ओष्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते नग्नाश्चैवराणि प्रतिलिख्यन्ते चुधितपिपासिता-
 श्चक्षुषानं प्रतिलिख्यन्ते ग्लानाव्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोध-
 गतायथाकामं गमिष्यन्ति ममद्वा ममाऽनुभावेनेति तेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्रो-
 त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते
 ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दं ओष्यन्ति
 उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते नग्नाश्चैवराणि प्रतिलिख्यन्ते चुधित-

* यथाकामंगमाभविष्यन्ति इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः एवं
 परत्र ।

पिपासिताश्रयपानं प्रतिलप्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते
 बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनु-
 भावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं ।
 ये शारदतीपुत्रोत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुष्वन्धाः सत्तास्ते ममाऽनुभावाश्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः
 ओत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलप्यन्ते नग्नाश्चीव-
 राणि प्रतिलप्यन्ते क्षुधितपिपासिताश्रयपानं प्रतिलप्यन्ते ग्लाना-
 व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्तास्ते ममाऽनुभावाश्चक्षुषा
 रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः ओत्रेण शब्दान् श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलप्यन्ते नग्नाश्चीवराणि प्रतिलप्यन्ते क्षुधितपिपासिता-
 श्रयपानं प्रतिलप्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते, बन्धनाऽ-
 वरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । ये शार-
 दतीपुत्र दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुष्वन्धाः सत्तास्ते ममाऽनुभावाश्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः
 ओत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलप्यन्ते नग्नाश्चीव-
 राणि प्रतिलप्यन्ते क्षुधितपिपासिताश्रयपानं प्रतिलप्यन्ते ग्लानाः
 व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-

पारमितायां शिचित्यं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावा-
च्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते नग्नाश्चीवराणि प्रतिलिख्यन्ते चुधितपिपासिता-
अन्नपानं प्रतिलिख्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽव-
रोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । ये शार-
दतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः
सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण
शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते नग्नाश्चीवराणि प्रति-
लिख्यन्ते चुधितपिपासिताअन्नपानं प्रतिलिख्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः
परिमोक्ष्यन्ते, बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति ममर्ह्या
ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
तयं । ये शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोक-
धातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति,
बधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति, उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते,
नग्नाश्चीवराणि प्रतिलिख्यन्ते, चुधितपिपासिताअन्नपानं प्रति-
लिख्यन्ते, ग्लानाव्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते* बन्धनाऽवरोधगतायथा-
कामंगमाभविष्यन्ति, ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । किमिति ये तच्च

* केषु स्थलेषु प्रतिमोक्ष्यन्ते इति केषु च स्थलेषु परिमोक्ष्यन्ते
इति पाठः सर्वेषु पुस्तकेषु दृश्यते ।

समन्ताद्दशसु दिक्षु एकैकस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु अक्षणाऽपायगताः सत्त्वाः नैरयिकाः तैर्यग्योनिकावा-
यामलौकिकावा ते ममाऽनुभावान्ततश्च्युत्वामानुष्यमात्मभावं
प्रतिलिखन्ते सर्वान्शतान् सत्त्वाञ्छीले प्रतिष्ठापयितुकामेन, समाधौ
प्रतिष्ठापयितुकामेन, प्रज्ञायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, विमुक्तौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, विमुक्तिज्ञानदर्शने प्रतिष्ठापयितुकामेन, श्रोत-
श्रुतिप्राप्त्यर्थे प्रतिष्ठापयितुकामेन, सङ्गदागामिफले प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, अन्यागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन, मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वकार-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन तथा-
गतैर्यापथं शिक्षितुकामेन, तथागतचर्याचारित्रविशुद्धं तथागतस्य
ज्ञानपूर्वङ्गमकायकर्मवाक्कर्ममनस्कर्मपरिशुद्धिं शिक्षितुकामेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवमुपपरीक्षितव्यं । किमित्यहं
महानागाऽवलोकितमवलोक्य सत्त्वेभ्योऽच्युत्तमं देशयेयं । किमि-
त्यहमतो* मिहविक्रमभितेन विक्रमयेयं । किमित्यहममोघविक्रा-
मितेनां विक्रमयेयं । किमित्यहं चतुरङ्गुलमात्रेण महापृथिवी

* अयमेव पाठः पुस्तकपक्षके ।

† विक्रामितया इति च पुस्तके पाठः ।

पञ्चामसृशन् गच्छेयं । किमित्यहं सहस्रपत्रेषु पद्मेषु पादतले
निःक्षिपन् पादतलमन्निश्रितान् प्राणिनोऽविहेठेयं । किमित्यहं
सहस्रारचक्राभ्यां पादतलाभ्यां महापृथिवीं विचित्रयन् गच्छेयं ।
किमित्यहं चक्रप्रमाणमात्रं महापृथिव्याः परिवर्त्तयं क्रमेयं ।
किमित्यहं सर्वान् पृथिवीमनुचक्रममाणः पृथिवीरजसानाऽनुलि-
प्येयं । किमित्यहमेकं वा योजनं द्वे वा त्रीणि वा चत्वारि वा
पञ्च वा दश वा विंशतं वा त्रिंशतं वा योजनशतं वा योजन-
सहस्रं वा योजनशतसहस्रं वा योजनकोटीं वा योजनकोटीशतं वा
योजनकोटीसहस्रं वा योजनकोटीशतसहस्रं वा यावदप्रेमयाणि वा
असंख्येयानि वा अचिन्त्यानि वा अतुल्यानि वा अनन्तानि वा अप-
र्यन्तानि वा अभाष्याणि वा अनभिलाष्यानि अनभिलाष्यानिभ-
लाष्यानि वा बुद्धचेत्राण्यनुविचरताऽनुचङ्क्रममाणस्य न कायफला
मे चित्तमिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चतुरतैवं व्युप-
परीक्षितव्यं । किमित्यहमधस्तात् कतमत्तरयोः‡ सहस्राराभ्यां
चक्राभ्यां रश्मिकोटीनियुतशतसहस्राणि प्रासृञ्चन् सर्वाऽक्षणाऽपाय-
दुःखानि प्रशमय्य सर्वसत्त्वान् सुखितान् कुर्व्यामिति प्रज्ञापारमि-
तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चतुरतैवं व्युपपरीक्षितव्यं । किमित्यहं चातुर्मेहा-

* विचरता इति पञ्चसुपुस्तकेषु पाठः विचरत इति पाठोपुक्तः ।

† फल मे इति पाठः पञ्चसुपुस्तकेषु दृश्यते फलं मे इति पुक्तं प्रतिभाति ।

‡ क्रमतलयोरिति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

राजकायिकदेवैः चायस्त्रिंशैर्यामैस्तुषितैर्निर्माणरतिभिः परनिर्भि-
 तवशवर्त्तिभिः ब्रह्मकायिकैर्ब्रह्मपुरोहितैर्ब्रह्मपार्षद्यैर्महाब्रह्मभिराभैः
 परीताभैरप्रमाणाभैराभास्वरैः शुभैः परीतशुभैः अप्रमाणशुभैः
 शुभज्जत्नैर्वृहैः परीतवृहैरप्रमाणवृहैर्वृहत्फलैः अवृहैः अतपैः
 सुदृगैः सुदर्शनैः अकनिष्ठैः अनेकदेवकोटौनियुतशतसहस्रैः परि-
 वृतः पुरस्कृतो बोधिमण्डलमुपसंक्रम्ययामौतिः प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतैवं व्युपपरीक्षितव्यं । किमिति मे बोधिवृत्तत्वे^(१)
 निषीदतः चातुर्महाराजकायिकादेवास्त्रायत्रिंशादेवाः तुषितादेवाः
 निर्माणरतयोदेवाः परनिर्भितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाः
 ब्रह्मपुरोहितादेवाः ब्रह्मपार्षद्यादेवाः महाब्रह्माणोदेवाः परी-
 ताभादेवाः आभास्वरादेवाः शुभादेवाः परीतशुभादेवाः अप्र-
 माणशुभादेवाः शुभज्जत्नादेवाः वृहादेवाः वृहत्फलादेवाः अवृहा-
 देवाः अतपादेवाः सुदृशादेवाः सुदर्शनादेवाः अकनिष्ठादेवाः
 दुष्प्रसंस्तरं कुय्युरिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं
 व्युपपरीक्षितव्यं । किमित्यहं बोधिमण्डलनिषण्णः पाणिनालक्षण-
 समलङ्कृतेन महापृथिवीं पराहृत्य मपरिवारं कृष्णबन्धुअमुषिं

परीताभैरिति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

† बोधिमण्डाद्द्रुममूलमिति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

‡ उपसंक्रमेयमिति च पुस्तके पाठः ।

(१) बोधिद्रुमखलदलः पिप्पलः कुङ्गराश्रनः अश्रत्ये इत्यमरः ।

पराजयेयमिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपरी-
क्षित्वं । किमिति मेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्बुद्धस्य गच्छत-
स्तिष्ठतोनिषीदतोनिषणस्य शयानस्य पृथिवीप्रदेशोवज्रमस-
मन्तिष्ठेतेति तेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं^(१) व्युप-
परीक्षित्वं । किमित्यहं यत्रैव दिवसेऽभिनन्क्रामेयं तत्रैव दिवसे
सपरिषत्कं कृष्णबन्धुं जित्वा अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्बुध्येयं,
अभिमम्बुध्य तत्रैव दिवसे धर्मचक्रं प्रवर्त्तयेयं । प्रवर्त्ततश्चाऽप्रमेया-
ऽसंख्येयानां विरजोविगतमलं धर्मेषु धर्मचक्रुर्विशुद्ध*मप्रमेयाऽसंख्ये-
यानां सत्त्वानामनुपायाऽऽश्रवेभ्यश्चित्तानि विमुच्येरन । अप्रमेयाऽसं-
ख्येयाः सत्त्वाः अवैवर्त्तिकाभवेयुरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधाविति तेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपरीक्षित्वं । किमिति-
मेऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिमम्बुद्धस्याऽप्रमेयाऽसंख्येयश्रावकसंघोभ-
वेदेकधर्मदेशनयाचाऽप्रमेयाऽसंख्येयाएकामनिकाअर्हन्तोभवेयुर्बोधि-
सत्त्वाश्च महासत्त्वाश्च अवैवर्त्तिकाभवेयुरनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ
अप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणश्च बोधिसत्त्वसंघोभवेदमितं नायुधप्रमाणं

* विशुद्धोद इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

(१) चरता भावयता सर्वैर्गत्यर्था बोधार्थाः ।

अमिताप्रभा सम्यग्भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनर-
 परं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं
 चित्तमुत्पादयितव्यं । किमितिमेऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिमम्बु-
 द्धस्य तत्र बुद्धचेचे रागद्वेषमोहशब्दोऽपि न भवेदिति प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयितव्यं । किमितिमेऽनु-
 त्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिमम्बुद्धस्य तत्र बुद्धचेचे सर्व्वमत्त्वाएवं
 रूपया प्रज्ञया समत्वागताभवेयुर्यदेवं जानौरन् माधुदानं माधुदमं
 साधु ब्रह्मचर्य्यं साध्वविहिंसा सर्व्वप्राणिभूतेष्विति प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयितव्यं । किमितिमेपरिनिर्वृतस्य
 मद्भ्र्क्षाऽन्तर्द्धानशब्दोऽपि न भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरतैवं चित्तमुत्पादयितव्यं । किमितिमे सहश्रवणमात्रेण नामधेयस्य
 गङ्गानदीवाल्मुकीपमेषु लोकधातुषु मत्त्वानियताभवेयुरनुत्तरायां
 सम्यक् सम्बोधाविति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । यस्मिन् शार-
 दतीपुत्र समये बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निमान्
 गुणानुत्पादयति तस्मिन् समये आत्तमनस्काभवन्ति चत्वारो महा-
 राजावयमत्र चत्वारिपात्राणि प्रतिष्ठापयिष्यामोयानि पौर्व्विकैर्महा-
 राजैः पौर्व्विकेषु तथागतेषु प्रतिष्ठापितानि । आत्तमनस्काभवन्ति-
 चायस्त्रिंशदेवाः आत्तमनस्काभवन्ति यामादेवाः आत्तमनस्काभ-
 वन्ति तुषितादेवा आत्तमनस्काभवन्तिनिर्म्माणरतयोदेवाः आत्त-

मनस्काभवन्ति परनिर्म्मितवशवर्त्तिनो देवाः [आत्तमनस्का भवन्ति]*
वयमस्य उपस्थापनपरिचर्याकर्म्मकरिष्यामः एवमासुराः कायाः†
परिहास्यन्ते दिव्याः काया अभिवर्द्धन्ते आत्तमनस्काभवन्ति ब्रह्म-
कायिका देवा आत्तमनस्काभवन्ति ब्रह्मपुरोहिता देवा आत्तमनस्काभ-
वन्ति ब्रह्मपार्षद्या देवा आत्तमनस्काभवन्ति महाब्रह्मणो देवा आत्तम-
नस्काभवन्ति परीक्षाभा देवा आत्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणाभा देवा-
आत्तमनस्काभवन्ति आभास्वरा देवा आत्तमनस्काभवन्ति परीक्षशु-
भा देवा आत्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणशुभा देवा आत्तमनस्काभवन्ति
शुभकुत्सा देवा आत्तमनस्काभवन्ति वृहा देवा आत्तमनस्काभवन्ति
परौत्तवृहा देवा आत्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणवृहा देवा आत्तमनस्का-
भवन्ति वृहत्फला देवा आत्तमनस्काभवन्ति अवृहा देवा आत्तमनस्का-
भवन्ति अतपा देवा आत्तमनस्काभवन्ति सुदृशा देवा आत्तमनस्काभवन्ति
सुदर्शना देवा आत्तमनस्काभवन्ति अकनिष्ठा देवा वयमेनमभिमम्बुद्धम-
ध्येषियामहे धर्म्मचक्रप्रवर्त्तनाय, यस्मिन् समये शारदती पुत्र बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् विवर्द्धते षड्भिः पार-
मिताभिरात्तमनस्कास्तस्मिन् समये भवन्ति बोधिसत्त्वयानिकाः
कुलपुत्राः कुलदुहितरश्च वयमस्य महासत्त्वस्य मातापितरौ
भविष्यामो भ्रातृभगिनीभार्यापुत्रदुहितमित्रामात्यजातिमहायांसं-

* [ ] एतच्चिह्नद्वयान्तर्गतः पाठोऽधिकः प्रतिभाति पुस्तकपञ्चकेऽस्तीति
रक्षितः ।

† कामा इति च पुस्तके पाठः ।

‡ सहायाः इति युक्तं प्रतिभाति ।

मोदिताभविष्यामदत्यात्तमनस्काभवन्ति चत्वारोमहाराजाश्चातुर्महा-
 राजकायिकादेवास्त्रायस्त्रिंशदेवायामादेवाः तुषितादेवाः निर्म्मा-
 णरतयोदेवाः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाः ब्रह्म-
 पुरोहितादेवाः ब्रह्मपार्षद्यादेवा महाब्रह्मणो देवाः आभास्वरा-
 देवाः शुभादेवाः परीत्तशुभादेवाः अप्रमाणशुभादेवाः शुभकृत्स्ना-
 देवाः अप्रमाणवृहादेवाः वृहत्फलादेवाः अवृहादेवाः अतपादेवाः
 सुदृग्गदेवाः सुदर्शनादेवाः अकनिष्ठादेवाः बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 मैथुनसंयोगप्रस्थानतायै, स खलु ब्रह्मचारौ भवति । मत्त्वानां बोधि-
 नियोजनतायै न संयोजनतायै धर्मेः संयुज्यते स एवं प्रणिदधाति ।
 प्रथमचित्तोत्पादं मयोपादाय ब्रह्मचारिणा भवितव्यं नाऽब्रह्मचारिणा
 तत् कस्य हेतोः । कामान् खलु पुनः प्रतिषेधमानस्य ब्रह्म-
 लोकोपपत्तेरप्यन्तरायो भवति । कः पुनर्वादोऽनुत्तरायाः सम्यक्
 सम्बोधेस्तस्मात्तर्हि बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन ब्रह्मचारिणाऽभिनिर्यासा-
 नुत्तरा सम्यक् सम्बोधिरभिसम्बोद्धव्या नाऽब्रह्मचारिणा । एवमुक्ते
 आयुष्मान् शारदतीपुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् । किं पुनर्भगवन्
 बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽवश्यं मातापितृभार्यापुत्रदुहितृभिर्भवित-
 व्यं । भगवानाह । केषाञ्चिच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महाम-
 त्वानामवश्यं मातापितृभ्यां भवितव्यं । भार्यापुत्रदुहितृभिर्भवितव्यं ।

* सर्वत्र पुस्तके महाब्रह्मणो देवा इत्यस्ति महाब्रह्मण इति युक्तं
 प्रतिभाति ।

† चरन्ति तेजनीयैरिति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः ।
 ‡ संय

‡ सेवम
 † अस्य इति युक्तं प्रतिभाति ।

केषाञ्चिद्वश्यं मातापितृभार्यापुत्रदुहितृभिर्भवितव्यं । केषाञ्चिच्छा-
रद्वतौपुत्र बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रथमचित्तोत्पादमेव उपा-
दाय ब्रह्मचर्यममादानं भवति ते नित्यं कुमारभृताएव यावदनु-
त्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुध्यन्ते । केचित्पुनर्व्वोधिसत्त्वामहा-
सत्त्वाउपायकौशलेन सत्त्वपरिपाकाय पञ्चकामगुणान् भुञ्जन्तः पुर-
मथादभिनिष्क्रम्याऽनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुध्यन्ते । केचित्
पुनर्व्वोधिसत्त्वामहासत्त्वाः गम्भीरप्रज्ञापारमिताप्रतिलब्धाः अपगत-
कामक्लेशास्ते सत्त्वपरिपाकाय कामगुणापरिभोगं च उपदिशन्ति
न च परिभुञ्जते । तद्यथाऽपि नाम शारद्वतौपुत्र दक्षोमायाका-
रोमायाकाराऽन्तेवासौवा सुशिचित्तोमायाविद्यासंयोगज्ञानेन स
पञ्चकामगुणानभिनिर्माय पञ्चभिः कामगुणैरममाणं क्रीडन्तं
परिचारयन्तमात्मानमुपदर्शयेत् तत् किं मन्यसे शारद्वतौपुत्राऽपि
तेनमायाकारेण मायाकाराऽन्तेवासिना वा पञ्चकामगुणाः
परिभुक्ताभवेयुः । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव शारद्व-
तौपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वामहायाने सुशिचितामायोपमधर्मतावि-
हारप्रतिलब्धाः सर्व्वक्लेशविगतविनयेसत्त्वपरिपाकाय महाकरुणाव-
शेन कामगुणपरिभोगञ्च उपदिशन्ति । न च कामगुणान्परिभु-
ञ्जन्ते । न च तैः सार्द्धं सम्बसन्ति । न तैः परिक्लिश्यन्ते ।
अनेकपर्यायेण शारद्वतौपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः कामानां
वर्णनं भाषन्ते । आदीप्ताः कामाः, वधकाः कामाः, प्रत्यर्थिकाः
कामाः, प्रत्यभिन्नाः कामाः, भृशोल्कोपमाः कामाः, किम्पाक-

* कामगुणपरिभोगमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

फलोपमाः कामाः, अमिधारोपमाः कामाः अङ्गाररश्म्युपमाः कामाः, विषमा'न्नोपमाः कामाः वङ्गिणोपमाः कामाः मोह-
 कूपोपमाः कामाः । एवं हि शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महामत्त्वाः कामान् परिजानन्ति । सत्त्वानामनुपायकुशलानां परिपाचनार्थं पञ्चभ्यः कामगुणैः विवेचनार्थं पञ्चकामगुणानुपदर्शयन्ति । न च तैर्माद्यन्ति न कामहेतोर्नकामनिदानं पापकर्माऽध्यवस्यन्ति । एवमुक्ते आयुष्मान् शारद्वतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । कथं पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं । भगवानाह । इह शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वचर्यामपि न समनुपश्यति । प्रज्ञापारमितां न समनुपश्यति । प्रज्ञापारमितानामाऽपि न समनुपश्यति । चरतीति न समनुपश्यति । न चरतीति न समनुपश्यति । रूपमपि न समनुपश्यति । वेदनामपि न समनुपश्यति । संज्ञामपि न समनुपश्यति । संस्कारानपि न समनुपश्यति । विज्ञानमपि न समनुपश्यति । तत्कस्यहेतोः तथाहि शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः स्वभावेन शून्यः एवं हि बोधिसत्त्वनाम बोधिसत्त्वनाम्ना शून्यं । तत्कस्यहेतोः प्रकृतिरस्येषा तथाहि न शून्यतया रूपं शून्यं नान्यत्र रूपात् शून्यता रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न शून्यतया वेदना शून्या नान्यत्र वेदनायाः शून्यता वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न शून्यतया संज्ञा शून्या नान्यत्र संज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न शून्यतया

मात्रो इति च पुस्तके पाठः ।

संस्काराः शून्याः नान्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यता संस्कारा एव
 शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न शून्यतया विज्ञानं शून्यं नान्यत्र
 विज्ञानात् शून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । तत्-
 कस्यहेतोस्तथाहि नाममात्रमिदं यदुत बोधिसत्त्वः नाममात्रमिदं
 यदुत शून्यता नाममात्रमिदं यदुत रूपं नाममात्रमिदं यदुत
 वेदना, नाममात्रमिदं यदुत संज्ञा नाममात्रमिदं यदुत संस्काराः ।
 नाममात्रमिदं यदुत विज्ञानं । तथा हि मायोपमं रूपं मायो-
 पमावेदना, मायोपमासंज्ञा, मायोपमाः संस्काराः मायोपमं
 विज्ञानं । माया च नाममात्रं न देशस्थान प्रदेशस्था असदसम्भूतं
 वितथसमं मायादर्शनं स्वभावविरहितमस्वभावश्चाऽनुत्पादोऽनिरोधः ।
 अस्थानं न हानिर्न वृद्धिर्न संक्षेपोन व्यवदानं एवं चरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः कस्यचिद्वर्ष्मस्य उत्पादं न समनुपश्यति निरोधं न
 समनुपश्यति स्थानं न समनुपश्यति हानिं न समनुपश्यति वृद्धिं
 न समनुपश्यति संक्षेपं न समनुपश्यति व्यवदानं न समनुपश्यति ।
 रूपं न समनुपश्यति । वेदनां न समनुपश्यति । संज्ञां न समनु-
 पश्यति । संस्कारान् न समनुपश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति ।
 बोधिरिति बोधिसत्त्व इति यदुच्यते तदपि न समनुपश्यति ।
 तत्कस्यहेतोः तथाहि क्वचिन्नामप्रति*पत्तिधर्म्मं ते कल्पिता-
 आगन्तुकेन नामधेयेनाऽभूतपरिकल्पितेन व्यवह्रियन्ते, व्यवहारा-
 चाऽभिनिविशन्ते तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 सर्वधर्म्मान् न समनुपश्यति नोपलभते असमनुपश्यन् अनुपलभ-

* प्रति प्रति इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

मानोन मन्यते नाऽभिनिविशते । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं व्युपपरीचेत नाममात्रं
 यदुत बोधिसत्त्व इति नाममात्रमिदं यदुत बोधिरिति नाम-
 मात्रमिदं यदुत बुद्ध इति नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितेति
 नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितायां चरतीति । नाममात्रमिदं
 यदुत रूपमिति नाममात्रमिदं यदुत वेदनेति । नाममात्रमिदं
 यदुत संज्ञेति । नाममात्रमिदं यदुत संस्कारादिति । नाममात्र-
 मिदं यदुत विज्ञानमिति । तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र आत्मेति
 व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । सत्त्वः सत्त्व-
 इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते ।
 जीवो जीव इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो-
 नोपलभ्यते अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । पोषः पोष इति व्यव-
 ह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । पुरुषः पुरुष
 इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते ।
 पुङ्गवः पुङ्गव इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो-
 नोपलभ्यते । मनुजो मनुज इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परि-
 गवेद्यमाणो नोपलभ्यते । मानवो मानव इति व्यवह्रियते स च
 यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । कारापकः कारापक इति
 व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । वेदकः
 वेदक इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोप-
 लभ्यते । वेदस्थितको वेदस्थितक इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं
 परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । उत्थापक उत्थापक इति व्यवह्रियते

सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते । समुत्थापकः समुत्थापक-
इति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते । जान-
कोजानकइति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते ।
पश्यकः पश्यकइति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोप-
लभ्यते । स्पर्शकः स्पर्शकइति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्य-
माणोनोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम विजानकोविजानकइति व्यव-
ह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्य-
तामुपादाय । यावदेव नामसङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते एवमेव बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति
बुद्धं न समनुपश्यति प्रज्ञापारमितां न समनुपश्यति । रूपं न
समनुपश्यति वेदनां न समनुपश्यति संज्ञां न समनुपश्यति संस्का-
राश्च समनुपश्यति विज्ञानं न समनुपश्यति । येन नाम्ना व्यवह्रि-
यते तदपि नाम न समनुपश्यति । एवं चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् तथागतप्रज्ञां स्थापयित्वा सत्त्वा* प्रज्ञायावत्
सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञामभिभवत्यनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि एतदपि न समनुपश्यति नोपलभते येना-
ऽभिनिविशेत् । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरति । सचेच्छारदतीपुत्र अयं जम्बुद्वीपः† परिपूर्णा-
भवेत् मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः । तद्यथाऽपि नाम नडुवनं वा
शरवनं वा वेणुवनं वा इक्षुवनं वा शालिवनं वा तिलवनं वा

* स्तदन्या इति ख, ग, घ, च पुस्तके ऽधिकः पाठः, अर्थसङ्कतिर्न भवति
कस्यापि पाठस्य ।

† जम्बुद्वीप इति च पुस्तके पाठः ।

तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौमपि कलां नोपैति
 शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि कलां नोपैति
 कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौमपि कलां नोपैति
 कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटिनियुतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्र-
 तमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते तत् कस्य हेतोस्तथाहि
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य या प्रज्ञा सा सर्वसत्त्वानां
 परिनिर्वाणाय प्रत्युपस्थिता न तु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां । पुन-
 रपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतोया एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञा सा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 प्रज्ञाभिभूयतिष्ठति । तिष्ठतु शारदतीपुत्र जम्बुदीपः परिपूर्णः
 शारदतीपुत्र* मौद्गल्यायनमद्गुणैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र चि-
 साहस्रमहासाहस्रोलोकधातुः परिपूर्णोभवेद्युष्माभिरौद्गुणैर्भिक्षुभि-
 स्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः प्रज्ञायाः शततमौकलां नोपैति सहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौमपि

* शारदतीपुत्र इति पाठः पुस्तकपत्रके पुनरपि दृश्यते ।

कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटी-
नियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां
नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशत-
सहस्रतमौमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति
गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नचमते ।
तिष्ठतु शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुः । ^(१) सचेच्छार-
दतीपुत्र पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
भवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्भुभिस्तेषां या प्रज्ञा सा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरि-
भावितायाः प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौमपि
कलां नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि
कलां नोपैति कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौ-
मपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति को-
टीनियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां
नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतश-
तसहस्रतमौमपि कलां नोपैति । संख्यामपि नोपैति कलामपि
नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
नचमते । तिष्ठतु ^(२) शारदतीपुत्र पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्-
कोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशै-
र्भिर्भुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोप-

(१) स इत्यस्यान्वयिपदं नोपलभ्यते ।

(२) तिष्ठतु इत्यस्यान्वयिपदं न दृश्यते ।

मालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपिकलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नञ्मते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि

कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि
नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नचमते । तिष्ठतु
शारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः
परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः । सचेच्छारदती-
पुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
भवेयुः शारदतीपुत्र^(१) मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः तेषां या प्रज्ञा सा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरि-
भावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि
कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि
कलां नोपैति । कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्र-
तमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति ।
कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि
कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । कोटी-
नियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । संख्यामपि नोपैति कला-
मपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भि-
र्बुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
मालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बु-
भिर्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां

(१) शारदतीपुत्र इत्यस्य पुनः पाठः पञ्चषु पुस्तकेषु ।

नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्थान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौङ्गल्या-
 यनसदृशैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौङ्ग-
 ल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिस्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महामत्तस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शत-
 तमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशत-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 सहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र
 पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः

शारदतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र दक्षिण-
 पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
 भवेयुः शारदतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः तेषां या प्रज्ञा
 सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवस-
 परिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौ-
 मपि कलां नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौ-
 मपि कलां नोपैति । कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटी-
 सहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशत-
 तमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपसामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र
 मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शार-
 दतीपुत्र मौङ्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावि-
 तायाः प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौमपि
 कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटी-

नियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां
नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि
नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
बालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशै-
र्भिर्बुभिः । सचेच्छारदतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीबालुकोपमा-
लोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भि-
र्बुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमौमपि
कलां नोपैति सहस्रतमौमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमौमपि
कलां नोपैति कोटीतमौमपि कलां नोपैति कोटीशततमौमपि
कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीशत-
सहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमौमपि कलां नोपैति
कोटीनियुतशततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौ-
मपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति
संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमा-
मपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्राऽध-
स्ताद्दिशि गङ्गानदीबालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदती-
पुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः । सचेच्छारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि
गङ्गानदीबालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र
मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः । तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य

महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः
 प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौमपि
 कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि
 नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
 न चमते । शारदतीपुत्र आह येयं भगवच्छ्रावकानां प्रज्ञा श्रोत-
 आपन्नस्य सहस्रागामिनोऽनागामिनोऽर्हतोया च प्रत्येकबुद्धस्य
 या च बोधिसत्त्वस्य या च तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
 प्रज्ञा सर्वास्ताः प्रज्ञाः अभिज्ञाः अभेदः शून्याविविक्ताऽनुत्पाद-
 प्रकृतिकाः स्वभावशून्याः न च भगवन्नभेदस्य विविक्तस्याऽनुत्पादस्य
 स्वभावशून्यस्य विशेषोवा ज्ञानाकरणं वा उपलभ्यते । तत्कथं
 भगवन् येयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञा सा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा-
 अभिभवति । भगवानाह । तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्र येन
 कृत्येन बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एक-
 दिवसपरिभाविता प्रज्ञा प्रत्युपस्थिता मार्गाकारज्ञतायां चरता सर्व-
 सत्त्वानामर्थं कुर्वता सर्वाकारसर्वधर्मानभिसम्बुध्य सर्वसत्त्वाः परि-

* सर्वाकारैरिति ग पुस्तके पाठः सर्वाकारः इति ख, घ पुस्तके पाठः ।

निर्वापयितव्याइति अपि नु तेन ह्येन सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा प्रत्युपस्थिता । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां एवं भवत्यस्माभिरनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्य सर्वसत्त्वा-अनुपधि-शेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वापयितव्याः । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तदनेनापि ते शारदतीपुत्र पर्यायेणैदं वेदितव्यं । येयं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा या बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दूमां प्रज्ञामपनिधाय एषा सर्वश्रावरप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा शत-तमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्र-तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटी-शततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानामेवं भवति वयं षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धक्षेत्रं परिशोध्य दशतथागतवल्लानि परिपूर्य चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः महाभैरवौ महाकरुणां अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माः*

* धर्मानिति पाठोयुक्तः ख, घ पुस्तके दृश्यते च ।

परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुधाऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमा-
णान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामीति । आह । नोहोदं भगवन् ।
भगवानाह । बोधिसत्त्वस्य पुनः शारदतीपुत्र महासत्त्वस्य एवं भवति
मया षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेत्रं परिशोध्य
तथागतवलानि परिपूर्व्यं चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदो-
महामैत्रौ महाकरुणां अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनु-
त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुधाऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणाः सत्त्वाः
परिनिर्वापयितव्याः तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र खद्योतकस्य
प्राणकजातस्य नैवं भवत्यहमाभया जाम्बुद्वीपमवभासयेयं ममाऽऽ-
भया जाम्बुद्वीपः स्फुटोभवेत् एवमेव शारदतीपुत्र सर्वश्रावक-
प्रत्येकबुद्धानां नैव भवति । वयं षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान्
परिपाच्य बुद्धचेत्रं शरिशोध्य दशतथागतवलानि परिपूर्व्यं चत्वारि-
वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः महामैत्रौ महाकरुणां अष्टादशाऽऽ-
वेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुधाऽ-
प्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामि इति ।
तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र सूर्यमण्डलमुदागच्छन् सर्वजाम्बु-
द्वीपमवभासेन स्फुरति सर्वं जाम्बुद्वीपमवभासेन स्फुटीकरोति ।
एवमेव शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः षट्सु पारमितासु चरन्
सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेत्रं परिशोध्य दशतथागतवलानि परिपूर्व्यं
चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः महामैत्रौ महाकरुणां
अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुधाऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् सत्त्वान् परिनिर्वापयति ।

एवमुक्ते आयुश्चान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । ५५ भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धभूमौ अतिक्रम्य अवैव-
 र्तिकबोधिसत्त्वभूमौमनुप्राप्नोति बोधिसत्त्वमार्गञ्च परिशोधयति ।
 एवमुक्ते भगवानायुश्चान् शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । इह शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय षट्पारमितासु
 चरन् शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितेषु धर्मेषु स्थित्वा श्रावकप्रत्येकबुद्ध-
 भूमौरतिक्रम्याऽवैवर्तिकबोधिसत्त्वभूमौमनुप्राप्नोति । शारदतीपुत्र-
 आह कतमस्यां भूमौ स्थित्वा बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः सर्वश्रावक-
 प्रत्येकबुद्धानां दक्षिणीयोभवति । भगवानाह । प्रथमचित्तोत्पादं
 शारदतीपुत्र उपादाय बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः षट्सु पारमितासु
 चरन् यावद्बोधिमण्डनिषणः अचान्तरा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 दक्षिणीयो वक्तव्यः । तत्कस्यहेतोस्तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वं
 महामत्त्वमागम्य सर्वेषां कुशलानां धर्माणां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । यदुत दशानां कुशलानां कर्षपयानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । पञ्चानां शिचापदानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टाङ्ग-
 समन्वागतस्य पोषधर्मस्य लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां ध्यानानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति चतुर्णामप्रमाणानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 चतसृणामारूप्यसमापत्तीनां लोके प्रादुर्भावोभवति । पञ्चानाम-
 भिज्ञानां लोके प्रादुर्भावोभवति । षण्णामनुस्मृतौनां लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । दानपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । शील-
 पारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । चान्तिपारमितायाः लोके
 प्रादुर्भावोभवति । वीर्यपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति ।

ध्यानपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । प्रज्ञापारमितायाः
 लोके प्रादुर्भावोभवति । अध्यात्मशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 वहिर्धाशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य-
 तायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । शून्यताशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । महाशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । परमार्थशून्यताया-
 लोके प्रादुर्भावोभवति । संस्कृतशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति ।
 असंस्कृतशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । अत्यन्तशून्यतायालोके
 प्रादुर्भावोभवति । अनवरागशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । अन-
 वकारशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । प्रकृतिशून्यतायालोके प्रादु-
 र्भावोभवति । सर्वधर्मशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । स्वलक्षण-
 शून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । अनुपलम्भशून्यतायालोके प्रादु-
 र्भावोभवति । अभावशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । स्वभावशून्य-
 तायालोके प्रादुर्भावोभवति । अभावस्वभावशून्यतायालोके प्रादुर्भा-
 वोभवति । चतुर्णां स्मृत्युपस्थानानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां
 सम्यक्प्रहाणानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां च्छद्धिपादानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । पञ्चानामिन्द्रियाणां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 पञ्चानां वल्लानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सप्तानां बोध्यङ्गानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । चतुर्णामार्थसत्यानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टानां
 विमोक्षाणां लोके प्रादुर्भावोभवति । नवानामनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीनां लोके प्रादुर्भावोभवति । शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितानां
 विमोक्षमुखानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सर्वसमाधीनां लोके

प्रादुर्भावोभवति । सर्वधारणीमुखानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 दशानां तथागतवल्लानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां वैशार-
 द्यानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतसृणां प्रतिमम्बिदां लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । महामैत्र्यालोके प्रादुर्भावोभवति । महाकरुणाया-
 लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टादशाऽऽवेणिकानां बुद्धधर्माणां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । एवमादीनां शारदतौपुत्र कुशलानां धर्माणां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । एषाञ्च कुशलमूलानां धर्माणां प्रादु-
 र्भावात् चत्रियमहाशालकुलानि प्रजायन्ते । ब्राह्मणमहाशाल-
 कुलानि प्रजायन्ते । गृहपतिमहाशालकुलानि प्रजायन्ते । चतु-
 र्महाराजकायिकादेवाः प्रजायन्ते । त्रायस्त्रिंशदेवाः प्रजायन्ते ।
 यामादेवाः प्रजायन्ते । तुषितादेवाः प्रजायन्ते । निर्माणरतयो-
 देवाः प्रजायन्ते । परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्म-
 कायिकादेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्मपुरोहितादेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्म-
 पार्षद्याः देवाः प्रजायन्ते । महाब्रह्मणोदेवाः प्रजायन्ते । आभा-
 देवाः प्रजायन्ते । परीक्षाभादेवाः प्रजायन्ते । अप्रमाणाभादेवाः
 प्रजायन्ते । आभास्वरादेवाः प्रजायन्ते । शुभादेवाः प्रजायन्ते ।
 परीक्षशुभादेवाः प्रजायन्ते । अप्रमाणशुभादेवाः प्रजायन्ते ।
 शुभकुत्सादेवाः प्रजायन्ते । वृहादेवाः प्रजायन्ते । परीक्षवृहादेवाः
 प्रजायन्ते । अप्रमाणवृहादेवाः प्रजायन्ते । वृहत्फलादेवाः प्रजा-
 यन्ते । अवृहादेवाः प्रजायन्ते । अतपादेवाः प्रजायन्ते । मदृशादेवाः
 प्रजायन्ते । सुदर्शनादेवाः प्रजायन्ते । अकनिष्ठादेवाः प्रजायन्ते ।
 आकाशानन्याऽऽयतनादेवाः प्रजायन्ते । विज्ञानानन्याऽऽयतनादेवाः

प्रज्ञायन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनादेवाः प्रज्ञायन्ते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽऽ-
यतनादेवाः प्रज्ञायन्ते । ओतआपन्नादेवाः प्रज्ञायन्ते । सकृदा-
गामिनः प्रज्ञायन्ते । अनागामिनः प्रज्ञायन्ते । अर्हन्तः प्रज्ञायन्ते ।
प्रत्येकबुद्धाः प्रज्ञायन्ते । बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञायन्ते । तथा-
गताअर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धाः प्रज्ञायन्ते । आह । किं पुनर्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदक्षिणां शोधयति । भगवानाह । पर्यायेण
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदक्षिणां शोधयति । तत्कस्य
हेतोरत्यन्तविशुद्धाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
दक्षिणास्तथाहि दायकः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कस्य-
दायकः अनेकेषां कुशलानां धर्माणां यदुत दशानां कुशलानां
कर्मपथानां पञ्चानां शिवापादानां अष्टाङ्गसमन्वागतस्य पोषस्य
चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतुस्त्रणामारूप्यसमापत्तीनां
पञ्चानामभिज्ञानां षट्त्रामनुस्मृतीनां दानपारमितायाः शीलपार-
मितायाः चान्तिपारमितायाः वीर्यपारमितायाः ध्यानपारमितायाः
प्रज्ञापारमितायाः अध्यात्मशून्यतायाः वहिर्धाशून्यतायाः अध्यात्म-
वहिर्द्धाशून्यतायाः शून्यताशून्यतायाः महाशून्यतायाः परमार्थ-
शून्यतायाः संस्कृतशून्यतायाः असंस्कृतशून्यतायाः अत्यन्तशून्यतायाः
अनवरागशून्यतायाः अनवकारशून्यतायाः प्रकृतिशून्यतायाः सर्व-
धर्मशून्यतायाः स्वलक्षणशून्यतायाः अनुपलम्भशून्यतायाः अभावशून्य-
तायाः स्वभावशून्यतायाः अभावस्वभावशून्यतायाः चतुर्णां स्मृत्युप-
स्थानानां चतुर्णां सम्यक् ग्रहाणानां चतुर्णामृद्धिपादानां पञ्चाना-
मिन्द्रियाणां पञ्चानां वलानां सप्तानां बोध्यज्ञानां आर्याऽष्टाङ्गस्य

मार्गस्य चतुर्णामार्यसत्थानां अष्टानां विमोक्षाणां नवानामनुपूर्व-
विहारसमापत्तीनां शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितानां विमोक्षमुखानां
धारणीमुखानां दशानां तथागतवल्लानां चतुर्णां वैशारद्यानां क्ष-
मणां प्रतिसम्बिदां महामैत्र्यामहाकरुणायाः अष्टादशानां आवेणि-
कानां बुद्धधर्माणां । आह । कथं युज्यमानो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । भगवानाह । इह शार-
द्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः
वेदनाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । संज्ञाशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । संस्कारशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
विज्ञानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । चक्षुः शून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । श्रोत्रशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । घ्राण-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिह्वाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । कायशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनः शून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । शब्द-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । गन्धशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । रसशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । धर्मशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
चक्षुर्धातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपधातुशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । चक्षुर्विज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
श्रोत्रधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । घ्राणधातुशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिह्वाधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । कायधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मन-
धातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।

शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । घ्राणविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिह्वाधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रसधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिह्वाविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । कायधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । कायविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनोधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । धर्मधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनोविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । दुःखशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । समुदयशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । निरोधशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मार्गशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । अविद्याशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । संस्कारशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । विज्ञानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । नामरूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । षडायतनशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । वेदनाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । तृष्णाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । उपादानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । भवशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जातिशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जरामरणशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । सर्वधर्मशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । केचित् संज्ञागताः संज्ञातासंज्ञाताधर्माः सर्वेषां धर्माणां शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रकृतिशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । एवं खलु शारदतौपुत्र

बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नासु सप्तसु शून्यतासु
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । एवं खलु शारदतीपुत्र सन्नाभिः सप्तभिः
शून्यताभिः प्रज्ञापारमितायां चरन् न तावद्युक्तइति वा अयुक्तइति
वा वक्तव्यः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि मनरूपं^(१) युक्तमिति वा
अयुक्तमिति वा समनुपश्यति नवेदना युक्तेति वा अयुक्तेति वा
समनुपश्यति । न संज्ञा युक्तेति वा अयुक्तेति वा समनुपश्यति ।
न संस्काराः युक्ताइति वा अयुक्ताइति वा समनुपश्यति । न

(१) रूप्यन्ते एभिरिति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या सविषयाग्नौन्द्रियाणि
रूपस्कन्धः । यद्यपि रूप्यमाणाः पृथिव्यादयो बाह्यास्तथापि काय-
स्थत्वाद्वा इन्द्रियसम्बन्धाद्वा भवन्त्याध्यात्मिकाः । विज्ञानस्कन्धो-
ऽहमित्याकारोरूपादिविषयइन्द्रियजन्योवा दण्डायमानः । वेदना-
स्कन्धोया प्रियाऽप्रियाऽनुभयविषयस्पर्शं सुखदुःखतद्गृहीतविशेषा-
वस्थाचित्तस्य जायते स वेदनास्कन्धः । संज्ञास्कन्धः स विकल्पप्रत्ययः
संज्ञासंसर्गयोग्यप्रतिभासोयथाद्विष्टः कुण्डलीगौरोब्राह्मणोगच्छती-
त्येवं जातीयकः । संस्कारस्कन्धो रागादयः क्लेशाः उपक्लेशाश्च
मदमानादयोधर्माधर्मौ चेति तदेतेषां समुदायः पञ्चस्कन्धौ ॥
इति भामती ।

चित्तचैत्तात्मकः सम्बन्धः पञ्चविधः रूपविज्ञानवेदनासंज्ञासंस्कार-
संज्ञकः । तत्र रूप्यन्ते एभिर्विषया इति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या
सविषयाग्नौन्द्रियाणि रूपस्कन्धः । आलयविज्ञानप्रवृत्तिविज्ञानप्रवाहो
विज्ञानस्कन्धः । प्रागुक्तस्कन्धद्वयसम्बन्धजन्यः सुखदुःखादिप्रत्यय-
प्रवाहोवेदनास्कन्धः । गौरित्यादिशब्दोक्तेखिविज्ञानप्रवाहः संज्ञा-
स्कन्धः । वेदनास्कन्धनिबन्धनारागद्वेषादयः क्लेशाः उपक्लेशाश्च म-
दमानादयोधर्माधर्मौ च संस्कारस्कन्धः ॥ इति सर्वदर्शनसंग्रहः ।

विज्ञानं युक्तमिति वा अयुक्तमिति वा समनुपपद्यति न रूप-
मुत्पादधर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपपद्यति । न वेदनामुत्पाद-
धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न संज्ञामुत्पाद-
धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपपद्यति । संस्कारानुत्पाद-
धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न विज्ञानमुत्पाद-
धर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपपद्यति । न रूपं संक्षेपधर्मि
वा व्यवदानधर्मि वा समनुपपद्यति । न वेदनां संक्षेपधर्मिणी वा
व्यवदानधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न संज्ञां संक्षेपधर्मिणी वा
व्यवदानधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न संस्कारान् संक्षेपधर्मिणी वा
व्यवदानधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न विज्ञानं संक्षेपधर्मि वा व्यव-
दानधर्मि वा समनुपपद्यति । न रूपं वेदनया सह समवसरतीति
समनुपपद्यति । न वेदनारूपेण सह समवसरतीति समनुपपद्यति ।
न वेदना संज्ञयासह समवसरतीति समनुपपद्यति । न संज्ञा वेदन-
यासह समवसरतीति समनुपपद्यति । न संज्ञा संस्कारैः सह सम-
वसरतीति समनुपपद्यति । न संस्काराः संज्ञयासह समवसरन्तीति
समनुपपद्यति । न संस्काराः विज्ञानेन सह समवसरन्तीति समनु-
पपद्यति । न विज्ञानं संस्कारैः सह समवसरतीति समनुपपद्यति ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि न कश्चिद्धर्मः केनचिद्धर्मिण सह समवसरति
न विसरति न युज्यते न वियुज्यते प्रकृतिशून्यतामुपादाय । या
शारदन्तीपुत्र शून्यता न तद्रूपं तथाहि या रूपस्य शून्यता न सा
रूपयति । या वेदनाशून्यता न सा वेदना तथाहि या वेदनाशून्यता
न सा वेदयति । या संज्ञाशून्यता न सा संज्ञा तथाहि या संज्ञा-

शून्यता न सा सञ्ज्ञानाति । या संस्कारशून्यता न ते संस्कारा-
 स्तथाहि या संस्कारशून्यता न साऽभिसंस्करोति । या विज्ञानस्य
 शून्यता न तद्विज्ञानं तथाहि या विज्ञानशून्यता न सा विज्ञा-
 नाति । तत्कस्यहेतोर्न हि शारदतीपुत्र अन्यद्रूपमन्या शून्यता
 नाऽन्या शून्यता नाऽन्यद्रूपं । रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । नाऽ-
 न्यावेदना नाऽन्याशून्यता । नाऽन्याशून्यता नाऽन्या वेदना वेदनैव
 शून्यता शून्यतैव वेदना । नाऽन्यासंज्ञा नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता
 नाऽन्यासंज्ञा शून्यतैव संज्ञा संज्ञैव शून्यता । नाऽन्ये संस्काराः
 नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता नाऽन्ये संस्काराः संस्काराएव शून्यता
 शून्यतैव संस्काराः । नाऽन्यद्विज्ञानं नाऽन्याशून्यता नाऽन्या शून्यता
 नाऽन्यद्विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । या शार-
 दतीपुत्र शून्यता न सा उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्लिश्यते । न
 व्यवदायते न ह्रियते न वर्द्धते न साऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना
 या न उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्लिश्यते न व्यवदायते न ह्रियते
 न वर्द्धते नाऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना न तत्र रूपं न वेदना
 न संज्ञा न संस्काराः न विज्ञानं । न तत्र चक्षुर्न श्रोत्रं न घ्राणं
 न जिह्वा न कायोन मनः । न तत्र रूपं न शब्दोन गन्धोन
 रसोन स्पृष्टव्यं न धर्माः । न तत्र पृथिवीधातुर्नाभ्यातुर्न तेजोधातुर्न
 वायुधातुर्नाऽऽकाशधातुर्न विज्ञानधातुः । न तत्र चक्षुर्धातुर्न रूपधातुर्न
 चक्षुर्विज्ञानधातुः । न तत्र श्रोत्रधातुर्न शब्दधातुर्न श्रोत्रविज्ञान-
 धातुः । न तत्र घ्राणधातुर्न गन्धधातुर्न घ्राणविज्ञानधातुः । न तत्र
 जिह्वाधातुर्न रसधातुर्न जिह्वाविज्ञानधातुः न कायधातुर्न स्पृष्टव्य-

धातुर्न कायविज्ञानधातुः । न तत्र मनोधातुर्न धर्मधातुर्न मनो-
विज्ञानधातुः । न तत्राऽविद्या नाऽविद्यानिरोधोन तत्र संस्कारा न
संस्कारनिरोधोन तत्र विज्ञानं न विज्ञाननिरोधोन तत्र नामरूपं
न नामरूपनिरोधोन तत्र षडायतनं न षडायतननिरोधोन तत्र
स्पर्शान् स्पर्शनिरोधोन तत्र वेदना न वेदनानिरोधोन तत्र दृष्ट्या
न दृष्ट्यानिरोधोन तत्र उपादानं न उपादाननिरोधोन तत्र भवोन
भवननिरोधोन तत्र जातिर्न जातिनिरोधोन तत्र जरामरणं न
जरामरणनिरोधोन तत्र दुःखं न दुःखपरिज्ञानं । न तत्र समुद्योन
समुद्यप्रहाणं । न तत्र निरोधोनिरोधमात्रात्क्रिया । न तत्र मार्गेण
मार्गभावना न तत्र प्राप्तिर्नाऽभिसमयः । न तत्र श्रोतश्चापन्नाः न
श्रोत-आपन्नफलं । न तत्र सङ्गदागामी न सङ्गदागामिफलं । न
तत्राऽनागामी नाऽनागामिफलं न तत्राऽर्हन्नाहन्त्फलं । न तत्र
प्रत्येकबुद्धोन प्रत्येकबोधिः । न तत्र बोधिसत्त्वोन मार्गाकारजज्ञता
न तत्र बुद्धो न तत्र बोधिः । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्तइति वक्तव्यः । एवं प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्रूपे युक्तइति वा अयुक्तइति वा न समनुपश्यति ।
न वेदनायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संज्ञायां
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तइति वा
अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न विज्ञाने युक्तइति वा अयुक्तइति
वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न चक्षुषि युक्तइति
वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न श्रोत्रे युक्तइति वा अयुक्तइति
वा समनुपश्यति । न घ्राणे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-

पश्यति । न जिह्वायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 काये युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मनसि युक्त-
 इति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न रूपे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न शब्दे
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न गन्धे युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न रसे युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न स्पर्शे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति न
 धर्मे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न चक्षुर्धातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 रूपधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न चक्षु-
 र्विज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं
 प्रज्ञापारमितायां चरन् । न श्रोत्रधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । न शब्दधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न श्रोत्रविज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न घ्राणधातौ युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न गन्धधातौ युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानधातौ युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् । न
 जिह्वाधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न रसधातौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न जिह्वाविज्ञानधातौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न कायधातौ युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न स्पर्शधातौ युक्तइति वा

अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न कायविज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मनोधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न धर्मधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मनोविज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न पृथिवीधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाब्धातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न तेजोधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न वायुधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽऽकाशधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न विज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन्नाविद्यायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न विज्ञाने युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न नामरूपे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न षडायतने युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न स्पर्शं युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न वेदनायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न तृष्णायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नोपादाने युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न भवे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न जातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न जरामरणे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न दानपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न

शीलपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चान्तिपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 वीर्यपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 ध्यानपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । स
 एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् नाऽध्यात्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽधात्मवह्निर्द्वाशून्यतायां युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न परमार्थशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽव्यन्तशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनवरागशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनरकारशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रवृत्तिशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न खलक्षणशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्त-
 इति वा समनुपश्यति । नसभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्तइति

वा समनुपश्यति । नाभावस्वभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । सएवं प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानेषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सम्यक्प्रहाणेषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न च्छद्धिपादेषु युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नेन्द्रियेषु युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । न वलेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न बोध्यङ्गेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 मार्गेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽऽर्थसत्येषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न ध्यानेषु युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽप्रमाणेषु युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । नाऽऽरूप्यसमापत्तिषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽष्टविमोचेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न शून्यतायां समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽनिमित्ते समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽणिहिते समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽभिज्ञासु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न सर्व्वसमाधिषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति ।
 न सर्व्वधारणीमुखेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 दशसु तथागतवलेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चतुर्षु वैशारद्येषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चतसृषु प्रतिस्मितसु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न

महाभैरवां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाकह-
णायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिक-
बुद्धधर्मेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न ओत-
आपत्तिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सहा-
दागामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽना-
गामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वे
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधौ
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतायां
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्व्याऽऽकारज्ञतायां
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । अनेनाऽपि शारीपुत्र
पर्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।
सर्व्वधर्मायोगाऽवियोगतामुपादाय । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न शून्यतां शून्यतया
योजयति न वियोजयति । न शून्यतायोगं नाऽऽनिमित्तेन योज-
यति न वियोजयति । नाऽऽनिमित्तयोगं नाऽप्रणिहितेन योजयति
न वियोजयति नाऽप्रणिहितयोगं* । तत्कस्यहेतोस्तथाहि शून्यतया
न योगो न वियोगः । अनिमित्तं न योगो न वियोगः अप्रणि-
हितं न योगो न वियोगः । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । पुनरपरं
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्माणां

* नाऽप्रणिहितयोगमित्यधिकं प्रतिभाति ।

† शून्यता इति युक्तं प्रातिभाति ।

स्वस्वज्ञानशून्यतामवतरन् रूपं न योजयति न वियोजयति न वेदनां योजयति न वियोजयति न संज्ञां योजयति न वियोजयति न संस्कारान् योजयति न वियोजयति । न विज्ञानं योजयति न वियोजयति । न रूपं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न रूपमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न रूपं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वेदनां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदनामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न संज्ञां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संज्ञामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संज्ञां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न संस्कारान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संस्कारानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न विज्ञानं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न विज्ञानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न काय-
विज्ञानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
समनुपश्यति । न कायविज्ञानं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
नुपश्यति । न मनोविज्ञानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
न चक्षुः संस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन योजयति न विजोयति तथाहि पूर्वाऽ-
न्तमेव न समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शमपराऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शं
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । न ओचसंस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न ओचसंस्पर्शमपराऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न
ओचसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्श-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न घ्राणसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

पश्यति । न जरामरणमपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथा-
ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न जरामरणं प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न दान-
पारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
मेव न समनुपश्यति । न दानपारमितामपराऽन्तेन योजयति न
विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दानपारमितां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न
समनुपश्यति । न शीलपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्यो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शीलपारमिता-
मपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न शीलपारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न चान्तिपारमितामपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति ।
न वीर्यपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्यपारमितामपराऽन्तेन योज-
यति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्य-
पारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्ने-
मेव न समनुपश्यति । न ध्यानपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न ध्यानपार-

मितामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न ध्यानपारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रज्ञापारमितां
पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न
समनुपश्यति । न प्रज्ञापारमितामपराऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रज्ञापारमितां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनु-
पश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतामपराऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
नाऽध्यात्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतां पूर्वाऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
न वहिर्धाशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योज-
यति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
नाऽध्यात्मवहिर्धाशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवहिर्धाशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवहिर्धाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न शून्यता-
शून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-

[illegible]

समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न विद्यो-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । नाऽनवराऽप्यशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्यो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनवराऽप्यशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । नाऽनवराऽप्यशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतां पूर्वाऽन्तेन
योजयति न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
नाऽनवकारशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यप-
राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रकृति-
शून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न विद्यो-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । न सर्व्वधर्माशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्यो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्व्वधर्माशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न विद्योजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न सर्व्वधर्माशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्योजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न स्वरूपशून्यतां पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न विद्योजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-

पश्यति । न खल्वक्षयशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न खल्वक्षयशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति ।
नाऽनुपलम्भशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतामपराऽन्तेन योज-
यति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भ-
शून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्ने-
मेव न समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभावशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । नाऽभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न खभावशून्यतां पूर्वाऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
न खभावशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न खभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । नाऽभाव-
खभावशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभावखभावशून्यतामपराऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
नाऽभावखभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । न स्मृत्युपस्थानानि पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-

पश्यति । न स्मृत्युपस्थानाऽन्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न स्मृत्युपस्थानानि प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
न सम्यक्प्रहाणानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्प्रहाणान्यपराऽन्तेन योजयति
न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्-
प्रहाणानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न ऋद्धिपादान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न ऋद्धि-
पादानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
समनुपश्यति । न ऋद्धिपादान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । नेन्द्रियाण्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वल्लानि
पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
नुपश्यति । न वल्लान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्य-
पराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वल्लानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न बोध्य-
ज्ञानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न बोध्यज्ञान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति

तथाह्यपराऽन्ते न समनुपश्यति । न बोधङ्गानि प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
नाऽऽर्याऽष्टाङ्गमार्गे पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽऽर्याऽष्टाङ्गमार्गमपराऽन्तेन योजयति
न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽऽर्याऽष्टाङ्ग-
मार्गे प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव
न समनुपश्यति । नाऽऽर्थसत्यानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न विद्यो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽऽर्थसत्यान्यप-
राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । नाऽऽर्थसत्यानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न ध्यानानि पूर्वाऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
न ध्यानान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न ध्यानानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न विद्यो-
जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽप्रमाणानि
पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
नुपश्यति । नाऽप्रमाणान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽप्रमाणानि प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
नाऽऽख्यसमापत्तिं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽऽख्यसमापत्तिमपराऽन्तेन योज-
यति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । *नाऽऽख्य

समापत्तिं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्यन्नेन न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोक्षान् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽष्टौ
 विमोक्षानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोक्षान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेन न समनुपश्यति । न नवाऽनु-
 पूर्वविहारसमापत्तौः पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तोरप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेन न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽ-
 निमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽ-
 प्रणिहितविमोक्षमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
 ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोक्षमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेन न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञाः पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञा-
 अपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाऽभिज्ञाः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेन न समनुपश्यति । न समाधीन् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समा-

धीनपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समाधीन् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवल्लानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवल्लान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवल्लानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिसम्बिदः पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिसम्बिदः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न महाभैत्री पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न महा-

मैत्रौमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न महामैत्रीं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां पूर्वाऽन्तेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
 न महाकरुणामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽ-
 वेणिकान् बुद्धधर्मान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफलं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न श्रोत आपत्तिफलमपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न सहदागामिफलं पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सहदा-
 गामिफलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न सहदागामिफलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽनागामि-
 फलं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न

समनुपश्यति । नाऽनागामिफलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
नाऽर्हत्त्वं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वं प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येक-
बोधिं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिमपराऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिं
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनु-
पश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकार-
ज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकार-
ज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकार-
ज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव
न समनुपश्यति । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र

बोधिभत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति । नाऽपराऽन्तं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तं वा प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति अध्वसमानता*मुपादाय । एवं युक्तः शारदतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतौपुत्र बोधिभत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं युज्यते यथा युज्यमानेन† सर्वज्ञतामतीतेन योजयति न वियो-
जयति तथाह्यतीतमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्व-
ज्ञतामतीतेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सर्वज्ञतामना-
गतेन योजयति न वियोजयति तथाह्यनागतमेव न समनुपश्यति
असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतामनागतेन योजयिष्यति वियो-
जयिष्यति वा । न सर्वज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्व-
ज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवञ्च-
रञ्कारदतौपुत्र बोधिभत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति
वा वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतौपुत्र बोधिभत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् न रूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
तथाहि रूपमेव न समनुपश्यति असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया
योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वेदनां सर्वज्ञतया
योजयति न वियोजयति तथाहि वेदनामेव न समनुपश्यति

* अध्वसमताशून्यता, च एतत्के पाठः ।

† युज्यमानेन इति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

अममनुपश्यन् कथं वेदनां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संज्ञां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संज्ञामेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं संज्ञां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कारानेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि विज्ञानमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतौपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न चक्षुः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि चक्षुरेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं चक्षुः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न श्रोत्रं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि श्रोत्रमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं श्रोत्रं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न घ्राणं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि घ्राणमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं घ्राणं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिह्वां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जिह्वामेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं जिह्वां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं कायं सर्वज्ञतया योजयिष्यति

वियोजयिष्यति वा । न मनः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि मनएव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शरन्नरूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शब्दं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शब्दमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं गन्धं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रसं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रसमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रसं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि स्पर्शमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि धर्मानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धर्मान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शरन्नचक्षुर्धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चक्षुर्धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चक्षुर्धातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रूपधातुं

सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न चतुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चतुर्विज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चतुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओचधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओचधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओचधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शब्दधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओचविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओचविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओचविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न घ्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि घ्राणधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं घ्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न घ्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि घ्राणविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं घ्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिह्वाधातुं सर्वज्ञतया

योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रमधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रमधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रमधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिज्ञाविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं कायधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि स्पृष्टव्यधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न मनोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि मनोधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनोधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि धर्मधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धर्मधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न अनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति

तथाहि मनोविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि पृथिवी-
धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽत्मातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यऽऽत्मातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथम-
ऽऽत्मातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि तेजोधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
जयति तथाहि वायुधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽकाश-
धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यऽकाशधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमाकाशधातुं सर्वज्ञतया योजयि-
ष्यति वियोजयिष्यति वा । न विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि विज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नाऽविद्यां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यविद्या-
मेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमविद्यां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कारानेव न समनुपश्यति

असमनुपश्यन् कथं संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न नामरूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि नामरूपमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं नामरूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न षडायतनं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि षडायतनमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं षडायतनं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि स्पर्शमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वेदनां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वेदनामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वेदनां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न तृष्णां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि तृष्णामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं तृष्णां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नोपादानं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्युपादानमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमुपादानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न भवं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि भवमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं भवं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जातिं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जातिमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जातिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जैरामरणं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि

जरामरणमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जरामरणं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न दानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि दानपारमितामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं दानपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । शीलपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शीलपारमितामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शीलपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चान्तिपारमितामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वीर्यपारमितामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ध्यानपारमितामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रज्ञापारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्रज्ञापारमितामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्रज्ञापारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽध्यात्मशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यध्यात्मशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमध्यात्मशून्यतां सर्वज्ञतया योज-

यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वहिर्द्विशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वहिर्द्विशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वहिर्द्विशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शून्यताशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि महाशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न परमाऽर्थशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि परमाऽर्थशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं परमाऽर्थशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कृतशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कृतशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं संस्कृतशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽसंस्कृतशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यसंस्कृतशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमसंस्कृतशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽत्यन्तशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यत्यन्तशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्

कथमत्यन्तशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽनवराऽग्रशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनवराऽग्रशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनवराऽग्रशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽनवकारशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनवकारशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनवकारशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रकृतिशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रकृतिशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्रकृतिशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सर्वधर्मशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि सर्वधर्मशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्वधर्मशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्वलक्षणशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि स्वलक्षणशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्वलक्षणशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽनुपलम्भशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनुपलम्भशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनुपलम्भशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभावशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि स्वभावशून्यतामेव

न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नाऽभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञ-
तया योजयति न विद्योजयति । तथाह्यभावस्वभावशून्यतामेव न
समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया
योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया
योजयति न विद्योजयति । तथाहि स्मृत्युपस्थानान्येव न समनुपश्यति ।
असमनुपश्यन् कथं स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्यो-
जयिष्यति वा । न सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वि-
द्योजयति । तथाहि सम्यक्प्रहाणान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
कथं सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति
वा । न च्छृङ्खिपादान् सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथा-
ह्यृङ्खिपादानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमृङ्खिपादान्
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । नेन्द्रियाणि सर्वज्ञ-
तया योजयति न विद्योजयति । तथाह्येन्द्रियाण्येव न समनुपश्यति ।
असमनुपश्यन् कथमिन्द्रियाणि सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्यो-
जयिष्यति वा । न बलानि सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति ।
तथाहि बलान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बलानि
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न बोध्यङ्गानि
सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति । तथाहि बोध्यङ्गान्येव न
समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बोध्यङ्गानि सर्वज्ञतया योजयि-
ष्यति विद्योजयिष्यति वा । न मार्गं सर्वज्ञतया योजयति न
विद्योजयति । तथाहि मार्गमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं

मार्गं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽर्थ-
 सत्यानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यार्थसत्यान्येव
 न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमार्थसत्यानि सर्वज्ञतया योज-
 यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति । तथाहि ध्यानान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 नाऽप्रमाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यप्रमा-
 णान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमप्रमाणानि सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽरूपसमापत्तौः सर्वज्ञतया
 योजयति न वियोजयति । तथाह्यारूपसमापत्तौरेव न समनु-
 पश्यति । असमनुपश्यन् कथमारूपसमापत्तौः सर्वज्ञतया योज-
 यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विमोचान् सर्वज्ञतया योजयति न
 वियोजयति । तथाहि विमोचानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं विमोचान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति ।
 तथाहि नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौरेव न समनुपश्यति । असमनु-
 पश्यन् कथं नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 वियोजयिष्यति वा । न शून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
 जयति । तथाहि शून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
 शून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽनिमित्तं
 सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनिमित्तमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमानिमित्तं सर्वज्ञतया योजयि-

• यति वियोजयिष्यति वा । नाऽप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यप्रणिहितमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽभिज्ञां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभिज्ञा-
मेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभिज्ञां सर्वज्ञतया योज-
यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न समाधिं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि समाधिमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं समाधिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धारणीमुखानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि धारणीमुखान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धारणी-
मुखानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न दश तथागतबलानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि दश तथागतबलान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं दश तथागतबलानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वैशारद्यानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि वैशा-
रद्यान्वेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वैशारद्यानि सर्वज्ञ-
तया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रतिमंविदः सर्वज्ञ-
तया योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रतिमंविदएव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्रतिमंविदः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न महामैत्रीं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि महामैत्रीमेव न समनुप-
श्यति । असमनुपश्यन् कथं महामैत्रीं सर्वज्ञतया योजयिष्यति

वियोजयिष्यति वा । न महाकरुणां सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
जयति । तथाहि महाकरुणामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
महाकरुणां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽष्टा-
दशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति ।
तथाह्यष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानेव न समनुपश्यति । असमनुप-
श्यन् कथमष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति
वियोजयिष्यति वा । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न बुद्धं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न सर्वज्ञतां बुद्धेन
योजयति न वियोजयति । तथाहि बुद्धमेव न समनुपश्यति, सर्वज्ञ-
तामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बुद्धं सर्वज्ञतया सर्व-
ज्ञतां वा बुद्धेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बोधिं
सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न बोध्या सर्वज्ञतां योजयति
न वियोजयति । तथाहि बोधिमेव न समनुपश्यति सर्वज्ञतामेव न
समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बोधिं सर्वज्ञतया सर्वज्ञतां वा
बोध्या योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवं हि शारदतीपुत्र,
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं भावदति योजयति न रूपमभावदति योजयति । न
वेदनां भावदति योजयति न वेदनामभावदति योजयति । न संज्ञां
भावदति योजयति न संज्ञामभावदति योजयति । न संस्कारान्

भावइति योजयति न संस्कारानभावइति योजयति । न विज्ञानं
 भावइति योजयति न विज्ञानमभावइति योजयति । न चक्षुर्भाव-
 इति योजयति न चक्षुरभावइति योजयति । न श्रोत्रं भावइति
 योजयति न श्रोत्रमभावइति योजयति । न घ्राणं भावइति योज-
 यति न घ्राणमभावइति योजयति । न जिह्वां भावइति योजयति
 न जिह्वामभावइति योजयति । न कायं भावइति योजयति न
 कायमभावइति योजयति । न मनोभावइति योजयति न मनोऽ-
 भावइति योजयति । न रूपं^(१) भावइति योजयति न रूपमभाव-
 इति योजयति । न शब्दं भावइति योजयति न शब्दमभावइति
 योजयति । न गन्धं भावइति योजयति न गन्धमभावइति
 योजयति । न रसमभावइति योजयति न रसमभावइति योजयति ।
 न स्पर्शं भावइति योजयति न स्पर्शमभावइति योजयति । न
 धर्मान् भावइति योजयति न धर्मानभावइति योजयति । न
 चक्षुर्विज्ञानं भावइति योजयति न चक्षुर्विज्ञानमभावइति
 योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं भावइति योजयति न श्रोत्रविज्ञान-
 मभावइति योजयति । न घ्राणविज्ञानं भावइति योजयति
 न घ्राणविज्ञानमभावइति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं भावइति
 योजयति न जिह्वाविज्ञानमभावइति योजयति । न कायविज्ञानं
 भावइति योजयति न कायविज्ञानमभावइति योजयति । न

(१) पूर्वपठितो रूपशब्दो रूपस्कन्धाभिप्रायः, अयन्तु विषयाभिप्राय इति
 न पौनरुक्तम् । यद्यपि स विषयानान्वियाणि रूपस्कन्धस्तथापि
 विशिष्टस्य भूतदष्टकान्ते व्यष्टिसमष्टिन्यायेन एवैक परिकीर्तनम् ।

मनोविज्ञानं भावदति योजयति न मनोविज्ञानमभावदति योज-
यति । न चक्षुःसंस्पर्शं भावदति योजयति न चक्षुःसंस्पर्श-
मभावदति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं भावदति योजयति न
श्रोत्रसंस्पर्शमभावदति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं भावदति योज-
यति न घ्राणसंस्पर्शमभावदति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं
भावदति योजयति न जिह्वासंस्पर्शमभावदति योजयति । न
कायसंस्पर्शं भावदति योजयति न कायसंस्पर्शमभावदति योजयति ।
न मनःसंस्पर्शं भावदति योजयति न मनःसंस्पर्शमभावदति
योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां^(१) वेदनां भावदति योजयति न
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनां भावदति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति
योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न जिह्वासंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदना-
मभावदति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति
योजयति न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न
मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामभावदति योजयति । न पृथिवीधातुं भावदति योजयति न
पृथिवीधातुमभावदति योजयति । नाऽब्धातुं भावदति योजयति
नाऽब्धातुमभावदति योजयति । न तेजोधातुं भावदति योजयति

(१) चक्षुःसंस्पर्शः प्रत्ययः कारणं यस्या वेदनायाः सा तथा । वेदानुभवः ।
एवमुत्तरत्रापि योजनीयम् ।

न तेजोधातुमभावइति योजयति । न वायुधातुं भावइति योज-
यति न वायुधातुमभावइति योजयति । नाऽऽकाशधातुं भावइति
योजयति नाऽऽकाशधातुमभावइति योजयति । न विज्ञानधातुं
भावइति योजयति न विज्ञानधातुमभावइति योजयति । नाऽविद्यां
भावइति योजयति नाऽविद्यामभावइति योजयति । न संस्कारान्
भावइति योजयति न संस्कारानभावइति योजयति । न विज्ञानं
भावइति योजयति न विज्ञानमभावइति योजयति । न नामरूपं
भावइति योजयति न नामरूपमभावइति योजयति । न षडायतनं
भावइति योजयति न षडायतनमभावइति योजयति । न स्पर्शं
भावइति योजयति न स्पर्शमभावइति योजयति । न वेदनां भाव-
इति योजयति न वेदनामभावइति योजयति । न तृष्णां भावइति
योजयति न तृष्णामभावइति योजयति । नोपादानं भावइति
योजयति नोपादानमभावइति योजयति । न भवं भावइति योज-
यति न भवमभावइति योजयति । न जातिं भावइति योजयति
न जातिमभावइति योजयति । न जरामरणं भावइति योजयति
न जरामरणमभावइति योजयति । न दानपारमितां भावइति
योजयति न दानपारमितामभावइति योजयति । न शीलपारमितां
भावइति योजयति न शीलपारमितामभावइति योजयति । न
चान्तिपारमितां भावइति योजयति न चान्तिपारमितामभावइति
योजयति । न वीर्यपारमितां भावइति योजयति न वीर्यपार-
मितामभावइति योजयति । न ध्यानपारमितां भावइति योज-
यति न ध्यानपारमितामभावइति योजयति । न प्रज्ञापारमितां

भावइति योजयति न प्रज्ञापारमितामभावइति योजयति ।
 नाऽध्यात्मशून्यतां भावइति योजयति नाऽध्यात्मशून्यतामभावइति
 योजयति । न वह्निर्द्विशून्यतां भाव इति योजयति न वह्निर्द्वि-
 शून्यतामभावइति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां भावइति
 योजयति नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामभावइति योजयति । न
 शून्यताशून्यतां भावइति योजयति न शून्यताशून्यतामभावइति
 योजयति । न महाशून्यतां भावइति योजयति न महाशून्यता-
 मभावइति योजयति । न परमार्थशून्यतां भावइति योजयति न
 परमार्थशून्यतामभावइति योजयति । न संस्कृतशून्यतां भावइति
 योजयति न संस्कृतशून्यतामभावइति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां
 भावइति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यतामभावइति योजयति ।
 नाऽत्यन्तशून्यतां भावइति योजयति नाऽत्यन्तशून्यतामभावइति
 योजयति । नाऽनवराऽयशून्यतां भावइति योजयति नाऽनवराऽय-
 शून्यतामभावइति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां भावइति योज-
 यति नाऽनवकारशून्यतामभावइति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां
 भावइति योजयति न प्रकृतिशून्यतामभावइति योजयति । न
 सर्वधर्मशून्यतां भावइति योजयति न सर्वधर्मशून्यतामभावइति
 योजयति । न खलक्षणशून्यतां भावइति योजयति न खलक्षण-
 शून्यतामभावइति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां भावइति योज-
 यति नाऽनुपलम्भशून्यतामभावइति योजयति । नाऽभावशून्यतां
 भावइति योजयति नाऽभावशून्यतामभावइति योजयति । न
 स्वभावशून्यतां भावइति योजयति न स्वभावशून्यतामभावइति

योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां भावदति योजयति नाऽभाव-
 स्वभावशून्यतामभावदति योजयति । न कृत्युपस्थानानि भावदति
 योजयति न कृत्युपस्थानान्यभावदति योजयति । न सम्यक्प्रहा-
 णानि भावदति योजयति । न सम्यक्प्रहाणान्यभावदति योजयति ।
 न ऋद्धिपादान् भावदति योजयति । न ऋद्धिपादानभावदति
 योजयति । नेन्द्रियाणि भावदति योजयति नेन्द्रियाण्यभावदति
 योजयति । न बलानि भावदति योजयति न बलान्यभावदति
 योजयति । न बोध्यज्ञानि भावदति योजयति न बोध्यज्ञान्य-
 भावदति योजयति । नाऽप्रमाणानि भावदति योजयति नाऽप्रमा-
 णान्यभावदति योजयति । नाऽऽर्थसत्यानि भावदति योजयति
 नाऽऽर्थसत्यान्यभावदति योजयति । न ध्यानानि भावदति योज-
 यति न ध्यानान्यभावदति योजयति । न मार्गं भावदति योज-
 यति न मार्गमभावदति योजयति । नाऽऽरूप्यममापत्तीर्भावदति
 योजयति नाऽऽरूप्यममापत्तीरभावदति योजयति । नाऽष्टौ
 विमोचान् भावदति योजयति नाऽष्टौ विमोचानभावदति योज-
 यति । न नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तीर्भावदति योजयति न
 नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तीरभावदति योजयति । न शून्यतां
 भावदति योजयति न शून्यतामभावदति योजयति । नाऽऽनिमित्तं
 भावदति योजयति नाऽऽनिमित्तमभावदति योजयति । नाऽप्रणि-
 हितं भावदति योजयति नाऽप्रणिहितमभावदति योजयति ।
 नाऽभिज्ञां भावदति योजयति नाऽभिज्ञामभावदति योजयति ।
 न समाधीन् भावदति योजयति न समाधीनभावदति योजयति ।

न धारणीमुखानि भावदति योजयति न धारणीमुखान्यभावदति योजयति । न दशतथागतबलानि भावदति योजयति न दश-
तथागतबलान्यभावदति योजयति । न चत्वारि वैशारद्यानि भाव-
दति योजयति न चत्वारि वैशारद्यान्यभावदति योजयति । न
चतस्रः प्रतिमम्बिदोभावदति योजयति न चतस्रः प्रतिमम्बिदोऽ-
भावदति योजयति । न महाभैत्री भावदति योजयति न महा-
भैत्रीमभावदति योजयति । न महाकरुणं भावदति योजयति
न महाकरुणमभावदति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्ध-
धर्मान् भावदति योजयति नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् भाव-
दति योजयति । न श्रोत-श्रापत्तिफलं भावदति योजयति न
श्रोत-श्रापत्तिफलमभावदति योजयति । न सकृदाऽऽगामिफलं
भावदति योजयति न सकृदाऽऽगामिफलमभावदति योजयति ।
नाऽनागामिफलं भावदति योजयति नाऽनागामिफलमभावदति
योजयति । नाऽर्हत्त्वं भावदति योजयति नाऽर्हत्त्वमभावदति
योजयति । न प्रत्येकबोधिं भावदति योजयति न प्रत्येकबोधिम-
भावदति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां भावदति योजयति न
मार्गाऽऽकारज्ञतामभावदति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां भावदति
योजयति न सर्वाऽऽकारज्ञतामभावदति योजयति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं नित्यमिति योजयति न रूपमनित्यमिति योज-
यति । न वेदनां निमित्तमिति योजयति न वेदनामनित्यमिति
योजयति । न संज्ञां नित्यमिति योजयति न संज्ञानित्यमिति

योजयति । न संस्कारान्नित्यं इति योजयति न संस्कारान्नित्यं
इति योजयति । न विज्ञानं नित्यमिति योजयति न विज्ञान-
मन्नित्यमिति योजयति । न चक्षुर्नित्यमिति योजयति न
चक्षुरन्नित्यमिति योजयति । न श्रोत्रं नित्यमिति योजयति
न श्रोत्रमन्नित्यमिति योजयति । न घ्राणं नित्यमिति योज-
यति न घ्राणमन्नित्यमिति योजयति । न जिह्वां नित्यमिति
योजयति न जिह्वामन्नित्यमिति योजयति । न कायं नित्य-
मिति योजयति न कायमन्नित्यमिति योजयति । न मनो
नित्यमिति योजयति न मनोऽन्नित्यमिति योजयति । न रूपं
नित्यमिति योजयति न रूपमन्नित्यमिति योजयति । न शब्दं
नित्यमिति योजयति न शब्दमन्नित्यमिति योजयति । न गन्धं
नित्यमिति योजयति न गन्धमन्नित्यमिति योजयति । न रसं
नित्यमिति योजयति न रसमन्नित्यमिति योजयति । न स्पृशं
नित्यमिति योजयति न स्पृशमन्नित्यमिति योजयति । न धर्मा-
न्नित्यान्निति योजयति न धर्मानन्नित्यान्निति योजयति । न
चक्षुर्विज्ञानं नित्यमिति योजयति न चक्षुर्विज्ञानमन्नित्यमिति
योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं नित्यमिति योजयति न श्रोत्र-
विज्ञानमन्नित्यमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं नित्यमिति
योजयति न घ्राणविज्ञानमन्नित्यमिति योजयति । न जिह्वा-
विज्ञानं नित्यमिति योजयति न जिह्वाविज्ञानमन्नित्यमिति

• संस्कारान्नित्यान्निति युक्तं प्रतिभाति ।

† संस्कारान्नित्यान्निति युक्तं प्रतिभाति ।

योजयति । न कायविज्ञानं नित्यमिति योजयति न काय-
विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न मनोविज्ञानं नित्यमिति
योजयति न मनोविज्ञानमनित्यमिति योजयति । न चक्षुः
संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न चक्षुः संस्पर्शमनित्यमिति योज-
यति । न श्रोत्रसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्श-
मनित्यमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न
घ्राणसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं नित्यमिति
योजयति न जिह्वासंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं
नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न
मनः संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न मनः संस्पर्शमनित्यमिति
योजयति । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति
न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न श्रोत्र-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामनित्यमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्य-
मिति योजयति न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योज-
यति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदना-
मनित्यमिति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति
योजयति न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति ।
न पृथिवीधातुं नित्यमिति योजयति न पृथिवीधातुमनित्यमिति

* नित्या इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

योजयति । नाऽऽत्मातुं नित्यइति योजयति नाऽऽत्मातुमनित्यइति योजयति । न तेजोधातुं नित्यइति योजयति न तेजोधातुमनित्यइति योजयति । न वायुधातुं नित्यइति योजयति न वायुधातुमनित्यइति योजयति । नाऽऽकाशधातुं नित्यइति योजयति नाऽऽकाशधातुमनित्यइति योजयति । न विज्ञानधातुं नित्यइति योजयति न विज्ञानधातुमनित्यइति योजयति । नाऽविद्यां नित्यामिति योजयति नाऽविद्यामनित्यामिति योजयति । न संस्कारान् नित्यानिति योजयति न संस्काराननित्यानिति योजयति । न विज्ञानं नित्यमिति योजयति न विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न नामरूपं नित्यमिति योजयति न नामरूपमनित्यमिति योजयति । न षडायतनं नित्यमिति योजयति न षडायतनमनित्यमिति योजयति । न स्पर्शं नित्यमिति योजयति न स्पर्शमनित्यमिति योजयति । न वेदनां नित्यामिति योजयति न वेदनामनित्यामिति योजयति । न तृष्णां नित्यामिति योजयति न तृष्णामनित्यामिति योजयति । नोपादानं नित्यमिति योजयति नोपादानमनित्यमिति योजयति । न भवं नित्यमिति योजयति न भवमनित्यमिति योजयति । न जातिं नित्यामिति योजयति न जातिमनित्यामिति योजयति । न

इति शब्दसमभिव्याहृत नित्यादि शब्दस्य क्वचित् प्रथमान्तत्वं क्वचित् द्वितीयान्तत्वं एवं क्वचित् विशेष्यपदलिङ्गभाषित्वं । क्वचित् क्लौबलिङ्गत्वं दृश्यते । वैषम्यमेतस्मैकदोषेण जातमिति प्रतिभाति । एवं वैषम्यं परत्रापि बहुस्थले दृश्यते । पुस्तकपञ्चकदृष्टस्तादृशपाठो लिखितः ।

जरामरणं नित्यमिति योजयति न जरामरणमनित्यमिति योज-
यति । न दानपारमितां नित्येति योजयति न दानपारमिताम-
नित्येति योजयति । न शीलपारमितां नित्येति योजयति न
शीलपारमितामनित्येति योजयति । न चान्तिपारमितां नित्येति
योजयति न चान्तिपारमितामनित्येति योजयति । न वीर्यपार-
मितां नित्येति योजयति न वीर्यपारमितामनित्येति योजयति ।
न ध्यानपारमितां नित्येति योजयति न ध्यानपारमितामनित्येति
योजयति । न प्रज्ञापारमितां नित्येति योजयति न प्रज्ञापार-
मितामनित्येति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां नित्येति योजयति
नाऽध्यात्मशून्यतामनित्येति योजयति । न वह्निर्द्धाशून्यतां नित्येति
योजयति न वह्निर्द्धाशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽध्यात्म-
वह्निर्द्धाशून्यतां नित्येति योजयति नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यताम-
नित्येति योजयति । न शून्यताशून्यतां नित्येति योजयति न
शून्यताशून्यतामनित्येति योजयति । न महाशून्यतां नित्येति
योजयति न महाशून्यतामनित्येति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां
नित्येति योजयति न परमाऽर्थशून्यतामनित्येति योजयति । न
संस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति न संस्कृतशून्यतामनित्येति योज-
यति । नाऽसंस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यताम-
नित्येति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां नित्येति योजयति नाऽत्यन्त-
शून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां नित्येति योज-
यति नाऽनवराऽग्रशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां
नित्येति योजयति नाऽनवकारशून्यतामनित्येति योजयति । न

प्रकृतिशून्यतां नित्येति योजयति न प्रकृतिशून्यतामनित्येति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां नित्येति योजयति न सर्वधर्मशून्यतामनित्येति योजयति । न खलचणशून्यतां नित्येति योजयति न खलचणशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां नित्येति योजयति नाऽनुपलम्भशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽभावशून्यतां नित्येति योजयति नाऽभावशून्यतामनित्येति योजयति । न स्वभावशून्यतां नित्येति योजयति न स्वभावशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां नित्येति योजयति नाऽभावस्वभावशून्यतामनित्येति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति योजयति न स्मृत्युपस्थानान्यनित्यानीति योजयति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति योजयति न सम्यक्प्रहाणान्यनित्यानीति योजयति । न ऋद्धिपादान् नित्यानीति योजयति न ऋद्धिपादाननित्यानीति योजयति । नेन्द्रियाणि नित्यानीति योजयति नेन्द्रियाण्यनित्यानीति योजयति । न बलानि नित्यानीति योजयति न बलान्यनित्यानीति योजयति । न बोध्यङ्गानि नित्यानीति योजयति न बोध्यङ्गान्यनित्यानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं नित्यमिति योजयति नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमनित्यमिति योजयति । नाऽऽर्यमत्यानि नित्यानीति योजयति नाऽऽर्यमत्यान्यनित्यानीति योजयति । न ध्यानानि नित्यानीति योजयति न ध्यानान्यनित्यानीति योजयति । नाऽप्रमाणानि नित्यानीति योजयति नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति योजयति । नाऽरूपसमापत्तौर्नित्यादिति योजयति नाऽरूपसमापत्तौ-

रनित्यादिति योजयति । नाऽष्टौ विमोक्षान्नित्यानि योजयति
 नाऽष्टौ विमोक्षान्नित्यानि योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीर्नित्यादिति योजयति न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर-
 नित्यादिति योजयति । न शून्यतां नित्यामिति योजयति न
 शून्यतामनित्यामिति योजयति । नाऽऽनिमित्तं नित्यमिति
 योजयति नाऽऽनिमित्तमनित्यमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं
 नित्यमिति योजयति नाऽप्रणिहितमनित्यमिति योजयति ।
 नाऽभिज्ञा नित्यादिति योजयति नाऽभिज्ञा अनित्यादिति योजयति ।
 न समाधौ न्नित्यानि योजयति । न समाधौ न्नित्यानि योजयति ।
 न धारणीमुखान्नित्यानीति योजयति । न धारणी-
 मुखान्नित्यानीति योजयति । न दशतथागतबलान्नित्यानीति
 योजयति । न दशतथागतबलान्नित्यानीति योजयति । न
 चत्वारिवैशारद्यानि नित्यानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्या-
 न्नित्यानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंविदोऽनित्यादिति योज-
 यति । न चतस्रः प्रतिमंविदोऽनित्यादिति योजयति । न महामैत्रौ
 नित्यामिति योजयति । न महामैत्रौमनित्यामिति योजयति । न
 महाकरुणं नित्यामिति योजयति । न महाकरुणामनित्यामिति
 योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्नित्यानि योजयति ।
 नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्नित्यानि योजयति । न श्रोत-
 आपत्तिफलं नित्यमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलमनित्य-
 मिति योजयति । न सकृदागामिफलं नित्यमिति योजयति । न
 सकृदागामिफलमनित्यमिति योजयति । नाऽनागामिफलं नित्य-

मिति योजयति । नाऽनागामिफलमनित्यमिति योजयति । नाऽहृत्त्वमनित्यमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं नित्यमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनित्यमिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां नित्यामिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां नित्यामिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न संज्ञां सुखेति योजयति । न संज्ञां दुःखेति योजयति । न संस्कारान् सुखानिति योजयति । न संस्कारान् दुःखानिति योजयति । न विज्ञानं सुखमिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न चक्षुः सुखमिति योजयति । न चक्षुर्दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रं दुःखमिति योजयति । न घ्राणं सुखमिति योजयति । न घ्राणं दुःखमिति योजयति । न जिह्वां सुखमिति योजयति । न जिह्वां दुःखमिति योजयति । न कायं सुखमिति योजयति । न कायं दुःखमिति योजयति । न मनः सुखमिति योजयति । न मनोदुःखमिति योजयति । न रूपं सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न शब्दं सुखमिति योजयति । न शब्दं दुःखमिति योजयति । न गन्धं

सुखमिति योजयति । न गन्धं दुःखमिति योजयति । न रसं
 सुखमिति योजयति । न रसं दुःखमिति योजयति । न स्पर्शं
 सुखमिति योजयति । न स्पर्शं दुःखमिति योजयति । न धर्मान्
 सुखानिति योजयति । न धर्मान् दुःखानिति योजयति । न चक्षु-
 र्विज्ञानं सुखमिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं दुःखमिति योज-
 यति । न श्रोत्रविज्ञानं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं
 दुःखमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं सुखमिति योजयति । न
 घ्राणविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं सुखमिति
 योजयति । न जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न कायविज्ञानं
 सुखमिति योजयति । न कायविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न
 मनोविज्ञानं सुखमिति योजयति । न मनोविज्ञानं दुःखमिति
 योजयति । न चक्षुसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न चक्षुसंस्पर्शं
 दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न
 श्रोत्रसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं सुखमिति योज-
 यति । न घ्राणसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं सुख-
 मिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न काय-
 संस्पर्शं सुखमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति ।
 न मनःसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शं दुःखमिति
 योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखमिति योजयति । न
 चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनां सुखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
 दुःखमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखमिति

योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
 सुखामिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति
 योजयति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति ।
 न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न पृथिवी-
 धातुं सुखमिति योजयति । न पृथिवीधातुं दुःखमिति योजयति ।
 न ज्वधातुं सुखमिति योजयति । न ज्वधातुं दुःखमिति योजयति ।
 न तेजोधातुं सुखमिति योजयति । न तेजोधातुं दुःखमिति योज-
 यति । न वायुधातुं सुखमिति योजयति । न वायुधातुं दुःखमिति
 योजयति । नाऽऽकाशधातुं सुखमिति योजयति । नाऽऽकाशधातुं
 दुःखमिति योजयति । न विज्ञानधातुं सुखमिति योजयति ।
 न विज्ञानधातुं दुःखमिति योजयति । नाऽविद्यां सुखेति योज-
 यति । नाऽविद्यां दुःखेति योजयति । न संस्कारान् सुखादिति
 योजयति । न संस्कारान् दुःखादिति योजयति । न विज्ञानं सुख-
 मिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न नामरूपं
 सुखमिति योजयति । न नामरूपं दुःखमिति योजयति । न षड्वा-
 यतनं सुखमिति योजयति । न षड्वायतनं दुःखमिति योजयति ।
 न स्पर्शं सुखमिति योजयति । न स्पर्शं दुःखमिति योजयति । न
 वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न त्थणां
 सुखेति योजयति । न त्थणां दुःखेति योजयति । नोपादानं सुख-
 मिति योजयति । नोपादानं दुःखमिति योजयति । न भवं सुख-

मिति योजयति । न भवं दुःखमिति योजयति । न जातिं सुखेति योजयति । न जातिं दुःखेति योजयति । न जरामरणं सुखमिति योजयति । न जरामरणं दुःखमिति योजयति । न दानपारमितां सुखेति योजयति । न दानपारमितां दुःखेति योजयति । न शीलपारमितां सुखेति योजयति । न शीलपारमितां दुःखेति योजयति । न चान्तिपारमितां सुखेति योजयति । न चान्तिपारमितां दुःखेति योजयति । न वीर्यपारमितां सुखेति योजयति । न वीर्यपारमितां दुःखेति योजयति । न ध्यानपारमितां सुखेति योजयति । न ध्यानपारमितां दुःखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां सुखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां दुःखेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां दुःखेति योजयति । न वह्निर्द्विशून्यतां सुखेति योजयति । न वह्निर्द्विशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां दुःखेति योजयति । न शून्यताशून्यतां सुखेति योजयति । न शून्यताशून्यतां दुःखेति योजयति । न महाशून्यतां सुखेति योजयति । न महाशून्यतां दुःखेति योजयति । न परमार्थशून्यतां सुखेति योजयति । न परमार्थशून्यतां दुःखेति योजयति । न संस्कृतशून्यतां सुखेति योजयति । न संस्कृतशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवकार-

शून्यतां सुखेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां दुःखेति योजयति ।
 न प्रकृतिशून्यतां सुखेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां दुःखेति
 योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां सुखेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां
 दुःखेति योजयति । न स्वलक्षणशून्यतां सुखेति योजयति । न
 स्वलक्षणशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां सुखेति
 योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां
 सुखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां दुःखेति योजयति । न स्वभाव-
 शून्यतां सुखेति योजयति । न स्वभावशून्यतां दुःखेति योजयति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां
 दुःखेति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति योजयति । न
 स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति योजयति । न सम्यक् प्रहाणानि
 सुखानीति योजयति । न सम्यक् प्रहाणानि दुःखानीति योजयति ।
 न ऋद्धिपादान् सखादति योजयति । न ऋद्धिपादान् दुःखादति
 योजयति । नेन्द्रियाणि सुखानीति योजयति । नेन्द्रियाणि दुःखा-
 नीति योजयति । न बलानि सुखानीति योजयति । न बलानि
 दुःखानीति योजयति । न बोध्यङ्गानि सुखानीति योजयति । न
 बोध्यङ्गानि दुःखानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सुखदति
 योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं दुःखदति योजयति । नाऽऽर्यमत्यानि
 सुखानीति योजयति । नाऽऽर्यमत्यानि दुःखानीति योजयति । न
 ध्यानानि सुखानीति योजयति । न ध्यानानि दुःखानीति योजयति ।
 नाप्रमाणानि सुखानीति योजयति । नाप्रमाणानि दुःखानीति
 योजयति । नाऽऽरूपममापत्तीः सुखादति योजयति । नाऽऽरूप-

समापत्ती दुःखादिति योजयति । नाऽष्टौविमोचान् सुखादिति योजयति । नाऽष्टौ विमोचान् दुःखादिति योजयति । न नवाऽनु-पूर्वविहारसमापत्तीः सुखादिति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-समापत्तीः दुःखादिति योजयति । न शून्यतां सुखेति योजयति । न शून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽऽनिमित्तं सुखमिति योजयति । नाऽऽनिमित्तं दुःखमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं सुखमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं दुःखमिति योजयति । नाऽभिज्ञां सुखेति योजयति । नाऽभिज्ञां दुःखेति योजयति । न समाधिं सुखदिति योजयति । न समाधिं दुःखदिति योजयति । न धारणीमुखानि सुखानीति योजयति । न धारणीमुखानि दुःखानीति योजयति । न दशतथागतबलानि सुखानीति योजयति । न दशतथागतबलानि दुःखानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि सुखानीति योज-यति । न चत्वारिवैशारद्यानि दुःखानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंविदः सुखादिति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंविदोदुःखादिति योजयति । न महामैत्र्यै सुखेति योजयति । महामैत्र्यै दुःखेति योजयति । न महाकरुणं सुखेति योजयति । न महाकरुणं दुःखेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् सुखादिति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् दुःखादिति योज-यति । न श्रोत-आपत्तिफलं सुखमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलं दुःखमिति योजयति । न स्रुदागामिफलं सुखमिति योजयति । न स्रुदागामिफलं दुःखमिति योजयति । नाऽना-गामिफलं सुखमिति योजयति । नाऽनागामिफलं *दुःखमिति

योजयति । नाऽर्हत्त्वं सुखमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वं दुःखमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं सुखमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं दुःखमिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां सुखेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां दुःखेति योजयति । न सर्व्वाऽऽकारज्ञतां सुखेति योजयति । न सर्व्वाऽऽकारज्ञतां दुःखेति योजयति । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न वेदनामात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न संज्ञामात्मेति योजयति । न संज्ञामनात्मेति योजयति । न संस्कारानात्मान इति योजयति । न संस्काराननात्मान इति योजयति । न विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न चक्षुरात्मेति योजयति । न चक्षुरनात्मेति योजयति । न श्रोत्रमात्मेति योजयति । न श्रोत्रमनात्मेति योजयति । न घ्राणमात्मेति योजयति । न घ्राणमनात्मेति योजयति । न जिह्वामात्मेति योजयति । न जिह्वामनात्मेति योजयति । न कायमात्मेति योजयति । न कायमनात्मेति योजयति । न मनसात्मेति योजयति । न मनोऽनात्मेति योजयति । न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न शब्दमात्मेति योजयति । न शब्दमनात्मेति योजयति । न गन्धमात्मेति योजयति । न गन्धमनात्मेति योजयति । न रसमात्मेति योजयति । न रसमनात्मेति

योजयति । न स्पर्शमात्रेति योजयति । न स्पर्शमनात्रेति योज-
यति । न धर्मानात्मान इति योजयति । न धर्माननात्मान
इति योजयति । न चतुर्विज्ञानमात्रेति योजयति । न चतुर्विज्ञा-
नमनात्रेति योजयति । न ओत्रविज्ञानमात्रेति योजयति । न
ओत्रविज्ञानमनात्रेति योजयति । न प्राणविज्ञानमात्रेति योज-
यति । न प्राणविज्ञानमनात्रेति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमा-
त्रेति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमनात्रेति योजयति । न काय-
विज्ञानमात्रेति योजयति । न कायविज्ञानमनात्रेति योजयति ।
न मनोविज्ञानमात्रेति योजयति । न मनोविज्ञानमनात्रेति
योजयति । न चतुः संस्पर्शमात्रेति योजयति । न चतुः संस्पर्शम-
नात्रेति योजयति । न ओत्रसंस्पर्शमात्रेति योजयति । न ओत्र-
संस्पर्शमनात्रेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शमात्रेति योजयति । न
प्राणसंस्पर्शमनात्रेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शमात्रेति योजयति ।
न जिह्वासंस्पर्शमनात्रेति योजयति । न कायसंस्पर्शमात्रेति योज-
यति न कायसंस्पर्शमनात्रेति योजयति । न मनः संस्पर्शमात्रेति
योजयति न मनः संस्पर्शमनात्रेति योजयति । न चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामात्रेति योजयति न चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्रेति
योजयति । न ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्रेति योजयति न ओत्र-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्रेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामात्रेति योजयति न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्रेति
योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्रेति योजयति न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्रेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां

वेदनामात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्मेति । योजयति न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न पृथिवीधातुमात्मेति योजयति । न पृथिवीधातुमनात्मेति योजयति । नाऽब्धातुमात्मेति योजयति । नाऽब्धातुमनात्मेति योजयति । न तेजोधातुमात्मेति योजयति । न तेजोधातुमनात्मेति योजयति । न वायुधातुमात्मेति योजयति । न वायुधातुमनात्मेति योजयति । नाऽऽकाशधातुमात्मेति योजयति । नाऽऽकाशधातुमनात्मेति योजयति । न विज्ञानधातुमात्मेति योजयति । न विज्ञानधातुमनात्मेति योजयति । नाऽविद्यामात्मेति योजयति । नाऽविद्यामनात्मेति योजयति । न संस्कारानात्मानइति योजयति । न संस्काराननात्मानइति योजयति । न विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न नामरूपमात्मेति योजयति । न नामरूपमनात्मेति योजयति । न षडायतनमात्मेति योजयति । न षडायतनमनात्मेति योजयति । न स्पर्शमात्मेति योजयति । न स्पर्शमनात्मेति योजयति । न वेदनामात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न दृष्ट्यामात्मेति योजयति । न दृष्ट्यामनात्मेति योजयति । नोपादानमात्मेति योजयति । नोपादानमनात्मेति योजयति । न भवमात्मेति योजयति । न भवमनात्मेति योजयति । न जातिमात्मेति योजयति । न जातिमनात्मेति योजयति । न जरामरणमात्मेति योजयति । न जरामरणमनात्मेति योजयति । न दानपारमितामात्मेति योजयति । न दानपारमितामनात्मेति योजयति । न श्रौतपारमितामात्मेति

योजयति । न शीलपारमितामनात्मेति योजयति । न चान्तिपार-
मितामात्मेति योजयति । न चान्तिपारमितामनात्मेति योजयति ।
न वीर्यपारमितामात्मेति योजयति । न वीर्यपारमितामनात्मेति
योजयति । न ध्यानपारमितामात्मेति योजयति । न ध्यानपारमिता-
मनात्मेति योजयति । न प्रज्ञापारमितामात्मेति योजयति । न
प्रज्ञापारमितामनात्मेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतामात्मेति योज-
यति । नाऽध्यात्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न वह्निर्द्विशून्यता-
मात्मेति योजयति । न वह्निर्द्विशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽ-
ध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताम-
नात्मेति योजयति । न शून्यताशून्यतामात्मेति योजयति । न शून्य-
ताशून्यतामनात्मेति योजयति । न महाशून्यतामात्मेति योजयति ।
न महाशून्यतामनात्मेति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतामात्मेति
योजयति । न परमाऽर्थशून्यतामनात्मेति योजयति । न संस्कृतशून्य-
तामात्मेति योजयति । न संस्कृतशून्यतामनात्मेति योजयति । ना-
ऽसंस्कृतशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतामनात्मेति योज-
यति । नाऽत्यन्तशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतामनात्मेति
योजयति । नाऽनवराऽद्यशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽनवराद्यशून्य-
तामनात्मेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामात्मेति योजयति ।
नाऽनवकारशून्यतामनात्मेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामात्मेति
योजयति । न प्रकृतिशून्यतामनात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्य-
तामात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न
स्वल्पशून्यतामात्मेति योजयति । न स्वल्पशून्यतामनात्मेति

योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतामात्रेति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्य-
तामनात्रेति योजयति । नाऽभावशून्यतामात्रेति योजयति । नाऽ-
भावशून्यतामनात्रेति योजयति । न स्वभावशून्यतामात्रेति योज-
यति । न स्वभावशून्यतामनात्रेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्य-
तामात्रेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतामनात्रेति योजयति ।
न मृत्युपस्थानान्यात्मानौति योजयति । न मृत्युपस्थानान्यात्मा-
नौति योजयति । न सम्यक् प्रज्ञाणान्यात्मानौति योजयति । न
सम्यक् प्रज्ञाणान्यात्मानौति योजयति । न च्छद्धिपादानात्मानइति
योजयति । न च्छद्धिपादानात्मानइति योजयति । नेन्द्रियाणा-
त्मानौति योजयति । नेन्द्रियाणान्यात्मानौति योजयति । न बला-
न्यात्मानौति योजयति । न बलान्यात्मानौति योजयति । न बो-
ध्यङ्गान्यात्मानौति योजयति । न बोध्यङ्गान्यात्मानौति योजयति ।
नाऽय्याऽष्टाऽङ्गमार्गमात्रेति योजयति । नाऽय्याऽष्टाऽङ्गमार्गमनात्रेति
योजयति । नाऽय्यसत्यान्यात्मानौति योजयति । नाऽय्यसत्यान्या-
त्मानौति योजयति । न ध्यानान्यात्मानौति योजयति । न ध्यानान्य-
नात्मानौति योजयति । न प्रमाणान्यात्मानौति योजयति । न प्रमा-
णान्यमात्मानौति योजयति । नाऽऽरूप्यसमापत्तीरात्रेति योजयति ।
नाऽऽरूप्यसमापत्तीरनात्रेति योजयति । नाऽष्टौ विमोचानात्मान-
इति योजयति । नाऽष्टौ विमोचानमात्मानइति योजयति । न न-
वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्रेति* योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-

* आत्मानइति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

समापत्तीरनात्मेति* योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
विमोक्षमुखान्यात्मानौति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
विमोक्षमुखान्यात्मानौति योजयति । नाऽभिज्ञानात्मेति योजयति ।
नाऽभिज्ञानमनात्मेति योजयति । न समाधीनात्मानदति योजयति
न समाधीननात्मानदति योजयति । न धारणीमुखान्यात्मानौति
योजयति । न धारणीमुखान्यात्मानौति योजयति । न दशतथागत-
बलान्यात्मानौति योजयति । न दशतथागतबलान्यात्मानौति योज-
यति । न वैशारद्यान्यात्मानौति योजयति । न वैशारद्यान्यात्मा-
नौति योजयति । न प्रतिमस्विदश्रान्मानदति योजयति । न प्रति-
मस्विदोऽनात्मानदति योजयति । न महामैत्रौमात्मेति योजयति ।
न महामैत्रौमनात्मेति योजयति । न महाकरुणामात्मेति योज-
यति । न महाकरुणामनात्मेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिक
बुद्धधर्मानात्मानदति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माना-
त्मानदति योजयति । न श्रोतश्रापत्तिफलमात्मेति योजयति । न
श्रोतश्रापत्तिफलमनात्मेति योजयति । न सकृदागामिफलमात्मेति
योजयति । न सकृदागामिफलमनात्मेति योजयति । नाऽनागामि-
फलमात्मेति योजयति । नाऽनागामिफलमनात्मेति योजयति । ना-
ऽर्हत्त्वमात्मेति योजयति । नाऽर्हत्त्वमनात्मेति योजयति । न प्रत्येक-
बोधिमात्मेति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनात्मेति योजयति । न
मार्गाऽऽकारज्ञतामात्मेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामनात्मेति
योजयति । न सर्व्वाऽऽकारज्ञतामात्मेति योजयति । न सर्व्वाऽऽकार-

* अनात्मानदति युक्तः प्रतिभाति ।

ज्ञतामनात्मेति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति योजयति ।
न वेदनां शान्तेति योजयति । न वेदनामशान्तेति योजयति । न
संज्ञां शान्तेति योजयति । न संज्ञामशान्तेति योजयति । न संस्का-
रान् शान्ता इति योजयति । न संस्कारानशान्ता इति योजयति ।
न विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न विज्ञानमशान्तमिति योज-
यति । न चक्षुः शान्तमिति योजयति । न चक्षुरशान्तमिति योज-
यति । न श्रोत्रं शान्तमिति योजयति । न श्रोत्रमशान्तमिति
योजयति । न घ्राणं शान्तमिति योजयति । न घ्राणमशान्तमिति
योजयति । न जिह्वां शान्तेति योजयति । न जिह्वामशान्तेति
योजयति । न कायं शान्तमिति योजयति । न कायमशान्तमिति*
योजयति । न मनः शान्तमिति योजयति । न मनोऽशान्तमिति
योजयति । न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति
योजयति । न शब्दं शान्तमिति योजयति । न शब्दमशान्तमिति
योजयति । न गन्धं शान्तमिति योजयति । न गन्धमशान्तमिति
योजयति । न रसं शान्तमिति योजयति । न रसमशान्तमिति
योजयति । न स्पर्शं शान्तमिति योजयति । न स्पर्शमशान्तमिति
योजयति । न धर्मान् शान्ता इति योजयति । न धर्मानशान्ता इति
योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञान-

* अशान्तेति पाठः क ।

मशान्तमिति योजयति । न ओचविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न ओचविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न प्राणविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न प्राणविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न कायविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न कायविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न मनोविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न मनोविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न ओचसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न ओचसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न प्राणसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न प्राणसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न कायसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न मनः संस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां^(१) वेदनां शान्तेति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां

(१) कार्यं प्रत्ययते गच्छतीति प्रत्ययः कारणमिति रत्नप्रभा । प्रत्ययो-
ऽधीनश्रुपथज्ञानविश्वासहेतुष्वित्यमरः ।

वेदनां ग्रान्तेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामग्रान्तेति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां ग्रान्तेति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामग्रान्तेति योजयति । न पृथिवीधातुं ग्रान्तेति योजयति । न पृथिवीधातुमग्रान्तेति योजयति । नाऽब्धातुं ग्रान्तेति योजयति । नाऽब्धातुमग्रान्तेति योजयति । न तेजोधातुं ग्रान्तेति योजयति । न तेजोधातुमग्रान्तेति योजयति । न वायुधातुं ग्रान्तेति योजयति । न वायुधातुमग्रान्तेति योजयति । नाऽऽकाशधातुं ग्रान्तइति योजयति । नाऽऽकाशधातुमग्रान्तइति योजयति । न विज्ञानधातुं ग्रान्तइति योजयति । न विज्ञानधातुमग्रान्तइति योजयति । नाऽविद्यां^(१) ग्रान्तेति योजयति । नाऽविद्यामग्रान्तेति योजयति । न संस्कारान् ग्रान्ताइति योजयति । न संस्कारानग्रान्ताइति योजयति । न विज्ञानं ग्रान्तमिति योजयति ।

ग्रान्तेति च पाठः ।

(१) क्षणिकेषु स्थित्वबुद्धिरविद्या । ततोरागद्वेषमोहाः संस्काराभवन्ति । तेभ्योऽगर्भस्यस्याद्यं विज्ञानमुत्पद्यते । तस्माच्चालयविज्ञानात् पृथिव्यादि चतुष्टयं नामाश्रयत्वान्नाम भवति । ततो रूपं सितामितात्मकं शुक्रशोणितं निष्पद्यते गर्भस्यकललबुद्बुदाऽवस्था नामरूपपदार्थइति निष्कर्षः । विज्ञानं पृथिव्यादिचतुष्टयं रूपञ्चेति घटं व्यायतनानियस्येन्द्रियजातस्य तत् षडायतनं । नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः स्पर्शः । ततः सुखादिकावेदना, तथा पुनर्विषयवृत्त्या, तथा प्रवृत्तिरूपादानं । तेन भवत्यस्माज्जन्मेति भवोऽधर्मादिस्ततोऽजातिर्दहजन्म पञ्चस्कन्धसमुदायइति यावत् ज्ञातानां स्कन्धानां परिपाकोऽज्ञास्कन्धः नाशोऽमरणम् । इति शाररीकभाष्य टीका, रत्नप्रभा ।

न विज्ञानमशान्तमिति योजयति । न नामरूपं शान्तमिति योजयति । न नामरूपमशान्तमिति योजयति । न षडायतनं शान्तमिति योजयति । न षडायतनमशान्तमिति योजयति । न स्पर्शं शान्तमिति योजयति । न स्पर्शमशान्तमिति योजयति । न वेदनां शान्तेति योजयति । न वेदनामशान्तेति योजयति । न तृष्णां शान्तेति योजयति । न तृष्णामशान्तेति योजयति । नोपादानं शान्तमिति* योजयति । नोपादानमशान्तमिति योजयति । न भवं शान्तमिति योजयति । न भवमशान्तमिति योजयति । न जातिं शान्तेति योजयति । न जातिमशान्तेति योजयति । न जरामरणं शान्तमिति योजयति । न जरामरणमशान्तमिति योजयति । न दानपारमितां शान्तेति योजयति । न दानपारमितामशान्तेति योजयति । न शीलपारमितां शान्तेति योजयति । न शीलपारमितामशान्तेति योजयति । न चान्तिपारमितां शान्तेति योजयति । न चान्तिपारमितामशान्तेति योजयति । न वीर्यपारमितां शान्तेति योजयति । न वीर्यपारमितामशान्तेति योजयति । न ध्यानपारमितां शान्तेति योजयति । न ध्यानपारमितामशान्तेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां शान्तेति योजयति । न प्रज्ञापारमितामशान्तेति योज-

* अशान्तेति च पुस्तके पाठः । एवं परत्र शान्तेति अशान्तेति पु० न पु० सकृदोर्विशेष्यत्वेऽपि प्रयोगः । पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

† शान्त इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः । एवं परत्र घातुशब्द विशेष्य स्थले शान्त इति अशान्त इति सर्वत्र पाठः ख, ग, घ, पुस्तकेषु दृश्यते ।

यति । नाऽध्यात्मशून्यतां शान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यता-
मशान्तेति योजयति । न वहिर्द्विशून्यतां शान्तेति योजयति । न
वह्निर्द्विशून्यतामशान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां
शान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामशान्तेति योजयति ।
न शून्यताशून्यतां शान्तेति योजयति । न शून्यताशून्यताम-
शान्तेति योजयति । न महाशून्यतां शान्तेति योजयति ।
न महाशून्यतामशान्तेति योजयति । न परमार्थशून्यतां शान्तेति
योजयति । न परमार्थशून्यतामशान्तेति योजयति । न संस्कृत-
शून्यतां शान्तेति योजयति । न संस्कृतशून्यतामशान्तेति योज-
यति । नाऽसंस्कृतशून्यतां शान्तेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यताम-
शान्तेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां शान्तेति योजयति । नाऽत्य-
न्तशून्यतामशान्तेति योजयति । नाऽनवराऽयशून्यतां शान्तेति योज-
यति । नाऽनवराऽयशून्यतामशान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां
शान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामशान्तेति योजयति । न
प्रकृतिशून्यतां शान्तेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामशान्तेति योज-
यति । न सर्वधर्मशून्यतां शान्तेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यता-
मशान्तेति योजयति । न स्वरूपशून्यतां शान्तेति योजयति । न
स्वरूपशून्यतामशान्तेति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां शान्तेति
योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतामशान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतां
शान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतामशान्तेति योजयति । न
स्वभावशून्यतां शान्तेति योजयति । न स्वभावशून्यतामशान्तेति
योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां शान्तेति योजयति । नाऽभावस्व-

भावशून्यतामशान्तेति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति योजयति । न स्मृत्युपस्थानान्यशान्तानीति योजयति । न सम्यक् ग्रहाणानिशान्तानीति । योजयति न सम्यक् ग्रहाणान्यशान्तानीति योजयति । न च्छद्धिपादान् शान्ताइति योजयति । न च्छद्धिपादानशान्ताइति योजयति । नेन्द्रियाणिशान्तानीति योजयति । नेन्द्रियाण्यशान्तानीति योजयति । न बलानिशान्तानीति योजयति । न बलान्यशान्तानीति योजयति । न बोध्यङ्गानिशान्तानीति योजयति । न बोध्यङ्गान्यशान्तानीति योजयति । नाऽऽर्य्याऽष्टाऽङ्गमार्गं शान्तमिति योजयति । नाऽऽर्य्याऽष्टाऽङ्गमार्गमशान्तमिति योजयति । न ध्यानानिशान्तानीति योजयति । न ध्यानान्यशान्तानीति योजयति । नाऽऽप्रमाणानिशान्तानीति योजयति । नाऽऽप्रमाणान्यशान्तानीति योजयति । नाऽऽरूपममापत्तौः शान्ताइति योजयति । नाऽऽरूपममापत्तौरशान्ताइति योजयति । न विमोचान् शान्ताइति योजयति । न विमोचानशान्ताइति योजयति । न नवानुपूर्वविहारममापत्तौः शान्ताइति योजयति । न नावानुपूर्वविहारममापत्तौरशान्ताइति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोचमुखानि शान्तानीति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोचमुखान्यशान्तानीति योजयति । नाऽभिज्ञाः शान्ताइति योज-

* नाऽऽर्य्यसत्यानिशान्तानीति योजयति नाऽऽर्य्यसत्यानिशान्तानीति योजयति घ पाठः ।

† शान्तइति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः

‡ नाऽनुपूर्वेति च पाठः

यति । नाऽभिज्ञानशान्तादति योजयति । न समाधीन् शान्तादति योजयति । न समाधीनशान्तादति योजयति । न धारणीमुखानि शान्तानीति योजयति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति योजयति । न दशतथागतबलानिशान्तानीति योजयति । न दशतथागतबलान्यशान्तानीति योजयति । न चत्वारिंशदारणानि शान्तानीति योजयति । न चत्वारिंशदारणान्यशान्तानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंबिदः शान्तादति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंबिदोऽशान्तादति योजयति । न महामूर्खो शान्तेति योजयति । न महामूर्खो-मशान्तेति योजयति । न महाकरुणो शान्तेति योजयति । न महाकरुणामशान्तेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् शान्तादति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्शान्तादति योजयति । न श्रोत आपत्तिफलं शान्तमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलमशान्तमिति योजयति । न मरुदागामिफलं शान्तमिति योजयति न मरुदागामिफलमशान्तमिति योजयति । नाऽनागामिफलं शान्तमिति योजयति नाऽनागामिफलमशान्तमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वं शान्तमिति योजयति नाऽर्हत्त्वमशान्तमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं शान्तदति योजयति न प्रत्येकबोधिमशान्तदति योजयति । न मार्गाऽऽकारजतां शान्तेति योजयति । न मार्गाऽऽकारजतामशान्तेति योजयति । न मर्त्याऽऽकारजतां शान्तेति योजयति । न मर्त्याऽऽकारजतामशान्तेति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिभत्त्वमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमन्त्रोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
युज्यमानो नरूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न वेदनां
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न संज्ञां शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न संस्काराः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा
युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
चक्षुः शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न जिह्वां शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न कायं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न मनः शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न रूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न शब्दं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न गन्धं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न रसं शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न धर्मान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न चक्षु-
र्विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणविज्ञानं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न कायविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न मनोविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं शून्यमिति

वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न कायसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न मनःसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न काय-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न मनः
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न पृथिवौ-
धातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽभ्यातुं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न तेजोधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति
वा युज्यते । न वायुधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते ।
नाऽऽकाशधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न विज्ञान-
धातुं शून्यदिति वाऽशून्यदिति वा युज्यते । नाविद्यां शून्येति वाऽ-
शून्येति वा युज्यते । न संस्कारान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा
युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
नामरूप शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न षडायतनं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽ-

ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्य इति वा अशून्य इति वा पाठः । एवं
सर्वत्र धातुशब्दविशेषस्यैव दृश्यते ।

† शून्येति अशून्येति, च पुस्तकं पाठः । ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्या इति
अशून्या इति यथायथं पाठः ।

शून्यमिति वा युज्यते । न वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 न तृष्णां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नोपादानं शून्यमिति
 वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न भवं शून्यदिति वाऽशून्यदिति वा
 युज्यते । न जातिं शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न जरामरणं
 शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न दानपारमितां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । न शीलपारमितां शून्येति वाऽशून्येति
 वा युज्यते । न चान्तिपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 न वीर्यपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न ध्यानपार-
 मितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । ना-
 ऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न शून्यता
 शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न महाशून्यतां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । न परमार्थशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति
 वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 नाऽसंस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां
 शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनवकाशशून्यतां शून्येति वाऽ-
 शून्येति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
 सर्वधर्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न स्वलक्षणशून्यतां
 शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनुपलभशून्यतां शून्येति वाऽ-
 शून्येति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।

न स्वभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽभावस्वभाव-
 शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानिशून्या-
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न सम्यक् ग्रहाणानि शून्या-
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान् शून्यादिति वाऽ-
 शून्यादिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा
 युज्यते । नवलानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न
 बोध्यङ्गानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नाऽऽख्याऽष्टाऽङ्ग-
 मार्गं शून्यदिति वाऽशून्यदिति वा युज्यते । नार्थ्यमत्यानि शून्यानीति
 वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न ध्यानानि शून्यानीति वाऽशून्या-
 नीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा
 युज्यते । नाऽऽरूप्यममापत्तीः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते ।
 नाऽष्टौ विमोचान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न नवा-
 ऽनुपूर्वविहारममापत्तीः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न
 शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यानीति वाऽशून्या-
 नीति वा युज्यते । नाभिज्ञाः शून्यादिति वा अशून्यादिति वा
 युज्यते । न समाधीन् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न
 धारणोमुखानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न तथा-
 गतबलानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न वैशारद्यानि
 शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न प्रतिमंविदः शून्यादिति
 वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न महामैत्रौ शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न महाकरुणां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽऽवे-
 णिकबुद्धधर्मान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न श्रोत-

आपत्तिफलं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न सङ्गदागामि-
फलं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽनागामिफलं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽईत्वं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं शून्यइति वाऽशून्यइति वा
युज्यते । न सर्वज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
मार्गाऽऽकारज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकार-
ज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । एवं चरन् शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न
वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संज्ञां निमित्तेति
वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्तादिति वाऽनिमि-
त्तादिति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति
वा युज्यते । न चतुर्निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।
न श्रोत्रं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न घ्राणं
निमित्तमिति वा अनिमित्तमिति वा युज्यते । न जिह्वां निमि-
त्त^१मिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न कायं निमित्तमिति
वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न मनोनिमित्तमिति वाऽनिमित्त-
मिति वा युज्यते । न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
युज्यते । न शब्दं निमित्तइति वा ऽनिमित्तइति वा युज्यते । न
गन्धं निमित्तइति वाऽनिमित्तइति वा युज्यते । न रसं निमित्तमिति

^१ निमित्तेति अनिमित्तेति ख, ग, घ पुस्तकेषु यथायथं पाठः ।

वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न स्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । न धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति
 वा युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं निमित्तमिति वा अनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न घ्राणविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न कायविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न मनोविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न कायसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न मनः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वा अनि-
 मित्तेति वा युज्यते । न पृथिवीधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । नाऽद्वातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा

युज्यते । न तेजोधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।
 न वायुधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽ-
 ऽकाशधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न
 विज्ञानधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽविद्यां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्ता-
 दिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न नामरूपं निमित्तमिति वाऽनि-
 मित्तमिति वा युज्यते । न षडायतनं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । न स्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 दृष्ट्यां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नोपादानं निमित्त-
 मिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न भवं निमित्तमिति
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न जातिं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न जरामरणं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न दानपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।
 न शीलपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 क्षान्तिपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 वीर्यपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न ध्यान-
 पारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां निमि-
 त्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न वह्निर्द्वाशून्यतां निमित्तेति

निमित्तमिति अनिमित्तमिति ख, ग, च पुस्तकेषु पाठः ।

वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न महाशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवराऽयशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न खल्वचणशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न स्वभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न सम्यक्प्रज्ञाणानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान् निमित्ता*निति वाऽनिमित्तानिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न बलानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न बोध्यङ्गानि निमि-

---

* निमित्ता इति ख, घ पुस्तकयोः पाठः ।

त्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽऽर्यसत्यानि
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न ध्यानानि
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नाऽरूप्यसमापत्ती-
 र्निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न विमोक्षान्
 निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीर्निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न शून्यता-
 ऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि निमित्तानीति वाऽनिमित्ता-
 नीति वा युज्यते । नाऽभिज्ञानिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा
 युज्यते । न समाधीन् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते ।
 न धारणीमुखानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते ।
 न तथागतबलानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते ।
 न वैशारद्यानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते ।
 न प्रतिस्मिदोनिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न
 महामैत्रीं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न महाकरुणं
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्ध-
 धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न श्रोतश्चा-
 पत्तिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न सङ्गदा-
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽना-
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽईश्वर्यं
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं

निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न सर्वज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । एवञ्चरञ्ज्कारद्वतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारद्वतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते* । न वेदनां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संज्ञां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते† । न संस्कारान् प्रणिहिताइति वाऽप्रणिहिता इति वा युज्यते । न विज्ञानं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न चक्षुः प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न घ्राणं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न जिह्वां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न कायं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न मनः प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न रूपं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न शब्दं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न गन्धं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न रसं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न स्पर्शं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न धर्मान् प्रणिहिताइति

* च पुस्तके सर्वत्रप्रणिहितमिति पाठः ।

† प्रणिहितमिति अप्रणिहितमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः । एवं परञ्च ।

[illegible]

वायुधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽ-
 ऽकाशधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न
 विज्ञानधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।
 नाऽविद्यां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्कारान्
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न विज्ञानं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न नामरूपं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न षडायतनं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न स्पर्शं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न वेदनाप्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न दृष्ट्याप्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति
 वा युज्यते । नोपादानं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।
 न भवं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न जातिं
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न जरामरणं प्रणिहितमिति
 वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न दानपारमितां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न शीलपारमितां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न चान्तिपारमितां प्रणिहितेति वाऽ-
 प्रणिहितेति वा युज्यते । न वीर्यपारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणि-
 हितेति वा युज्यते । न ध्यानपारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहि-
 तेति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति
 वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा
 युज्यते । न वहिर्द्विशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते ।
 नाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते ।

न शून्यताशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न
महाशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न परमाऽर्थ-
शून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवराऽप्रशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सर्वधर्माशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न खलचणशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनुपक्षम्भशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न स्वभावशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतां
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न कृत्युपस्थानानि
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान्
प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न वस्त्रानि
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न बोध्यङ्गानि
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न मार्गं
प्रणिहितदिति वाऽप्रणिहितदिति वा युज्यते । नाऽऽर्थ्यवस्त्यानि

प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न ध्यामानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽऽरूपसमापत्तौः
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । नाऽष्टौविमोचान्
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-
 विहरसमापत्तौः प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते ।
 न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाः प्रणिहितादिति
 वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न समाधौन् प्रणिहितादिति
 वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न तथागतबलानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न वैशारद्यानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न प्रतिमम्बिदः प्रणिहितादिति
 वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न महाभैत्रौ प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न महाकरुणं प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न श्रोतश्चापत्तिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न मरुदागामिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽनागामिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वं प्रणिहित-
 मिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं प्रणिहितदिति
 वाऽप्रणिहितदिति वा युज्यते । न सर्वज्ञतां प्रणिहितेति

वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । एवञ्चरञ्कारद्वतीयपुत्र बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारद्वतीयपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नरूपमुत्पद्यतेइति वा निरुध्यतेइति वा युज्यते । न वेदनामुत्प-
द्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न संज्ञामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न संस्कारान् उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न विज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न चक्षुःमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न घ्राणमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत-
इति वा युज्यते । न मनउत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न रूपमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न शब्दमुत्पद्यत-
इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न गन्धमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न रसमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न धर्मानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न चक्षुर्विज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न घ्राणविज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमुत्प-

द्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायविज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनोविज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न काद-
 संस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनः संस्पर्श-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां*
 वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न पृथिवीधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽग्निधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न तेजोधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न वायुधातु-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽकाशधातुमुत्पद्यत-
 इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न विज्ञानधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽविद्यामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति

* न चक्षुः संस्पर्शमिति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः । एवं परत्र ।

वा युज्यते । न संस्कारानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न विज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न नामरूप-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न षडायतनमुत्पद्यत-
इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरु-
ध्यतइति वा युज्यते । न वेदनामुत्पद्यत इति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न तृष्णामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
नोपादानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न भवमुत्पद्यत-
इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जातिमुत्पद्यतइति वा
निरुध्यतइति वा युज्यते । न जरामरणमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न दानपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
युज्यते । न शीलपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
युज्यते । न चान्तिपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
न वीर्यपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
ध्यानपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्रज्ञा-
पारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्य-
तामुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न वहिर्द्धाशून्यता-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्य-
तामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतामु-
त्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न महाशून्यतामुत्पद्यतइति
वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतामुत्पद्यतइति वा
निरुध्यतइति वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरु-
ध्यतइति वा युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति

वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽनवराऽयशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽनवकारशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 प्रकृतिशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 सर्व्वधर्माशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 स्वलक्षणशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनुप-
 लब्धशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽभाव-
 शून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 स्वभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽभावस्वभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 स्मृत्युपस्थानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न सम्यक्-
 प्रज्ञाणान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नर्द्धिपादानु-
 त्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नेन्द्रियाण्युत्पद्यन्तइति
 वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न बलान्युत्पद्यन्तइति वा
 निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न बोध्यज्ञान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्त-
 इति वा युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । नाऽऽर्य्यसंयान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा
 युज्यते । न ध्यानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽप्रमाणान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽऽरूपममपत्तौः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽष्टौविमोचानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न
 नवाऽनुपूर्व्वभिहारममपत्तौः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा

युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोक्षमुखानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाउत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न समाधीनुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न धारणौमुखानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न तथागतबलानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न वैशारद्यानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न प्रतिस्मिदः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न महामैत्रौमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न महाकरुणामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न श्रोतश्चापत्तिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न सङ्गदागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारजतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारजतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । एवञ्च-
रञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नरूपमतीतमिति युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न

संज्ञामतीतेति युज्यते । न संज्ञामनागतेति युज्यते । न संज्ञां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीतादिति युज्यते । न संस्काराननागतादिति युज्यते । न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञानमनागतमिति युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुरतीतमिति युज्यते । न चक्षुरनागतमिति युज्यते । न चक्षुः प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न श्रोत्रमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रमनागतमिति युज्यते । न श्रोत्रं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणमतीतमिति युज्यते । न घ्राणमनागतमिति युज्यते । न घ्राणं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वामतीतेति युज्यते । न जिह्वामनागतेति युज्यते । न जिह्वां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न कायमतीतमिति युज्यते । न कायमनागतमिति युज्यते । न कायं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न मनोऽतीतमिति युज्यते । न मनोऽनागतमिति युज्यते । न मनः प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न रूपमतीतमिति युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न शब्दमतीतमिति युज्यते । न शब्दमनागतमिति युज्यते । न शब्दं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न गन्धमतीतमिति युज्यते । न गन्धमनागतमिति युज्यते । न गन्धं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न रसमतीतमिति युज्यते । न रसमनागतमिति युज्यते । न रसं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते । न स्पर्शमनागतमिति युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न धर्मानतीतादिति युज्यते । न धर्माननागतादिति युज्यते ।

न धर्मान् प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमतौतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमनागतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमतौतमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमतौतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमतौतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायविज्ञानमतौतमिति युज्यते । न कायविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न कायविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमतौतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शमतौतमिति युज्यते* । न चक्षुःसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमतौतमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमतौतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमतौतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमतौतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शं प्रत्यु-

* संस्पर्शशब्दविशेषणानामतौतानागतप्रत्युत्पन्नशब्दानां ऐतिप्रयोगः च-
एस्तके दृश्यते ।

त्यस्त्रमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न मनः-
 संस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते ।
 न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न घ्राण-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनामतीतेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न
 कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनामनागतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न मनः-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न पृथिवीधातुमतीतइति युज्यते ।
 न पृथिवीधातुमनागतइति युज्यते । न पृथिवीधातुं प्रत्युत्पन्नइति
 युज्यते । नाऽभ्यातुमतीतइति युज्यते । नाऽभ्यातुमनागतइति
 युज्यते । नाऽभ्यातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । न तेजोधातुमतीतइति
 युज्यते । न तेजोधातुमनागतइति युज्यते । न तेजोधातुं प्रत्यु-
 त्पन्नइति युज्यते । न वायुधातुमतीतइति युज्यते । न वायुधातु-
 मनागतइति युज्यते । न वायुधातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । नाऽऽ-

काशधातुमतीतइति युज्यते । नाऽऽकाशधातुमनागतइति युज्यते ।
 नाऽऽकाशधातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । न विज्ञानधातुमतीतइति
 युज्यते । न विज्ञानधातुमनागतइति युज्यते । न विज्ञानधातुं
 प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । नाऽविद्यामतीतेति युज्यते । नाऽविद्यामना-
 गतेति युज्यते । नाऽविद्यां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीता-
 इति युज्यते । न संस्कारामनागतइति युज्यते । न संस्कारान्
 प्रत्युत्पन्नाइति युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञा-
 नमनागतमिति युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न
 नामरूपमतीतमिति युज्यते । न नामरूपमनागतमिति युज्यते ।
 न नामरूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न षडायतनमतीतमिति
 युज्यते । न षडायतनमनागतमिति युज्यते । न षडायतनं प्रत्युत्पन्न-
 मिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते । न स्पर्शमनागतमिति
 युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति
 युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न दृष्ट्यामतीतेति युज्यते । न दृष्ट्यामनागतेति युज्यते ।
 न दृष्ट्यां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नोपादानमतीतमिति युज्यते ।
 नोपादानमनागतमिति युज्यते । नोपादानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न भवमतीतमिति युज्यते । न भवमनागतमिति युज्यते । न भवं
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जातिमतीतेति युज्यते । न जातिमना-
 गतेति युज्यते । न जातिं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जरामरणमतीत-

• भवशब्दविशेषणानामतीतादिशब्दानां स्त्रीवर्णिङ्गे प्रयोगः पुस्तक-
 प्रसङ्गे कृष्यते ।

मिति युज्यते । न जरामरणमनागतमिति युज्यते । न जरामरणं
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न दानपारमितामतीतेति युज्यते । न
 दानपारमितामनागतेति युज्यते । न दानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न शीलपारमितामतीतेति युज्यते । न शीलपारमिता-
 मनागतेति युज्यते । न शीलपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न चान्ति-
 पारमितामतीतेति युज्यते । न चान्तिपारमितामनागतेति युज्यते ।
 न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वीर्यपारमितामतीतेति
 युज्यते । न वीर्यपारमितामनागतेति युज्यते । न वीर्यपारमितां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न ध्यानपारमितामतीतेति युज्यते । न
 ध्यानपारमितामनागतेति युज्यते । न ध्यानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न प्रज्ञापारमितामतीतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता-
 मनागतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽध्यात्मशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वह्निर्द्विशून्य-
 तामतीतेति युज्यते । न वह्निर्द्विशून्यतामनागतेति युज्यते । न
 वह्निर्द्विशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामती-
 तेति युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामनागतेति युज्यते ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न शून्यताशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । न शून्यताशून्यतामनागतेति युज्यते । न
 शून्यताशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाशून्यतामतीतेति युज्यते
 न महाशून्यतामनागतेति युज्यते । न महाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न परमार्थशून्यतामतीतेति युज्यते । न परमार्थशून्य-

तामनागतेति युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 न संस्कृतशून्यतामतीतेति युज्यते । न संस्कृतशून्यतामनागतेति
 युज्यते । न संस्कृतशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यताम-
 तीतेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽसंस्कृत-
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामतीतेति युज्यते ।
 नाऽत्यन्तशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । नाऽनवराऽयशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवराऽयशून्य-
 तामनागतेति युज्यते । नाऽनवराऽयशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽनवकारशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवकारशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यतामनागतेति युज्यते । न प्रकृति-
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतामतीतेति युज्यते ।
 न सर्वधर्मशून्यतामनागतेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न खलचणशून्यतामतीतेति युज्यते । न खलचणशून्यता-
 मनागतेति युज्यते । न खलचणशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽनुपलभशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनुपलभशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽनुपलभशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽभावशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न स्वभावशून्यतामतीतेति युज्यते । न स्वभाव-
 शून्यतामनागतेति युज्यते । न स्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽभावस्वभावशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतामना-
 गतेति युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न

स्मृत्युपस्थानान्यतीतानीति युज्यते । न स्मृत्युपस्थानान्यनागतानीति
 युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न सम्यक्-
 प्रज्ञानान्यतीतानीति युज्यते । न सम्यक्प्रज्ञानान्यनागतानीति
 युज्यते । न सम्यक्प्रज्ञानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नर्द्धिपादा-
 नतीतादिति युज्यते । नर्द्धिपादाननागता इति युज्यते । नर्द्धिपादान्
 प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । नेन्द्रियाण्यतीतानीति युज्यते । नेन्द्रियाण्य-
 नागतानीति युज्यते । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
 बलान्यतीतानीति युज्यते । न बलान्यनागतानीति युज्यते । न
 बलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न बोध्यज्ञान्यतीतानीति युज्यते ।
 न बोध्यज्ञान्यनागतानीति युज्यते । न बोध्यज्ञानि प्रत्युत्पन्नानीति
 युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमतीतइति युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्ग-
 मार्गमनागतइति युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं प्रत्युत्पन्नइति
 युज्यते । नाऽऽर्यसत्यान्यतीतानीति युज्यते । नाऽऽर्यसत्यान्यनागता-
 नीति युज्यते । नाऽऽर्यसत्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
 ध्यानान्यतीतानीति युज्यते । न ध्यानान्यनागतानीति युज्यते ।
 न ध्यानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽप्रमाणान्यतीतानीति
 युज्यते । नाऽप्रमाणान्यनागतानीति युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽऽरूपसमापत्तीरतीतादिति युज्यते ।
 नाऽऽरूपसमापत्तीरनागतादिति युज्यते । नाऽऽरूपसमापत्तीः प्रत्यु-
 त्पन्नाइति युज्यते । नाऽष्टौविमोक्षानतीतादिति युज्यते । नाऽष्टौ-
 विमोक्षाननागतादिति युज्यते । नाऽष्टौविमोक्षान् प्रत्युत्पन्नाइति
 युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरतीतादिति युज्यते । न

नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौ रनागतादिति युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-
विहारसमापत्तौः प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-
णिहितविमोक्षमुखान्यतौतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-
णिहितविमोक्षमुखान्यनागतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ता-
ऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽभिज्ञा-
न्नतौतादिति युज्यते । नाऽभिज्ञान्ननागतादिति युज्यते । नाऽभिज्ञाः
प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न समाधीनतौतादिति युज्यते । न समा-
धीननागतादिति युज्यते । न समाधीन् प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न
धारणीमुखान्यतौतानीति युज्यते । न धारणीमुखान्यनागतानीति
युज्यते । न धारणीमुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न दश तथा-
गतबलान्यतौतानीति युज्यते । न दश तथागतबलान्यनागतानीति
युज्यते । न दश तथागतबलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
चत्वारि वैशारद्यान्यतौतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यान्यना-
गतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते
न चतस्रः प्रतिसंविदोऽतौतादिति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसंविदो-
ऽनागतादिति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसंविदः प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते ।
न महाभैत्रीमतीति युज्यते । न महाभैत्रीमनागतेति युज्यते ।
न महाभैत्रीं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाकरुणामतीति युज्यते ।
न महाकरुणामनागतेति युज्यते । न महाकरुणां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मान्तौता इति युज्यते । नाऽष्टादशा-
ऽऽवेणिकबुद्धधर्मान्नागतादिति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्ध-
धर्मान् प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न श्रोतश्रौतफलमतीति

युज्यते । न श्रोतव्यापत्तिफलमनागतमिति युज्यते । न श्रोतव्यापत्ति-
फलं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न सहदागामिफलमतीतमिति युज्यते ।
न सहदागामिफलमनागतमिति युज्यते । न सहदागामिफलं
प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । नाऽनागामिफलमतीतमिति युज्यते ।
नाऽनागामिफलमनागतमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्न-
मिति युज्यते । नाऽहृत्त्वमतीतमिति युज्यते । नाऽहृत्त्वमनागतमिति
युज्यते । नाऽहृत्त्वं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिमत्यतीतेति
युज्यते । न प्रत्येकबोधिमनागतेति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं
प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारजतामतीतेति युज्यते । न
मार्गाऽऽकारजतामनागतेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारजतां प्रत्युत्प-
न्नेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारजतामतीतेति युज्यते । न सर्वा-
ऽऽकारजतामनागतेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारजतां प्रत्युत्पन्नेति
युज्यते । एवञ्चरञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां युक्तः इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न वेदनां सारेति
न दुर्बलेति युज्यते । न संज्ञां सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न
संस्कारान्मारादति न दुर्बलादति युज्यते । न विज्ञानं सारमिति
न दुर्बलमिति युज्यते । न चक्षुः सारमिति न दुर्बलमिति
युज्यते । न श्रोत्रं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न घ्राणं
सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न जिह्वां सारेति न दुर्बलेति
युज्यते । न कायं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनः

सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न रूपं सारमिति न दुर्वल-
मिति युज्यते । न शब्दं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न
गन्धं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न रसं सारमिति न
दुर्वलमिति युज्यते । न स्पर्शं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते ।
न धर्मान् सारादिति न दुर्वलादिति युज्यते । न चतुर्विज्ञानं सार-
मिति न दुर्वलमिति युज्यते । न ओत्रविज्ञानं सारमिति न दुर्व-
लमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते ।
न जिह्वाविज्ञानं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न काय-
विज्ञानं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं
सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शः* सारमिति न
दुर्वलमिति वा युज्यते । न ओत्रसंस्पर्शः सारमिति न दुर्वलमिति
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शः सारमिति वा न दुर्वलमिति वा युज्यते ।
न जिह्वासंस्पर्शः सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शः
सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शः सारमिति न
दुर्वलमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न
दुर्वलेति युज्यते । न ओत्रसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्वलेति
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्वलेति युज्यते । न

* चक्षुस्तन्त्रे, ख, ग, घ एतुकेषु च संस्पर्शविशेषणयोः सारदुर्वल-
शब्दयोः पुंसिप्रयोगदृश्यते । रूपवेदनादिशब्दानां द्वितीयान्तत्वं पूर्वं
निर्दिष्टं संस्पर्शादिशब्दानाञ्चात्र प्रथमान्तत्वं । दृग् केनाभिप्रायेणेदृग् ।
वैषय्यं यत्प्रकृतकृतं तन्नाऽनुभवपथमधिरोहति । अथवा लेखकदोषः
प्रसिद्धिमागतः ।

जिह्वासंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न काय-
 संस्पर्शप्रत्यया वेदना सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्यया
 वेदना सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न पृथिवीधातुः सारइति न
 दुर्व्वलइति युज्यते । नाऽब्धातुः सारइति न दुर्व्वलइति युज्यते । न
 तेजोधातुः सारइति न दुर्व्वलइति युज्यते । न वायुधातुः सारइति
 न दुर्व्वलइति युज्यते । नाऽऽकाशधातुः सारइति न दुर्व्वलइति
 युज्यते । न विज्ञानधातुः सारइति न दुर्व्वलइति युज्यते । नाऽवि-
 द्यासारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न संस्कारान् साराइति न दुर्व्वला-
 इति युज्यते । न विज्ञानं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते ।
 न नामरूपं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न षडायतनं सार-
 मिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न स्पर्शः सारइति न दुर्व्वलइति
 युज्यते । न वेदनासारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न तृणसारिति न
 दुर्व्वलेति युज्यते । नोपादानं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न
 भवं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न जातिं सारिति न
 दुर्व्वलेति युज्यते । न जरामरणं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते ।
 न दानपारमितासारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न शीलपारमिता
 सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न चान्तिपारमिता सारिति न दुर्व्व-
 लेति युज्यते । न वीर्य्यपारमिता सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न
 ध्यानपारमिता सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता
 सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यता सारिति न दुर्व्वलेति
 युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यता सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽध्यात्म-
 वहिर्द्वाशून्यता सारिति न दुर्व्वलेति युज्यते । न शून्यताशून्यता सारिति

न दुर्व्वलेति युज्यते । न महाशून्यता सारति न दुर्व्वलेति युज्यते ।
 न परमार्थशून्यता सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । न संस्कृतशून्यता
 सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यता सारति न दुर्व्वलेति
 युज्यते । नाऽव्यन्तशून्यता सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽनवराऽग्र-
 शून्यता सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽनवकारशून्यता सारति न
 दुर्व्वलेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यता सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । न
 सर्व्वधर्मशून्यतासारति न दुर्व्वलेति युज्यते । न स्खलचणशून्यता
 सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यता सारति न दुर्व्वलेति
 युज्यते । नाऽभावशून्यता सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । न स्वभावशू-
 न्यता सारति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यता सारति न
 दुर्व्वलेति युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानि साराणीति न दुर्व्वलानीति
 युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि साराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते ।
 नर्द्धिपादाः सारादति न दुर्व्वलादति युज्यते । नेन्द्रियाणिसाराणीति
 न दुर्व्वलानीति युज्यते । न वलानि सारानीति न दुर्व्वला-
 नीति युज्यते । न बोध्यङ्गानिसाराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते ।
 नार्थ्याऽऽऽष्टाऽङ्गमार्गः सारादति न दुर्व्वलादति युज्यते । नाऽर्थसत्यानि
 साराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते । न ध्यानानि साराणीति न
 दुर्व्वलानीति युज्यते । नाऽप्रमाणानि साराणीति न दुर्व्वलानीति
 युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तौः सारादति न दुर्व्वलादति युज्यते ।
 नाऽष्टौविमोचाः सारादति न दुर्व्वलादति युज्यते । न नवाऽनुपूर्व्व-
 विहारसमापत्तौः सारादति न दुर्व्वलादति युज्यते । न शून्यता-
 सारादति न दुर्व्वलेति युज्यते । न समाधयः सारादति न

दुर्व्वलादिति युज्यते । नाऽऽनिमित्तं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । नाऽप्रणिहितं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । नाऽभिज्ञाः सारादिति न दुर्व्वलादिति युज्यते । न धारणीमुखानि साराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते । न दशतथागतवस्त्रानि साराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते । न चत्वारिवैशारद्यानि साराणीति न दुर्व्वलानीति युज्यते । न चतस्रः प्रतिमम्बिदः सारादिति न दुर्व्वलादिति युज्यते । न महामैत्रौ सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न महाकरुणा सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माः सारादिति न दुर्व्वलादिति युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न सहस्रागामिफलं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । नाऽर्हत्त्वं सारमिति न दुर्व्वलमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ज्ञता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ज्ञता सारेति न दुर्व्वलेति युज्यते । एवञ्चरज्ज्कारदतीपुत्रबोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संज्ञाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संस्कारा* अस्तीति

* न संस्कारा अस्तीति न नास्तीति पाठः पुस्तकपक्षे दृश्यते । सन्तीति न सन्तीति पाठौयुक्तः ।

न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न विज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न प्राणमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न जिह्वामस्तीति* नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न कायमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न रूपमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न शब्दोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न गन्धोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न रसोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न स्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न धर्माऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न जिह्वाविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न कायविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनोविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुः संस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न

* एष पाठः पुस्तकपक्षके वृश्यते । जिह्वेति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

न जिह्वासंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 कायसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनः
 संस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुः
 संस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-
 ज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न पृथिवीधातुरस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । नाऽभ्यातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न तेजोधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-
 ज्यते । न वायुधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 नाऽऽकाशधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 विज्ञानधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽवि-
 द्याऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संस्कारा अस्तीति
 न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न विज्ञानमस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न नामरूपमस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न षडायतनमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न स्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न दृष्टि-
 ऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नोपादानमस्तीति

[illegible]

वियुज्यते । न खलक्षणशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न स्वभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न स्मृत्युपस्थानान्यस्तीति* न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न सम्यक्प्रहाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न द्विर्पादाश्रयस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नेन्द्रियाण्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न बलान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न बोध्यङ्गान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमागाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्यासत्यान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न ध्यानान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽप्रमाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽरूपसमापत्तयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽष्टौविमोक्षाश्रयस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽभिज्ञाः अस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न

* अस्ति सत्त्वे रक्षौक्तावू इत्यमरोक्तेर्विद्यमानतावाचिनाऽस्तीत्यव्ययेनोपादनौयानि वज्रवचनान्तः पदैः सामानाधिकरण्यानि । क्रियापदत्वे त्वसङ्गतिर्गंवस्यादस्तीत्यस्य ।

वियुज्यते । न समाधयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न धारणीमुखान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 दशतथागतबलान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 चत्वारिवैशारद्यान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 महामैत्र्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न महा-
 कृष्णाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽष्टादशा-
 ऽऽवेषिकबुद्धधर्माऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 श्रोतश्रपत्तिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 सहदागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽ-
 नागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽहृत्त्व-
 मस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न प्रत्येकबोधिरस्तीति
 न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञताऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञताऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते^(१) । एवञ्चरञ्कारद्वतौपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारद्वतौपुत्रबोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न दानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न ग्रीष्म
 पारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चान्तिपारमितायाः

(१) स प्रज्ञापारमितायां चरतीति नोपैति न चरतीति नोपैति चरति
 न चरतीति नोपैति नैव चरति न चरतीति नोपैति । एष पाठः ख,
 ग, च पुस्तकेऽधिकः । प्रक्रान्ताऽननुक्तया प्रामादिकः प्रतिभाति ।

कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः कृते प्रज्ञा-
 पारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । न प्रज्ञापारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 नाऽध्यात्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वह्निर्द्धाशू-
 न्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्य-
 तायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यताशून्यतायाः कृते
 प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमि-
 तायां चरति । न परमाऽर्थशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । न संस्कृतशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽ-
 संस्कृतशून्यतायां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवराऽग्रशून्यतायाः कृते
 प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवकारशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न प्रकृतिशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 न सर्वधर्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न स्वल्प-
 शून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनुपलभशून्यतायाः
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न स्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 नाऽवैवर्त्यभ्रमेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न मत्तपरिपाकहे-
 तोः प्रज्ञापारमितायां चरति । न बुद्धचेत्रपरिशोधनार्थं प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न स्मृत्युपस्थानानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 न सम्यक्प्रज्ञाणानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नर्द्धिपादानां

कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नेन्द्रियाणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न बलानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न बोध्यङ्गानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽर्थ्यमत्यानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न ध्यानानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रमाणानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽरूप्यसमापत्तीनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टानां विमोक्षाणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनिमित्तस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रणिहितस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभिज्ञानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न समाधौनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न धारणीमुखानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न दृशानां तथागतबलानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतुर्णां वैशारद्यानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतसृणां प्रतिमम्बिदां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाभैर्याः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाकरुणायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टादशानामावेणिकानां बुद्धधर्माणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न तथतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न धर्मधातोः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न भृतकोटेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोर्न हि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरति* । कस्यचिद्भूतस्य सम्भेदं वा नानाकरणं वा विशेषं वा समनुपपद्यति । एवञ्चरञ्च्कारदत्तौपच बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

न स दिव्यस्य चक्षुषः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न दिव्यस्य श्रोत्रस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न परचित्तज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न पूर्वनिवासानुसृतेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न द्विविधेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽश्रवक्ष्यज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोः । तथाहि प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रज्ञापारमितामेव समनुपपद्यति प्रागेव बोधिसत्त्वः कुत एव सर्वार्थकारं सर्वार्थभिज्ञा उपलभ्यते । एवञ्चरञ्च्कारदत्तौपच बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदत्तौपच बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयि-

* चरत्विति पाठोयुक्तः ।

य्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उत्तरस्यां-
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान्
सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।
नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि
गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धि-
पादेषु स्थित्वा पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि
मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा
दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये
बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयि-
ष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पश्चिमो-
त्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्त-
स्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयि-
ष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उपरिष्ठादिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान्
सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं
भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वाऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु-
करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।

न चाऽस्यैवं भवति यत्ते बुद्धाभगवन्तो भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन
श्रोत्रेण श्रोष्याम्यहं । तत्र लोकधातुषु सत्त्वानां चेतमैवचित्तं प्रज्ञ-

स्याम्यहं । तेषां पूर्वनिवासमनुस्मरिष्याम्यहं । दिव्येन चक्षुषा तान्
सर्वांश्च्यवमानानुपपद्यमानानुपपन्नांश्च द्रक्ष्यामि । अहमप्रमेया-
ऽसंख्येयान् सत्त्वान् परिनिर्व्वापयिष्यामीति । एवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितां युक्त इति वक्तव्यः ।

एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो माहिद्रान्वेष्यतारगवेष्यतारं न लभते । यान्यपि
कानिचिह्नौकिकलोकोत्तराणिकरणीयानि तान्यपि सर्वाणि प्रद-
लितानि भवन्ति । अनाभोगेनापरिकल्पितानि ये चाऽस्य केचि-
ह्नौकिकाः क्लेशास्ते सर्वे प्रदलिता भवन्ति । ये च ते पूर्वस्थां-
दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं
वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजाः^(१) त्रायस्त्रिंशा देवाः यामा^(२)स्तु-

(१) विंशत्यधिकशतद्वयसंख्याते गणादेवनाम्भे । अष्टौ वसव एकादश-
रुद्रा द्वादशादित्याः इमे एव द्यावापृथिवीत्रयस्त्रिंशद्देवाः प्रजापतिस्तु-
स्त्रिंशस्तदेनं प्रजापतिम् । शतपथब्राह्मणः ।

(२) स्वायम्भव मनोः प्रसूतिनामिकायां कन्यायां दत्तप्रजापतिना यज्ञो
दत्तिगा च दम्पतीजनितौ । यज्ञेन दत्तिगायां द्वादशयामसंज्ञकाः
उत्पादिताः ।

यज्ञस्य दत्तिगायान् पुत्राद्वादशजज्ञिरे ।

यामा इति समाख्याता देवाः स्वायम्भुवन्तरे ॥

तस्य पुत्रास्तु यज्ञस्य दत्तिगायां सभास्वराः । मार्कण्डेयपुराणम् ।

मन्वत्तराणि वक्ष्याम आद्यः स्वायम्भुवो मनुः ।

आग्नीध्राद्यास्तस्य सुताः यामनाम तदासुराः ॥ अग्निपुराणम् ।

षिता^(१)निर्माणरतयः^(२) परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिका देवाः
ब्रह्मपुरोहिता देवाः^(३) ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः
अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः^(४) शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः
शुभकृत्ताः वृहाः परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः
अतपाः सुदृगाः सुदर्गनाः अकनिष्ठा^(५) देवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं

(१) चाक्षुषे तुषिता देवास्तेऽदित्यां कश्यपात् पुनः ।

आसन् विष्णुश्च शक्रश्च त्वष्टाधाता तथाऽर्यमा ॥

पूषाविवस्वान् सविता मित्रोऽथ वरुणो भगः ।

अंशुश्च द्वादशादित्या आसन् वैवस्वतेन्तरे ॥ अग्निपुराणम् ।

आदित्या द्वादशा प्रोक्ताः विश्वे देवा दश स्मृताः ।

वसवश्चाष्टसंख्याताः षट्त्रिंशत् तुषितामताः ॥ इत्यमरटीका ।

(२) भविष्याः धर्मपुत्रस्य सावर्णस्यानन्तरं षट् ।

विहङ्गमाः कामगाश्च निर्माणरतयस्तथा ॥

त्रिप्रकारा भविष्यन्ति एकैकस्त्रिंशतो गणाः । मार्कण्डेयपुराणम् ।

(३) ब्रह्मवृहस्पतिः पुरोहितो यस्य, देवे । त्रयस्त्रिंशद्भिर् देवाः ब्रह्म-
पुरोहिताः । ब्रह्म वैः पुः ।

(४) आसमन्तात् भासनशीलाः । कसिपिषीत्यादिना वरप्रत्यये वकार-
मथ्यः आभास्वराश्चतुःषष्टिर्वीताः पञ्चाशद्वलकाः । महाराजिकनामानि
द्वेषते विंशतिस्तथा । इत्यमरटीका ।

सम्यग्दृष्टिशौले चतुःषष्टिमिते गणदेवताभेदे ।

आत्माज्ञाता दमोदान्तः शान्तिर्ज्ञानं शमस्तपः ॥

कामक्रोधोमदोमोहो द्वादशा भास्वरा इमे ॥

इत्युक्तं द्वादशमिते गणभेदे । एषाश्च स्वस्ववृत्त्या भास्वरवो तथात्वम् ।

(५) अकनिष्ठः । अके वेदनिन्दारूपे पापे निष्ठायस्याकनिष्ठभिन्ने ज्येष्ठे ।

बुद्धगणदेवता भेदे ।

महासत्त्वमारचन्ति माहैव कश्चिदबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । ये केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म सर्वेण सर्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वान् मैव्यास्फुरति । ये च ते दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमारचन्ति माश्रावकभूमिं प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशदेवायामासुषितानिर्माण-
रतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवाः ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्माः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्तराः शुभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणशुभाः शुभहस्तत्राः वृहाः
परौत्तवृहा अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिदबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित्* कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म सर्वेण सर्वं न
भवन्ति तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वान्
मैव्यास्फुरति । ये च ते पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशदेवायामाः सुषिताः
निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवाः ब्रह्मकायिकादेवा ब्रह्मपुरो-

हिताब्रह्मपार्षद्याः महारब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
 आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्ताः वृहाः
 परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
 सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
 माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
 च केचित् कायिका दोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं
 न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान्
 मैव्यास्फुरति । ये चोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
 माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्तिग्नादेवायामाः तुषिता-
 निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
 ब्रह्मपार्षद्यामहारब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभा-
 स्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्ताः वृहाः परी-
 क्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाअतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः
 अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव
 कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित्
 कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् मैव्या-
 स्फुरति । ये च ते उत्तरपूर्व्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
 माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्तयस्त्रिंशदेवायामाः तुषिताः निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिका ब्रह्मपुरोहिताः ब्रह्मपार्षद्या महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्ताः वृहाः परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठा देवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति । माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सर्व्वमत्त्वान् मैव्यास्फुरति । ये च ते पूर्व्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकाधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्तयस्त्रिंशदेवायामाः तुषिताः निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवाः ब्रह्मकायिका—ब्रह्मपुरोहिताः ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्ताः वृहाः परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति । माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सर्व्वमत्त्वान् मैव्यास्फुरति । ये च ते दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु

लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशदेवायामाः तुषिताः
निर्म्माणरतयः परनिर्म्मितश्रवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः
परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिदबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न
भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान्
मैव्यास्फुरति । येऽपि च ते पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमारचन्ति । माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशदेवा यामाः तुषिता
निर्म्माणरतयः परनिर्म्मितश्रवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः
परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिदबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न

भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान् मैत्र्यास्फुरति । ये च तेऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशदेवायामाः तुषिताः निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि च केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् मैत्र्यास्फुरति । ये च ते उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशदेवायामाः तुषिता देवा निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-

सत्त्वमारचन्ति । माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि च केचित् कायिका दोषास्तोऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् मैत्र्यास्फुरति । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतोऽल्पकृच्छ्रेण धारणीमुखममाधिमुखानि प्रतिभानप्रतिस-
म्बिन्मुखानि वाऽभिमुखीभवन्ति । सर्व्वीपपत्न्यायतनेषु च तथागता-
नर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धानारागयति । तैश्च बुद्धेर्भगवद्भिर्नैकदाचिद्विर-
हितो भवति यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतो नैवं भवत्यस्ति कश्चिद्विधो धर्मो यो धर्मैः मार्द्धं संयुज्यते वा
वियुज्यते वा । समेति वा न समेति वा । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
स तद्वृक्षं न समनुपश्यति योयुज्यते वा वियुज्यते वा । समीयादा
न समीयादा । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतो नैवं भवति कश्चिदहं धर्मधातुमभिसम्बुध्येयं न वाऽ-
भिसम्बुध्येयं वा । तत्कस्य हेतोस्तथाहि न हि धर्मधातुमभिसम्बु-
द्धो नाऽभिसम्बुध्यते नाऽभिसम्बोध्यते । एवं खलु शारदतीपुत्र बो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन् न कश्चिद्धर्मधातुव्यतिरिक्तं समनुपश्यति एवं खलु शारद-
तीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त इति
वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न धर्मधातोर्धर्माणाञ्च नानाकरणं करोति । एवं खलु
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त
इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो नैवं भवति धर्मधातुं प्रतिविध्येयं । तथा हि न स
कश्चिद्धर्मं समनुपश्यति येन धर्मेण यो धर्मः प्रतिविध्येत । तथा हि
स न धर्मधातुं शून्यइति योजयति नाऽशून्यइति योजयति । एवं
खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपेण योजयति ।
न वेदनां शून्यतया योजयति न शून्यतां वेदनया योजयति । न
मंज्रां शून्यतया योजयति न शून्यतां मंज्रया योजयति । न
संस्कारान् शून्यतया योजयति न शून्यतां संस्कारैर्योजयति । न
विज्ञानं शून्यतया योजयति न शून्यतां विज्ञानेन योजयति । न
चक्षुः शून्यतया योजयति न शून्यतां चक्षुषा योजयति । न श्रोत्रं
शून्यतया योजयति न शून्यतां श्रोत्रेण योजयति । न घ्राणं शून्य-

* : कश्चिद्धर्मं धर्मधातुव्यतिरिक्तमिति ग पुस्तके पाठः ।

तथा योजयति न शून्यतां प्राणैः योजयति । न जिह्वा शून्य-
तथा योजयति न शून्यतां जिह्वायां योजयति । न कायं शून्य-
तथा योजयति न शून्यतां कायेन योजयति । न मनः शून्यतया
योजयति न शून्यतां मनसा योजयति । न रूपं शून्यतया योज-
यति न शून्यतां रूपेण योजयति । न शब्दं शून्यतया योजयति
न शून्यतां शब्देन योजयति । न गन्धं शून्यतया योजयति न
शून्यतां गन्धेन योजयति । न रसं शून्यतया योजयति न
शून्यतां रसेन योजयति । न स्पर्शं शून्यतया योजयति न शून्यतां
स्पर्शेन योजयति । न धर्माः शून्यतया योजयति न शून्यतां धर्मेण
योजयति । न चतुर्धातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चतुर्धा-
तुना योजयति । न रूपधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूप-
धातुना योजयति । न चतुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां चतुर्विज्ञानधातुना योजयति । न ओचधातुं शून्यतया
योजयति न शून्यतां ओचधातुना योजयति । न शब्दधातुं
शून्यतया योजयति न शून्यतां शब्दधातुना योजयति । न ओच-
विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां ओचविज्ञानधातुना
योजयति । न प्राणधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां प्राण-
धातुना योजयति । न गन्धधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां
गन्धधातुना योजयति । न प्राणविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां प्राणविज्ञानधातुना योजयति । न जिह्वाधातुं शून्यतया
योजयति न शून्यतां जिह्वाधातुना योजयति । न रसधातुं शून्य-
तया योजयति न शून्यतां रसधातुना योजयति । न जिह्वावि-

ज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां जिज्ञाविज्ञानधातुना योजयति । न कायधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां काय-
धातुना योजयति । न स्पृष्टव्यधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां
स्पृष्टव्यधातुना योजयति । न कायविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति ।
न शून्यतां कायविज्ञानधातुना योजयति । न मनोधातुं शून्य-
तया योजयति न शून्यतां मनोधातुना योजयति । न धर्मधातुं
शून्यतया योजयति न शून्यतां धर्मधातुना योजयति । न रूप-
धातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपधातुना योजयति । न
चचुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चचुर्विज्ञानधातु-
ना योजयति । न मनोविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां मनोविज्ञानधातुना योजयति । तत्कस्य हेतोरेषहि
गारदतीपुत्र परमोयोगोयदुत शून्यतायोगः शून्यतायां गारदतीपुत्र
चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न आवकभूमौ वा न प्रत्येक बुद्धभूमौ वा
पतति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति मत्त्वांश्च परिपाचयति । चिप्र-
श्चाऽनुत्तरां सम्यक्मन्बोधिमभिसम्बुध्यते । ये केचिच्छारदतीपुत्र
योगाः प्रज्ञापारमितायोगस्तेषामग्रआख्यायते ज्येष्ठआख्यायते श्रेष्ठ-
आख्यायते वर आख्यायते प्रवर आख्यायते प्रणीत आख्यायते ।
तत्कस्य हेतोरनुत्तरण्य योगोयदुत प्रज्ञापारमितायोगः शून्यताऽऽ-
निमित्ताऽप्रणिहितयोगः । एवं युज्यमानः गारदतीपुत्रबोधिसत्त्वो-
महासत्त्वो व्याकृतोवक्तव्यः ।

आसन्नोभूतश्चाऽनुत्तरायां सम्यक्मन्बोधौ । एवं युज्यमानः
गारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽप्रमेयाऽसंख्येयानां सत्त्वानां अर्थं

करोतीति । न चास्यैवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां युज्यते वा विद्युज्यते* वा मां बुद्धाभगवन्तोव्याकरिष्यन्त्यहमासन्नौभूतोव्याकरणस्य । अहं बुद्धचेचं परिशोधयिष्याम्यहं सत्त्वान् परिपाचयिष्याम्यहमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यत धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यामि । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । स धर्मधातुं व्यतिरेकीकरोति । न स धर्मधातोः किञ्चिदन्यद्वर्त्मं समनुपश्यति । यः प्रज्ञापारमितायां चरेद्यो वा बुद्धैर्भगवद्विर्व्याक्रियेत । यो वाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्येत । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो न सत्त्वसंज्ञोत्पद्यते । नाऽऽत्मसंज्ञोत्पद्यते । न जीवसंज्ञोत्पद्यते । न जन्तुसंज्ञोत्पद्यते । न पोषसंज्ञोत्पद्यते । न पुरुषसंज्ञोत्पद्यते । न पुङ्गलसंज्ञोत्पद्यते । न मनुजसंज्ञोत्पद्यते । न मानवसंज्ञोत्पद्यते । न कारकसंज्ञोत्पद्यते । न वेदकसंज्ञोत्पद्यते । न जानकसंज्ञोत्पद्यते । न पश्यकसंज्ञोत्पद्यते । तत्कस्य हेतोस्तथाह्यत्यन्तं सत्त्वो नोत्पद्यते न निरुध्यते न हि सत्त्वस्योत्पादो निरोधः । यस्य च नोत्पादो न निरोधः स कथं प्रज्ञापारमितायां चरिष्यति । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्रबोधिसत्त्वो महासत्त्वः सत्त्वाऽनुत्पादतया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वशून्यतया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽनुपलब्ध्या प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वविविक्ततया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वप्रकृत्या प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽस्वभावतया प्रज्ञापारमितायां चरति । एष शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां परमो

* एष एव पाठः पञ्चम एस्तत्केषु । युज्ये इति युक्तम् ।

योगोयदुत प्रज्ञापारमिता योगः अथं शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतोयोगोयस्तदन्यान् योगानभिभूय तिष्ठति ।

अत्र च शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदश-
तथागतबलान्यभिनिर्हरति । चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिस-
म्बिदोमहामेत्रौ महाकरुणामष्टादशाऽऽवेणिक्बुद्धधर्मानभिनिर्हरति ।
अत्र शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न मात्सर्यचित्त-
मुत्पादयति । न दौःशील्यचित्तं न व्यापादचित्तं न कौमोद्य-
चित्तं न विचेपचित्तं न दौर्बल्यचित्तमुत्पादयति । एवमुक्ते
आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदबोचत् । योभगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनेन प्रज्ञापारमितायोगेन विहरति । स कुतश्चुलेहो-
पपन्नः । इतो वा च्युतः कुत्रोपपत्स्यते ।

भगवानाह । यः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनेन प्रज्ञा-
पारमितायोगेन विहरति सोऽन्येभ्यो बुद्धचेत्तेभ्यश्चुलेहोपपन्नो-
वेदितव्यः । तुषितेभ्योदेवनिकायेभ्यो मनुष्येभ्योवा चुलेहोपपन्नो-
वेदितव्यः । तत्र शारदतीपुत्रयोऽयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽन्येभ्यो
बुद्धचेत्तेभ्यश्चुलेहोपपन्नः । एषच्चिप्रमिमं योगं समापद्यते । यदुत-
प्रज्ञापारमितायोगं । अस्य जातिव्यतिवृत्तस्यापीमेगम्भोराधर्मा-
अभिमुखौभवन्ति । पश्चात् प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । यत्र
यत्र च बुद्धचेत्तेषु तथागताअर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति धियक्ते
यापयन्ति तत्र तत्रोपपद्यते । तांश्च तथागतानर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धा-
नारागयन्ति । तत्र शारदतीपुत्र योऽयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तुषितेभ्यो

देवनिकायेभ्यश्चुत्वेहोपपन्नोवेदितव्यः । स खल्वेकजातिप्रतिबद्धा-
स्तस्याऽविप्रनष्टा भवति षट् पारमिता । अत्राऽन्तर्गतानि भवन्ति
सर्वधारणीमुखममाधिमुखानि । यः पुनः शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोमनुष्येभ्यश्चुत्वामनुष्याणामेव सभागताया उपपद्यते ।
तस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽवैवर्त्तिकं बोधिसत्त्वं महामत्त्वं
स्थापयित्वा धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति । न च* क्षिप्रमिमं
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । बुद्धचेत्तात् च्युतो बुद्धचेत्तं संक्रमि-
ष्यति यत्र बुद्धाभवगन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति । न च कदा-
चिदपि बुद्धैर्भगवद्भिर्विरहितोभविष्यति यावदनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुद्धः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा अनुपायकुशलाः प्रथमं
ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं
समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । षट् पारमितासु चरन्ति ।
ते ध्यानप्रतिलम्बेन दौर्घाऽऽयुक्तेषु देवेषूपपद्यन्ते । स चेत्
पुनर्मानुष्यं प्रतिलम्बं लब्ध्वा बुद्धान् भगवत आरागयन्ति । तेषां
धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति न तीक्ष्णानि ।

अस्ति पुनः शारदती पुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाध्यानानि
समापद्यन्ते प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ते चाऽनुपायकुशलाः ध्याना-
न्युत्सृजन्ति । ते पुनरेव कामधातावुपपद्यन्ते । तेषामपि शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति । न

* स च इति युक्तं प्रतिभाति ।

† एष पाठः पञ्च पुस्तकेषु ।

तीर्क्ष्णानि । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रेयं समापद्यन्ते । करुणां समापद्यन्ते । मुदितं समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नेत्रं संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । चत्वारिस्तृप्त्युपस्थानानि समापद्यन्ते । चत्वारि सम्यक्प्रवृत्तानि समापद्यन्ते । चतुरष्टद्विपादान् समापद्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि समापद्यन्ते । पञ्चबलानि समापद्यन्ते । सप्तबोध्यानि समापद्यन्ते । आर्याष्टाऽङ्गमार्गं समापद्यन्ते । महाकरुणां समापद्यन्ते । महाकरुणाः सन्त उपाय कौशलेन । न ध्यानवसेनोपपद्यन्ते* । न ब्राह्मविहारवसेन । नाऽऽरूप्यसमापत्तिवसेनोपपद्यन्ते । तत्र पुनरुपपद्यन्ते यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । ते पुनः प्रज्ञापारमितायोगेनाविरहिताश्चैव भद्रकल्पेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोक्ष्यन्ते ।

अस्ति पुनः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रेयं समापद्यन्ते । महाकरुणां समापद्यन्ते । मुदितं समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्यायतनं समापद्यन्ते ।

* वशाप्रवृत्त्यान्तः सम्भाष्यते ।

आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते ।
ते उपायकौशलेन ध्यानसमाधिसमापत्तिवसेनोपपद्यन्ते । ते
पुनरेवेह कामधाताउपपद्यन्ते । चित्रिमहाशालकुलेषूपपद्यन्ते ।
ब्राह्मणमहाशालकुलेषूपपद्यन्ते । गृहपतिमहाशालकुलेषूपपद्यन्ते
सत्त्वपरिपाकाय न पुनर्भवाऽभिलाषात् ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं
समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समाप-
द्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रेयं समापद्यन्ते । करुणं
समापद्यन्ते । मुदितं समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आका-
शऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्य-
न्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं
समापद्यन्ते । उपायकौशलवसेन न ध्यानसमाधिसमापत्तिवसेनोप-
पद्यन्ते । ते चातुर्महाराजकायिकानां देवानां सभागतायां उप-
पद्यन्ते । त्रायस्त्रिंशानां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । यामानां
देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । तुषितानां देवानां सभागतायां
उपपद्यन्ते । निर्माणरतीनां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते ।
परनिर्भितवशवर्त्तिनां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । तत्र
स्थित्वा सत्त्वान् परिपाचयन्ति बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । बुद्धाश्च
भगवत्परागमयन्ति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
प्रज्ञापारमितायां चरन्तः उपायकौशलेन प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ।
द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं
ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रेयं समापद्यन्ते । करुणं समापद्यन्ते ।

सुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽनन्याऽऽ-
यतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्च-
न्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । तद्-
तस्थुत्वा ब्रह्मलोक उपपद्यन्ते तत्र ब्रह्मणो भवन्ति । महाब्रह्मणः ।
अभिभुवोदशशतवर्षवर्तिनस्तेषां सत्त्वानामध्यावरा प्रवरावरिष्टास्ते
तत्र स्थित्वा बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । यथा तथागताऽर्हन्तः
सम्यक्सम्बुद्धाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं भिममसुध्यधर्मचक्रं प्रवर्तयन्ति ।
ते तां स्तथागतानर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धान्छेषन्ते धर्मचक्रप्रवर्तनाय ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वामहासत्त्वाः एकजातिप्रतिबद्धाः ।
प्रज्ञापारमितायां चरन्त उपायकौशलेन प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ।
द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं
ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रेयं समापद्यन्ते । कर्षणं समापद्यन्ते ।
सुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽनन्याऽऽयतनं
समापत्तिं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽनन्याऽऽयतनं समापत्तिं समापद्यन्ते ।
आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापत्तिं समापद्यन्ते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽयतनं
समापत्तिं समापद्यन्ते । चत्वारिस्त्युपस्थानानि भावयन्ति । चत्वा-
रिसम्यक्संज्ञाणानि भावयन्ति । पञ्चेन्द्रियाणि भावयन्ति । सप्तबो-
ध्यङ्गानि भावयन्ति । आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं भावयन्ति । शून्यताऽऽनि-
मित्ताऽप्रणिहितान् समाधीन् समापद्यन्ते । न च तेषां वसेनोप-
पद्यन्त । ते समुखीभूतान् बुद्धान् भगवत्पाराय्य* तत्र ब्रह्मचर्यं
चरित्वा तृषितानां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । ते तत्र

धावदायुः स्थित्वा अहीनेन्द्रियाः स्मृताः सम्यजानन्तोऽनेकैर्देवकोटी-
नियुतशतसहस्रैः परिवृताः पुरस्कृताः इहोपपत्तिं दर्शयित्वाऽनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयन्ति नाना बुद्धचेत्रेषु ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां लाभि-
नस्ते कामधातावुपपद्यन्ते । नाऽऽरूप्यधातावुपपद्यन्ते । ते बुद्धचेत्रेण
बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान् मत्कुर्वन्तो
गुरुकुर्वन्तोमानयन्तः पूजयन्तः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां
लाभिनस्तेताभिरभिज्ञाभिर्विक्रीडन्तो बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रा-
मन्ति । यत्र बुद्धचेत्रे न श्रावकयानस्य न प्रत्येकबुद्धयानस्य शब्दोऽपि
प्रज्ञायतेऽन्यत्र बुद्धयानात् ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां
लाभिनस्तेताभिरभिज्ञाभिर्विक्रीडमाना बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रा-
मन्ति । यत्र बुद्धचेत्रेष्वपरिनिर्मितमायुष्प्रमाणं सत्त्वानां ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षष्ठामभिज्ञानां
लाभिनस्ते लोकधातुं संक्रामन्ति । यत्र न बुद्धशब्देन धर्मशब्देन
संघशब्देन तत्र गत्वा बुद्धस्य वर्षं भाषन्ते धर्मस्य संघस्य वर्षं
भाषन्ते ते च सत्त्वास्तेन बुद्धशब्देन संघशब्देन चित्तानि प्रसाद्य
यत्र बुद्धाभगवन्तस्तत्रोपपद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतसृणामारूप्यष-
मापत्तीनां पञ्चानामभिज्ञानां लाभिनश्चतुर्णां स्मृत्युपस्थानानां चतुर्णां

सम्यक्प्रहाणानां चतुर्णांमृद्विपादानां पञ्चानामिन्द्रियाणां पञ्चानां
बलानां सप्तानां बोध्यङ्गानां आर्याऽष्टाऽङ्गस्य मार्गस्य दशानां तथा-
गतबलानां चतुर्णां वैशारद्यानां चतसृणां प्रतिमन्दिनां महामैश्याः
महाकरुणायाः अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माणां नाभिनस्ते न कदा-
चित्कामधातावुपपद्यन्ते । न रूपधातावुपपद्यन्ते । नाऽऽरूप्यधाता-
वुपपद्यन्ते । तत्र च सत्त्वानामर्थं कुर्वन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः षट्पारमितासु
चरन्तः प्रथमचित्तोत्पादेनैव बोधिसत्त्वान्याममवक्रामन्त्यवैवर्त्तिकभूमिं
वाऽनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रथमचित्तोत्पादे-
नैवाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । अभिसम्बुध्य सधर्मचक्रं
प्रवर्त्त्याऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामर्थं कृत्वाऽनुपधिगम्यैर्निर्वाण-
धातौ परनिर्व्वान्ति । तेषां परिनिर्वृतानां कल्पं वा कल्पावशेषं
वा सद्दर्शयतिष्ठति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रथमचित्तोत्पादेनैव
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यन्ते । तंनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशत-
सहस्रैः सार्द्धं बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । बुद्धानां भगवतां
दर्शनायसत्त्वपरिपाचनाय बुद्धचेत्रपरिशोधनाय । अस्ति शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यर्तुणां ध्यानानां
लाभिनश्चतुर्णामप्रमाणानां चतसृणामारूप्यसमापत्तीनां लाभिनस्ते-
तानि* ध्यानाऽप्रमाणारूप्यसमापत्तीरनेकविधं विक्रीडन्ति ।

* ता इति युक्तम् ।

अदुत प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ततः प्रथमध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्यायाऽऽकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्यायाऽऽकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्तउपायकौशलेन समात्वागताद्मानि ध्यानानि अप्रमाणानि च समाधिसमापत्तीश्च विष्कट्य समापद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाश्चतुर्णां स्मृत्युपस्थानानां लाभिनश्चतुर्णां सम्यक्प्रवृत्तानां लाभिनश्चतुर्णामृद्धिपादानां लाभिनः पञ्चानामिन्द्रियाणां लाभिनः पञ्चानां बलानां लाभिनः सप्तानां बोध्यङ्गानां लाभिनः आर्याष्टाङ्गमार्गस्य लाभिनः चतुर्णामार्यसत्यानां लाभिनः ध्यानानां लाभिनः चतुर्णामप्रमाणानां

लाभिनश्चतसृणामारूप्य समापत्तीनां लाभिनः अष्टानां विमोक्षाणां
 लाभिनः नवानामनुपूर्वविहारसमापत्तीनां लाभिनः शून्यताऽऽनि-
 मित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानां लाभिनः अभिज्ञानां लाभिनः
 समाधीनां लाभिनः धारणीमुखानां लाभिनः दशानां तथागत-
 बलानां लाभिनः चतुर्णां वैशारद्यानां लाभिनः चतसृणां प्रति-
 सम्बिदां लाभिनः अष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां लाभिनः त्रयाणां
 विमोचमुखानां लाभिनः न च श्रोत-आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । न
 सहृदागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽह-
 त्वमनुप्राप्नुवन्ति । न प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । प्रज्ञापारमितायां
 चरन्त उपाय कौशलेन परिगृहीताः आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सत्त्वैभ्य उप-
 दर्शयन्ति येन ते सत्त्वाः श्रोत आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । सहृदा-
 गामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अहंत्वमनु-
 प्राप्नुवन्ति । प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । यष्कारदतीपुत्र आवकप्रत्ये-
 कबुद्धानां फलप्राप्तिज्ञानं सा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिः ।
 इमे शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहामत्त्वा अवैवर्त्तिकावेदितव्या ।
 येऽनया प्रज्ञापारमितयेवं विहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहामत्त्वा ये षट्पारमिता
 सुस्थित्वा तुषितभवनं शोधयन्ति । ते खलु पुनः शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वमहामत्त्वाः भद्रकल्पिकावेदितव्याः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहामत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्त चतुर्णां ध्यानानां लाभिनश्चतुर्णामप्रमाणानां लाभिनश्चत-
 सृणामारूप्यसमापत्तीनां लाभिनः सप्तत्रिंशतां बोधिपक्षाणां धर्माणां

लाभिनः षष्ठामभिज्ञानां लाभिनो दशतथागतबलानां लाभिन
श्चतुर्णां वैशारद्यानां लाभिन श्रुतसृष्ट्यां प्रतिसन्निदां लाभिनः
अष्टादशाऽऽवेष्टिक बुद्धधर्माणां लाभिनः *तेऽत्राऽनुबोधायचरन्ति
चतुर्णां सत्यानां न च सत्यानि प्रतिविध्यन्ति । ते खलु पुनः शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा एकजातिप्रतिबद्धावेदितव्याः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा षट्सु पारमितासु
चरन्तो लोकधातोर्लोकधातुं संक्रामन्ति । तत्र सत्त्वान् बोधौ समा-
दापयन्ति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । ते खलु पुनः शारदती-
पुत्रबोधिसत्त्वामहात्त्वाः अप्रमेयै रसंख्येयैः कल्पैरनुत्तरां सम्यक्
सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु
स्थित्वानित्यमुद्युक्ताः सत्त्वानां हृते । ते न कदाचिदनर्थोपसंहितां
वाचमाभाषन्ते । नाऽप्यनर्थोपसंहितं कायवाङ्मनस्कर्म्मकुर्वन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु-
स्थित्वा स तत्रोद्युक्ताः सत्त्वानां हृते बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति ।
सत्त्वानां चीन पायपथां च्छिद्यन्तः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु
स्थित्वा दानपारमितायां पुरस्कृत्य सर्व्वसत्त्वानां सर्व्वसुखोपधान-
रूपसंहरन्ति । अन्नमन्नाऽर्थिकेभ्यः पानं पानाऽर्थिकेभ्यः यानं याना-
र्थिकेभ्यः पुष्पं पुष्पाऽर्थिकेभ्यः गन्धं गन्धाऽर्थिकेभ्यः मास्यं मास्या-
र्थिकेभ्यः विलेपनं विलेपनाऽर्थिकेभ्यः शय्यासनं शय्यासनाऽर्थिकेभ्यः

* तेच इति च पुस्तके पाठः .

वत्त्वं वस्त्राऽर्थिकेभ्यः आभरणमाभरणाऽर्थिकेभ्यः प्राजीविकं प्राजी-
विकाऽर्थिकेभ्यः उपाश्रयसुपाश्रयाऽर्थिकेभ्यः कल्पिकजीवितपरि-
ष्कारानुपसंहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः ये षट् पारमिता-
सुस्थित्वा शीलपारमितां पुरस्कृत्य सत्त्वान् कायवाङ्मनः सम्बरे-
प्रतिष्ठापयन्ति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वा ये षट्सु-
पारमितासु स्थित्वा चान्तिपारमितां पुरस्कृत्याक्रोधव्यापादे सत्त्वान्
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः ये षट्सुपारमितासु
स्थित्वा वीर्यपारमितां पुरस्कृत्य सर्वकुशलधर्माभियोगे सत्त्वान्
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः ये षट्सु पारमितासु
स्थित्वा ध्यानपारमितां पुरस्कृत्य शमयैकाग्रतायां कामविवेके च
सत्त्वान् प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः ये षट्सुपारमितासु
स्थित्वा प्रज्ञापारमितां पुरस्कृत्य यादृश एव तथागतविग्रहस्तादृश-
मात्मभावमभिनिर्माय नैरयिकाणां सत्त्वानां तिर्यग्योनिगतानां
सत्त्वानां यामलौकिकानां सत्त्वानां सर्वदुर्गतिसमतिक्रमाधर्म्मं
देशयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः ये षट्सुपारमितासु
स्थित्वा यादृशो बुद्धविग्रहस्तादृशमात्मभावमभिनिर्माय पूर्वस्थांदिशि
गङ्गानदीवाल्मुकपमानि बुद्धसेवाष्टुपसंक्रम्य सत्त्वैर्भोधर्म्मं देशयन्ति ।

तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्र-
गुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा
उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजा-
तिप्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते ।

दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य
सत्त्वभ्योधर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च शृण्वन्ति ।
बोधिसत्त्वमङ्गञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु
निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि
निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलब्धा^{*}श्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु
निष्पद्यन्ते । पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्रा-
ण्युपसंक्रम्य सत्त्वभ्योधर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च
शृण्वन्ति बोधिसत्त्वमङ्गञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजाति प्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वभ्योधर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते ।
धर्मञ्च शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुको-
पमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वभ्योधर्मं देशयन्ति । तथागतान्

* प्रतिबद्धा इति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः एवं परच ।

पर्युपासन्ते । धर्मश्च गृणन्ति बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विगृह्यतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वमहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वैर्भोधर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मश्च गृणन्ति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विगृह्यतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वमहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वैर्भोधर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मं गृणन्ति बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विगृह्यतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वमहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वैर्भोधर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मश्च गृणन्ति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विगृह्यतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वमहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । अथस्तादृशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वैर्भोधर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मश्च गृणन्ति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च

पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेष्टेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विगृह्यतराणि च बुद्धचेष्टाणि निष्पादयन्ति । एकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः तत्र बुद्धचेष्टेषु निष्पद्यन्ते । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेष्टाणुपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्म्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्म्मञ्च गृह्णन्ति । बोधिमत्त्वमंघ्रञ्च बुद्धचेष्टगुणव्यूहाञ्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेष्टेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विगृह्यतराणि च बुद्धचेष्टाणि निष्पादयन्त्येकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिमत्त्वामहामत्त्वास्तत्र बुद्धचेष्टेषु निष्पद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तोद्वात्रिंशतामहापुरुषलक्षणैः समन्वागताभूत्वा उत्तमैरपरिशुद्धैस्त्रेभ्यः समन्वागता भवन्ति । ते स्तैः परिशुद्धैरात्मभावैर्वज्रजनस्य प्रीतिप्रसादं जनयन्ति । ते च वज्रजनस्य प्रियाश्च भवन्ति । मनापास्य ते सत्त्वास्तेनैव चित्तप्रसादकुशलमूलेनाऽपूर्व्वेण विभिर्यानिःपरिनिर्व्वान्ति । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता कायपरिशुद्धौ शिचितव्यं । वाक्यपरिशुद्धौ शिचितव्यं । मनः परिशुद्धौ शिचितव्यं ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षट्सु पारमितासु

* क्वचित् निर्मितानीति क्वचित् निमित्तानीति क्व च पुस्तके पाठः ।

† मनापाइति पाठः सर्व्वेषु पुस्तकेषु । शब्दोऽयं कस्मिंश्चिदर्थविशेषे-
पारिभाषिकः ।

चरन्तः उत्तमानीन्द्रियाणि प्रतिक्षभन्ते तैरुत्तमैरिन्द्रियैरात्मान-
मुत्कर्षयन्ति न परान् पंसयन्ति* ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय दानपारमितायां शीलपारमितायाञ्च स्थित्वा न कदाचि-
द्हारिश्च गच्छन्ति । न दुर्गतिविनिपातं प्रपतन्ति । मावस्माऽवैव-
र्त्तिकभूमिमनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय दशकुशलान् कर्मपथान् न जातुत्सृजन्ति । यावस्माऽवैव-
र्त्तिकभूमिमनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः दानपारमितायां
शीलपारमितायाञ्च स्थित्वा राजानोभवन्ति चक्रवर्त्तिनः । ते दश-
कुशलेषु कर्मपथेषु मत्त्वान् प्रतिष्ठापयन्ति । दानेन च प्रियवद्यतया
मत्त्वान् संगृह्णन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः दानपारमितायां
शीलपारमितायाञ्च स्थित्वाऽनेकानि चक्रवर्त्तिराज्यानि परिगृह्णन्त्य-
नेकानि चक्रवर्त्तिराज्यशतमहस्राणि कारयन्ति । तत्र च स्थित्वा-
ऽनेकानि बुद्धकोटौशतमहस्रान्यारागयन्ति । तांश्च बुद्धान् भगवतः
सत्कुर्वन्ति गुरु कुर्वन्ति मानयन्ति पूजयन्ति सर्वोपकरणैः
सर्वपूजाभिश्च ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षट्सु पारमितासु
स्थित्वा सत्त्वानां मिथ्यादृष्टितमष्ठानां धर्माऽवभासं कुर्वन्ति । आत्मना

पंसयन्ति, वाधन्ते इत्यर्थः सम्भाष्यते ।

च तेन धर्माऽवभासेन न कदाचिद्विरहिता भवन्ति । यावदनुत्तरां
सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां
महामत्त्वानामुदयोबुद्धधर्मेषु । तस्मात्तर्हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता साऽवद्यानां कायवाङ्मनस्कर्म-
णामवकाशेन दातव्यः । एवमुक्ते आयुष्माञ्छारदतीपुत्रोभगवन्तमेत-
दवोचत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य साऽवद्यं* काय-
कर्म साऽवद्यं वाक्कर्म साऽवद्यं मनः कर्मा । भगवानाह । यदा
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यैवं भवति । अयं कायो
येन कायारम्भं कुर्यात् । इयं वाग्यया वागारम्भं कुर्यात् । इदं मनो येन
मन आरम्भं कुर्यात् । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
साऽवद्यकायवाङ्मनस्कर्मारम्भः । न हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-
मत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायमुपलभते । न वाचमुपलभते ।
न चित्तमुपलभते । येन कायेन यथावाचा येन मनसा मात्सर्य-
चित्तमुत्पादयेत् दौःशील्यचित्तं व्यापादचित्तं कौशील्यचित्तं विलेप-
चित्तं दौष्प्रज्ञचित्तमुत्पादयेत् नैवं शारदतीपुत्र वेदितव्यम् ।
यद्बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायदौष्टुल्यमुत्पाद-
येत् वाग्दौष्टुल्यमुत्पादयेत् मनोदौष्टुल्यमुत्पादयेत् नेदं स्थानं
विद्यते । तत्कस्य हेतोस्तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वाः
षट्सु पारमितासु चरन् कायदौष्टुल्यं शोधयति वाग्दौष्टुल्यं

* साऽवद्यं निन्दनीयं । नञपूर्वस्य वदेर्यप्रत्ययान्तोऽवद्यनिपातः गर्हणीयार्थः ।

। सारऽवद्यं वाक्कर्म सारऽवद्यं मनः कर्मा ख पुस्तके ।

शोधयति मनोदौष्ट्यं शोधयति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
ऽनवद्यं कायकर्म अनवद्यं वाक्कर्म अनवद्यं मनस्कर्म । आह कथं
पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कायदौष्ट्यं शोधयति वाग्दौष्ट्यं
शोधयति मनोदौष्ट्यं शोधयति । भगवानाह यदा शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न कायमुपलभते न वाचमुपलभते न चित्त-
मुपलभते । एवं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कायदौष्ट्यं
शोधयति वाग्दौष्ट्यं शोधयति मनोदौष्ट्यं शोधयति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय दशकुशलान् कर्मपथान् समादाय वर्त्तते । न श्रावकचित्तं
वा प्रत्येकबुद्धचित्तं वोत्पादयति । सततसमितञ्चाऽस्य सर्व्वसत्त्वेषु
महाकरुणाचित्तं प्रत्युपस्थितं भवति । एवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
कायदौष्ट्यं वाग्दौष्ट्यं मनोदौष्ट्यं परिशुद्धमिति वदामि ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्तो बोधिसत्त्वमार्गं परिशोधयमानाः दानपारमितायां चरन्ति ।
शीलपारमितायां चरन्ति । क्षान्तिपारमितायां चरन्ति ।
वीर्य्यपारमितायां चरन्ति । ध्यानपारमितायां चरन्ति । आह
कतमोभगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । भगवानाह ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
न कायमुपलभते । न वाचमुपलभते । न चित्तमुपलभते । न
दानपारमितामुपलभते । न शीलपारमितामुपलभते । न क्षान्ति-
पारमितामुपलभते । न वीर्य्यपारमितामुपलभते । न ध्यानपार-
मितामुपलभते । न प्रज्ञापारमितामुपलभते । न श्रावकध्यानमुप-

लभते । न प्रत्येकयानमुपलभते । न सम्यक् समुद्भयानमुपलभते ।
 अथ शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । यदुत
 सर्वधर्माऽनुपलभतो* अनायूहानियूहता । अनेन शारदतीपुत्र
 मार्गेण बोधिसत्त्वमहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो गच्छन्ति ।
 ते न शक्यां केनचिद्वमर्दितुं । आह कथं चरन्तो भगवन् बोधि-
 सत्त्वमहासत्त्वाः अनवमर्द्या भवन्ति । भगवानाह । यदा बोधि-
 सत्त्वमहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो न रूपं मन्यन्ते न वेदानां
 मन्यन्ते न संज्ञां मन्यन्ते न संस्कारान् मन्यन्ते न विज्ञानं मन्यन्ते
 चक्षुरूपमपि न मन्यन्ते । श्रोत्रशब्दानपि न मन्यन्ते । घ्राणगन्धा-
 नपि न मन्यन्ते । जिह्वारसानपि न मन्यन्ते । कायस्पर्शानपि न
 मन्यन्ते । मनोधर्मानपि न मन्यन्ते । पृथिवीधातुं न मन्यन्ते ।
 अग्निधातुं न मन्यन्ते । तेजोधातुं न मन्यन्ते । वायुधातुं न मन्यन्ते ।
 आकाशधातुं न मन्यन्ते । विज्ञानधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्धातुं न
 मन्यन्ते । रूपधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्विज्ञानधातुं न मन्यन्ते ।
 श्रोत्रधातुं न मन्यन्ते । शब्दधातुं न मन्यन्ते । श्रोत्रविज्ञानधातुं न
 मन्यन्ते । घ्राणधातुं न मन्यन्ते । गन्धधातुं न मन्यन्ते । घ्राणविज्ञान-
 धातुं न मन्यन्ते । जिह्वाधातुं न मन्यन्ते । रसधातुं न मन्यन्ते ।
 जिह्वाविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । कायधातुं न मन्यन्ते । स्पर्श-
 धातुं न मन्यन्ते । कायविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । मनोधातुं न

* सर्वधर्मानुपलभते इति ख, ग, घ पाठः ।

† शक्याः इति युक्तं प्रतिभाति ।

मन्यन्ते । धर्माधातुं न मन्यन्ते । मनोविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । प्रतीत्यसमुत्पादं* न मन्यन्ते । दानं न मन्यन्ते । शीलं न मन्यन्ते । चान्तिं न मन्यन्ते । वीर्यं न मन्यन्ते । ध्यानं न मन्यन्ते । प्रज्ञां न मन्यन्ते । अध्यात्मशून्यतां न मन्यन्ते । वहिर्द्विशून्यतां न मन्यन्ते । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतां न मन्यन्ते । शून्यताशून्यतां न मन्यन्ते । महाशून्यतां न मन्यन्ते । परमार्थशून्यतां न मन्यन्ते । संस्कृतशून्यतां न मन्यन्ते । असंस्कृतशून्यतां न मन्यन्ते । अत्यन्त-शून्यतां न मन्यन्ते । अनवरागशून्यतां न मन्यन्ते । अवकार-शून्यतां न मन्यन्ते । प्रकृतिशून्यतां न मन्यन्ते । सर्वधर्माशून्यतां न मन्यन्ते । खलक्षणशून्यतां न मन्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतां न मन्यन्ते ।

* हेतूपनिबन्धनस्य च संघादकसूत्रम् । “उत्पादाद्वा तथागतानामनु-
त्पादाद्वास्थितैर्वैषां धर्माणां धर्मताधर्मस्थिताधर्मनियामकता च
प्रतीत्य समुत्पादाऽनुलोमतेति ।” तथागतानां बुद्धानां मते धर्माणां
कार्यकारणरूपाणां या धर्मता कार्यकारणभावरूपा शब्दोत्पादा-
दनुत्पादाद्वास्थिता । यस्मिन् सति यदुत्पद्यते तत्तस्य कारणस्य
कार्यमिति धर्मतेत्यस्य विवरणम् । धर्मस्य कार्यस्य कार्यस्य
कारणानतिक्रमेण स्थितिः । धर्मस्य कारणस्य कार्यं प्रतिनियाम-
कता । न त्वयं कार्यकारणभावस्त्वेतन्मन्तरेण न सम्भवतीत्यत
उक्तं कारणे सति तत्प्रतीत्य प्राप्यसमुत्पादेऽनुलोमता अनुसारीता
या सैव धर्मता उत्पादादनुत्पादाद्वा धर्माणां स्थिता । न बाऽत्र
कश्चिच्चेतनोऽधिष्ठातोपलभ्यते इति सूत्रार्थः । यथा प्रतीत्य समु-
त्पादस्य हेतूपनिबन्धः । बीजादङ्गुरोऽङ्गुरात्कायं कायहान्नाजो नाजा-
दूर्भस्ततः पुष्पं ततः फलमिति :— सर्वदर्शनसंघट्टः ।

अभावशून्यतां न मन्यन्ते । स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । अभाव-
स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । चत्वारि सृष्ट्युपस्थानानि न मन्यन्ते ।
चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि न मन्यन्ते । चतुरष्टद्विपादान् न
मन्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि न मन्यन्ते । सप्तबोधङ्गानि न मन्यन्ते ।
आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं न मन्यन्ते । चत्वार्यार्यसत्यानि न मन्यन्ते ।
चत्वारिध्यानानि न मन्यन्ते । चत्वार्यप्रमाणानि न मन्यन्त ।
चतस्रश्चाख्यसमापत्तीर्न मन्यन्ते । अष्टौविमोक्षाश्च मन्यन्ते । नवा-
ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्न मन्यन्ते । शून्यतां न मन्यन्ते । आनिमित्तं
न मन्यन्ते । अप्रणिहितं न मन्यन्ते । अभिज्ञां न मन्यन्ते ।
धारणीसुखानि न मन्यन्ते । दश तथागतवलानि न मन्यन्ते ।
चत्वारि वैशारद्यानि न मन्यन्ते । चतस्रः प्रतिमस्विदो न मन्यन्ते ।
महामैत्रौ न मन्यन्ते । महाकरुणां न मन्यन्ते । अष्टादशाऽऽवेणि-
कान् बुद्धधर्मान् न मन्यन्ते । श्रोतश्चापत्तिफलं न मन्यन्ते । सहदा-
गामिफलं न मन्यन्ते । अनागामिफलं न मन्यन्ते । अर्हत्वं न
मन्यन्ते । प्रत्येकबोधिं न मन्यन्ते । मार्गाऽऽकारज्ञतां न मन्यन्ते ।
सर्वाऽऽकारज्ञतां न मन्यन्ते । अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं न मन्यन्ते ।
संसारं न मन्यन्ते । निर्वाणं न मन्यन्ते । एवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षड्भिः पारमिताभिर्विवर्द्धन्ते । न च
केनचिदवमर्द्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु
स्थित्वा सर्वज्ञज्ञानं परिपूरयन्ति । येन ज्ञानेन समन्वागता न
जातपाथेषूपपद्यन्ते । न मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तथारूप-

मात्मभावं परिगृह्णन्ति येनात्मभावेन निन्दनीया भवन्ति
सदेवमानुषाऽसुरस्य लोकस्य । अथायुष्माञ्कारदतीपुत्रोभगवन्तमे-
तदवोचत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वज्ञज्ञानं येन
ज्ञानेन समन्वागताबोधिसत्त्वमहासत्त्वा न जात्वपायेषूपपद्यन्ते । न
मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तथारूपमात्मभावं परिगृह्णन्ति
येनात्मभावेन निन्दनीयो भवति सदेवमानुषासुरस्य लोकस्य ।

भगवानाह । येन आरदतीपुत्र ज्ञानेन समन्वागतो बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु
गङ्गानदीवाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः सम्यक् समुद्भूतं पश्यति ।
धर्मंश्च गृह्णोति बोधिसत्त्वसंघंश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन
ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः
सम्यक् समुद्भूतं पश्यति । धर्मंश्च गृह्णोति बोधिसत्त्वसंघंश्च बुद्धचेत्र-
गुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः सम्यक् समुद्भूतं पश्यति । धर्मंश्च
गृह्णोति । बोधिसत्त्वसंघंश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन
ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व उत्तरस्थांदिशि गङ्गानदी-
वाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवाल्मुकोपमां स्थागतानर्हतः
सम्यक् समुद्भूतं पश्यति । धर्मंश्च गृह्णोति । बोधिसत्त्वसंघंश्च बुद्ध-
चेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
महासत्त्व उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु

गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति ।
 धर्मश्च गृणोति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति ।
 येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दक्षिणपूर्वस्थांदिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमांस्तथागता-
 नर्हतः सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति । धर्मश्च गृणोति । बोधिसत्त्वसंघश्च
 बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति ।
 धर्मश्च गृणोति । बोधिसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन
 ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पश्चिमोत्तरस्थांदिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमांस्तथागता-
 नर्हतः सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति । धर्मश्च गृणोति । बोधिसत्त्व-
 संघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वोऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति ।
 धर्मश्च गृणोति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति ।
 येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपरिष्ठादिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमांस्तथागतानर्हतः
 सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति । धर्मश्च गृणोति । बोधिसत्त्वसंघश्च
 बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो न बुद्धसंज्ञामुत्पादयति । न संघसंज्ञामुत्पादयति । न
 आवकसंज्ञामुत्पादयति । न प्रत्येकबुद्धसंज्ञामुत्पादयति । न

बोधिसत्त्वसंज्ञामुत्पादयति । न बुद्धसंज्ञामुत्पादयति । (१) नात्म-
 संज्ञामुत्पादयति । न परसंज्ञामुत्पादयति । न बुद्धचेचसंज्ञामु-
 त्पादयति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दानपार-
 मितायां चरति न दानपारमितामुपलभते । शीलपारमितायां
 चरति न शीलपारमितामुपलभते । चान्तिपारमितायां चरति न
 चान्तिपारमितामुपलभते । वीर्यपारमितायां चरति न वीर्य-
 पारमितामुपलभते । ध्यानपारमितायां चरति न ध्यानपारमिता-
 मुपलभते । प्रज्ञापारमितायां चरति न प्रज्ञापारमितामुपलभते ।
 अध्यात्मशून्यतां भावयति नाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । वहिर्द्धा-
 शून्यतां भावयति न वहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । अध्यात्मवहिर्द्धा-
 शून्यतां भावयति नाऽध्यत्मवहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । शून्यताशून्यतां
 भावयति न शून्यताशून्यतामुपलभते । महाशून्यतां भावयति न
 महाशून्यतामुपलभते । परमार्थशून्यतां भावयति न परमार्थ-
 शून्यतामुपलभते । संस्कृतशून्यतां भावयति न संस्कृतशून्यतामुप-
 लभते । असंस्कृतशून्यतां भावयति नाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते ।
 अत्यन्तशून्यतां भावयति नाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । अनवराद्य-
 शून्यतां भावयति नाऽनवराद्यशून्यतामुपलभते । अनवकारशून्यतां
 भावयति नाऽनवकारशून्यतामुपलभते । प्रकृतिशून्यतां भावयति न
 प्रकृतिशून्यतामुपलभते । सर्वधर्मशून्यतां भावयति न सर्वधर्म-
 शून्यतामुपलभते । स्खललक्षणशून्यतां भावयति न स्खललक्षणशून्यता-
 मुपलभते । अनुपलभशून्यतां भावयति नाऽनुपलभशून्यतामुप-
 लभते । अभावशून्यतां भावयति नाऽभावशून्यतामुपलभते ।

स्वभावशून्यतां भावयति न स्वभावशून्यतामुपलभते । अभाव-
स्वभावशून्यतां भावयति नाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । चत्वारि-
स्त्युपस्थानानि भावयति न स्तुत्युपस्थानान्युपलभते । चत्वारि-
सम्यक्प्रहाणानि भावयति न च *सम्यक्प्रहाणान्युपलभते ।
चतुरश्रद्विपादान् भावयति न द्विपादानुपलभते । पञ्चेन्द्रियाणि
भावयति न चेन्द्रियाण्युपलभते । पञ्चवलानि भावयति न च
बलान्युपलभते । सप्त बोध्यङ्गानि भावयति न च बोध्यङ्गान्युपलभते ।
आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं भावयति नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमुपलभते । आर्य-
सत्यानि भावयति न चार्यसत्यान्युपलभते । ध्यानानि भावयति न
च ध्यानान्युपलभते । अप्रमाणानि भावयति न चाऽप्रमाणान्युप-
लभते । आरूप्यसमापत्तौर्भावयति न चारूप्यसमापत्तौरुपलभते ।
अष्टौ विमोचान् भावयति न चाऽष्टौ विमोचानुपलभते । नवाऽनु-
पूर्वविहारसमापत्तौर्भावयति न च नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौरुप-
लभते । शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि भावयति न
च शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्युपलभते । अभिज्ञां
भावयति न चाऽभिज्ञामुपलभते । समाधीन् भावयति न च समा-
धीनुपलभते । धारणीमुखानि भावयति न च धारणीमुखान्युपल-
भते । दश तथागतबलानि भावयति न च तथागतबलान्युपलभते ।
चत्वारिवैशारद्यानि भावयति न च वैशारद्यान्युपलभते । चतस्रः
प्रतिशम्बिदोभावयति न च प्रतिशम्बिदुपलभते । महामैत्रीं
भावयति न च महामैत्रीमुपलभते । महाकरुणं भावयति न च

* क्वचिन्न इति क्वचिन्न च इति पाठोदृश्यते ।

महाकरुणामुपलभते । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् भावयति नचाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानुपलभते । श्रोतश्रापत्तिफलं भावयति न च श्रोतश्रापत्तिफलमुपलभते । सङ्गदागामिफलं भावयति न च सङ्गदागामिफलमुपलभते । अनागामिफलं भावयति नचाऽनागामिफलमुपलभते । अर्हत्वं भावयति नचाऽर्हत्त्वमुपलभते । प्रत्येकबोधिं भावयति न च प्रत्येकबोधिमुपलभते । मार्गाऽऽकारजज्ञतां भावयति न च मार्गाऽऽकारजज्ञतामुपलभते । सर्व्वाऽऽकारजज्ञतां भावयति न च सर्व्वाऽऽकारजज्ञतामुपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञानं । येन ज्ञानेन समत्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वबुद्धधर्मांश्च परिपूरयति सर्व्वबुद्धधर्मांश्च न समनुपश्यति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्तः पञ्च चचूंषि प्रतिलभन्ते । परिशोधयन्ति । कतमानि च पञ्चचचूंषि यदुतमांसं चतुर्दिव्यं चतुः प्रज्ञाचतुर्धर्मचतुर्बुद्धचतुः ।

आह कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य मांसचक्षुष्यरिशुद्धिः । भगवानाह । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो योजनशतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो द्वियोजनशतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वस्त्रीणि योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो यस्त्वारि योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो यः पञ्च योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः षड्योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः सप्त योजनशतानि
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 योऽष्टौ योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो नवयोजनशतानि मांसचक्षुषापश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो दश योजनशतानि
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 यो योजनसहस्रं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वो यो जम्बुद्वीपं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो द्वौ द्वीपौ मांसचक्षुषा पश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः साहस्रं लोकधातुं
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो
 द्विसाहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोयस्त्रिसाहस्रं महासहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा
 पश्यति । दयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मांसचक्षुः-
 परिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यचक्षुः-
 परिशुद्धिः । भगवानाह । यच्छारदतीपुत्र चातुर्महाराजकायि-
 कानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्त्राय-
 स्त्रिंशानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यद्
 यामानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्पुषितानां
 देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्त्रिंशान्तरतीनां

[illegible]

यत् पुनः शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षु-
 स्तच्चातुर्महाराजकायिका देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्त्रायस्त्रिंशदेवा न जानन्ति । यद्बोधि-
 मत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्यामादेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्तुषितादेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तन्निर्माणरतयो देवा न
 प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्परनिर्म्मित-
 वशवर्त्तिनो देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं
 चक्षुस्तद्ब्रह्मकायिकादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 दिव्यं चक्षुस्तद्ब्रह्मपुरोहितादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्ब्रह्मपार्षद्यादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-
 मत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तन्महाब्रह्मणोदेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदाभादेवा न प्रजानन्ति ।
 यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्परीक्षाभादेवा न
 प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदप्रमाणाभा-
 देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदा-
 भास्वरादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं
 चक्षुस्तच्छुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं
 चक्षुस्तत्परीक्षशुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 दिव्यं चक्षुस्तदप्रमाणशुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महा-
 मत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत् शुभकृत्तादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-
 मत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्वृष्टा देवा न प्रजानन्ति ।

यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्परीक्ष्य हृहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदप्रमाणहृहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्वृहत्फलादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तद्वृहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदतपादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्सुदृशादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तत्सुदर्शनादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यं चक्षुस्तदकनिष्ठादेवा न प्रजानन्ति ।

येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उत्तरपूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं

प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽधस्ताद्विदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपरिष्ठाद्विदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुःपरिशुद्धिः । भगवानाह । येन शारदतीपुत्र चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः संस्कृतोऽसंस्कृतो वा कुशलो वा ऽकुशलो वा सावद्यो वा ऽनवद्यो वा संक्षेपो वा निःक्षेपो वा लौकिको वा लोकोत्तरो वा साश्रवो वा ऽनाश्रवो वा तद्धर्मं न प्रजानाति । येन प्रज्ञाचक्षुषा न कश्चिद्धर्मोऽदृष्टो ऽश्रुतो ऽविज्ञातो भवेत् । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः । भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो धर्मचक्षुषा प्रजानात्ययं पुद्गलः श्रद्धानुसारी अयं पुद्गलो धर्मानुसारी अयं पुद्गलः शून्यताविहारी । अस्य पुद्गलस्य शून्यताविमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते । पञ्चभिरिन्द्रियैः आनन्तर्यसमाधिं प्रप्लवत्या-

नन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्ति-
 ज्ञानदर्शनेन चोणि संयोजनानि प्रहास्यन्ति* सत्कायदृष्टिं
 विचिकित्सां शीलव्रतपरामर्शम् । अयमुच्यते पुङ्गवः श्रोतश्चापन्नः ।
 स भावनामार्गं प्रतिलभ्य कामरागव्यापादतनुत्वं करोत्ययं
 पुङ्गवः सङ्गदागामी । स तेनैव मार्गेणाधिमात्रभावितेन काम-
 रागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुङ्गवोऽनागामी । स तेनैव
 मार्गेणाधिमात्रभावितेन रूपरागमादृष्यरागमविद्यां मानौद्धत्यञ्च
 प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । अयमानिमित्तविहारौ । अस्य पुङ्गवस्य
 नानिमित्तेन विमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते । पञ्चभिरिन्द्रियै-
 रानन्तर्यसमाधिं प्रपद्यन्त्यानन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शन-
 मुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन चोणि संयोजनानि प्रहा-
 स्यति । सत्कायदृष्टिं विचिकित्सां शीलव्रतपरामर्शमयमुच्यते
 पुङ्गवः श्रोतश्चापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिलभ्य कामरागव्यापा-
 दतनुत्वं करिष्यत्ययं पुङ्गवः सङ्गदागामी । स तेनैव मार्गेणाधि-
 मात्रभावितेन कामरागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुङ्गवोऽना-
 गामी । स तेनैव मार्गेणाधिमात्रभावितेन रूपरागमादृष्यरागम-
 विद्यां मानौद्धत्यञ्च प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । अयमप्रणिहितविहारौ
 अस्य पुङ्गवस्यान् प्रणितेन विमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते ।
 पञ्चभिरिन्द्रियैरानन्तर्यसमाधिं प्रपद्यन्ति । आनन्तर्येण समाधिना
 विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन चोणि

* प्रहास्यति,—इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति ।

संयोजनानि प्रहास्यति । सत्कायदृष्टिं विचिकित्सां शीलव्रतपरा-
मर्शमयमुच्यते पुङ्गवः श्रोतश्चापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिष्ठभ्यकाम
रागव्यापादतनुत्वं करिष्यत्ययं पुङ्गवः सकृदागामी । स
तेनैव मार्गेणाधिमात्रभाविनेन कामरागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं
पुङ्गवोऽनागामी । स तेनैव मार्गेणाधिमात्रभाविनेन रूपरागमाकूष्य
रागमविद्यां मानौढ्यञ्च प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । इयं शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो जानाति । यत्कि-
ञ्चित् समुद्यधर्मे सर्व्वं तं निरोधधर्मेति विदित्वा श्रद्धादीनि
पञ्चेन्द्रियाणि प्राप्नोतीत्यं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो धर्मचक्षुषा जाना-
त्ययं प्रथमचित्तोत्पादिको बोधिसत्त्वो महामत्त्वो दानपारमितायां
चरति । शीलपारमितायां चरति । चान्तिपारमितायां चरति ।
वीर्य्यपारमितायां चरति । ध्यानपारमितायां चरति । प्रज्ञापार-
मितायां चरति । ततः श्रद्धेन्द्रियेण वीर्य्येन्द्रियेण समन्वागत उपाय-
कौशलेन सच्चिन्त्याऽऽत्मभावं परियहीष्यति । कुशलमूलोपसम्पन्नेन
चायं बोधिसत्त्वो महामत्त्वः क्षत्रियमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । ब्राह्मण
महाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । गृहपतिमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । चातु-
र्ध्वद्वाराजकायिकेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । चायत्तिंशेषु देवेषूपपत्स्यन्ते ।
यामेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । तुषितेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । निर्म्माणरतिषु
देवेषूपपत्स्यन्ते । परनिर्म्मितवशवर्त्तिषु देवेषूपपत्स्यन्ते । स तत्र

स्थित्वा सत्त्वान् परिपाचयिष्यति सर्वसुखोपधानेन च तान् प्रत्युप-
 स्थास्यति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयिष्यति । तथागतांश्चार्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयिष्यति सत्करिष्यति । गुरुकरिष्यति । मानयिष्यति ।
 पूजयिष्यति । न च श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा पतिष्यति ।
 अयं बोधिसत्त्वो महामत्त्वो न निवर्तते यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बो-
 धिमभिमम्बोक्ष्यते । इदमपि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 परिशुद्धं धर्मचक्षुः ।

पुनरपि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो जानात्ययं बोधि-
 सत्त्वो महामत्त्वो व्याकृतोऽनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । अयं न व्याकृतः ।
 अयं नियतः । अयमनियतः । इमे व्याकरिष्यन्ति । इमे न व्याक-
 रिष्यन्ति । इमे अवैवर्त्तिकाः इन्द्रियलब्धाः । इमे नाऽवैवर्त्तिका-
 नेन्द्रियप्रतिलब्धाः । अस्याऽभिज्ञाः परिपूर्णाः । अस्य न परिपूर्णाः ।
 अयं बोधिसत्त्वो महामत्त्वोऽभिज्ञाभिः परिपूर्णाभिः पूर्वस्यां दिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति ।
 पूजयति । दक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातून्
 गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्क-
 रोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमायां दिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मान-
 यति । पूजयति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोक-
 धातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते ।

सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । उत्तरपूर्वस्थां
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः
 सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति ।
 मानयति । पूजयति । पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति ।
 पर्युपास्ते । सत् करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति ।
 दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा
 तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति ।
 गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमोत्तरस्थां दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति ।
 मानयति । पूजयति । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान्
 लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति ।
 पर्युपास्ते । सत्करोति । मानयति । पूजयति । उपरिष्ठाद्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । मानयति । पूजयति ।
 अयमभिज्ञाः प्रतिलभ्यन्ते अयं न प्रतिलभ्यते । अयं चान्तिं
 प्रतिलभ्योऽयं न चान्तिं प्रतिलभ्यः । अयमिन्द्रियप्रतिलभ्योऽयं
 नेन्द्रियप्रतिलभ्यः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परिशुद्धं बुद्धचेवं
 भविष्यति । अस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेवं न परिशुद्धं
 भविष्यति । अयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाप्रणिधानोऽयं न महा-
 प्रणिधानः । अनेन सत्त्वाः परिपाचिताः अनेन सत्त्वा न परि-

पाचिताः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दशसु दिक्षु गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तोवर्णं भाषन्ते । अस्य न वर्णं
 भाषन्ते । इमे बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः बुद्धानां भगवतामसत्त्वस्या-
 यिनो भविष्यन्ति । इमे नासत्त्वस्थायिनः । अस्य बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य बोधिप्राप्तस्यायुरपरिमितं भविष्यति । अस्य परिमितं ।
 अस्य प्रभाघोषोभिर्मुमंघश्चापरिमितोभविष्यति । अस्य परिमितः ।
 अस्य बोधिसत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् समुद्भूतस्य बोधिसत्त्वमंघो
 भविष्यति । अस्य न भविष्यति । अयं दुष्करं चरिष्यत्ययं न
 चरिष्यति । अयं चरमभविकोऽयं न चरमभविकः । अयं
 बोधिमण्डे निषत्स्यति नाऽयं निषत्स्यति । एषां बोधिसत्त्वानां
 महासत्त्वानां मारा भविष्यन्ति । नैषां भविष्यन्ति । एवं खलु
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां परिशुद्धं धर्मचक्षुः ।

आह कतमं पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परिशुद्धं
 बुद्धचक्षुः । भगवानाह । यष्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 बोधिविज्ञाऽनुत्तरं वज्रोपमं समाधिं समापद्य सर्वाकारजतामनु-
 प्राप्नोति । दशभिस्तथागतबलैः समन्वागतो भवति । चतुर्भिर्वैशा-
 रक्षैः समन्वागतो भवति । अष्टादशभिरावेणिकैर्बुद्धधर्मैः समन्वा-
 गतो भवति । महामैत्र्या समन्वागतो भवति । महाकारुण्यया समन्वा-
 गतो भवति । महासुदितया समन्वागतो भवति । महोपेक्षया
 समन्वागतो भवति । अनावरणेन च बुद्धविमोक्षेण समन्वागतो
 भवति । तदस्य चक्षुर्येन चक्षुषा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाकारं
 नास्ति किञ्चिददृष्टमश्रुतममतमविज्ञातं । इदं शारदतीपुत्र बोधि-

सत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिमम्बुद्वस्य परिशुद्धं बुद्धचक्षुः ।

एवं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन पञ्च चक्षुषि परिशोधयितुकामेन प्रतिलब्धुकामेन च षट्सु पारमितासु योगः करणीयः । तत्त्वस्य हेतोः । तथाहि । शारदतीपुत्र षट्सु पारमितासु सर्वकुशलधर्मा अन्तर्गताः सर्वश्रावकधर्माश्च । सर्वप्रत्येक-बुद्धधर्माश्च । ये खलु ते शारदतीपुत्र सम्यग्वदन्तोवदेयुः सर्व-कुशलधर्ममंगह इति प्रज्ञापारमितान्ते सम्यग्वदन्तो वदेयुः । तत्त्वस्य हेतोः । जनयित्री शारदतीपुत्र प्रज्ञापारमितैषां पञ्चानां चक्षुषां । एषु च पञ्चसु चक्षुषु बोधिमत्त्वामहमत्त्वाः शित्तिवा-ऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्बुध्यन्ते । अस्यां शारदतीपुत्र प्रज्ञा-पारमितायां चरन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽभिज्ञापारमितां प्रति-लभते । सोऽनेकविधमृद्विविधिं प्रत्यनुभवति । इमामेव पृथिवीं कम्पयत्येकोऽपि भूत्वा ब्रह्मधा भवति । ब्रह्मधाऽपि भूत्वा एको भवति । आविर्भवति तिरोभावमपि प्रत्यनुभवति । तिरः कुद्यं तिरः प्राकारं तिरः पर्वतमण्यसंज्ञां कायेन गच्छति । तद्यथाऽपि नामाकाशे पर्यंकेन क्रामति । तद्यथाऽपि नाम 'शकुनिः पृथि-व्यामप्युन्मज्जति न निमज्जनं करोति । तद्यथाऽपि नामोदके-ऽनुदकेऽप्यभियानेन गच्छति । तद्यथाऽपि नाम पृथिव्यां धूमायते प्रज्वलत्यपि । तद्यथाऽपि नाम महानग्निस्कन्धः । इमावपि सूर्या-चन्द्रमसावेवं महद्भिकावेवं महानुभावावेवं महेशाख्यौ पाणिना

परामार्ष्टी ब्रह्मलोकं कायेन वशं वर्त्तयति तथाचर्द्धा न मन्यते ।
 तथा हि समृद्धिं* नोपलभते यथा मन्यत स्वभावशून्यतामुपादाय
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति ।
 चर्द्धा वा चर्द्धाभिनिर्हारेण वाऽन्यत्र सर्वज्ञतामनमिकारात् । एवं
 खलु शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 चर्द्धिविधिमाचात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स दिव्येन
 श्रोत्रधातुना विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेनोभयाञ्छब्दान् शृणोति
 यदुत दिव्यान् वा मानुष्यकान् वा । न च तेन दिव्येन श्रोत्र
 धातुना मन्यते अहं शब्दान् शृणोमीति । तथा हि स श्रोत्रं
 शब्दांश्च नोपलभते स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावाऽनुत्पादता-
 मुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति दिव्यश्रोत्रधातावन्यत्र
 सर्वज्ञतामनमिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वो-
 महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दिव्यश्रोत्रधातुमाचात्क्रिया-
 ऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स परमत्त्वानां परपुङ्गवानां चेतमैव
 चित्तं यथाभूतं प्रजानाति । स मरागचित्तं स रागचित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । स विगतरागं चित्तं विगतरागं चित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । स दोषचित्तं स दोषचित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । विगतदोषं चित्तं विगतदोषं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । समोहं चित्तं समोहं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-
 नाति । विगतमोहं चित्तं विगतमोहं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । स तृष्णाचित्तं स तृष्णाचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।

* स चर्द्धिमिति युक्तः पाठः ।

विगतदृष्टं चित्तं विगतदृष्टं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 सोपादानं चित्तं सोपादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 अनुपादानं चित्तमनुपादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 विक्षिप्तचित्तं विक्षिप्तचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । परीक्षितं
 चित्तं परीक्षितं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विपुलं चित्तं
 विपुलं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । महद्गतं चित्तं महद्गतं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अप्रमाणं चित्तमप्रमाणं चित्त-
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । समाहितं चित्तं समाहितं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । असमाहितं चित्तमसमाहितं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विविक्तं चित्तं विविक्तं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अविविक्तं चित्तमविविक्तं चित्त-
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । साऽऽश्रयं चित्तं साऽऽश्रयं चित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । अनाश्रयं चित्तमनाश्रयं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । साऽङ्गणं चित्तं साऽङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-
 नाति । अनङ्गणं चित्तमनङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 सोत्तरं चित्तं सोत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अनुत्तरं
 चित्तमनुत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । तेन च परचि-
 त्तज्ञानेन न मन्यते । तथाहि तच्चित्तमचित्तमचिन्त्यतामुपादाय ।
 सोऽहं प्रजानामीति न मन्यते । तथाहि स तच्चित्तं नोपलभते
 येन मन्येत स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चित्तज्ञानचेतनामपि नोत्पादयति ।
 न चित्तज्ञानाऽभिनिर्हारचेतनामन्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं

खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सर्वसत्त्वचित्तचरितसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति ।
 सोऽनेकविधपूर्वनिवासोऽनुस्मृतिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्ह-
 रति । एकमपि चित्तमनुस्मरति यावच्चित्तशतमथनुस्मरति ।
 एकमपि दिवसमनुस्मरति यावद्विवशतमथनुस्मरति । एकमपि
 मासमनुस्मरति यावन्मासशतमथनुस्मरति । एकमपि वर्षमनुस्मरति
 यावद्वर्षशतमथनुस्मरति । एकमपि कल्पमनुस्मरति यावत् कल्प-
 शतमथनुस्मरति । यावदनेकान्यपि कल्पशतान्यनुस्मरति । अनेका-
 न्यपि कल्पसहस्रान्यनुस्मरति । अनेकान्यपि कल्पशतसहस्रान्यनुस्म-
 रति । अनेकान्यपि कल्पकोटौनियुतशतसहस्रान्यनुस्मरति ।

अत्राहमेवंनामैवंगोत्र एवंजातिरेवमाहार एवंचिरस्थितिकः
 एवमायुःपर्यन्तः सोऽहं ततश्च्युतः सन्नचोपपन्नः । यावत्ततश्च्युत
 दृष्टोपपन्नः इति । साकारं सोद्देशं मनिर्देशमात्मनः परेषाञ्चाने-
 कविधं पूर्वनिवासमनुस्मरति । तेन च पूर्वनिवासोऽनुस्मृतिषा-
 चात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानेन न मन्यते । तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमचि-
 न्यतामुपादाय । सोऽहं प्रजानामीति न मन्यते । तथाहि स
 तदेव ज्ञानं नेपन्नभते येन मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभाव
 विविक्ततामुपादाय । स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय स चेतनामपि
 नेत्पादयति । अनुस्मृतिज्ञानेनान्यत्र सर्वज्ञतामनमिकारात् । एवं
 खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 पूर्वनिवासोऽनुस्मृतिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स
 दिव्येन चक्षुषा विगृहेनाऽतिक्रान्तमानुषेण मत्त्वान् पश्यति । च्यव-

मानानुपपद्यमानान् सुवर्णान् दुर्ब्वर्णान् हीनान् प्रणीतान् सुगतान् दुर्गतान् यथाकर्म्मोपगतान् सत्त्वान् विजानाति । अमी भवन्तः संत्वाः कायदुश्चरितेन समन्वागताः वाग्दुश्चरितेन समन्वागताः मनो-दुश्चरितेन समन्वागताः । आर्यानामपवादकाः भिष्यादृष्टयस्तद्धेतोस्तत्प्रत्ययं कायस्य भेदादपायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते । अमी पुनर्भवन्तः कायसुचरितेन समन्वागताः वाक्सुचरितेन समन्वागताः मनःसुचरितेन समन्वागताः आर्यानामनपवादकाः सम्यग्दृष्टयस्तद्धेतोस्तत्प्रत्ययं कायस्य भेदात् सुगतौ स्वर्गलोके देवेषूपपद्यन्ते इति ममन्तादृशसु दिक्षु सर्व्वलोकधातुषु धर्मधातुपरमेलोके आकाशधातुपर्य्यवसाने षड्गतिकानां च्युतोपपादं यथाभूतं प्रजानाति । तेन च न मन्यते । तथाहि तच्चक्षुरचक्षुरचि-न्यतामुपादाय । सोऽहं पश्यामीति न मन्यते । तथाहि स तदेव चक्षुर्नोपलभते येन मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावविविक्ततामुपादाय स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स दिव्यचक्षुश्चेतनामपि नोत्पादयति । न दिव्यचक्षुरभिनिर्हरितेनामन्यत्र सर्व्वकारज्ञता मनमिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् दिव्यचक्षुःसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । न च श्रावकभूमि वा प्रत्येकबुद्धभूमि वाऽनुप्राप्नोति । न किञ्चिद्भूमिं पश्यति योऽनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुध्यते । स तथाऽभिज्ञया वज्रोपमं समाधिमधिगम्य सर्व्ववासनाऽनुसन्धि क्लेशप्रहाणं कुरुते । न च तथाऽऽवचयज्ञानसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञया मन्यते ।

* षड्गति गतानामिति । ख, ग, घ पाठ ।

तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमचिन्त्यभूत् । अहं प्रजानामीति न मन्यते ।
 तथाहि स तामेवाऽऽश्रवचयज्ञानमात्क्रियाऽभिज्ञां नोपलभते ।
 यया मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।
 स्वभावाऽनुपादतामुपादाय । स आश्रवचयज्ञानचेतनामपि मोत्या-
 दयति । नाऽऽश्रवचयमात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानाऽभिनिर्हरचेतनाम-
 न्यत्र मर्वाऽऽकारजतामनमिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बो-
 धिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स आश्रवचयमात्क्रि-
 याऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । एवञ्च पुनः शारदतीपुत्र बोधि-
 मत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षडभिज्ञाः परिपूरयति ।
 बद्धतेऽनुत्तरया सम्यक्मस्योद्धा । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वा-
 महामत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्तो दानपारमितायां स्थित्वा
 मर्वाऽऽकारजतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया अनव-
 गृहीतचित्ततामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः
 ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः शौलपारमितायां स्थित्वा मर्वाऽऽकार-
 जतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया आपत्त्यनधापत्ति-
 तामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः ये प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन्तः क्षान्तिपारमितायां स्थित्वा मर्वाऽऽकारजतायाः
 पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्यतया अक्षोभणतामुपादाय । सन्ति शार-
 दतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः वीर्य-
 पारमितायां स्थित्वा मर्वाऽऽकारजतायाः पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्य-
 तया कायिकचेतमिकवीर्याऽस्त्रमनतामुपादाय । सन्ति शारदती-
 पुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तो ध्यानपार-

मितायां स्थित्वा सर्वाकारजतायाः पन्थानं गोधयन्त्यन्तशून्यतया
अविच्छिन्नचित्तामुपादाय । मन्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः
ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वा-
कारजतायाः पन्थानं गोधयन्त्यन्तशून्यतया दौःप्रज्ञचित्ताऽनु-
पलब्धितामुपादाय । एवं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्तः षट्सु पारमितासु स्थित्वा सर्वाकारजतायाः
पन्थानं गोधयन्त्यन्तशून्यतया अनागमनागमनतामुपादाय ।
अपरिग्रहतामुपादाय । दानं परिग्रहतामुपादाय प्रज्जयते । शील-
मशुचितामुपादाय प्रज्जयते । चान्तिं* चोभणतामुपादाय प्रज्ज-
यते । वीर्यं कुम्भीदतामुपादाय प्रज्जयते । समाधिरसमाहितमुपा-
दाय प्रज्जयते । प्रज्ञां दुःप्रज्ञतामुपादाय प्रज्जयते । स तौर्ण इति
न मन्यते । अतौर्ण इति न मन्यते । स दाता इति न मन्यते ।
अदाता इति न मन्यते । शीलवानिति न मन्यते । दुःशौख इति
न मन्यते । चान्तिं सम्पन्न इति न मन्यते । क्रोधन इति न
मन्यते । आरब्धवीर्यं इति न मन्यते । कुम्भीद् इति न मन्यते ।
समाहित इति न मन्यते । असमाहित इति न मन्यते । प्राज्ञ-
इति न मन्यते । दुःप्रज्ञ इति न मन्यते । आकुष्ठ इति न
मन्यते । वन्दित इति न मन्यते । मत्कृत इति न मन्यते । असत्
कृत इति न मन्यते । तत्कस्य हेतोः । न हि शारदतीपुत्र
अनुत्पाद् आकुष्ठोवेति मन्यते वन्दितोवेति मन्यते । सत्कृतो वेति

मन्यते । अमत्कृतोवेति मन्यते । तत् कस्य हेतोः । तथाहि प्रज्ञापारमिता सर्वमन्यतां समुच्छिनत्ति । इह शारदतीपुत्र बोधिमन्त्र्य महामन्त्र्य प्रज्ञापारमितायां चरतो ये गणाभवन्ति । तेन श्रावकप्रत्येकवृद्धानां मतिशून्ये । स हमान् गुणान् परिपरयन् मन्त्र्यांश्च परिपरयन्ति । वृद्धैश्चैव परिगोधयन्ति । मन्त्र्याकार ज्ञतास्तानुप्राप्नोति ।

पुनरपि शारदतीपुत्र बोधिमन्त्र्यमहामन्त्र्य प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वमन्त्र्यानामन्तिके समचित्ततामुत्पादयति । सर्वमन्त्र्यानामन्तिके समचित्ततामुत्पाद्य सर्वधर्मममतां प्रतिलभते । स सर्वधर्मममतां प्रतिलभ्य सर्वमन्त्र्यान् सर्वधर्मममतायां प्रतिष्ठापयति । स इष्ट एव धर्मै वृद्धानां भगवतां प्रियो भवति । मनापय । सर्व बोधिमन्त्र्यानां सर्वश्रावकाणां सर्वैकवृद्धानां प्रियो भवति । मनापय । स यत्र यत्रोपपद्यमान उपपद्यते तत्र तत्र न जातु चक्षुषा अमनापाणि रूपाणि पश्यति । न श्रोत्रेणाऽमनापान गन्धान् गृह्णोति । न घ्राणेनाऽमनापान गन्धान् जिघ्रति । न शिङ्गयाऽमनापानमानास्वादयति । न कायेनाऽमनापान स्पर्शान् स्पृशति । न मनसाऽमनापान धर्मान् विजानाति । एव खलु शारदतीपुत्र बोधिमन्त्र्यमहामन्त्र्य प्रज्ञापारमितायां चरन् न परिहोयतेऽनुसारायां सम्यक्प्रसङ्गे ।

अस्मिन् खलु पुनः प्रज्ञापारमितानिर्देशं निर्दिष्टमाने बोधिमन्त्र्यानां यथाप्राप्तेश्चोदरे भगवन्समभिच्छादयन्ति स्म । अन्-

क्षरायां मम्यकुमस्योधौ चित्तमुत्पादयन्ति स्म । अथ खलु भग-
 वांस्तस्यां वेलायां स्मितं प्रादुरकार्षीत् । अथाऽऽयुष्मानानन्द
 उत्थायाऽऽमनादेकांममुत्तरामङ्गं कृत्वा दक्षिणजानुमण्डलं प्रथिव्यां
 प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् ।
 को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मितस्याऽऽविष्करणं । नाहेतुकं
 नाऽप्रत्ययं तथागता अहेन्तः मम्यकुमस्युद्धाः स्मितमाविष्कुर्वन्ति ।
 एवमुक्तं भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत् । एतान्यानन्द त्रीणि
 भिन्नगतानि एकेषष्टे कस्य मन्त्रहेतुनामानन्तथागता अहेन्तः
 मम्यकुमस्युद्धाः लोके उत्पद्यन्ते । तारकोपमे कस्य तएत इत्युच्यताः
 ममाना अलोभ्यस्य तथागतस्याहेन्तः मम्यकुमस्युद्धस्य बुद्धलेशे
 उपपद्यन्ते । पश्चा च देवपुत्र महर्षेः कामावचरेरनुत्तरायां
 मम्यकुमस्योन्धौ चित्तानुत्पादितानि । तानि च मैत्रेयं तथागत-
 महेन्त मम्यकुमस्युद्धमारागयिष्यन्ति । तत्रैव च ब्रह्मचर्ये चरिष्यन्ति ।
 स च मैत्रेयस्तथागतस्तान व्याकुरियत्यनुत्तरायां मम्यकुमस्योधाविति ।
 अथ बुद्धाऽनुभावेन तस्मिन् समये तावत्तस्यः पर्यट इति निषञ्चा
 एव पर्वस्यां दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म । दक्षिणस्यां दिशि
 बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म । पश्चिमायां दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म ।
 उत्तरस्यान्दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म । उत्तरपर्वस्यान्दिशि बुद्ध-
 महस्यं पश्यन्ति स्म । पर्वदक्षिणस्यान्दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म ।
 दक्षिणपश्चिमायान्दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्या-
 न्दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति
 स्म । उपरिष्ठाद्दिशि बुद्धमहस्यं पश्यन्ति स्म । न च तान् बुद्धलेश

गुणव्यूहानिह महायां लोकधातौ पश्यन्ति स्म । यान् ब्रह्मैवेगुण-
व्यूहान्निषां बुद्धानां भगवतां तेषु लोकधातुषु पश्यन्ति स्म । अथ
ततः पर्यटो दशप्राणिमहम्भाणि प्रणिधानमकार्षुः । वयं कर्म तथा
करिष्यामो येन कर्मणा कृतेनाऽत्र ब्रह्मैवेत्यपपत्स्याम इति । अथ
भगवांस्निषां कुक्षपुत्रानां आशयं विदित्वा स्मितं प्रादुरकार्षति ।

अथायुष्मानानन्द उत्थायाऽऽमनादिकाममुत्तरामङ्गं कृत्वा दक्षिण-
जानुमण्डलं प्रविश्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्निषाऽस्त्रिणि प्रणम्य
भगवन्ममेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मित-
स्याऽऽविष्करणे । नाहेतु नाप्रत्यय बुद्धाभगवन्तः स्मितमाविष्कुर्वन्-
ति । भगवानाह । पश्यमि त्वमानन्देमानि दश प्राणिमहम्भाणि ।
आह । पश्यामि भगवन् । भगवानाह । एतान्यानन्द दश प्राणि
महम्भाणि इतच्छ्रुत्वा तत्र ब्रह्मैवेत्यप्युच्यन्ते । न च ज्ञात् विरहिता
भविष्यन्ति तयागतेरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैस्ततः पदादव्यूहराजनामा-
नस्तयागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धा लोके भविष्यन्ति । अथायुष्मान्
शारदतीपुत्र आयुष्माय महामौद्गल्यायन आयुष्माय सुभूतिरायु-
ष्माय पुणर्मैत्रायणीपुत्र आयुष्माय महाकाश्यप एतेषान्ये च स
वज्रका अभिजाताऽभिजातामिलवो बोधिमन्वाय महामन्वाभिभु-
भिभुलपावकोपाभिकाय भगवन्ममेतदवोचत् । महापारमितेय
भगवन् बोधिमन्वानां महामन्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । अदार-
पारमितेय भगवन् बोधिमन्वानां महामन्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
अथपारमितेय भगवन् बोधिमन्वानां महामन्वानां यदुत प्रज्ञापा-
रमिता । विगिष्टपारमितेयं भगवन् बोधिमन्वानां महामन्वानां

यदुत प्रज्ञापारमिता । वरपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महा-
मत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रवरपारमितेयं भगवन् बोधि-
मत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रजीतपारमितेयं
भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । अनु-
त्तरपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापा-
रमिता । निरुत्तरपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां
यदुत प्रज्ञापारमिता । असमपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां
महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असममपारमितेयं भगवन्
बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असदृशपारमि-
तेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
अनुपमपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत
प्रज्ञापारमिता । आकाशपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महा-
मत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । स्वल्पलक्षण्यतापारमितेयं भगवन्
बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वधर्मशून्यता-
पारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापार-
मिता । अभावस्वभावशून्यतापारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां
महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वगुणपरिप्रतिपारमितेयं
भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
सर्वगुणममत्वागतपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां
यदुत प्रज्ञापारमिता । अनवच्छेदपारमितेयं भगवन् बोधिमत्त्वानां
महामत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।

अत्र हि भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्वाधिसत्त्वैर्महासत्त्वै-

रसमममन्दानं दत्तं दीयते दास्यते । तेनाऽममममदानपारमिता
परिपरिता परिपश्यते परिपरियस्यते* । तेनाऽमममम आत्मभावः
प्रतिपश्यः प्रतिपस्यते प्रतिपस्यते । तेनाऽममममस्य धर्मस्य लाभि-
नोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यद्गताऽनुत्तरायाः सम्यक्प्रसोधिः ।

अथ भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्लोधिर्मन्त्रैर्महासत्त्वरसम-
ममं शौचं रचितं रज्जि रजिष्यन्ति । तेनाऽममममशौचपार-
मिता परिपरिता परिपश्यते परिपरियस्यते । तेनाऽममममआत्म-
भावः प्रतिपश्यः प्रतिपस्यते प्रतिपस्यते । तेनाऽममममस्य धर्मस्य
लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यद्गताऽनुत्तरायाः सम्यक्प्रसोधिः ।

अथ भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्लोधिर्मन्त्रैर्महासत्त्वरसम-
ममवान्तिभाविता भास्यते भाविष्यते । तेनाऽममममवान्तिपार-
मिता परिपरिता परिपश्यते परिपरियस्यते । तेनाऽममममआत्म-
भावः प्रतिपश्यः प्रतिपस्यते प्रतिपस्यते । तेनाऽममममस्य धर्मस्य
लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यद्गताऽनुत्तरायाः सम्यक्प्रसोधिः ।

अथ भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्लोधिर्मन्त्रैर्महासत्त्वरसममम-
मोयमारब्ध आरभ्यते आरभ्यते । तेनाऽमममममोयपारमिता
परिपरिता परिपश्यते परिपरियस्यते । तेनाऽममममआत्मभावः
प्रतिपश्यः प्रतिपस्यते प्रतिपस्यते । तेनाऽममममस्य धर्मस्य लाभि-
नोजाताभवन्ति भविष्यन्ति । यद्गताऽनुत्तरायाः सम्यक्प्रसोधिः ।

अथ भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्लोधिर्मन्त्रैर्महासत्त्वरसमममम-

* परिपरियस्यते इति ल. ग. घ. पाठः एवं पाठः ।

† रज्जि रजिष्यते इति मूळं प्रतिपादितम् ।

निधानानि उत्पादितानि उत्पाद्यन्ते उत्पादयिष्यन्ते । तेनाऽस-
ममसाधनपारमितापरिपरिता परिपूर्य्यते परिपूरयिष्यते । तेना-
ऽमममसात्मभावः प्रतिलभ्यः प्रतिलभ्यते प्रतिलभ्यते । तेनाऽमम-
मसस्य धर्मस्य लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः
मस्यकृमन्मोघेः । अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्विष्वोधिमस्यै-
र्महामर्चैरमममसा प्रज्ञाभाविता भाव्यते भाविष्यते । तेनाऽममसा
प्रज्ञापारमिता परिपरिता परिपूर्य्यते परिपरिष्यते । तेनाऽममम-
सात्मभावः प्रतिलभ्यः प्रतिलभ्यते प्रतिलभ्यते । तेनाऽमममस्य धर्मस्य
लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः मस्यकृमन्मोघेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरन् असममस्य रूपस्य
लाभो जातः असममसायावेदनाया लाभो जातः असममसायाः
संज्ञायालाभोजातः असममसायां संस्काराणां लाभोजातः । असम-
मसस्य विज्ञानस्य लाभोजातः । असममसां बोधिमभिमन्मुखाऽमममसं
धर्मचक्रं प्रवर्तितवान् ।

अतीता अपि बुद्धाभगवन्तोऽप्येव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽमममस्य रूपस्य लाभिनोजाताः । असममसाया वेदनाया लाभि-
नोजाताः । असममसायाः संज्ञायालाभिनोजाताः असममसायां
संस्काराणां लाभिनोजाताः । असममसस्य विज्ञानस्य लाभिनोजाताः ।
असममसां बोधिमभिमन्मुखाऽमममसं धर्मचक्रं प्रवर्तितवन्तः ।

अनागता अपि बुद्धाभगवन्तोऽप्येव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽमममस्य रूपस्य लाभिनोजाताः भविष्यन्ति । असममसायावेद-
नायालाभिनोभविष्यन्ति । असममसायाः संज्ञायालाभिनोभवि-

यन्ति । असमसमानां संस्काराणां ज्ञाभिनोभविष्यन्ति । असम-
समस्य विज्ञानस्य ज्ञाभिनोभविष्यन्ति । असमसमां बोधिमभि-
सम्बुधाऽसमसमं धर्माचक्रं प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

प्रत्युत्पन्ना अपि बुद्धाभगवन्तोऽचैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽसमसमस्य रूपस्य ज्ञाभिनोभवन्ति । असमसमायावेदनायाज्ञाभि-
नोभवन्ति । असमसमायाः संज्ञायाज्ञाभिनोभवन्ति । असमसमानां
संस्काराणां ज्ञाभिनोभवन्ति । असमसमस्य विज्ञानस्य ज्ञाभि-
नोभवन्ति । असमसमां बोधिमभिसम्बुधाऽसमसमं धर्माचक्रं
प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

तस्मात्तर्हि भगवन् बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः सर्वधर्माणां पारं
गन्तुकामैः प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । नमस्करणीयास्ते
भगवन् बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः सदेवमानुषाऽसुरेण लोकेन येऽच
प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ।

एवमुक्ते भगवांस्तान् संबुद्धान् महाश्रावकान् तांश्च बोधि-
सत्त्वान् महासत्त्वानेतदवोचत् । एवमेतत् कुलपुत्राएवमेतत् यथा-
तथा, यथा वदथ, नमस्करणीयास्ते बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः सदेव-
मानुषाऽसुरेण लोकेन येऽच प्रज्ञापारमितायां चरन्ति । तत्कस्य
हेतोः बोधिसत्त्वं हि कुलपुत्रमहासत्त्वमागम्य मनुष्यलोकस्य लोके
प्रादुर्भावोभवति । देवलोकस्य लोके प्रादुर्भावोभवति । क्षत्रिय-
महाशाल*कुलानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्राह्मणमहाशालकुलानां
लोके प्रादुर्भावोभवति । गृहपतिमहाशालकुलानां लोके प्रादु-

* महाशाली महागृहस्य इति मयुकोपनिषद्वाद्यां ।

र्भावोभवति । राज्ञां चक्रवर्त्तिनां लोके प्रादुर्भावोभवति । चातुर्महाराजकायिकानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चाय-
 क्षिप्रानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । यामानां देवानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । तुषितानां देवानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । निर्वाणरतौनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । परनि-
 र्मितवशवर्त्तिनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्राह्मकायिकानां
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपार्षद्यानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 महाम्रह्मणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभानां देवानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । परीक्षाभानां देवानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । अप्रमाणभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभा-
 स्कराणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । परीक्षशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 अप्रमाणशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभकृत्स्नानां
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । परीक्षवृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अप्रमाण-
 वृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृहत्फलानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । अवृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 प्रतपानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सुदृशानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । सुदर्शनानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 प्रकमिष्ठानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आतथापन्नानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । सकृदागामिनां लोके प्रादुर्भावोभवति ।

अनागामिनां लोके प्रादुर्भावोभवति । अर्हतां लोके प्रादुर्भावो-
भवति । प्रत्येकबुद्धानां लोके प्रादुर्भावोभवति । बोधिसत्त्वानां
महासत्त्वानां लोके प्रादुर्भावोभवति । तथागतानामर्हतां सम्यक्
सम्बुद्धानां लोके प्रादुर्भावोभवति । बोधिसत्त्वं हि कुलपुत्रा-
महासत्त्वमागम्य अन्नस्य पानस्य यानस्य वस्त्राणां शय्याऽऽसनोपाश्रय-
प्राज्ञौविकस्य मणिमुक्ताशङ्खशिखाप्रवाहरजतजातरूपस्य लोके
प्रादुर्भावोभवति । यावन्ति कुलपुत्राः सत्त्वानां सुखोपधानानि
दिश्यानि च मानुषाणि च विषंयोगसुखञ्च सर्व्वन्तत् कुलपुत्रा-
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमागम्य । तत्कस्य हेतोर्वीधिसत्त्वोहि कुलपुत्रा-
बोधिसत्त्वचारिकां चरन् षट्सु पारमितासु स्थित्वा आत्मना च
दानं ददाति परांश्च दाने नियोजयति । आत्मना च शीलं रक्षति
परांश्च शीलैर्नियोजयति । आत्मना चवान्तिं भावयति । परांश्च
चान्धां नियोजयति । आत्मना च वीर्य्यमारभते परांश्च वीर्य्यं नि-
योजयति । आत्मना ध्यानानुत्पादयति परांश्च ध्यानेनियोजयति ।
आत्मना च प्रज्ञां भावयति परांश्च प्रज्ञाभावनायां नियोजयति ।
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमागम्य सत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्ति । ते
षट्सु पारमितासु चरन्तः सत्त्वाः लौकिकलोकोत्तराः सम्यक्तीरनु-
प्राप्नुवन्ति । तस्मात्तर्हि कुलपुत्राः बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वानां
हितसुखाय प्रतिपन्नोभवति ।

अथ भगवांस्तस्यां वेलायां जिह्वेन्द्रियं सुखास्निर्णमय्य इमं
विषाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं स्फुरतिस्म ।

अथ खलु ततो जिह्वेन्द्रियात् अनेकवर्णानामावर्णाभ्रस्विधोनि-

स्फुरन्तिस्म । निश्चार्य पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोक-
धातुन् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमान् लोकधातुन् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पश्चि-
मायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् महताऽवभासेन
स्फुरन्तिस्म । उत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन्
महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमान् लोकधातुन् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पूर्वदक्षिणस्थां
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् महताऽवभासेन स्फुरन्ति
स्म । दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन्
महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवा-
लुकोपमान् लोकधातुन् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । अधस्ता-
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् महताऽवभासेन स्फुरन्ति
स्म । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् महता-
ऽवभासेन स्फुरन्तिस्म ।

अथ खलु पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु
बुद्धचेतुषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननु-
भावोद्येनेमेलोकधातवः एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धा-
भगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राः पश्चिमेदिग्भागे सहानाम लोक-
धातुस्तत्र शाक्यसुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तेनमं जिज्ञे-
न्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः
यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । दक्षि-

णस्यादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रमंख्येया बोधिमत्त्वमहामत्त्वान् प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्यायं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रा उत्तरे दिग्भागे महानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमे जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवोऽवभासेनस्फुटाः । यदुत बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतार्यै । पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रमंख्येया बोधिमत्त्वमहामत्त्वान् प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्यायं भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्ध भगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रा पूर्वस्मिन्दिग्भागे महानामलोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन्सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतार्यै । उत्तरस्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रमंख्येयाबोधिमत्त्वमहामत्त्वान् प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्यायं भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रादक्षिणेदिग्भागे महानामलोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवोऽवभासेन

स्फुटाः । यदुतबोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै ।
उत्तरपूर्वस्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेया-
असंख्येया बोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्ध-
क्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो
येनेमे लोकधातवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवो-
चन् । एष कुलपुत्रादक्षिणपश्चिमेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्ण-
मय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत
बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पूर्वदक्षिण-
स्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-
बोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान्
भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधा-
तवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष
कुलपुत्राः पश्चिमोत्तरेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्य-
मुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य
गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधि-
सत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । दक्षिणपश्चिमे
दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-
बोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान्
भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोक-
धातवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् ।
एष कुलपुत्राउत्तरपूर्वदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्य-

मुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमासोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पश्चिमोत्तरे दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं बृहदा स्त्रकस्त्रकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुक्षपुत्राः पूर्वदक्षिणेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमासोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । अधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं बृहदा स्त्रकस्त्रकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुक्षपुत्राउपरिष्ठादिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमासोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं बृहदा स्त्रकस्त्रकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते

बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राग्रधस्ताद्दिग्भागे सहानाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं
जिज्ञेन्द्रियं निर्णम्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन
स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशन-
तायै ।

अथ खलु ते बोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तान् बुद्धान् भगवत एव
माङ्गः । तत्र वयं भगवन् गमिष्यामस्तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागत-
तस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च
दशदिक्सन्निपतितानां बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां दर्शनाय ।
तस्याश्च प्रज्ञापारमितायाः श्रवणाय । ते बुद्धाभगवन्तएवमाङ्गः ।
यस्येदानीं कुलपुत्राः कालं मन्यध्वे । अथ ते बोधिसत्त्वामहामत्त्वा
दशभ्योदिग्भ्यस्तेषां तथागतानां मर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां पादाञ्छि-
रोभिर्वन्दित्वा सप्तशतैः प्रदक्षिणीकृत्याऽनेकैः* प्रकारान् कृत्रध्वजप-
ताकाः पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवराणि सुवर्णरूप्यपुष्पाणि च
गृहीत्वा महत्यातृर्ष्यताडाऽवचरसंगीत्या येन भगवाञ्छाक्यमुनिस्त-
थागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रामन्तिस्म । अथ चातुर्भारराज
देवास्त्रायत्स्निग्शायामास्तुषितानिर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो-
ब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिताब्रह्मपार्षद्यामहाब्रह्मणः आभाः परी-
त्ताभाः अप्रमाणभा आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः
शुभकृत्ताः वृद्धाः परीत्तवृद्धाः अप्रमाणवृद्धाः वृद्धत्फलाः । शुद्धा-

* अनेकैः प्रकारानिति पञ्चसु एस्तकेषु पाठः । अनेकप्रकारा इति युक्तं ।

वासा अट्टहा अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवा दिव्यानि
 पुष्पमाख्यविलेपनधूपचूर्णानि दिव्यान्युत्पलपद्मपुण्डरीकानि दिव्यानि
 मान्दारमहामान्दारकेशरतमालपत्राणि गृहीत्वा येन भगवाञ्छा-
 क्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रामन्तिस्म । अथ ते
 बोधिसत्त्वामहामत्वास्ते च देवास्ताभिः पुष्पमाख्य गन्धविलेपन चूर्ण-
 चीवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्भगवन्तं शाक्यमुनितथागतमर्हन्तं सम्यक्-
 सम्बुद्धमवकिरन्तिस्माऽभ्यवकिरन्तिस्म । अभिप्राकिरन्तिस्म । अथ
 तानि पुष्पादौन्युपरिवेष्टायसमभ्युदगम्याऽस्मिंस्त्रिमाहस्ये महासाहस्ये
 लोकधातौ पुष्पकूटाकारः संस्तितोऽभूत् । चतरस्रश्चतुःस्थूलसमो-
 भागशः सुविभक्तोरमणौयोमनोरमः । अथ ततः पर्वदः प्राणिकोटौ
 नियुतशतसहस्रान्युत्थायामनेभ्योयेन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भग-
 वन्तमेतदवोचत् । वयमपि भगवन्नागतेऽध्वन्येवं रूपाणां धर्माणां
 लाभिगोभवेमः । यथा रूपाणां तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः । एव-
 मेव आवकसंघं परिहारः मे । एवञ्च पर्वदिधर्मं देशयामः । यथा-
 तथागतएतर्हिधर्मं देशयति । अथ भगवांस्तेषामध्याश्रयं विदित्वा
 सर्वधर्माणाञ्चानुत्पादायाऽनिरोधायाऽनभिसंस्कारायाऽप्रादुर्भावाय ।
 चान्तिं विदित्वास्मितं प्रादुरकार्षीत् । अथायुष्मानानन्दउत्थाया-
 सनादेकांशमुत्तरासङ्गं कृत्वादक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य
 येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः
 कः प्रत्ययः स्मितस्याविष्करणे नाऽहेतुकं नाऽप्रत्ययं बुद्ध्वा भगवन्तः
 स्मितमाविष्कुर्वन्ति । भगवानाह । इत आनन्दपर्वदः प्राणिकोटौ
 नियुतशतसहस्रैरनुत्पत्तिकेषु धर्मेषु चान्तिः प्रतिलम्भा । एतेषा-

प्रथमपरिवर्त्तः ।

३२३

ऽनागतेऽध्वन्यष्टषड्याकल्पकोटीभिर्विध्यङ्गापुष्पनामापस्तयागताश्रितः
सम्यक्सम्बुद्धालोके भविष्यन्ति पुष्पाकरेकल्पे ।

इति अतमाहस्तिकाः प्रज्ञापारमितायाः

प्रथमः परिवर्त्तः ॥ ० ॥

अथ द्वितीयपरिवर्तः ।

अथ भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमामन्त्रयते । प्रतिभातु ते सुभृते बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितामारभ्य धार्मिकं कथां कर्तुं कथं बोधिसत्त्वमहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां निर्यायुरिति । अथ तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां तेषाञ्च महाश्रावकाणां तेषाञ्च देवपुत्राणामेतद्भूत् किं पुनरायुष्मान् सुभृतिस्तावत्केन प्रज्ञाप्रतिभानवलाधानसत्त्वाङ्गेन बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यति । अथ वा बुद्धाऽनुभावेनेति । अथायुष्मां सुभृतिर्बुद्धानुभावेन तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां तेषाञ्च महाश्रावकाणां तेषाञ्च देवपुत्राणां चेतसैव चेतः परितर्कमाज्ञायायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमामन्त्रयतेस्म । यत्किञ्चिदायुष्मञ्छारदतीपुत्र भगवतः श्रावकाभाषन्तेऽभिलपन्त्युदौरयन्ति । सर्व्वः स तथागतस्य पुरुषकारः । यस्य तथागतेन धर्म्मोद्देशितः सर्व्वः स धर्म्मतया अविद्वद्भूः । तत्ते कुलपुत्रास्तत्र धर्म्मदेशनायां शिष्यमाणास्तां धर्म्मतां माचात् कुर्व्वन्ति । तथागतएवैष शारदतीपुत्रोपाययोगेन बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यत्यविषयोऽत्रायुष्मञ्छारदतीपुत्र सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेष्टुं । अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदबोधत् । बोधि-

सत्त्वामहासत्त्वादिति भगवन्मुच्यते । कतमस्यैतद्वर्षस्याऽधिवचनं यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । नाऽहं भगवंस्तं धर्म्मं स मनुपश्यामि । यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । सोऽहं भगवंस्तच्च बोधिसत्त्वं ताच्च प्रज्ञापारमितां तच्च बोधिसत्त्वनामाऽस-
मनुपश्यान् कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिश्या-
म्यनुशामिष्यामि । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् ।
*नाममात्रमिदं सुभूते यदुत प्रज्ञापारमिता च बोधिसत्त्वस्य बोधि-
सत्त्वनाम च । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते सत्त्वः सत्त्व इति नाम तच्च प्रज्ञप्तिमात्रं ।
यच्च प्रज्ञप्तिधर्म्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते जीवो जीव इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्ति-
मात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्म्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमा-
त्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपल-
भ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते जन्तुर्जन्तुरिति नाम तच्च प्रज्ञप्तिमात्रं
तच्च प्रज्ञप्तिधर्म्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्य-
वह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते पोषः पोष इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं
यच्च प्रज्ञप्तिधर्म्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
तद्यथाऽपि नाम सुभूते पुरुषः पुरुष इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्ति

* वाचारम्भणं विकारो नामधेयं । इति क्कान्दोग्योपनिषत् ।

माचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरे-
 णोपलभ्यते । तद्यथापि नाम सुभूते पुङ्गवः पुङ्गव इति नाम तच्च
 नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यच्च
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभय
 मन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते मनुजोमनुज इति
 नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननि-
 रोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते मानवो-
 मानव इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य
 नोत्पादो न निरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम-
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते कारकः कारक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च
 प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यव-
 ह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 तद्यथाऽपि नाम सुभूते कारयिता कारयितेति नाम तच्च नाम
 प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यच्च संज्ञा-
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयम-
 न्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते उत्पापकः उत्पापक इति
 नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमाचं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते वसु-

त्यापकः समुत्थापक इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्ति-
 धर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथा-
 ऽपि नाम सुभूते वेदको वेदक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्ति-
 मात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरे-
 णोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते वेदयित्को वेदयित्क इति
 नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते जान-
 कोजानक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं । यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं
 तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । यद्यथाऽपि
 नाम सुभूते पश्यकः पश्यक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं ।
 यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपल-
 भ्यते । एवमेव सुभूते या च प्रज्ञापारमिता यच्च बोधिसत्त्वो यच्च
 बोधिसत्त्वनाम सर्वमेतत् प्रज्ञप्तिमात्रं । यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नो-
 त्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्वानोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूतं योऽयमाध्यात्मिकप्राज्ञाभावोरूपमिति नाम यावदेव धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रं तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-

मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वी नोभयमन्तरेणोप-
 लभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते येयमाध्यात्मिकीवेदनेति नाम
 यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्वी नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते
 येयमाध्यात्मिकीसंज्ञेतिनामयावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्म-
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वी नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि
 नाम सुभूते यदमे आध्यात्मिकाः संस्कारादिति नाम यावदेव-
 धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । नच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वी नोभ-
 यमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते यदिदमाध्यात्मिकं
 विज्ञानमिति नाम यावदेवधर्म प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्म-
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वी नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव मेव सुभूते
 प्रज्ञापारमिता च बोधिसत्त्वस्य बोधिसत्त्व नाम च सर्वमेतत् धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रं तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वी नोभयम-
 न्तरेणोपलभ्यते । चक्षुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमे-
 तत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत चक्षुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वी
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । श्रोत्रमिति सुभूते यावदेव धर्म

प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यच्च संज्ञा-
सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत श्रोत्रमिति । तच्च नाम
नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । घ्राणमिति सुभूते
यावदेव प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽ-
न्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत घ्राणमिति । तच्च नाम-
नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिह्वेति सुभूते
यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
ऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत जिह्वेति । तच्च
नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायइति
सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो
न निरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत काय
इति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
मनइति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्म-
प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
मनइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपल-
भ्यते । रूपमिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य
धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
यदुत रूपमिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणो-
पलभ्यते । शब्दइति सुभूते यावदेव धर्म प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्त-
स्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यच्च संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यव-
ह्रियते । यदुत शब्द इति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा
नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । गन्धइति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-

मेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमा-
 चेण व्यवह्रियते । यदुत गन्धइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । रसइति सुभूते यावदेव धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञास-
 ङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत रसइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । स्पर्शइति सुभूते यावदेव
 धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत स्पर्शइति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । धर्मइति सुभूते
 यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत धर्मइति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । चक्षुर्धातुरिति
 सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत चक्षुर्धातुरि-
 रि । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 रूपधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
 रूपधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणो-
 पलभ्यते । चक्षुर्विज्ञानधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-
 मेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वह्निर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । श्रोत्रधातुरिति सुभूते याव-

[illegible]

नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । रसधातुरिति प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत रसधातुरिति । तच्च नाम
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिज्ञा विज्ञान-
धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्म-
प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
यदुत जिज्ञाविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्ति-
मात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-
मात्रेण व्यवह्रियते । यदुत कायधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । स्पृष्टव्यधातुरिति सुभूते या-
वदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत स्पृष्टव्यधातुरिति । तच्च
नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायविज्ञान-
धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्ते-
र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
कायविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभय-
मन्तरेणोपलभ्यते । मनोधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-
मेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
व्यवह्रियते । यदुत मनोधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । धर्मधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञ-
प्तिमात्रमेतत् तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा

सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुतधुर्मधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्या-
त्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । मनोविज्ञानधातुरिति
सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न
निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुतमनोविज्ञान धातु-
रिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोप-
लभ्यते । एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधि-
मत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य
धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । तच्च नाम
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
सुभूते पोषमाध्यात्मिक आत्मभावइति नाम मात्रेण व्यवह्रियते ।
ग्रीर्षाऽस्थीनौति नाम व्यवह्रियते । ग्रीवाऽस्थीनौति नाम व्यवह्रि-
यते । स्कन्धाऽस्थीनौति नाम व्यवह्रियते । पृष्ठाऽस्थीनौति व्यव-
ह्रियते । पार्श्वकाऽस्थीनौति व्यवह्रियते । कथ्यस्थीनौति नाम
व्यवह्रियते । उर्वस्थीनौति नाम व्यवह्रियते । जङ्घाऽस्थीनौति
नाम व्यवह्रियते । पादाऽस्थीनौति नाम व्यवह्रियते । धर्मप्रज्ञप्ति-
मात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञा सङ्केत-
मात्रेण व्यवह्रियते । ग्रीर्षाऽस्थीनौति नाम* ग्रीवाऽस्थीनौति नाम

* ग, घ, पुस्तके नाम शब्दात् परं सर्वत्र “व्यवह्रियते” इति क्रियापदं
लिखितं दृश्यते । अत्र केषाञ्चित् पदानां पुनरुक्तिरुपलभ्यते । किमयं
लेखकदोषः । ग्रन्थकर्तुर्व्या रचनाचातुर्यं प्रयोजनविशेषोवाऽस्तीति
तत्त्वतो न विद्मः ।

वाङ्मयीनोति नाम पृष्ठाऽस्थीनोति नाम पार्श्वोऽस्थीनोति नाम
 कथ्यस्थीनोति नाम उर्व्वस्थीनोति नाम जङ्घाऽस्थीनोति नाम ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव-
 मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति बोधि-
 सत्त्वनामेति यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो
 न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञामङ्गेतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽ-
 ध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते
 यानीमानि बाह्यानि तृणकाष्ठशाखापत्रपलाशानि सर्वान्येतानि
 नानानामधेयैर्व्यवह्रियन्ते तानि च एषाञ्च नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञामङ्गेतमात्रेण व्यवह्रियते । तानि च नामानि नाऽध्यात्मं न
 वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।

एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति ।
 बोधिसत्त्वनामेति । यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्गेतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते श्रुतीतानां बुद्धानां भगवतां यावदेव नाम मात्रं तिष्ठति । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते स्मरः प्रतिश्रुत्वा प्रतिभासोमायामरौषि उदकचन्द्रस्तथागत-
 निर्मितः सर्व्व एते धर्माः प्रज्ञप्तिमात्रं यस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्रसंज्ञामङ्गेतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वह्निर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते
 प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । सर्व्व एते

धर्माः प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वारं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता नाममङ्गेत प्रज्ञायाबाधर्मप्रज्ञाया च शिञ्चितव्यं ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽत्मेति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न रूपं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निरोध इति समनुपश्यति । न रूपं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽकुशलमिति

समनुपपद्यति । न रूपं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निरवद्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम साश्रवमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निःक्षेपमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम संसार इति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न वेदनां नाम नित्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनित्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम सुखेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम दुःखेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामात्मेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामानात्मेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम शान्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽशान्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम शून्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽशून्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निमित्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनिमित्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम प्रणिहित*मिति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नामोत्पाद इति समनुपपद्यति ।

* वेदनादि स्त्रीलिङ्गशब्दविशेषणस्य क्वचित् स्त्रीलिङ्गत्वं क्वचित् स्त्रीलिङ्गत्वं दृश्यते, पञ्चसु पुस्तकेषु ।

न वेदनां नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम वि-
विक्रतेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽविविक्रतेति समनुपपद्यति ।
न वेदनां नाम कुशलेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽकुश-
लेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम सावधेति समनुपपद्यति । न
वेदनां नामाऽनवधेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामसाश्रवेति
समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनाश्रवेति समनुपपद्यति । न वेदनां
नाम संक्षेपेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निःक्षेपेति समनु-
पपद्यति । न वेदनां नाम लौकिकेति समनुपपद्यति । न वेदनां
नाम लोकोत्तरेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संसार इति
समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निर्वाण* इति समनुपपद्यति ।

न संज्ञां नामनित्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनित्येति
समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां
नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामात्मेति समनुपपद्यति ।
न संज्ञां नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम ग्रान्तमिति
समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां
नाम शून्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽशून्येति समनुपपद्यति । न
संज्ञां नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनिमित्त-
मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
न संज्ञां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामसंस्कृत-
मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति ।
न संज्ञां नामोत्पाद इति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम निरोध

* निर्वाणमिति युक्तं प्रतिभाति ।

इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संक्षेप इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम कुशलेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽकुशलेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम भावयेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽनवद्येति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम साश्रवेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽनाश्रवेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संक्षेप इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम निःक्षेपेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम लोकोत्तरेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संभार इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न संस्कारानाम नित्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽनित्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम सुखा इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम दुःखा इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽऽत्मान इति समनुपश्यति । न संस्कारा नामाऽनात्मान इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम शान्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽशान्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम शून्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम निमित्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽनिमित्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम प्रणिहिता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽप्रणिहिता इति समनुपश्यति । न संस्कारा नाम संस्कृता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽसंस्कृता इति समनु-

पश्यति । न संस्कारानामोत्पादादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम
निरोधादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संक्षेपादिति समनु-
पश्यति । न संस्कारानाम व्यवदानादिति समनुपश्यति । न संस्कारा-
नाम विविक्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽविविक्ता इति
समनुपश्यति । न संस्कारानाम कुशलादिति समनुपश्यति । न
संस्कारानामाऽकुशला इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम भावद्या-
दिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम निरवद्यादिति समनुपश्यति ।
न संस्कारानाम साश्रवादिति समनुपश्यति । न संस्कारा नामाऽना-
श्रवा इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संक्षेपा इति समनु-
पश्यति । न संस्कारानाम निःक्षेपादिति समनुपश्यति । न संस्कारा-
नाम लौकिकादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम लोकोत्तरा
इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संसारदिति समनुपश्यति । न
संस्कारानाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न विज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामा-
ऽनित्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।
न विज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽऽत्मेति
समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न
विज्ञानं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽशान्त-
मिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति ।
न विज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम
निमित्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति
समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न

विज्ञानां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं
 नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽसंस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामोत्पादइति समनुपपद्यति ।
 न विज्ञानं नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम
 संक्षेपइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम ध्यवदानमिति समनु-
 पपद्यति । न विज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं
 नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम कुशलमिति
 समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न
 विज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निर-
 वद्यमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम साऽऽश्रममिति समनु-
 पपद्यति । न विज्ञानं नामाऽनाश्रममिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं
 नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निः क्षेपइति
 समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न
 विज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम
 संसारइति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनु-
 पपद्यति ।

न चक्षुर्नामनित्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनित्यमिति
 समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम
 दुःखमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न
 चक्षुर्नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम शान्तमिति समनु-
 पपद्यति । न चक्षुर्नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम
 शून्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति ।

न चक्षुर्नामनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामोत्पाद इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम सावद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संसारइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न रूपं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं

नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निरोधइति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम भावद्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम साऽऽश्रवमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्षेपइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निःक्षेपइति समनुपश्यति । न रूपं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संसारइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न चक्षुर्विज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽ-

ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामोत्पाददति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निरोधदति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम विविक्रमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽविविक्रमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम साऽवश्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनवश्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संक्षेपदति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निःक्षेपदति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संभारदति समनुपश्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न चक्षुःसंस्पर्शानाम नित्यदति समनुपश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शानामाऽनित्यदति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शानाम सुखमिति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शानाम दुःखमिति समनुपश्यति । न

चक्षुः संस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनामाऽना-
 त्मेति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम ग्रान्तमिति समनुपपद्यति ।
 न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-
 नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शो नामाऽशून्यमिति
 समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम निमित्तदति समनुपपद्यति ।
 न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनिमित्तदति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-
 नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽप्रणि-
 हितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम संस्कृतमिति समनु-
 पपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः-
 संस्पर्शोनाम संक्लेशदति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम व्यवदान-
 मिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामोत्पाद इति समनुपपद्यति ।
 न चक्षुः संस्पर्शोनाम निरोध इति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-
 नाम विविक्रदति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽविविक्रमिति
 समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम कुशलदति समनुपपद्यति । न
 चक्षुः संस्पर्शोनामाऽकुशल इति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम
 साऽवक्षमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनवक्ष इति
 समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम साऽऽश्रवदति समनुपपद्यति । न
 चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनाश्रव इति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम
 संक्लेशदति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम निःक्लेशदति समनु-
 पपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम लौकिकदति समनुपपद्यति । न चक्षुः-
 संस्पर्शोनाम लोकोत्तरदति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम संसार-
 इति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

यदपि तच्चक्षुरूपचक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं दुःखं
वा तदपि नाम न नित्यमिति समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति
समनुपश्यति । न सुखमिति समनुपश्यति । न दुःखमिति समनु-
पश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपश्यति । नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न
शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न शून्य-
मिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न निमित्तमिति
समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति
समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न संस्कृतमिति
समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न संक्लेशमिति
समनुपश्यति । न व्यवदानमिति समनुपश्यति । नोत्पादइति समनु-
पश्यति । न निरोधइति समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनु-
पश्यति । नाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कुशलमिति समनु-
पश्यति । नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनु-
पश्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न माऽऽश्रवमिति समनु-
पश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्लेशइति समनु-
पश्यति । न निःक्लेशइति समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनु-
पश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसारइति समनु-
पश्यति । न निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न ओचं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न ओचं नामाऽनित्य-
मिति समनुपश्यति । न ओचं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न
ओचं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न ओचं नामाऽऽत्मेति समनु-
पश्यति । न ओचं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न ओचं नाम

ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति ।
 न ओचं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽशून्यमिति
 समनुपपद्यति । न ओचं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न ओचं
 नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न ओचं नाम प्रणिहितमिति
 समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न
 ओचं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽसंस्कृतमिति
 समनुपपद्यति । न ओचं नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न ओचं
 नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामोत्पादइति समनु-
 पपद्यति । न ओचं नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न ओचं नाम
 विविक्तमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽविविक्तमिति समनु-
 पपद्यति । न ओचं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न ओचं नामा-
 ऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न ओचं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति ।
 न ओचं नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न ओचं नाम साऽऽव-
 मिति समनुपपद्यति । न ओचं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति ।
 न ओचं नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न ओचं नाम निःक्षेपइति
 समनुपपद्यति । न ओचं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न
 ओचं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न ओचं नाम संभार-
 इति समनुपपद्यति । न ओचं नाम निष्पाणमिति समनुपपद्यति ।

न शब्दोनाम नित्यइति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽनित्य-
 इति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम सुखमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽऽप्तेति समनु-
 पपद्यति । न शब्दोनामाऽनाप्तेति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम

शान्तमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽशून्यमिति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम प्रणिहित-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽसंस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामोत्पादइति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निरोधइति समनुपपद्यति । न शब्दो-
 नाम विविक्तइति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽविविक्तइति समनु-
 पपद्यति । न शब्दोनाम कुशलइति समनुपपद्यति । न शब्दोनामा-
 ऽकुशलइति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम साऽऽश्रव-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निःक्षेपइति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम संसारइति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निर्व्याणमिति समनुपपद्यति ।

न ओचविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं
 नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं नाम सुखमिति
 समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न
 ओचविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न ओचविज्ञानं नामा-

ऽनात्मेति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम शान्तमिति समनु-
 पश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामा-
 ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम निमित्तमिति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संस्कृत-
 मिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-
 पश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नामोत्पाददति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम निरोधदति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽकुशलमिति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम सावद्यमिति समनुपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नाम साऽऽश्रयदति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽनाश्रयदति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संक्षेपदति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम निःक्षेपदति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम
 कौकिकमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संसारदति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न ओचसंस्पर्शो नाम नित्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नामाऽनित्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम सुखइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम दुःखइति समनुपपद्यति । न
ओचसंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽना-
त्मेति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम शून्यइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽशून्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम
निमित्तमिति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽनिमित्तमिति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम प्रणिहितइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽप्रणिहितइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नाम संस्कृतइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न
ओचसंस्पर्शो नामव्यवदानमिति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम निरोधइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामविविक्तइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽविविक्तइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-
नाम कुशलइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽकुशलइति
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम माऽवद्यइति समनुपपद्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनामाऽनवद्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम
माऽऽवद्यइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽनाश्रवइति समनु-
पपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न ओच-
संस्पर्शोनाम निःक्षेपइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम
लौकिकइति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम लोकोत्तरइति

समनुपश्यति । न ओचसंस्पर्शेनाम संसारइति समनुपश्यति ।
न ओचसंस्पर्शेनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपितच्छ्रोत्रशब्दश्रोत्रविज्ञानश्रोचसंस्पर्शप्रत्ययदुत्पद्यते वेदयितं
सुखं दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न नित्यमिति
समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुखमिति समनु-
पश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।
नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न ग्रान्तमिति समनुपश्यति । नाऽग्रान्त-
मिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति
समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति
समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति
समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति
समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति
समनुपश्यति । नोत्पादइति समनुपश्यति । न निरोधइति समनु-
पश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति समनु-
पश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनु-
पश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनु-
पश्यति । न साऽऽश्रावमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रावमिति समनु-
पश्यति । न संक्षेपइति समनुपश्यति । न निःक्षेपइति समनुपश्यति ।
न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति ।
न संसारइति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न प्राणं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न प्राणं नामाऽनित्य-
मिति समनुपश्यति । न प्राणं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संक्लेशइति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम व्यदानमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निरोधइति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम साऽश्रवमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संक्लेशइति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निःक्लेशइति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संसारइति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न गन्धोनाम नित्यइति समनुपश्यति । न गन्धो नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न गन्धोनाम सुखमिति समनुपश्यति ।

न गन्धोनाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम शान्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽशान्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम शून्यइति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽशून्यइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम निमित्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽनिमित्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम ध्वदानमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामोत्पादइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम निरोधइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम विविक्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽविविक्तइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम साऽऽश्रवइति समनुपपद्यति । न गन्धोनामाऽनाश्रवइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम निःक्षेपइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम लौकिकइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम लोकोत्तरइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम संसारइति समनुपपद्यति । न गन्धोनाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न प्राणविज्ञानं नित्यमिति समनुपपद्यति । न प्राणविज्ञानम-

नित्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम सुखमिति समनु-
पश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न
घ्राणविज्ञाननामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामा-
ऽनात्मेति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम शान्तमिति समनु-
पश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न
घ्राणविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामा-
ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम निमित्तमिति
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति ।
न घ्राणविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं
नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संस्कृत-
मिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-
पश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम सक्लेशमिति समनुपश्यति । न
घ्राणविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं
नामोत्पाददति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम निरोधदति
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति ।
न घ्राणविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं
नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽकुशलमिति
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम सावद्यमिति समनुपश्यति ।
न घ्राणविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं
नाम साऽश्रवमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न
घ्राणविज्ञानं नाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम

लौकिकमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संसारइति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणसंस्पर्शो नाम नित्यइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शो-
नामाऽनित्यइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम सुखमिति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽनात्मेति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम शान्तइति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनामाऽशान्तइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम
शून्यइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽशून्यइति समनुपश्यति ।
न घ्राणसंस्पर्शोनाम निमित्तइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शो-
नामाऽनिमित्तइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम प्रणिहितइति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽप्रणिहितइति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनाम संस्कृतइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामा-
ऽसंस्कृतइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम संक्षेपइति समनु-
पश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनामोत्पादइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम
निरोधइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम विविकइति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽविविकइति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनाम कुशलइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामा-
ऽकुशलइति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम साऽवद्यइति समनु-
पश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽनवद्यइति समनुपश्यति । न घ्राण-

संस्पृशोनाम साश्रवइति समनुपश्यति । न प्राणसंस्पृशोनामाऽनाश्रव-
इति समनुपश्यति । न प्राणसंस्पृशोनाम संक्लेशइति समनुपश्यति ।
न प्राणसंस्पृशोनाम निःक्लेशइति समनुपश्यति । न प्राणसंस्पृशोनाम
लौकिकइति समनुपश्यति । न प्राणसंस्पृशोनाम लोकोत्तरइति
समनुपश्यति । न प्राणसंस्पृशोनाम संसारइति समनुपश्यति । न
प्राणसंस्पृशोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपि तद्प्राण-गन्धघ्राणविज्ञानघ्राणसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेद-
यितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न
नित्यमिति समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुख-
मिति समनुपश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनु-
पश्यति । नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तइति समनुपश्यति ।
नाऽशान्तइति समनुपश्यति । न शून्यइति समनुपश्यति । नाऽशून्य-
इति समनुपश्यति । न निमित्तइति समनुपश्यति । नाऽनिमित्त-
इति समनुपश्यति । न प्रणिहित इति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहित
इति समनुपश्यति । न संस्कृतइति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतइति
समनुपश्यति । न संक्लेशइति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति समनु-
पश्यति । नोत्पादइति समनुपश्यति । न निरोधइति समनु-
पश्यति । न विविक्तइति समनुपश्यति । नाऽविविक्तइति समनु-
पश्यति । न कुशलइति समनुपश्यति । नाऽकुशलइति समनुपश्यति ।
न साऽवद्यइति समनुपश्यति । नाऽनवद्यइति समनुपश्यति ।
न साऽश्रवइति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवइति समनुपश्यति ।
न संक्लेशइति समनुपश्यति । न निःक्लेशइति समनुपश्यति ।

न लौकिकइति समनुपश्यति । न लोकोत्तरइति समनुपश्यति ।
न संसारइति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न जिह्वां नाम नित्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनित्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम सुखेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम दुःखेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम शान्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽशान्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम शून्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽशून्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनिमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम प्रणिहितेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽप्रणिहितेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संसृतेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽसंसृतेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संक्षेपइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम व्यवदानेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामोत्पादइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निरोधइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम विविक्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽविविक्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम कुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽकुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम सावधेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनवधेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम साऽश्रवेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनाश्रवेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संक्षेपइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निःक्षेपइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम लौकिकेति समनुपश्यति । न

जिह्वां नाम लोकोत्तरेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संसार-
इति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न रसोनाम नित्यइति समनुपश्यति । न रसोनामाऽनित्य-
इति समनुपश्यति । न रसोनाम सुखइति समनुपश्यति । न रसो-
नाम दुःखइति समनुपश्यति । न रसोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।
न रसोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न रसोनाम ग्रान्तइति
समनुपश्यति । न रसोनामाऽग्रान्तइति समनुपश्यति । न रसो-
नाम शून्यइति समनुपश्यति । न रसोनामाऽशून्यइति समनुपश्यति ।
न रसोनाम निमित्तइति समनुपश्यति । न रसोनामाऽनिमित्त-
इति समनुपश्यति । न रसोनाम प्रणिहितइति समनुपश्यति ।
न रसोनामाऽप्रणिहितइति समनुपश्यति । न रसोनाम संस्कृत-
इति समनुपश्यति । न रसोनामाऽसंस्कृतइति समनुपश्यति । न
रसोनाम संक्षेपइति समनुपश्यति । न रसोनाम व्यवदानइति
समनुपश्यति । न रसोनामोत्पादइति समनुपश्यति । न रसो-
नाम निरोधइति समनुपश्यति । न रसोनाम विविक्तइति
समनुपश्यति । न रसोनामाऽविविक्तइति समनुपश्यति । न रसो-
नाम कुशलइति समनुपश्यति । न रसोनामाऽकुशलइति समनु-
पश्यति । न रसोनाम साऽवद्यइति समनुपश्यति । न रसोनामा-
ऽनवद्यइति समनुपश्यति । न रसोनाम साऽऽश्रवइति समनुपश्यति ।
न रसोनामाऽनाश्रवइति समनुपश्यति । न रसोनाम संक्षेपइति
समनुपश्यति । न रसोनाम निःक्षेपइति समनुपश्यति । न रसो-
नाम लौकिकइति समनुपश्यति । न रसो नाम लोकोत्तरइति

समनुपपद्यति । न रसोनाम संसारइति समनुपपद्यति । न रसो-
नाम निर्व्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न जिज्ञाविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
सुखमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
शान्तमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशान्तमिति
समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनि-
मित्तमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति
समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संकृतमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नामाऽसंकृतमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम संक्षेपइति
समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम विविक्त-
मिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न
जिज्ञाविज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनवद्य-

मिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम साऽऽश्रवमिति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न
जिज्ञाविज्ञानं नाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
निःक्षेपदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम लौकिकमिति
समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम लोकोत्तरदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संसारदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निर्व्याणमिति समनुपपद्यति ।

न जिज्ञासंस्पर्शोनाम नित्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
संस्पर्शोनामाऽनित्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम सुख-
दति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम दुःखदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम शान्तदति
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽशान्तदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शोनाम शून्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामाऽशून्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निमित्तदति
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽनिमित्तदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शोनाम प्रणिहित दति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
संस्पर्शोनामाऽप्रणिहितदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम
संस्कृतदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतदति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न
जिज्ञासंस्पर्शोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामोत्पाददति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निरोधदति

समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शोनाम विविक्तइति समनुपश्यति ।
 न जिह्वासंस्पर्शोनामाऽविविक्तइति समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शो-
 नाम कुशलइति समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शोनामाऽकुशलइति
 समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शोनाम साऽवद्यइति समनुपश्यति ।
 न जिह्वासंस्पर्शोनामाऽनवद्यइति समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शो-
 नाम साऽऽश्रवइति समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शोनामाऽनाश्रवइति
 समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शोनाम संक्षेपइति समनुपश्यति ।
 न जिह्वासंस्पर्शोनाम निःक्षेपइति समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शो-
 नाम सौक्तिकइति समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शोनाम लोकोत्तर
 इति समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शोनाम संमारइति समनुपश्यति ।
 न जिह्वासंस्पर्शोनाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

यदपि जिह्वारसजिह्वाविज्ञानजिह्वासंस्पर्शादुत्पद्यते वेदयितं
 सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न नित्यमिति
 समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुखमिति समनु-
 पश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।
 नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्त-
 मिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति
 समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति
 समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति
 समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति
 समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न व्यवदानामिति
 समनुपश्यति । नोत्पापदइति समनुपश्यति । न निरोधइति

समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साऽश्रवमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न निःक्षेपमिति समनुपश्यति । न सौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसार इति समनुपश्यति । न निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न कायं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न कायं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न कायं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न कायं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न कायं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न कायं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कायं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न कायं नाम निरोधइति समनुपश्यति । न कायं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न कायं

नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कायं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न कायं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम साऽश्रवमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न कायं नाम निःक्षेपमिति समनुपश्यति । न कायं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न कायं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संसार इति समनुपश्यति । न कायं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न स्पृष्टव्यं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निरोध-

इति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संसार इति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न कायविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-

पश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न काय-
विज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामो-
त्पादइति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनु-
पश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न
कायविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम साऽवद्यमिति
समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति ।
न कायविज्ञानं नाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्षेपमिति
समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निःक्षेपमिति समनुपश्यति ।
न कायविज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संसार-
इति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनु-
पश्यति ।

न कायसंस्पर्शं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं
नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम सुखमिति
समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न
कायसंस्पर्शं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽना-
त्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम शान्तमिति समनुपश्यति ।
न कायसंस्पर्शं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं
नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽशून्यमिति
समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न

कायसंस्पर्शं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम साश्रवमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निःक्लेशमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संसारइति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

यदपि तत् कायस्पर्ष्टव्यं कायविज्ञानं कायसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा । तदपि नाम न नित्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । सुखमिति न समनुपपद्यति । दुःखमिति न समनुपपद्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपद्यति ।

नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति समनुपश्यति । नोत्पादमिति समनुपश्यति । न निरोधमिति समनुपश्यति । न विविक्रममिति समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साश्रवमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न निःक्षेपमिति समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसारमिति समनुपश्यति । न निर्व्वानमिति समनुपश्यति ।

न मनोनाम नित्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न मनोनाम सुखमिति समनुपश्यति । न मनोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न मनोनाम शान्तमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न मनोनाम शून्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न मनोनाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न मनोनाम प्रणिहितमिति

समनुपश्यति । न मनोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न मनोनाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न मनोनामोत्पादइति समनुपश्यति । न मनोनाम निरोधइति समनुपश्यति । न मनोनाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न मनोनाम कुशलमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न मनोनाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न मनोनाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न मनोनाम निःक्लेशमिति समनुपश्यति । न मनोनाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न मनोनाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संसारमिति समनुपश्यति । न मनोनाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न धर्माक्षाम नित्यादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽनित्यादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम सुखादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम दुःखादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽऽत्मानदिति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽनात्मानदिति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम शान्तादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽशान्तादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम शून्यादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽशून्यादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम निमित्तादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽनिमित्तादिति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम प्रणिहिता-

इति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽप्रणिहिताइति समनुपश्यति ।
 न धर्माक्षाम संकृताइति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽसंकृताइति
 समनुपश्यति । न धर्माक्षाम संक्षेपाइति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम
 व्यवदानाइति समनुपश्यति । न धर्माक्षामोत्पादाइति समनुपश्यति ।
 न धर्माक्षामा निरोधाइति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम विविक्ता-
 इति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽविविक्ताइति समनुपश्यति । न
 धर्माक्षाम कुशलाइति समनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽकुशलाइति
 समनुपश्यति । न धर्माक्षाम सावद्याइति समनुपश्यति । न धर्मा-
 क्षामाऽनवद्याइति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम साश्रवाइति समनु-
 पश्यति । न धर्माक्षामाऽनाश्रवाइति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम
 संक्षेपाइति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम निःक्षेपाइति समनुपश्यति ।
 न धर्माक्षाम लौकिकाइति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम लोको-
 त्तराइति समनुपश्यति । न धर्माक्षाम संसाराइति समनुपश्यति ।
 न धर्माक्षाम निर्वाणाइति समनुपश्यति ।

न मनोविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न मनो-
 विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम
 सुखमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-
 पश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
 नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम शान्तमिति
 समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति ।
 न मनोविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
 नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम निमित्त-

मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनु-
पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
न मनोविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न मनो-
विज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामा-
ऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम संक्षेपमिति
समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति ।
न मनोविज्ञानं नामोत्पादमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं
नाम निरोधमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम विविक्त-
मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनु-
पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न मनो-
विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम
साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति
समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति ।
न मनोविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं
नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम निःक्षेपमिति
समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति ।
न मनोविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न मनो-
विज्ञानं नाम संसारमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम
निर्व्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न मनः संस्पृशं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्पृशं
नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्पृशं नाम सुखमिति
समनुपपद्यति । न मनः संस्पृशं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न मनः

[illegible]

यदपि तन्मनो धर्म्ममनो विज्ञानमनः संस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते ।
 वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न
 नित्यमिति समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुख-
 मिति समनुपश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनु-
 पश्यति । नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति ।
 नाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति ।
 नाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति ।
 नाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति ।
 नाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति ।
 नाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति ।
 न व्यवदानमिति समनुपश्यति । नोत्पादमिति समनुपश्यति ।
 न निरोधइति समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति ।
 नाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति ।
 नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति ।
 नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साऽऽश्रवमिति समनुपश्यति ।
 नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्लेशइति समनुपश्यति ।
 न निःक्लेशइति समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति ।
 न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसारमिति समनुपश्यति ।
 न निर्व्वानमिति समनुपश्यति ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
 च्छरंक्षाच्च प्रज्ञापारमितां तच्च बोधिसत्त्वं तच्च बोधिसत्त्वनाम न
 संस्कृतधातौ समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतधातौ समनुपश्यति । तत्कस्य

हेतोस्तथा हि सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितानाम न समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति । न सम्यक् प्रक्षीणभावनायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

नर्द्धिपादभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

नेन्द्रियभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न च बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

अध्यात्मशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

वशिष्टांशशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

अत्यन्तशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वानाम समनुपश्यति । न बद्धं समनुपश्यति । न बद्धानाम समनुपश्यति ।

अनुपलब्धशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपस्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनु-

शून्यताविमोक्षमुख्यभावमतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च
प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनु-

पश्यति । न बोधिषत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिषत्त्वनाम समनु-
पश्यति । न बद्धं समनुपश्यति । न बद्धनाम समनुपश्यति ।

आनिमित्तविमोक्षभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्तनाम समनुपश्यति । न बद्धं समनुपश्यति । न बद्धनाम समनुपश्यति ।

अप्रणिहितविमोक्षभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बद्धं समनुपश्यति । न बद्धनाम समनुपश्यति ।

अभिज्ञाभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बद्धनाम समनुपश्यति ।

समाधिभावनतयै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापार-
मितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न
बोधिषत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिषत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं
समनुपश्यति । स बद्धनाम समनुपश्यति ।

धारणौमुखभावनायै प्रज्ञापरमितायां चरति । न च प्रज्ञा-
पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।
न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न
बद्धं समनुपश्यति । न बद्धनाम समनुपश्यति ।

दृश्य तथागतबलभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

चतुर्वैशारद्यभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

प्रतिषम्बिद्धावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

आवेष्टिकबुद्धधर्मभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति । अन्यत्र सर्वाकारज्ञतामनसिकारात् ।

तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्माणां धर्मलक्षणं सुप्रतिबिद्धं भवति । यच्च धर्माणां धर्मलक्षणं तच्च संक्षिप्यते न व्यवदायते । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतानामसङ्केतिकीधर्मप्रज्ञप्तिरवबोद्धव्या । स नामसङ्केतिकी धर्माणां प्रज्ञप्तिमवबुध्य न रूपमभिनवेक्ष्यते । न

वेदनामभिवेक्ष्यते । न संस्कारानभिवेक्ष्यते । न विज्ञानमभिवेक्ष्यते । न चक्षुरभिवेक्ष्यते । न रूपमभिवेक्ष्यते । न चक्षुर्विज्ञानमभिवेक्ष्यते । न चक्षुः संस्पर्शमभिवेक्ष्यते । यदपि तच्चक्षुरूपचक्षुर्विज्ञान चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिवेक्ष्यते । न ओत्रमभिवेक्ष्यते । न शब्दमभिवेक्ष्यते । न ओत्रविज्ञानमभिवेक्ष्यते । न ओत्रसंस्पर्शमभिवेक्ष्यते । यदपि तच्छ्रोत्रशब्द ओत्रविज्ञान ओत्रसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिवेक्ष्यते । न घ्राणमभिवेक्ष्यते । न गन्धानभिवेक्ष्यते । न घ्राणविज्ञानमभिवेक्ष्यते । न घ्राणसंस्पर्शमभिवेक्ष्यते । यदपि घ्राणगन्ध घ्राणविज्ञान घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिवेक्ष्यते । न जिह्वामभिवेक्ष्यते । न रसानभिवेक्ष्यते । न जिह्वाविज्ञानमभिवेक्ष्यते । न जिह्वासंस्पर्शमभिवेक्ष्यते । यदपि तज्जिह्वा रस जिह्वाविज्ञान जिह्वासंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा असुखाऽदुःखं तदपि नाऽभिवेक्ष्यते । न कायमभिवेक्ष्यते । न स्पृष्टव्यमभिवेक्ष्यते । न कायविज्ञानमभिवेक्ष्यते । न कायसंस्पर्शमभिवेक्ष्यते । यदपि तत्कायस्पृष्टव्य कायविज्ञान कायसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिवेक्ष्यते । न मनोऽभिवेक्ष्यते । न धर्मानभिवेक्ष्यते । न मनोविज्ञानमभिवेक्ष्यते । न मनःसंस्पर्शमभिवेक्ष्यते । यदपि तन्मनोधर्म मनोविज्ञान मनःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाऽभिवेक्ष्यते ।

संस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । असंस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
दानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । शीलपारमितायां नाऽभि-
निवेक्ष्यते । चान्तिपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वीर्यपारमितायां
नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञापार-
मितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । न नाऽत्यन्तेऽपि लक्षणेष्वप्यासां नाऽभि-
निवेक्ष्यते । बोधिकाये नाऽभिनिवेक्ष्यते । मांसचक्षुषि नाऽभि-
निवेक्ष्यते । दिव्यचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञाचक्षुषि नाऽभि-
निवेक्ष्यते । धर्मचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । बुद्धचक्षुषि नाऽभि-
निवेक्ष्यते । अभिज्ञापारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अध्यात्मशून्य-
तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वहिर्धा शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
अध्यात्मवह्निर्धाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यताशून्यतायां
नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । परमार्थशून्य-
तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । संस्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । असं-
स्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अत्यन्तशून्यतायां नाऽभिनिवे-
क्ष्यते । अनवराऽद्यशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अनवकारशून्यतायां
नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रकृतिशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । सर्वधर्म-
शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । स्वलक्षणशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
अनुपलम्भशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावशून्यतायां नाऽभि-
निवेक्ष्यते । स्वभावशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावस्वभावशून्य-
तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । सूक्ष्मपक्षानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । सम्यक्-
प्रज्ञाणेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अद्विपादेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । इन्द्रि-
येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । बलेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । बोधक्षेत्रेषु नाऽभि-

निवेक्ष्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । आर्यसत्येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रमाणेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । आरूप्यसमापत्तिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टसु विमोक्षेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । नवस्वनुपूर्वविहारेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । आनिमित्ते नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रणिहिते नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभिज्ञासु नाऽभिनिवेक्ष्यते । समाधिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । धारणीमुखेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । दशतथागतबलेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । चतुर्षु वैशारद्येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । चतसृषु प्रतिसम्मितु नाऽभिनिवेक्ष्यते । महामैत्र्यां नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाकरुणायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टादशावेणिक बुद्धधर्मेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । तथतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । भूतकोट्यां नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाभिनिवेक्ष्यते । सत्वपरिपाके नाऽभिनिवेक्ष्यते । बुद्धचेचपरिशुद्धौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । उपायकौशले नाऽभिनिवेक्ष्यते । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ते सर्वधर्मान् संविद्यन्ते । यज्ञाऽभिनिविशेत् । येन वा ऽभिनिविशेत् । यत्र वा ऽभिनिविशेत् ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनभिनिविष्टः सर्वधर्मेषु प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितायां बद्धते । शीलपारमितायां विबद्धते । चान्तिपारमितायां विबद्धते । वीर्यपारमितायां विबद्धते । ध्यानपारमितायां विबद्धते । प्रज्ञापारमितायां विबद्धते । बोधिसत्त्वस्याममवक्रामत्यवेवर्त्तिकां भूमिमाक्रामात्यभिज्ञाः परिपूर्य्य बुद्धचेचण बुद्धचेचं संक्रामति । सत्त्वान् परिपाठयन् बुद्धान् भगवतः सत्कुर्वन् गुरू कुर्वन् मानयन् पूजयन् बुद्धचेच परिशोधनतायै ।

बुद्धानां भगवतां दर्शनाये तांश्च भगवतो बृह्दायैः कुशलमूलै-
राकाङ्क्षिष्यन्ते । तान् बुद्धान् भगवतः सत्कर्तुं गुरुकर्तुं मानयितुं
पूजयितुं तानि वाऽस्य कुशलमूलानि प्रादुर्भविष्यन्ति । तैरेव-
कुशलमूलैः तेषां बुद्धानां भगवतामन्तिके प्रादुर्भविष्यन्ति । तेषाञ्च
बुद्धानां भगवतामन्तिके धर्मं श्रोष्यन्ति । यथा श्रुतस्य सधर्मान्जालो-
च्छेद्यते । यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्भोक्ष्यते । धारणी-
मुखानि च प्रतिलिप्यते । समाधिसुखानि च प्रतिलिप्यते ।

एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरतानाम् सङ्केतिकीधर्मप्रज्ञाभिरवबोद्धव्या । यः पुनः सुभृतिरेवमाह
बोधिसत्त्वो महामत्त्व इति भगवन्मुच्यते । तत् किं मन्यसे सुभृते रूपं
बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभृते ऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते रूपे बोधिसत्त्व इति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे
रूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभृते आरूपि बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
नाह । तत् किं मन्यसे सुभृते वेदना बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अन्यत्र वेदनायां
बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभृते वेदनायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे वेदनेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अवेदना

बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते संज्ञा बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत्र संज्ञाया बोधिसत्त्वदति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे संज्ञायां
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संज्ञेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंज्ञा बोधिसत्त्वदति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारेषु बोधिसत्त्व-
दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे संस्कारा इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारा बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानं बोधि-
सत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवान् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाने बोधिसत्त्वदति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे विज्ञानमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानो बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्बोधिसत्त्वदति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अन्यत्र चक्षुषो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुषि बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुरिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अचक्षुर्व्वी बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ओचं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओत्राद्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचे
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते
 बोधिसत्त्वे ओचमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अओचो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भग-
 वन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भग-
 वन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽघ्राणो बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 जिह्वा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जिह्वाया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिह्वायां बोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

जिह्वा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिह्वो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र कायाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते काये बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे काय इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रमनसः बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनसि बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मन इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनस्को बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपं बोधिसत्त्व इति । प्राह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपे बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दो बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
शब्दाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते शब्दे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे शब्दइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दो
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धो बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 गन्धाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते गन्धे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्ध इति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अगन्धो
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसोबोधिसत्त्वरति ।
आह गोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
रसाद्बोधिसत्त्वरति । आह गोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते रसेबोधिसत्त्वरति । आह गोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रसरति । आह
गोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरसो-
बोधिसत्त्वरति । आह गोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते स्यर्गोबोधिसत्त्व इति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यत्र स्पर्शाद्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्श
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अस्पर्शाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्माबोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
धर्मैर्भ्यो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते धर्मेषु बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्मा इति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातुर्वीधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
चक्षुर्धातोर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातु-
रिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अचक्षुर्धातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातुर्वीधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र

रूपधातोर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपधातुर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्विज्ञानधातुर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुर्विज्ञानधातुर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचधातुर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र ओचधातोर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओचधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचधातुर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातुर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातोर्व्वाधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दधातौ बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे शब्दधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दधातुर्व्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचविज्ञानधातुर्व्वोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यत्र ओचविज्ञानधातुर्व्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचविज्ञानधातौ बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते बोधिसत्त्वे ओचविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचविज्ञानधातुर्व्वोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणधातुर्व्वोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
प्राणधातुर्व्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे प्राण-
धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अप्राणधातुर्व्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धधातुर्व्वोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र

गन्धधातुर्व्याधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्धधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अगन्धधातुर्व्याधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणविज्ञानधातुर्व्यधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यत्र प्राणविज्ञानधातोर्व्यधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणविज्ञानधातौ बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते बोधिसत्त्वे प्राणविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अप्राणविज्ञानधातुर्व्यधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाधातुर्व्याधिषत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
जिज्ञाधातुर्व्याधिषत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाधातौ बोधिषत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिषत्त्वे जिज्ञाधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञाधातुर्व्याधिषत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते रसधातुर्व्याधिसत्त्वइति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते-
 ऽन्यत्र रसधातोर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसधातौ बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 बोधिसत्त्वे रसधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते अरसधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाविज्ञानधातु-
 र्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाविज्ञानधातौ
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञाविज्ञानधातु-
 र्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातुर्वीधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 कायधातोर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे काय-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अकायधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्टव्यधातुर्वीधिसत्त्वइति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 स्पृष्टव्यधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्टव्यधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्य-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अस्पृष्टव्यधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातुर्बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूतेऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातौ
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 मनोधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनो-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अमनोधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवीधातुर्बोधिषत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यच्च पृथिवीधातोर्बोधिषत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवीधातौ बोधिषत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिषत्त्वे पृथिवीधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अपृथिवीधातुर्बोधिषत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽध्यातुर्बोधि-

सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यथाऽभ्यातोर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽभ्यातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेबोधिसत्त्वेऽभ्यातुरिति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽनभ्या-
तुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते तेजोधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रतेजोधातोर्वीधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
तेजोधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुरिति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजोधातु-
र्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते वायुधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र वायुधातोर्वीधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते वायुधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वायुधातुरिति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अवायुधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते आकाशधातुर्वीधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यथा-

काशधातुर्बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आकाशधातौ बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे आकाशधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनाकाशधातुर्बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं । भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानधातौर्बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे विज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्या बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राविद्याया-
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्यायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वेऽविद्येति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽनविद्यो-
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रसंस्कारेभ्योबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारेषु बोधिमत्त्व-

इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संस्कारादिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान बोधिसत्त्वं इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाने बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नामरूपं बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र नामरूपाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नामरूपेबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे नामरूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनामरूपोबोधिषत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडायतनं बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र षडायतनाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडायतने बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे षडायतनमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते अषडाद्यतनोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्य-
त्रस्पर्शाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्ग बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेस्पर्गइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र वेदनाया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते दृष्ट्या बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र दृष्ट्याया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते दृष्ट्यायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे दृष्टेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अदृष्ट्याबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते उपादानं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानाद्बोधि-
 मत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 उपादाने बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे उपादानमिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानोबोधिमत्त्व-
 दिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते भवोबोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र भवादोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते भवे बोधिमत्त्वदिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधि-
 मत्त्वे भवदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अभवोबोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातिर्व्योधिमत्त्वदिति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जाते-
 र्व्योधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते जातौबोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जातिरिति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातिर्बो-
 धिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते जरामरणं बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
 नाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जरामरणाद्बोधिमत्त्वदिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरा-

मरणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपस्यतयासाबोधिसत्त्व
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र रूपस्यतयासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपस्यतयासा बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे रूपस्यतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपस्यतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदना ।
तथतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रवेदनातथतासाबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-
तथतासा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते या संज्ञातथतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संज्ञातथतासाबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

संज्ञातयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संज्ञातयतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंज्ञातयतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते या संस्कारतयतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संस्कारतयताया-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते संस्कारतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेसंस्कार-
तयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते असंस्कारतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानतयतासाबोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र विज्ञानतयतायाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानतयतायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेविज्ञानतयतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानतयतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
या चक्षुस्तयतासा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुस्तयताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुस्तयतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुस्तथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुस्तथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओचस्तथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यच ओचतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचतथताया
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओचतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचतथतो बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यच घ्राणतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणतथताया
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे घ्राणतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अघ्राणतथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिज्ञातथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यच्च जिज्ञातयताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञातयतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञातयतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायतयता सा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यच्च कायतयताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायतयतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायतयतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनस्तयता सा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यच्च मनस्तयताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनस्तयतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनस्तयता इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनस्तयतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपतथता सा बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र रूपतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते अरूपतथतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या शब्दतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दतथतायां बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते बोधिसत्त्वे शब्दतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दतथतो बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या गन्धतथता सा बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र गन्धतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे गन्धतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्

किं मन्यसे सुभूते अगन्धतथतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रसतथता सा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र रसतथताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसतथतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रसतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरसतथतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यास्पर्शतथताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र स्पर्शतथताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्शतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्शतथतो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या धर्मतथता सा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र धर्मतथताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मतथतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्म्मतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्म्मतथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या चक्षुर्धातुस्तथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुर्धातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुर्धातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपधातुतथता बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र रूपधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या चक्षुर्विज्ञानधातुतथता
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 चक्षुर्विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुतथ-
 तेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अचक्षुर्विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओचधातुतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओचधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओच-
 धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओचधातुतथतेति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओच-
 धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या शब्दधातुतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दधातु-
 तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे शब्दधातुतथतेति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दधातुतथतो-
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओचविज्ञानधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओचविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओचविज्ञानधातु-तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या प्राणधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र प्राणधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणधातु-तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे प्राणधातुतथेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अप्राणधातुतथतो-बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या गन्धधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र गन्धधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धधातु-तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्धधातुतथेति । आह नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अगन्धधातुतथतो-
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणविज्ञानधातुतथता सा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वदति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
घ्राणविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अघ्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिह्वाधातुतथता सा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिह्वाधातुतथताया बोधिसत्त्वदति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिह्वा-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जिह्वाधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिह्वा-
धातुतथतोबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रसधातुतथता सा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र रसधातुतथताया बोधिसत्त्वदति । आह

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसधातु-
तायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रसधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरसधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिज्ञाधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानत-
थतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अजिज्ञाविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या स्पृष्टव्यधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यच्च स्पृष्टव्यधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्टव्य-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पृष्टव्य-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायविज्ञानधातुतथता
सा बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायविज्ञानधातुतथताया बोधिमत्त्वदिति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते काय-
विज्ञानधातुतथतायां बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे कायविज्ञानधातु-
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अकायविज्ञानधातुतथतोबोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनोधातुतथता
मा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यच्च मनोधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथतेति । आह

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनोधातु-
तथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या धर्मधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र धर्मधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनोविज्ञानधातुतथता
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनोविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
मनोविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातु-
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अमनोविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या पृथिवीधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र पृथिवीधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवी-

धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अपृथिवी-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ऽध्यातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राऽध्यातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽध्यातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ऽध्यातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽनध्यातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या तेजोधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र तेजोधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते तेजोधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजो-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वायुधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

• मन्यसे सुभूते अन्यत्र वायुधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वायुधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वायुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवायुतथतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या आकाशधातुतथता-
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्राकाशधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आकाश-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे आकाशधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनाकाश-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञान-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ऽविद्यातथता सा ,
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्राविद्यातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्यातथतायां
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे अविद्यातथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनविद्यातथतोबोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या संस्कारतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र संस्कारतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारतथतायां
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संस्कारतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान-
 तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानतथतेति । आह नोहीदं

● भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या नामरूपतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र नामरूपतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नाम-
रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे नामरूपतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनामरूपतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या षडायतनतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र षडायतनतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडायतनतथतायां बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे षडायतनतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अषडायतनतथतोबोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या स्पर्शतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र स्पर्शतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शतथतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्शतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदनातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र वेदनातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या दृष्ट्यातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र दृष्ट्यातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते दृष्ट्यातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे दृष्ट्यातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अदृष्ट्यातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या उपादानतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

• मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते उपादान-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे उपादानतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या भवतथता सा बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र भवतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते भवतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे भवतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते अभवतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जातितथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जातितथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातितथतायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जातितथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातितथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जरामरणतथता •
 सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जरामरणतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरामरणतथतायां
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणतथतो बोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं* मन्यसे सुभूते अर्थवशं सम्यग्ज्ञेवं
 वदसि† ।

न रूपं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वइति । न रूपे
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेरूपमिति । नाऽरूपोबोधिसत्त्वइति ।
 न वेदनाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनाया बोधिसत्त्वइति । न
 वेदनायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे वेदनेति । नाऽवेदनो-

* मन्यसे इत्यधिकं प्रतिभाति किन्तु पुस्तक चतुष्टयेऽपि विद्यते ।

† अर्थस्य विषयस्य रूपादेर्विशमधीनं पश्यन् जानन् इत्यर्थः । विषया-
 स्तित्वमङ्गीकृत्य किमेतद्वदसौति भगवतः प्रश्नाऽभिप्रायः ॥ वाङ्मास्तित्व वादिनां
 मते विषयस्य प्रत्यक्षं प्रति कारुण्यत्वाभ्युपगमात् त्वया यदिज्ञानस्य विषय-
 धीनत्वमभ्युपगम्यते तदा वाङ्मास्तित्वं बलादापतति तथाच श्रुण्वतावाद
 भङ्गप्रसङ्गः इति हृदयम् ।

‡ बोधिसत्त्वस्य रूपाद्यन्यत्वादिकं किं विषयस्य परमार्थं सत्त्वाप्रयुक्तं इति
 प्रश्नप्रपञ्चाभिप्रायः ।

बोधिसत्त्वइति । न संज्ञाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संज्ञायाबोधि-
सत्त्वइति । न संज्ञायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे संज्ञेति ।
नाऽसंज्ञोबोधिसत्त्वइति । न संस्काराबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वइति । न संस्कारेषु बोधिसत्त्वइति । नाऽ-
संस्कारोबोधिसत्त्वइति । न विज्ञानं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
विज्ञानाद्बोधिसत्त्वइति । न विज्ञाने बोधिसत्त्वइति । नाऽविज्ञानो-
बोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुषो बोधिसत्त्वइति । न
चक्षुषि बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे चक्षुरिति । नाऽचक्षुर्बोधि-
सत्त्वइति । न श्रोत्रं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र श्रोत्राद्बोधिसत्त्वइति ।
न श्रोत्रबोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रमिति । नाऽश्रोत्रोबोधि-
सत्त्वइति । न घ्राणं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वइति ।
न घ्राणे बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे घ्राणमिति । नाऽघ्राणो
बोधिसत्त्वइति । न जिह्वा बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिह्वाया-
बोधिसत्त्वइति । न जिह्वायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
जिह्वेति । नाऽजिह्वोबोधिसत्त्वइति । न कायाबोधिसत्त्वइति ।
नाऽन्यत्रकायाद्बोधिसत्त्वइति । न कायेबोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
कायइति । नाऽकायो बोधिसत्त्वइति । न मनोबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
मनसोबोधिसत्त्वइति । न मनसि बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
मनइति । नाऽमनो बोधिसत्त्वइति ।

न रूपं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वइति । न रूपे
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूपमिति । नाऽरूपो बोधिसत्त्वइति ।

न शब्दो बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र शब्दाद्बोधिसत्त्व इति । न शब्दे
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे शब्द इति । नाऽशब्दो बोधिसत्त्व इति ।
 न गन्धो बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र गन्धाद्बोधिसत्त्व इति । न गन्धे
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे गन्ध इति । नाऽगन्धो बोधिसत्त्व-
 इति । न रसो बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र रसाद्बोधिसत्त्व इति ।
 न रसे बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे रस इति । नाऽरसो
 बोधिसत्त्व इति । न स्पर्शा बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिसत्त्व-
 इति । न स्पर्शे बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे स्पर्श इति । नाऽ-
 स्पर्शो बोधिसत्त्व इति । न धर्मा बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र धर्मभ्यो-
 बोधिसत्त्व इति । न धर्मेषु बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे धर्मा-
 इति । नाऽधर्मा बोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्धातुर्बोधिसत्त्व इति ।
 नाऽन्यत्र चक्षुर्धातुर्बोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्धातोर्बोधिसत्त्व इति ।
 न बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुरिति । नाऽचक्षुर्धातुर्बोधिसत्त्व इति । न रूप-
 धातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र रूपधातुर्बोधिसत्त्व इति । न रूपधातौ
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे रूपधातुरिति । नाऽरूपधातु-
 र्बोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र चक्षु-
 र्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति । न चक्षुर्विज्ञानधातौ बोधिसत्त्व इति ।
 न बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । नाऽचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व-
 इति । न श्रोत्रधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र श्रोत्रधातुर्बोधिसत्त्व-
 इति । न श्रोत्रधातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रधातु-
 रिति । नाऽश्रोत्रधातुर्बोधिसत्त्व इति । न शब्दधातुर्बोधिसत्त्व इति ।
 नाऽन्यत्र शब्दधातुर्बोधिसत्त्व इति । न शब्दधातौ बोधिसत्त्व इति ।

न बोधिसत्त्वे शब्दधातुरिति । नाऽशब्दधातुर्बोधिसत्त्व इति । न
 श्रोत्रविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातोर्बोधि-
 सत्त्व इति । न श्रोत्रविज्ञानधातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्र-
 विज्ञानधातुरिति । नाऽश्रोत्रविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति । न घ्राण-
 धातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र घ्राणधातोर्बोधिसत्त्व इति । न घ्राण-
 धातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे घ्राणधातुरिति । नाऽघ्राण-
 धातुर्बोधिसत्त्व इति । न गन्धधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र गन्ध-
 धातोर्बोधिसत्त्व इति । न गन्धधातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे
 गन्धधातुरिति । नाऽगन्धधातुर्बोधिसत्त्व इति । न घ्राणविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र घ्राणविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्व इति । न घ्राण-
 विज्ञानधातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-
 रिति । नाऽघ्राणविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति । न जिह्वाधातुर्बोधि-
 सत्त्व इति । नाऽन्यत्र जिह्वाधातोर्बोधिसत्त्व इति । न जिह्वाधातौ
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुरिति । नाऽजिह्वाधातु-
 र्बोधिसत्त्व इति । न रसधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र रसधातोर्बोधि-
 सत्त्व इति । न रसधातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे रसधातुरिति ।
 नाऽरसधातुर्बोधिसत्त्व इति । न जिह्वाविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति ।
 नाऽन्यत्र जिह्वाविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्व इति । न जिह्वाविज्ञानधातौ-
 बोधिसत्त्व इति । न बोधिसत्त्वे जिह्वाविज्ञानधातुरिति । नाऽजिह्वा-
 विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्व इति । न कायधातुर्बोधिसत्त्व इति । नाऽन्यत्र
 कायधातोर्बोधिसत्त्व इति । न कायधातौ बोधिसत्त्व इति । न बोधि-
 सत्त्वे कायधातुरिति । नाऽकायधातुर्बोधिसत्त्व इति । न स्पृश्यधातु-

र्ब्वाधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातोर्ब्वाधिसत्त्वइति । न स्पृष्ट-
व्यधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुरिति । नाऽ-
स्पृष्टव्यधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति । न कायविज्ञानधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति ।
नाऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्ब्वाधिसत्त्वइति । न कायविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । नाऽकाय-
विज्ञानधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति । न मनोधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति । नाऽ-
न्यत्रमनोधातोर्ब्वाधिसत्त्वइति । न मनोधातौ बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे मनोधातुरिति । नाऽमनोधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति । न
धर्मधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मधातोर्ब्वाधिसत्त्वइति । न
धर्मधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मधातुरिति । नाऽधर्म-
धातुर्ब्वाधिसत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
मनोविज्ञानधातोर्ब्वाधिसत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातौ बोधिसत्त्व-
इति । नाऽमनोविज्ञानधातुर्ब्वाधिसत्त्वइति ।

न पृथिवीधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोर्बोधि-
सत्त्वइति । न पृथिवीधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे पृथिवी-
धातुरिति । नाऽपृथिवीधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽभ्यातुर्बोधिसत्त्वा-
इति । नाऽन्यत्राऽभ्यातोर्बोधिसत्त्वइति । नाऽभ्यातौ बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वेऽभ्यातुरिति । नाऽनभ्यातुर्बोधिसत्त्वइति । न तेजोधातु-
र्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र तेजोधातोर्बोधिसत्त्वइति । न तेजोधातौ
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेतेजोधातुरिति । नाऽतेजोधातुर्बोधि-
सत्त्वइति । न वायुधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वायुधातोर्बोधि-
सत्त्वइति । न वायु धातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे वायुधातु-

रिति । नाऽवायुधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रऽऽकाशधातोर्बोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातौ बोधिसत्त्वइति । नबोधिसत्त्वे आकाशधातुरिति । नाऽनाऽऽकाशधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

न विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोर्बोधि-
सत्त्वइति । न विज्ञानधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे विज्ञान-
धातुरिति । नाऽविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽविद्याबोधिसत्त्वइति ।
नाऽन्यत्राऽविद्याया बोधिसत्त्वइति । नाऽविद्यायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वेऽविद्येति । नाऽनविद्योर्बोधिसत्त्वइति । न संस्काराबोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वइति । न संस्कारेषु बोधि-
सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेसंस्कारादिति । नाऽसंस्कारोर्बोधिसत्त्वइति ।
न विज्ञानं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रविज्ञानाद्बोधिसत्त्वइति ।
न विज्ञाने बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेविज्ञानमिति । नाऽविज्ञानो
बोधिसत्त्वइति । न नामरूपं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र नामरूपा-
द्बोधिसत्त्वइति । न नामरूपे बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे नाम-
रूपमिति । नाऽनामरूपोर्बोधिसत्त्वइति । न षडायतनं बोधिसत्त्व-
इति । नाऽन्यत्र षडायतनाद्बोधिसत्त्वइति । न षडायतनेर्बोधिसत्त्व-
इति । न बोधिसत्त्वे षडायतनमिति । नाऽषडायतनो बोधिसत्त्वइति ।
न स्पर्शाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिसत्त्वइति । न स्पर्शं
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे स्पर्शइति । नाऽस्पर्शाबोधिसत्त्वइति ।
न वेदनाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनाया बोधिसत्त्वइति । न वेद-
नायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेवेदनेति । नाऽवेदनोर्बोधिसत्त्व-
इति । न तृष्णाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र तृष्णाया बोधिसत्त्वइति ।

न दृग्भावा बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे दृग्णेति । नाऽदृग्णोबोधि-
सत्त्वइति । नोपादानं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रोपादानाद्बोधिसत्त्व-
इति । नोपादाने बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे उपादानमिति ।
नाऽनुपादानो बोधिसत्त्वइति । न भवोबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र-
भवादोबोधिसत्त्वइति । न भवे बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे भव-
इति । नाऽभवोबोधिसत्त्वइति । न जातिर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
जातेर्बोधिसत्त्वइति । न जातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे-
जातिरिति । नाऽजातिर्बोधिसत्त्वइति । न जरामरणं बोधिसत्त्व-
इति । नाऽन्यत्र जरामरणाद्बोधिसत्त्वइति । न जरामरणे बोधि-
सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । नाऽजरामरणोबोधि-
सत्त्वइति । न रूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वेरूपतथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । न वेदनातथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनातथताया बोधिसत्त्वइति । न
वेदनातथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति ।
नाऽवेदनातथतोबोधिसत्त्वइति । न संज्ञातथता बोधिसत्त्वइति ।
नाऽन्यत्र संज्ञातथतायाः बोधिसत्त्वइति । न संज्ञातथतायां बोधि-
सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे संज्ञातथतेति । नाऽसंज्ञातथतोबोधि-
सत्त्वइति । न संस्कारतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कार-
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे संस्कारतथतेति । नाऽसंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।
न विज्ञानतथताबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथतायाबोधि-

सत्त्वइति । न विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे विज्ञानतथतेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुस्तथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुस्तथतायाबोधि-
सत्त्वइति । न चक्षुस्तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे चक्षु-
स्तथतेति । नाऽचक्षुस्तथतोबोधिसत्त्वइति । न ओचतथता बोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र ओचतथतायाबोधिसत्त्वइति । न ओचतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे ओचतथतेति । नाऽओचतथतो
बोधिसत्त्वइति । न घ्राणतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रघ्राणतथ-
ताया बोधिसत्त्वइति । न घ्राणतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे घ्राणतथतेति । नाऽघ्राणतथतोबोधिसत्त्वइति । न जिह्वातथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिह्वातथताया बोधिसत्त्वइति । न
जिह्वातथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वातथतेति ।
नाऽजिह्वातथतोबोधिसत्त्वइति । न कायतथता बोधिसत्त्वइति ।
नाऽन्यत्र कायतथताया बोधिसत्त्वइति । न कायतथतायां बोधि-
सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायतथतेति । नाऽकायतथतोबोधिसत्त्व-
इति । न मनस्तथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनस्तथताया
बोधिसत्त्वइति । नमनस्तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
मनस्तथतेति । नाऽमनस्तथतोबोधिसत्त्वइति ।

न रूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपतथताया बोधि-
सत्त्वइति । न रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूप-
तथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । न शब्दतथता बोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र शब्दतथतायाबोधिसत्त्वइति । न शब्दतथ-

तायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे शब्दतथतेति । नाऽशब्दतथतो-
बोधिसत्त्वइति । न गन्धतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र गन्धतथ-
तायांबोधिसत्त्वइति । न गन्धतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे गन्धतथतेति । नाऽगन्धतथतोबोधिसत्त्वइति । न रसतथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसतथतायांबोधिसत्त्वइति । न रसतथ-
तायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रसतथतेति । नाऽरसतथतो-
बोधिसत्त्वइति । न स्पर्शतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शतथ-
ताया बोधिसत्त्वइति । न स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे स्पर्शतथतेति । नाऽस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति । न धर्मतथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मतथताया बोधिसत्त्वइति । न धर्म-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मतथतेति । नाऽधर्म-
तथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुर्धातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुर्धातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न चक्षुर्धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे चक्षुर्धातुतथतेति । नाऽचक्षुर्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न
रूपधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपधातुतथतायांबोधि-
सत्त्वइति । न रूपधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूप-
धातुतथतेति । नाऽरूपधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुर्विज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षु-
र्विज्ञानधातुतथतायांबोधिसत्त्वइति । न चक्षुर्विज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुतथतेति । नाऽचक्षु-
र्विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रधातुतथता बोधिसत्त्व-

इति । नाऽन्यत्र ओचधातुतयतायाबोधिसत्त्वइति । न ओचधातु-
तयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे ओचधातुतयतेति ।
नाऽओचधातुतयतो बोधिसत्त्वइति । न शब्दधातुतयता बोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र शब्दधातुतयतायाबोधिसत्त्वइति । न शब्द-
धातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे शब्दधातुतयतेति ।
नाऽशब्दधातुतयतोबोधिसत्त्वइति । न ओचविज्ञानधातुतयता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र ओचविज्ञानधातुतयतायाबोधिसत्त्वइति ।
न ओचविज्ञानधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे ओच-
विज्ञानधातुतयतेति । नाऽओचविज्ञानधातुतयतो बोधिसत्त्वइति ।
न घ्राणधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रघ्राणधातुतयताया
बोधिसत्त्वइति । न घ्राणधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे घ्राणधातुतयतेति । नाऽघ्राणधातुतयतोबोधिसत्त्वइति । न
गन्धधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रगन्धधातुतयतायाबोधि-
सत्त्वइति । न गन्धधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
गन्धधातुतयतेति । नाऽगन्धधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न घ्राणविज्ञानधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राण-
विज्ञानधातुतयतायाबोधिसत्त्वइति । न घ्राणविज्ञानधातुतयतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुतयतेति । नाऽघ्राण-
विज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जिह्वाधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रजिह्वाधातुतय-
तायाबोधिसत्त्वइति । न जिह्वाधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुतयतेति । नाऽजिह्वाधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न रसधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसधातुतयताया-
बोधिसत्त्वइति । न रसधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
रसधातुतयेति । नाऽरसधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जिज्ञाविज्ञानधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिज्ञा-
विज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । न जिज्ञाविज्ञानधातुतयतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुतयेति । ना-
ऽजिज्ञाविज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न कायधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र कायधातुतयताया-
बोधिसत्त्वइति । न कायधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
कायधातुतयेति । नाऽकायधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न स्पृष्टव्यधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातु-
तयताया बोधिसत्त्वइति । न स्पृष्टव्यधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतयेति । नाऽस्पृष्टव्यधातुतयतोबोधिसत्त्व-
इति ।

न कायविज्ञानधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र काय-
विज्ञानधातुतयतायाबोधिसत्त्वइति । न कायविज्ञानधातुतयतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतयेति । नाऽकाय-
विज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनोधातुतयताया-
बोधिसत्त्वइति । न मनोधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे मनोधातुतयेति । नाऽमनोधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न धर्मधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मधातुतयताया-

बोधिसत्त्वइति । न धर्मधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथतेति । नाऽधर्मधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोविज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनो-
विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथतेति । नाऽमनो-
विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न पृथिवीधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातु-
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न पृथिवीधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथतेति । नाऽपृथिवीधातुतथतोबोधि-
सत्त्वइति ।

नाऽऽत्तुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽऽत्तुतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । नाऽऽत्तुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽऽत्तु-
तथतेति । नाऽनऽऽत्तुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न तेजोधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र तेजोधातुतथताया
बोधिसत्त्वइति । न तेजोधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे तेजोधातुतथतेति । नाऽतेजोधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वायुधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वायुधातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न वायुधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे वायुधातुतथतेति । नाऽवायुधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

नाऽऽकाशधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातुतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे आकाशधातुतथतेति । नाऽनाऽऽकाशधातुतथतोबोधिसत्त्व-
इति ।

न विज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातु-
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथेति । नाऽविज्ञानधातुतथतोबोधि-
सत्त्वइति ।

नाऽविद्यातथता बोधिसत्त्वइति । नान्यत्राऽविद्यातथतायाबोधि-
सत्त्वइति । नाऽविद्यातथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽविद्या-
तथेति । नाऽविद्यातथतोबोधिसत्त्वइति ।

न संस्कारतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कारतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
संस्कारतथेति । नाऽसंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न विज्ञानतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
विज्ञानतथेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न नामरूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र नामरूपतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न नामरूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
नामरूपतथेति । नाऽनामरूपतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न षडायतनतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र षडायतनतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । न षडायतनतथतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे षडायतनतथेति । नाऽषडायतनतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न स्पर्शतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । न स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे स्पर्शतथ-
तेति । नाऽस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वेदनातयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनातयताया-
बोधिसत्त्वइति । न वेदनातयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
वेदनातयतेति । नाऽवेदनातयतोबोधिसत्त्वइति ।

न दृष्टान्तयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र दृष्टान्तयतायाबोधि-
सत्त्वइति । न दृष्टान्तयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे दृष्टान्ता-
तयतेति । नाऽदृष्टान्तयतो बोधिसत्त्वइति ।

नोपादानतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रोपादानतयताया-
बोधिसत्त्वइति । नोपादानतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
उपादानतयतेति । नाऽनुपादानतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न भवतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र भवतयतायाबोधिसत्त्व-
इति । न भवतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे भवतयतेति ।
नाऽभवतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जातितयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जातितयतायाबोधि-
सत्त्वइति । न जातितयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जाति-
तयतेति । नाऽजातितयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जरामरणतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जरामरणतय-
तायाबोधिसत्त्वइति । न जरामरणतयतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे जरामरणतयतेति । नाऽजरामरणतयतोबोधिसत्त्वइति ।

सुभूतिराह । *अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते

* सुभूतिर्बोधिसत्त्वस्याऽऽसत्पदार्थत्वादेव न रूपादिस्वरूपत्वं तदन्यत्वाद्विज्ञं
न वस्तु स्वभावकृतमित्युत्तरवाक्येन दर्शयति अत्यन्ततयेत्यादिना । अत्यन्ततया
बोधिसत्त्वस्य विद्यमानत्वाभावः उपलब्धेरभावश्च देशतः कालतश्च सत्ता-

नोपलभ्यते । तत् कुतोरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपं भविष्यति । कुतोऽरूपोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोवेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदनाया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संज्ञाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञाया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः संज्ञायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संज्ञा भविष्यति । कुतोऽसंज्ञोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः संस्कारेषु बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारा भविष्यन्ति । कुतोऽसंस्कारोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोविज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोविज्ञाने बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानं भविष्यति । कुतोऽविज्ञानोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

ऽमावः उपलब्ध्यभावत्वं न हि कस्मिंश्चिद्देशे कस्मिंश्चित्काले वा बोधिसत्त्वस्य विद्यमानता उपलब्धिर्वा परमार्थतः सम्भवति अलौकिकात् तथाच नाऽर्थवशं सम्पश्यत्वेवं वदामीति श्रुतेराशयःरूपाऽधिवचनं रूपस्य वाचकं बोधिसत्त्वः बोधिसत्त्वपदमिति तदर्थः । एवं परञ्च ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतश्चक्षुरधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यच्च चक्षुषोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतश्चक्षुषि बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्भविष्यति । कुतोऽचक्षुष्कोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः श्रोत्राऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यच्च श्रोत्राद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः श्रोत्रे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रं भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोघ्राणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यच्च घ्राणाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोघ्राणे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणं भविष्यति । कुतोऽघ्राणोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिह्वाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यच्च जिह्वायांबोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽजिह्वायां बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिह्वा भविष्यति । कुतोऽजिह्वोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यच्च कायाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः काये बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायोऽभविष्यति । कुतोऽकायोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोमनोऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यच्च मनसोबोधि-

सत्त्वोभविष्यति । कुतोमनसि बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनोभविष्यति । कुतोऽमनस्कोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रूपं भविष्यति । कुतोऽरूपोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः शब्दाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्दाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः शब्दे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे शब्दोभविष्यति । कुतोऽशब्दोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽगन्धाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽगन्धे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे गन्धोभविष्यति । कुतोऽगन्धोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरसाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसोभविष्यति । कुतोऽरसोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पर्शाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्पर्शोभविष्यति । कुतोऽस्पर्शोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अथ गतया भगवन् बोधिसत्त्वो न विद्यते नोपलभ्यते । ततः
कुतो धर्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्माद्बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मा बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे
धर्मा भविष्यति । कुतोऽधर्मा बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्धातुधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्धातो-
र्बोधिधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽश्चक्षुर्धातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुर्भविष्यति । कुतोऽश्चक्षुर्धातुर्बोधिधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोरूपधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपधातो-
र्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वे रूपधातुर्भविष्यति । कुतोऽरूपधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातुधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
र्विज्ञानधातोर्बोधिधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातौ बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतो-
ऽचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविध्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः
 ओचधात्वधिवसतं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र ओच-धातोर्बोधि-
 सत्त्वो भविष्यति । कुतः ओचधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधि-
 सत्त्वे ओचधातुर्भविष्यति । कुतोऽओचधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपसंभ्यते । तत्

कुतः शब्दधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्द-
धातोर्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः शब्दधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे शब्दधातुर्भविष्यति । कुतोऽशब्दधातुर्ब्बाधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
श्रोत्रविज्ञानधातोर्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः श्रोत्रविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽश्रोत्रविज्ञानधातुर्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोघ्राणधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राणधातौ-
र्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे घ्राणधातुर्भविष्यति । कुतोऽघ्राणधातुर्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोगन्धधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धधातो-
र्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोगन्धधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे गन्धधातुर्भविष्यति । कुतोऽगन्धधातुर्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोघ्राणविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
घ्राणविज्ञानधातोर्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽघ्राणविज्ञानधातुर्ब्बाधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च जिज्ञाधातोर्बोधिषत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुर्बोधिषत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरसधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च रसधातोर्बोधिषत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसधातुर्भविष्यति । कुतोऽरसधातुर्बोधिषत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च जिज्ञाविज्ञानधातोर्बोधिषत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुर्बोधिषत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च कायधातोर्बोधिषत्त्वोभविष्यति । कुतः कायधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायधातुर्भविष्यति । कुतोऽकायधातुर्बोधिषत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पृष्टव्यधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च स्पृष्टव्यधातोर्बोधिषत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पृष्टव्यधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

कुतोबोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुर्भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुर्ब्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः कायविज्ञानधातुधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
कायविज्ञानधातोर्ब्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽकायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतोमनोधातुधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातो-
र्ब्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबो-
धिसत्त्वे मनोधातुर्भविष्यति । कुतोऽमनोधातुर्ब्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोधर्मधातुधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातो-
र्ब्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोधर्मधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे धर्मधातुर्भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुर्ब्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोमनोविज्ञानधातुधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
मनोविज्ञानधातोर्ब्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽमनोविज्ञानधातुर्ब्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः पृथिवीधातुधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र पृथिवी-

धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः पृथिवीधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे पृथिवीधातुर्भविष्यति । कुतोऽपृथिवीधातुर्भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽध्यात्मधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्राऽध्यातोर्बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोऽध्यातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधि-
सत्त्वेऽध्यातुर्भविष्यति । कुतोऽनध्यातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तेजोधात्मधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र तेजो-
धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतस्तेजोधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे तेजोधातुर्भविष्यति । कुतोऽतेजोधातुर्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो वायुधात्मधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वायु-
धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोवायुधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे वायुधातुर्भविष्यति । कुतोऽवायुधातुर्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चाकाशधात्मधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । तत् कुतोऽन्यत्रा-
काशधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चाकाशधातौ बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे आकाशधातुर्भविष्यति । कुतोऽनाकाश
धातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतो विज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञान-
धातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञान धातौ बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽविज्ञान-
धातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽविद्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्राऽविद्याया-
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽविद्यायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वेऽविद्या भविष्यति । कुतोऽनविद्यो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारेभ्यो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारेषु बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वे संस्कारो भविष्यति । कुतोऽसंस्कारो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो विज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञाना-
द्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञाने बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे विज्ञानं भविष्यति । कुतोऽविज्ञानो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो नामरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र नामरूपा-
द्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो नामरूपे बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे नामरूपं भविष्यति । कुतोऽनामरूपो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः षडायतनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र षडाय-

तन्नाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः षडायतना बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे षडायतनं भविष्यति । कुतोऽषडायतनोबोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः स्पर्शाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतःस्पर्शं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
स्पर्शाभविष्यति । कुतोऽस्पर्शाबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते तत्
कुतोवेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रवेदनाया-
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनोबोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तृष्णाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र तृष्णायाबोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतस्तृष्णायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधि-
सत्त्वे तृष्णा भविष्यति । कुतोऽतृष्णोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतउपादानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रोपादाना-
द्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतउपादाने बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे उपादानं भविष्यति । कुतोऽनुपादानोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते तत्
कुतोभवाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र भवाद्बोधिसत्त्वो-

भविष्यति । कुतोभवे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे भवो-
भविष्यति । कुतोऽभवो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोजात्यधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जातेर्बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोजातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
जातिर्भविष्यति । कुतोऽजातिर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्
कुतोजरामरणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जरा-
मरणाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोजरामरणे बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे जरामरणं भविष्यति । कुतोऽजरामरणो बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्
कुतोरूपतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपतथ-
तायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वरूपतथता भविष्यति । कुतोऽरूपतथतोबोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोवेदनातथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदना-
तथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो वेदनातथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे वेदनातथताभविष्यति । कुतोऽवे-
दनातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतः संज्ञातयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञा-
तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः संज्ञातयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे संज्ञातयता भविष्यति । कुतोऽसंज्ञा-
तयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारः
तयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारतयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतः बोधिसत्त्वे संस्कारतयता भविष्यति । कुतो-
ऽसंस्कारतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतोविज्ञानतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
विज्ञानतयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोविज्ञानतयतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे विज्ञानतयता भविष्यति । कुतो-
ऽविज्ञानतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुस्तयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
स्तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुस्तयतायां बोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेचक्षुस्तयता भविष्यति । कुतोऽचक्षुस्तयतो-
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्र-
तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः श्रोत्रतयतायां बोधिसत्त्वो-

भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रतथता भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोघ्राणतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च घ्राणतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणतथता भविष्यति । कुतोऽघ्राणतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जिह्वातथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच्च जिह्वातथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो जिह्वातथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिह्वातथता भविष्यति । कुतोऽजिह्वातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च कायतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायतथताभविष्यति । कुतोऽकायतथता बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोमनस्तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यच्च मनस्तथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनस्तथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनस्तथता भविष्यति । कुतोऽमनस्तथतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोरूपतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यचरूपतयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरूपतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रूपतयता भविष्यति । कुतोऽरूपतयतोबोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः शब्दतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच शब्दतयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे शब्दतयता भविष्यति । कुतोऽशब्दतयतोबोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽगन्धतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच गन्धतयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽगन्धतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे गन्धतयता भविष्यति । कुतोऽगन्धतयतोबोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोरसतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यचरसतयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरसतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसतयता भविष्यति । कुतोऽरसतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पर्शतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच

स्पर्शतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्पर्शतथता भविष्यति । कुतोऽस्पर्श-
तथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतोधर्मतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मतथ-
तायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोधर्मतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे धर्मतथता भविष्यति । कुतोऽधर्मतथतोबोधि-
सत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्धातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
र्धातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्धातुतथताया-
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुर्धातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुतथता भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्धातुतथतो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतोरूपधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूप-
धातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपधातुतथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रूपधातुतथताभविष्यति । कुतो-
ऽरूपधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
चक्षुर्विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातु-

तथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातु-
तथता भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्विज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
श्रोत्रधातु तथतायांबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः श्रोत्रधातुतथतायां
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रधातुतथता भविष्यति ।
कुतोऽश्रोत्रधातुतथतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः शब्दधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
शब्दधातुतथतायांबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दधातुतथतायां
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे शब्दधातुतथता भविष्यति ।
कुतोऽशब्दधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
ऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातुतथतायांबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः श्रोत्र
विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्र-
विज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रविज्ञानधातुतथतोबोधि-
सत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतोघ्राणधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रघ्राण-
धातुतथतायांबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणधातुतथतायां बोधि-

सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणधातुतथता भविष्यति । कुतोऽघ्राणधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽगन्धधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रगन्धधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽगन्धधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे गन्धधातुतथता भविष्यति । कुतोऽगन्धधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो घ्राणविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रघ्राणविज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽघ्राणविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽघ्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रजिज्ञाधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुतथता भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरसधातु तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्ररसधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसधातुतथता भविष्यति । कुतोऽरसधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः कायधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायधातुतथता भविष्यति । कुतोऽकायधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः स्पृष्टव्यधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातुतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पृष्टव्यधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्पृष्टव्य धातुतथता भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः कायविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽकायविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो मनोधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे मनोधातुतथता भविष्यति । कुतोऽमनोधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो धर्मधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथता भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो मनोविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽमनोविज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः पृथिवीधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र पृथिवीधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः पृथिवीधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथता भविष्यति । कुतोऽपृथिवीधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतोऽभ्यातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यचाभ्यातु-
तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽभ्यातुतयतायां बोधिसत्त्वो
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेऽभ्यातुतयता भविष्यति । कुतोऽनभ्यातु-
तयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तेजोधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच
तेजोधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतस्तेजोधातुतयतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे तेजोधातुतयता भविष्यति ।
कुतोऽतेजोधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो वायुधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच-
वायुधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वायुधातुतयतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वायुधातुतयता भविष्यति ।
कुतोऽवायुधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुत आकाशधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
ऽन्यचाकाशधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुत आकाशधातु-
तयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे आकाशधातुतयता
भविष्यति । कुतोऽनाकाशधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो विज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यच-
विज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानधातुतय-

तायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथतो भविष्यति । कुतोऽविज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽविद्या* तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथा-विद्यातथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽविद्यातथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेऽविद्यातथता भविष्यति । कुतोऽन्यथा-विद्यातथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्कार† तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथा-संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारतथता भविष्यति । कुतोऽसंस्कारतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो विज्ञान‡ तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यथा-विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानतथता भविष्यति । कुतोऽविज्ञानतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततथा भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

* क्षणिकेषु स्थिरत्वबुद्धिरविद्या ।

† रागद्वेषमोहाः संस्कारा भवन्ति ।

‡ गर्भस्थस्याद्यं विज्ञानमुत्पद्यते” । तदेवात्र विज्ञानं शब्दार्थत्वेनाभिप्रेतम् ।

कुतोनामस्वरूप*तयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-
नामरूपतयताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोनामरूपतयतायां
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे नामरूपतयताभविष्यति ।
कुतोऽनामरूपतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः† षडायतनतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-
ऽन्यत्रषडायतनतयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः षडायतनतय-
तायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे षडायतनतयताभवि-
ष्यति । कुतोऽषडायतनतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः‡ स्पर्शतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्श-
तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शतयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्पर्शतयता भविष्यति । कुतोऽस्पर्शतयतो-
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोवेदनातयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-

* पृथिव्यादिचतुष्टयं नामाश्रयत्वान्नाम भवति । तत्वरूपं सितसिता-
त्मकं शुक्लशोणितं निष्पद्यते । गर्भस्थकलल बुद्बुदावस्थानामरूपशब्दार्थं
इति निष्कर्ष इति वेदान्तभाष्य टीकास्त्र प्रभा ।

† विज्ञानं पृथिव्यादिचतुष्टयं रूपश्चेति षडायतनानि यस्येन्द्रियजातस्य
तत् षडायतनम् ।

‡ नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः स्पर्शः ॥

§ सुखादिका वेदना ।

वेदनातयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोवेदनातयतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे वेदनातयता भविष्यति । कुतोऽवेदनातयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतस्तृष्णा* तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र दृष्टान्ततयायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतस्तृष्णातयतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे दृष्टान्ततया भविष्यति । कुतोऽदृष्टान्ततयोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुता उपादानतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रोपादानतयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतउपादान तयतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे उपादानतयता भविष्यति । कुतोऽनुपादानतयोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोभवतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति† । कुतोऽन्यत्र भवतयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोभवतयतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे भवतयताभविष्यति । कुतोऽभवतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

* “तया पुनर्बिषय दृष्ट्या” । विषय भोगेष्वा इति यावत् ।

† “तया प्रवृत्तिरुपादानम्” । विषयभोगेष्वाजनिता प्रवृत्तिरुपादानमित्यर्थः ।

‡ “तेन भवत्यस्माज्जन्मेति भवोधर्मादिः” । प्रवृत्तिजन्यौधर्माधर्माभिव्यक्त्यर्थः ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जातितथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति* । कुतोऽन्यत्र-जातितथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो जातितथतायां बोधि-सत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जातितथता भविष्यति । कुतो-ऽजातितथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते तत् कुतो जरामरणतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रां जरा-मरणतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो जरामरणतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जरामरणतथता भविष्यति । कुतो जरामरणतथतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वाऽनुपलब्धितायां प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धितायां शिञ्चितव्यम् । यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । कतमस्मैतद्दुर्भस्याऽधिवचनं यदुत बोधिसत्त्व इति । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपस्यैतदधिवचनं बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाया एतदधिवचनं बोधिसत्त्व इति । आह

* जातिर्देहजन्य पञ्चस्कन्धसमुदाय इति यावत् ।

† “जातानां स्कन्धानां परिपाको जरास्कन्धः । नाशो मरणमिति रत्नप्रभा ।

‡ अधिवचनं वाचकं । बोधिसत्त्व इति पदं । रूपादि पदार्थानां तदीयनित्यताऽनित्यत्वादिधर्माणाञ्च वाचकत्वं बोधिसत्त्वशब्दस्य नास्तीति सुभूति नैव प्रकाशयितुं भगवान् एष्टि तत् किं मन्यसे इत्यादिना रूपादीनां तद्गर्भाणाञ्चासत्तया तद्वाचकत्वं बोधिसत्त्व शब्दस्य नास्ती”ति भावः ।

[illegible]

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपसुखतायाएतदधि-
वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते रूपदुःखतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनासुख-
तायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् ।
भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनादुःखताया एतदधिवचनं
बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते संज्ञासुखतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञादुःखताया
एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह
तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारसुखतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्व
इति । आह नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते
संस्कारदुःखताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं
भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानसुखताया
एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह
तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान दुःखताया एतदधिवचनं बोधि-
सत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपाऽऽत्मतायाएतदधिवचनं
बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे
सुभूते रूपाऽनात्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं
भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽऽत्मतायाएत-
दधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नेह्रीदं भगवन् । भगवानाह तत्

किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-
 ऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽनात्मतायाएतदधिवचनं
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे
 सुभूते संस्काराऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा-
 ऽनात्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽऽत्मतायाएतदधिवचनं
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे
 सुभूते विज्ञानाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपशान्ततायाएतदधि-
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
 मन्यसे सुभूते रूपाऽशान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-
 शान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽशान्ततायाएतदधि-
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्
 किं मन्यसे सुभूते संज्ञाशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-
 ऽशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽऽशून्यताया एतदधिपचनं
बोधिसत्त्वइति । आह नोक्षीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपनिमित्तताया एतदधि-
वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते रूपाऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते । वेदना
निमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽनिमित्तताया एतदधि-
वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्
किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कार
निमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराऽनिमित्तताया एतदधि-
वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्
किं मन्यसे सुभूते विज्ञाननिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते
विज्ञानाऽनिमित्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभृते रूपप्रणिहितताया एतद-
धिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्
किं मन्यसे सुभृते रूपाऽप्रणिहितताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभृते

वेदनाप्रणिहितताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽप्रणिहितताया-
एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारप्रणि-
हिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराऽप्रणिहिततायाएतद-
धिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

(१) अत्यन्ततया भगवन् रूपं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो

(१) पूर्वं बोधिसत्त्वशब्दस्य रूपाद्यधिवचनत्वं निराकृतं । सम्यति तत्र हेतुं प्रदर्शयति अत्यन्ततयेत्यादिना । यतोरूपादीनामत्यन्ततया विद्यमानत्वाभावः उपलब्धेरभावश्च कुतस्तेषामस्तीकानां शशविषाणादिकल्पनां वाचकं बोधिसत्त्वेति नाम भवेदिति सुभूतेरभिप्रायः । न संविद्यते इत्यनेनैवार्थसिद्धौ नोपलभ्यते इत्यभिधानं व्यर्थमिति न वाच्यं उपलब्धेरभावेन विद्यमानत्वाभावः साधितः । अभाव प्रत्यक्षे उपलब्धेरभावस्य हेतुत्वमुक्तं भाषापरिच्छेदे । “विशेषणतया तद्वदभावानां ग्रहोभवेत् । यद्विद्या दुष्-

रूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनानित्यतानं संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञानित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

कथ्येत एवं यत्र प्रसज्यते” इति । अनुपपन्नस्य स्वतन्त्र प्रमाणत्वं मीमांसकैः खलौक्यतम् ।

पूर्वं रूपनित्यता रूपसुखता इत्यादि धर्मपरनिर्देशेन निराकृतम् इहापि नित्यताऽनित्यताविवरणे धर्मपर एव निर्देशो दृश्यते । सुखदुःखादौ तु तद्वैषम्यं दृश्यते पूर्वाभिसारेण सुखतादुःखता इत्यादि निर्देशो युक्तः प्रतिभाति ।

अत्यन्ततया भगवन् संज्ञाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्काराऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् विज्ञाननित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाननित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

“अत्यन्ततया भगवन् रूपसुखं” न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः रूपसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपदुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनासुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनासुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनादुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञासुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञासुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञादुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारसुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारदुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानसुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-
विज्ञानसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
विज्ञानदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानदुःखाऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् रूपा^{*}त्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो
रूपात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् नैरात्म्यं
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽऽत्मा न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतो वेदनात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
नैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदनानैरात्म्याऽधिवचनं बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञात्मा न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संज्ञात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया
भगवन् संज्ञानैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानैरात्म्या-
ऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारात्मा न
संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारनैरात्म्यं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संस्कारनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानात्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-

---

* पूर्वं रूपात्मता रूपानात्मता इत्यादिरूपेण निर्दिष्टो दृश्यते इह तु
केवलमात्रेति नैरात्मेति पाठः सर्वत्र दृश्यते । पूर्ववदेव निर्दिष्टो
त्रापि युक्तः ।

अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो
रूपशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं

शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानप्रणिहिताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानप्रणिहिताधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महात्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शरतारूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनारूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञारूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारारूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानारूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । रूपनित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपानित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनानित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदानित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञानित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञानित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारनित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारनित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारानित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञाननित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञाननित्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । रूपसुखाऽधिवचनाऽनुपलम्भमानेन रूपदुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनासुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनादुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । संज्ञासुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञादुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारसुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारदुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानसुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानदुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । रूपात्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपानात्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनात्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनानात्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञात्माऽधि-

वचनमनुपलभमानेन संज्ञानात्माऽधिवचनमनुपलभमानेन संस्कारा-
 त्माऽधिवचनमनुपलभमानेन संस्कारानात्माऽधिवचनमनुपलभमानेन
 विज्ञानात्माऽधिवचनमनुपलभमानेन विज्ञानानात्माऽधिवचनमनुप-
 लभमानेन रूपशान्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन रूपाशान्ताऽधिवचन-
 मनुपलभमानेन वेदनाशान्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन वेदना-
 ऽशान्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन संज्ञाशान्ताऽधिवचनमनुपलभ-
 मानेन संज्ञाऽशान्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन संस्कारशान्ताऽधिवच-
 नमनुपलभमानेन संस्काराऽशान्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन विज्ञान-
 शान्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन विज्ञानाऽशान्ताऽधिवचनमनुपलभ-
 मानेन रूपशून्याऽधिवचनमनुपलभमानेन रूपाशून्याधिवचनमनुप-
 लभमानेन वेदनाशून्याऽधिवचनमनुपलभमानेन वेदनाऽशून्याऽधि-
 वचनमनुपलभमानेन संज्ञाशून्याऽधिवचनमनुपलभमानेन संज्ञा-
 ऽशून्याऽधिवचनमनुपलभमानेन संस्कारशून्याऽधिवचनमनुपलभ-
 मानेन संस्काराऽशून्याधिवचनमनुपलभमानेन विज्ञानशून्याऽधि-
 वचनमनुपलभमानेन विज्ञानाऽशून्याऽधिवचनमनुपलभमानेन ।
 रूपनिमित्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन रूपाऽनिमित्ताऽधिवचनमनु-
 पलभमानेन वेदनानिमित्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन वेदना-
 ऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन । संज्ञानिमित्ताऽधिवचनमनुप-
 लभमानेन संज्ञाऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन संस्कारानिमि-
 त्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन संस्काराऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलभ-
 मानेन विज्ञाननिमित्ताऽधिवचनमनुपलभमानेन विज्ञाननिमित्ता-
 ऽधिवचनमनुपलभमानेन रूपप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलभमानेन

रूपाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भनेन वेदनाप्रणिहिताऽधिवचन-
मनुपलम्भमानेन वेदनाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञा-
प्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुप-
लम्भमानेन संस्कारप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारा-
ऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानप्रणिहिताऽधिवचनमनु-
पलम्भमानेन विज्ञानाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचितव्यम् ।

यत् पुनः सुभूते वदसि नाहं धर्म्मं समनुपश्यामि यदुत बोधि-
मत्त्वमिति । न सुभूते धर्म्मो धर्म्मधातुं समनुपश्यति । न संज्ञा धातु-
धर्म्मधातुं समनुपश्यति । न धर्म्मधातुः संज्ञाधातुं समनुपश्यति ।
न संस्कारधातुर्धर्म्मधातुं समनुपश्यति । न धर्म्मधातुः संस्कारधातुं
समनुपश्यति । न विज्ञानधातुर्धर्म्मधातुं समनुपश्यति । न धर्म्म-
धातुर्विज्ञानधातुं समनुपश्यति । न चक्षुर्धातुर्धर्म्मधातुं समनुपश्यति ।
न धर्म्मधातुश्चक्षुर्धातुं समनुपश्यति । न श्रोत्रधातुर्धर्म्मधातुं समनु-
पश्यति । न धर्म्मधातुः श्रोत्रधातुं समनुपश्यति । न घ्राणधातुर्धर्म्मधातुं
समनुपश्यति । न धर्म्मधातुर्घ्राणधातुं समनुपश्यति । न जिह्वा
धातुर्धर्म्मधातुं समनुपश्यति । न धर्म्मधातुर्जिह्वाधातुं समनु-
पश्यति । न कायधातुर्धर्म्मधातुं समनुपश्यति । न धर्म्मधातुः
कायधातुं समनुपश्यति । न मनोधातुर्धर्म्मधातुं समनुपश्यति ।
न धर्म्मधातुर्मनोधातुं समनुपश्यति ।

न सुभूते संस्कृतधातुरसंस्कृतधातुं समनुपश्यति । नाऽसंस्कृत
धातुः संस्कृतधातुं समनुपश्यति । न च संस्कृतधातुश्चतिरेकेणा-

संस्कृतं शब्दं प्रज्ञपयितुं । नाऽसंस्कृतव्यतिरेकेन संस्कृतधातुः शक्यः
 प्रज्ञपयितुं । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न कश्चिद्वर्म्मं समनुपश्यति । असमनुपश्यन् नोत्तस्यति । न
 सन्त्यस्यति न सन्नासमापद्यते । न वास्य कस्मिंश्चिद्वर्म्मं चित्तमवली-
 यते । न विप्रतिसारी भवति मानसं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं समनुपश्यति ।
 वेदनां न समनुपश्यति । संज्ञां न समनुपश्यति । संस्कारान्न समनु-
 पश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति । चक्षुर्न समनुपश्यति । श्रोत्रं न
 समनुपश्यति । घ्राणं न समनुपश्यति । जिह्वां न समनुपश्यति । कायं
 न समनुपश्यति । मनो न समनुपश्यति । रूपं न समनुपश्यति ।
 शब्दं न समनुपश्यति । गन्धं न समनुपश्यति । रसं न समनु-
 पश्यति । स्पर्शं न समनुपश्यति । धर्म्मं न समनुपश्यति । पृथिवी-
 धातुं न समनुपश्यति । अग्निधातुं न समनुपश्यति । तेजोधातुं न
 समनुपश्यति । वायुधातुं न समनुपश्यति । आकाशधातुं न समनु-
 पश्यति । विज्ञानधातुं न समनुपश्यति । अविद्यां न समनुपश्यति ।
 संस्कारान्न समनुपश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति । नामरूपं न
 समनुपश्यति । षडायतनं न समनुपश्यति । स्पर्शं न समनुपश्यति ।
 वेदनां न समनुपश्यति । तृष्णां न समनुपश्यति । उपादानं न
 समनुपश्यति । भवं न समनुपश्यति । जातिं न समनुपश्यति ।
 जरा मरणं न समनुपश्यति । रागं न समनुपश्यति । द्वेषं न
 समनुपश्यति । मोहं न समनुपश्यति । आत्मानं न समनुपश्यति ।
 सत्त्वं न समनुपश्यति । जीवं न समनुपश्यति । जन्तुं न समनु-

पश्यति । पोषं न समनुपश्यति । पुरुषं न समनुपश्यति । मनुजं न समनुपश्यति । मानवं न समनुपश्यति । कारकं न समनुपश्यति । कारापकं न समनुपश्यति । वेदकं न समनुपश्यति । वेद्यहितकं न समनुपश्यति । जानकं न समनुपश्यति । पश्यकं न समनुपश्यति । कामधातुं न समनुपश्यति । रूपधातुं न समनुपश्यति । आरूपधातुं न समनुपश्यति । आवकचित्तं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धचित्तं न समनुपश्यति । बोधिचित्तं न समनुपश्यति । आवकधर्माज्ञ समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धधर्माज्ञ समनुपश्यति । बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वधर्माज्ञ समनुपश्यति । बुद्धं न समनुपश्यति । बुद्धधर्माज्ञ समनुपश्यति । बोधिं न समनुपश्यति । यावत् सर्वधर्मान् लौकिकलोकोत्तरान् न समनुपश्यति । स सर्वधर्माज्ञ समनुपश्यति । न सन्त्यस्यति । न सन्तासमापद्यते ।

आह केन कारणेन भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वधर्मेषु चित्तं नाऽवलम्ब्यते । न संलीयते । भगवानाह । तथाहि सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चित्तचैतसिकान् धर्मान् नोपलभते न समनुपश्यति । अनेन कारणेन सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वेषु धर्मेषु चित्तं नाऽवलम्ब्यते । न संलीयते । आह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मगोन सन्तासमापद्यते* । भगवानाह । तथाहि सुभूते

* चैतसिकाश्चित्तसम्बन्धिनः स्याद् उकाररागद्वेषादयः तान् धर्मान् नोपलभते अतः कारणाद्बोधिसत्त्वस्य चित्तं । कुत्रापि नावलम्ब्यते न

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोमनस्य मनोधातुश्च नोपलभते । न समनुपपद्यति ।
 एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मनोन सन्नासमापद्यते ।
 एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं ।
 स चेत् पुनः सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरं
 स्तां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेतश्च बोधिसत्त्वं नोपलभते । तच्च
 बोधिसत्त्वनाम नोपलभते । एवमेव बोधिसत्त्वस्याऽववादः ।
 एषैवाऽनुशासनी ।

अतसाहस्रशः प्राज्ञापारमितायां द्वितीयः परिवर्तः ॥

तदाकारां वृत्तिं भजते । इत्यर्थः । तथा च भाव्यगिष्टस्वरूपप्रज्ञा
 सन्नासपदार्थस्याहङ्काराभावेनाऽसम्भवः नक्षुदासीनस्य दुःखसम्भाव-
 नायां कश्चित् त्रस्यसि किन्तु खस्य खकीयस्य वा । तत्र ममेत्यहङ्कार
 एव हेतुः । उदासीने अहङ्काराभावात् न त्रासोदयः । एवमत्राऽपि
 बोधिसत्त्वस्य रूपादिस्त्वन्वे अहमित्यभिमानाभावाच्चतुरादौ च ममे-
 त्यभिमानाभावात् तेषामगिष्टसम्भावना बोधिसत्त्वस्य न त्रासञ्जनय-
 तीति भगवतोऽभिप्रायः । एतदभिप्रायकमेवोदाहृतत्त्ववृत्तं वचनं
 यथा । “प्राण्ये गते यथा देहः सुखदुःखे न विन्दति । तथा चेत्
 प्राणयुक्तोऽपि सकैवल्यश्रमेवसेदि”ति । तज्जः संस्कारोऽन्य संस्कार-
 प्रतिवन्धौ । १ । ५१ । “तस्यापि निरोधे सर्वनिरोधान्निर्वीजः
 समाधिरिति । १ । ५२ । पातञ्जलदर्शनसमाधिपादसूत्राभ्यामौवृष्ट
 एवाश्वैः प्रकटितः ॥

अथ तृतीयपरिवर्त्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्त मेतदवोचत् । रूपं भगवन् परिज्ञा*
तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् ।
वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यम् । संज्ञां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । संस्कारान् भगवन्
परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यम् । विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । चक्षुर्भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधि-

* अत्रायमभिप्रायः । सर्वे हि अविद्यावशेन रूपादीनां पारमार्थिक-
सत्त्वं प्रतिसन्धाय तत्राऽभिनिविशते सति च सुवृत्ते ऽभिनिवेशेन युग-
सहस्रेणापि तेषामनुपशम्भः शक्यः सम्भावयितुं । ततश्च पूर्वपरिवर्त्त-
कृतोपदेशोविफल एव भवति । अतस्तदुपपादनाय रूपादीनां स्वरूप-
परिज्ञानमत्रोपदिशति । वस्तुतत्त्व पर्यालोचनेकतेरूपादीनामसत्यतैव-
परिशिष्येत । तथा च सति न कश्चित् तत्राऽभिनिविशेत । न ह्युदक-
चन्द्रमाहर्तुं कश्चित् प्रेक्षावान् प्रवर्त्तते । तद्वदविद्ययाप्रतिभासमाना
अपि रूपादयो न तत्त्वज्ञानां मनांस्यभिभवितुं मर्हन्ति । अतस्तृतीय
परिवर्त्तस्यादौ रूपादीनां परिज्ञानमेवोपदिशति रूपं भगवन् परि-
ज्ञातुकामेनेत्यादिना ।

सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । घ्राणं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । जिह्वां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । कायं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । मनोभगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । रूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । शब्दं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । गन्धं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । रसं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । स्पर्शं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । धर्मान् भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् ।

चक्षुर्विज्ञानं* भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । घ्राणविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-

* अविद्यादयः पूर्वं व्याख्याताः अविद्यासारभ्य दौर्मनस्य पर्यन्तं क्लमिक-
कार्यप्रवाहः ।

वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । *अविद्यां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । संस्कारान् भगवन् परि-
ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । नामरूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । षडायतनं भगवन् परि-
ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
स्रष्टुं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां शिञ्चितव्यं । वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । दृष्ट्यां भगवन् परिज्ञातु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
उपादानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिञ्चितव्यं । भवं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । जातिं भगवन् परिज्ञातु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
*जरामरणशोकपरिदेव दुःखदौर्गन्ध्योपायामान् भगवन् परिज्ञातु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

* विज्ञानपदं चक्षुरादीन्द्रियजन्यज्ञानपरम् ।

† जातानां स्तब्धानां परिपाको जरास्तब्धः । नाशोमरणं, क्रियमानस्य
पुत्रादेः स्नेहादन्तर्दाहः शोकः, तेन हा पुत्रेत्यादि प्रज्ञापः परिदेवता'
अनिष्टाऽनुभवोदुःखं तेन दुर्मग्नता मागसौव्यथा इति रत्नप्रभा ।

रागं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । द्वेषं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्वं । मोहं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । मत्कायदृष्टिं प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । विशिक्तित्वां
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 ग्रीलव्रतपरामर्षं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्वं । कामरागव्यापादं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । कामरागं प्रहातुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अरूपरागं
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 संयोजनानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । अनुशयान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पर्युत्थानानि प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतुर आहारान्
 परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । चतुरोयोगान् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतुरश्रोघान् प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतुरोद्यन्थान्
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 चत्वार्युपादानानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्वं । चतुरोविप्रथासान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । दशकुशलान् कर्षयथान्
प्रज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।

दशकुशलान् कर्षयथान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चत्वारिध्यानानि परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
चत्वार्यप्रमाणानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतस्रः आरूप्यसमापत्तीः परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
पञ्चाऽभिज्ञाः परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्वं । दानपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । शीलपारमिता परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
चान्तिपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । वीर्यपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । ध्यानपारमिता
परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्वं । प्रज्ञापारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अध्यात्मशून्यता परिपूरयितु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
वहिर्द्व्याशून्यता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । अध्यात्मवहिर्द्व्याशून्यता परिपूरयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । शून्यताशून्यता

[illegible]

शिक्षितव्यं । चत्वारिसम्यक् प्रहाणानि परिपूरयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चतुरव्यङ्गिपादान्
परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । पञ्चेन्द्रियाणि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । पञ्च बलानि परिपूरयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । सप्तबोधङ्गानि
परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । आर्याऽष्टाऽङ्ग मार्गं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चत्वार्यार्यसत्यानि परि-
पूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं ।
अष्टौविमोचान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । दशतथागत बलानि परिपूरयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चत्वारिवै-
शारद्यानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिक्षितव्यं । चतस्रः प्रतिसम्बिद्ः परिपूरयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । महामैत्रै-
परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यम् । महाकरुणं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्ध-
धर्मान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । बोध्यङ्गवतिं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यम् ।

यच्च प्रथमध्याननिरोधः समापद्यते । निरो*धाद्भुत्याय द्वितीयं ध्यानं समापद्यते । द्वितीयात् ध्यानाद्भुत्यायनिरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय तृतीयं ध्यानं समापद्यते । तृतीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते । चतुर्थात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय मैत्र्यै* समाधिं समापद्यते । मैत्र्याः समाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय करुणाममाधिं समापद्यते । करुणाममाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय मुदितासमाधिं समापद्यते । मुदितासमाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्यायोपेक्षा-समाधिं समापद्यते । उपेक्षासमाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्यायाऽऽकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यते । आकाशा-

* निरुध्यतं प्रज्ञाऽनेनेतिनिरोधः परं वैगम्यमिति पातञ्जलभाष्य वाचस्पतिमिश्रकृतटीका ।

† समाधिप्रज्ञाप्रभवः संस्कारोद्यत्यानसंस्कारशेषं बाधते । व्युत्थानसंस्काराभिभवात् तत् प्रभवाः प्रत्यया न भवन्तीति पातञ्जलदर्शनोपस्थासभाष्यम् तज्जः संस्कारोऽन्यसंस्कारप्रतिवन्धी । पातञ्जलदर्शनसमाधिपाद ५२ सूत्रम् ।

‡ मैत्र्यैकरुणामुदितोपेक्षानां सुखदुःखपुण्याऽपुण्यविषयाणां भावना-तश्चित्तप्रसादनं । पातञ्जलदर्शन समाधिपाद (३३) सूत्रम् । तत्र सर्वप्राणिषु सुखसम्भोगापन्नेषु मैत्र्यै* भावयेत् । दुःखितेषु करुणा । पुण्यात्मकेषु—मुदिता । अपुण्याशीलेषु पेक्षाम् । एवमस्य-भावयतः शुक्लोध्मे उपजायते । ततश्चित्तं प्रसीदति । प्रसन्नमेकाग्रं स्थितिपदं लभते ॥ पातञ्जलदर्शनसमाधिपाद (३३) सूत्रभाष्यम् ।

ऽऽनन्याऽयतनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय
 आकिञ्चन्याऽयतनं समापद्यते । आकिञ्चन्यायतनाद्भुत्याय निरोधः
 समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय विज्ञानानन्याऽयतनं समापद्यते ।
 विज्ञानाऽऽनन्याऽयनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय
 नैव संज्ञानाऽसंज्ञाऽयतनं समापद्यते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽयननाद्भुत्याय
 निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय सिंहविक्रान्तं समाधिं
 समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं ।
 सिंहविक्रीडितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं । सर्वधारणीमुखसमाधिमुखानि
 प्रतिलब्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं ।
 शूरङ्गमं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चित्वं । रत्नमुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं । चन्द्रप्रभं समाधिं समा-
 पत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं ।
 चन्द्रध्वजकेतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चित्वं । सर्वधर्ममुद्रागतं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं । अवलोकित-
 मुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चित्वं । धर्मधातुनियतं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं । नियतध्वज-
 केतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चित्वं । वज्रोपमं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मप्रवेशमुखं समाधिं
 समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । समाधिराज समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । राजमुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । वल्यूहं
 समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । समुद्रतं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मनिरुक्तिं नियतप्रवेशं
 समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मज्ञानाऽधिवासनप्रवेशं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । दशदिग्-
 व्यवलोकितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधारणीमुखमुद्रां समाधिं समापत्तु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 सर्वधर्माऽसम्प्रशेषं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मसमवशरणाकारमुद्रां समाधिं
 समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । आकाशस्थानस्थितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । त्रिमण्डलपरिशुद्धं
 समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । अच्युताऽभिज्ञां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पाचगतं समाधिं समा-

पत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
ध्वजायकेयूरं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वक्लेशनिर्दहनं समाधिं समापत्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । चतुर्मार-
बलनिराकरणं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । आकाशाऽमङ्गविमुक्तिनिरूपलेपं
समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । इति ह्येतान्यन्यानि च समाधिमुखानि प्रतिलब्धुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

पुनरपरं भगवन् सर्व्वसत्त्वानामभिप्रायान् परिपूरयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कुशलमूलानिपरिपूरयितुकामेन येः
कुशलमूलैः परिपूर्णं नाऽपायेषु पतति । नहीनकूलेषूपपद्यते । न
आवकभूमौ न प्रत्येकबुद्धभूमौ तिष्ठति । न च बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो मूर्धानं पततीति । प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कथ-
मायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो मूर्धानं पतति । एव मुक्ते
आयुष्मन् सुभूतिरायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । यदायुष्मन्

* मूर्धानं इति पुस्तकपञ्चके पाठः मुधाशब्दो व्यर्थार्थः आमोघर्म्म-
तृणा ततश्च व्यर्थधर्म्ममभिलाष इति तदर्थः । मुधाशब्दो ह्यस्वादिः
प्रतिभाति ।

शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन षट्सु पार-
मितासु चरति । अनुपायकौशलेन शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितान्
समाधीनागम्य नैव श्रावकभूमौ पतति । न प्रत्येकबुद्धभूमौ पतति ।
नैव बोधिसत्त्वस्यामसवकामेति । अयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्व-
स्यामः । आह । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते अयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्यामः । सुभूतिराह । आमदत्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र उच्यते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यामः । धर्मदण्डाः । आह । कतमा आयु-
ष्मन् सुभूते धर्मदण्डाः । सुभूतिराह । इहायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं शून्यमित्यभिनि-
विशतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनाशून्येत्यभिनिविशतेऽधिति-
ष्ठति संजानाति । संज्ञाशून्येत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति ।
संस्काराः शून्यादित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानं
शून्यमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयु-
ष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदण्डा
आमः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमनित्यमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति । संजानाति । वेद-
नामनित्येत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामनित्येत्य-
भिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्काराननित्या इत्यभि-
निविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमनित्यमित्यभिनिविशते-
ऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधि-
सत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदण्डा आमः ॥

पुनरपरमायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःखमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनां दुःखेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञां दुःखेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारान् दुःखा इत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानं दुःखमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमनात्मेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनामनात्मेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामनात्मेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्काराननात्मान इत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमनात्मेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमानिमित्तमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनामानिमित्तेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामानिमित्तेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारानानिमित्तमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमानिमित्तमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-

तायां चरन् रूपमप्रणिहितमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति ।
वेदनामप्रणिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामप्र-
णिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारानप्रणिहित-
मित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमप्रणिहितमित्य-
भिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मन् शारद्वती-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मादृष्ट्या आमः ।

इदं रूपं प्रहातव्यमनेनरूपं प्रहातव्यं । इयं वेदनाप्रहातव्या
अनेन वेदनाप्रहातव्या । इयं संज्ञाप्रहातव्या अनेन संज्ञाप्रहातव्या ।
इमे संस्काराः प्रहातव्याः । अनेन संस्काराः प्रहातव्याः । इदं
विज्ञानं प्रहातव्यम् । अनेन विज्ञानं प्रहातव्यमिति । इदं दुःखं
परिज्ञेयं । अनेन दुःखं परिज्ञेयमिति । अयं समुदयः प्रहातव्यः ।
अनेन समुदयः प्रहातव्यः इति । अयं निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः ।
अनेन निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः । अयं मार्गोभावयितव्यः । अनेन
मार्गोभावयितव्यः इति । अयं संक्लेशः । इदं व्यवदानमिति । इमे
धर्माः सेवितव्याः । इमे धर्मा न सेवितव्याः । इह बोधिसत्त्वेन
महामत्त्वेन चरितव्यमिह न चरितव्यमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य मार्गोऽयं न मार्ग इति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
शिष्येयं न शिष्येति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दानपारमितेयं
न दानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपारमितेयं
न शीलपारमितेति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमि-
तेयं न चान्तिपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वीर्यपार-
मितेयं न वीर्यपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानपार-

मितेयं न ध्यानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितेयं न प्रज्ञापारमिता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योपाय कौश-
लमिदमनुपायकौशलमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य न्यामः ।

सचेदायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्निमान् धर्मानेवमभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । अयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मादृष्ट्या आमः । आह ।
कतम आयुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य न्यामः । सुभूति-
राह । इहायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्नाध्यात्मशून्यतायामध्यात्मवहिर्द्विशून्यतां समनुपश्यति ।
न वहिर्द्विशून्यतायां अध्यात्मशून्यतां समनुपश्यति । न वहिर्द्वि-
शून्यतायामध्यात्मवहिर्द्विशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतायां
वहिर्द्विशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्यतायां शून्यता-
शून्यतां समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायामध्यात्मवहिर्द्विशून्यतां
समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति ।
न महाशून्यतायां परमाऽर्थशून्यतां समनुपश्यति । न परमाऽर्थ-
शून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति । न परमाऽर्थशून्यतायां
संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायां परमाऽर्थशून्यतां
समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायामसंस्कृतशून्यतां समनुपश्यति ।
नाऽसंस्कृतशून्यतायां संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्य-
तायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायाम-
संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायामनवकारशून्यतां
समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्य-

ति । नाऽनवकारशून्यतायामत्यन्तशून्यतां समनुपश्यति । नाऽत्यन्त-
 शून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायामत्य-
 न्तशून्यतां समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायां सर्व्वधर्मशून्यतां
 समनुपश्यति । न सर्व्वधर्मशून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपश्यति ।
 न सर्व्वधर्मशून्यतायां खलचणशून्यतां समनुपश्यति । न खलचण-
 शून्यतायां सर्व्वधर्मशून्यतां समनुपश्यति । न खलचणशून्यतायाम-
 नुपलम्भशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायां खलचणशून्य-
 तां समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायामभावशून्यतां समनुपश्यति ।
 नाऽभावशून्यतायामनुपलम्भशून्यतां समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतायां
 स्वभावशून्यतां समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतायामभावशून्यतां
 समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतायामभावस्वभावशून्यतां समनुप-
 श्यति । नाऽभावस्वभावशून्यतायां सर्व्वधर्मशून्यतां समनुपश्यति ।

एवं खल्वायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् बोधिसत्त्वस्याममवक्रामति । पुनरपरमायुष्मच्छारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं शिचित्तव्यम् ।
 यथा शिचिमाणेरूपं ज्ञातव्यं तेन च न मन्तव्यं* । वेदनाज्ञातव्या-

* अत्राऽयं भावः । लौकिकानामिव प्रज्ञापारमितायां चरतां बोधि-
 सत्त्वानामपि ज्ञानजनकेन्द्रियादिसामग्र्यौ सत्वात् रूपादिज्ञानमवश्य-
 म्भावि । सति च रूपादीनां ज्ञाने तत्र रागद्वेषादयोऽप्यवश्यमभाविनः ।
 अतस्तेषु ज्ञातेष्वपि रूपादिषु अभिमानं न कर्त्तव्यमित्युपदिशति
 रूपं ज्ञातव्यमित्यादिना । तथाच परिकीर्यधनपुत्रादौ वृष्टेः यथा
 तत्राऽभिमानाऽभावान्नरागादयो जायन्ते एवं स्वभोग्येष्वपि रूपादि-

तथा च वेदनया न मन्तव्यं । संज्ञा ज्ञातव्या तथा च संज्ञया न मन्तव्यं । संस्काराज्ञातव्याः तैश्च संस्कारैर्न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । चक्षुर्ज्ञातव्यं तेन च चक्षुषा न मन्तव्यं । श्रोत्रं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रेण न मन्तव्यं । घ्राणं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणेन न मन्तव्यं । जिह्वा ज्ञातव्या तथा च जिह्वया न ज्ञातव्यं । कायं ज्ञातव्यं तेन च कायेन न मन्तव्यं । मनोज्ञातव्यं तेन च मनसा न मन्तव्यं । रूपं ज्ञातव्यं तेन च रूपेण न मन्तव्यं । शब्दोज्ञातव्यस्तेन च शब्देन न मन्तव्यं । गन्धोज्ञातव्यस्तेन च गन्धेन न मन्तव्यं । रसोज्ञातव्यस्तेन च रसेन न मन्तव्यं । स्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न मन्तव्यं । धर्माज्ञातव्यास्तैश्च धर्मैर्न मन्तव्यं । चक्षुर्विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च चक्षुर्विज्ञानेन न मन्तव्यं । श्रोत्रविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रविज्ञानेन न मन्तव्यं । घ्राणविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणविज्ञानेन न मन्तव्यं । जिह्वाविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च जिह्वाविज्ञानेन न मन्तव्यं । कायविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च कायविज्ञानेन न मन्तव्यं । मनोविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च मनोविज्ञानेन न मन्तव्यम् ।

चक्षुः संस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च चक्षुः संस्पर्शेन न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च श्रोत्रसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च घ्राणसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च जि-

---

ध्वभिमानाभावाद्भरागादयः सम्भवन्ति । अतएव रघुवंशकाव्ये “असक्तः सुखमन्वभू”दित्युक्तं भगवद्गीतायामपि कुर्यादिदांस्तथाऽसक्तश्चि-
कीर्षु लोकासंग्रहमित्युक्तम् ।

ज्ञासंस्पर्शेन न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शज्ञातव्यस्तेन च कायसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शज्ञातव्यस्तेन च मनः संस्पर्शेन न मन्तव्यं ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्यया वेदना ज्ञातव्या । तथा च चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय वेदनया न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-ज्ञातव्या तथा च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या । तथा च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च कायसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाज्ञातव्या । तथा च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यम् ।

पृथिवीधातुज्ञातव्यस्तेन च पृथिवीधातुना न मन्तव्यं । अभ्या-
तुर्ज्ञातव्यस्तेन चाऽभ्यातुना न मन्तव्यं । तेजोधातुज्ञातव्यस्तेन च तेजोधातुना न मन्तव्यं । वायुधातुज्ञातव्यस्तेन च वायुधातुना न मन्तव्यं । आकाशधातुज्ञातव्यस्तेन चाकाशधातुना न मन्तव्यं । विज्ञानधातुज्ञातव्यस्तेन च विज्ञानधातुना न मन्तव्यं । अविद्या-
ज्ञातव्या तथा चाऽविद्यया न मन्तव्यं । संस्काराज्ञातव्यास्तैश्च संस्कारे
र्न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । नाम-
रूपं ज्ञातव्यं तेन च नामरूपेण न मन्तव्यं । षडायतनं ज्ञातव्यं
तेन च षडायतनेन न मन्तव्यं । स्पर्शज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न
मन्तव्यं । वेदनाज्ञातव्या तथा च वेदनया न मन्तव्यं । दृष्ट्या
ज्ञातव्या तथा च दृष्ट्या न मन्तव्यं । उपादानं ज्ञातव्यं तेन उपा-
दानेन न मन्तव्यं । भवो ज्ञातव्यस्तेन च भवेन न मन्तव्यं । जाति-

ज्ञातव्या तथा च जात्या न मन्तव्यं । अरामरणं ज्ञातव्यं तेन च
अरामरणेन न मन्तव्यं ।

दानपारमिता ज्ञातव्या तथा च दानपारमितया न मन्तव्यं ।
शीलपारमिता ज्ञातव्या तथा च शीलपारमितया न मन्तव्यं ।
चान्तिपारमिता ज्ञातव्या तथा च चान्तिपारमितया न मन्तव्यं ।
वीर्यपारमिता ज्ञातव्या तथा च वीर्यपारमितया न मन्तव्यं ।
ध्यानपारमिता ज्ञातव्या तथा च ध्यानपारमितया न मन्तव्यं ।
प्रज्ञापारमिता ज्ञातव्या तथा च प्रज्ञापारमितया न मन्तव्यं ।

अध्यात्मशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽध्यात्मशून्यतया न मन्तव्यं ।
वहिर्द्विशून्यता ज्ञातव्या तथा च वहिर्द्विशून्यतया न मन्तव्यं ।
अध्यात्मवहिर्द्विशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्यतया न
मन्तव्यं । शून्यताशून्यता ज्ञातव्या तथा च शून्यताशून्यतया न
मन्तव्यं । महाशून्यता ज्ञातव्या तथा च महाशून्यतया न मन्तव्यं ।
परमार्थशून्यता ज्ञातव्या तथा च परमार्थशून्यतया न मन्तव्यं ।
संस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा च संस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।
असंस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽसंस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।
अत्यन्तशून्यता ज्ञातव्या तथा च अत्यन्तशून्यतया न मन्तव्यं ।
अनवराऽयशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनवराऽयशून्यतया न
मन्तव्यं । अनवकारशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनवकारशून्यतया न
मन्तव्यं । अनुपलम्भशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनुपलम्भशून्यतया
न मन्तव्यं । अभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽभावशून्यतया न
मन्तव्यं । क्लृप्तशून्यता ज्ञातव्या तथा च क्लृप्तशून्यतया न

मन्तव्यं । खलचणशून्यता ज्ञातव्या तथा च खलचणशून्यतया न मन्तव्यं । अभावस्वभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽभावस्वभावशून्यतया न मन्तव्यं ।

धानानि ज्ञातव्यानि तैश्च ध्यानैर्न मन्तव्यं । अप्रमाणानि ज्ञातव्यानि तैश्चाऽप्रमाणैर्न मन्तव्यं । आरूप्यसमापत्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽऽरूप्यसमापत्तिभिर्न मन्तव्यं । अभिज्ञाः ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽभिज्ञाभिर्न मन्तव्यं । पञ्चचक्षुषि ज्ञातव्यानि तैश्च पञ्चचक्षुभिर्न मन्तव्यं । स्मृत्युपस्थानानि ज्ञातव्यानि तैश्च स्मृत्युपस्थानैर्न मन्तव्यं । यत्पक्ष् प्रहाणानि ज्ञातव्यानि तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्न मन्तव्यं । ऋद्धिपादा ज्ञातव्यास्तैश्च ऋद्धिपादैर्न मन्तव्यं । इन्द्रियाणि ज्ञातव्यानि तैश्चेन्द्रियैर्न मन्तव्यं । बलानि ज्ञातव्यानि तैश्च बलैर्न मन्तव्यं । बोध्यज्ञानि ज्ञातव्यानि तैश्च बोध्यज्ञैर्न मन्तव्यं । आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गे ज्ञातव्यस्तेन चार्याऽष्टाऽङ्गमार्गेण न मन्तव्यं । आर्य्यसत्यानि ज्ञातव्यानि तैश्चार्य्यसत्यैर्न मन्तव्यं । अष्टौ विमोचा ज्ञातव्यास्तैश्चाऽष्टविमोचैर्न मन्तव्यं । नवाऽनुपूर्वविहारसम्पत्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्च नवभिरनुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्न मन्तव्यं । शून्यतानि मित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च शून्यतानि मित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखैर्न मन्तव्यं । समाधयो ज्ञातव्यास्तैश्च समाधिभिर्न मन्तव्यं । धारणीमुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च धारणीमुखैर्न मन्तव्यं । दशतथागतबलानि ज्ञातव्यानि तैश्च दशतथागतबलैर्न मन्तव्यं । चत्वारि वैशारद्यानि ज्ञातव्यानि तैश्च वैशारद्यैर्न मन्तव्यं । चतस्रः प्रतिसम्बिदो ज्ञातव्याः ताभिश्च प्रतिसम्बिद्धिर्न मन्तव्यं । महामैत्री ज्ञातव्या तथा च महामैत्र्या न मन्तव्यं । महाकरुणा ज्ञातव्या तथा च महाकरुणया न

मन्तव्यं । अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माज्ञातव्यास्तैश्चाऽष्टादशाऽऽवेणिक-
बुद्धधर्मेण मन्तव्यं ।

एवं खलु आयुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरतातेनाऽपि बोधिचित्तेन न मन्तव्यं । असमसम-
चित्तेन न मन्तव्यं । उदारचित्तेन न मन्तव्यं । तत्कस्य हेतोस्त-
थाहि तच्चित्तमचित्तं प्रकृतिश्चित्तस्य प्रभास्वरता । आह । कापुन-
रायुष्मन् सुभूते चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्वरता । सुभूतिराह । यदा-
युष्मञ्कारदतीपुत्र चित्तं न रागेण संयुक्तं न विसंयुक्तं न संयोजनैः
संयुक्तं न विसंयुक्तं । न दृष्टिकृतैः संयुक्तं न विसंयुक्तं । न आवकचित्ते-
न संयुक्तं न विसंयुक्तं । न प्रत्येकबुद्धचित्तेन संयुक्तं न विसंयुक्तं । इयमा-
युष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्व-
रता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूते अस्ति तच्चित्तं यच्चित्तमचि-
त्तं । सुभूतिराह । किं पुनरायुष्मन् शारदतीपुत्र या अचित्तता
तचाऽस्तिताया अस्तिता वा नाऽस्तितावा न संविद्यते नोपलभ्यते ।
आह नोहीदं आयुष्मन् सुभूते । समुत्तिराह । यं तदायुष्मन् शार-
दतीपुत्र तचाऽस्तिताया अस्तिता वानाऽस्तिता वानसंविद्यते नोपल-
भ्यते । अपि न युक्तस्ते एषपर्यन्तयोगोयदायुष्मञ्कारदतीपुत्र एवमा-
हाऽस्ति तच्चित्तमचित्तमिति । आह । का पुनरायुष्मन् सुभूते
अचित्तता । सुभूतिराह । अविकारा अविकल्पा आयुष्मञ्कारदती-
पुत्राऽचित्ततायाः सर्वधर्माणां तथता । इयमुच्यते अचिन्त्या
अचित्तता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूते यथैवचित्तमविकारम-
विकल्पं तथैवरूपमप्यविकारमविकल्पं तथैव वेदनाऽप्यविकारा अवि-

कल्पा । तथैव संज्ञाप्यविकारा अविकल्पा । तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव विज्ञानमप्यविकारमविकल्पम् ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं तथैव चक्षुरप्यविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत्रमप्यविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमप्यविकारमप्यविकल्पं । तथैव जिह्वाऽप्यविकारा अविकल्पा । तथैव कायोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोऽप्यविकारमविकल्पं । तथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव रूपमप्यविकारमविकल्पं । तथैव शब्दोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव चित्तमप्यविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुर्धातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव रूपधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव चक्षुर्विज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव शब्दधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वाधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव रसधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वाविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव कायधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पृष्टव्यधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव कायविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽविद्याऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव विज्ञानमप्यविकार-
मविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं । तथैव षडायतन-
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्पर्शाऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
वेदनाऽप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव तृणाप्यविकारा अविकल्पाः ।
तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यविकारोऽविकल्पः ।
तथैव जातिरप्यविकारा अविकल्पा । तथैव जरा मरणमप्यविकार-
मविकल्पं ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकारा-
ऽविकल्पा । तथैव शौलपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
चान्तिपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यवि-
काराऽविकल्पा । तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
प्रज्ञापारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्यविकारा-
ऽविकल्पा । तथैव वहिर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽध्यात्म-
वह्निर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव शून्याशून्यताऽप्यविकारा-
ऽविकल्पा । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव परामा-
र्शशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव संकृतशून्यताऽप्यविकारा-
ऽविकल्पा । तथैवाऽत्यन्तशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवरा-
ऽग्रशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकारा-
ऽविकल्पा । तथैव प्रकृतिशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वधर्मा-
शून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव स्वलक्षणशून्यताऽप्यविकाराऽवि-

कल्पा । तथैवाऽनुपलम्भशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽभाव-
शून्यताप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पा । तथैवाऽभाः स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव स्मृत्युपस्थानान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रज्ञाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
चर्द्धिपादा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाण्यविकाराण्यवि-
कल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोध्यज्ञान्य-
विकाराण्यविकल्पानि । तथैवार्थाऽष्टाऽङ्गमार्गाऽप्यविकारोऽविकल्पः ।
तथैवार्थसत्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकारान्यवि-
कल्पानि । तथैवाऽप्रमाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवारूप्यसमा-
पत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैवाष्टौ विमोचा अप्यविकाराः
अविकल्पाः । तथैव नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यविकारा अवि-
कल्पाः । तथैव शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैवाऽभिज्ञाऽप्यविकाराः अविकल्पा । तथैव समा-
धयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैव धारणीमुखान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैव दशतथागतबलान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
वैशारद्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽप्य-
विकारा अविकल्पाः । तथैव महामैश्रय्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
महाकरुणाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽष्टादशावेनिकबुद्धधर्मा
अप्यविकारा अविकल्पाः ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत आपत्तिफल-
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव मरुदागामिफलमप्यविकारमविकल्पं ।

तथैवऽनागामिफलमप्यविकारमविकल्पं । तथैवाऽर्हत्वमप्यविकारम-
विकल्पं । तथैव प्रत्येकबोधिरप्यविकारविकल्पा । तथैव मार्गाकार-
ज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वाकारज्ञताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पा ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्र यथैवचित्तमचित्त-
मविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुरप्यविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत्र-
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमप्यविकारमविकल्पं । तथैव
जिह्वाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव कायोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
मनोऽप्यविकारमविकल्पं ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव रूपमप्यविकार-
मविकल्पं । तथैव शब्दोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽप्यवि-
कारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शोऽप्य-
विकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अप्यविकारा अविकल्पाः ।

*यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुर्धातुरप्यवि-

-
- * पूर्वं चित्तस्य प्रकृति प्रभास्वरताऽभिहिता साच प्रकृत्यास्वभावेन
प्रभास्वरता स्वप्रकाशरूपता । तथाच तस्य प्रकृति प्रभास्वरतया
तस्य ज्ञानस्वरूपप्रकाशने नान्यस्यचित्तस्यापेक्षाऽस्तीति चित्तमचित्तं
चित्तान्तर शून्यं चित्तस्य चित्तान्तरापेक्षाया मनवस्था प्रसङ्गात् एवं
बौद्धमते चित्तस्य क्षणिकतया न विकार विकल्पयोः सम्भवः । विका-
रोहि स्थिरस्य दुग्धादेर्दध्यादिरूपोदृष्टः एवं स्थिरस्य स्वर्णादेः कुण्डल-
वज्रपादिविविधकल्पनारूपो विकल्पो दृश्यते । बौद्धमते तु सर्वपदा-
र्थानां क्षणिकतया न कुत्रापि पदार्थे विकारविकल्पयोः सम्भावनेति
मनसिक्त्य सुभूतिः प्रारदतीपुत्रेण प्रश्नमुखेनाभिहितं सर्वमनूया-

कारोऽविकल्पः । तथैवरूपधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवचक्षुर्भि-
 ज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रधातुरप्यविकारोऽविक-
 ल्पः । तथैव शब्दधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रविज्ञानधातु-
 रप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवघ्राणधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव-
 गन्धधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवघ्राणविज्ञानधातुरप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैवजिह्वाधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवरसधातुर-
 प्यविकारोऽविकल्पः । तथैवजिह्वाविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैवकायधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवस्पर्शधातुरप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैवकायविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवमनो-
 धातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैवमनोविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।

तथैवचित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽविद्याऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव
 विज्ञानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं ।
 तथैव षडायतनमप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्पर्शाऽप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैव वेदनाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव दृष्ट्याऽप्यविका-
 राऽविकल्पा । तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यवि-
 कारोऽविकल्पः । तथैव जातिरप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव जरामर-
 णमप्यविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
 तथैव शीलपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव क्षान्तिपारमिता-

ऽङ्गीकरोति यथैवेत्यादिना । चित्तवृष्टान्तेन चक्षुरादौ तदुपपादयति
 तथैवेत्यादिना । एतन्मते चित्तमनसोर्भेदात् न वृष्टान्ताऽनुपपत्तिः ।

ऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव प्रज्ञापारमिता-
ऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैवचित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्य-
विकाराऽविकल्पा । तथैव वहिर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथै-
वाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव शून्यताशून्यता-
ऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।
तथैव परमार्थशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव संस्कृतशून्यताऽप्य-
विकाराऽविकल्पा । तथैवाऽसंस्कृतशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथै-
वाऽत्यन्तशून्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवराऽप्यशून्यताऽप्य-
विकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
प्रकृतिशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वधर्मशून्यताऽप्यविका-
राऽविकल्पा । तथैव स्वलक्षणशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवा-
ऽनुपलम्भशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽभावशून्यताऽप्यवि-
काराऽविकल्पा । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवा-
ऽभावस्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव स्मृत्युपस्थानान्य-
ऽप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रहाणान्यप्यविकाराण्यविक-
ल्पानि । तथैवद्विपादा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाण्य-
विकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोध्यज्ञान्यप्यविकाराण्यविकल्पानि ।
तथैवार्थाऽष्टाऽङ्गमार्गाऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवार्थसत्यान्यविका-
राण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवा-

प्रमाणान्ययविकाराण्यविकल्पानि । तथैवाकूप्यसमापत्तयोऽप्यवि-
कारा अविकल्पाः । तथैवाऽष्टौ विमोक्षा अप्यविकारा अविकल्पाः ।
तथैवाऽनुपूर्व्वविवहारसमापत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैव शून्य-
तानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्ययविकाराण्यविकल्पानि । तथै-
वाऽभिज्ञा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव समाधयोऽप्यविकारा
अविकल्पाः । तथैवधारणीसुखान्ययविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
महामैत्र्यविकारा अविकल्पाः । तथैव महाकरुणाऽप्यविकाराऽवि-
कल्पाः । तथैव दशतथागतबलान्ययविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
चत्वारिवैशारद्यान्ययविकाराण्यविकल्पानि । तथैव चतस्रः प्रतिमम्बि-
दोऽप्यविकारा अविकल्पाः । तथैवाऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा अप्यवि-
कारा अविकल्पाः ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत आपत्तिफ-
लमप्यविकारमविकल्पं । तथैव सकृदागामिफलमप्यविकारमविकल्पं
तथैवाऽनागामिफलमप्यविकारमविकल्पं । तथैवाऽर्हत्वमप्यविकारम-
विकल्पं । तथैव प्रत्येकबोधिरप्यविकाराऽविकल्पाः । तथैव मार्गा-
कारज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पाः । तथैव सर्व्वकारज्ञताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पाः । तथैव सर्व्वज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पाः ।

अथायुष्माच्छारदतीपुत्रः आयुश्नते सुभृतये साधुकारमदात् ।
साधुसाधु आयुश्नन् सुभृते । यथाऽपि नाम त्वं भगवतः पुत्र
श्रौरमो मुखतोजातो धर्मजो धर्मनिर्मितो धर्मदायादो नामिषदायादः ।
प्रत्यक्षचतुर्धर्मेषु कायसाक्षी । यथाऽपि तदरण्यविहारिणां आव-
काणां अश्रयतायां भगवतानिर्दिष्टस्याऽयमुपदेशः । एवमायुश्नन् सुभृते

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अतो बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वोऽवैवर्त्तिक उपपरीक्षितव्यः । अविरहितस्य बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदितव्यः । आवकभूमावपि
शिक्षितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञा-
पारमिता प्रयत्नतः श्रोतव्या ग्रहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्य-
वाप्तव्या योनिशस्य मनसिकर्त्तव्या । प्रत्येकबुद्धभूमावपि शिक्षितु-
कामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमि-
ता श्रोतव्या ग्रहीतव्याधारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनि-
शस्य मनसि कर्त्तव्या । बोधिसत्त्वभूमावपि शिक्षितुकामेनायुष्मन्
सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या
ग्रहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशस्य मनसि
कर्त्तव्या । बुद्धभूमावपि शिक्षितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या ग्रहीतव्या धारयितव्या
वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशस्य मनसि कर्त्तव्या । तत्कस्य हेतोः ।
अत्र हि प्रज्ञापारमितायां विस्तरेण त्रीणि यानान्युपदिशन्ते यत्र
बोधिसत्त्वैः आवकैः प्रत्येकबुद्धैश्च सततसमितिं शिक्षितव्यं ॥०॥

शतसाहस्र्यां प्रज्ञापारमितायां तृतीयः परिवर्त्तः ॥०॥

अथ चतुर्थपरिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । सोऽहं भगवन् बोधिसत्त्वं प्रज्ञापारमितां न विन्दामि नोपलभते । सोऽहं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं प्रज्ञापारमिताञ्चाऽविन्दन्ननुपलभमानः कतमं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामववदिष्याम्यनुशान्तिष्यामि । एतदेव मे भगवन् कौस्तुभं स्याद्योऽहं सर्वधर्माणामायं व्ययञ्चानुपलभमानोनामधेयमात्रेणायव्ययं कुर्यात् । यदुत बोधिसत्त्वं इति प्रज्ञापारमितेति वा । अपि नु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतो रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितम् ।

* रूपस्याहं भगवन्नयं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं

---

* पूर्वं सर्वधर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमान इत्यादिना सर्वधर्माणामुत्पादविनाशयो रूपलम्भाभावमभिधाय तदेव प्रपञ्चयति रूपस्याहमित्यादिनारूपस्य रूपस्तत्त्वस्यायमुत्पाद व्ययं विनाशं नोपलभे न प्रत्यक्षेण प्रमाणे न जानामि । नच प्रत्यक्षेण समनुपश्यामि । दृष्टिरत्र प्रत्यक्षज्ञानमात्र परः नचाक्षुषज्ञानवचनः । कस्यनामधेयमिति । अस्यायमभिप्रायः । विद्यमानत्वेनोपलभ्यमानस्य हि वस्तुनोनामधेयकरणं सम्भवति नत्वसतः खपुष्पादि तुल्यत्वादिति । यस्य च नाम-

भगवन् रूपस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यं कस्य नाम धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नाम-
 धेयं न स्थितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितं । वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभेन समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् वेदनाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं
 स्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-
 रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । (वेदनाया) संज्ञाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संज्ञाया आयं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदपि संज्ञानामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्का-
 रानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । । सोऽहं
 भगवन् संस्कारानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भवन्

धेयस्य कर्तव्यता, तदापि नामधेयं न स्थितं न स्थितिमत् कसदिति-
 यावत् । न विष्ठितं न विशेषेण स्थितं । न परमाश्चादिवत्प्रत्यक्षतोऽन-
 भूवमानमपि मानान्तराण्यसिद्धत् । नाऽधिष्ठितं नाकेनापितत्तृजेन स
 द्रूपेणाधिष्ठितं व्यवहृतमित्यर्थः । एवं परत्राणि व्याख्येयम् ।

स्तदपि संस्कारनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । विज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् विज्ञानस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि यदुत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य नामधेयस्य । एवं नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवंश्चक्षुष आयं व्ययश्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि यदुत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । श्रोत्रस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यति । सोऽहं भगवन् श्रोत्रस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि यदुत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्र नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । घ्राणस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् घ्राणस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्घ्राण नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽ-

धिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं नाम-
धेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिह्वाया अहं भगवन्नायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वाया आयं
व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायस्याहं भगवन्
नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायस्यायं
व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनसोऽहं भग-
वन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनस आयं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

रूपस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् रूपस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । तत्कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
दपि रूपनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न

विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । शब्दस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शब्दस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । गन्धस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् गन्धस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि गन्धनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । रसस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् रसस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्पर्शस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । धर्माणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मा-

नामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्या-
मि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुर्विज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् चक्षुर्विज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् ।
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-
गवंस्तदपि चक्षुर्विज्ञान नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । श्रोत्रविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रविज्ञानस्यायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्रविज्ञान नामधेयं
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
घ्राणविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् घ्राणविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् ।
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि घ्राणविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिह्वाविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वाविज्ञान-

स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिज्ञाविज्ञान नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायविज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं च स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनोविज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनोविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनोविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुः संस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चक्षुः संस्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च

नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ओचसंस्पर्शस्यायं व्यय-
 द्वाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ओचसंस्पर्शनामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 घ्राणसंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् घ्राणसंस्पर्शस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-
 गवंस्तदपि घ्राणसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिह्वासंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वासंस्पर्शस्यायं व्यय-
 द्वाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिह्वासंस्पर्शनामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायसं-
 स्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् कायसंस्पर्शस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि कायसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनः संस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नो-

पक्षभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनः संस्पर्शस्यायं व्ययश्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुः संस्पर्शजायावेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवंश्चक्षुः संस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययश्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शजा वेदनानाम-
 धेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-
 त्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-
 ष्ठितं । ओचसंस्पर्शजावेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ओचसंस्पर्शजावेदनायाआयं व्ययश्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ओचसंस्पर्शजावेदनानामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
 त्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाधिष्ठितं ।
 घ्राणसंस्पर्शजा वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् घ्राणसंस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययश्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि घ्राणसंस्पर्शजा वेदनानामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्च व्ययश्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिज्ञासंस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायसंस्पर्शजाया वेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायसंस्पर्शजावेदनायाश्च व्ययश्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायसंस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनः संस्पर्शजावेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनः संस्पर्शजावेदनायाश्च व्ययश्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

पृथिवीधातोरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।

સોઽહં ભગવન્ પૃથિવૌધાતોરાયં વ્યયન્નાઽનુપલભમાનોઽસમનુપશ્યન્
 કસ્ય નામધેયં કરિશ્યામિ બોધિસત્ત્વ ઇતિ । અપિ તુ खलु पुन-
 ભર્ગવંસ્તદપિ પૃથિવૌધાતુનામધેયં ન સ્થિતં ન વિઠિતં નાઽધિઠિતં ।
 તત્કસ્ય જેતોરવિદ્યમાનત્વાત્તસ્ય નામધેયસ્ય । એવં તન્નામધેયં ન
 સ્થિતં ન વિઠિતં નાઽધિઠિતં । અધ્યાતોરહં ભગવન્નાયં વ્યયન્ન
 નોપલભે ન સમનુપશ્યામિ । સોઽહં ભગવન્નાધ્યાતોરાયં વ્યયન્નાઽનુપ-
 લભમાનોઽસમનુપશ્યન્ કસ્ય નામધેયં કરિશ્યામિ બોધિસત્ત્વ ઇતિ ।
 અપિ તુ खलु पुनर्भगवंस्तदपि अध्यातुनामधेयं ન સ્થિતં
 ન વિઠિતં નાઽધિઠિતં । તત્કસ્ય જેતોરવિદ્યમાનત્વાત્તસ્ય નામધે-
 યસ્ય । એવં તન્નામધેયં ન સ્થિતં ન વિઠિતં નાઽધિઠિતં । તેજો-
 ધાતોરહં ભગવન્નાયં વ્યયન્ન નોપલભે ન સમનુપશ્યામિ । સોઽહં
 ભગવંસ્તેજોધાતોરાયં વ્યયન્નાનુપલભમાનોઽસમનુપશ્યન્ કસ્ય નામધેયં
 કરિશ્યામિ બોધિસત્ત્વ ઇતિ । અપિ તુ खलु पुनर्भगवंस्तदपि तेजो-
 ધાતુનામધેયં ન સ્થિતં ન વિઠિતં નાઽધિઠિતં । તત્કસ્ય જેતોર-
 વિદ્યમાનત્વાત્તસ્ય નામધેયસ્ય । એવં તન્નામધેયં ન સ્થિતં ન વિઠિતં
 નાઽધિઠિતં । વાયુધાતોરહં ભગવન્નાયં વ્યયન્ન નોપલભે ન સમનુ-
 પશ્યામિ । સોઽહં ભગવન્ વાયુધાતોરાયં વ્યયન્નાઽનુપલભમાનોઽસમ-
 નુપશ્યન્ કસ્ય નામધેયં કરિશ્યામિ બોધિસત્ત્વ ઇતિ । અપિ તુ
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि वायुधातुनामधेयं ન સ્થિતં ન વિઠિતં નાઽ-
 ધિઠિતં । તત્કસ્ય જેતોરવિદ્યમાનત્વાત્તસ્ય નામધેયસ્ય । એવં તન્ના-
 મધેયં ન સ્થિતં ન વિઠિતં નાઽધિઠિતં । આકાશધાતોરહં ભગવ-
 ન્નાયં વ્યયન્ન નોપલભે ન સમનુપશ્યામિ । સોઽહં ભગવન્નાકાશધા-

तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्याकाशधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

विज्ञानधातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् विज्ञानधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि विज्ञानधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अविद्याया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाविद्याया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यविद्यानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्काराणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संस्काराणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि संस्कारनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

विज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।

सोऽहं भगवन् विज्ञानस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि विज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । नामरूपस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् नामरूपस्यायं व्ययश्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । षडाय-
 तनस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् षडायतनस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि षडायतन नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्पर्शस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययश्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनायाऽयं व्ययश्चा-

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदनानामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
यस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । दृष्ट्याया-
अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवं-
स्तृष्णायाश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
दृष्ट्यानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोर-
विद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं ।

उपादानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन्नुपादानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
स्तदपि उपादाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्-
कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं
न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जातेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जातेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसम-
नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
खलु पुनर्भगवंस्तदपि जातिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-
ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मा-
न्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जरामरणस्याहं भगव-
न्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जराम-

रणस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करि-
ष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जरामरण
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं ।

अविद्यानिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन्नाविद्यानिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो-
ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि अविद्यानिरोध नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
यस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्का-
रनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् संस्कारनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुप-
श्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि संस्कारनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽ-
धिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । विज्ञाननिरोधस्याहं
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
विज्ञाननिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-
धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
विज्ञाननिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न

विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । नामरूपनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् नामरूपनिरोधस्याहं
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनिरोधनाम-
धेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-
त्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-
ष्ठितं । षडायतननिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न सम-
नुपश्यामि । सोऽहं भगवन् षडायतन निरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपल-
भमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि षडायतननिरोधनामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
स्पर्शनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् स्पर्शनिरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि स्पर्शनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वेदनानिरोधस्याहं भगवन्नायं
व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनानिरोधस्याहं
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदनानिरोधनामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नाम-

धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । दृष्ट्या-
 निरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् दृष्ट्यानिरोधस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि दृष्ट्यानिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । उपादाननिरोधस्याहं भगवन्नायं
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुपादाननिरोध-
 स्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 वं धिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदुपादाननिरोधना-
 मधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमा-
 नत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽ-
 धिष्ठितं । भवनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् भवनिरोधस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसम-
 नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि भवनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
 तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जातिनिरोधस्याहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
 जातिनिरोधस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 जातिनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य

हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । जरामरणनिरोधस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् जरामरणनिरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जरामरणनिरोधनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

रागस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्नायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि रागनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । द्वेषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् द्वेषस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि द्वेषनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मोहस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् मोहस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मोहनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधि-

ष्ठितं तत्कस्य हेतोः अविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

दृष्टिगतानामहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दृष्टिगतानामाथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदपि दृष्टिगतनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । आत्मनोऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नात्मन आथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदप्यात्मनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सत्त्वस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सत्त्वस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदपि सत्त्वनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जीवस्याऽहं भगवन्नाथं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जीवस्याथं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदपि जीवनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
जन्तोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
भगवन् जन्तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जन्तु
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । पोषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् पोषस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि पोष नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । पुरुषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुरुषस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुरुष नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । पुङ्गवस्याऽहं भग-
वन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुङ्गव-
स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुङ्गव नामधेयं
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

मनुजस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनुजस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनुज नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

मानवस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मानवस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मानव नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कारकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कारकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कारक नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वेदकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदक नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

जानकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् जानकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 जानक नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-
 रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं
 नाधिष्ठितं । पश्यकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् पश्यकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
 पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि पश्यक नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

दानपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् दानपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दानपारमिता नामधेयं न स्थितं न
 विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । शीलपारमिताया
 अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
 शीलपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 शीलपारमिता नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं

न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । चान्तिपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चान्तिपारमिताया
आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चान्तिपारमिता
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । वीर्यपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वीर्यपारमिताया आयं व्यय-
ञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वीर्यपारमिता
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरवि-
द्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । ध्यानपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ध्यानपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्यानपारमिता नामधेयं न स्थितं
न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नाम-
धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । प्रज्ञा-
पारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुप-
श्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञापारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनस्तदपि प्रज्ञापारमिता नामधेयं न स्थितं

न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-
धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

अध्यात्मशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुप-
श्यामि । सोऽहं भगवन्नाध्यात्मशूण्यताया आयं व्ययश्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाध्यात्मशूण्यताया आयं
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मशूण्यताना-
मधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमा-
नत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । वहिर्द्विशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वहिर्द्विशूण्यताया आयं व्यय-
श्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वहिर्द्विशूण्यता नामधेयं
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
अध्यात्मवह्निर्द्विशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाध्यात्मवह्निर्द्विशूण्यताया आयं
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मवह्निर्द्वि-
शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । शूण्यताशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च

नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शूण्यताशूण्यताया
 आद्यं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शूण्यताशूण्यता
 नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरवि-
 श्रमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । महाशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् महाशूण्यताया आद्यं व्ययश्चाऽनु-
 पलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि महाशूण्यता नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविश्रमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । परमाऽर्थ-
 शूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् परमाऽर्थशूण्यताया आद्यं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि परमाऽर्थशूण्यताया नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविश्रमानत्वान्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संकृत
 शूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् संकृतशूण्यताया आद्यं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि संकृतशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविश्रमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं

तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अत्यन्तशूण्यताया
 अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन्त्यन्त शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-
 गवंस्तदप्यत्यन्त शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनवराऽयशूण्यताया अहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्-
 नवराऽयशूण्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदप्यनवराऽयशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनवकारशूण्यताया अहं भगवन्नायं
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नवकार
 शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनवकार
 शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य
 मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । प्रकृतिशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रकृतिशूण्यताया आयं व्यय-
 ञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रकृतिशूण्यता नामधेयं

न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सर्व्वधर्म्मशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सर्व्वधर्म्मशूण्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सर्व्वधर्म्मशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । खलचणशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् खलचणशूण्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि खलचणशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

अनुपलभशून्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुपलभशून्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनुपलभशून्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अभावशून्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्भावशून्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-

धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्य-
भावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वभावशूण्यताया आद्यं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्वभावशूण्यता नामधेयं
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
अभावस्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन्नाभावस्वभावशूण्यताया आद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि
तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यभावस्वभावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

स्रत्युपस्थानानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् स्रत्युपस्थानानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्रत्युपस्थान नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सम्यक् प्रज्ञाणानामहं
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सम्यक्

प्रज्ञापानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सम्यक् प्रज्ञापानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चद्विपादानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्चद्विपादानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यद्विपादानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । इन्द्रियाणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्निन्द्रियाणामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यीन्द्रिय नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वलानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वलानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वल-नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । बोध्यङ्गानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् बोध्यङ्गानामाद्यं व्ययञ्चा-

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बोध्यङ्गनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितं । आर्याष्टाऽङ्गमार्गस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि सोऽहं भगवन्ना-
र्याष्टाङ्गमार्गस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यार्या-
ष्टाङ्गमार्गनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । ^(१) शून्यताविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शून्यताविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शून्यताविमोक्षमुखनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ^(२) । प्रणिहितविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रणिहितविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।

(१) क ख ग घ पुस्तकेषु-शृणु इति स्थाने स्थाने पाठः ।

(२) आनिमित्तविमोक्षमुखस्य निर्देशोऽप्युक्तः सर्वत्र शून्यतानिमित्ता-
प्राणिहितविमोक्षमुखस्य स्थाने निर्देशो दृश्यते । अत्र तु न
लिखितः । लेखकस्य अभेद्यपतित इत्यनुमोयते ॥

अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रणिहितविमोक्षमुखनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तं नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । चतुर्णामहं भगवन् ध्यानानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां ध्यानानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्याननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मैत्र्या अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मैत्र्या आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मैत्रीनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कर्षणाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कर्षणाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कर्षणनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मुदिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मुदिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु

खलु पुनर्भगवंस्तदपि सुदितानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । उपेक्षायाश्च भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्-
 पेक्षायाश्चायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपेक्षा नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
 मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । चतसृणामहं भगवन्नाकूप्यसमापत्तौनामायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नायं व्ययश्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्याकूप्यसमापत्ति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । बुद्धाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
 बुद्धाऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बुद्धा-
 ऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । धर्माऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्माऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुप-
 लभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।

अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्माऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सङ्गऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सङ्गाऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सङ्गाऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

श्रीलाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रीलाऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रीलाऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । त्यागाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् त्यागाऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि त्यागाऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायगताऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायगताऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-

पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायगताऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

उद्देगाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुद्देगाऽनुसृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युद्देगाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । आलापाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नालापाऽनुसृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यालापाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मरणाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मरणाऽनुसृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मरणाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मांसचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

मांसचक्षुषायां व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदपि मांसचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । दिव्यचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दिव्यचक्षुषायां व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदपि दिव्यचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । प्रज्ञाचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञाचक्षुषायां व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदपि प्रज्ञाचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । धर्मचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मचक्षुषायां व्ययञ्चाऽनुपलमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्तदपि धर्मचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । बुद्धचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् बुद्धचक्षुषायां व्ययञ्चाऽनुपलभ-

मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बुद्धचतुर्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

षष्ठामभिज्ञानमहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् षष्ठामभिज्ञानानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि षडभिज्ञानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । दशानां तथागतवल्लानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दशानां तथागतवल्लानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दशतथागतवल्लानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । चतुर्णां वैशारद्यानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां वैशारद्यानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वैशारद्यानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । चतसृणां प्रतिस्मिदामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे

न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतसृषां प्रतिस्मिदामाद्यं
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रतिस्मिन्नामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 महाकरुणाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् महाकरुणायाऽनायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
 पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि महाकरुणानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-
 ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अष्टादशाऽवेणिकबुद्धधर्माणामहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् अष्टा-
 दशावेणिकबुद्धधर्माणामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

स्वप्नोपमानामहं भगवन् पञ्चानासुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वप्नोपमानां पञ्चाना-
 सुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदसुपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य

हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । माथोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् माथोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि उपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । प्रतिश्रुत्कोपमानानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिश्रुत्कोपमानानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । प्रतिभासोपमानाहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिभासोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो न समनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं ।

प्रतिबिम्बोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं

यथञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिविम्बोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं यथञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्-स्तदुपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । मरीच्युपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं यथञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मरीच्युपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं यथञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदुपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । *दकचन्द्रोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं यथञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दकचन्द्रोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं यथञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदुपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । निमित्तकोपमानामहं पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं यथञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

निमित्तकोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्ध नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । विविक्तस्याऽहं
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
विविक्तस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनस्तदपि विविक्त-
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरवि-
द्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं ।
नाऽधिष्ठितं ।

शान्तस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् शान्तस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं
स्तदपि शान्तनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनुत्पादस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननुत्पादस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो-
ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनुत्पाद नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

अनिरोधस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननिरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनिरोध नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । अप्रादुर्भावस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन् अप्रादुर्भावस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यप्रादुर्भावनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । अनभिसंस्कारस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्नभिसंस्कारस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनभिसंस्कारनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । असंक्षेपस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपपश्यामि । सोऽहं भगवन्नसंक्षेपस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यसंक्षेपनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । व्यवदानस्याऽहं भगवन्नायं

व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् व्यवदानस्यायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि व्यवदान नामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

धर्मधातोरेहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् धर्मधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि धर्मधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तथागतस्याऽहंभगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् तथागतस्यायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि तथागतनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । भूतकोटेरेहं भगवन्नायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् भूतकोटेरायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि भूतकोटिनामधेयं न
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

धर्मस्थितिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-

पश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मस्थितिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्मस्थिति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । धर्मनियामताया
अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
धर्मनियामताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
धर्मनियामता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कुशलाऽकुशलानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कुशलाऽकुशलानां
धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
कुशलाऽकुशलानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । लौकिकलोकोत्तराणामहं भगवन् धर्माणामायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् लौकिकलोको-
त्तराणां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-
धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
लौकिकलोकोत्तरनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न

स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्कृताऽसंस्कृतानामहं भगवन् धर्माणामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संस्कृताऽसंस्कृतानां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि संस्कृताऽसंस्कृत नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

साश्रवाणामहं भगवन् धर्माणामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् साश्रवाणां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि साश्रवधर्म नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानामहं धर्माणामायं व्ययञ्चनोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् अतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

अनतीतस्याऽनागतस्यां प्रत्युत्पन्नस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । किं न तदित्युच्यते । असंस्कृतं हि नातीतं नाऽपा-

ऽनागतं न प्रत्युत्पन्नं । असंस्कृतस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । कतमच्चाऽसंस्कृतं यस्य नोत्पादो न स्थितिर्न-
 भङ्गः भगवतोऽप्यहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 पूर्वस्थां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु तथा-
 गतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां स बोधिसत्त्वानामा-
 यश्च व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । दक्षिणस्थां दिश्यहं भगवन्
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बु-
 द्धानां सञ्चावकसंघानां स बोधिसत्त्वानामायश्च व्ययश्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । पश्चिमायां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
 लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां
 सबोधिसत्त्वानामायश्च व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । उत्तरस्थां
 दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु तथागताना-
 मर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायश्च
 व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । उत्तरपूर्वस्थां दिश्यहं भगवन्
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बु-
 द्धानां सञ्चावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायश्च व्ययश्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । पूर्वदक्षिणस्थां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाल्मुकोप-
 मेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां
 सबोधिसत्त्वानामायश्च व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । दक्षिण-
 पश्चिमायां दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु
 तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानामायश्च व्ययश्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । पश्चिमोत्तरस्थां दिश्यहं भगवन् गङ्गा-

नदीवाल्मीकीयपुत्रेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां
सञ्जावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायस्य व्यस्य नोपलभे न समनु-
पश्यामि । अधस्ताद्दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवाल्मीकीयपुत्रेषु लोकधातुषु
तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्जावकसंघानामायस्य व्यस्य
नोपलभे न समनुपश्यामि । उपरिष्ठाद्दिश्यहं भगवन् गङ्गानदी-
वाल्मीकीयपुत्रेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां
सञ्जावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायस्य व्यस्य नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवंस्तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्जावक-
संघानां सबोधिसत्त्वानामायस्य व्यस्यऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिष्याम्यनुशासि-
ष्यामि । कतमाञ्च प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यामि । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि तथागत नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।
तदपि संघनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिष्ठितं ।

सर्वधर्मतथताया अहं भगवन्नायस्य व्यस्य नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् सर्वधर्मतथताया आयस्य व्यस्यऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वं इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सर्वधर्मतथता नामधेयं न स्थितं न
विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तस्मान्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

आपि भगवन्नामधर्मसंकेतकी धर्मप्रज्ञतिर्धुत बोधिसत्त्वं इति ।

सानकेनचिद्वचनीया रूपेण वा वेदनया वा संज्ञाया वा संस्कारैर्ष्वी
 विज्ञानेन वा चक्षुषा वा ओचेण वा घ्राणेन वा जिह्वाया वा
 कायेन वा मनसा वा रूपेण वा शब्देन वा गन्धेन वा रसेन वा
 स्पर्शेण वा धर्मेण वा । चक्षुर्विज्ञानेन वा ओचविज्ञानेन वा घ्राण-
 विज्ञानेन वा जिह्वाविज्ञानेन वा कायविज्ञानेन वा मनोविज्ञानेन
 वा । चक्षुः संस्पर्शेण वा ओचसंस्पर्शेण वा घ्राणसंस्पर्शेण वा जिह्वा-
 संस्पर्शेण वा कायसंस्पर्शेण वा मनः संस्पर्शेण वा । चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय
 वेदनया वा ओचसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया
 वा जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा कायसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा
 मनः संस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा । पृथिवीधातुना वा अग्निधातुना वा
 तेजोधातुना वा वायुधातुना वा आकाशधातुना वा विज्ञानधातुना
 वा । अविद्यया वा संस्कारैर्ष्वी विज्ञानेन वा नामरूपेण वा षड-
 यतनेन वा स्पर्शेण वा वेदनया वा तृष्णया वा उपादानेन वा
 भवेन वा जात्या वा जरामरणेन वा । दानपारमितया वा शील-
 पारमितया वा क्षान्तिपारमितया वा वीर्यपारमितया वा ध्यान-
 पारमितया वा प्रज्ञापारमितया वा । अथात्मशून्यतया वा वहि-
 र्द्विशून्यतया वा अथात्मवहिर्द्विशून्यतया वा । शून्यताशून्यतया वा
 परमार्थशून्यतया वा । असंस्कृतशून्यतया वा अत्यन्तशून्यतया वा
 अनवकारशून्यतया वा प्रकृतिशून्यतया वा सर्वधर्मशून्यतया वा
 स्वस्वच्छणशून्यतया वा अनुपलम्भशून्यतया वा अभावशून्यतया वा
 स्वभावशून्यतया वा अभावस्वभावशून्यतया वा । स्मृत्युपस्थानैर्वा
 सन्त्यक् प्रज्ञाणैर्वा अद्विपादैर्वा इन्द्रियैर्वा वल्लैर्वा बोध्यङ्गैर्वा आर्या-

ऽष्टाऽङ्गमार्गेण वा आर्य्यसत्त्वैर्वा धानैर्वा अग्रमाणैर्वा आर्य्यसमा-
पत्तिभिर्वा शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविशेषैर्वा तथागतवक्षैर्वा वैशा-
रद्यैर्वा प्रतिसम्बद्धिर्वा महामैत्र्या वा महाकरुणया वा आवेष्टिक-
सुद्धधर्मैर्वा यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिः । तथापि नाम भगवन् स्वप्न इति
नाम केनचिद्वचनीयं । मायेति वा नाम केनचिद्वचनीयं प्रति-
श्रुतेति नाम प्रतिभास इति नाम केनचिद्वचनीयं । मरौचिकेति
नाम केनचिद्वचनीयत । दकचन्द्र इति केनचिद्वचनीयं । तथागत
इति केनचिद्वचनीयं । तद्यथापि नाम भगवन् आकाशमिति नाम
केनचिद्वचनीयं । पृथिवीति नाम केनचिद्वचनीयं । आप इति नाम
केनचिद्वचनीयं । तेज इति नाम केनचिद्वचनीयं । वायुरिति नाम
केनचिद्वचनीयं । तथतेति नाम केनचिद्वचनीयं । अवितथतेति नाम
केनचिद्वचनीयं ।

अनन्यतथतेति नाम न केनचिद्वचनीयं । धर्मतथतेति नाम न
केनचिद्वचनीयं । धर्मधातुरिति न केनचिद्वचनीयं । धर्मस्थितितेति
न केनचिद्वचनीयं । भूतकोटिरिति नाम न केनचिद्वचनीयं । दान-
पारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं । शीलपारमितेति नाम न
केनचिद्वचनीयं । चान्तिपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।
वीर्य्यपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं । ध्यानपारमितेति नाम
न केनचिद्वचनीय । प्रज्ञापारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।

शीलमिति नाम न केनचिद्वचनीयं । समाधिरिति नाम न
केनचिद्वचनीयं । प्रज्ञेति नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिरिति
नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिज्ञानदर्शनमिति नाम न केन-

चिदचनीयं । ओत आपन्न इति नाम न केनचिदचनीयं । ओत
 आपन्नः न केनचिदचनीयः । ओत आपन्नधर्मा इति नाम न केन-
 चिदचनीयः । सङ्गदागामीति नाम न केनचिदचनीयं । सङ्गदा-
 गामिधर्मा इति नाम न केनचिदचनीयं । अनागामीति नाम न
 केनचिदचनीयं । अनागामिधर्मा इति नाम न केनचिदचनीयं ।
 अर्हञ्जिति नाम न केनचिदचनीयं । अर्हद्वर्णा इति नाम न
 केनचिदचनीयं । प्रत्येकबुद्ध इति नाम न केनचिदचनीयं । प्रत्येक-
 बुद्धधर्मा इति न केनचिदचनीयं । बोधिसत्त्व इति नाम न केन-
 चिदचनीयं । बोधिसत्त्व धर्मा इति नाम न केनचिदचनीयं ।
 सम्यक्सम्बुद्ध इति नाम न केनचिदचनीयं ।

कुशलेन वा ऽकुशलेन वा सारथेन वा अनवथेन वा नित्येन
 वा अनित्येन वा सुखेन वा दुःखेन वा आत्मना वा अनात्मना वा
 ग्रान्तेन वा अग्रान्तेन वा विविक्तेन वा अविविक्तेन वा भावेन वा
 अभावेन वा । इममप्यहं भगवत्पर्यवशं प्रतीत्यैवं वदाम्येतदेव मे
 कौकृत्यं स्यात् योऽहं सर्वधर्माणामायस्य व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुष्यश्च कस्य नामधेयं कुर्यां यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापार-
 मितेति वा । अपि तु खलु पुनर्भगवत्सदपि नामधेयं नैव स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सचेद्बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्यैवं प्रज्ञापारमितायां भाष्यमाणायाभिराकारैरेभिर्लिङ्गै-
 रेभिर्निर्मिसैरूपदिश्यामानायां चित्तं नाऽवसीयते न संसीयते । न
 विप्रतिसारी भवति मानसं नोत्पद्यति न संचक्षति न सम्भाषमा-

पथैः नियतं स बोधिसत्त्वो महासत्त्वाऽवैवर्त्तिको बोधिसत्त्व भूमौ
वेदितव्यः स्थित इत्यस्थानर्थो गेने ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
रूपे तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं । संज्ञायां तेन
न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने तेन न स्यातव्यं ।
चक्षुषि तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रे तेन न स्यातव्यं । घ्राणे तेन न
स्यातव्यं । जिह्वायां तेन न स्यातव्यं । काये तेन न स्यातव्यं । मनसि
तेन न स्यातव्यं । रूपे तेन न स्यातव्यं । शब्दे तेन न स्यातव्यं ।
गन्धे तेन न स्यातव्यं । रसे तेन न स्यातव्यं । स्पर्शे तेन न स्यातव्यं ।
धर्मेषु तेन न स्यातव्यं । चक्षुर्विज्ञाने तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रविज्ञाने
तेन न स्यातव्यं । घ्राणविज्ञाने तेन न स्यातव्यं । जिह्वाविज्ञाने तेन न
स्यातव्यं । कायविज्ञाने तेन न स्यातव्यं । मनोविज्ञाने तेन न
स्यातव्यं । चक्षुः संस्पर्शं तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रं संस्पर्शं तेन न
स्यातव्यं । घ्राणसंस्पर्शं तेन न स्यातव्यं । जिह्वासंस्पर्शं तेन न
स्यातव्यं । कायसंस्पर्शं तेन न स्यातव्यं । मनःसंस्पर्शं तेन न स्यातव्यं ।

चक्षुः संस्पर्शजायां वेदनायां तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शजायां
वेदनायां तेन न स्यातव्यं । घ्राणसंस्पर्शजायां वेदनायां तेन न
स्यातव्यं । जिह्वासंस्पर्शजायां वेदनायां तेन न स्यातव्यं । काय-
संस्पर्शजायां वेदनायां तेन न स्यातव्यं । मनः संस्पर्शजायां वेदनायां
तेन न स्यातव्यं । पृथिवीधातौ तेन न स्यातव्यं । अग्निधातौ तेन न
स्यातव्यं । तेजोधातौ तेन न स्यातव्यं । वायुधातौ तेन न स्यातव्यं ।
आकाशधातौ तेन न स्यातव्यं । विज्ञानधातौ तेन न स्यातव्यं ।

अविद्यायां तेन न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने
तेन न स्यातव्यं । नामरूपे तेन न स्यातव्यं । षडायतने तेन न
स्यातव्यं । स्पर्शं तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं ।
दृष्ट्यायां तेन न स्यातव्यं । उपादाने तेन न स्यातव्यं । जातौ तेन
न स्यातव्यं । जरामरणे तेन न स्यातव्यं ।

तत्कस्य हेतोः स्थाहि भगवन् रूपं रूपेण शून्यं । या च
रूपशून्यता न तद्रूपं न चाऽन्यत्ररूपाच्छून्यता । रूपमेव शून्यता
शून्यतैवरूपं । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना शून्यता न सा
वेदना । न चाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । वेदनैव शून्यता । शून्यतैव
वेदना । संज्ञा संज्ञया शून्यता । या च संज्ञायाः शून्यता न सा
संज्ञा । न चाऽन्यत्रसंज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा ।
संस्काराः संस्कारैः शून्याः । या च संस्कारशून्यता न ते संस्काराः न
चाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यतासंस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञानशून्यता तद्विज्ञानं । न
चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।
अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता रूपे तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं । संज्ञायां तेन
न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने तेन न स्यातव्यं ।

तथाहि भगवन् चक्षुश्चक्षुषा शून्यं । या च चक्षुः शून्यता न तच्चक्षुः
न चाऽन्यत्र चक्षुषः शून्यता । चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः । ओचं
ओत्रेण शून्यं । या च ओचशून्यता न तत् ओचं । न चाऽन्यत्र ओचा-
च्छून्यता ओचमेव शून्यता शून्यतैव ओचं । प्राणं प्राणेन शून्यं । या च

प्राणशून्यता न तद्प्राणं । न चाऽन्यत्र प्राणाच्छून्यता । प्राणमेव
शून्यता शून्यतैव प्राणं । जिह्वा जिह्वया शून्या । या च जिह्वाशून्य-
ता न सा जिह्वा न चाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता जिह्वैव शून्यता
शून्यतैव जिह्वा । कायः कायेन शून्यः । या च काय शून्यता न स
कायः न चाऽन्यत्रकायाच्छून्यता । काय एव शून्यता शून्यतैव कायः ।
मनो मनसा शून्यं । या च मनः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र मनसः
शून्यता मन एव शून्यता शून्यतैव मनः । रूपं रूपेण शून्यं । या च
रूपशून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता रूपमेव शून्यता
शून्यतैवरूपं । शब्दः शब्देन शून्यः । या च शब्दशून्यता न स शब्दः ।
न चाऽन्यत्र शब्दाच्छून्यता । शब्द एव शून्यता शून्यतैव शब्दः ।
गन्धोगन्धेन शून्यः । या च गन्धशून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र
गन्धाच्छून्यता गन्ध एव शून्यता शून्यतैव गन्धः । रसो रसेन शून्यः ।
या च रस शून्यता न रसः । न चाऽन्यत्र रसाच्छून्यता । रस एव
शून्यता शून्यतैव रसः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । या च स्पर्शशून्यता न
स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता स्पर्श एव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः ।
धर्माधर्मैः शून्याः । या च धर्मशून्यता न ते धर्माः । न चाऽन्यत्र
धर्माभ्यः शून्यता धर्मा एव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यं । या च चक्षुर्विज्ञानशून्यता
न तच्चक्षुर्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानाच्छून्यता । चक्षुर्विज्ञान
मेव शून्यता शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानं । ओचविज्ञानं ओचविज्ञानेन
शून्यं । या च ओचविज्ञान शून्यता न तत् ओचविज्ञानं । न चाऽन्यत्र
ओचविज्ञानाच्छून्यता । ओचविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव ओच-

विज्ञानं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । या च घ्राणविज्ञान-
शून्यता न तद्घ्राणविज्ञानं न चाऽन्यत्र घ्राणविज्ञानाच्छून्यता ।
घ्राणविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणविज्ञानं । जिह्वाविज्ञानं
जिह्वाविज्ञानेन शून्यं । या च जिह्वाविज्ञान शून्यता न तज्जिह्वावि-
ज्ञानं । न चाऽन्यत्र जिह्वाविज्ञानाच्छून्यता जिह्वाविज्ञानमेव शून्यता
शून्यतैव जिह्वाविज्ञानं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । या
च कायविज्ञानशून्यता न तत्कायविज्ञानं । न चाऽन्यत्र कायविज्ञान-
नाच्छून्यता शून्यतैव कायविज्ञानं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन
शून्यं । या च मनोविज्ञानशून्यता न तन्मनोविज्ञानं । न चाऽन्यत्र
मनोविज्ञानाच्छून्यता । मनोविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनो-
विज्ञानं ।

चक्षुः संस्पर्शः चक्षुः संस्पर्शेन शून्यः । या च चक्षुःसंस्पर्शशून्यता न
स चक्षुः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र चक्षुःसंस्पर्शाच्छून्यता । चक्षुः संस्पर्शं
एव शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शः । ओचसंस्पर्शः ओचसंस्पर्शेन शून्यः ।
या च ओचसंस्पर्श शून्यता न स ओचसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र ओच-
संस्पर्शाच्छून्यता । ओचसंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव ओचसंस्पर्शः ।
घ्राणसंस्पर्शां घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । या च घ्राणसंस्पर्श शून्यता न स
घ्राणसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र घ्राणसंस्पर्शाच्छून्यता । घ्राणसंस्पर्श एव
शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शः । जिह्वासंस्पर्शां जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः ।
या च जिह्वासंस्पर्शशून्यता न स जिह्वासंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र
जिह्वासंस्पर्शाच्छून्यता । जिह्वासंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव जिह्वा-
संस्पर्शः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । या च कायसंस्पर्शशून्यता

न स कायसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शाच्छून्यता । कायसंस्पर्श
एव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः । मनः संस्पर्शी मनःसंस्पर्शिन शून्यः ।
या च मनःसंस्पर्श शून्यता न स मनः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र मनः
संस्पर्शाच्छून्यता । मनः संस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना न
चाऽन्यत्र चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव
शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
ओचसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया शून्या । न चाऽन्यत्र ओच संस्पर्शप्रत्यय
वेदनायाः शून्यता । ओचसंस्पर्शप्रत्यय वेदनैव शून्यता शून्यतैव
ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनया शून्य । या च घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना शून्यता न सा
घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय वेदना न चाऽन्यत्र घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया
शून्यता । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययः
वेदना । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।
या च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
वेदना । न चाऽन्यत्र जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः शून्यता । जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता । शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव
शून्यता । शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना

मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
शून्यता न सा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न चाऽन्यत्र मनः संस्पर्शप्रत्यय-
वेदनयाः शून्यता । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदेनैव शून्यता । शून्यतैव
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

पृथिवी धातुः पृथिवी धातुना शून्यः । या च पृथिवी धातुः
शून्यता न स पृथिवी धातुः । न चान्यत्र पृथिवी धातोः शून्यता ।
पृथिवी धातुरेव शून्यता शून्यतैव पृथिवी धातुः । अर्थातुरर्थातुना
शून्यः या चाऽर्थातु शून्यता न सोऽर्थातुः । न चाऽन्यत्रार्थातोः
शून्यता । अर्थातुरेव शून्यता शून्यतैवाऽर्थातुः । तेजोधातुस्तेजधा-
तुना शून्यः । या च तेजोधातु शून्यता न स तेजोधातुः । न
चाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव
तेजोधातुः । वायुधातुर्वायुधातुना शून्यः । या च वायुधातु शून्यता
न स वायुधातुः । न चाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । वायुधातुरेव
शून्यता शून्यतैव वायुधातुः । आकाशधातुराकाशधातुना शून्यः ।
या चाऽकाशधातु शून्यता न स आकाशधातुः । न चाऽन्यत्राकाश-
धातोः शून्यता । आकाशधातुरेव शून्यता । शून्यतैवाकाशधातुः ।
विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना शून्यः । या च विज्ञानधातु शून्यता
न स विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । विज्ञान-
धातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः । अविद्याभगवत्तदविद्या
शून्या । या चाऽविद्याशून्यता न साऽविद्या । न चाऽन्यत्राऽविद्यायाः
शून्यता । अविद्यैव शून्यता शून्यतैवाऽविद्या । संस्काराः संस्कारेः
शून्याः । या च संस्कार शून्यता न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र

संस्कारेभ्यः शून्यता । संस्कारा एव शून्यता । शून्यतैव संस्कारा ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञान शून्यता न तद्विज्ञानं । न
चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

नामरूपं नामरूपेण शून्यं । या च नामरूप शून्यता न
तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । नामरूपमेव शून्यता
शून्यतैव नामरूपं । षडायतनं षडायतनेन शून्यं । या च षडाय-
तन शून्यता न तत् षडायतनं । न चाऽन्यत्र षडायतनाच्छून्यता ।
षडायतनमेव शून्यता शून्यतैव षडायतनं । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । या
च स्पर्शशून्यता न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता । स्पर्श
एव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना
शून्यता न सा वेदना । न चाऽन्यत्र वेदना शून्यता । वेदनैव
शून्यता शून्यतैव वेदना । दृष्ट्या दृष्ट्याया शून्या । या च दृष्ट्या
शून्या न सा दृष्ट्या । न चाऽन्यत्र दृष्ट्यायाः शून्यता । दृष्ट्यैव
शून्यता शून्यतैव दृष्ट्या । उपादानमुपादानेन शून्यं या चोपादान
शून्यता न तदुपादानं । न चाऽन्यत्रोपादानाच्छून्यता । उपादान-
मेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । भवोभवे न शून्यः । या च भव
शून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । भव एव शून्यता
शून्यतैव भवः । जातिर्जात्या शून्या । या च जाति शून्यता न सा
जातिः । न चाऽन्यत्र जातेः शून्यता । जातिरेव शून्यता शून्यतैव
जातिः । जरामरणं जरामरणेन शून्यं । या च जरामरण शून्यता
न तत् जरामरणं । न चाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । जरामरण
मेव शून्यता शून्यतैव जरामरणं ।

अनेन भगवन् पय्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अविद्यायां न स्थातव्यं । संस्कारेषु न स्थातव्यं । विज्ञाने न स्थातव्यं । नामरूपे न स्थातव्यं । वङ्गाद्यतने न स्थातव्यं । स्पर्शे न स्थातव्यं । वेदनायां न स्थातव्यं । तृष्णायां न स्थातव्यं । उपादाने न स्थातव्यं । जरामरणे न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दानपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दानपारमिता दानपारमितया शून्या । या च दानपारमिताशून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता । दानपारमितैव शून्यता शून्यतैव दानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शीलपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । शीलपारमिता शीलपारमितया शून्या । या च शीलपारमिताशून्यता न सा शीलपारमिता । न चाऽन्यत्र शीलपारमितायाः शून्यता । शीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव शीलपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चान्तिपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या । या च चान्तिपारमिता शून्यता न सा चान्तिपारमिता । न चाऽन्यत्र चान्तिपारमितयाः शून्यता । चान्तिपारमितैव शून्यता शून्यतैव चान्तिपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वीर्यपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । या च

वीर्यपारमिता शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र वीर्यपारमितायाः शून्यता । वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-पारमितायां चरता ध्यानपारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । ध्यानपारमिता ध्यानपारमितया शून्या । या च ध्यानपारमिता शून्यता न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । ध्यानपारमितैव शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-पारमितायां चरता प्रज्ञापारमितायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतो-स्तथा हि । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या । या च प्रज्ञापारमिताशून्यता न सा प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र प्रज्ञा-पारमितायाः शून्यता । प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञा-पारमिता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-पारमितायां चरता षट्षुपारमितासु न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः शून्यानि । या च भगवन् स्मृत्युपस्थान शून्यता न तानि स्मृत्युपस्थानानि । न चाऽन्यत्र स्मृत्यु-पस्थानेभ्यः शून्यता । स्मृत्युपस्थानान्येव शून्यता शून्यतैव स्मृत्युपस्था-नानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-तायां चरता स्मृत्युपस्थानेषु न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधि-सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सम्यक्प्रज्ञाणेषु न

स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि भगवन् सम्यक्प्रज्ञाणानि सम्यक्
 प्रज्ञाणेः शून्यानि । या च सम्यक्प्रज्ञाण शून्यता न तानि सम्यक्
 प्रज्ञाणानि । न चाऽन्यत्र सम्यक्प्रज्ञाणेभ्यः शून्यता सम्यक्प्रज्ञाणान्येव
 शून्यता शून्यतैव सम्यक्प्रज्ञाणानि । अनेन भगवन् पर्यायेण
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सम्यक्प्रज्ञाणेषु न
 स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां चरता ऋद्धिपादेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 भगवन् ऋद्धिपादाः ऋद्धिपादैः शून्याः । या च ऋद्धिपाद शून्यता न ते
 ऋद्धिपादाः । न चाऽन्यत्र ऋद्धिपादेभ्यः शून्यता । ऋद्धिपादा एव
 शून्यता शून्यतैव ऋद्धिपादाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ऋद्धिपादेषु न स्यातव्यं ।
 पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
 इन्द्रियेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् इन्द्रिया-
 णीन्द्रियैः शून्यानि या च भगवन् इन्द्रियशून्यता न तानीन्द्रियाणि ।
 न चाऽन्यत्रेन्द्रियेभ्यः शून्यता इन्द्रियाण्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि ।
 अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरता इन्द्रियेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां चरता पञ्चसु वलेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य
 हेतोस्तथा हि भगवन् बलानिवलैः शून्यानि या च भगवन् बल
 शून्यता न तानि बलानि । न चाऽन्यत्र बलेभ्यः शून्यता । बलान्येव
 शून्यता शून्यतैव बलानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता बलेषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सप्तसु बोध्यङ्गेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानि । या च भगवन् बोध्यङ्गा शून्यता न तानि बोध्यङ्गानि । न चाऽन्यत्र बोध्यङ्गेभ्यः शून्यता । बोध्यङ्गान्येव शून्यता शून्यतैव बोध्यङ्गानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सप्तसु बोध्यङ्गेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गे न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् मार्गामार्गेण शून्यः । या च भगवन् मार्ग शून्यता न स मार्गः न चाऽन्यत्र मार्गाच्छून्यता मार्गा एव शून्यता शून्यतैव मार्गः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता मार्गे न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्वार्यसत्येषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् आर्यसत्यानि आर्यसत्यैः शून्यानि या च भगवन् आर्यसत्यशून्यता न तान्यऽर्यसत्यानि न चाऽन्यत्र आर्यसत्येभ्यः शून्यता । आर्यसत्यान्येव शून्यता शून्यतैव आर्यसत्यानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आर्यसत्येषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । या च ध्यान शून्यता न तानि ध्यानानि । न चाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता । ध्याना-
न्येव शून्यता । शून्यतैव ध्यानानि । अनेन भगवन् पर्यायेण

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानेषु न स्यातव्यं पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्विधप्रमाणेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्प्रमाणानि प्रमाणैः शून्यानि या च भगवन्प्रमाणशून्यता न तान् प्रमाणानि । न चाऽन्यत्राऽप्रमाणेभ्यः शून्यता अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाऽप्रमाणानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अप्रमाणेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्विधरूपसमापत्तिषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्नारूपसमापत्तय आरूप्यसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्नारूप्यसमापत्तिशून्यता न तान् आरूप्यसमापत्तयः । न चाऽन्यत्रारूप्यसमापत्तिभ्यः शून्यता आरूप्यसमापत्तयएवशून्यता शून्यतैवारूप्यसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आरूप्यसमापत्तिषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ऽष्टासु विमोक्षेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् विमोक्षा विमोक्षैः शून्याः । या च भगवन् विमोक्षशून्यता न ते विमोक्षाः । न चाऽन्यत्र विमोक्षेभ्यः शून्यता विमोक्षाएवशून्यता शून्यतैवविमोक्षाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विमोक्षेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्नुपूर्व-

विहारसमापत्तयो ऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्ननुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यता नता अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्रानुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता अनुपूर्वविहारसमापत्तयएव शून्यता शून्यतैवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितेषु न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखैः शून्यानि । या च भगवन् शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखशून्यता न तानि शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नचाऽन्यत्रशून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव शून्यता शून्यतैवशून्यतानिमित्ताऽप्राणिहितविमोक्षमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेषु न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दशतथागतबलेषु न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्स्तथागतबलानि तथागतबलैः शून्यानि । या च भगवन्स्तथागतबलशून्यता न तानि तथागतबलानि । न चाऽन्यत्र तथागतबलेभ्यः शून्यता । तथागतबलान्येव शून्यता शून्यतैव तथागतबलानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथागतबलेषु न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्थं वैशारद्येषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । या च भगवन् वैशारद्यशून्यता न तानि वैशारद्यानि । नचान्यत्र वैशारद्येभ्यः शून्यता । वैशारद्यान्वेव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वैशारद्येषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतसृषु प्रतिषम्बित्सु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् प्रतिषम्बिदः प्रतिषम्बिद्धिः शून्याः । या च प्रतिषम्बि-
 ष्कृत्यता नताः प्रतिषम्बिदः । न चान्यत्र प्रतिषम्बिद्धयः शून्यता प्रतिषम्बिदएव शून्यता । शून्यतैव प्रतिषम्बिदः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता प्रति-
 षम्बित्सु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महाकरुणायां न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् महाकरुणा महाकरुणयाशून्या । या च महाकरुणाशून्यता न सा महाकरुणा । न चान्यत्र महाकरुणायाः शून्यता । महाकरुणैव शून्यता, शून्यतैव महाकरुणा । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महा-
 करुणायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मे न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्ध-
 धर्माः शून्याः । या च भगवन् आवेणिकबुद्धधर्मशून्यता न ते आवेणिक-

बुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्रावेणिकबुद्धधर्मैः शून्यता । आवेणिकबुद्ध-
धर्मा एव शून्यता शून्यतैवावेणिकबुद्धधर्माः । अनेन भगवन् पर्यायेण
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आवेणिकबुद्धधर्मेषु
न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरताऽचरेषु न स्यातव्यं । एकोदाहारेषु न स्यातव्यं । पृथगु-
द्युदाहारे न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्नचरान्यचरेः
शून्या याचाचरशून्यता न तान्यचाराणि । न चाऽन्यत्राचरेभ्यः
शून्यता अचराण्येवशून्यता । शून्यतैवाचराणि । अनेन भगवन्
पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अचरेषु
न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरता अभिज्ञासु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि ।
भगवन्नभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या । या चाभिज्ञाशून्यता न
ताअभिज्ञाः । न चाऽन्यत्राऽभिज्ञाभ्यः शून्यता अभिज्ञा एव शून्यता
शून्यतैवाभिज्ञाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता अभिज्ञासु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन्
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्व्वसमाधिमुखेषु
न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् सर्व्वसमाधिमुखानि
सर्व्वसमाधिमुखैः शून्यानि । याच समाधिमुखशून्यता न तानि
समाधिमुखानि । नचाऽन्यत्र समाधिमुखेभ्यः शून्यता । समाधि-
मुखान्येव शून्यता शून्यतैव समाधिमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्व्वसमाधिमुखेषु

न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्वधारणीमुखेषु न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यान । या च धारणीमुखशून्यता न तानि धारणीमुखानि । न चाऽन्यत्र धारणीमुखेभ्यः शून्यता । धारणीमुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धारणीमुखेषु न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमनित्यमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् रूपाऽनित्यता रूपाऽनित्यतया शून्या । या च रूपाऽनित्यताशून्यता न सा रूपाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनित्यायाः शून्यता । रूपाऽनित्यतैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपाऽनित्यतायां न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनित्येति न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनित्यता वेदनाऽनित्यतया शून्या । या च वेदनाऽनित्यता न सा वेदनाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाऽनित्यतायाः शून्यता । वेदनाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव वेदनाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनित्यतायां न स्थातव्यं । *तेन प्रज्ञापारमितायां

* आदर्शपुस्तके पुनरपरं मित्यादि पाठो न दृश्यते । अत्राऽपि स पाठः स्थातुमुचितः । एवं प्रज्ञापि ।

चरता संज्ञाऽनित्येति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञाऽनित्यता संज्ञाऽनित्यतया शून्या । या च संज्ञाऽनित्यता शून्यता न सा संज्ञाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञानित्यतायाः शून्यता । संज्ञाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽनित्येति न स्यातव्यं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनित्यादिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्काराऽनित्यता संस्काराऽनित्यतया शून्या । या च संस्काराऽनित्यताशून्यता न सा संस्काराऽनित्यता । संस्काराऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैवसंस्काराऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कार अनित्या इति न स्यातव्यं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनित्यमिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विज्ञानाऽनित्यता विज्ञानाऽनित्यतया शून्या । या च भगवन् विज्ञानाऽनित्यताशून्यता न सा विज्ञानाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽनित्यतायाः शून्यता । विज्ञानाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनित्यमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं दुःखमिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि रूपदुःखता रूपदुःखतया शून्या । या च रूपदुःखताशून्यता न सा रूपदुःखता । न चाऽन्यत्र रूपदुःखतायाः शून्यता । रूपदुःखतैव

शून्यता शून्यतैव रूपदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपदुःखतायां न
 स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरता वेदनादुःखेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भग-
 वन् वेदनादुःखता वेदनादुःखतया शून्या । या च वेदनादुःखता-
 शून्यता न सा वेदनादुःखता । न चाऽन्यत्र वेदनादुःखतायाः
 शून्यता । वेदना दुःखतैव शून्यता शून्यतैव वेदनादुःखता । अनेन
 भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
 वेदनादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञा दुःखेति न स्यातव्यं ।
 तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञादुःखता संज्ञादुःखतया शून्या ।
 या च संज्ञादुःखता शून्यता न सा संज्ञादुःखता । न चाऽन्यत्र
 संज्ञा दुःखतायाः शून्यता । संज्ञादुःखतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा-
 दुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरता संज्ञादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन्
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा दुःखा
 इति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारदुःखता
 संस्कारदुःखतया शून्या । या च संस्कारदुःखताशून्यता न सा
 संस्कारदुःखता । न चाऽन्यत्र संस्कारदुःखतायाः शून्यता । संस्कार-
 दुःखतैव शून्यता शून्यतैव संस्कारदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारदुःखतायां
 न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तायां चरता विज्ञानं दुःखमिति न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतो-
स्तथाहि । भगवन् विज्ञानदुःखता विज्ञानदुःखतया शून्या । या च
विज्ञानदुःखताशून्यता न सा विज्ञानदुःखता । न चाऽन्यत्र विज्ञान-
दुःखतायाः शून्यता । विज्ञानदुःखतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञान-
दुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरता विज्ञानदुःखतायां न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता रूपमनात्मेति न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्
रूपाऽनात्मता रूपाऽनात्मतया शून्या । या च रूपाऽनात्मताशून्यता
न सा रूपाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनात्मतायाः शून्यता ।
रूपाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव रूपाऽनात्मता । अनेन भगवन्
पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूप-
मनात्मेति न स्थातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्थातव्यं । तत् कस्य
हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनात्मता वेदनाऽनात्मतया शून्या या च
वेदनाऽनात्मताशून्यता न सा वेदनाऽनात्मता न चाऽन्यत्र वेदना-
ऽनात्मतायाः शून्यता । वेदनाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव वेदना-
ऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्थातव्यं । पुनरपरं
भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽना-
त्मेति न स्थातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञाऽनात्मता
संज्ञाऽनात्मतया शून्या । या च संज्ञाऽनात्मताशून्यता न सा

संज्ञाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र संज्ञाऽनात्मतायाः शून्यता । संज्ञाऽना-
त्मतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण
बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽनात्मेति
न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति न स्यातव्यं । तत् कस्य
हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽनात्मता संस्काराऽनात्मतया शून्या ।
या च संस्काराऽनात्मता शून्यता न सा संस्काराऽनात्मता ।
न चाऽन्यत्र संस्काराऽनात्मतायाः शून्यता । संस्काराऽनात्मतैव
शून्यता शून्यतैव संस्काराऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधि-
सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति
न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्त-
थाहि । भगवन् विज्ञानाऽनात्मता विज्ञानाऽनात्मतया शून्या । या च
विज्ञानाऽनात्मता शून्यता न सा विज्ञानाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र
विज्ञानाऽनात्मतायाः शून्यता । विज्ञानाऽनात्मतैव शून्यता । शून्य-
तैव विज्ञानाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता रूपं शान्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्
रूपशान्तता रूपशान्ततया शून्या । या च रूपशान्तता शून्यता
न सा रूपशान्तता । न चाऽन्यत्र रूपशान्ततायाः शून्यता । रूप-
शान्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण

बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं ज्ञानमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाशान्तता वेदनाशान्ततया शून्या । या च वेदनाशान्तता शून्यता न सा वेदनाशान्तता । न चाऽन्यत्र वेदनाशान्ततायाः शून्यता । वेदनाशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव वेदनाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाशान्तता संज्ञाशान्ततया शून्या । या च संज्ञाशान्तता शून्यता न सा संज्ञाशान्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञाशान्ततायाः शून्यता । संज्ञाशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव संज्ञाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शान्त इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशान्तता संस्कारशान्ततया शून्या । या च संस्कारशान्तता शून्यता न सा संस्कारशान्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारशान्ततायाः शून्यता । संस्कारशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शान्त इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता । विज्ञानं शान्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशान्तता विज्ञानशान्ततया शून्या । या च विज्ञानशान्तता शून्यता न सा विज्ञानशान्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानशान्ततायाः शून्यता । विज्ञानशान्ततेव शून्यता । शून्यतैव विज्ञान शान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शान्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपशून्यता रूपशून्यतया शून्या । या च रूपशून्यता न सा रूपशून्यता । न चाऽन्यत्र रूपशून्यतायाः शून्यता । रूपशून्यतैव शून्यता शून्यतैव रूपशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाशून्यता वेदनाशून्यतया शून्या । या च वेदनाशून्यता न सा वेदनाशून्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाशून्यतायाः शून्यता । वेदनाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव वेदनाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाशून्यता संज्ञाशून्यतया शून्या । या च संज्ञाशून्यता न सा

संज्ञाशून्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञाःशून्यतायाः शून्यता । संज्ञाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्या इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशून्यता संस्कारशून्यतया शून्या । या च संस्कार-शून्यता न सा संस्कारशून्यता । न चाऽन्यत्र संस्कारशून्यतायाः शून्यता संस्कारशून्यतैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्य इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानशून्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशून्यता विज्ञानशून्यतया शून्या । या च विज्ञानशून्यता शून्यता न सा विज्ञानशून्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानशून्यतायाः शून्यता । विज्ञानशून्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शून्यमिति न स्याव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपानिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपानिमित्तता रूपानिमित्ततया शून्या । या च रूपानिमित्तता शून्यता न सा रूपानिमित्तता । न चाऽन्यत्र रूपानिमित्ततायाः शून्यता । रूपानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपानिमित्तता ।

अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता रूपानिमित्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता वेदनानिमित्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
भगवन् वेदनानिमित्तता वेदनानिमित्ततया शून्या । या च
वेदनानिमित्तता शून्यता न सा वेदनानिमित्तता । न चान्यत्र
वेदनानिमित्ततायाः शून्यता । वेदनानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव
वेदनानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनानिमित्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
भगवन् संज्ञानिमित्तता संज्ञानिमित्ततया शून्या । या च संज्ञा-
निमित्तता शून्यता न सा संज्ञानिमित्तता । न चान्यत्र संज्ञा-
निमित्ततायाः शून्यता । संज्ञानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा-
निमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता संस्कारा निमित्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
संस्कारानिमित्तता संस्कारानिमित्ततया शून्या । या च संस्कारा-
निमित्तता शून्यता न सा संस्कारानिमित्तता । न चान्यत्र
संस्कारानिमित्ततायाः शून्यता । संस्कारानिमित्ततैव शून्यता ।
शून्यतैव संस्कारानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनिमित्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञान अनिमित्तमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानानिमित्तता विज्ञानानिमित्ततया शून्या । या च विज्ञानानिमित्तता शून्यता न सा विज्ञानानिमित्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानानिमित्ततायाः शून्यता । विज्ञानानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमा-
निमित्तमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपाऽप्रणिहितता रूपाऽप्रणिहिततया शून्या । या च रूपाऽप्रणिहितता शून्यता न सा रूपाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र रूपाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । रूपाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरताऽप्रणिहितेति न स्थाव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाऽप्रणिहितता वेदनाऽप्रणिहिततया शून्या । या च वेदनाऽप्रणिहितता शून्यता न सा वेदनाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र वेदनाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । वेदनाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव

वेदनाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पय्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाऽप्रणिहिता संज्ञाऽप्रणिहिततया शून्या । या च संज्ञाऽप्रणिहितता शून्यता न सा संज्ञाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संज्ञाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संज्ञाऽप्रणिततैव शून्यता । शून्यतैव संज्ञाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पय्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽप्रणिहितता संस्काराऽप्रणिहिततया शून्या । या च संस्काराऽप्रणिहितता शून्यता न सा संस्काराऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संस्काराऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संस्काराऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव संस्काराऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पय्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानाऽप्रणिहितता विज्ञानाऽप्रणिहिततया शून्या । या च विज्ञानाऽप्रणिहितता शून्यता । न सा विज्ञानाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । विज्ञानाऽप्रणिहिततैव

शून्यता । शून्यतैव विज्ञानाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं विविक्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपविविक्तता रूपविविक्ततया शून्या । या च रूपविविक्तता शून्यता न सा रूपविविक्तता । न चाऽन्यत्र रूपविविक्ततायाः शून्यता । रूपविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव रूपविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं विविक्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाविविक्तता वेदनाविविक्ततया शून्या । या च वेदनाविविक्तता शून्यता न सा वेदनाविविक्तता । न चाऽन्यत्र वेदनाविविक्ततायाः शून्यता । वेदनाविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव वेदनाविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाविविक्तता संज्ञाविविक्ततया शून्या । या च संज्ञाविविक्तता शून्यता न सा संज्ञाविविक्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञाविविक्ततायाः शून्यता । संज्ञाविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाविविक्तता । अनेन

भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तेति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः विविक्ता इति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारविविक्ता संस्कारविविक्ततया शून्या । या च संस्कारविविक्ता शून्यता न सा संस्कारविविक्ता । न चाऽन्यच्च संस्कारविविक्तायाः शून्यता । संस्कारविविक्तैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारविविक्ता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराविविक्ता इति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्कमिति न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानविविक्ता विज्ञानविविक्ततया शून्या । या च विज्ञानविविक्ता शून्यता न सा विज्ञानविविक्ता । न चाऽन्यच्च विज्ञानविविक्तायाः शून्यता । विज्ञानविविक्तैव शून्यता । शून्यतैव विज्ञानविविक्ता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्कमिति न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् तथता तथतया शून्या । या च तथता शून्यता न सा तथता । न चाऽन्यच्च तथतायाः शून्यता । तथतैव शून्यता । शून्यतैव तथता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मता धर्मतया शून्या । या च धर्मता शून्यता । न सा धर्मता । न चाऽन्यत्र धर्मतायाः शून्यता । शून्यतैव धर्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मधातु धर्मधातुना शून्या । या च धर्मधातु शून्यता न स धर्मधातुः । न चाऽन्यत्र धर्मधातोः शून्यता । धर्मधातुरेव शून्यता । शून्यतैव धर्मधातुः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतयां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मनियामता धर्मनियामतया शून्या । या च धर्मनियामता शून्यता न सा धर्मनियामता । न चाऽन्यत्र धर्मनियामतायाः शून्यता । धर्मनियामतैव शून्यता । शून्यतैव धर्मनियामता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतायां न स्थातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता भूतकोष्ठां न स्थातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् । भूतकोटिर्भूतकोष्ठा शून्या । या च भूतकोटि शून्यता न सा

भूतकोटिः । न चाऽन्यत्र भूतकोट्याः शून्यता । भूतकोटिरेव शून्यता । शून्यतैव भूतकोटिः । अनेन भगवन् पथ्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता भूतकोट्यां न स्यात्तथं ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन रूपे तिष्ठति । रूपस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन वेदनायां तिष्ठति । वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन संज्ञायां तिष्ठति । संज्ञाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन संस्काराणां अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विज्ञाने तिष्ठति । विज्ञानस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नञ्च अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्धाति सर्व्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुषि तिष्ठति । चक्षु-

षोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रे तिष्ठति । श्रोत्रस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन घ्राणे तिष्ठति । घ्राणस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वायां तिष्ठति । स जिह्वाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन काये तिष्ठति । स कायस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनसि तिष्ठति । स मनसोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन रूपे तिष्ठति । स रूपस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शब्दे तिष्ठति । स शब्द-
 स्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
 ममकारगतेन मानसेन गन्धे तिष्ठति । स गन्धस्थाऽभिसंस्कारे
 चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकार-
 गतेन मानसेन रसे तिष्ठति । स रसस्थाऽभिसंस्कारे चरति न
 चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन
 स्पर्शे तिष्ठति । स स्पर्शस्थाऽभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञा-
 पारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मेषु तिष्ठति ।
 स धर्माणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।
 अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
 पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुर्विज्ञाने तिष्ठति ।
 स चक्षुर्विज्ञानस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रविज्ञाने तिष्ठति । स
 श्रोत्रविज्ञानस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स

चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-
नाहङ्कारममकारगतेन मानसेन घ्राणविज्ञाने तिष्ठति । स घ्राण-
विज्ञानस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-
नाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वाविज्ञाने तिष्ठति । स
जिह्वाविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायविज्ञाने तिष्ठति । स
कायविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विज्ञाने तिष्ठति । स
मनोविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुः संस्पर्शं तिष्ठति ।
स चक्षुः संस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रसंस्पर्शं तिष्ठति । स
श्रोत्रसंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन घ्राणसंस्पर्शं तिष्ठति । स घ्राणसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वासंस्पर्शं तिष्ठति । स जिह्वासंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शं तिष्ठति । स कायसंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शं तिष्ठति । स मनःसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोस्तथाहि अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुःसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स चक्षुःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स श्रोत्रसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-

ममकारगतेन मानसेन घ्राणसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स घ्राणसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वासंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स जिह्वासंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स कायसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स मनःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नेह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितां योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन पृथिवीधातौ तिष्ठति । स पृथिवीधातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाभ्यातौ तिष्ठति । सोऽभ्यातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन तेजोधातौ तिष्ठति । स तेजोधातोरभि-
संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन वायुधातौ तिष्ठति । स वायुधातोरभि-
संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेनाकाशधातौ तिष्ठति । स आकाशधातो-
रभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन विज्ञानधातौ तिष्ठति । स विज्ञानधातो-
रभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतो-
र्नङ्गाभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परि-
गृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञा-
पारमितां न निर्याति सर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विद्यायां तिष्ठति ।
सोऽविद्याया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपा-
यकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन संस्कारेषु तिष्ठति । स संस्का-
राणामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भ-
गवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेना-

हङ्कारममकारगतेन मानसेन नामरूपे तिष्ठति । स नामरूपस्याभि-
संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्का-
रममकारगतेन मानसेन षडायतने तिष्ठति । स षडायतनस्या-
भिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन स्पर्शेतिष्ठति । स स्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति ।
न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मान-
सेन वेदनायां तिष्ठति । स वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन तृष्णाया
तिष्ठति । स तृष्णायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनोपादाने तिष्ठति ।
स उपादानस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
तायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन भवे तिष्ठति । स
भवस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौश-
लेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जातौ तिष्ठति । स जातेरभि-
संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जरामरणेतिष्ठति । स जरामरणस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हतोर्नेह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसम्बर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दानपारमितायां तिष्ठति । स दानपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शीलपारमितायां तिष्ठति । स शीलपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चान्तिपारमितायां चरति । स चान्तिपारमितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन वीर्यपारमितायां तिष्ठति । स वीर्यपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ध्यानपारमितायां तिष्ठति । स ध्यानपारमितायां अभि-

संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । स प्रज्ञापारमितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायां योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितायां न निर्यातिसर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाध्यात्मशून्यतायां तिष्ठति । सोऽध्यात्मशून्यतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन बहिर्द्विशून्यतायां तिष्ठति । स बहिर्द्विशून्यतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायां तिष्ठति । सोऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शून्यताशून्यतायां तिष्ठति । स शून्यताशून्यतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन महा-

शून्यतायां तिष्ठति । स महाशून्यताया अभिसंस्कारे चरति ।
 न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मान-
 सेन परमार्थशून्यतायां तिष्ठति । स परमार्थशून्यताया अभि-
 संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्का-
 रममकारगतेन मानसेन संस्कृतशून्यतायां तिष्ठति । स संस्कृ-
 तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
 तायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनात्यन्तशून्यतायां
 तिष्ठति । मोऽत्यन्तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
 प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनान
 वरायशून्यतायां तिष्ठति । मोऽनवरायशून्यताया अभिसंस्कारे-
 चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारमम-
 कारगतेन मानसेन प्रकृतिशून्यतायां तिष्ठति । स प्रकृतिशू-
 न्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्वधर्मशून्यतायां तिष्ठति ।
 स सर्वधर्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
 मितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन खलक्षणशून्यतायां तिष्ठति । स खलक्षणशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनुपलम्भशून्यतायां तिष्ठति । सोऽनुपलम्भशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन खभावशून्यतायां तिष्ठति । स खभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावखभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावखभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णङ्गमभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिमृच्छति । न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसम्बन्धकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्मृत्युपस्थानेषु तिष्ठति । स स्मृत्युपस्थानानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।

तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स्र्व्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सम्यक्प्रहाणेषु तिष्ठति । स सम्यक्प्रहाणानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिस्र्व्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन षड्विपादेषु तिष्ठति । स षड्विपादानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिस्र्व्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनेन्द्रियेषु तिष्ठति । स इन्द्रियाणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिस्र्व्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन बलेषु तिष्ठति ।
स बलानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसंख्याकारज्ज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्य्याष्टाङ्गमार्गे तिष्ठति ।
स आर्य्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसंख्याकारज्ज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्य्यसत्त्वेषु तिष्ठति ।
स आर्य्यसत्त्वानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां
परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन्
प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसंख्याकारज्ज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ध्यानेषु तिष्ठति ।
स ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां

परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽप्रमाणेषु तिष्ठति ।
सोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽरूपसमापत्तिषु ति-
ष्ठति । स आरूप्यसमापत्तीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं
समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकार-
ज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽष्टासुविमोक्षेषु ति-
ष्ठति । स विमोक्षानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-

नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन नवानुपूर्वविचार समापत्तिषु तिष्ठति । स नवानुपूर्वविचार समापत्तीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेषु तिष्ठति । स शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाभिज्ञासु तिष्ठति । सोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन समाधिषु तिष्ठति । स समाधीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-

तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धारणीमुखेषु तिष्ठति । स धारणीमुखानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दशसु तथागतबलेषु तिष्ठति । स तथागतबलानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चतुर्ध्वैशारद्येषु तिष्ठति । सर्वैशारद्यानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि-

सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति-सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चतसृषु प्रतिसम्बित्युतिष्ठति । स प्रतिसम्बिदामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन महाकरुणायां तिष्ठति । स महाकरुणाया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु तिष्ठति । सोष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति ।

न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां
न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोतश्रवणपत्तिफले
तिष्ठति । स श्रोतश्रवणपत्तिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमि-
तायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति-
सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सङ्गदागामिफले
तिष्ठति । स सङ्गदागामिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता-
योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिस-
र्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनागामिफले तिष्ठति ।
सोऽनागामिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्हत्वे तिष्ठति ।
सोर्हत्वस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्रत्येकबोधौ तिष्ठति ।
स प्रत्येकबोधोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मार्गाकारज्ञतायां
तिष्ठति । स मार्गाकारज्ञताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो म-
हासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगमा-
पद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाका-
रज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । स सर्वाकारज्ञतया अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्राज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं
समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकार-
रज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन तथतायां तिष्ठति ।
स तथताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णक्षभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनावितथतायां तिष्ठति ।
सोऽवितथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनन्यतथतायां तिष्ठति ।
सोऽनन्यतथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मतायां तिष्ठति ।
स धर्मताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णङ्गभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मधातौ तिष्ठति ।
स धर्मधातोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णङ्गभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अप-
रिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मस्थितितायां
तिष्ठति । स धर्मस्थितितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णङ्गभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योग-
मापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाका-
रज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मनियामतायां
तिष्ठति । स धर्मनियामताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णैश्वर्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां मनिर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन भूतकोटौ तिष्ठति । स भूतकोटेरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णैश्वर्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपमपरिगृहीतं यस्यरूपस्यापरिग्रहो न तद्रूपं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । वेदनाऽपरिगृहीता यस्य वेदनाया अपरिग्रहो न सा वेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय । संज्ञाऽपरिगृहीता यस्य संज्ञाया अपरिग्रहो न सा संज्ञा प्रकृति शून्यतानुपादाय । संस्कारा अपरिगृहीताः यस्य संस्काराणामपरिग्रहो न ते संस्काराः प्रकृति शून्यतानुपादाय । विज्ञानमपरिगृहीतं यस्य विज्ञानस्यापरिग्रहो न तद्विज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । चक्षुरपरिगृहीतं यस्य चक्षुषोऽपरिग्रहः न तच्चक्षुः प्रकृति शून्यतानुपादाय । श्रोत्रमपरिगृहीतं यस्य श्रोत्रस्यापरिग्रहो न तत् श्रोत्रं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । घ्राणमपरिगृहीतं यस्य घ्राणस्यापरिग्रहो न तद्घ्राणं प्रकृति शून्यतानुपादाय । जिह्वाऽपरिगृहीता यस्य जिह्वाया अपरिग्रहो न सा जिह्वा प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

कायोऽपरिगृहीतः यस्य कायस्यापरिग्रहो न स कायः प्रकृति
शून्यतानुपादाय । मनोऽपरिगृहीतं । यस्य मनसोऽपरिग्रहो न
तन्मनः प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

रूपमपरिगृहीतं यस्य रूपस्यापरिग्रहो न तद्रूपं प्रकृति शून्य-
तानुपादाय । शब्दोऽपरिगृहीतो यस्य शब्दस्यापरिग्रहो न स शब्दः
प्रकृति शून्यतानुपादाय । गन्धोऽपरिग्रहीतो यस्य गन्धस्यापरिग्रहो
न स गन्धः प्रकृति शून्यतानुपादाय । रसोऽपरिगृहीतो यस्य रसस्या-
परिग्रहो न स रसः प्रकृति शून्यतानुपादाय । स्पर्शोऽपरिगृहीतो
यस्य स्पर्शस्यापरिग्रहो न स स्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । धर्मा
अपरिगृहीताः यस्य धर्माणामपरिग्रहो न ते धर्माः प्रकृति शून्यता-
नुपादाय । चक्षुर्विज्ञानमपरिगृहीतं यस्य चक्षुर्विज्ञानमपरिग्रहो
न तत् चक्षुः प्रकृति शून्यतानुपादाय । ज्ञानमपरिगृहीतं यस्य
ज्ञानस्यापरिग्रहो न स ज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । ओच-
विज्ञानमपरिगृहीतं यस्य ओचविज्ञानस्यापरिग्रहो न तत् ओच-
विज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । घ्राणविज्ञानमपरिगृहीतं यस्य
घ्राणविज्ञानस्यापरिग्रहो न तत् घ्राणविज्ञानं प्रकृति शून्यतानु-
पादाय । जिह्वाविज्ञानमपरिगृहीतं यस्य जिह्वाविज्ञानस्यापरिग्रहो
न तत् जिह्वाविज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायविज्ञानम-
परिगृहीतं यस्य कायविज्ञानस्यापरिग्रहो न तत् कायविज्ञानं
प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनोविज्ञानमपरिगृहीतं यस्य मनोवि-
ज्ञानस्यापरिग्रहो न तन्मनोविज्ञानं । प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

चक्षुः संस्पर्शोऽपरिगृहीतो यस्य चक्षुः संस्पर्शस्यापरिग्रहो न स

चक्षुः संस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । ओच संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च ओचसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स ओचसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । प्राणसंस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च प्राणसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स प्राण संस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । जिह्वा संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च जिह्वासंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स जिह्वासंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायसंस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च कायसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स कायसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनः संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च मनःसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स मनःसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्यतानुपादाय । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय । प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहः न सा प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

पृथिवीधातुरपरिगृहीतः । यश्च पृथिवीधातोरपरिग्रहो न स पृथिवीधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अग्नीधातुरपरिगृहीतो यश्चाग्नीधातोरपरिग्रहो न सोऽग्नीधातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय । तेजोधातुरपरिगृहीतो यश्च तेजोधातोरपरिग्रहो न स तेजोधातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय । वायुधातुरपरिगृहीतो यश्च वायुधातोरपरिग्रहो न स वायुधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरपरिगृहीतो यश्चाकाशधातोरपरिग्रहः न स आकाशधातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय ।

विज्ञानधातुरपरिगृहीतो यश्च विज्ञानधातोरपरिग्रहो न स विज्ञानधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽपरिगृहीता । यस्याविद्याया अपरिग्रहो न सा अविद्या प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कारा अपरिगृहीता । यश्च संस्काराणामपरिग्रहो न ते संस्काराः प्रकृति शून्यतामुपादाय । विज्ञानमपरिगृहीतं । यश्च विज्ञानस्यापरिग्रहो न तद्विज्ञानं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । नामरूपमपरिगृहीतं । यश्च नामरूपस्यापरिग्रहो न तन्नामरूपं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । षडायतनमपरिगृहीतं । यश्च षडायतनस्यापरिग्रहो न तत् षडायतनं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सूर्योऽपरिगृहीतो यश्च सूर्यस्यापरिग्रहो न स सूर्यः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽपरिगृहीता । यश्च वेदनाया अपरिग्रहो न सा वेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । दृष्ट्याऽपरिगृहीता । यश्च दृष्ट्याया अपरिग्रहो न सा दृष्ट्या प्रकृति शून्यतामुपादाय । उपादानमपरिगृहीतं । यश्चोपादानस्यापरिग्रहो न तदुपादानं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । भवोऽपरिगृहीतो

यस्य भवस्यापरिग्रहे न स भवः प्रकृति शून्यतामुपादाय । जाति-
रपरिगृहीता । यस्य जातेरपरिग्रहे न सा जातिः प्रकृति शून्यता-
मुपादाय । जरामरणमपरिगृहीतं यस्य जरामरणस्यापरिग्रहे न
तत् जरामरणं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताऽपरिगृहीता । यस्य दानपारमिताया अपरिग्रहे
न सा दानपारमिता प्रकृति शून्यतामुपादाय । शीलपारमिताऽ-
परिगृहीता । यस्य शीलपारमिताया अपरिग्रहे न सा शीलपार-
मिताप्रकृतिशून्यतामुपादाय । चान्तिपारमिताऽपरिगृहीता । यस्य
चान्तिपारमिताया अपरिग्रहे न सा चान्तिपारमिता प्रकृति शून्य-
तामुपादाय । वीर्यपारमिताऽपरिगृहीता । यस्य वीर्यपारमिताया
अपरिग्रहे न सा वीर्यपारमिता प्रकृति शून्यतामुपादाय । ध्यान-
पारमिताऽपरिगृहीता । यस्य ध्यानपारमिताया अपरिग्रहे न सा
ध्यानपारमिता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रज्ञापारमिताऽपरिगृ-
हीता । यस्य प्रज्ञापारमिताया अपरिग्रहे न सा प्रज्ञापारमिता
प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताऽपरिगृहीता । यस्याध्यात्मशून्यताया अपरिग्रहे
न सा अध्यात्मशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यताऽ-
परिगृहीता । यस्य वहिर्द्विशून्यताया अपरिग्रहे न सा वहिर्द्विशू-
न्यता प्रकृति शून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्विशून्यताऽपरिगृहीता ।
यस्याध्यात्मवहिर्द्विशून्यताया अपरिग्रहे न साऽध्यात्मवहिर्द्वि-
शून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यता शून्यताऽपरिगृहीता
यस्य शून्यताशून्यताया अपरिग्रहे न सा शून्यताशून्यता । प्रकृति

शून्यतामुपादाय । महाशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च महाशून्यतायाः
 अपरिग्रहे न सा महाशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 परमार्थशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च परमार्थशून्यताया अपरि-
 ग्रहे न सा परमार्थशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
 शून्यताऽपरिगृहीता । यच्च संस्कृतशून्यताया अपरिग्रहे न सा
 संस्कृतशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यताऽपरिगृहीता
 यस्यासंस्कृतशून्यताया अपरिग्रहे न साऽसंस्कृतशून्यताप्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यताऽपरिगृहीता यस्यात्यन्तशून्यताया
 अपरिग्रहे न सा अत्यन्तशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनव-
 राग शून्यताऽपरिगृहीता । यस्यानवरागशून्यताया अपरिग्रहेन
 साऽनवरागशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
 ऽपरिगृहीता यस्यानवकारशून्यताया अपरिग्रहे न साऽनवकार
 शून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च
 प्रकृतिशून्यताया अपरिग्रहे न सा प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्य-
 तामुपादाय । सर्वधर्मशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च सर्वधर्म-
 शून्यताया अपरिग्रहे न सा सर्वधर्मशून्यता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । खलचणशून्यताऽपरिगृहीता । यच्च खलचणशून्यताया-
 अपरिग्रहे न सा खलचणशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अनुपलम्भशून्यताऽपरिगृहीता यस्यानुपलम्भशून्यताया अपरिग्रहे
 न साऽनुपलम्भशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
 ऽपरिगृहीता । यस्याभावशून्यताया अपरिग्रहे न साऽभाव-
 शून्यताप्रकृति शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यताऽपरिगृहीता ।

यस्य स्वभावशून्यतायाः परिग्रहेण सा स्वभावशून्यता प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यताऽपरिगृहीता यस्याऽभाव-
स्वभावशून्यतायाः परिग्रहेण साऽभावस्वभावशून्यता प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय ।

स्मृत्युपस्थानान्यपरिगृहीतानि । यस्य स्मृत्युपस्थानानामपरिग्रहे
न तानि स्मृत्युपस्थानानि प्रकृति शून्यतामुपादाय । सम्यक्प्रहाणा-
न्यपरिगृहीतानि । यस्य सम्यक्प्रहाणानामपरिग्रहे न तानि सम्यक्-
प्रहाणानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । षड्विपादाऽपरिगृहीता । यस्य
षड्विपादानामपरिग्रहेण ते षड्विपादाः प्रकृतिशून्यतामु-
पादाय । इन्द्रियाण्यपरिगृहीतानि । यस्येन्द्रियाणामपरिग्रहे न
तानीन्द्रियाणि प्रकृति शून्यतामुपादाय । वलान्यपरिगृहीतानि ।
यस्य वलानामपरिग्रहे न तानि वलानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
बोध्यज्ञान्यपरिगृहीतानि । यस्य बोध्यज्ञानामपरिग्रहे न तानि बोध्य-
ज्ञानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गाऽपरिगृहीतो-
यस्यार्याष्टाङ्गमार्गस्यापरिग्रहे न स आर्याष्टाङ्गमार्गः प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय । आर्यसत्यान्यपरिगृहीतानि । यस्यार्यसत्यानामपरि-
ग्रहेण तान्यार्यसत्यानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानान्यपरि-
गृहीतानि । यस्य ध्यानानामपरिग्रहे न तानि ध्यानानि प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्यपरिगृहीतानि । यस्याऽप्रमाणानाम-
परिग्रहे न तान्यप्रमाणानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आरूप्यसमाप-
त्तयोऽपरिगृहीता । यस्यारूप्यसमापत्तीनामपरिग्रहे न ता आरूप्य-
समापत्तयः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अष्टविमोक्षाऽपरिगृहीता

यस्य विमोक्षणामपरिग्रहेन ते विमोक्षाः प्रकृतिशून्यतामु-
पादाय । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽपरिगृहीताः । यस्य नवा-
ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनामपरिग्रहेन तानवाऽनुपूर्वविहारसमा-
पत्तयः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
विमोक्षमुखान्यपरिगृहीतानि । यस्य शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोक्षमुखानामपरिग्रहे न तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोक्षमुखानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभिज्ञाः अपरिगृहीताः
यस्याऽभिज्ञानामपरिग्रहेन ताऽभिज्ञाः प्रकृति शून्यतामु-
पादाय । समाधयोऽपरिगृहीताः यस्य समाधीनामपरिग्रहे न ते
समाधयः प्रकृति शून्यतामुपादाय । धारणीमुखान्यपरिगृहीतानि ।
यस्य धारणीमुखानामपरिग्रहे न तानि धारणीमुखानि प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । दशतथागतबलान्यपरिगृहीतानि । यस्य
तथागतबलानामपरिग्रहे न तानि तथागतबलानि प्रकृति
शून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यपरिगृहीतानि यस्य वैशारद्याना-
मपरिग्रहेन तानि वैशारद्यानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
चतस्रःप्रतिषन्विदोऽपरिगृहीताः । यस्य चतसृणां प्रतिषन्विदार-
परिग्रहेन ताः प्रतिषन्विदः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणा
अपरिगृहीता । यस्य महाकरुणायाऽपरिग्रहेन सा महाकरुणा
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मा अपरि-
गृहीताः । यस्यावेणिक बुद्धधर्माणामपरिग्रहे न ते आवेणिक-
बुद्धधर्माः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ओत आपत्तिफलमपरि-
गृहीतं । यस्य ओत आपत्तिफलस्यापरिग्रहे न तत् ओत आप-

न्तिफलं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सङ्गदागामिफलमपरिगृहीतं ।
 यस्य सङ्गदागामिफलस्यापरिग्रहो न तत् सङ्गदागामिफलं प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अनागामिफलमपरिगृहीतं । यस्यानागामिफल-
 स्यापरिग्रहो न तदनागामिफलं प्रकृति शून्यतामुपादाय । अर्ह-
 त्वमपरिगृहीतं । यस्यार्हत्वस्यापरिग्रहो न तदर्हत्वं प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । प्रत्येकबोधिरपरिगृहीता यस्य प्रत्येकबोधिरपरिग्रहो न
 सा प्रत्येकबोधिः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽपरि-
 गृहीता । यस्य मार्गाकारज्ञतायाः अपरिग्रहो न सा मार्गाकारज्ञता
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वकारज्ञताऽपरिगृहीता । यस्य सर्व-
 कारज्ञताया अपरिग्रहो न सा सर्वकारज्ञता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । तथताऽपरिगृहीता । यस्य तथताया अपरिग्रहो न सा
 तथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अवितथताऽपरिगृहीता । यस्यावि-
 तथताया अपरिग्रहो न सा अवितथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अनन्यतथताऽपरिगृहीता । यस्यानन्यतथताया अपरिग्रहो न सा
 अनन्यतथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मताऽपरिगृहीता । यस्य
 धर्मताया अपरिग्रहो न सा धर्मता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 धर्मधातुरपरिगृहीतो यस्य धर्मधातोरपरिग्रहो न स धर्मधातुः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मस्थितिता अपरिगृहीता । यस्य धर्म-
 स्थितिताया अपरिग्रहो न सा धर्मस्थितिता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । धर्मनियामताऽपरिगृहीता । यस्य धर्मनियामताया अप-
 रिग्रहो न सा धर्मनियामता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । भूतको-
 टिरपरिगृहीता । यस्य भूतकोटेरपरिग्रहो न सा भूतकोटिः प्रकृति-

शून्यतामुपादाय । सापि प्रज्ञापारमिताऽपरिगृहीता यच्च प्रज्ञापा-
रमितायाः अपरिग्रहे न सा प्रज्ञापारमिता प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय ।

एवं खलु भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता प्रकृतिशून्याः सर्वधर्मा व्युपपत्तित्व्याः । तथापरीक्षितव्या
यथा नक्तचिद्धर्मेषु मनसोव्यवचारे भवेत् । इदं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य सर्वधर्मापरिगृहीतं नाम समाधिमण्डलं विपुलं
पुरस्कृत मप्रमाणनियतमसंहर्यमसाधारणं सर्वत्रावकप्रत्येकबुद्धैः ।
यच्च समाधिमण्डले विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो निर्यास्यति
सर्वाकारज्ञतायाः । सापि सर्वाकारज्ञताऽपरिगृहीता अध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । वहिर्दृशिशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्दृश-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत-
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-
मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलुलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामु-
पादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सा निमित्ततोवक्तव्या । तथाहि निमित्तुः
क्षेत्रतः । कतरन्निमित्तमिति । रूपं निमित्तं संज्ञानिमित्तं संस्कार-
निमित्तं विज्ञानं निमित्तं चक्षुर्निमित्तं श्रोत्रं निमित्तं घ्राणं निमित्तं
श्चिक्कानिमित्तं काशोनिमित्तं मनोनिमित्तं । रूपं निमित्तं

शब्दोनिमित्तं गन्धोनिमित्तं रसोनिमित्तं । स्पर्शोनिमित्तं । धर्मो-
 निमित्तं । चक्षुर्भिज्ञानं निमित्तं ओषविज्ञानं निमित्तं । घ्राणवि-
 ज्ञानं निमित्तं जिह्वाविज्ञानं निमित्तं कायविज्ञानं निमित्तं
 मनोविज्ञानं निमित्तं । चक्षुःसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । ओषसंस्पर्श-
 जावेदनानिमित्तं । घ्राणसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । जिह्वासंस्पर्शजावेद-
 नानिमित्तं । कायसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । मनःसंस्पर्शजावेदना-
 निमित्तं । पृथिवीधातुर्निमित्तं । अग्निधातुर्निमित्तं । तेजोधातु-
 र्निमित्तं । वायुधातुर्निमित्तं । आकाशधातुर्निमित्तं । विज्ञान-
 धातुर्निमित्तं । अविद्यानिमित्तं । संस्कारानिमित्तं । नामरूपं
 निमित्तं । षडायतनं निमित्तं । वेदनानिमित्तं । दृष्टानिमित्तं ।
 उपादानं निमित्तं । भवोनिमित्तं । जरामरणं निमित्तं ।
 दानपारमतानिमित्तं । शीलपारमतानिमित्तं । शान्तिपारमि-
 तानिमित्तं । वीर्यपारमतानिमित्तं । ध्यानपारमतानिमित्तं ।
 प्रज्ञापारमतानिमित्तं । अध्यात्मशून्यतानिमित्तं । वह्निर्द्विशून्य-
 तानिमित्तं । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतानिमित्तं । शून्यताशून्यतानि-
 मित्तं । महाशून्यतानिमित्तं । परमार्थशून्यतानिमित्तं । संस्कृत-
 शून्यतानिमित्तं । असंस्कृतशून्यतानिमित्तं । अत्यन्तशून्यतानिमित्तं ।
 अनवरागशून्यतानिमित्तं । अनवकारशून्यतानिमित्तं । प्रकृतिशू-
 न्यतानिमित्तं । सर्वधर्मशून्यतानिमित्तं । स्वप्नशून्यतानिमित्तं ।
 अनुपलभशून्यतानिमित्तं । अभावशून्यतानिमित्तं । स्वभावशून्य-
 तानिमित्तं । अभावस्वभावशून्यतानिमित्तं । आर्योष्टाङ्गमार्गोनि-
 मित्तं । आर्यसत्यानिमित्तं । ध्यानानिमित्तं । अप्रमाणाभि-

निमित्तं । आरूप्यसमापत्तयोर्निमित्तं । अष्टौविमोक्षानिमित्तं ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोर्निमित्तं । शून्यतानिमित्तं । प्रणिहित-
निमित्तं । अभिज्ञानिमित्तं । समाधयोर्निमित्तं । धारणीमुखानि-
निमित्तं । दशतथागतबलानिनिमित्तं । चत्वारिवैशारद्यानिनिमित्तं ।
चतस्रःप्रतिसम्बिदोर्निमित्तं । महाकरुणानिमित्तं । अष्टादशवेणि-
काबुद्धधर्मानिमित्तं । अक्षराणिनिमित्तानि । एकोदाहरोर्निमित्तं ।
व्युदाहरोर्निमित्तं । पृथगुदाहरोर्निमित्तं ।

अयमुच्यते क्लेशः सचेत् स निमित्ततत्तदग्रहीतव्यो भविष्यत्वेवे-
ऽश्रेणिकः परिव्राजकः अद्धां प्रतिक्षप्स्यते । नाऽत्र सर्वज्ञज्ञाने ।
कतमाश्रद्धा यदुत प्रज्ञापारमितायाः अभिअद्धधामताऽवकल्पनता
अधिमुच्यनता प्रत्ययनताचित्तता तुलनाव्युपपरीक्षणता । तच्च न
निमित्तयोगेन । एव मानिमित्तानिमित्तानुग्रहीतव्या । श्रेणिकः
पुनः परिव्राजकोऽत्रसर्वज्ञानेऽधिमुच्यअद्धानुसारीप्रादेशिकेन ज्ञाने-
नावतीर्णः । सोऽवतीर्थ्य न रूपं परिगृहीतवान् । न वेदनां परि-
गृहीतवान् । न संज्ञां परिगृहीतवान् । न संस्कारान् परिगृहीत-
वान् । न विज्ञानं परिगृहीतवान् । तथाहि स्तब्धचक्षुःशून्येषु सर्वधर्मेषु
परिग्राहकं नोपलब्ध्वा । तत्कस्य हेतोस्तथाहि नाऽध्यात्मं प्राप्यभि-
समयतस्तत् ज्ञानं समनुपपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां प्राप्यभिसमय-
तस्तत् ज्ञानं समनुपपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धांप्राप्यभिसमयतस्तत्-
ज्ञानं समनुपपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्राप्यभिसमयतस्तत्ज्ञानं समनु-
पपश्यतिस्म । तत्कस्य हेतोस्तथाहि स तद्धर्मं न समनुपपश्यतिस्म । येन
प्रजानीयात् यो वा प्रजानीयात् । यदाप्रजानीयात् । नाऽध्यात्मरूपस्य

तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । न वह्निर्द्वारूपस्य तत्ज्ञानं समनुपपद्य-
 तिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वारूपस्य तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाऽप्य-
 न्यचरूपान्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाध्यात्मवेदनायास्तत्ज्ञानं
 समनुपपद्यतिस्म । न वह्निर्द्वान्वेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्वान्वेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाऽप्यन्यचवेद-
 नायास्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाध्यात्मसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पपद्यतिस्म । न वह्निर्द्वसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाध्यात्म-
 वह्निर्द्वसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाऽप्यन्यचसंज्ञायास्तत्-
 ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाऽध्यात्मसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनु-
 पपद्यतिस्म । न वह्निर्द्वसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म ।
 नाध्यात्मवह्निर्द्वसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाऽप्यन्यच-
 संस्कारेभ्यः तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाऽध्यात्मविज्ञानस्य तत्ज्ञानं
 समनुपपद्यतिस्म । न वह्निर्द्वविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपपद्य-
 तिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म ।
 नाऽप्यन्यचविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । अध्यात्मवह्निर्द्वि-
 शून्यतासुपादाय ।

स नाऽध्यात्मस्रवणस्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । न वह्निर्द्वस्रव-
 णस्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वस्रवणस्तत्ज्ञानं समनु-
 पपद्यतिस्म । नाऽप्यन्यचस्रवणस्तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । स नाध्यात्मं
 श्रोत्रस्य तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म । न वह्निर्द्वश्रोत्रस्य तत्ज्ञानं
 समनुपपद्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वश्रोत्रस्य तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म ।
 नाऽप्यन्यचश्रोत्रात् तत्ज्ञानं समनुपपद्यतिस्म ।

नाध्यात्मं प्राणस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्विप्राणस्य
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वहिर्द्विप्राणस्य तत्ज्ञानं
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्रप्राणात् तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स
नाध्यात्मं जिज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्विजिज्ञा-
यास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्विजिज्ञायास्तत्ज्ञानं
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्रजिज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
स नाध्यात्मं कायस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्विकायस्य
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्विकायस्य तत्ज्ञानं
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र कायस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
स नाध्यात्ममनसस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्विमनसस्तत्-
ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वहिर्द्विमनसस्तत्ज्ञानं समनु-
पश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र मनसस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । अध्यात्म
वह्निर्द्विशून्यतामुपादाय ।

नाऽध्यात्मरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्विरूप-
स्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्विरूपस्य तत्ज्ञानं
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र रूपात्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स
नाध्यात्मं शब्दस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्विशब्दस्य
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्विशब्दस्य तत्ज्ञानं
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र शब्दस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
स नाध्यात्मं गन्धस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्विगन्धस्य
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्विगन्धस्य तत्ज्ञानं
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र गन्धस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।

कायसंस्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धा कायसंस्पर्शस्य
तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाकायसंस्पर्शस्य तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र कायसंस्पर्शात्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
स नाध्यात्मं मनःसंस्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धा
मनःसंस्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धामनःसं-
स्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र मनःसंस्पर्शात्तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म वह्निर्द्धा शून्यतामुपादाय ।

[illegible]

नाथन्यत्र जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
म नाध्यात्मं कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
न वहिर्द्धा कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
नाध्यात्मवहिर्द्धाकायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
नाथन्यत्र कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
म नाध्यात्मं मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
न वहिर्द्धामनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
नाध्यात्मवहिर्द्धामनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
नाथन्यत्र मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म ।
अध्यात्म वहिर्द्धा शून्यतामुपादाय ।	

म नाध्यात्मं पृथिवीधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वा
पृथिवीधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्वापृथिवी-
धातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र पृथिवी धातोस्तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममग्नातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
न वह्निर्द्वाग्नातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्वाग्ना-
तोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राग्नातोस्तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । स नाध्यात्मं तेजोधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
न वह्निर्द्वातेजोधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्वा
तेजोधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र तेजोधातोस्तत्-
ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं वायुधातोस्तत्ज्ञानं समनुप-
श्यतिस्म । न वह्निर्द्वावायुधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म
वह्निर्द्वावायुधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र वायुधातो-

स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममाकाशधातोस्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धा आकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाध्यात्म वह्निर्द्धा आकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
 न्यचाकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं विज्ञान-
 धातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धा विज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाविज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र विज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

स नाध्यात्ममविद्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धा-
 ऽविद्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म वह्निर्द्धाऽविद्याया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राविद्यायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । स नाध्यात्मं संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वह्निर्द्धा संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म-
 वह्निर्द्धासंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र
 संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं विज्ञानस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धा विज्ञानस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाप्यन्यत्र विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 स नाध्यात्मं नामरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धा-
 नामरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा नाम-
 रूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र नामरूपस्य तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मं षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुप-

श्यति स्म । न वह्निर्द्धा षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाध्यात्मवह्निर्द्धा षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्य-
 न्यत्र षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं स्पर्शस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धा स्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धास्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र स्पर्शास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं वेदनाया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धावेदनायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धावेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र वेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं तृष्णा-
 यास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धातृष्णायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा तृष्णायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र तृष्णायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं भवस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धा भवस्य तत्ज्ञानं समनुप-
 श्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा भवस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र भवस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं जातेस्त-
 त्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धाजातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति
 स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा जातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र
 जातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं जरामरणस्य तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वह्निर्द्धा जरामरणस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा जरामरणस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाप्यन्यत्र जरामरणस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति
 स्म । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नायन्यत्र प्रज्ञापारमितायास्तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । अध्यात्मवह्निर्दृष्टान्यतामुपादाय ।

[illegible]

[illegible]

स नाध्यात्मं स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्विस्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म-
वहिर्द्विस्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र
स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममनुप-
लम्भशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्विऽनुपलम्भ-
शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म वहिर्द्विऽनुपलम्भ-
शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रानुपलम्भशून्यताया-
स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्म मभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्विऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
नाध्यात्मवहिर्द्विऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
न्यत्राभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं स्वभाव-
शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्विऽस्वभावशून्यताया-
स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्विऽस्वभावशून्यतायास्तत्-
ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र स्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । स नाध्यात्ममभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । न वहिर्द्विऽस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
नाप्यन्यत्राभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स नाध्यात्मं स्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
वहिर्द्विऽस्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म
वहिर्द्विऽस्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रस्मृत्युप-
स्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं सम्यक्प्रज्ञाणां
तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्विऽसम्यक्प्रज्ञाणानां तत्ज्ञानं

समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धामस्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र सम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाध्यात्मसृष्टिपादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा-
 ऋष्टिपादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र वहिर्द्धाऋष्टि-
 पादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्म मिन्द्रियाणां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा इन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धा इन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रेन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं बलानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाबलानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धाबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्र बलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं बोध्य-
 ज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाबोध्यज्ञानां तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धाबोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र बोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाध्यात्ममार्ग्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वहिर्द्धामार्ग्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म-
 वहिर्द्धामार्ग्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रार्ग्या-
 ष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममार्ग्यसत्यानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धामार्ग्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धामार्ग्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रार्ग्यसत्येस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं ध्यानानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाध्यानानां तत्ज्ञानं समनु-

पश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाध्यानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्र ध्यानेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मम-
 प्रामाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाऽप्रमाणां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाऽप्रमाणां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राप्रमाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्ममारूप्य समापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वह्निर्द्धा आरूप्यसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्धा आरूप्यसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रा-
 रूप्यसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं विमो-
 चाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाविमोचाणां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाविमोचाणां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र विमोचेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्ममनुपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वह्निर्द्धाऽपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाऽपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रापूर्वविहारसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतानिमित्ताप्रणि-
 हितविमोक्षमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्ममभिज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाऽभि-

ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विऽभिज्ञानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राभिज्ञानं तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं समाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्विसमाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रसमाधिभ्य-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धारणीमुखानां तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्विधारणीमुखानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वि धारणीमुखानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रधारणीमुखेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्मं दशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वह्निर्द्विदशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्विदशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रदशतथागतबलेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं
 वैशारद्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्विवैशारद्यानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विवैशारद्यानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रवैशारद्येभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्मं प्रतिसन्निदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वह्निर्द्विप्रतिसन्निदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्विप्रतिसन्निदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्रति-
 सन्निदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं महाकरुणाया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्विमहाकरुणायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्विमहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रमहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स नाऽध्यात्ममावेणिकबुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धा आवेणिकबुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
वह्निर्द्धा आवेणिक बुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
न्यत्रावेणिक बुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । अध्यात्म-
वह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

स नाऽध्यात्मं श्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
न वह्निर्द्धाश्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
वह्निर्द्धाश्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र
श्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं सह-
दागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धासहदागामि-
फलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धासहदागामि-
फलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र सहदागामिफलस्य
तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्ममनागामिफलस्य तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धाऽनागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाऽनागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रानागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
स नाऽध्यात्ममर्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्धा-
ऽर्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाऽर्हत्वस्य
तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रार्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं प्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
न वह्निर्द्धाप्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धा-
प्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र प्रत्येकबोधेस्तत्-

धातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मधर्मधातोस्तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र धर्मधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
स नाऽध्यात्मं धर्मस्थितितायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा
धर्मस्थितितायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा धर्म-
स्थितितायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । साप्यन्यत्र धर्मस्थिति-
तायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धर्मनियामताया-
स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाधर्मनियामतायास्तत्ज्ञानं
समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा धर्मनियामतायास्तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं भूतकोटेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
वहिर्द्धा भूतकोटेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाभूत-
कोटेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र भूतकोटेस्तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । अध्यात्मवहिर्द्धा शून्यतामुपादाय ।

अत्र पर्यायेणश्रेणिकः परिप्राजकोऽधिमुक्त्यः सोऽत्रा धिमुच्य-
अद्धानुसारी सर्वाकारज्ञताज्ञानेनावतीर्णाधर्मतां प्रमाणीकृत्य
सर्वधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । स एवमधिमुक्त्येन न कश्चिद्धर्मः
परिगृहीतः । अनिमित्तमनसिकारतामुपादाय । नाप्यनेन कश्चि-
द्धर्मोपलब्धोऽयं परिगृहीतादधिमुच्येद्वा सर्वधर्माऽहानुत्सर्ग-
तामुपादाय । स निर्वाणं नापि न मन्यतेस्म सर्वधर्ममवगता*-
मुपादाय । इयमपि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मिता । अपारपारगमनतामुपादाय । यद्रूपं न परिगृह्णाति ।
वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति । संस्काराश्च

* सर्वधर्मावगता-इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्वधर्माऽपरिगृहीत-
तामुपादाय । चक्षुः परिगृह्णाति* । श्रोत्रं न परिगृह्णाति ।
घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न
परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृ-
हीततामुपादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परि-
गृह्णाति । गन्धं न परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति ।
स्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मान् न परिगृह्णाति ।
धर्मान् परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृहीतामुपादाय ।
चक्षुर्विज्ञानं न परिगृह्णाति । श्रोत्रविज्ञानं न परिगृह्णाति ।
घ्राण विज्ञानं न परिगृह्णाति । जिह्वा विज्ञानं न परिगृह्णाति ।
काय विज्ञानं न परिगृह्णाति । मनो विज्ञानं न परिगृह्णाति ।
सर्वधर्मा न परिगृहीततामुपादाय । चक्षुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
श्रोत्रसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । घ्राण संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति । काय संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
मनः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृहीततामु-
पादाय । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शप्र-
त्ययवेदनां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परि-
गृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । काय
संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न
परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

इष्टिवीधातुं न परिगृह्णाति । अभ्यातुं न परिगृह्णाति ।

* सर्वधर्मा न परिगृहीतता-इति पुस्तकपत्रके पाठः ।

तेजो धातुं न परिगृह्णाति । वायु धातुं न परिगृह्णाति ।
 आकाशधातुं न परिगृह्णाति* । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति ।
 सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति ।
 संस्कारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं
 न परिगृह्णाति । षडायतनं न परिगृह्णाति । स्पर्शं न परि-
 गृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । दृष्ट्यां न परिगृह्णाति ।
 उपादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न
 परिगृह्णाति । जरामरणं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय । दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपार-
 मितां न परिगृह्णाति । चान्तिपारमितां न परिगृह्णाति ।
 वीर्यपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न परि-
 गृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृही-
 ततामुपादाय । अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । वहिर्द्वीतु-
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अध्यात्मवहिर्द्वीशून्यतां न परिगृ-
 ह्णाति । शून्यताशून्यतां न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न
 परिगृह्णाति । परमार्थशून्यतां न परिगृह्णाति । संस्कृतशून्यतां
 न परिगृह्णाति । असंस्कृतशून्यतां न परिगृह्णाति । अत्यन्त-
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अनवरागशून्यतां न परिगृह्णाति ।
 अनवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृतिशून्यतां न परि-
 गृह्णाति । सर्वधर्माशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वस्वच्छणशून्यतां न

* स्वकान्तारे आकाशधातोः परं विज्ञानधातोर्भिर्देशोदृश्यते । इह तु
 नास्ति । जेतव्यमात् पतितमिति प्रतिभाति ।

परिगृह्णाति । अनुपलम्भशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावस्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

सृत्युपस्थानानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । सम्यक्प्रहाणानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । ऋद्धिपादा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । इन्द्रियाणि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । बलानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । बोध्यङ्गानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । आर्यसत्यानि न परिगृहीतानि । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । ध्यानानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अप्रमाणानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । आरूप्यसमापत्तीर्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अष्टाविमोक्षान् न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न परिगृहीतानि । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अभिज्ञा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । समाधीन् न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । धारणीमुखानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । दशतथागतबलानि

न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीततामुपादाय । चत्वारिवैशार-
द्यानि न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीततामुपादाय । तिस्रः
प्रतिसम्बिदो न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीततामुपादाय ।
महाकण्ठा न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीततामुपादाय ।
आवेणिकबुद्धधर्म्मा न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीततामुपा-
दाय । श्रोतस्त्रापत्तिफलं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । सङ्गदागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीत-
तामुपादाय । अनागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीत-
तामुपादाय । अर्हत्वं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । प्रत्येकबोधिं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । मार्गाकारज्ज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीत-
तामुपादाय । सर्व्वाकारज्ज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परि-
गृहीततामुपादाय । तथतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीत-
तामुपादाय । अवितथतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीत-
तामुपादाय । अनन्यतथतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीत-
तामुपादाय । धर्म्मां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । धर्म्मधातुं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । धर्म्मस्थितितां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । धर्म्मनियामतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परि-
गृहीततामुपादाय । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्म्मा परि-
गृहीततामुपादाय ।

परान्तरा परिनिर्वाणपरिपूर्णैः प्रणिधानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः

स्मृत्युपस्थानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः सम्यक् प्रहाणैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः च्छद्वि-
पादैरपरिपूर्णैः पञ्चभिरिन्द्रियैरपरिपूर्णैः पञ्चभिर्व्यस्यैरपरिपूर्णैः सप्त-
भिर्व्योध्यैरपरिपूर्णैर्नाय्याष्टाङ्गमार्गेण । अपरिपूर्णैश्चतुर्भिरार्यसत्त्वै-
रपरिपूर्णैश्चतुर्भिधानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः प्रमाणैरपरिपूर्णैः भिद्यतसृभि-
राख्यसमापत्तिरपरिपूर्णैरष्टाभिर्विमोचैरपरिपूर्णैर्भिर्णवभिरनुपूर्व-
विहारसमापत्तिभिरपरिपूर्णैः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
मुखैरपरिपूर्णैर्भिरभिज्ञाभिरपरिपूर्णैः समाधिभिरपरिपूर्णैर्धारणै-
मुखैरपरिपूर्णैर्दशभिस्तथागतबलैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिर्वैशारद्यैरपरिपूर्णै-
भिद्यतसृभिः प्रतिसंविद्धिरपरिपूर्णया महाकल्पया । अपरिपूर्णै-
रष्टादशभिरावेष्टिकबुद्धधर्मैः ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि तानि प्रणिधानान्यप्रणिधानानि । स्मृत्यु-
पस्थानान्य स्मृत्युपस्थानानि । सम्यक् प्रहाणान्य सम्यक् प्रहाणानि ।
च्छद्विपादा अमृद्विपादाः । इन्द्रियाण्यनिन्द्रियाणि । वलान्यवलानि ।
बोध्यङ्गान्यबोध्यङ्गानि । आर्याष्टाङ्गमार्गेऽनार्यष्टाङ्गमार्गः । आर्य-
सत्त्वान्यमार्यसत्त्वानि । ध्यानान्यध्यानानि । अप्रमाणान्यनप्रमाणानि ।
आख्यसमापत्तयोऽनाख्यसमापत्तयः । अष्टोविमोचा अविमोचाः ।
नवानुपूर्वविहार समापत्तयोऽनवानुपूर्वविहार समापत्तयः । शून्य-
तानिमित्ता प्रणिहितविमोचमुखान्य शून्यतानिमित्ता प्रणिहित-
विमोचमुखानि । अभिज्ञाः अनभिज्ञाः । समाधयोऽसमाधयः ।
धारणैमुखान्य धारणैमुखानि । तथागतबलान्य तथागतबलानि ।
वैशारद्यान्य वैशारद्यानि । प्रतिसंविदोऽप्रतिसंविदः । महाक-
ल्पा अमहाकल्पा । आवेष्टिकबुद्धधर्माः अनावेष्टिकबुद्धधर्माः ।

द्वयं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । यद्रूपं न परिगृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति । संस्कारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चक्षु न परिगृह्णाति । श्रोत्रं न परिगृह्णाति । घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परिगृह्णाति । गन्धं न परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति । स्पर्शं न परिगृह्णाति । धर्मा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । सचुर्विज्ञानं न परिगृह्णाति । ओचविज्ञानं न परिगृह्णाति । घ्राणविज्ञानं न परिगृह्णाति । जिह्वाविज्ञानं न परिगृह्णाति । कायविज्ञानं न परिगृह्णाति । मनोविज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । सचुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । ओचसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति । कायसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । सचुःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । ओचसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । कायसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । पृथिवीधातुं न परिगृह्णाति । अग्निधातुं न परिगृह्णाति । तेजोधातुं न परिगृह्णाति । वायुधातुं न परिगृह्णाति । आकाशधातुं न परि-

गृह्णाति । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति । संस्कारा न परिगृह्णाति ।
विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं न परिगृह्णाति । षडायतनं न
परिगृह्णाति । स्पर्शं न परिगृह्णाति । दृष्ट्यां न परिगृह्णाति ।
उपादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न परि-
गृह्णाति । जरामरणं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा न परिगृहीतता-
मुपादाय ।

दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपारमितां न परि-
गृह्णाति । वीर्य्यपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न
परिगृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृ-
हीततामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । वहिर्द्विशून्यतां न परि-
गृह्णाति । अध्यात्म वहिर्द्विशून्यतां न परिगृह्णाति । शून्यताशून्यतां
न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न परिगृह्णाति । परमार्थ शून्यतां न
परिगृह्णाति । संस्कृतशून्यतां न परिगृह्णाति । असंस्कृतशून्यतां न
परिगृह्णाति । अत्यन्तशून्यतां न परिगृह्णाति । अनवरागशून्यतां न
परिगृह्णाति । अनवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृति शून्यतां
न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वल्पशून्यतां
न परिगृह्णाति । अनुपलम्भशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावशून्यतां
न परिगृह्णाति । स्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावस्वभाव
शून्यतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । स्मृत्यु-
पस्थानानि न परिगृह्णाति । सम्यक् प्रज्ञाणानि न परिगृह्णाति ।

अद्विपादान् न परिगृह्णाति । इन्द्रियाणि न परिगृह्णाति ।
बलानि न परिगृह्णाति । बोध्यङ्गानि न परिगृह्णाति । आर्याष्टा-
ङ्गमार्गे न परिगृह्णाति । ध्यानानि न परिगृह्णाति । अप्रमाणानि
न परिगृह्णाति । आरूप्यसमापत्तिर्न परिगृह्णाति । अष्टौ विमो-
चान् न परिगृह्णाति । नवानुपूर्वविहार समापत्तिर्न परिगृ-
ह्णाति । शून्यतानिमित्ता प्रणिहित विमोचमुखानि न परिगृ-
ह्णाति । अभिज्ञा न परिगृह्णाति । समाधीन् न परिगृ-
ह्णाति । धारणीमुखानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
तामुपादाय ।

दशतथागतबलानि न परिगृह्णाति । चत्वारि वैशारद्यानि न
परिगृह्णाति । चतस्रः प्रतिसम्बिदो न परिगृह्णाति । महाकरुणां
न परिगृह्णाति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मा न परिगृह्णाति ।
सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । श्रोतश्रवणफलं न परिगृ-
ह्णाति । सहस्रदागामिफलं न परिगृह्णाति । अनागामिफलं न
परिगृह्णाति । अर्हत्त्वं न परिगृह्णाति । प्रत्येकबोधिं न परिगृ-
ह्णाति । मार्गाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्वाकारज्ञतां न
परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । तथतां न
परिगृह्णाति । अवितथतां न परिगृह्णाति । अनन्यतथतां न परि-
गृह्णाति । धर्मतां न परिगृह्णाति । धर्मस्थितितां न परिगृह्णाति ।
धर्मनियामतां न परिगृह्णाति । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्व-
धर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

चरतैवं व्युपपरीक्षितव्यं । कतमेषा प्रज्ञापारमिता । कस्येषा प्रज्ञापारमिता । किमेता प्रज्ञापारमिता । केनैषा प्रज्ञापारमिता इति । स चेत् पुनर्व्याधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चर-
स्वेवमुपनिधाति । तत् किं यो धर्म्मो न संविद्यतेनोपलभ्यते सा प्रज्ञापारमितेति स चरति प्रज्ञापारमितायां ।

अथ खल्वायुष्मन् शारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । कतमै आयुष्मन् सुभृते धर्म्मानं संविद्यतेनोपलभ्यते । सुभृतिराह । प्रज्ञापारमितायुष्मन्शारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । चान्तिपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । शौलपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । दानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्म वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्त शून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म्म शून्यतामुपादाय । खलुचण शून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय । रूपमायुष्मन्शारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कारा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । विज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामु-

पादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत शून्यतामुपादाय ।
अत्यन्त शून्यतामुपादाय । अनवराग शून्यतामुपादाय । अनव-
कार शून्यतामुपादाय । प्रकृति शून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ
शून्यतामुपादाय । अभाव शून्यतामुपादाय । स्वभाव शून्यतामु-
पादाय । अभावस्वभाव शून्यतामुपादाय ।

चक्षुरायुष्मञ्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । ओचं न
संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणं न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वा न
संविद्यते नोपलभ्यते । कायो न संविद्यते नोपलभ्यते । मनो न
संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म शून्यतामुपादाय । वह्निर्द्वा शून्य-
तामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वा शून्यतामुपादाय । शून्यता शून्य-
तामुपादाय । महा शून्यतामुपादाय । परमार्थ शून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामु-
पादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

रूपमायुष्मञ्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । शब्दो न
संविद्यते नोपलभ्यते । गन्धो न संविद्यते नोपलभ्यते । रसो न
संविद्यते नोपलभ्यते । स्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मा न
संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वह्निर्द्वाशून्यता
मुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपा-
दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-

शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपा-
दाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्खलचणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुर्विज्ञानमायुष्मञ्कारदत्तौपच न संविद्यते नोपलभ्यते । ओच-
विज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणविज्ञानं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । जिह्वाविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । कायविज्ञानं न
संविद्यते नोपलभ्यते । मनोविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते ।
अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहि-
र्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपा-
दाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत-
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामु-
पादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपा-
दाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुःसंस्पर्श आयुष्मञ्कारदत्तौपच न संविद्यते नोपलभ्यते । ओ-
चसंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्पर्शो न संविद्यते
नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शो
न संविद्यते नोपलभ्यते । मनः संस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-

वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशू-
न्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय ।
अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-
तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चचुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपल-
भ्यते । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्-
र्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न
संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते ।
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-
तामुपादाय । वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामु-
पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-
तामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपा-
दाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-
स्वभावशून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अ-
भ्यातु न संविद्यते नोपलभ्यते । तेजोधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते ।

वायुधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते । आकाशधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते । विज्ञानधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अवस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अविद्यायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कारा न संविद्यते नोपलभ्यते । विज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । षडा-
तनं न संविद्यते नोपलभ्यते । स्थिती न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । दृष्ट्या न संविद्यते नोपलभ्यते । उपादानं न संविद्यते नोपलभ्यते । भवे न संविद्यते नोपलभ्यते । जातिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । जरामरणं न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय ।

अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-
तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दानपारमितायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । शील-
पारमितायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । चान्तिपारमि-
ता न संविद्यते नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते ।
ध्यानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न संविद्यते
नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय ।
अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशू-
न्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्य-
तामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशू-
न्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

स्मृत्युपस्थानान्यायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यन्ते । मत्स्य-
प्रहाणानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । षड्विंशपादा न संविद्यन्ते
नोपलभ्यन्ते । इन्द्रियाणि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । बलानि न
संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । बोध्यङ्गानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।
आर्याष्टाङ्गमार्गो न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।

अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवका-
रशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपा-
दाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

आर्यसत्यान्यायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।
धानानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अप्रमाणानि न संविद्यन्ते
नोपलभ्यन्ते । आरूप्यसमापत्तयो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अष्टौ-
विमोक्षा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो
न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि
न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अभिज्ञा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।
समाधयो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । धारणीमुखानि न संविद्यन्ते
नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय ।
अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपा-
दाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय ।
अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामु-
पादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दशतथागतबलान्यायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यन्ते नोपल-
भ्यन्ते । सत्त्वारिवैशारद्यानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । तत्तत्तः

नोपलभ्यते न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । महाकरुणा न संविद्यते नोपलभ्यते । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रोत आपत्तिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । सकृदागामिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । अनङ्गामिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । अर्हत्त्वं न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रत्येकबोधिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । मार्गाकारज्ञता न संविद्यते नोपलभ्यते । सर्वाकारज्ञता न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तथता आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अवि-
 तथता न संविद्यते नोपलभ्यते । अनन्यतथता न संविद्यते नोपल-
 भ्यते । धर्मता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मधातुर्न संविद्यते नोप-
 लभ्यते । धर्मस्थितिता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मनियामता न
 संविद्यते नोपलभ्यते । भूतकोटिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म-
 शून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्विशून्य-
 तामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
 परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
 मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
 अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-
 तामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादा-
 य । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-
 स्वभावशून्यतामुपादाय ।

ओत आपत्त्योषायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते ।
 सङ्गदागामिनो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अनागामिनो न संवि-
 द्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अर्हन्तो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । प्रत्येकबुद्धो
 न संविद्यते नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वोपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
 बुद्धोषायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-
 तामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतामु-
 पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
 मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामु-
 पादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।

प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्य-
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताप्यायुष्मच्छकारद्वतौपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते ।
अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । वहिर्द्वीशून्यतापि न संवि-
द्यते नोपलभ्यते । वहिर्द्वीशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अध्यात्म-
वहिर्द्वीशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मवहिर्द्वीशून्यता-
नुपलब्धितामुपादाय । शून्यताशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
शून्यताशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । महाशून्यतापि न संविद्यते
नोपलभ्यते । महाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । परमार्थशून्यतापि
न संविद्यते नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । संस्कृ-
तशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतानुपलब्धितामु-
पादाय । असंस्कृतशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्य-
ताऽनुपलब्धितामुपादाय । अत्यन्तशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
अत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनवरागशून्यतापि न संवि-
द्यते नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनव-
कारशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनवकारशून्यताऽनुपल-
ब्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रकृ-
तिशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतापि न संविद्यते
नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । खलक्षणशून्य-
तापि न संविद्यते नोपलभ्यते । खलक्षणशून्यतानुपलब्धितामुपा-
दाय । अनुपलम्भशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनुपलम्भशू-

न्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अभावशून्यतापि न संविद्यते नोपल-
भ्यते । अभावशून्यतानुपलब्धितामुपादाय । स्वभावशून्यतापि न
संविद्यते नोपलभ्यते । स्वभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अभा-
वस्वभावशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यता
ऽनुपलब्धितामुपादाय ।

सचेत्पुनः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नेवमुपपरीक्षति । एवमुपनिधाति । एवञ्चोपपरीक्षमाणत्वेवमुप-
निधायतश्चित्तं पावलीयते न संलीयते नोत्तस्यति न संवासमा-
पद्यते ।

अविरहितो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदि-
तव्यः । आह । केन कारणेन सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽविरहितः
प्रज्ञापारमितायां वेदितव्यः । सुभूतिराह । रूपमायुष्मच्छारदतीपुत्र
विरहितं रूपस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन तां*
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
संज्ञाविरहिता संज्ञास्वभावेन तां बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । संस्काराविरहिताः संस्कारस्व-
भावेन तान् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

* अत्र तच्छब्दस्य विशेष्यलिङ्गभागित्वं दृश्यते यस्मात् सर्वत्र नपुसकलि-
ङ्गभाविता ।

चक्षुरायुष्मञ्कारदतीपुत्र विरहितं चक्षुः स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । श्रोत्रं
विरहितं श्रोत्रस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन तद्वो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
जिह्वाविरहिता जिह्वास्वभावेन तां बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायोविरहितः कायस्वभा-
वेन तं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां यथाभूतं प्रजानाति ।
मनोविरहितं मनः स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

रूपमायुष्मञ्कारदतीपुत्र विरहितं रूपस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शब्दो-
विरहितः शब्दस्वभावेन तं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । गन्धोविरहितः गन्धस्वभावेन तं
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
रसोविरहिता रसस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्पर्शोविरहितः स्पर्शस्वभावेन तद्वो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
धर्माविरहिता धर्मस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्मञ्कारदतीपुत्र विरहितं चक्षुर्विज्ञान स्वभा-
वेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-

नाति । ओचविज्ञानं विरहितं ओचविज्ञानस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वो
महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्राणवि-
ज्ञानं विरहितं प्राणविज्ञानस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वाविज्ञानं विरहितं
जिह्वाविज्ञानस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञान
स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानस्वभावेन तद्वो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुःसंस्पर्शं आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्रं विरहितश्चक्षुः संस्पर्शस्वभा-
वेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । ओचसंस्पर्शो विरहितः ओचसंस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्राणसंस्-
र्शो विरहितो प्राणसंस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वासंस्पर्शो विरहितो जि-
ह्वासंस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । कायसंस्पर्शो विरहितः कायसंस्पर्शस्वभावेन
तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
मनः संस्पर्शो विरहितो मनः संस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्व-
भावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं

प्रजानाति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवे-
दनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता जिह्वासं-
स्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना विरहिता
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

पृथिवीधातुरायुष्मच्छारद्वतीपुत्र विरहितः पृथिवीधातुस्वभा-
वेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
नाति । अग्नातुर्विरहितोऽग्नातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । तेजोधातुर्विरहि-
तस्तेजोधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । वायुधातुर्विरहितो वायुधातुस्वभावेन तद्बो-
धिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानधातुर्विर-
हितो विज्ञानधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अविद्या आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहिताऽविद्यास्वभावेन तद्बो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञा-
नस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । नामरूपं विरहितं नाम रूपस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । षडायतनं
विरहितं षडायतनस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यास्वभावेन तद्बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भवोविरहितो भवस्वभा-
वेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
नाति । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जरामरणं विरहितं
जरामरणस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति ।

दानपारमितायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहिता दानपारमितास्वभावेन
तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
शौलपारमिता विरहिता शौलपारमितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोम-
हासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चान्ति-
पारमिताविरहिता चान्तिपारमितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः

प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वीर्यपारमिता विरहिता वीर्यपारमितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । ध्यानपारमिता विरहिता ध्यानपारमितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रज्ञापारमिता विरहिता प्रज्ञापारमितास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अध्यात्मशून्यतायुष्मच्छारदतीपुत्र विरहिताऽध्यात्मशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वहिर्द्विशून्यताविरहिता वहिर्द्विशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताविरहिता अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शून्यताशून्यताविरहिता शून्यताशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । संस्कृतशून्यताविरहिता संस्कृतशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । असंस्कृतशून्यताविरहिताऽसंस्कृतशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रकृतिशून्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्खलक्षणशून्यताविरहिता स्खलक्षणशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनुपलम्भशून्यताविरहिताऽनुपलम्भशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अभावशून्यताविरहिताऽभावशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्वभावशून्यताविरहितास्वभावशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अभावस्वभावशून्यताविरहिताऽभावस्वभावशून्यतास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चत्वारिंशत्पञ्चानान्यायुष्मच्छारदतीपुत्र विरहितानि कृत्युपस्थान स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि विरहितानि सम्यक्-

प्रहाणस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चत्वार ऋद्धिपादाविरहिताः ऋद्धिपाद-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । पञ्चेन्द्रियाणिविरहितानि इन्द्रियस्वभावेन तद्बोधिस-
त्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । पञ्च-
बलानि विरहितानि बलस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । सप्तबोध्यङ्गानि विरहितानि
बोध्यङ्गस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहितः आर्याष्टाङ्गमार्ग-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । चत्वार्यार्यसत्यान्यायुष्मञ्कारदत्तोपुत्र विरहितान्यार्य-
सत्यस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-
भूतं प्रजानाति । चत्वारिध्यानानि विरहितानि ध्यानस्वभावेन
तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
चत्वार्यप्रमाणानि विरहितान्यप्रमाणस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चतस्र आरूप्यसमा-
पत्तयोविरहिता आरूप्यसमापत्तिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अष्टौविमोक्षा-
विरहिता विमोक्षस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोविरहिता
अनुपूर्वविहारसमापत्तिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-

विमोक्षमुखानि विरहितानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
 सुखस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-
 भूतं प्रजानाति । अभिज्ञाविरहिता अभिज्ञास्वभावेन तद्बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 समाधयोविरहिताः समाधिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धारणीमुखानि विर-
 हितानि धारणीसुखस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

दशतथागतबलान्यायुष्मच्छारदतीपुत्र विरहितानि दशतथाग-
 तबलस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । चत्वारि वैशारद्यानि विरहितानि वैशारद्य-
 स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
 प्रजानाति । चतस्रः प्रतिमम्बदोविरहिताः प्रतिमम्बित्वस्वभावेन तद्बो-
 धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 महामैत्रौविरहिता महामैत्रौस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । महाकरुणाविरहिता
 महाकरुणास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माविरहिता आवेणिक
 बुद्धधर्मस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति ।

श्रोत आपत्तिफलमायुष्मच्छारदतीपुत्र विरहितं श्रोत आप-
 त्तिफलस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्

यथाभूतं प्रजानाति । सकृदागामिफलं विरहितं सकृदागामिफल-
स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । अनागामिफलं विरहितमनागामिफलस्वभावेन तद्वो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
अर्हत्त्वं विरहितमर्हत्त्वस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येक-
बोधिस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञता-
स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । सर्व्वाकारज्ञताविरहिता सर्व्वाकारज्ञतास्वभावेन तद्वो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

तथता आयुश्चकारदतौपुत्र विरहिता तथतास्वभावेन तद्वो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
अवितथताविरहिता अवितथतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनन्यतथताविर-
हिता अनन्यतथतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मताविरहिता धर्मतास्वभावेन
तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
नाति । धर्मधातुर्विरहितो धर्मधातुस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मनियामता विर-
हिता धर्मनियामतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटि

स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अनेनायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र कारणेनाविरहितो बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायावेदितव्यः । आह । कथं पुनरायुष्मन् सुभूते
रूपस्य स्वभावः । कथं वेदनायाः स्वभावः । कथं संज्ञायाः स्वभावः ।
कथं संस्कारायां स्वभावः । कथं विज्ञानस्य स्वभावः । कथं चक्षुषः
स्वभावः । कथं श्रोत्रस्य स्वभावः । कथं घ्राणस्य स्वभावः । कथं
जिह्वायाः स्वभावः । कथं कायस्य स्वभावः । कथं मनसः स्वभावः ।
कथं रूपस्य स्वभावः । कथं शब्दस्य स्वभावः । कथं गन्धस्य
स्वभावः । कथं रसस्य स्वभावः । कथं स्पर्शस्य स्वभावः । कथं
धर्माणां स्वभावः । कथं चक्षुर्विज्ञानस्य स्वभावः । कथं श्रोत्रविज्ञा-
नस्य स्वभावः । कथं घ्राणविज्ञानस्य स्वभावः । कथं जिह्वाविज्ञानस्य
स्वभावः । कथं कायविज्ञानस्य स्वभावः । कथं मनोविज्ञानस्य
स्वभावः । कथं चक्षुः संस्पर्शस्य स्वभावः । कथं श्रोत्रसंस्पर्शस्य
स्वभावः । कथं घ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं जिह्वासंस्पर्शस्य स्वभावः ।
कथं कायसंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं मनः संस्पर्शस्य स्वभावः । कथं
चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेद-
नायाः स्वभावः । कथं घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः
स्वभावः । कथं मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः ।

कथं पृथिवीधातोः स्वभावः । कथमग्निधातोः स्वभावः । कथं
तेजोधातोः स्वभावः । कथं वायुधातोः स्वभावः । कथमाकाशधातोः

स्वभावः । कथं विज्ञानधातोः स्वभावः । कथमविद्यायाः स्वभावः ।
 कथं संस्काराणां स्वभावः । कथं विज्ञानस्य स्वभावः । कथं नाम-
 रूपस्य स्वभावः । कथं षडायतनस्य स्वभावः । कथं स्पर्शस्य स्वभा-
 वः । कथं वेदनायाः स्वभावः । कथं तृणायाः स्वभावः । कथमु-
 पादानस्य स्वभावः । कथं भवस्य स्वभावः । कथं जातेः स्वभावः ।
 कथं जरामरणस्य स्वभावः ।

कथं दानपारमितायाः स्वभावः । कथं शीलपारमितायाः
 स्वभावः । कथं चान्तिपारमितायाः स्वभावः । कथं वीर्यपारमि-
 तायाः स्वभावः । कथं ध्यानपारमितायाः स्वभावः । कथं प्रज्ञापा-
 रमितायाः स्वभावः ।

कथमध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः । कथं वहिर्द्विशून्यतायाः
 स्वभावः । कथमध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतायाः स्वभावः । कथं शून्यता-
 शून्यतायाः स्वभावः । कथं महाशून्यतायाः स्वभावः । कथं पर-
 मार्थशून्यतायाः स्वभावः । कथं संस्कृतशून्यतायाः स्वभावः । कथम-
 संस्कृतशून्यतायाः स्वभावः । कथमत्यन्तशून्यतायाः स्वभावः । कथ-
 मनवरागशून्यतायाः स्वभावः । कथमनवकारशून्यतायाः स्वभावः ।
 कथं प्रकृतिशून्यतायाः स्वभावः । कथं सर्वधर्मशून्यतायाः स्वभावः ।
 कथं स्मृत्यलक्षणशून्यतायाः स्वभावः । कथमनुपलम्भशून्यतायाः स्वभा-
 वः । कथमभावशून्यतायाः स्वभावः । कथं स्वभावशून्यतायाः
 स्वभावः । कथमभावस्वभाव शून्यतायाः स्वभावः । कथं कृत्युप-
 स्थानानां स्वभावः । कथं सम्यक्प्रहाणानां स्वभावः । कथमृद्धिपा-
 दानां स्वभावः । कथमिन्द्रियाणां स्वभावः । कथं बलानां स्वभावः ।

कथं बोध्यङ्गानां स्वभावः । कथमार्थाष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । कथ-
 मार्य्यसत्यानां स्वभावः । कथं ध्यानानां स्वभावः । कथमप्रमाणानां
 स्वभावः । कथमाह्वयसमापत्तीनां स्वभावः । कथं विमोक्षाणां
 स्वभावः । कथं नवानुपूर्वविहारसमापत्तीनां स्वभावः । कथं
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां स्वभावः । कथमभिज्ञानां
 स्वभावः । कथं समाधीनां स्वभावः । कथं धारणौमुखानां स्वभावः ।
 कथं द्वाग्धारागतबलानां स्वभावः । कथं वैशारद्यानां स्वभावः । कथं
 प्रतिस्मिदां स्वभावः । कथं महामैत्र्याः स्वभावः । कथं महाकर्तृ-
 णायाः स्वभावः । कथमावेणिकबुद्धधर्माणं स्वभावः । कथं श्रौत
 आपत्तिफलस्य स्वभावः । कथं मरुटागामिफलस्य स्वभावः ।
 कथमनागामिफलस्य स्वभावः । कथमर्हत्त्वस्य स्वभावः । कथं
 प्रत्येकबोधेः स्वभावः । कथं मार्गाकारजतायाः स्वभावः । कथं
 सर्व्वकारजतायाः स्वभावः । कथं तथतायाः स्वभावः । कथमवि-
 तथतायाः स्वभावः । कथमनन्ततथतायाः स्वभावः । कथं धर्मतायाः
 स्वभावः । कथं धर्मधातोः स्वभावः । कथं धर्मस्थितितायाः स्वभावः ।
 कथं धर्मनियामतायाः स्वभावः । कथं भूतकोटेः स्वभावः ।

सुभूतिराह । अभाव आयुष्मञ्कारदतीपुत्र रूपस्य स्वभावः ।
 अभावोवेदनायाः स्वभावः । अभावः संज्ञायाः स्वभावः । अभावः
 संस्काराणां स्वभावः । अभावोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुषः
 स्वभावः । अभावः श्रोत्रस्य स्वभावः । अभावो घ्राणस्य स्वभावः ।
 अभावोजिह्वायाः स्वभावः । अभावः कायस्य स्वभावः । अभावो-
 मनसः स्वभावः । अभावोरूपस्य स्वभावः । अभावः शब्दस्य स्वभावः ।

अभावोगन्धस्य स्वभावः । अभावोरसस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य
 स्वभावः । अभावोघर्माणां स्वभावः । अभावश्चक्षुर्विज्ञानस्य स्वभावः ।
 अभावः श्रोत्रविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोघ्राणविज्ञानस्य स्वभावः ।
 अभावोजिह्वाविज्ञानस्य स्वभावः । अभावः कायविज्ञानस्य स्वभावः ।
 अभावोमनोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुः संस्पर्शस्य स्वभावः ।
 अभावः श्रोत्रसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावोघ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः ।
 अभावोजिह्वासंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शस्य स्वभावः ।
 अभावोमनःसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः
 स्वभावः । अभावः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावो-
 घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावोजिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेद-
 नायाः स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः ।
 अभावोमनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावः पृथिवीधातोः
 स्वभावः । अभावोऽभ्यातोः स्वभावः । अभावस्तेजोधातोः स्वभावः ।
 अभावोवायुधातोः स्वभावः । अभाव आकाशधातोः स्वभावः ।
 अभावोविज्ञानधातोः स्वभावः । अभावोऽविद्यायाः स्वभावः । अभावः
 संस्काराणां स्वभावः । अभावोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोनामरू-
 पस्य स्वभावः । अभावः षडायतनस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य
 स्वभावः । अभावोवेदनायाः स्वभावः । अभावस्तृष्णायाः स्वभावः ।
 अभाव उपादानस्य स्वभावः । अभावोभवस्य स्वभावः । अभावोजातेः
 स्वभावः । अभावोजरामरणस्य स्वभावः ।

अभावोदानपारमितायाः स्वभावः । अभावः शीलपारमितायाः
 स्वभावः । अभावः चान्तिपारमितायाः स्वभावः । अभावोवैर्यपार-

मितायाः स्वभावः । अभावोऽध्यानपारमितायाः स्वभावः । अभावः
प्रज्ञापारमितायाः स्वभावः ।

अभावोऽध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽवहिर्द्धाशून्यतायाः
स्वभावः । अभावोऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतायाः स्वभावः । अभावः शून्य-
तायाः स्वभावः । अभावोऽमहाशून्यतायाः स्वभावः । अभावः परमार्थ-
शून्यतायाः स्वभावः । अभावः संकृतशून्यतायाः स्वभावः । अभावो-
ऽसंकृतशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽत्यन्तशून्यतायाः स्वभावः ।
अभावोऽनवरागशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽनवकारशून्यतायाः
स्वभावः । अभावः प्रकृतिशून्यतायाः स्वभावः । अभावः सर्वधर्म-
शून्यतायाः स्वभावः । अभावः स्वलक्षणशून्यतायाः स्वभावः । अभा-
वोऽनुपलभशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावशून्यतायाः स्वभावः ।
अभावः स्वभावशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावस्वभावशून्यतायाः
स्वभावः ।

अभावः स्मृत्युपस्थानानां स्वभावः । अभावः सम्यक्प्रहाणानां
स्वभावः । अभावः च्छद्विपादानां स्वभावः । अभावः इन्द्रियाणां
स्वभावः । अभावोऽवल्लानां स्वभावः । अभावोऽवोध्ज्ज्ञानां स्वभावः ।
अभावः आर्याष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । अभावः आर्यसत्यानां
स्वभावः । अभावोऽध्यानानां स्वभावः । अभावोऽप्रमाणानां स्वभावः ।
अभावः आरूप्यसमापत्तीनां स्वभावः । अभावोऽविमोक्षाणां स्वभावः ।
अभावोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनां स्वभावः । अभावः शून्यतानि-
मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां स्वभावः । अभावोऽभिज्ञानां स्वभावः ।
अभावः समाधीनां स्वभावः । अभावोऽधारणीमुखानां स्वभावः ।

अभावस्तथागतबलानां स्वभावः । अभावोवैशारद्यानां स्वभावः ।
अभावः प्रतिसम्बिदां स्वभावः । अभावोमहामैत्र्याः स्वभावः ।
अभावोमहाकरुणायाः स्वभावः । अभावोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणां
स्वभावः । अभावः श्रोत आपत्तिफलस्य स्वभावः । अभावः सहदा-
गामिफलस्य स्वभावः । अभावोऽनागामिफलस्य स्वभावः । अभावो-
ऽर्हत्वस्य स्वभावः । अभावः प्रत्येकबोधेः स्वभावः ।

अभावोमार्गाकारज्ञतायाः स्वभावः । अभावः सर्वाकारज्ञतायाः
स्वभावः । अभावस्तथतायाः स्वभावः । अभावोऽवितथतायाः स्वभावः ।
अभावोऽनन्यतथतायाः स्वभावः । अभावोधर्मतायाः स्वभावः । अभा-
वोधर्मधातोः स्वभावः । अभावोधर्मस्थितितायाः स्वभावः । अभा-
वोधर्मनियामतायाः स्वभावः । अभावोभूतकोटेः स्वभावः ।

अनेनायमञ्कारद्वतौपुत्र पर्यायेणैव वेदितव्यः । यथारूपं
विरहितं रूपस्वभावेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । संज्ञा-
विरहिता संज्ञास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन ।
विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन । चक्षुर्विरहितं चक्षुःस्वभावेन ।
श्रोत्रं विरहितं श्रोत्रस्वभावेन । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन ।
जिह्वाविरहितं जिह्वास्वभावेन । कायोविरहितः कायस्वभावेन ।
मनोविरहितः मनःस्वभावेन । रूपं विरहितं रूपस्वभावेन । शब्दो-
विरहितः शब्दस्वभावेन । गन्धोविरहितो गन्धस्वभावेन । रसोवि-
रहितो रसस्वभावेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शस्वभावेन । धर्माविर-
हिताः धर्मस्वभावेन । चक्षुर्विज्ञानं विरहितं चक्षुर्विज्ञानस्वभावेन ।
श्रोत्रविज्ञानं विरहितं श्रोत्रविज्ञानस्वभावेन । घ्राणविज्ञानं विर-

हितं प्राणविज्ञानस्वभावेन । जिज्ञाविज्ञानं विरहितं जिज्ञाविज्ञा-
 नस्वभावेन । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानस्वभावेन । मनो-
 विज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानस्वभावेन । चक्षुःसंस्पर्शो विरहितश्चक्षुः
 संस्पर्शस्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शो विरहितः श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावेन । घ्राण-
 संस्पर्शो विरहितो घ्राणसंस्पर्शस्वभावेन । जिह्वासंस्पर्शो विरहितो
 जिह्वासंस्पर्शस्वभावेन । कायसंस्पर्शो विरहितः कायसंस्पर्शस्वभावेन ।
 मनः संस्पर्शो विरहितो मनः संस्पर्शस्वभावेन । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवे-
 दनाविरहिता चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । कायसंस्पर्शप्रत्यय
 वेदनाविरहिता कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । मनः संस्पर्शप्रत्यय
 वेदनाविरहिता मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । पृथिवीधातुर्वि-
 रहितः पृथिवीधातुस्वभावेन । अग्निधातुर्विरहितोऽग्निधातुस्वभावेन ।
 तेजोधातुर्विरहितस्तेजोधातुस्वभावेन । वायुधातुर्विरहितो वायु-
 धातुस्वभावेन । आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुस्वभावेन । वि-
 ज्ञानधातुर्विरहितो विज्ञानधातुस्वभावेन । अविद्याविरहिताऽवि-
 द्यास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन । विज्ञानं विर-
 हितं विज्ञानस्वभावेन । नामरूपं विरहितं नामरूपस्वभावेन ।
 षडायतनं विरहितं षडायतनस्वभावेन । स्पर्शो विरहितः स्पर्शस्वभा-
 वेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । तृष्णाविरहिता तृष्णास्व-
 भावेन । उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन । भवो विरहितो भवस्व-

भावेन । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन । जरामरणं विरहितं
जरामरणस्वभावेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितास्वभावेन । शीलपारमि-
ताविरहिता शीलपारमितास्वभावेन । चान्तिपारमिताविरहिता
चान्तिपारमितास्वभावेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमिता
स्वभावेन । ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितास्वभावेन । प्रज्ञा-
पारमिताविरहिता प्रज्ञापारमितास्वभावेन ।

अध्यात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतास्वभावेन । वहिर्द्वी-
शून्यताविरहिता वहिर्द्वीशून्यतास्वभावेन । अध्यात्मवह्निर्द्वीशून्यता-
विरहिता अध्यात्मवह्निर्द्वीशून्यतास्वभावेन । शून्यताशून्यताविरहिता
शून्यताशून्यतास्वभावेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतास्वभा-
वेन । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतास्वभावेन । संस्कृत-
शून्यताविरहिता संस्कृतशून्यतास्वभावेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता
असंस्कृतशून्यतास्वभावेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यता-
स्वभावेन । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतास्वभावेन ।
अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतास्वभावेन । प्रकृतिशू-
न्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतास्वभावेन । सर्वधर्मशून्यताविरहिता
सर्वधर्मशून्यतास्वभावेन । खलक्षणशून्यताविरहिता खलक्षणशून्यता-
स्वभावेन । अनुपलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतास्वभावेन ।
अभावशून्यताविरहिता अभावशून्यतास्वभावेन । स्वभावशून्यताविर-
हिता स्वभावशून्यतास्वभावेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता
अभावस्वभावशून्यतास्वभावेन ।

स्मृत्युपस्थानानि विरहितानि स्मृत्युपस्थानस्वभावेन । सम्यक्
 प्रज्ञाणानि विरहितानि सम्यक्प्रज्ञाणस्वभावेन । ऋद्धिपादाविरहि-
 ताः ऋद्धिपादस्वभावेन । इन्द्रियाणि विरहितानि इन्द्रियस्वभा-
 वेन । बलानि विरहितानि बलस्वभावेन । बोध्यङ्गानि विरहि-
 तानि बोध्यङ्गस्वभावेन । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहित आर्याष्टाङ्ग-
 मार्गस्वभावेन । आर्यमत्यानि विरहितान्यार्यमत्यस्वभावेन ।
 ध्यानानि विरहितानि ध्यानस्वभावेन । अप्रमाणानि विरहितान्य-
 प्रमाणस्वभावेन । आरूप्यसमापत्तयोविरहिता आरूप्यसमापत्ति-
 स्वभावेन । अष्टविमोक्षाविरहिता अष्टविमोक्षस्वभावेन । अनुपूर्व-
 विहारसमापत्तयो विरहिता अनुपूर्वविहारसमापत्तिस्वभावेन ।
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि विरहितानि शून्यता -
 मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखस्वभावेन । समाधयोविरहिताः समाधि-
 स्वभावेन । धारणीमुखानि विरहितानि धारणीमुखस्वभावेन ।
 तथागतबलानि विरहितानि तथागतबलस्वभावेन । वैशारद्यानि
 विरहितानि वैशारद्यस्वभावेन । प्रतिमस्विदोविरहिताः प्रतिमस्वित्
 स्वभावेन । महामैत्रौविरहिता महामैत्रौस्वभावेन । महाकरुणा-
 विरहिता महाकरुणास्वभावेन । आवेणिकबुद्धधर्माविरहिता
 आवेणिकबुद्धधर्मस्वभावेन । श्रोत आपत्तिफलं विरहितं श्रोत आप-
 त्तिफलस्वभावेन । स्रष्टागामिफलं विरहितं स्रष्टागामिफलस्वभा-
 वेन । अनागामिफलं विरहितमनागामि फलस्वभावेन । अर्हत्त्वं
 विरहितमर्हत्त्वस्वभावेन । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येकबोधिस्वभावेन ।
 मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञतास्वभावेन । सर्वार्काज्ञता-

विरहिता सर्वाकारज्ञतास्वभावेन । तथताविरहिता तथतास्वभावेन ।
अवितथताविरहिता अवितथतास्वभावेन । अनन्यतथताविरहिता
अनन्यतथतास्वभावेन । धर्मताविरहिता धर्मतास्वभावेन । धर्मधातु-
र्विरहितो धर्मधातुस्वभावेन । धर्मस्थितिताविरहिता धर्मस्थिति-
तास्वभावेन । धर्मनियामताविरहिता धर्मनियामतास्वभावेन ।
भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटिस्वभावेन ।

पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र रूपं विरहितं रूपलक्षणेन । वेद-
नाविरहिता वेदनालक्षणेन । संज्ञाविरहिता संज्ञालक्षणेन । संस्का-
राविरहिताः संस्कारालक्षणेन । विज्ञानं विरहितं विज्ञानलक्षणेन ।
चक्षुर्विरहितं चक्षुर्लक्षणेन । ओत्रं विरहितं ओत्रलक्षणेन । घ्राणं
विरहितं घ्राणलक्षणेन । जिह्वाविरहिता जिह्वालक्षणेन । कायोवि-
रहितः कायलक्षणेन । मनोविरहितं मनोलक्षणेन । रूपं विरहितं
रूपलक्षणेन । शब्दोविरहितः शब्दलक्षणेन । गन्धोविरहितो गन्ध-
लक्षणेन । रसोविरहितो रसलक्षणेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणेन ।
धर्मोविरहिता धर्मलक्षणेन । चक्षुर्विज्ञानं विरहितं चक्षुर्विज्ञान-
लक्षणेन । ओत्रविज्ञानं विरहितं ओत्रविज्ञानलक्षणेन । घ्राणवि-
ज्ञानं विरहितं घ्राणविज्ञानलक्षणेन । जिह्वाविज्ञानं विरहितं
जिह्वाविज्ञानलक्षणेन । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानलक्षणेन ।
मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानलक्षणेन । चक्षुःसंस्पर्शोविरहितश्चक्षुः
संस्पर्शलक्षणेन । ओत्रसंस्पर्शोविरहितं ओत्रसंस्पर्शलक्षणेन । घ्राणसं-
स्पर्शोविरहितो घ्राणसंस्पर्शलक्षणेन । जिह्वासंस्पर्शोविरहितो जिह्वा-
संस्पर्शलक्षणेन । कायसंस्पर्शोविरहितः कायसंस्पर्शलक्षणेन । मनः-

संस्पर्शविरहितो मनःसंस्पर्शलक्षणेन । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहि-
ता चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन ।

पृथिवीधातुर्विरहितः पृथिवीधातुलक्षणेन । अग्निधातुर्विरहितो-
ऽग्निधातुलक्षणेन । तेजोधातुर्विरहितस्तेजोधातुलक्षणेन । वायुधातुर्वि-
रहितो वायुधातुलक्षणेन । आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुलक्ष-
णेन । विज्ञानधातुर्विरहितो विज्ञानधातुलक्षणेन । अविद्याविरहिता
अविद्यालक्षणेन । संस्काराविरहिताः संस्कारलक्षणेन । विज्ञानं
विरहितं विज्ञानलक्षणेन । नामरूपं विरहितं नामरूपलक्षणेन ।
षडायतनं विरहितं षडायतनलक्षणेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणेन ।
वेदनाविरहिता वेदनालक्षणेन । तृष्णाविरहिता तृष्णालक्षणेन ।
उपादानं विरहितमुपादानलक्षणेन । भवोविरहितो भवलक्षणेन ।
जातिर्विरहिता जातिलक्षणेन । जरामरणं विरहितं जरामरणलक्षणेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितालक्षणेन । शीलपारमि-
ताविरहिता शीलपारमितालक्षणेन । चान्तिपारमिताविरहिता
चान्तिपारमितालक्षणेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमिता-
लक्षणेन । ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितालक्षणेन । प्रज्ञा-
पारमिता विरहिता प्रज्ञापारमितालक्षणेन ।

अध्यात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतालक्षणेन । वहिर्द्धाशून्यताविरहिता वहिर्द्धाशून्यतालक्षणेन । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यताविरहिता अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतालक्षणेन । शून्यताशून्यताविरहिता शून्यताशून्यतालक्षणेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतालक्षणेन । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतालक्षणेन । संस्कृतशून्यताविरहिता संस्कृतशून्यतालक्षणेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता असंस्कृतशून्यतालक्षणेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतालक्षणेन । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतालक्षणेन । अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतालक्षणेन । प्रकृतिशून्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतालक्षणेन । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यतालक्षणेन । खलक्षणशून्यताविरहिता खलक्षणशून्यतास्वभावेन । अनुपलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतालक्षणेन । अभावशून्यताविरहिता अभावशून्यतालक्षणेन । स्वभावशून्यताविरहिता स्वभावशून्यतालक्षणेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता अभावस्वभावशून्यतालक्षणेन ।

स्मृत्युपस्थानानि विरहितानि स्मृत्युपस्थानलक्षणेन । सम्यक् प्रहाणानि विरहितानि सम्यक् प्रहाणलक्षणेन । अद्विपादाविरहिता अद्विपादलक्षणेन । इन्द्रियाणि विरहितानि इन्द्रियलक्षणेन । बलानि विरहितानि बललक्षणेन । बोध्यङ्गानि विरहितानि बोध्यङ्गलक्षणेन । आर्याष्टाङ्गमार्गविरहित आर्याष्टाङ्गमार्गलक्षणेन । आर्य्यषट्पानि विरहितान्यार्य्यषट्पलक्षणेन । ध्यानानि विरहितानि ध्यानलक्षणेन । अप्रमाणानि विरहितानि अप्रमाणलक्ष-

णेन । आरूप्य समापत्तयो विरहिता आरूप्य समापत्तिलक्षणेन ।
 अष्टौ विमोचा विरहिता अष्टविमोचलक्षणेन । अनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तयो विरहिता अनुपूर्वविहारसमापत्तिलक्षणेन । शून्यतानि मि-
 त्ताप्रणिहितविमोचमुखानि विरहितानि शून्यतानि मिताप्रणिहि-
 तविमोचमुखलक्षणेन । अभिज्ञा विरहिता अभिज्ञालक्षणेन । समा-
 धयो विरहिताः समाधिलक्षणेन । धारणीमुखानि विरहितानि
 धारणीमुखलक्षणेन । तथागतबलानि विरहितानि तथागतबल-
 लक्षणेन । वैशारद्यानि विरहितानि वैशारदलक्षणेन । प्रतिसम्बि-
 दो विरहिताः प्रतिसम्बिदलक्षणेन । महामैत्री विरहिता महामैत्री-
 लक्षणेन । महाकरुणा विरहिता महाकरुणालक्षणेन । आवेणिक-
 बुद्धधर्मा विरहिता आवेणिकबुद्धधर्मस्वभावेन । श्रोत आपत्तिफलं
 विरहितं श्रोत आपत्तिफललक्षणेन । सङ्गदागामिफलं विरहितं
 सङ्गदागामिफललक्षणेन । अनागामिफलं विरहितमनागामिलक्ष-
 णेन । अर्हत्त्वविरहितमर्हत्त्वलक्षणेन । प्रत्येकबोधिर्बिर्विरहिता प्रत्ये-
 कबोधिलक्षणेन । मार्गाकारज्ञता विरहिता मार्गाकारज्ञतालक्षणेन ।
 सर्वाकारज्ञता विरहिता सर्वाकारज्ञतालक्षणेन । तथता विरहिता
 तथतालक्षणेन । अवितथता विरहिता अवितथतालक्षणेन । अनन्य-
 तथता विरहिता अनन्यतथतालक्षणेन । धर्मता विरहिता धर्मतालक्ष-
 णेन । धर्मधातुर्बिर्विरहितो धर्मधातुलक्षणेन । धर्मस्थितिता विरहिता
 धर्मस्थितितालक्षणेन । धर्मनियामता विरहिता धर्मनियामतालक्ष-
 णेन । भूतकोटिर्बिर्विरहिता भूतकोटिलक्षणेन । लक्षणस्वभावेनापि
 लक्षणं विरहितं । स्वभावलक्षणेनापि लक्षणस्वभावो विरहितः ।

आह । य आयुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽत्र शिष्यायां
 शिष्यियते । सनिर्यास्यति सर्वाकारज्ञतायां । सुभूतिराह । एव-
 मेवैतदायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र एव मेतत् । यो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
 ऽत्र शिष्यायां शिष्यियते । सनिर्यास्यति सर्वाकारज्ञतायां । तत्कस्य
 हेतोस्तथाह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्राजातानिर्याताः सर्वधर्माः । आह ।
 कतम आयुष्मन् सुभूतेऽजातानिर्याताः सर्वधर्माः । सुभूतिराह ।
 रूपमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्यरूपेण । तस्य नैव जातिरूपलभ्यते ।
 न निर्याणं । वेदनाशून्यावेदनया तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । संज्ञाशून्यासंज्ञया । तस्यानैव जातिरूपलभ्यते । न निर्याणं ।
 संस्काराः शून्याः । संस्कारैस्तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 विज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 चक्षुरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्यं चक्षुषा तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रेण तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 घ्राणं शून्यं घ्राणेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाशून्या
 जिह्वया तस्या नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायः शून्यः कायेन
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः शून्यं मनसा तस्य नैव
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । रूपमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्यं रूपेण
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शब्दः शून्यः शब्देन तस्य
 नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । गन्धः शून्योगन्धेन तस्य नैव
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । रसः शून्योरसेन तस्य नैव जातिरूप-
 लभ्यते न निर्याणं । स्पर्शः शून्यः स्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं । धर्माः शून्याधर्मैस्तेषां नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्यं चक्षुर्विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रविज्ञानं शून्यं श्रोत्रविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाविज्ञानं शून्यं जिह्वाविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनोविज्ञानं शून्यं मनोविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुःसंस्पर्श आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्यश्चक्षुःसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रसंस्पर्शः शून्यः श्रोत्रसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शः शून्यो घ्राणसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शः शून्यो जिह्वासंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः संस्पर्शः शून्यो मनः संस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

पृथिवीधातुरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्यः पृथिवीधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभ्यातुः शून्योऽभ्यातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । तेजोधातुः शून्यस्तेजोधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वायुधातुः शून्यो वायुधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आकाशधातुः शून्य आकाशधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानधातुः शून्यो विज्ञानधातुना । तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

अविद्या आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्याऽविद्यया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । संस्काराः शून्याः संस्कारैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । नामरूपं शून्यं नामरूपेण तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । षडायतनं शून्यं षडायतनेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । स्पर्शः शून्यः स्पर्शेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वेदनाशून्यावेदनया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । दृष्ट्याशून्यादृष्टया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । उपादानं शून्यमुपादानेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । भवः शून्योभवेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जातिः शून्यो जात्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जरा-मरणं शून्यं जरामरणेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

दानपारमितायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र शून्यादानपारमितया तस्या नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शीलपारमिता शून्या शीलपार-

मितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । चान्तिपारमिता शून्या चान्तिपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । वीर्यपारमिता शून्या वीर्यपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । ध्यानपारमिता शून्या ध्यानपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । प्रज्ञापारमिता शून्या प्रज्ञापारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं ।

अधात्मशून्यतायुष्मस्कारद्वतीपुत्र शून्याऽधात्मशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । वहिर्द्धाशून्यताशून्या वहिर्द्धाशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । अधात्मवहिर्द्धाशून्यताशून्याऽधात्मवहिर्द्धाशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । शून्यताशून्यता शून्या शून्यताशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । महाशून्यताशून्या महाशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । संस्कृतशून्यताशून्या संस्कृतशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । असंस्कृतशून्यताशून्या असंस्कृतशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । अत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्तशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । अनवरागशून्यताशून्या अनवरागशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । अनवकारशून्यताशून्याऽनवकारशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृतिशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं । सर्वधर्मशून्यताशून्या सर्वधर्मशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्घाणं ।

स्वल्पशून्यताशून्या स्वल्पशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अनुपलभशून्यताशून्या अनुपलभशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावशून्यताशून्या अभावशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । स्वभावशून्यताशून्या स्वभावशून्यतया । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावस्वभावशून्यताशून्याऽभावस्वभावशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

सृष्ट्युपस्थानायायुष्मच्छारदतीपुत्र शून्यानि सृष्ट्युपस्थानैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सम्यक्प्रज्ञाणानि शून्यानि सम्यक्प्रज्ञाणैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ऋद्धिपादाः शून्याः ऋद्धिपादैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । इन्द्रियाणि शून्यानीन्द्रियैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । बलानि शून्यानि बलैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । बोध्यज्ञानि शून्यानि बोध्यज्ञैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आर्याष्टाङ्गमार्गः शून्य आर्याष्टाङ्गमार्गैः तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

आर्यसत्यान्यायुष्मच्छारदतीपुत्र शून्यान्यार्यसत्यैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ध्यानानि शून्यानि ध्यानैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अप्रमाणानि शून्यान्वप्रमाणैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आरूप्यसमापत्तयः शून्या आरूप्यसमापत्तिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अष्टौ विमोचाः शून्याविमोचैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न

निर्याणं । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्या नवाऽनुपूर्वविहारस-
मापत्तिभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शून्यतानि-
मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोक्षैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभिज्ञा
शून्या अभिज्ञाभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं
समाधयः शून्याः समाधिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न नि-
र्याणं । धारणीमुखानि शून्यानि धारणीमुखैः तेषां नैवजाति-
रूपलभ्यते न निर्याणं । दशतथागतबलानि शून्यानि दशतथाग-
तबलैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चत्वारिंशैशारद्यानि
शून्यानि वैशारद्यैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शतस्रः
प्रतिसम्बिदः शून्याः प्रतिसम्बिद्धिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न
निर्याणं । महामैत्रीशून्या महामैत्र्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते
न निर्याणं । महाकरुणशून्या महाकरुणया तस्यानैवजातिरूप-
लभ्यते न निर्याणं । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः शून्या आवेणिक
बुद्धधर्मैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

श्रोत आपत्तिफलमायुश्चक्षारदतीपुत्र शून्यं श्रोत आपत्तिफ-
लेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सकृदागामिफलं
शून्यं सकृदामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
अनागामिफलं शून्यमनागामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न
निर्याणं । अर्हत्त्वं शून्यमर्हत्त्वेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न नि-
र्याणं । प्रत्येकबोधिः शून्या प्रत्येकबोद्धा । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते
न निर्याणं ।

तथतायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र शून्या तथतया । तस्यानैवजातिरूप-
लभ्यते न निर्याणं । अविथयताशून्याऽविथयतया । तस्यानैवजाति-
रूपलभ्यते न निर्याणं । अनन्यतथतायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र शून्याऽनन्य-
तथतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मताशून्या
धर्मतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मधातुः शून्यो
धर्मधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मस्थितिताशून्या
धर्मस्थितितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मनिर्या-
मताशून्या धर्मनिर्यामतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
भूतकोटिः शून्या भूतकोट्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

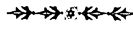
एवमायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् सर्वाकारज्ञताया अभ्यासीभवति । स यथा यथा सर्वाकार-
ज्ञताया अभ्यासी भवति स तथा तथा कायपरिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं
चित्तपरिशुद्धिं लक्षणपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । यथा यथा काय-
परिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं चित्तपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । स तथा-
तथा बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो रागसहगतं चित्तं नोत्पादयति । द्वेष
सहगतं मोहसहगतं मानसहगतं मायाशास्त्रसहगतं ईर्ष्यामात्सर्य-
सहगतं लोभसहगतं दृष्टिसहगतं चित्तं नोत्पादयति । स रागचि-
त्तमुत्पाद्य द्वेषमोहमायाशास्त्रेषां मात्सर्यलोभसहगतं चित्तमुत्पादयन्
न(?) जातुमातुः कुचावुपगच्छते । सततसमितमुपपादको भवति । न
च कदाचिदपायेषूपपद्यते । अन्यत्र सत्त्वपरिपाकहेतोः सर्वबुद्धचे-
द्वेण बुद्धचेत्रं संक्रामति । सत्त्वान् परिपाचयन् न जातुबुद्धैर्भगवद्भि-
र्विरहितो भवति । यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धः ।

तस्मात्तद्द्व्यायुष्मन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेमां गुणानुमं-
 सां प्रतिलब्धकामेनैवं प्रज्ञापारमितायामनिच्छिन्नधुरेण चरितव्यं ।
 एवं ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् स्वभासी भवति सर्वाकारज्ञतायां ॥ ० ॥

शतसाहस्रशः प्रज्ञापारमितायाश्चतुर्थः परिवर्त्तः ।

अथ पञ्चमः परिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । स चेद्भगवन् बोधिस-
त्त्वोमहामत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपे चरति
निमित्ते चरति । स चेद् वेदनायां चरति निमित्ते चरति । स
चेत् संज्ञायां चरति निमित्ते चरति । स चेत् संस्कारेषु चरति
निमित्ते चरति । स चेद्विज्ञाने चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं सुख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःखमिति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौश-
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमात्मेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं
शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-

सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारा-
दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारा आत्मान
इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः अनात्मान इति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः शान्ता इति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः अशान्ता इति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् संस्काराविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् संस्कारा अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् विज्ञानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् विज्ञानमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
विज्ञानं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् विज्ञानं
दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् विज्ञानमात्मेति

चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् श्रोत्रं विविक्रमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
श्रोत्रमविविक्रमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् जिज्ञानित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भ-
गवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् जिज्ञाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बो-
धिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जि-
ज्ञासुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञादुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञा आत्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञाऽनात्मेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञाशान्तेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् जिज्ञाविविक्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्-
भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् जिज्ञाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् कायो नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

मनःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोदुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मन आत्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽनात्मेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःशान्तमिति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽशान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् मनोविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्-
भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् मनोऽविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् रूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं
सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहास-

निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दः शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां* चरन् गन्धोनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धः सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धोदुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्ध आत्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धोऽनात्मेति चरति

* आदर्शपुस्तके गन्धादिशब्दानां केषाञ्चित् द्वितीयान्तत्वं केषाञ्चित् प्रथमान्तत्वं दृश्यते ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् स्वर्गोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । म
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् स्वर्गोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
स्वर्गः सुखमिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गो दुःखमिति
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनु-
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्ग आत्मैति चरति
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गो नात्मैति चरति निमित्ते
चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गः शान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् स्वर्गोऽशान्तमिति चरति निमित्ते चरति । म
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् धर्माः नित्या इति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् धर्मा अनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भग-
वन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
धर्माः सुखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्माः
दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मा आत्मान
इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मा अनात्मान इति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्माः शान्ता इति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मा अशान्ता इति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् धर्मा विविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् धर्मा अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापर-
मितायां चरन् श्रोत्रविज्ञानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् चक्षुःसंस्पर्शं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् चक्षुःसंस्पर्शमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् चक्षुःसंस्पर्शं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
चक्षुःसंस्पर्शं दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
चक्षुःसंस्पर्शमात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
चक्षुःसंस्पर्शमनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्

महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्राणसंस्पर्शं
विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्राणसंस्पर्शम-
विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]

महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिह्वास्पर्श
मविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]

[illegible]

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदेना नित्येति चरति निमित्ते

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् घ्राणस्पर्शप्रत्ययवेदना नित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् घ्राणस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनित्येति चरति

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना नित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनित्येति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय

प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातु सुखः इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्दुःख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुःशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्विविक्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायांचरन् पृथिवी धातुरविविक्त इति चरति निमित्ते चरति* ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्

* ख । घ । पुस्तकं पृथिवी धातुमिति द्वितीयान्त पाठो दृश्यते । एक परञ्चापिसर्वत्र द्वितीयान्तः पाठः ।

बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्-
 भ्यातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्दुःख
 इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यारात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहाम-
 त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरनात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽ-
 नुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुःशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्विविक्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरविविक्त इति चरति
 निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् तेजोधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् तेजोधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् तेजोधातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापर-
मितायां चरन् तेजोधातुर्दुःख इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् तेजोधातुरात्मेति चरति निमित्ते चरति । स

चद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् तेजोधातुरनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स

चद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् तेजोधातुःप्रान्त इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् तेजोधातुरग्रान्त इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् तेजोधातुर्व्विक्रान्त इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् तेजोधातुरविविक्त इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् वायुधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वायुधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् वायुधातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार
मितायां चरन् वायुधातुर्दुःख इति चरति निमित्ते चरति

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
स्पर्शःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्पर्शो-
दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्पर्श आत्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्पर्शोऽनात्मेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् स्पर्शः शान्त इति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो प्रज्ञापारमितायां चरन् स्पर्शो-
ऽशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्पर्शोविविक्त
इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्पर्शोऽविविक्त
इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वेदना नित्येति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् वेदनाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
वेदनासुखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदना दुःखेति

चरन् दृष्ट्वा अनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वो मह्यसत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् दृष्ट्वा शान्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो मह्यसत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् दृष्ट्वा विविकेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो मह्यसत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् दृष्ट्वाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नुपादानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन्नुपादानमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपा-
दानं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानं दुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानमात्मैति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानमनात्मैति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्नुपादानं शान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नुपादानमशान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-

मितायां चरक्षुपादानं विविक्रमिति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरक्षुपादानमविविक्रमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् जातिर्नित्येति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् जातिरनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जातिः-
सुखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जातिर्दुःखेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जातिरात्मेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् जातिरनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् जातिःशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
जातिरशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जातिर्विविक्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जातिरविविक्तेति चरति
निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपारमिता नित्येति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपारमिताऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपारमिता सुखेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपारमिता दुःखेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता नित्येति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽनित्येति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता सुखेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता दुःखेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता आत्मेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता शान्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता विविकेति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नध्यात्मशून्यता नित्येति* चानित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता विविकेति चाऽवि-
विकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वहिर्द्विशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन

* पुस्तकपञ्चके अग्निव्यादि स्थले स चेद्भगवन्नित्येति सप्तस्त वाक्यं न
लिखितं एवं परञ्च सर्वत्र ॥

ज्ञापारमितायां चरन् वह्निर्द्विशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वह्निर्द्विशून्यता आत्मेति चाऽना-
मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
नुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वह्निर्द्विशून्यता शान्तेति
चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वह्निर्द्विशून्यता
विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्विशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्विशून्यता सुखेति च दुःखेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्विशून्यता आत्मेति
चाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वि-
शून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
ध्यात्मवह्निर्द्विशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् शून्यताशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते

चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् शून्यताशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति*
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यताशान्तेति चाऽशान्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता विविक्तेति
चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् महाशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् महाशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् महाशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता विविक्तेति चाऽवि-
विक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

* आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति पाठः स्त्रीलिङ्गनिर्देशस्थाने आदर्शपुस्तके
प्रायशो दृश्यते ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् परमार्थशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता सुखेति च दुःखेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता आत्मिकेति
चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता
शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
परमार्थशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् संस्कृतशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता विविक्तेति चाऽवि-
विक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नत्यन्तशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नत्यन्तशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नत्यन्तशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नत्यन्तशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नत्यन्तशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मशून्यता निव्येति चाऽनिव्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मशून्यता शान्तेति चाऽशा-
न्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मशून्यता विवि-
क्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नावस्थभावशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नावस्थभावशून्यता सुखेति च दुःखेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नावस्थभावशून्यता आत्मिकेति
चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नावस्थभाव-
शून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन्नावस्थभावशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् कृत्यपस्थानानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् कृत्यपस्थानानि सुखानीति च दुःखानीति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कृत्यपस्थानानि आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कृत्यप-
स्थानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

चरन् स्मृत्युपस्थानानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः नित्या इति चाऽनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः सुखा इति च दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः आत्मान इति चाऽनात्मान इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रद्धिपादाः शान्ता इति चाऽशान्ताः

इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
नुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नृद्धिपादाः विविक्ता इति
शाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्निद्रियाणि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्निद्रियाणि सुखानीति च दुःखानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्निद्रियाणि आत्मिकानीति चाऽनात्मिका-
नीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्निद्रियाणि शान्तानीति
चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्निद्रियाणि
विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् बलानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि सुखानीति च दुःखानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि शान्तानीति चाऽशान्ता-

नीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि विविक्तानीति
चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् बोध्यङ्गानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि सुखानीति च दुःखानीति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि
शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
बोध्यङ्गानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गं नित्यं इति चाऽनित्यं इति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गः सुख इति च दुःख इति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गं आत्मेति चाऽनात्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गः शान्त इति

वाऽग्रान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यंष्टाङ्गमार्गं
विविक्त इति चाऽविविक्त इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि सुखानीति च दुःखानीति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्यसत्यानि
शान्तानीति चाऽग्रान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नार्थ्य-
सत्यानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् ध्यानानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि सुखानीति च
दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि
आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

चरन् ध्यानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि विविकानीति चाऽविविकानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि विविकानीति चाऽविविकानीति चरति निमित्ते चरति ।

*स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाद्यसमापत्तौर्नित्या इति चाऽनित्या इति चरति सुखाइति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता

---

* अत्रापि पूर्ववत् नित्यानित्यादि प्रत्येक विशेषणस्थले स चेद्भगवन्नि-
त्वादि वाक्यभागोऽलिखितुमुचितः । आदर्शपुस्तके तथा लिखनाभावात्
मया यथा वृष्टमेव लिखितमिति ।

इति अग्रान्ता इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति
निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् विमोक्षा नित्या इति चानित्या इति सुखा इति
दुःखा इति आत्मान इति चाऽनात्मान इति शान्ता इति चाऽशान्ता
इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्नित्या इति चाऽनित्या
इति सुखा इति दुःखा इति आत्मिका इति चाऽनात्मिका इति
शान्ता इति चाऽशान्ता इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति
चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नित्या-
नीति चाऽनित्यानीति सुखानीति च दुःखानीति आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति शान्तानीति चाऽशान्तानीति विविक्कानीति
चाऽविविक्कानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् अभिज्ञा नित्या इति चानित्या इति सुखा इति
दुःखा इति आत्मान इति चाऽनात्मान इति शान्ता इति चाऽशान्ता
इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् समाधीर्नित्या इति चाऽनित्या इति सुखा इति दुःखा

इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति चाऽशान्ता इति
विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् धारणीसुखानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखा-
नीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति
अशान्तानीति विविक्कानीति अविविक्कानीति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् दशतथागतबलानि नित्यानीति अनित्यानीति
सुखानीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्ता-
नीति अशान्तानीति विविक्कानीति अविविक्कानीति चरति
निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वैशारद्यानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखानीति
दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति अशान्ता-
नीति विविक्कानीति अविविक्कानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रतिषम्बिदो नित्या इति अनित्या इति सुखा
इति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति
अशान्ता इति विविक्का इति अविविक्का इति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-

मितायां चरन् महाकरुणानित्या इति अनित्या इति सुखा इति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति अशान्ता इति विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः नित्या इति अनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः सुखा इति दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः आत्मिका इति अनात्मिका इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः शान्ता इति अशान्ता इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरत एवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां चरामीत्युपलभे चरत्ययं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं भवति । य एवं चरति स प्रज्ञापारमितायां चरति । स प्रज्ञापारमितायां भावयतीति निमित्त एवं चरतीदं न बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वोपाय कौशलं वेदितव्यं ।

आयुषाञ्कारदत्तौपुत्र आयुश्रन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कथमायु-

अन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानुपाय कौशलं वेदितव्यं ।
 सुभूतिराह । तथा ह्यायुष्मत्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधितिष्ठति । संजानाति । अधिमुच्यते ।
 स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो रूपस्याऽभिसंस्कारे
 चरति । स न परिमुच्यते जातिजराभरणशोकव्याधिपरिदेवदुःख-
 दौर्लभ्यस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।
 स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदनामधि-
 तिष्ठति संजानात्यधिमुच्यते । स वेदनामधितिष्ठन् संजानन् अधि-
 मुच्यमानो वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जाति-
 जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्लभ्यस्योपायासेभ्यो, न परि-
 मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् संज्ञामधितिष्ठति संजानात्यधिमुच्यते ।
 स संज्ञामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः संज्ञाया अभिसंस्कारे
 चरति । न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-
 दौर्लभ्यस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
 चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारानधितिष्ठति
 संजानात्यधिमुच्यते । स संस्कारानधितिष्ठन् संजानन् अधिमुच्यमानः
 संस्काराणामभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जातिजराव्याधि-
 मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्लभ्यस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो
 दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् स विज्ञानमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स विज्ञान-
 मधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो विज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति । न

परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चक्षुरधि-
तिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चक्षुरधितिष्ठन् संजानन्नधि-
मुच्यमानश्चक्षुषोऽभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् श्रोत्रमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स
श्रोत्रमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः श्रोत्रस्याभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्म-
नस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् घ्राणमधितिष्ठति
घ्राणमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो घ्राणस्याभिसंस्कारे चरति
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्म-
नस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् जिह्वामधितिष्ठति
संजानात्यधिमुच्यते । स जिह्वामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानं
जिह्वाया अभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् कायमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स काय-
मधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः कायस्याभिसंस्कारे चरति

स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स मनोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो मनोऽभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो रूपस्याऽभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दमधितिष्ठति । संजानाति अधिमुच्यते । स शब्दमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः शब्दस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स गन्धमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो गन्धस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रसमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स रसमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो

रसस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जाति-
जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते ।
स स्वर्गमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः स्वर्गस्थाऽभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मानधितिष्ठति ।
संजानात्यधिमुच्यते । स धर्मानधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो-
धर्मानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधि-
मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो
दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्श्चतुर्विज्ञान-
मधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चतुर्विज्ञानमधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानश्चतुर्विज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति । स न परि-
मुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो,
न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

*श्रोत्रविज्ञानं प्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-

* इतः परं प्रत्येक श्रोत्रविज्ञानादिपदार्थमुद्दिश्य स चेद्बोधिसत्त्व
इत्यादि वाक्यभाग आदर्शएतत्के न लिखितो दृश्यते पूर्वलिखित-
क्रमानुसारेण तल्लेख उचितः । मया तु आदर्शानुरूपमेव लिखित-
मिति ।

विज्ञानमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स एतानमधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानः एतेषामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जाति जराव्याधिमरणशोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न
परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चक्षुः-
संस्पर्शजां वेदनामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चक्षुःसंस्पर्शजां
वेदनामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानश्चक्षुःसंस्पर्शजायाः वेदनाया
अभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोक-
परिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति
वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
ओक्षसंस्पर्शजां वेदनां घ्राणसंस्पर्शजां वेदनां जिह्वासंस्पर्शजां
वेदनां कायसंस्पर्शजां वेदनां मनःसंस्पर्शजां वेदना मधितिष्ठति ।
संजानात्यधिमुच्यते । स एतान्नमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमान
एतासामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् अविद्याया
अभिसंस्कारे चरति । श्रोत्रविद्यामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमा-
नोऽविद्याया अभिसंस्कारे चरति । न स परिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारं

नामरूपं षडायतनं स्पृशं वेदनां तृष्णां उपदानं भवं जातिं जरा-
मरणमधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स एतान्यधितिष्ठन् संजा-
नन्नाधिसुच्यमान एतेषामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
सुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपार-
मितां शीलपारमितां चान्तिपारमितां बौध्यपारमितां ध्यानपार-
मितां प्रज्ञापारमितामधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स ताऽ-
धितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानस्त्वासामभिसंस्कारे चरति । स न
परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिसुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्रग्ध्यात्मशून्य-
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधि-
सुच्यमानोऽध्यात्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
सुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्दृष्टाशून्यता-
मध्यात्मवहिर्दृष्टाशून्यतां शून्यताशून्यतां महाशून्यतां परमार्थशून्यतां
संस्कृतशून्यतामसंस्कृतशून्यतां अत्यन्तशून्यतां अनवरागशून्यतां
अनवकारशून्यतां प्रकृतिशून्यतां सर्व्वधर्म्मशून्यतां स्वस्वच्छणशून्यतां
अनुपलब्धशून्यतां अभावशून्यतां स्वभावशून्यतां अभावस्वभावशून्य-
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधि-

मुच्यमानोऽभिसंस्कारे चरति । न सपरिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चत्वारि
स्मृत्युपस्थानान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चत्वारि स्मृत्युप-
स्थानान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः चतुर्णां स्मृत्युपस्थानानाम-
भिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोक-
परिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति
वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चत्वारि
सम्यक् प्रहाणान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानः चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानामभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् ऋद्धिपा-
दानधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स ऋद्धिपादानधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानः ऋद्धिपादानामभिसंस्कारे चरति । स न
परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चेन्द्रिया-
ण्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चेन्द्रियाण्यधितिष्ठन्
संजानात्यधिमुच्यमानः इन्द्रियाणामभिसंस्कारे चरति । स न

परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चबला-
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चबलान्यधितिष्ठन् संजा-
नन्नधिमुच्यमानः पञ्चबलानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सप्तबोध्य-
ज्ञान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स बोध्यज्ञान्यधितिष्ठन् संजा-
नन्नधिमुच्यमानः बोध्यज्ञानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् आर्याष्टाङ्ग-
मार्गमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आर्याष्टाङ्गमार्गमधि-
तिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः आर्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे
चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-
दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् आर्यसत्या-
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आर्यसत्यान्यधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानः आर्यसत्यानामभिसंस्कारे चरति । न
स परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चत्वारिध्या-
नान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स ध्यानान्यधितिष्ठन् संजान-
न्यधिमुच्यमानो ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चत्वार्य्यप्रमाणा-
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चत्वार्य्यप्रमाणान्यधितिष्ठन्
संजानन्यधिमुच्यमानोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चतस्र आरूप्य-
समापत्तीरधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आरूप्यसमापत्ती-
रधितिष्ठन् संजानन्यधिमुच्यमानः आरूप्यसमापत्तीनामभिसंस्कारे
चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-
दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्मष्टौ विमोक्षा-
नधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स विमोक्षधर्मेध्वधितिष्ठन्
संजानन्यधिमुच्यमानो विमोक्षधर्मानामभिसंस्कारे चरति । स
न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुख्यान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते ।

सतान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानसोषामभिसंस्कारे चरति ।
स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिषत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षड्भिज्ञा-
न्नधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । सोऽभिज्ञा न्नधितिष्ठन् संजान-
न्नधिसुच्यमानोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
सुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिषत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चचक्षु-
रधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स पञ्चचक्षुरधितिष्ठन् संजानन्नधि-
सुच्यमानः पञ्चचक्षुषामभिसंस्कारे चरति । स न परिसुच्यते जाति-
जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिसुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिषत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धारणी-
सुखान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स धारणीसुखान्यधि-
तिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो धारणीसुखानामभिसंस्कारे चरति ।
स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिसुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिषत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दशतथा-
गतबलान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स दशतथागतबला-
न्यधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानो दशतथागतबलानामभिसंस्कारे
चरति । स न परिसुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-

दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्त्वारिवैशारद्यान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स वैशारद्यान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानोवैशारद्यानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्त्वत्सः प्रतिसम्बिदोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स प्रतिसम्बिदोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः प्रतिसम्बिदामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मानधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेत् खलु पुनरायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभयः श्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं साक्षात् कर्तुं कः पुनर्व्यादोऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यते इति नेदं स्थानं विद्यते । एवं खल्वायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकुशलो वेदितव्यः । शारदतीपुत्र आह । कथमायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकुशलो वेदितव्यः ।

सुभूतिराह । यदायुष्मङ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्ननु रूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति ।
न रूपं नित्यमिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं
सुखमिति चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति
चरति । न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति ।
न रूपमशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूप-
मशून्यमिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूप-
मनिमित्तमिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूप-
मप्रणिहितमिति चरति । न रूपं विविक्कमिति चरति । न रूप-
मविविक्कमिति चरति ।

स वेदनायां चरति । न वेदनायानिमित्ते चरति । न वेदना
नित्येति चरति । न वेदना ऽनित्येति चरति । न वेदना सुखेति
चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति चरति ।
न वेदना ऽनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति । न वेदना
अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न वेदना ऽशून्येति
चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना ऽनिमित्तेति
चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना ऽप्रणिहितेति
चरति । न वेदना विविक्केति चरति । न वेदना ऽविविक्केति
चरति ।

न संज्ञायां चरति । न संज्ञाया निमित्ते चरति । न संज्ञा
नित्येति चरति । न संज्ञा ऽनित्येति चरति । न संज्ञा सुखेति
चरति । न संज्ञा दुःखेति चरति । न संज्ञा आत्मेति चरति ।

दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चत्वारिवैशारद्यान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स वैशारद्यान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानोवैशारद्यानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । स प्रतिसम्बिदोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानः प्रतिसम्बिदामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मानधितिष्ठति । संजानात्यधिसुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिसुच्यमानोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेत् खलु पुनरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभ्यः श्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं साक्षात् कर्तुं कः पुनर्वादोऽनुत्तरा सम्यक् सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यते इति नेदं स्थानं विद्यते । एवं खल्वायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः । शारदतीपुत्र आह । कथमायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकुशलो वेदितव्यः ।

सुभूतिराह । अदायुष्मङ्कारहतौप्य बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्ननु रूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति ।
न रूपं नित्यमिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं
सुखमिति चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति
चरति । न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति ।
न रूपमशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूप-
मशून्यमिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूप-
मनिमित्तमिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूप-
मप्रणिहितमिति चरति । न रूपं विविक्तमिति चरति । न रूप-
मविविक्तमिति चरति ।

य वेदनायां चरति । न वेदनायानिमित्ते चरति । न वेदना
नित्येति चरति । न वेदना ऽनित्येति चरति । न वेदना सुखेति
चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति चरति ।
न वेदना ऽनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति । न वेदना
अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न वेदना ऽशून्येति
चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना ऽनिमित्तेति
चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना ऽप्रणिहितेति
चरति । न वेदना विविक्तेति चरति । न वेदना ऽविविक्तेति
चरति ।

न संज्ञायां चरति । न संज्ञाया निमित्ते चरति । न संज्ञा
नित्येति चरति । न संज्ञा ऽनित्येति चरति । न संज्ञा सुखेति
चरति । न संज्ञा दुःखेति चरति । न संज्ञा आत्मेति चरति ।

न संज्ञा ऽनात्मति चरति । न संज्ञा शान्तेति चरति । न संज्ञा
 ऽशान्तेति चरति । न संज्ञा शून्येति चरति । न संज्ञा ऽशून्येति
 चरति । न संज्ञा निमित्तेति चरति । न संज्ञा अनिमित्तेति
 चरति । न संज्ञा प्रणिहितेति चरति । न संज्ञा ऽप्रणिहितेति
 चरति । न संज्ञा विविक्तेति चरति । न संज्ञा ऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्काराणां निमित्ते चरति । न
 संस्कारा नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति ।
 न संस्कारा सुखा इति चरति । न संस्कारा दुःखा इति चरति ।
 न संस्कारा आत्मान इति चरति । न संस्कारा अमात्मान इति
 चरति । न संस्कारा शान्ता इति चरति । न संस्कारा अशान्ता
 इति चरति । न संस्कारा शून्या इति चरति । न संस्कारा
 अशून्या इति चरति । न संस्कारा निमित्ता इति चरति । न
 संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्कारा प्रणिहिता इति
 चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा
 विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न
 विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति ।
 न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति ।
 न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न
 विज्ञानं शान्तमिति चरति । न विज्ञानमशान्तमिति चरति ।
 न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति ।
 न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति

चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रणि-
हितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञान-
मविविक्तमिति चरति ।

न चक्षुषि चरति । न चक्षुषो निमित्ते चरति । न चक्षुर्नित्य-
मिति चरति । न चक्षुरनित्यमिति चरति । न चक्षुः सुखमिति
चरति । न चक्षुर्दुःखमिति चरति । न चक्षुरात्मेति चरति । न
चक्षुरनात्मेति चरति । न चक्षुः ग्रान्तमिति चरति । न चक्षु-
रग्रान्तमिति चरति । न चक्षुः शून्यमिति चरति । न चक्षुरशून्य-
मिति चरति । न चक्षुर्निमित्तमिति चरति । न चक्षुरनिमित्त-
मिति चरति । न चक्षुः प्रणिहितमिति चरति । न चक्षुरप्रणि-
हितमिति चरति । न चक्षुर्विविक्तमिति चरति । न चक्षुर-
विविक्तमिति चरति ।

न ओषे चरति । न ओषस्य निमित्ते चरति । न ओषं
नित्यमिति चरति । न ओषमनित्यमिति चरति । न ओषं सुख-
मिति चरति । न ओषं दुःखमिति चरति । न ओषमात्मेति
चरति । न ओषमनात्मेति चरति । न ओषं ग्रान्तमिति चरति ।
न ओषमग्रान्तमिति चरति । न ओषं शून्यमिति चरति । न
ओषमशून्यमिति चरति । न ओषं निमित्तमिति चरति । न
ओषमनिमित्तमिति चरति । न ओषं प्रणिहितमिति चरति ।
न ओषमप्रणिहितमिति चरति । न ओषं विविक्तमिति चरति ।
न ओषमविविक्तमिति चरति ।

न घ्राणे चरति । न घ्राणस्य निमित्ते चरति । न घ्राणं

नित्यमिति चरति । न घ्राणमनित्यमिति चरति । न घ्राणं सुख-
मिति चरति । न घ्राणं दुःखमिति चरति । न घ्राणमात्मेति
चरति । न घ्राणमनात्मेति चरति । न घ्राणं शान्तमिति चरति ।
न घ्राणमशान्तमिति चरति । न घ्राणं शून्यमिति चरति । न
घ्राणमशून्यमिति चरति । न घ्राणं निमित्तमिति चरति । न
घ्राणमनिमित्तमिति चरति । न घ्राणं प्रणिहितमिति चरति । न
घ्राणमप्रणिहितमिति चरति । न घ्राणं विविक्तमिति चरति । न
घ्राणमविविक्तमिति चरति ।

न जिज्ञायां चरति । न जिज्ञायां निमित्ते चरति । न जिज्ञा
नित्येति चरति । न जिज्ञाऽनित्येति चरति । न जिज्ञा सुखेति
चरति । न जिज्ञा दुःखेति चरति । न जिज्ञा आत्मेति चरति ।
न जिज्ञा अनात्मेति चरति । न जिज्ञा शान्तेति चरति । न
जिज्ञाऽशान्तेति चरति । न जिज्ञा शून्यमिति चरति । न जिज्ञा
ऽशून्यमिति चरति । न जिज्ञा निमित्ते चरति । न जिज्ञाऽनिमित्ते
चरति । न जिज्ञा प्रणिहितेति चरति । न जिज्ञा ऽप्रणिहितेति
चरति । न जिज्ञा विविक्तेति चरति । न जिज्ञाऽविविक्तेति
चरति ।

न काये चरति । न कायस्थनिमित्ते चरति । न कायं नित्य-
मिति चरति । न कायमनित्यमिति चरति । न कायं सुखमिति
चरति । न कायं दुःखमिति चरति । न कायमात्मेति चरति ।
न कायमनात्मेति चरति । न कायं शान्तमिति चरति । न काय-
मशान्तमिति चरति । न कायं शून्यमिति चरति । न काय-

मशून्यमिति चरति । न काथं निमित्तमिति चरति । न काथ-
मनिमित्तमिति चरति । न काथं प्रणिहितमिति चरति । न
काथमप्रणिहितमिति चरति । न काथं विविक्तमिति चरति । न
काथमविविक्तमिति चरति ।

न मनमि चरति । न मनसो निमित्ते चरति । न मनोऽनित्य-
मिति चरति । न मनोऽनित्यमिति चरति । न मनः सुखमिति
चरति । न मनो दुःखमिति चरति । न मनः आत्मेति चरति ।
न मनोऽनात्मेति चरति । न मनः शान्तमिति चरति । न मनो-
ऽशान्तमिति चरति । न मनः शून्यमिति चरति । न मनोऽशून्य-
मिति चरति । न मनः निमित्तमिति चरति । न मनोऽनिमित्त-
मिति चरति । न मनः प्रणिहितमिति चरति । न मनोऽप्रणिहित-
मिति चरति । न मनोविविक्तमिति चरति । न मनोऽविविक्त-
मिति चरति ।

न रूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति । न रूपं नित्य-
मिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं सुखमिति
चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति चरति ।
न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति । न रूप-
मशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूपमशून्य-
मिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूपमनिमित्त-
मिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूपमप्रणि-
हितमिति चरति । न रूपं विविक्तमिति चरति । न रूप-
मविविक्तमिति चरति ।

न शब्दे चरति । न शब्दस्य निमित्ते चरति । न शब्दोऽनित्य इति चरति । न शब्दोऽनित्य इति चरति । न शब्दः सुख इति चरति । न शब्दः दुःख इति चरति । न शब्द आत्मेति चरति । न शब्दोऽनात्मेति चरति । न शब्दः शान्त इति चरति । न शब्दोऽशान्त इति चरति । न शब्दः शून्य इति चरति । न शब्दोऽशून्य इति चरति । न शब्दो निमित्त इति चरति । न शब्दोऽनिमित्त इति चरति । न शब्दः प्रणिहित इति चरति । न शब्दोऽप्रणिहित इति चरति । न शब्दो विविक्त इति चरति । न शब्दोऽविविक्त इति चरति ।

न गन्धे चरति । न गन्धस्य निमित्ते चरति । न गन्धो नित्य इति चरति । न गन्धोऽनित्य इति चरति । न गन्धः सुख इति चरति । न गन्धो दुःख इति चरति । न गन्ध आत्मेति चरति । न गन्धोऽनात्मेति चरति । न गन्धः शान्त इति चरति । न गन्धोऽशान्त इति चरति । न गन्धः शून्य इति चरति । न गन्धोऽशून्य इति चरति । न गन्धो निमित्तमिति चरति । न गन्धोऽनिमित्त इति चरति । न गन्धः प्रणिहित इति चरति । न गन्धोऽप्रणिहित इति चरति । न गन्धो विविक्त इति चरति । न गन्धोऽविविक्त इति चरति ।

न रसे चरति । न रसस्य निमित्ते चरति । न रसो नित्य इति चरति । न रसोऽनित्य इति चरति । न रसः सुख इति चरति । न रसो दुःख इति चरति । न रस आत्मेति चरति । न रसोऽनात्मेति चरति । न रसः शान्त इति चरति । न रसोऽ-

ऽग्रान्त इति चरति । न रसः शून्य इति चरति । न रसोऽशून्य इति चरति । न रसो निमित्त इति चरति । न रसोऽनिमित्त इति चरति । न रसः प्रणिहित इति चरति । न रसोऽप्रणिहित इति चरति । न रसो विविक्त इति चरति । न रसोऽविविक्त इति चरति ।

न स्पर्शं चरति । न स्पर्शस्य निमित्ते चरति । न स्पर्शो नित्य इति चरति । न स्पर्शोऽनित्य इति चरति । न स्पर्शः सुख इति चरति । न स्पर्शो दुःख इति चरति । न स्पर्श आत्मेति चरति । न स्पर्शोऽनात्मेति चरति । न स्पर्शः ग्रान्त इति चरति । न स्पर्शो-
ऽग्रान्त इति चरति । न स्पर्शः शून्य इति चरति । न स्पर्शो-
ऽशून्य इति चरति । न स्पर्शो निमित्त इति चरति । न स्पर्शो-
ऽनिमित्त इति चरति । न स्पर्शः प्रणिहित इति चरति । न स्पर्शोऽप्रणिहित चरति । न स्पर्शो विविक्त इति चरति । न स्पर्शो-
ऽविविक्त इति चरति ।

न धर्माः चरति । न धर्माणां निमित्ते चरति । न धर्माः नित्या इति चरति । न धर्माः अनित्या इति चरति । न धर्माः सुखा इति चरति । न धर्माः दुःखा इति चरति । न धर्माः आत्मान इति चरति । न धर्माः अनात्मान इति चरति । न धर्माः ग्रान्त इति चरति । न धर्माः अग्रान्त इति चरति । न धर्माः शून्या इति चरति । न धर्माः अशून्या इति चरति । न धर्माः निमित्ता इति चरति । न धर्माः अनिमित्ता इति चरति । न धर्माः प्रणिहिता इति चरति । न धर्माः अप्रणिहिता इति

चरति । न धर्माः विविक्ता इति चरति । न धर्माः अविविक्ता इति चरति ।

न चक्षुर्धातौ चरति । न चक्षुर्धातोर्निमित्ते चरति । न चक्षुर्धातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुः सुख इति चरति । न चक्षुर्धातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्धातुरात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुः शान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरशान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरशून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरनिमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः प्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुरप्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुर्विविक्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरविविक्त इति चरति ।

न रूपधातौ चरति । न रूपधातोर्निमित्ते चरति । न रूपधातुर्नित्य इति चरति । न रूपधातुरनित्य इति चरति । न रूपधातुः सुख इति चरति । न रूपधातुर्दुःख इति चरति । न रूपधातुरात्मेति चरति । न रूपधातुरनात्मेति चरति । न रूपधातुः शान्त इति चरति । न रूपधातुरशान्त इति चरति । न रूपधातुः शून्य इति चरति । न रूपधातुरशून्य इति चरति । न रूपधातुर्निमित्त इति चरति । न रूपधातुरनिमित्त इति चरति । न रूपधातुः प्रणिहित इति चरति । न रूपधातुरप्रणिहित इति चरति । न रूपधातुर्विविक्त इति चरति । न रूपधातुरविविक्त इति चरति ।

न चक्षुर्विज्ञानधातौ चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः सुख इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । च चक्षुर्विज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न ओचधातौ चरति । न ओचधातोर्निमित्ते चरति । न ओचधातुर्नित्य इति चरति । न ओचधातुरनित्य इति चरति । न ओचधातुः सुख इति चरति । न ओचधातुर्दुःख इति चरति । न ओचधातुरात्मेति चरति । न ओचधातुरनात्मेति चरति । न ओचधातुः शान्त इति चरति । न ओचधातुरशान्त इति चरति । न ओचधातुः शून्य इति चरति । न ओचधातुरशून्य इति चरति । न ओचधातुर्निमित्त इति चरति । न ओचधातुरनिमित्त इति चरति । न ओचधातुः प्रणिहित इति चरति । न ओचधातुरप्रणिहित इति चरति । न ओचधातुर्विविक्त इति चरति । न ओचधातुरविविक्त इति चरति ।

न शब्दधातौ चरति । न शब्दधातोर्निमित्ते चरति । न शब्द-
धातुर्नित्य इति चरति । न शब्दधातुरनित्य इति चरति । न
शब्दधातुः सुख इति चरति । न शब्दधातुर्दुःख इति चरति । न
शब्दधातुरात्मेति चरति । न शब्दधातुरनात्मेति चरति । न
शब्दधातुः शान्त इति चरति । न शब्दधातुरशान्त इति चरति ।
न शब्दधातुः शून्य इति चरति । न शब्दधातुरशून्य इति चरति ।
न शब्दधातुः प्रणिहित इति चरति । न शब्दधातुरप्रणिहित
इति चरति । न शब्दधातुर्विविक्त इति चरति । न शब्दधा-
तुरविविक्त इति चरति ।

न ओचविज्ञानधातौ चरति । न ओचविज्ञानधातोर्निमित्ते
चरति । न ओचविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न ओचविज्ञान-
धातुरनित्य इति चरति । न ओचविज्ञानधातुः सुख इति चरति ।
न ओचविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न ओचविज्ञानधातुरात्मेति
चरति । न ओचविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न ओचविज्ञान-
धातुः शान्त इति चरति । न ओचविज्ञानधातुरशान्त इति
चरति । न ओचविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न ओचविज्ञान-
धातुरशून्य इति चरति । न ओचविज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति ।
न ओचविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न ओचविज्ञानधातुः
प्रणिहित इति चरति । न ओचविज्ञानधातुरप्रणिहित इति
चरति । न ओचविज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न ओच-
विज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न प्राणधातौ चरति । न प्राणधातोर्निमित्ते इति चरति ।

न प्राणधातुर्नित्य इति चरति । न प्राणधातुरनित्य इति चरति ।
 न प्राणधातुः सुख इति चरति । न प्राणधातुर्दुःख इति चरति ।
 न प्राणधातुरात्मेति चरति । न प्राणधातुरनात्मेति चरति ।
 न प्राणधातुः शान्त इति चरति । न प्राणधातुरशान्त इति चरति ।
 न प्राणधातुः शून्य इति चरति । न प्राणधातुरशून्य इति चरति ।
 न प्राणधातुर्निमित्त इति चरति । न प्राणधातुरनिमित्त इति
 चरति । न प्राणधातुः प्रणिहित इति चरति । न प्राणधातु-
 रप्रणिहित इति चरति । न प्राणधातुर्विविक्त इति चरति । न
 प्राणधातुरविविक्त इति चरति ।

न गन्धधातौ चरति । न गन्धधातोर्निमित्ते चरति । न गन्ध-
 धातुर्नित्य इति चरति । न गन्धधातुरनित्य इति चरति । न
 गन्धधातुः सुख इति चरति । न गन्धधातुर्दुःख इति चरति ।
 न गन्धधातुरात्मेति चरति । न गन्धधातुरनात्मेति चरति । न
 गन्धधातुः शान्त इति चरति । न गन्धधातुरशान्त इति चरति ।
 न गन्धधातुः शून्य इति चरति । न गन्धधातुरशून्य इति चरति ।
 न गन्धधातुर्निमित्त इति चरति । न गन्धधातुरनिमित्त इति
 चरति । न गन्धधातुः प्रणिहित इति चरति । न गन्धधातु-
 रप्रणिहित इति चरति । न गन्धधातुर्विविक्त इति चरति । न
 गन्धधातुरविविक्त इति चरति ।

न प्राणविज्ञानधातौ चरति । न प्राणविज्ञानधातोर्निमित्ते
 इति चरति । न प्राणविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न प्राण-
 विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न प्राणविज्ञानधातुः सुख इति

चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न घ्राणविज्ञान-
धातुरात्मेति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न
घ्राणविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरशान्त-
इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न घ्राण-
विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्निमित्त
इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न
घ्राणविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातु-
रप्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्विविक्त इति
चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न जिह्वाधातौ चरति । न जिह्वाधातोर्निमित्ते चरति । न
जिह्वाधातुर्नित्य इति चरति । न जिह्वाधातुरनित्य इति चरति ।
न जिह्वाधातुः सुख इति चरति । न जिह्वाधातुर्दुःख इति चरति
न जिह्वाधातुरात्मेति चरति । न जिह्वाधातुरनात्मेति चरति ।
न जिह्वाधातुः शान्त इति चरति । न जिह्वाधातुरशान्त इति
चरति । न जिह्वाधातुः शून्य इति चरति । न जिह्वाधातुरशून्य
इति चरति । न जिह्वाधातुर्निमित्त इति चरति । न जिह्वा-
धातुरनिमित्त इति चरति । न जिह्वाधातुः प्रणिहित इति
चरति । न जिह्वाधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिह्वाधातु-
र्विविक्त इति चरति । न जिह्वाधातुरविविक्त इति चरति ।

न रसधातौ चरति । न रसधातोर्निमित्ते चरति । न रस-
धातुर्नित्य इति चरति । न रसधातुरनित्य इति चरति । न
रसधातुः सुख इति चरति । न रसधातुर्दुःख इति चरति । न

रसधातुरात्मेति चरति । न रसधातुरनात्मेति चरति । न रस-
धातुः शान्त इति चरति । न रसधातुरशान्त इति चरति । न
रसधातुः शून्य इति चरति । न रसधातुरशून्य इति चरति । न
रसधातुर्निमित्त इति चरति । न रसधातुरनिमित्त इति चरति ।
न रसधातुः प्रणिहित इति चरति । न रसधातुरप्रणिहित इति
चरति । न रसधातुर्विविक्त इति चरति । न रसधातुरविविक्त
इति चरति ।

न जिज्ञाविज्ञानधातौ चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातोर्निमित्ते
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः सुख
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनात्मेति
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शून्य
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनिमित्त
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न
जिज्ञाविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातु-
र्विविक्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न कायधातौ चरति । न कायधातोर्निमित्ते चरति । न
कायधातुर्नित्य इति चरति । न कायधातुरनित्य इति चरति ।
न कायधातुः सुख इति चरति । न कायधातुर्दुःख इति चरति ।

न कायधातुरात्मेति चरति । न कायधातुरनात्मेति चरति । न कायधातुः शान्त इति चरति । न कायधातुरशान्त इति चरति । न कायधातुः शून्य इति चरति । न कायधातुरशून्य इति चरति । न कायधातुर्निमित्त इति चरति । न कायधातुरनिमित्त इति चरति । न कायधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायधातुरप्रणिहित इति चरति । न कायधातुर्विविक्त इति चरति । न कायधातुरविविक्त इति चरति ।

न स्पृष्टव्यधातौ चरति । न स्पृष्टव्यधातोर्निमित्ते चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्निमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः सुख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्दुःख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरात्मति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनात्मेति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्निमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनिमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः प्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरप्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्विविक्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरविविक्त इति चरति ।

न कायविज्ञानधातौ चरति । न कायविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न कायविज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न कायविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न कायविज्ञानधातुरनात्मेति चरति ।

न कायविज्ञानधातुःशान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुर-
शान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुःशून्य इति चरति । न
कायविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्निमित्त
इति चरति । न कायविज्ञान धातुरनिमित्त इति चरति ।
न कायविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायविज्ञान-
धातुरप्रणिहित इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्विविक्त
इति चरति । न कायविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न मनोधातौ चरति । न मनोधातोर्निमित्ते चरति । न
मनोधातुर्नित्य इति चरति । न मनोधातुरनित्य इति चरति ।
न मनोधातुः सुख इति चरति । न मनोधातुर्दुःख इति
चरति । न मनोधातुरात्मेति चरति । न मनोधातुरनात्मेति
चरति । न मनोधातुः शान्त इति चरति । न मनोधातुरशान्त
इति चरति । न मनोधातुः शून्य इति चरति । न मनो-
धातुरशून्य इति चरति । न मनोधातुर्निमित्त इति चरति । न
मनोधातुरनिमित्त इति चरति । न मनोधातुः प्रणिहित इति
चरति । न मनोधातुरप्रणिहित इति चरति । न मनोधातु-
र्विविक्त इति चरति । न मनोधातुरविविक्त इति चरति ।

न धर्मधातौ चरति । न धर्मधातोर्निमित्ते चरति । न
धर्मधातुर्नित्य इति चरति । न धर्मधातुरनित्य इति चरति ।
न धर्मधातुः सुख इति चरति । न धर्मधातुर्दुःख इति चरति ।
न धर्मधातुरात्मेति चरति । न धर्मधातुरनात्मेति चरति ।
न धर्मधातुः शान्त इति चरति । न धर्मधातुरशान्त इति

चरति । न धर्मधातुः शून्य इति चरति । न धर्मधातुरशून्य इति चरति । न धर्मधातुर्निमित्त इति चरति । न धर्मधातुरनिमित्त इति चरति । न धर्मधातुः प्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुरप्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुर्विविक्त इति चरति । न धर्मधातुरविविक्त इति चरति ।

न मनोविज्ञानधातौ चरति । न मनोविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न मनोविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न पृथिवीधातौ चरति । न पृथिवीधातोर्निमित्ते चरति । न पृथिवीधातुर्नित्य इति चरति । न पृथिवीधातुरनित्य इति चरति । न पृथिवीधातुः सुख इति चरति । न पृथिवीधातुर्दुःख इति चरति । न पृथिवीधातुरात्मेति चरति । न पृथिवीधातुरनात्मेति चरति । न पृथिवीधातुः शान्त इति चरति । न पृथिवीधातुरशान्त इति चरति । न पृथिवीधातुः शून्य इति चरति ।

चरति । न पृथिवीधातुरशून्य इति चरति । न पृथिवीधातुर्नि-
मित्त इति चरति । न पृथिवीधातुरनिमित्त इति चरति ।
न पृथिवीधातुः प्रणिहित इति चरति । न पृथिवीधातुरप्रणि-
हित इति चरति । न पृथिवीधातुर्विविक्त इति चरति । न
पृथिवीधातुरविविक्त इति चरति ।

नाऽभ्यातौ चरति । नाऽभ्यातोर्निमित्ते चरति । नाऽभ्यातुर्नित्य
इति चरति । नाऽभ्यातुरनित्य इति चरति । नाऽभ्यातुः सुख
इति चरति । नाऽभ्यातुर्दुःख इति चरति । नाऽभ्यातुरात्मेति
चरति । नाऽभ्यातुरनात्मेति चरति । नाऽभ्यातुः शान्त इति चरति ।
नाऽभ्यातुरशान्त इति चरति । नाऽभ्यातुः शून्य इति चरति ।
नाऽभ्यातुरशून्य इति चरति । नाऽभ्यातुः प्रणिहित इति चरति ।
नाऽभ्यातुरप्रणिहित इति चरति । नाऽभ्यातुर्विविक्त इति चरति ।
नाऽभ्यातुरविविक्त इति चरति ।

न तेजोधातौ चरति । न तेजोधातोर्निमित्ते चरति । न
तेजोधातुर्नित्य इति चरति । न तेजोधातुरनित्य इति चरति ।
न तेजोधातुः सुख इति चरति । न तेजोधातुर्दुःख इति चरति ।
न तेजोधातुरात्मेति चरति । न तेजोधातुरनात्मेति चरति ।
न तेजोधातुः शान्त इति चरति । न तेजोधातुरशान्त इति चरति ।
न तेजोधातुः शून्य इति चरति । न तेजोधातुरशून्य इति चरति ।
न तेजोधातुर्निमित्त इति चरति । न तेजोधातुरनिमित्त इति
चरति । न तेजोधातुः प्रणिहित इति चरति । न तेजोधातुरप्रणि-
हित इति चरति । न तेजोधातुर्विविक्त इति चरति । न तेजो-
धातुरविविक्त इति चरति ।

न वायुधातौ चरति । न वायुधातोर्निमित्ते चरति । न वायुधातुर्नित्य इति चरति । न वायुधातुरनित्य इति चरति । न वायुधातुः सुख इति चरति । न वायुधातुर्दुःख इति चरति । न वायुधातुरात्मेति चरति । न वायुधातुरनात्मेति चरति । न वायुधातुः शान्त इति चरति । न वायुधातुरशान्त इति चरति । न वायुधातुः शून्य इति चरति । न वायुधातुरशून्य इति चरति । न वायुधातुर्निमित्त इति चरति । न वायुधातुरनिमित्त इति चरति । न वायुधातुः प्रणिहित इति चरति । न वायुधातुरप्रणिहित इति चरति । न वायुधातुर्विविक्त इति चरति । न वायुधातुरविविक्त-इति चरति ।

नाकाशधातौ चरति । नाकाशधातोर्निमित्ते चरति । नाकाशधातुर्नित्य इति चरति । नाकाशधातुरनित्य इति चरति । नाकाशधातुः सुख इति चरति । नाकाशधातुर्दुःख इति चरति । नाकाशधातुरात्मेति चरति । नाकाशधातुरनात्मेति चरति । नाकाशधातुः शून्य इति चरति । नाकाशधातुरशून्य इति चरति । नाकाशधातुर्निमित्त इति चरति । नाकाशधातुरनिमित्त इति चरति । नाकाशधातुः प्रणिहित इति चरति । नाकाशधातुरप्रणि-हित इति चरति । नाकाशधातुर्विविक्त इति चरति । नाकाश-धातुरविविक्त इति चरति ।

न विज्ञानधातौ चरति । न विज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न विज्ञानधातुः सुख इति चरति । न विज्ञानधातुर्दुःख

इति चरति । न विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न विज्ञानधातु-
रनात्मेति चरति । न विज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न विज्ञान-
धातुरशान्त इति चरति । न विज्ञानधातुः शून्य इति चरति ।
न विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न विज्ञानधातुर्निमित्त इति
चरति । न विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न विज्ञानधातुः
प्रणिहित इति चरति । न विज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति ।
न विज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न विज्ञानधातुरविविक्त
इति चरति ।

नाऽविद्यायां चरति । नाऽविद्यायाः निमित्ते चरति । नाऽविद्या-
नित्येति चरति । नाऽविद्याऽनित्येति चरति । नाऽविद्या सुखेति
चरति । नाऽविद्यादुःखेति चरति । नाऽविद्या आत्मेति चरति ।
नाऽविद्याऽनात्मेति चरति । नाऽविद्याशान्तेति चरति । नाऽविद्या-
ऽशान्तेति चरति । नाऽविद्याशून्येति चरति । नाऽविद्याऽशून्येति
चरति । नाऽविद्यानिमित्तेति चरति । नाऽविद्याऽनिमित्तेति चरति ।
नाऽविद्याप्रणिहितेति चरति । नाऽविद्याऽप्रणिहितेति चरति ।
नाऽविद्याविविक्तेति चरति । नाऽविद्याऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्कारायां निमित्ते चरति । न
संस्काराः नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति ।
न संस्काराः सुखा इति चरति । न संस्काराः दुःखा इति चरति ।
न संस्कारा आत्मा इति चरति । न संस्कारा अनात्मा इति
चरति । न संस्काराः शान्ता इति चरति । न संस्कारा अशान्ता
इति चरति । न संस्काराः शून्या इति चरति । न संस्कारा

अशून्या इति चरति । न संस्काराः निमित्ता इति चरति । न संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्काराः प्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्काराः विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति । न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति । न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न विज्ञानं शान्तमिति चरति । न विज्ञानमशान्तमिति चरति । न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति । न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञानमविविक्तमिति चरति ।

न नामरूपे चरति । न नामरूपस्य निमित्ते चरति । न नामरूपं नित्यमिति चरति । न नामरूपमनित्यमिति चरति । न नामरूपं सुखमिति चरति । न नामरूपं दुःखमिति चरति । न नामरूपमात्मेति चरति । न नामरूपमनात्मेति चरति । न नामरूपं शान्तमिति चरति । न नामरूपमशान्तमिति चरति । न नामरूपं शून्यमिति चरति । न नामरूपमशून्यमिति चरति । न नामरूपं निमित्तमिति चरति । न नामरूपमनिमित्तमिति चरति । न नामरूपं प्रणिहितमिति चरति । न नामरूपमप्रणि-

हितमिति चरति । न नामरूपं विविक्तमिति चरति । न नाम-
रूपमविविक्तमिति चरति ।

न षडायतने चरति । न षडायतनस्य निमित्ते चरति । न
षडायतनं नित्यमिति चरति । न षडायतनमनित्यमिति चरति ।
न षडायतनं सुखमिति चरति । न षडायतनं दुःखमिति चरति ।
न षडायतनमात्मेति चरति । न षडायतनमनात्मेति चरति ।
न षडायतनं शान्तमिति चरति । न षडायतनमशान्तमिति चरति ।
न षडायतनं शून्यमिति चरति । न षडायतनमशून्यमिति चरति ।
न षडायतनं निमित्तमिति चरति । न षडायतनमनिमित्तमिति
चरति । न षडायतनं प्रणिहितमिति चरति । न षडायतनमप्रणि-
हितमिति चरति । न षडायतनं विविक्तमिति चरति । षडाय-
तनमविविक्तमिति चरति ।

न स्पर्शं चरति । न स्पर्शस्य निमित्ते चरति । न स्पर्शोऽनित्य
इति चरति । न स्पर्शोऽनित्य इति चरति । न स्पर्शः सुख इति
चरति । न स्पर्शोऽदुःख इति चरति । न स्पर्शः आत्मेति चरति ।
न स्पर्शः अनात्मेति चरति । न स्पर्शः शान्त इति चरति । न
स्पर्शोऽशान्त इति चरति । न स्पर्शः शून्य इति चरति । न
स्पर्शोऽशून्य इति चरति । न स्पर्शः निमित्त इति चरति । न
स्पर्शोऽनिमित्त इति चरति । न स्पर्शः प्रणिहित इति चरति । न
स्पर्शोऽप्रणिहित इति चरति । न स्पर्शो विविक्त इति चरति । न
स्पर्शोऽविविक्त इति चरति ।

न वेदनायां चरति । न वेदनायाः निमित्ते चरति । न

वेदना नित्येति चरति । न वेदनाऽनित्येति चरति । न वेदना
सुखेति चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति
चरति । न वेदना अनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति ।
न वेदना अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न
वेदनाऽशून्येति चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना-
ऽनिमित्तेति चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना-
ऽप्रणिहितेति चरति । न वेदना विविक्तेति चरति । न वेदना-
ऽविविक्तेति चरति ।

न दृष्ट्यायां चरति । न दृष्ट्यायाः निमित्ते चरति । न
दृष्ट्या नित्येति चरति । न दृष्ट्या अनित्येति चरति । न दृष्ट्या
सुखेति चरति । न दृष्ट्या दुःखेति चरति । न दृष्ट्या आत्मेति
चरति । न दृष्ट्या अनात्मेति चरति । न दृष्ट्या शान्तेति चरति ।
न दृष्ट्या अशान्तेति चरति । न दृष्ट्या शून्येति चरति । न दृष्ट्या-
ऽशून्येति चरति । न दृष्ट्या निमित्तेति चरति । न दृष्ट्याऽनिमि-
त्तेति चरति । न दृष्ट्या प्रणिहितेति चरति । न दृष्ट्याऽप्रणिहि-
तेति चरति । न दृष्ट्या विविक्तेति चरति । न दृष्ट्याऽविविक्तेति
चरति ।

नोपादाने चरति । नोपादानस्य निमित्ते चरति । नोपादानं
नित्यमिति चरति । नोपादानमनित्यमिति चरति । नोपादानं
सुखमिति चरति । नोपादानं दुःखमिति चरति । नोपादान-
मात्मेति चरति । नोपादानमनात्मेति चरति । नोपादानं शान्त-
मिति चरति । नोपादानमशान्तमिति चरति । नोपादानं शून्य-

मिति चरति । नोपादानमशून्यमिति चरति । नोपादानं निमित्त-
मिति चरति । नोपादानमनिमित्तमिति चरति । नोपादानं
प्रणिहितमिति चरति । नोपादानमप्रणिहितमिति चरति ।
नोपादानं विविक्रमिति चरति । नोपादानमविविक्रमिति चरति ।

न भवे चरति । न भवस्य निमित्ते चरति । न भवोऽनित्य
इति चरति । न भवोऽनित्य इति चरति । न भवः सुख इति
चरति । न भवोऽसुख इति चरति । न भवः आत्मेति चरति । न
भवोऽनात्मेति चरति । न भवः शान्त इति चरति । न भवो-
ऽशान्त इति चरति । न भवः शून्य इति चरति । न भवोऽशून्य
इति चरति । न भवोऽनिमित्त इति चरति । न भवोऽनिमित्त
इति चरति । न भवः प्रणिहित इति चरति । न भवोऽप्रणिहित
इति चरति । न भवोऽविविक्र इति चरति । न भवोऽविविक्र
इति चरति ।

न जातौ चरति । न जातेर्निमित्ते चरति । न जातिर्नित्येति
चरति । न जातिरनित्येति चरति । न जातिः सुखेति चरति । न
जातिर्दुःखेति चरति । न जातिरात्मेति चरति । न जातिरना-
त्मेति चरति । न जातिः शान्तेति चरति । न जातिरशान्तेति
चरति । न जातिः शून्येति चरति । न जातिरशून्येति चरति ।
न जातिर्निमित्तेति चरति । न जातिरनिमित्तेति चरति । न
जातिः प्रणिहितेति चरति । न जातिरप्रणिहितेति चरति । न
जातिर्बिविक्रेति चरति । न जातिरविविक्रेति चरति ।

न जरामरणे चरति । न जरामरणस्य निमित्ते चरति । न

जरामरणं नित्यमिति चरति । न जरामरणमनित्यमिति चरति ।
 न जरामरणं सुखमिति चरति । न जरामरणं दुःखमिति चरति ।
 न जरामरणमात्मेति चरति । न जरामरणमनात्मेति चरति ।
 न जरामरणं शान्तमिति चरति । न जरामरणमशान्तमिति चरति ।
 न जरामरणं शून्यमिति चरति । न जरामरणमशून्यमिति चरति ।
 न जरामरणं निमित्तमिति चरति । न जरामरणमनिमित्तमिति
 चरति । न जरामरणं प्रणिहितमिति चरति । न जरामरण-
 मप्रणिहितमिति चरति । न जरामरणं विविक्तमिति चरति ।
 न जरामरणमविविक्तमिति चरति ।

न दानपारमितायां चरति । न दानपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न दानपारमिता नित्येति चरति । न दानपारमिता-
 ऽनित्येति चरति । न दानपारमिता सुखेति चरति । न दान-
 पारमिता दुःखेति चरति । न दानपारमिता आत्मेति चरति ।
 न दानपारमिताऽनात्मेति चरति । न दानपारमिता शान्तेति
 चरति । न दानपारमिताऽशान्तेति चरति । न दानपारमिता
 शून्येति चरति । न दानपारमिताऽशून्येति चरति । न दानपार-
 मिता निमित्तेति चरति । न दानपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।
 न दानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न दानपारमिताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न दानपारमिता विविक्तेति चरति । न दान-
 पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न ग्रीहपारमितायां चरति । न ग्रीहपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न ग्रीहपारमिता नित्येति चरति । न ग्रीहपारमिता-

ऽनित्येति चरति । न ग्रीलपारमिता सुखेति चरति । न ग्रील-
पारमिता दुःखेति चरति । न ग्रीलपारमिता आत्मेति चरति ।
न ग्रीलपारमिताऽनात्मेति चरति । न ग्रीलपारमिता शान्तेति
चरति । न ग्रीलपारमिताऽशान्तेति चरति । न ग्रीलपारमिता
शून्येति चरति । न ग्रीलपारमिताऽशून्येति चरति । न ग्रीलपार-
मिता निमित्तेति चरति । न ग्रीलपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।
न ग्रीलपारमिता प्रणिहितेति चरति । न ग्रीलपारमिताऽप्रणि-
हितेति चरति । न ग्रीलपारमिता विविक्तेति चरति । न ग्रील-
पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न चान्तिपारमितायां चरति । न चान्तिपारमितायाः निमित्ते
चरति । न चान्तिपारमिता निधेति चरति । न चान्तिपारमिता-
ऽनित्येति चरति । न चान्तिपारमिता सुखेति चरति । न चान्ति-
पारमिता दुःखेति चरति । न चान्तिपारमिता आत्मेति चरति ।
न चान्तिपारमिताऽनात्मेति चरति । न चान्तिपारमिता शान्तेति
चरति । न चान्तिपारमिताऽशान्तेति चरति । न चान्तिपारमिता
शून्येति चरति । न चान्तिपारमिताऽशून्येति चरति । न चान्ति-
पारमिता निमित्तेति चरति । न चान्तिपारमिताऽनिमित्तेति
चरति । न चान्तिपारमिता प्रणिहितेति चरति । न चान्तिपार-
मिताऽप्रणिहितेति चरति । न चान्तिपारमिता विविक्तेति
चरति । न चान्तिपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न वीर्यपारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः निमित्ते
चरति । न वीर्यपारमिता निधेति चरति । न वीर्यपारमिता-

ऽनित्येति चरति । न वीर्यपारमिता सुखेति चरति । न वीर्य-
 पारमिता दुःखेति चरति । न वीर्यपारमिता आत्मेति चरति ।
 न वीर्यपारमिता अनात्मेति चरति । न वीर्यपारमिता ग्रान्तेति
 चरति । न वीर्यपारमिताऽग्रान्तेति चरति । न वीर्यपारमिता
 शून्येति चरति । न वीर्यपारमिताऽशून्येति चरति । न वीर्य-
 पारमिता निमित्तेति चरति । न वीर्यपारमिताऽनिमित्तेति
 चरति । न वीर्यपारमिता प्रणिहितेति चरति । न वीर्यपार-
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न वीर्यपारमिता विविक्तेति चरति ।
 न वीर्यपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न ध्यानपारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न ध्यानपारमिता नित्येति चरति । न ध्यानपारमिता-
 ऽनित्येति चरति । न ध्यानपारमिता सुखेति चरति । न ध्यान-
 पारमिता दुःखेति चरति । न ध्यानपारमिता आत्मेति चरति ।
 न ध्यानपारमिता अनात्मेति चरति । न ध्यानपारमिता ग्रान्तेति
 चरति । न ध्यानपारमिताऽग्रान्तेति चरति । न ध्यानपारमिता
 शून्येति चरति । न ध्यानपारमिताऽशून्येति चरति । न ध्यान-
 पारमिता निमित्तेति चरति । न ध्यानपारमिताऽनिमित्तेति
 चरति । न ध्यानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न ध्यानपार-
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न ध्यानपारमिता विविक्तेति चरति ।
 न ध्यानपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न प्रज्ञापारमितायां चरति । न प्रज्ञापारमितायाः निमित्ते
 चरति । न प्रज्ञापारमिता नित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता-

ऽनित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता सुखेति चरति । न प्रज्ञा-
पारमिता दुःखेति चरति । न प्रज्ञापारमिता आत्मेति चरति ।
न प्रज्ञापारमिताऽनात्मेति चरति । न प्रज्ञापारमिता शान्तेति
चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति । न प्रज्ञापारमिता
शून्येति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशून्येति चरति । न प्रज्ञापार-
मिता निमित्ते चरति । न प्रज्ञापारमिताऽनिमित्ते चरति ।
न प्रज्ञापारमिता प्रणिहितेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽप्रणि-
हितेति चरति । न प्रज्ञापारमिता विविक्तेति चरति । न प्रज्ञा-
पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽध्यात्मशून्यतायां चरति । नाऽध्यात्मशून्यतायाः निमित्ते
चरति । नाऽध्यात्मशून्यता नित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता-
ऽनित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता सुखेति चरति । नाऽध्यात्म-
शून्यता दुःखेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता आत्मेति चरति ।
नाऽध्यात्मशून्यताऽनात्मेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता शान्तेति
चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता
शून्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽध्यात्म-
शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
नाऽध्यात्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽप्रणि-
हितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽध्यात्म-
शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न वहिर्दृशून्यतायां चरति । न वहिर्दृशून्यतायाः निमित्ते
चरति । न वहिर्दृशून्यता नित्येति चरति । न वहिर्दृशून्यता-

ऽन्येति चरति । न वहिर्द्धांशून्यता सुखेति चरति । न वहिर्द्धां-
शून्यता दुःखेति चरति । न वहिर्द्धांशून्यता आत्मेति चरति ।
न वहिर्द्धांशून्यताऽनात्मेति चरति । न वहिर्द्धांशून्यता ग्रान्तेति
चरति । न वहिर्द्धांशून्यताऽग्रान्तेति चरति । न वहिर्द्धांशून्यता-
शून्येति चरति । न वहिर्द्धांशून्यताऽशून्येति चरति । न वहिर्द्धां-
शून्यता निमित्तेति चरति । न वहिर्द्धांशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
न वहिर्द्धांशून्यता प्रणिहितेति चरति । न वहिर्द्धांशून्यताऽप्रणि-
हितेति चरति । न वहिर्द्धांशून्यता विविकेति चरति । न
वहिर्द्धांशून्यताऽविविकेति चरति ।

नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतायां चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतायाः
निमित्ते चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता नित्येति चरति ।
नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता
सुखेति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता दुःखेति चरति ।
नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता आत्मेति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता-
ऽनात्मेति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता शान्तेति चरति ।
नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता
शून्येति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताऽशून्येति चरति ।
नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वां-
शून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यता प्रणिहितेति
चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽध्यात्म-
वह्निर्द्वांशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताऽविवि-
क्तेति चरति ।

न शून्यताशून्यतायां चरति । न शून्यताशून्यतायाः निमित्ते
चरति । न शून्यताशून्यता नित्येति चरति । न शून्यताशून्यता-
ऽनित्येति चरति । न शून्यताशून्यता सुखेति चरति । न शून्यता-
शून्यता दुःखेति चरति । न शून्यताशून्यता आत्मेति चरति ।
न शून्यताशून्यताऽनात्मेति चरति । न शून्यताशून्यता ग्रान्तेति
चरति । न शून्यताशून्यताऽग्रान्तेति चरति । न शून्यताशून्यता
शून्येति चरति । न शून्यताशून्यताऽशून्येति चरति । न शून्यता-
शून्यता निमित्तेति चरति । न शून्यताशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
न शून्यताशून्यता प्रणिहितेति चरति । न शून्यताशून्यताऽप्रणि-
हितेति चरति । न शून्यताशून्यता विविक्तेति चरति । न
शून्यताशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न महाशून्यतायां चरति । न महाशून्यतायाः निमित्ते चरति ।
न महाशून्यता नित्येति चरति । न महाशून्यताऽनित्येति चरति ।
न महाशून्यता सुखेति चरति । न महाशून्यता दुःखेति चरति ।
न महाशून्यता आत्मेति चरति । न महाशून्यताऽनात्मेति चरति ।
न महाशून्यता ग्रान्तेति चरति । न महाशून्यताऽग्रान्तेति चरति ।
न महाशून्यता शून्येति चरति । न महाशून्यताऽशून्येति चरति ।
न महाशून्यता निमित्तेति चरति । न महाशून्यताऽनिमित्तेति
चरति । न महाशून्यता प्रणिहितेति चरति । न महाशून्यता
ऽप्रणिहितेति चरति । न महाशून्यता विविक्तेति चरति । न
महाशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न परमार्थशून्यतायां चरति । न परमार्थशून्यतायाः निमित्ते

चरति । न परमार्थशून्यता नित्येति चरति । न परमार्थशून्यता-
ऽनित्येति चरति । न परमार्थशून्यता सुखेति चरति । न परमार्थ-
शून्यता दुःखेति चरति । न परमार्थशून्यता आत्मेति चरति ।
न परमार्थशून्यता अनात्मेति चरति । न परमार्थशून्यता शान्तेति
चरति । न परमार्थशून्यताऽशान्तेति चरति । न परमार्थशून्यता
शून्येति चरति । न परमार्थशून्यताऽशून्येति चरति । न परमार्थ-
शून्यता निमित्तेति चरति । न परमार्थशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
न परमार्थशून्यता प्रणिहितेति चरति । न परमार्थशून्यताऽप्रणि-
हितेति चरति । न परमार्थशून्यता विविक्तेति चरति । न परमार्थ-
शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कृतशून्यतायां चरति । न संस्कृतशून्यतायाः निमित्ते
चरति । न संस्कृतशून्यता नित्येति चरति । न संस्कृतशून्यताऽनि-
त्येति चरति । न संस्कृतशून्यता सुखेति चरति । न संस्कृतशून्यता
दुःखेति चरति । न संस्कृतशून्यता आत्मेति चरति । न संस्कृत-
शून्यता अनात्मेति चरति । न संस्कृतशून्यता शान्तेति चरति । न
संस्कृतशून्यताऽशान्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता शून्येति चरति ।
न संस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । न संस्कृतशून्यता निमित्तेति
चरति । न संस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता
प्रणिहितेति चरति । न संस्कृतशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । न
संस्कृतशून्यता विविक्तेति चरति । न संस्कृतशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽसंस्कृतशून्यतायां चरति । नाऽसंस्कृतशून्यतायाः निमित्ते
नाऽसंस्कृतशून्यता नित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता-

ऽनित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता सुखेति चरति । नाऽसंस्कृत-
शून्यता दुःखेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता आत्मेति चरति ।
नाऽसंस्कृतशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता ग्राम्नेति
चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽग्राम्नेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता
शून्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽसंस्कृत-
शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
नाऽसंस्कृतशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽप्रणि-
हितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽसंस्कृत-
शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽत्यन्तशून्यतायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः निमित्ते चरति ।
नाऽत्यन्तशून्यता नित्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनित्येति चरति ।
नाऽत्यन्तशून्यता सुखेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता दुःखेति चरति ।
नाऽत्यन्तशून्यता आत्मेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता अनात्मेति चरति ।
नाऽत्यन्तशून्यता ग्राम्नेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽग्राम्नेति चरति ।
नाऽत्यन्तशून्यता शून्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽशून्येति चरति ।
नाऽत्यन्तशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनिमित्तेति
चरति । नाऽत्यन्तशून्यताप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता-
ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता विविक्तेति चरति ।
नाऽत्यन्तशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनवराणशून्यतायां चरति । नाऽनवराणशून्यतायाः निमित्ते
चरति । नाऽनवराणशून्यता नित्येति चरति । नाऽनवराणशून्यता-
ऽनित्येति चरति । नाऽनवराणशून्यता सुखेति चरति । नाऽनवराण-

शून्यता दुःखेति चरति । नाऽनवराद्यशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽनवराद्यशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनवराद्यशून्यता शान्तेति
 चरति । नाऽनवराद्यशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽनवराद्यशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽनवराद्यशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनवराद्य-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनवराद्यशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽनवराद्यशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनवराद्यशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽनवराद्यशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽन-
 वराद्यशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनवकारशून्यतायां चरति । नाऽनवकारशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽनवकारशून्यता नित्येति चरति । नाऽनवकारशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । नाऽनवकारशून्यता सुखेति चरति । नाऽनव-
 कारशून्यता दुःखेति चरति । नाऽनवकारशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽनवकारशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनवकारशून्यता शान्तेति
 चरति । नाऽनवकारशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽनवकारशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनवकार-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽनवकारशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽनवकारशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽनव-
 कारशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न प्रकृतिशून्यतायां चरति । न प्रकृतिशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न प्रकृतिशून्यता नित्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता सुखेति चरति । न प्रकृति-

शून्यता दुःखेति चरति । न प्रकृतिशून्यता आत्मेति चरति ।
न प्रकृतिशून्यता अनात्मेति चरति । न प्रकृतिशून्यता ग्रान्तेति
चरति । न प्रकृतिशून्यताऽग्रान्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता
शून्येति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽशून्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता
निमित्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न
प्रकृतिशून्यता प्रणिहितेति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽप्रणिहितेति
चरति । न प्रकृतिशून्यता विविक्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता-
ऽविविक्तेति चरति ।

न सर्वधर्मशून्यतायां चरति । न सर्वधर्मशून्यतायाः निमित्ते
चरति । न सर्वधर्मशून्यता नित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता-
ऽनित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता सुखेति चरति । न सर्व-
धर्मशून्यता दुःखेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता आत्मेति चरति ।
न सर्वधर्मशून्यता अनात्मेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता ग्रान्तेति
चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽग्रान्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता
शून्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽशून्येति चरति । न सर्वधर्म-
शून्यता निमित्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
न सर्वधर्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽप्रणि-
हितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता विविक्तेति चरति । न सर्व-
धर्मशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न स्वलक्षणशून्यतायां चरति । न स्वलक्षणशून्यतायाः निमित्ते
चरति । न स्वलक्षणशून्यता नित्येति चरति । न स्वलक्षणशून्यता
अनित्येति चरति । न स्वलक्षणशून्यता सुखेति चरति । न

स्खलचणशून्यता दुःखेति चरति । न स्खलचणशून्यता आत्मेति चरति । न स्खलचणशून्यता अनात्मेति चरति । न स्खलचणशून्यता शान्तेति चरति । न स्खलचणशून्यताऽशान्तेति चरति । न स्खलचणशून्यता शून्येति चरति । न स्खलचणशून्यताऽशून्येति चरति । न स्खलचणशून्यता निमित्तेति चरति । न स्खलचणशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न स्खलचणशून्यता प्रणिहितेति चरति । न स्खलचणशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । न स्खलचणशून्यता विविक्तेति चरति । न स्खलचणशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनुपलम्भशून्यतायां चरति । नाऽनुपलम्भशून्यतायाः निमित्ते चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता नित्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता सुखेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता दुःखेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता आत्मेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता शान्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता शून्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽभावशून्यतायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः निमित्ते चरति । नाऽभावशून्यता नित्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽभावशून्यता सुखेति चरति । नाऽभावशून्यता दुःखेति चरति ।

नाऽभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावशून्यता अनात्मेति चरति ।
 नाऽभावशून्यता शान्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽशान्तेति चरति ।
 नाऽभावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽशून्येति चरति ।
 नाऽभावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽनिमित्तेति
 चरति । नाऽभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता-
 ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता विविक्तेति चरति ।
 नाऽभावशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न स्वभावशून्यतायां चरति । न स्वभावशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न स्वभावशून्यता नित्येति चरति । न स्वभावशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न स्वभावशून्यता सुखेति चरति । न स्वभाव-
 शून्यता दुःखेति चरति । न स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । न
 स्वभावशून्यता अनात्मेति चरति । न स्वभावशून्यता शान्तेति चरति ।
 न स्वभावशून्यताऽशान्तेति चरति । न स्वभावशून्यता शून्येति
 चरति । न स्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । न स्वभावशून्यता
 निमित्तेति चरति । न स्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न स्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । न स्वभावशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न स्वभावशून्यता विविक्तेति चरति । न स्वभाव-
 शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽभावस्वभावशून्यतायां चरति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः
 निमित्ते चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता नित्येति चरति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता
 सुखेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता दुःखेति चरति । नाऽभाव-

स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न स्मृत्युपस्थानेषु चरति । न स्मृत्युपस्थानानां निमित्ते चरति । न स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि अनित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि आत्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनात्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि निमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनिमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि प्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि विविक्कानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यविविक्कानीति चरति ।

न सम्यक्प्रहाणेषु चरति । न सम्यक्प्रहाणानां निमित्ते चरति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-

नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि
 आत्मिकानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनात्मिकानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-
 शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणान्यशून्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि
 निमित्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनिमित्तानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-
 प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणान्यविविक्तानीति चरति ।

न षड्विपादेषु चरति । न षड्विपादानां निमित्ते चरति ।
 न षड्विपादाः नित्या इति चरति । न षड्विपादा अनित्या इति
 चरति । न षड्विपादाः सुखा इति चरति । न षड्विपादाः
 दुःखा इति चरति । न षड्विपादा आत्मान इति चरति ।
 न षड्विपादा अनात्मान इति चरति । न षड्विपादाः शान्ता
 इति चरति । न षड्विपादा अशान्ता इति चरति । न षड्वि-
 पादाः शून्या इति चरति । न षड्विपादा अशून्या इति चरति ।
 न षड्विपादाः निमित्ता इति चरति । न षड्विपादा अनिमित्ता
 इति चरति । न षड्विपादाः प्रणिहिता इति चरति । न षड्वि-
 पादा अप्रणिहिता इति चरति । न षड्विपादाः विविक्ता इति
 चरति । न षड्विपादा अविविक्ता इति चरति ।

नेन्द्रियेषु चरति । नेन्द्रियाणां निमित्ते चरति । नेन्द्रियाणि

नित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि अनित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि
सुखानीति चरति । नेन्द्रियाणि दुःखानीति चरति । नेन्द्रिया-
णात्मिकानीति चरति । नेन्द्रियाण्यनात्मिकानीति चरति ।
नेन्द्रियाणि शान्तानीति चरति । नेन्द्रियाण्यशान्तानीति चरति ।
नेन्द्रियाणि शून्यानीति चरति । नेन्द्रियाण्यशून्यानीति चरति ।
नेन्द्रियाणि निमित्तानीति चरति । नेन्द्रियाण्यनिमित्तानीति
चरति । नेन्द्रियाणि प्रणिहितानीति चरति । नेन्द्रियाण्यप्रणि-
हितानीति चरति । नेन्द्रियाणि विविक्तानीति चरति । नेन्द्रि-
याण्यविविक्तानीति चरति ।

न बलेषु चरति । न बलानां निमित्ते चरति । न बलानि
नित्यानीति चरति । न बलान्यनित्यानीति चरति । न बलानि
सुखानीति चरति । न बलानि दुःखानीति चरति । न बलानि
आत्मिकानीति चरति । न बलान्यनात्मिकानीति चरति । न बलानि
शान्तानीति चरति । न बलान्यशान्तानीति चरति । न बलानि
शून्यानीति चरति । न बलान्यशून्यानीति चरति । न बलानि
निमित्तानीति चरति । न बलान्यनिमित्तानीति चरति । न बलानि
प्रणिहितानीति चरति । न बलान्यप्रणिहितानीति चरति । न
बलानि विविक्तानीति चरति । न बलान्यविविक्तानीति चरति ।

न बोध्यङ्गेषु चरति । न बोध्यङ्गानां निमित्ते चरति । न
बोध्यङ्गानि नित्यानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यनित्यानीति चरति ।
न बोध्यङ्गानि सुखानीति चरति । न बोध्यङ्गानि दुःखानीति
चरति । न बोध्यङ्गान्यात्मिकानीति चरति । न बोध्यङ्गान्या-

तिक्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शान्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यशान्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शून्यानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यशून्यानीति चरति । न बोध्यङ्गानि निमित्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यनिमित्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि प्रणिहितानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यप्रणिहितानीति चरति । न बोध्यङ्गानि विविक्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यविविक्तानीति चरति ।

नार्याष्टाङ्गमार्गं चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गस्य निमित्ते चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गो नित्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गोऽनित्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः सुख इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गो दुःख इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः आत्मेति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः अनात्मेति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः शान्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः अशान्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः शून्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः अशून्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः निमित्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गोऽनिमित्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः प्रणिहित इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गोऽप्रणिहित इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गो विविक्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गोऽविविक्त इति चरति ।

नार्यसत्त्वेषु चरति । नार्यसत्त्वानां निमित्ते चरति । नार्यसत्त्वानि नित्यानीति चरति । नार्यसत्त्वान्यनित्यानीति चरति । नार्यसत्त्वानि सुखानीति चरति । नार्यसत्त्वानि दुःखानीति चरति । नार्यसत्त्वानि आत्मिकानीति चरति । नार्यसत्त्वान्यआत्मिकानीति

चरति । नार्थसत्यानि शान्तानीति चरति । नार्थसत्यान्यशान्तानीति चरति । नार्थसत्यानि शून्यानीति चरति । नार्थसत्यान्यशून्यानीति चरति । नार्थसत्यानि निमित्तानीति चरति । नार्थसत्यान्यनिमित्तानीति चरति । नार्थसत्यानि प्रणिहितानीति चरति । नार्थसत्यान्यप्रणिहितानीति चरति । नार्थसत्यानि विविक्तानीति चरति । नार्थसत्यान्यविविक्तानीति चरति ।

न ध्यानेषु चरति । न ध्यानानां निमित्ते चरति । न ध्यानानि नित्यानीति चरति । न ध्यानान्यनित्यानीति चरति । न ध्यानानि सुखानीति चरति । न ध्यानानि दुःखानीति चरति । न ध्यानानि आत्मिकानीति चरति । न ध्यानान्यनात्मिकानीति चरति । न ध्यानानि शान्तानीति चरति । न ध्यानान्यशान्तानीति चरति । न ध्यानानि शून्यानीति चरति । न ध्यानान्यशून्यानीति चरति । न ध्यानानि निमित्तानीति चरति । न ध्यानान्यनिमित्तानीति चरति । न ध्यानानि प्रणिहितानीति चरति । न ध्यानान्यप्रणिहितानीति चरति । न ध्यानानि विविक्तानीति चरति । न ध्यानान्यविविक्तानीति चरति ।

नाऽप्रमाणेषु चरति । नाऽप्रमाणानां निमित्ते चरति । नाऽप्रमाणानि नित्यानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति चरति । नाऽप्रमाणानि सुखानीति चरति । नाऽप्रमाणानि दुःखानीति चरति । नाऽप्रमाणानि आत्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनात्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणानि शान्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यशान्तानीति चरति । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति चरति ।

चरति । नाऽप्रमाणान्यशून्यानीति चरति । नाऽप्रमाणानि निमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनिमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणानि प्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यप्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणानि विविक्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यविविक्तानीति चरति ।

नाह्यसमापत्तिषु चरति । नाह्यसमापत्तीनां निमित्ते चरति । नाह्यसमापत्तीर्निमित्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीरनिमित्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीः सुखा इति चरति । नाह्यसमापत्तीर्दुःखा इति चरति । नाह्यसमापत्तीरात्मान इति चरति । नाह्यसमापत्तीरनात्मान इति चरति । नाह्यसमापत्तीः शान्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरशान्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीः शून्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीरशून्या इति चरति । नाह्यसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरनिमित्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीः प्रणिहिता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरप्रणिहिता इति चरति । नाह्यसमापत्तीर्विविक्ता इति चरति । नाह्यसमापत्तीरविविक्ता इति चरति ।

---

* पूर्ववृत्तादिषु क्वचित् द्वितीयान्तता क्वचित् प्रथमान्तता, आदर्श-
पुस्तके वृत्ता मया तु सर्वत्र प्रथमान्ततालिखिता । आह्यसमा-
पत्तीराह्य द्वितीयान्ततैरपेक्षात् लिखितग्रन्थे वृक्षते । अतोमयापि
तथैव लिखितम् ।

न विमोक्षेषु चरति । न विमोक्षाणां निमित्ते* चरति ।
 न विमोक्षाः नित्या इति चरति । न विमोक्षान् अनित्या इति
 चरति । न विमोक्षान् सुखा इति चरति । न विमोक्षान् दुःखा
 इति चरति । न विमोक्षानात्मान इति चरति । न विमोक्षान-
 नात्मान इति चरति । न विमोक्षान् शान्ता इति चरति ।
 न विमोक्षानशान्ता इति चरति । न विमोक्षान् शून्या इति
 चरति । न विमोक्षानशून्या इति चरति । न विमोक्षान् निमित्ता
 इति चरति । न विमोक्षाननिमित्ता इति चरति । न विमोक्षान्
 प्रणिहिता इति चरति । न विमोक्षानप्रणिहितानिति चरति ।
 न विमोक्षान् विविक्ता इति चरति । न विमोक्षानविविक्ता इति
 चरति ।

नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीनां निमित्ते चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नित्या इति
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनित्या इति चरति । नाऽनु-
 पूर्वविहारसमापत्तीः सुखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीर्दुःखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्मान इति
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मान इति चरति ।
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीरशान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्या
 इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरशून्या इति चरति ।
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-

---

* क आदर्शपुस्तके धर्मे इति लिखितम् ।

समापत्तीरभिनिष्ठा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः
प्रणिहिता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरप्रणिहिता
इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्विविक्ता इति चरति ।
नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरविविक्ता इति चरति ।

[illegible]

नाऽभिज्ञासु चरति । नाऽभिज्ञानां निमित्ते चरति । नाऽभिज्ञाः
 नित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 सुखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः दुःखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 आत्मान इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनात्मान इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः शान्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशान्ता इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः शून्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशून्या इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः निमित्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनिमित्ता इति
 चरति । नाऽभिज्ञाः प्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 अप्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः विविक्ता इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः अविविक्ता इति चरति ।

न समाधिषु चरति । न समाधिनां चरति । न समाधीन् नित्या
 इति चरति । न समाधीननित्या इति चरति । न समाधीन् सुखा
 इति चरति । न समाधीन् दुःखा इति चरति । न समाधीनात्मान
 इति चरति । न समाधीननात्मान इति चरति । न समाधीन्
 शान्ता इति चरति । न समाधीनशान्ता इति चरति । न समा-
 धीन् शून्या इति चरति । न समाधीनशून्या इति चरति । न
 समाधीन्निमित्ता इति चरति । न समाधीननिमित्ता इति
 चरति । न समाधीन् प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन-
 प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन् विविक्ता इति चरति ।
 न समाधीनविविक्ता इति चरति ।

न धारणीमुखेषु चरति । न धारणीमुखानां निमित्ते चरति ।
 न धारणीमुखानि नित्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यनित्या-

नौति चरति । न धारणीमुखानि सुखानीति चरति । न धारणीमुखानि दुःखानीति चरति । न धारणीमुखान्यात्तिकानीति चरति । न धारणीमुखान्यनात्तिकानीति चरति । न धारणीमुखानि शान्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति चरति । न धारणीमुखानि शून्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यशून्यानीति चरति । न धारणीमुखानि निमित्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यनिमित्तानीति चरति । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखानि विविक्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यविविक्तानीति चरति ।

न तथागतबलेषु चरति । न तथागतबलानां निमित्ते चरति । न तथागतबलानि नित्यानीति चरति । न तथागतबलान्यनित्यानीति चरति । न तथागतबलानि सुखानीति चरति । न तथागतबलानि दुःखानीति चरति । न तथागतबलान्यात्तिकानीति चरति । न तथागतबलान्यनात्तिकानीति चरति । न तथागतबलानि शान्तानीति चरति । न तथागतबलान्यशान्तानीति चरति । न तथागतबलानि शून्यानीति चरति । न तथागतबलान्यशून्यानीति चरति । न तथागतबलानि निमित्तानीति चरति । न तथागतबलान्यनिमित्तानीति चरति । न तथागतबलानि प्रणिहितानीति चरति । न तथागतबलान्यप्रणिहितानीति चरति । तथागतबलानि विविक्तानीति चरति । न तथागतबलान्यविविक्तानीति चरति ।

न वैशारद्येषु चरति । न वैशारद्यानां निमित्ते चरति ।
 न वैशारद्यानि नित्यानीति चरति । न वैशारद्यान्यनित्यानीति
 चरति । न वैशारद्यानि सुखानीति चरति । न वैशारद्यानि
 दुःखानीति चरति । न वैशारद्यान्यात्मिकानीति चरति । न
 वैशारद्यान्यनात्मिकानीति चरति । न वैशारद्यानि शान्तानीति
 चरति । न वैशारद्यान्यशान्तानीति चरति । न वैशारद्यानि
 शून्यानीति चरति । न वैशारद्यान्यशून्यानीति चरति । न
 वैशारद्यानि निमित्तानीति चरति । न वैशारद्यान्यनिमित्तानीति
 चरति । न वैशारद्यानि प्रणिहितानीति चरति । न वैशारद्यान्य-
 प्रणिहितानीति चरति । न वैशारद्यानि विविक्कानीति चरति ।
 न वैशारद्यान्यविविक्कानीति चरति ।

न प्रतिमस्मिन्नु चरति । न प्रतिमस्मिन्नां निमित्ते चरति ।
 न प्रतिमस्मिदो नित्या इति चरति । न प्रतिमस्मिदोऽनित्या इति
 चरति । न प्रतिमस्मिदः सुखा इति चरति । न प्रतिमस्मिदा
 दुःखा इति चरति । न प्रतिमस्मिदः आत्मान इति चरति । न
 प्रतिमस्मिदोऽनात्मान इति चरति । न प्रतिमस्मिदः शान्ता इति
 चरति । न प्रतिमस्मिदोऽशान्ता इति चरति । न प्रतिमस्मिदः
 शून्या इति चरति । न प्रतिमस्मिदोऽशून्या इति चरति । न
 प्रतिमस्मिदो निमित्ता इति चरति । न प्रतिमस्मिदोऽनिमित्ता
 इति चरति । न प्रतिमस्मिदो प्रणिहिता इति चरति । न प्रति-
 मस्मिदोऽप्रणिहिता इति चरति । न प्रतिमस्मिदो विविक्का इति
 चरति । न प्रतिमस्मिदोऽविविक्का इति चरति ।

न महाकरुणायां चरति । न महाकरुणाया निमित्ते चरति ।
 न महाकरुणा नित्येति चरति । न महाकरुणाऽनित्येति चरति ।
 न महाकरुणा सुखेति चरति । न महाकरुणा दुःखेति चरति ।
 न महाकरुणा आत्मेति चरति । न महाकरुणाऽनात्मेति चरति ।
 न महाकरुणा शान्तेति चरति । न महाकरुणाऽशान्तेति चरति ।
 न महाकरुणा शून्येति चरति । न महाकरुणाऽशून्येति चरति ।
 न महाकरुणा निमित्तेति चरति । न महाकरुणाऽनिमित्तेति चरति ।
 न महाकरुणा प्रणिहितेति चरति । न महाकरुणाऽप्रणिहितेति
 चरति । न महाकरुणा विविकेति चरति । न महाकरुणा-
 ऽविविकेति चरति ।

नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्म्भेषु चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणां
 निमित्ते चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मास्त्रित्या इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माननित्या इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्मान् सुखा इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् दुःखा
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानात्मान इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माननात्मान इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्मान् शान्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानशान्ता
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् शून्या इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानशून्या इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्मास्त्रिमित्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान-
 निमित्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् प्रणिहिता
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानप्रणिहिता इति चरति ।

नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् विविक्ता इति चरति । नाष्टादशा-
वेणिकबुद्धधर्मानविविक्ता इति चरति ।

तत्कस्य हेतोस्तथाह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र या रूपस्य शून्यता न
तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायारूपं नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव
रूपं । रूपमेव शून्यता । या वेदनायाः शून्यता न सा वेदना न
चाऽन्यत्र शून्यताया वेदना नाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । शून्यतैव
वेदना । वेदनैव शून्यता । या संज्ञायाः शून्यता न सा शून्यता ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संज्ञा । नाऽन्यत्र संज्ञायाः शून्यता ।
शून्यतैव संज्ञा । संज्ञैव शून्यता । या संस्काराणां शून्यता न ते
संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता । या विज्ञानस्य
शून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं । नाऽन्यत्र
विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या चक्षुषः शून्यता न तच्चक्षुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुः ।
नाऽन्यत्र चक्षुषः शून्यता । शून्यतैव चक्षुः । चक्षुरेव शून्यता ।
या ओत्रस्य शून्यता न तत् ओत्रं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ओत्रं ।
नाऽन्यत्र ओत्राच्छून्यता । शून्यतैव ओत्रं । ओत्रमेव शून्यता ।
या घ्राणस्य शून्यता न तद्घ्राणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणं ।
नाऽन्यत्र घ्राणाच्छून्यता । शून्यतैव घ्राणं । घ्राणमेव शून्यता । या
जिह्वायाः शून्यता न सा जिह्वा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जिह्वा ।
नाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता । शून्यतैव जिह्वा । जिह्वैव शून्यता ।
या कायस्य शून्यता न स कायः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः कायः ।

नाऽन्यत्र कायाच्छून्यता । शून्यतैव कायः । काय एव शून्यता ।
या मनसः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मनः ।
नाऽन्यत्र मनसः शून्यता । शून्यतैव मनः । मन एव शून्यता ।

या रूपस्य शून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः रूपं ।
नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव रूपं । रूपमेव शून्यता । या शब्दस्य
शून्यता न स शब्दः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शब्दः । नाऽन्यत्र
शब्दाच्छून्यता । शून्यतैव शब्दः । शब्द एव शून्यता । या गन्धस्य
शून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः गन्धः । नाऽन्यत्र
गन्धाच्छून्यता । शून्यतैव गन्धो गन्ध एव शून्यता । या रसस्य
शून्यता न स रसः । न चाऽन्यत्र शून्यताया रसोनाऽन्यत्र
रसाच्छून्यता । शून्यतैव रसोरस एव शून्यता । या स्पर्शस्य शून्यता
न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शो नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।
शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । या धर्माणां शून्यता न ते
धर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्माः । नाऽन्यत्र धर्मभ्यः
शून्यता । शून्यतैव धर्माः । धर्मा एव शून्यता ।

या चक्षुर्धातुशून्यता न स चक्षुर्धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया-
श्चक्षुर्धातुर्नाऽन्यत्र चक्षुर्धातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्धातुश्चक्षुर्धातुरेव
शून्यता । या रूपधातु शून्यता न स रूपधातुः । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः रूपधातुः । नाऽन्यत्र रूपधातोः शून्यता । शून्यतैव
रूपधातुः । रूपधातुरेव शून्यता । या चक्षुर्विज्ञानधातु शून्यता
न स चक्षुर्विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुर्विज्ञानधातुः ।
नाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानधातुः ।

चक्षुर्विज्ञानधातुरेव शून्यता । या ओचधातु शून्यता न म ओच-
धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ओचधातुः । नाऽन्यत्र ओचधातोः
शून्यता । शून्यतैव ओचधातुः । ओचधातुरेव शून्यता । या शब्द-
धातुशून्यता न म शब्दधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शब्दधातुः ।
नाऽन्यत्र शब्दधातोः शून्यता । शून्यतैव शब्दधातुः । शब्दधातुरेव
शून्यता । या ओचविज्ञानधातु शून्यता । न म ओचविज्ञान-
धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ओचविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र
ओचविज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव ओचविज्ञानधातुः ।
ओचविज्ञानधातुरेव शून्यता । या घ्राणधातुशून्यता न म घ्राण-
धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणधातुः । नाऽन्यत्र घ्राणधातोः
शून्यता । शून्यतैव घ्राणधातुः । घ्राणधातुरेव शून्यता । या गन्धधातु
शून्यता न म गन्धधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः गन्धधातुः ।
नाऽन्यत्र गन्धधातोः शून्यता । शून्यतैव गन्धधातुः । गन्धधातुरेव
शून्यता । या घ्राणविज्ञानधातु शून्यता । न म घ्राणविज्ञानधातुः ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र घ्राणविज्ञान-
धातोः शून्यता । शून्यतैव घ्राणविज्ञानधातुः । घ्राणविज्ञानधातुरेव
शून्यता । या जिह्वाधातुशून्यता न म जिह्वाधातुः । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः जिह्वाधातुः । नाऽन्यत्र जिह्वाधातोः शून्यता । शून्यतैव
जिह्वाधातुः । जिह्वाधातुरेव शून्यता । या रसधातु शून्यता । न म
रसधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः रसधातुः । नाऽन्यत्र रसधातोः
शून्यता । शून्यतैव रसधातुः । रसधातुरेव शून्यता । या जिह्वा-
विज्ञानधातुशून्यता न म जिह्वाविज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः

जिज्ञाविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव जिज्ञाविज्ञानधातुः । जिज्ञाविज्ञानधातुरेव शून्यता । या
 कायधातुशून्यता न स कायधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 कायधातुः । नाऽन्यत्र कायधातोः शून्यता । शून्यतैव कायधातुः ।
 कायधातुरेव शून्यता । या स्पर्शधातु शून्यता न स स्पर्शधातुः ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शधातुः । नाऽन्यत्र स्पर्शधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव स्पर्शधातुः । स्पर्शधातुरेव शून्यता ।

या कायविज्ञानधातुशून्यता न स कायविज्ञानधातुः । न
 चाऽन्यत्र शून्यतायाः कायविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र कायविज्ञान-
 धातोः शून्यता । शून्यतैव कायविज्ञानधातुः । कायविज्ञानधातुरेव
 शून्यता । या मनोधातु शून्यता न स मनोधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः मनोधातुः । नाऽन्यत्र मनोधातोः शून्यता । शून्यतैव
 मनोधातुः । मनोधातुरेव शून्यता । या धर्मधातुशून्यता न स
 धर्मधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्मधातुः । नाऽन्यत्र
 धर्मधातोः शून्यता । शून्यतैव धर्मधातुः । धर्मधातुरेव शून्यता ।
 या मनोविज्ञानधातुशून्यता न स मनोविज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः मनोविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र मनोविज्ञानधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव मनोविज्ञानधातुः । मनोविज्ञानधातुरेव शून्यता ।

या पृथिवीधातुशून्यता न स पृथिवीधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः पृथिवीधातुः । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोः शून्यता । शून्यतैव
 पृथिवीधातुः । पृथिवीधातुरेव शून्यता । या ऽभ्यातु शून्यता न
 साऽभ्यातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया ऽभ्यातुः । नाऽन्यत्राऽभ्यातोः

शून्यता । शून्यतैवाऽऽत्मातुः । अत्मातुरेव शून्यता । या तेजोधातु
 शून्यता न म तेजोधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तेजोधातुः ।
 नाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । शून्यतैव तेजोधातुः । तेजोधातुरेव
 शून्यता । या वायुधातुशून्यता न म वायुधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 वायुधातुः । नाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । शून्यतैव वायुधातुः ।
 वायुधातुरेव शून्यता । या आकाशधातु शून्यता न म आकाश-
 धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आकाशधातुः । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातोः
 शून्यता । शून्यतैवाऽऽकाशधातुः । आकाशधातुरेव शून्यता ।

या विज्ञानधातु शून्यता न म विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः विज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव
 विज्ञानधातुः । विज्ञानधातुरेव शून्यता । या ऽविद्याशून्यता न मा
 ऽविद्या । न चाऽन्यत्र शून्यताया अविद्या । नाऽन्यत्राऽविद्यायाः
 शून्यता । शून्यतैवाऽविद्या । अविद्यैव शून्यता । या संस्कारशून्यता
 न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र
 संस्कारेभ्यः शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता ।
 या विज्ञानशून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं ।
 नाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या नामरूपशून्यता न तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 नामरूपं । नाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । शून्यतैव नामरूपं ।
 नामरूपमेव शून्यता । या षडायतनशून्यता न तत्षडायतनं ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः षडायतनं । नाऽन्यत्र षडायतनाच्छून्यता ।
 शून्यतैव षडायतनं । षडायतनमेव शून्यता । या स्पर्श शून्यता न स

स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शः । नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।
 शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । *या वेदना शून्यता न सा
 वेदना । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वेदना । नाऽन्यत्र वेदनायाः
 शून्यता । शून्यतैव वेदना । वेदनैव शून्यता । या तृष्णा शून्यता
 न सा तृष्णा । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तृष्णा । नाऽन्यत्र तृष्णायाः
 शून्यता । शून्यतैव तृष्णा । तृष्णैव शून्यता । या उपादानशून्यता
 न तदुपादानं । न चाऽन्यत्र शून्यताया उपादानं । नाऽन्यत्रो-
 पादानाच्छून्यता । शून्यतैवोपादानं । उपादानमेव शून्यता ।
 या भवशून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः भवः ।
 नाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । शून्यतैव भवः । भव एव शून्यता । या
 जाति शून्यता न सा जातिः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जातिः ।
 नाऽन्यत्र जातेः शून्यता । शून्यतैव जातिः । जातिरेव शून्यता ।
 या जरामरणशून्यता न तज्जरामरणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 जरामरणं । नाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । शून्यतैव जरामरणं ।
 जरामरणमेव शून्यता ।

या दानपारमिता शून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः दानपारमिता । नाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता ।
 शून्यतैव दानपारमिता । दानपारमितैव शून्यता । या ग्रीक्षपार-
 मितायाः शून्यता न सा ग्रीक्षपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 ग्रीक्षपारमिता । नाऽन्यत्र ग्रीक्षपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव

शौलपारमिता । शौलपारमितैव शून्यता । या चान्तिपारमिता शून्यता न सा चान्तिपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः चान्तिपारमिता । नाऽन्यत्र चान्तिपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव चान्तिपारमिता । चान्तिपारमितैव शून्यता । अथ वीर्यपारमिता शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वीर्यपारमिता । नाऽन्यत्र वीर्यपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव वीर्यपारमिता । वीर्यपारमितैव शून्यता । या ध्यानपारमिता शून्यता न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ध्यानपारमिता । नाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव ध्यानपारमिता । ध्यानपारमितैव शून्यता । या प्रज्ञापारमिता शून्यता न सा प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रज्ञापारमिता । नाऽन्यत्र प्रज्ञापारमितायाः शून्यता । शून्यतैव प्रज्ञापारमिता । प्रज्ञापारमितैव शून्यता ।

या अध्यात्मशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मशून्यता । नाऽन्यत्राध्यात्मशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मशून्यता । अध्यात्मशून्यतैव शून्यता । या बहिर्द्विशून्यतायाः शून्यता न सा बहिर्द्विशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः बहिर्द्विशून्यता । नाऽन्यत्र बहिर्द्विशून्यतायाः शून्यता शून्यतैव बहिर्द्विशून्यता । बहिर्द्विशून्यतैव शून्यता । या अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता । नाऽन्यत्राऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यता

अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतैव शून्यता । या शून्यताशून्यतायाः शून्यता
न सा शून्यताशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शून्यताशून्यता ।
नाऽन्यत्र शून्यता शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव शून्यताशून्यता ।
शून्यताशून्यतैव शून्यता । या महाशून्यतायाः शून्यता न सा
महाशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाशून्यता । नाऽन्यत्र
महाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव महाशून्यता । महाशून्यतैव
शून्यता । या परमार्थशून्यतायाः शून्यता न सा परमार्थशून्यता । न
चाऽन्यत्र शून्यतायाः परमार्थशून्यता । नाऽन्यत्र परमार्थशून्यतायाः
शून्यता । शून्यतैव परमार्थशून्यता । परमार्थशून्यतैव शून्यता ।
या संस्कृतशून्यतायाः शून्यता । न सा संस्कृतशून्यता । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः संस्कृतशून्यता । नाऽन्यत्र संस्कृतशून्यतायाः शून्यता ।
शून्यतैव संस्कृतशून्यता । संस्कृतशून्यतैव शून्यता । या असंस्कृत-
शून्यतायाः शून्यता न सा असंस्कृतशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
असंस्कृतशून्यता । नाऽन्यत्राऽसंस्कृतशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवा-
ऽसंस्कृतशून्यता । असंस्कृतशून्यतैव शून्यता । या अत्यन्तशून्यतायाः
शून्यता । न सा अत्यन्तशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः अत्यन्त-
शून्यता । नाऽन्यत्राऽत्यन्तशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽत्यन्तशून्यता ।
अत्यन्तशून्यतैव शून्यता । याऽनवराशून्यतायाः शून्यता । न
साऽनवराशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनवराशून्यता ।
नाऽन्यत्राऽनवराशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनवराशून्यता ।
या ऽनवकारशून्यतायाः शून्यता । न सा ऽनवकार शून्यता । न
चाऽन्यत्र शून्यताया अनवकार शून्यता । नाऽन्यत्राऽनवकार-

शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनवकार शून्यता । अनवकारशून्यतेव
 शून्यता । या प्रकृतिशून्यतायाः शून्यता । न सा प्रकृतिशून्यता ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रकृतिशून्यता । नाऽन्यत्र प्रकृतिशून्यतायाः
 शून्यता । शून्यतेव प्रकृतिशून्यता । प्रकृतिशून्यतैव शून्यता । या
 सर्वधर्मशून्यतायाः शून्यता न सा सर्वधर्मशून्यता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः सर्वधर्मशून्यता । नाऽन्यत्र सर्वधर्मशून्यतायाः शून्यता ।
 शून्यतैव सर्वधर्मशून्यता । सर्वधर्मशून्यतैव शून्यता । या स्खलचण-
 शून्यतायाः शून्यता न सा स्खलचणशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 स्खलचणशून्यता । नाऽन्यत्र स्खलचणशून्यतायाः शून्यता । शून्यतेव
 स्खलचणशून्यता । स्खलचणशून्यतैव शून्यता । या ऽनुपलम्भशून्यतायाः
 शून्यता न सा अनुपलम्भ शून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
 अनुपलम्भशून्यता । नाऽन्यत्राऽनुपलम्भशून्यतायाः शून्यता । शून्य-
 तैवानुपलम्भशून्यता । अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता । या ऽभावशून्य-
 तायाः शून्यता न सा ऽभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
 अभावशून्यता । नाऽन्यत्राऽभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभाव-
 शून्यता । अभावशून्यतेव शून्यता । या स्खभावशून्यतायाः शून्यता
 न सा स्खभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्खभावशून्यता ।
 नाऽन्यत्र स्खभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव स्खभावशून्यता ।
 स्खभावशून्यतैव शून्यता । या ऽभावस्खभावशून्यता न सा ऽभाव-
 स्खभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अभावस्खभावशून्यता ।
 नाऽन्यत्राऽभावस्खभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभावस्खभाव-
 शून्यता । अभावस्खभावशून्यतैव शून्यता ।

या चतुर्णां स्मृत्युपस्थानानां शून्यता न तानि स्मृत्युपस्थानानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्मृत्युपस्थानानि । नाऽन्यत्र स्मृत्युपस्थानेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव स्मृत्युपस्थानानि । स्मृत्युपस्थानान्येव शून्यता ।
या चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानां शून्यता न तानि सम्यक्प्रहाणानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सम्यक्प्रहाणानि । नाऽन्यत्र सम्यक्प्रहाणेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव सम्यक्प्रहाणानि । सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता ।
या चतुर्णामृद्धिपादानां शून्यता न ते ऋद्धिपादाः । न चाऽन्यत्र
शून्यताया ऋद्धिपादाः । नाऽन्यत्र ऋद्धिपादेभ्यः शून्यता । शून्यतैव
ऋद्धिपादाः । ऋद्धिपादा एव शून्यता । या पञ्चानामिन्द्रियाणां
शून्यता । न तानौन्द्रियाणि । न चाऽन्यत्र शून्यताया इन्द्रियाणि ।
नाऽन्यत्रेन्द्रियेभ्यः शून्यता । शून्यतैवेन्द्रियाणि । इन्द्रियान्येव शून्यता ।
या पञ्चानां बलानां शून्यता न तानि बलानि । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः बलानि । नाऽन्यत्र बलेभ्यः शून्यता । शून्यतैव बलानि ।
बलान्येव शून्यता । या सप्तानां बोध्यङ्गानां शून्यता । न तानि
बोध्यङ्गानि । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः बोध्यङ्गानि । नाऽन्यत्र
बोध्यङ्गेभ्यः शून्यता । शून्यतैव बोध्यङ्गानि । बोध्यङ्गान्येव शून्यता ।
या आर्याष्टाङ्गमार्गस्य शून्यता न स आर्याष्टाङ्गमार्गः । न
चाऽन्यत्र शून्यताया आर्याष्टाङ्गमार्गः । नाऽन्यत्राऽर्याष्टाङ्गमार्गा-
न्शून्यता । शून्यतैवाऽर्याष्टाङ्गमार्गः । आर्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता ।
या चतुर्णामार्यसत्यानां शून्यता । न तन्यार्यसत्यानि । न चाऽन्यत्र
शून्यताया आर्यसत्यानि । नाऽन्यत्रार्यसत्येभ्य एव शून्यता । शून्य-
तैवार्यसत्यानि । आर्यसत्यान्येव शून्यता । या चतुर्णां ध्यानानां

शून्यता न तानि ध्यानानि । न चाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता ।
 नाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता । शून्यतैव ध्यानानि । ध्यानान्येव
 शून्यता । या चतुर्णामप्रमाणानां शून्यता न तान्यप्रमाणानि ।
 न चाऽन्यत्र शून्यताया अप्रमाणानि । नाऽन्यत्राऽप्रमाणेभ्यः शून्यता ।
 शून्यतैवाऽप्रमाणानि । अप्रमाणान्येव शून्यता । या चतसृणामारूप-
 समापत्तीनां शून्यता न ता आरूप्यसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र
 शून्यताया आरूप्यसमापत्तयः । नाऽन्यत्राऽरूप्यसमापत्तिभ्यः शून्यता ।
 शून्यतैवाऽरूप्यसमापत्तयः । आरूप्यसमापत्तय एव शून्यता । या
 अष्टानां विमोक्षाणां शून्यता । न ते विमोक्षाः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 विमोक्षाः । नाऽन्यत्र विमोक्षेभ्यः शून्यता । शून्यतैव विमोक्षाः ।
 विमोक्षाएव शून्यता । या न वानुपूर्वविहारसमापत्तीनां शून्यता न ता
 अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनुपूर्वविहार-
 समापत्तयः । नाऽन्यत्रानुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता । शून्यतै-
 वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । अनुपूर्वविहारसमापत्तय एव शून्यता ।

या शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां शून्यता । न
 तानि शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नाऽन्यत्र
 शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता । शून्यतैव शून्यता
 निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । शून्यता निमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षमुखान्येव शून्यता । या पञ्चानामभिज्ञानां शून्यता न ता
 अभिज्ञाः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अभिज्ञाः । नाऽन्यत्राभिज्ञाभ्यः
 शून्यता । शून्यतैवाभिज्ञाः । अभिज्ञा एव शून्यता । या समाधीनां

शून्यता न ते समाधयः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः समाधयः ।
 नाऽन्यत्र समाधिभ्यः शून्यता । शून्यतैव समाधयः । समाधय एव
 शून्यता । या धारणीमुखानां शून्यता न तानि धारणीमुखानि ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धारणीमुखानि । नाऽन्यत्र धारणीमुखेभ्यः
 शून्यता । शून्यतैव धारणीमुखानि । धारणीमुखान्येव शून्यता ।
 या दशानां तथागतबलानां शून्यता न तानि तथागतबलानि ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः तथागतबलानि । नाऽन्यत्र तथागतबलेभ्यः
 शून्यता । शून्यतैव तथागतबलानि । तथागतबलान्येव शून्यता । या
 चतुर्णां वैशारद्यानां शून्यता न तानि वैशारद्यानि । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः वैशारद्यानि । नाऽन्यत्र वैशारद्येभ्यः शून्यता । शून्यतैव
 वैशारद्यानि । वैशारद्यान्येव शून्यता । या चतसृणां प्रतिमस्मिदां
 शून्यता न ताः प्रतिमस्मिदः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रतिमस्मिदः ।
 नाऽन्यत्र प्रतिमस्मिदः शून्यता । शून्यतैव प्रतिमस्मिदः । प्रतिमस्मिद
 एव शून्यता । या महामैत्र्याः शून्यता न सा महामैत्रौ । न
 चाऽन्यत्र शून्यतायाः महामैत्रौ । नाऽन्यत्र महामैत्र्याः शून्यता ।
 शून्यतैव महामैत्रौ । महामैत्र्येव शून्यता । या महाकरुणायाः
 शून्यता न सा महाकरुणा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाकरुणा ।
 नाऽन्यत्र महाकरुणायाः शून्यता । शून्यतैव महाकरुणा । महाकरुणैव
 शून्यता । या ऽष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां शून्यता । न ते
 आवेणिकबुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आवेणिकबुद्धधर्माः ।
 नाऽन्यत्रावेणिकबुद्धधर्मैभ्यः शून्यता । शून्यतैवावेणिकबुद्धधर्माः ।
 आवेणिकबुद्धधर्मा एव शून्यता ।

या सर्वज्ञतायाः शून्यता न सा सर्वज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सर्वज्ञता । नाऽन्यत्र सर्वज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव सर्वज्ञता । सर्वज्ञतैव शून्यता । या मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता न सा मार्गाकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मार्गाकारज्ञता । नाऽन्यत्र मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव मार्गाकारज्ञता । मार्गाकारज्ञतैव शून्यता । या सर्वाकारज्ञतायाः शून्यता । न सा सर्वाकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सर्वाकारज्ञता । नाऽन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव सर्वाकारज्ञता । सर्वाकारज्ञतैव शून्यता ।

एवं ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलो वेदितव्यः । एवं खल्वायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् भव्योऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्बोद्धुं । स खलु पुनर्बोधिमतत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति । चरामीति न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीति नोपैति । शारदतीपुत्र आह । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चरामीति नोपैति न चरामीति नोपैति । चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येवमपि नोपैति । सुभूतिराह । तथाह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र प्रज्ञापारमितायां स्वभावो नोपलभ्यते । तत्कस्यहेतोस्तथाह्यभावस्वभावाप्रज्ञापारमिता । अनेनायुष्मच्छारदतीपुत्र पथ्यायेण बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति ।

चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येव-
मपि नोपैति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेन सर्व्वधर्म्मा अभवस्त्रभावा
इत्यनुगता अनुपात्ताः । स चेदेवं प्रज्ञापारमितायां चरतो
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तं नात्रलीयते । न संलीयते नोत्तस्यति
न संवस्यति । न संवासमापद्यते । वेदितव्यमायुष्मञ्छारदतीपुत्रा-
सम्प्रीभवत्ययं बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञताया इति ।

सापि खलु सर्वाकारज्ञता अद्वया अद्वैघीकारा सर्व्वधर्म्माभाव-
स्त्रभावतामुपादाय । अयं सर्व्वधर्म्मानुत्पादोनाम समाधिर्व्वोधि-
सत्त्वानां महासत्त्वानां विपुलः पुरस्कृतोऽप्रमाणनियतः असंहार्य्यः
सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । अनेन समाधिनाविहरन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोत्यते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभुते अनेनैव समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अथान्यैरपि समाधिभिः । सुभूतिराह अन्यैरप्यायुष्मञ्छारदतीपुत्र
समाधिभिर्व्विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । आह कतमैः पुनरायुष्मन् सुभूतेऽन्यैः
समाधिभिर्व्विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । सुभूतिराह । अस्ति शूरङ्गमोनाम समाधि-
र्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सिंहविक्रीडितोनाम समाधिर्धेन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते । अस्ति सुचन्द्रोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति चन्द्रध्वजकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व-
 धर्माद्गतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्ममुद्रोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विज्ञोक्तिमुद्रोनाम समाधिर्येन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति धर्मधातुनियतोनाम समाधिर्येन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिर्येन
 समाधिनाविहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वज्रोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्मप्रवेशमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति रश्मिप्रमुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति वल्लव्युहोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सङ्घ-
 द्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति निवृत्तिविज्ञ-

प्रवेष्टोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यधिवचन संप्रवेशो-
 नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनु-
 त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति दिग्विलोकितोनाम समा-
 धिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याधारमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बु-
 ध्यते । अस्त्यमंप्रमोषोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 सर्वधर्मसमवसरणमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्या-
 कागत्स्फुरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वज्रमण्डलोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति ध्वजायकेयूरोनाम समाधिर्येन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यौम्भकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति श्रोतोऽनुगतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति *सिंहविक्रीडितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-

* क, ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
अश्वस्तोनाम समाधिर्धेनू समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वैरोचनोनाम
समाधिर्धेनू समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यनेषोनाम समाधिर्धेनू समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्यनिकेतस्थितोनाम समाधिर्धेनू समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति निखिल्लोनाम समाधिर्धेनू समाधिना विहरन् बोधिमत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विमल-
प्रदीपोनाम समाधिर्धेनू समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यन्नतप्रभोनाम
समाधिर्धेनू समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति प्रभाकरोनाम समाधिर्धेनू समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिम-
भिसम्बुध्यते । अस्ति समन्तावभासोनाम समाधिर्धेनू समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति शुद्धावभासोनाम समाधिर्धेनू समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अक्षि रतिकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
सत्त्वोमहापत्नः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्पुण्योधिमभिसम्नुष्यते । अक्षि
विद्युत्प्रदीपोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहा-

सत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्य ज्ञाना-
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्य ज्ञाना-समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति तेजोरतीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति ज्ञापगतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्य निष्कानां समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
विवर्णानां समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति सूर्यप्रदीपानां समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
चन्द्रविमलानां समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति प्रज्ञाप्रदीपानां
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति शुद्धप्रतिभासानां समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यालोकेनां समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बु-
ध्यते । अस्ति काराकारानां समाधिर्येन समाधिना विहरन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति ज्ञानकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वज्रोपमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
चित्तस्थितिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समन्ताक्षोकोनाम
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति रत्नकोटिर्नाम समाधिर्येन समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वरधर्मसुद्धोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति स्रग्धर्मसमतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति रतिजहोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
धर्मोद्गतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विकिरणोनाम
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वधर्म्मपदप्रभेदोनाम समा-
धिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समाचारावकारोनाम समाधि-
र्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यचरागतोनाम समाधिर्धेन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते ।

अस्यावरणक्षेदोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्यविकारोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यप्रकारोनाम
समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति नामनियतप्रवेशोनाम समाधि-
र्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यनिकेतनारौनाम समाधिर्धेन समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति तिमिरापगतोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति चारित्र्यवतीनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यसङ्को-
नाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनु-
त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विषयतीर्णोनाम समा-

धिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वगुणसङ्गथोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति स्थितनिश्चितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति शुभपुष्पितशुद्धिनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति बोध्यङ्गवतीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यनन्तप्रभोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यसमसमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्मातिक्रमणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति परिच्छेदकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति विमतिविकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति निरधिष्ठानोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्तेक-
बुद्धोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः

क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्याकारोऽभिनिर्हारो-
नामसमाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्र-
मनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्याकारोनाम समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्याकारानवकारोनाम समाधिर्येन समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति नैवेधिकसर्व्वभवतलापगतोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वसङ्केतव्रुतप्रवेगोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति गिरिघोषाक्षरविमुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति ज्वलनोत्कोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति स्रक्षणपरिशोधनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्यानावलज्जान्तिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सर्वाकारवरोपेतनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सर्व्वसुखदुःखनिर्भगन्दीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्त्यक्षयकरण्डोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 धारणौमतिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सम्यक्-
 त्वमिथ्यात्वसर्व्वसंग्रहणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति सर्व्वरोधनिरोधसंग्रहणोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिस-
 सम्बुध्यते । अस्त्यनुरोधाप्रतिरोधोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति विमलप्रभासोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति शारवतीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 विद्युत्प्रभोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति महाबूहोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वलोकप्रभाकरोनाम समाधि-
 र्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समाधिममतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्त्यरजोविरजोर्नययुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यरणसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यरणमरणसर्वसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यनिलभनिक्केतनिरतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति तथता स्थितनिश्चितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति कायकलिसंप्रमथनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वारकलिविध्वंसनगगणकल्पोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याकाशाऽपङ्गविमुक्तिनिरूपधिगोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति इमे आयुष्मञ्छारदत्तौपवसमाधयो बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां ये समाधिभिर्विहरन्तो बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

अथ बुद्धानुभावेनायुष्मान् सुभूतिः पुनरप्येवमाह । व्याकृतो-
 वतारमायुष्माञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तैः पौर्व्वकैस्तथागतै-
 रर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । येऽपि तत्र तर्हि
 दशषु दिक्षु गङ्गानदीवान्त्रकोपमेषु लोकधातुषु तथागताः सम्यक्-
 सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति । तेऽपि तथागताः सम्यक्सम्बु-
 द्धास्तं बोधिसत्त्वं व्याकुर्व्वन्ति य एभिः समाधिभिर्व्विहरति । समाधि-
 मपि न समनुपश्यति । नापि तेन समाधिनामप्यते । अहं समा-
 हित इति अहं समापस्य इत्यहं समापय इत्यहं समापन्नवानिति ।
 सर्व्वत्र ते तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य विकल्पा न संविद्यन्ते न
 प्रवर्त्तन्ते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूतेऽत्र समाधिषु स्थितो
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो व्याक्रियते तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः ।
 सुभूतिराह । नोहीदमायुष्माञ्कारदतीपुत्र, तत्कस्य हेतोर्नष्टायु-
 ष्माञ्कारदतीपुत्राऽन्याप्रज्ञापारमिताऽन्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वः ।
 प्रज्ञापारमितैव समाधिसमाधिरेव बोधिसत्त्वः, बोधिसत्त्व एव
 समाधिः । आह आयुष्मन् सुभूते नान्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वो
 नान्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः समाधिः । समाधिरेव बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्व
 एव समाधिः सर्व्वधर्मममतामुपादाय । तत् किं पुनः शक्यं समाधि
 दर्शयितुं । सुभूतिराह । नोहीदमायुष्माञ्कारदतीपुत्र । आह किं
 पुनरायुष्मन् सुभूते सकुलपुत्रस्तं समाधिं संजानाति । सुभूतिराह ।
 न संजानात्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र । आह । तत्कथं न संजानाति ।
 सुभूतिराह । यथा न कल्पयति । आह । कस्मादायुष्मन् सुभूते

न विजानाति न संजानाति । सुभूतिराह । अविद्यमानत्वात्तस्य
समाधेस्तस्य बोधिसत्त्वस्य । न विजानाति न संजानाति ।

अथ भगवानायुष्मते सुभूतये साधुकारमदान् । साधु साधु
सुभूते । सुभाषितैषा वाक् । यथापि ते मया विहारिणां श्रावका-
नामश्रुतायां निर्दिष्टस्यायमुपदेशः । एवञ्च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । ध्यानपारमितायां शिचित्वं । वीर्य-
पारमितायां शिचित्वं । चान्तिपारमितायां शिचित्वं । शील-
पारमितायां शिचित्वं । दानपारमितायां शिचित्वं । स्मृत्युप-
स्थानेषु शिचित्वं । सम्यक्प्रहाणेषु शिचित्वं । श्रद्धिपादेषु शिचि-
त्वं । इन्द्रियेषु शिचित्वं । बलेषु शिचित्वं । बोध्यङ्गेषु शिचि-
त्वं । आर्याष्टाङ्गमार्गे शिचित्वं । आर्यसत्येषु शिचित्वं । ध्यानेषु
शिचित्वं । अप्रमाणेषु शिचित्वं । आरूप्यसमापत्तिषु शिचित्वं ।
विमोक्षेषु शिचित्वं । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचित्वं ।
शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु शिचित्वं । अभिज्ञासु
शिचित्वं । समाधिषु शिचित्वं । धारणीमुखेषु शिचित्वं ।
तथागतबलेषु शिचित्वं । वैशारद्येषु शिचित्वं । प्रतिमन्त्रितु
शिचित्वं । महामैत्र्यां शिचित्वं । महाकरुणायां शिचित्वं ।
आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचित्वं ।

अथायुष्माङ्कारदत्तौपुत्रो भगवन्तमेतद्वोचत् । एवं शिचिमानो
भगवन् बोधिसत्त्वेमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचित्तेऽनुपलम्भ-
योगेन । ध्यानपारमितायां शिचित्तेऽनुपलम्भयोगेन । वीर्यपार-
मितायां शिचित्तेऽनुपलम्भयोगेन । चान्तिपारमितायां शिचित्तेऽनुप-

लभयोगेन । शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपार-
मितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । स्मृत्युपस्थानेषु शिचतेऽनुपलभ-
योगेन । सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । षट्द्विपादेषु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । बलेषु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । बोध्यङ्गेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्या-
ष्टाङ्गमार्गे शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्यसत्येषु शिचतेऽनुपलभ-
योगेन । ध्यानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अनुपूर्व-
विहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोचमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अभिज्ञासु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । तथागतबलेषु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । प्रति-
सम्बित्सु शिचतेऽनुपलभयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
महाकरुणायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचते-
ऽनुपलभयोगेन ।

भगवानाह । एवं शिचमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । वीर्यपारमितायां शिच-
तेऽनुपलभयोगेन । क्षान्तिपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपारमितायां
शिचतेऽनुपलभयोगेन । स्मृत्युपस्थानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । षट्द्विपादेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । बलेषु शिचतेऽनुप-

लभयोगेन । बोध्यङ्गेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्याष्टाङ्गमार्गे
शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्यसत्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
धानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । विमोक्षेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
अभिज्ञासु शिचतेऽनुपलभयोगेन । समाधिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । तथागतबलेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । प्रतिसम्बित्सु
शिचतेऽनुपलभयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलभयोगेन । महा-
करुणायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचतेऽनुप-
लभयोगेन ।

शारदतीपुत्र आह । किमिति भगवन्नोपलभते । भगवानाह ।
आत्मानं शारदतीपुत्र नोपलभते । जीवं नोपलभते । जन्तुं नोप-
लभते । पौषं नोपलभते । पुरुषं नोपलभते । पुङ्गवं नोपलभते ।
मनुजं नोपलभते । मानवं नोपलभते । कारकं नोपलभते । जानकं
नोपलभते । पश्यकं नोपलभते । अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

रूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संज्ञां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । संस्कारान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं
नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । चक्षुर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-
तामुपादाय । श्रोत्रं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । घ्राणं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जिह्वां नोपलभतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । कायं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
मनो नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूपं नोपलभतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । शब्दं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
गन्धं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रसं नोपलभतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
धर्माद्यनोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

चक्षुर्धातुं रूपधातुं चक्षुर्विज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । श्रोत्रधातुं शब्दधातुं श्रोत्रविज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । घ्राणधातुं गन्धधातुं घ्राणविज्ञानधातुं
नोपलभते । जिह्वाधातुं रसधातुं जिह्वाविज्ञानधातुं नोपलभते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातुं स्पर्शधातुं कायविज्ञानधातुं
नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मनोधातुं धर्मधातुं मनो-
विज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पृथिवीधातु-
मन्त्रातुं तेजोधातुं वायुधातुमाकाशधातुं विज्ञानधातुं नोपलभते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अविद्यां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संस्काराद्यनोप-
लभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-
तामुपादाय । नामरूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
षडायतनं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । दृष्ट्यां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । लोपादानं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । भवं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जातिः नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जरामरणं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दुःखं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

समुदयं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । निरोधं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूप्यधातुमारूप्यधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमितां शीलपारमितां चान्तिपारमितां वीर्यपारमितां ध्यानपारमितां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

स्मृत्युपस्थानानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्प्रज्ञाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । च्छुद्धिपादाप्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि बलानि बोध्यङ्गानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्यसत्यानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि चाप्रमाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आरूप्यसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विमोक्षाप्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनुपूर्वविशारदसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रस्थितविमोक्षसुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिज्ञानोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । समाधीप्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धारणीसुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

मुपादाय । तथागतबलानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 वैशारद्यानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतिमम्बिदा
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महामेची नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । महाकरुणां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । आवेणिकबुद्धधर्मानोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्रोत
 आपत्तिफलं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सहदागामिफलं
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिफलं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हत्त्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । प्रत्येकबुद्धत्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बोधिसत्त्वं
 नोपलपतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बोधिं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । बुद्धं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

आह । किमिति भगवन् विशुद्धिता । भगवानाह । अनु-
 त्पादः । अनिरोधः । असंक्षेपः । अव्यवदानमप्रादुर्भावोऽनुपलम्भो-
 ऽनभिसंस्कारः सर्वधर्माणामेषामाविशुद्धिरित्युच्यते । एवं हि
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो न कश्चिद्धर्मं शिचते । तत्कस्य-
 हेतोर्नते शारदतीपुत्रधर्मास्तथासंविद्यन्ते यथा बालपृग्जना अभि-
 निविष्टाः ।

आह । कथं भगवन्नेते धर्माः संविद्यन्ते । भगवानाह । यथा न
 संविद्यन्ते तथा विद्यन्ते । एव समिद्यमाना तेनोच्यते अविद्येति ।

आह । कस्मात् पुनर्भगवन्संविद्यमाना उच्यतेऽविद्येति ।
 भगवानाह । रूपं न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्दृशून्य-
 तामुपादाय । अध्यात्मबहिर्दृशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपा-

दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपा-
दाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्व-
धर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

वेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

संज्ञा शारदतीपुत्र न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्धा-
शून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यता-
मुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपा-
दाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्य-
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

संस्काराः शारदतीपुत्र न संविद्यन्तेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपा-
दाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनव-
रागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय
अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-
तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । मद्वाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुः शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
“एवं ओचं घ्राणं जिह्वा काय मनो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपा-

---

* आदर्शपुस्तके यथा दृष्टं तथा लिखितं । वस्तुतः श्रोत्रघ्राणादीन्
प्रत्येकमध्यात्मशून्यतामुपादायेत्यादि लिखितमुचितं प्रतिभाति पूर्वा-
परयोक्तयैव लिखनादिति ।

दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

रूपं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । एवं
शब्दोगन्धोरमः स्पर्शाधर्मा न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुर्विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
एवं औचविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-
विज्ञानं न संविद्यते ऽध्याशून्यतामुपादाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय ।
अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-

मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुः संस्पर्शः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

एवं शारदतीपुत्र ओत्तमसंस्पर्शोप्राणमसंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शः काय-
संस्पर्शः मनः संस्पर्शो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्वि-
शून्यतामुपादायः । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-
मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादायः । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

ચતુઃ સંસ્પર્શપ્રત્યયવેદના શારદ્વતીપુત્ર ન સંવિધતે ડધ્યાત્મ-
શૂન્યતામુપાદાય । બહિર્દ્વિશૂન્યતામુપાદાય । અધ્યાત્મબહિર્દ્વિશૂન્યતા-
મુપાદાય । શૂન્યતાશૂન્યતામુપાદાય । મહાશૂન્યતામુપાદાય । પરમાર્થ-
શૂન્યતામુપાદાય । સંસ્કૃતશૂન્યતામુપાદાય । અસંસ્કૃતશૂન્યતામુપાદાય ।
અત્યન્તશૂન્યતામુપાદાય । અનવરાગશૂન્યતામુપાદાય । અનવકાર-
શૂન્યતામુપાદાય । પ્રકૃતિશૂન્યતામુપાદાય । સર્વધર્મશૂન્યતામુપાદાય ।
સ્વલક્ષણશૂન્યતામુપાદાય । અનુપલભશૂન્યતામુપાદાય । અભાવશૂન્યતા-
મુપાદાય । સ્વભાવશૂન્યતામુપાદાય । અભાવસ્વભાવશૂન્યતામુપાદાય ।

ઓચસંસ્પર્શપ્રત્યયવેદના શારદ્વતીપુત્ર ન સંવિધતે ડધ્યાત્મશૂન્યતા-
મુપાદાય । બહિર્દ્વિશૂન્યતામુપાદાય । અધ્યાત્મબહિર્દ્વિશૂન્યતામુપા-
દાય । શૂન્યતાશૂન્યતામુપાદાય । મહાશૂન્યતામુપાદાય । પરમાર્થ-
શૂન્યતામુપાદાય । સંસ્કૃતશૂન્યતામુપાદાય । અસંસ્કૃતશૂન્યતામુપાદાય ।
અત્યન્તશૂન્યતામુપાદાય । અનવરાગશૂન્યતામુપાદાય । અનવકાર-
શૂન્યતામુપાદાય । પ્રકૃતિશૂન્યતામુપાદાય । સર્વધર્મશૂન્યતામુપાદાય ।
સ્વલક્ષણશૂન્યતામુપાદાય । અનુપલભશૂન્યતામુપાદાય । અભાવ-
શૂન્યતામુપાદાય । સ્વભાવશૂન્યતામુપાદાય । અભાવસ્વભાવશૂન્યતા-
મુપાદાય ।

પ્રાણસંસ્પર્શપ્રત્યયવેદના શારદ્વતીપુત્ર ન સંવિધતે ડધ્યાત્મશૂન્યતા-
મુપાદાય । બહિર્દ્વિશૂન્યતામુપાદાય । અધ્યાત્મબહિર્દ્વિશૂન્યતામુપા-
દાય । શૂન્યતાશૂન્યતામુપાદાય । મહાશૂન્યતામુપાદાય । પરમાર્થ-
શૂન્યતામુપાદાય । સંસ્કૃતશૂન્યતામુપાદાય । અસંસ્કૃતશૂન્યતામુપાદાય ।
અનવરાગશૂન્યતામુપાદાય । અનવકારશૂન્યતામુપાદાય । પ્રકૃતિ-

शून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वस्वच्छाशून्यता-
मुपादाय । अनुपलक्षशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वि-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपा-
दाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृत-
शून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
मुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वस्वच्छाशून्यतामुपादाय । अनुपलक्षशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपा-
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपा-
दाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वस्वच्छा-
शून्यतामुपादाय । अनुपलक्षशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपा-
दाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वि-

शून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यता-
मुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपा-
दाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्व-
धर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुः शारदतौपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अध्यातुः शारदतौपुच न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तेजोधातुः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यता
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनङ्कारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलजणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

वायुधातुः शाददतौपुत्र न मंविद्यते ऽथात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अथात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रज्ञतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

आकाशधातुः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्मलक्षणशून्यता-

षडायतनं शारदतीपुत्रं न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-

मुपादाय । अनवरापशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

स्पर्शः शरदतौपत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्वारशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वारशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

वेदना शारद्वतौपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महेशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खल्लक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

हृणा शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यता-

भवः शारदतौपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलबणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

जरामरणं शारदतोपुत्र न मंविधते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वभक्षशून्यतामुपादाय । सर्वभक्षशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रीलपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

ज्ञान्तिपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

बोध्यपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलब्धशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

प्रज्ञापारमिता शारदतीपुत्र न भविष्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अमवराणशून्यतामुपादाय । अमवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।

खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

स्यत्पस्यानानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपा-
दाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

सम्यक्प्रमाणानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
मुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अद्विपादाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-

ध्यानानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खल्वणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अप्रमाणानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

आरूप्यममापत्तयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्माशून्यतामुपा-

दाय । खल्लक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

अष्टौ विमोक्षाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
खल्लक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादायः । अध्यात्मबहिर्द्वी-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादायः । खल्लक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शारदतीपुत्र न संवि-

द्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-
बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराग-
शून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्तलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुप-
लम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपा-
दाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अभिज्ञाः शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्तलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

समाधयः शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्तलक्षणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

धारणीमुखानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्माशून्यता-
मुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

तथागतबलानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता-
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मा-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चत्वारिवैशारद्यानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता-

मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतस्रः प्रतिमस्त्रिदः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यता-
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

महामैत्री शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

महाकरुणा शारदतौपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्माशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अष्टांशत्रेणिकाबुद्धधर्माः शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मा-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्र बालपृथग्जना अभिनिवेशेन दृष्णामभिमिविष्टाः । तेर-
विद्याकल्पिता । अविद्याऽभिमिविष्टोभयोदत्तरयोः सक्ताः । यदुतो-
द्देशा तयोस्तेन जानन्ति न पश्यन्ति । ये धर्मा न संविद्यन्ते

तान् कल्पयित्वानामरूपेऽभिनिविष्टाः । दानपारमितायामभि-
निविष्टाः । शीलपारमितायामभिनिविष्टाः । चान्तिपारमिताया-
मभिनिविष्टाः । वीर्यपारमितायामभिनिविष्टाः । ध्यानपार-
मितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापारमितायामभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्द्धाशून्यतायामभि-
निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यताशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । संस्कृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंस्कृत-
शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनव-
राधशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्माशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
स्वप्नक्षणशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपलम्भशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावशून्यतायामभिनिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावस्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

स्त्युपस्थानेष्वभिनिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिनिविष्टाः ।
चद्विपादेष्वभिनिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिनिविष्टाः । बलेष्वभि-
निविष्टाः । बोध्यज्ञेष्वभिनिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेऽभिनिविष्टाः ।
आर्यसत्येष्वभिनिविष्टाः । ध्यानेष्वभिनिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभि-
निविष्टाः । आरूप्यसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । विमोक्षेष्वभिनिविष्टाः ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षमुखेष्वभिनिविष्टाः । अभिज्ञानेष्वभिनिविष्टाः । समा-
धिष्वभिनिविष्टाः । धारणोमुखेष्वभिनिविष्टाः । तथागतबलेष्वभि-

निविष्टाः । वैशारद्येष्वभिनिविष्टाः । प्रतिसम्बन्धविनिविष्टाः ।
महामैत्र्यामभिनिविष्टाः । महाकरुणायामभिनिविष्टाः । श्रवणैक-
बुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।

तेऽभिनिविष्टा एवं सन्तः अविद्यमानान् धर्मान् कल्पयन्ति ।
ते न जानन्ति न पश्यन्ति । किं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । वेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
संज्ञां न जानन्ति न पश्यन्ति । संस्कारास्त्रजानन्ति न पश्यन्ति ।
विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । चक्षुर्न जानन्ति न पश्यन्ति ।
श्रोत्रं न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
जिह्वां न जानन्ति न पश्यन्ति । कायं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनो न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । शब्दं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
गन्धं न जानन्ति न पश्यन्ति । रसं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
स्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । धर्मास्त्रजानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुर्विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रविज्ञानं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वाविज्ञानं
न जानन्ति न पश्यन्ति । कायविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनोविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुः संस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रसंस्पर्शं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शं न
जानन्ति न पश्यन्ति । कायसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनःसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न
जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न
पश्यन्ति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

दानपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । शीलपारमितां न
जानन्ति न पश्यन्ति । क्षान्तिपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
वीर्यपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानपारमितां न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रज्ञापारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

अधात्मशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । बहिर्द्वारशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अध्यात्मबहिर्द्वारशून्यतां न जानन्ति न
पश्यन्ति । शून्यताशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । महाशून्यतां
न जानन्ति न पश्यन्ति । परमार्थशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
संस्कृतशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । असंस्कृतशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अत्यन्तशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अमवरायशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । अनवकारशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रकृतिशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
सर्वधर्मशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । स्वलक्षणशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अनुपलम्भशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अभावशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । स्वभावशून्यतां न जानन्ति
न पश्यन्ति । अभावस्वभावशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

स्मृत्युपस्थानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । सम्यक्प्रमाणानि न

जानन्ति न पश्यन्ति । अद्विपादान् न जानन्ति न पश्यन्ति ।
 पञ्चेन्द्रियाणि न जानन्ति न पश्यन्ति । पञ्चबलानि न जानन्ति
 न पश्यन्ति । सप्तबोधज्ञानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्याष्टाङ्ग-
 मार्गं न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्यसत्यानि न जानन्ति न
 पश्यन्ति । ध्यानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अप्रमाणानि न
 जानन्ति न पश्यन्ति । आरूप्यसमापत्तीर्न जानन्ति न पश्यन्ति ।
 अष्टौविमोक्षाज्ञानानि न पश्यन्ति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्न-
 जानन्ति न पश्यन्ति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न
 जानन्ति न पश्यन्ति । अभिज्ञा न जानन्ति न पश्यन्ति । समा-
 धोऽज्ञानानि न पश्यन्ति । धारणीमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति ।
 तथागतबलानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चत्वारिंशद्विहारानि न
 जानन्ति न पश्यन्ति । चतस्रः प्रतिषमिदो न जानन्ति न पश्यन्ति ।
 महासैत्री न जानन्ति न पश्यन्ति । महाकरुणां न जानन्ति न
 पश्यन्ति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्माज्ञानानि न पश्यन्ति ।

ते बाला इति संख्यां गच्छन्ति । ते न निर्यान्ति । कुतो न
 निर्यान्ति । कामधातोर्न निर्यान्ति । रूपधातोर्न निर्यान्ति । आरूप्य-
 धातोर्न निर्यान्ति । आवकधातोर्न निर्यान्ति । प्रत्येकबुद्धभूमेर्न
 निर्यान्ति ।

ते न अद्ध्यति । किमिति न अद्ध्यति । रूपं रूपेण शून्यमिति
 न अद्ध्यति । वेदनावेदनया शून्येति न अद्ध्यति । संज्ञासंज्ञया-
 शून्येति न अद्ध्यति । संस्काराः संस्कारैः शून्या इति न अद्ध्यति ।
 विज्ञानं विज्ञानेन शून्यमिति न अद्ध्यति ।

चक्षुश्चक्षुषा शून्यमिति न अद्ध्यति । एवं श्रोत्रेण शून्यमिति न अद्ध्यति । घ्राणं घ्राणेन शून्यमिति न अद्ध्यति । जिह्वा-
जिह्वया शून्येति न अद्ध्यति । कायः कायेन शून्य इति न
अद्ध्यति । मनो मनसा शून्यमिति न अद्ध्यति । रूपं रूपेण
शून्यमिति न अद्ध्यति । शब्दः शब्देन शून्य इति न अद्ध्यति ।
गन्धो गन्धेन शून्य इति न अद्ध्यति । रसो रसेन शून्य इति न
अद्ध्यति । स्पर्शः स्पर्शेन शून्य इति न अद्ध्यति । धर्माः धर्मैः
शून्या इति न अद्ध्यति । चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यमिति
न अद्ध्यति । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानेन शून्यमिति न अद्ध्यति ।
घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यमिति न अद्ध्यति । जिह्वाविज्ञानं
जिह्वाविज्ञानेन शून्यमिति न अद्ध्यति । कायविज्ञानं काय-
विज्ञानेन शून्यमिति न अद्ध्यति । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन
शून्यमिति न अद्ध्यति ।

चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्ध्यति । श्रोत्रसंस्पर्शः
श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्ध्यति । घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन
शून्य इति न अद्ध्यति । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्य इति
न अद्ध्यति । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्ध्यति ।
मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्ध्यति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या इति न
अद्ध्यति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति
न अद्ध्यति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया
शून्येति न अद्ध्यति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनया शून्येति न अद्धति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्धति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्धति ।

दानपारमिता दानपारमिताया शून्येति न अद्धति । शील-
पारमिता शीलपारमिताया शून्येति न अद्धति । चान्तिपार-
मिता चान्तिपारमिताया शून्येति न अद्धति । वीर्यपारमिता
वीर्यपारमिताया शून्येति न अद्धति । ध्यानपारमिता ध्यान-
पारमिताया शून्या इति न अद्धति । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञा-
पारमिताया शून्येति न अद्धति ।

अध्यात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्येति न अद्धति । बहिर्द्धा-
शून्यता बहिर्द्धाशून्यतया शून्येति न अद्धति । अध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यता अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतया शून्येति न अद्धति । शून्यता-
शून्यता शून्यताशून्यतया शून्येति न अद्धति । महाशून्यता महा-
शून्यतया शून्येति न अद्धति । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया
शून्येति न अद्धति । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्येति न
अद्धति । असंस्कृतशून्यताऽसंस्कृतशून्यतया शून्येति न अद्धति ।
अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्येति न अद्धति । अनवराग-
शून्यता अनवरागशून्यतया शून्येति न अद्धति । अवकारशून्यता
अवकारशून्यतया शून्येति न अद्धति । प्रकृतिशून्यता प्रकृति-
शून्यतया शून्येति न अद्धति । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया
शून्येति न अद्धति । स्मरणशून्यता स्मरणशून्यतया शून्येति
न अद्धति । अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्येति न

अदधति । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्येति न अदधति ।
स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्येति न अदधति । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्येति न अदधति ।

चत्वारि सृत्युपस्थानानि सृत्युपस्थानैः शून्यानीति न
अदधति । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्प्रहाणैः शून्यानीति
न अदधति । च्छद्विपादाः च्छद्विपादैः शून्या इति न अदधति ।
इन्द्रियाणैर्इन्द्रियैः शून्यानीति न अदधति । बलानिबलैः
शून्यानीति न अदधति । बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानीति
न अदधति । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गेण शून्य इति
न अदधति । आर्यसत्यान्यार्यसत्यैः शून्यानीति न अदधति ।
धानानि ध्यानैः शून्यानीति न अदधति । अप्रमाणान्यप्रमाणैः
शून्यानीति न अदधति । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमा-
पत्तिभिः शून्या इति न अदधति । अष्टौ विमोक्षाः विमोचैः
शून्या इति न अदधति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नवानु-
पूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्या इति न अदधति । शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
मुखैः शून्यानीति न अदधति । अभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या इति
न अदधति । समाधयः समाधिभिः शून्या इति न अदधति ।
धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानीति न अदधति । तथागत-
बलानि तथागतबलैः शून्यानीति न अदधति । वैशारद्यानि
वैशारद्यैः शून्यानीति न अदधति । प्रतिमम्बिदः प्रतिमम्बिद्भिः
शून्या इति न अदधति । महामैत्रौ महामैत्र्या शून्येति न

अद्धति । महाकरुणा महाकरुणया शून्येति न अद्धति ।
आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्या इति न अद्धति ।

ओत आपत्तिफलं ओत आपत्तिफलेन शून्यमिति न अद्ध-
ति । सहदागामिफलं सहदागामिफलेन शून्यमिति न अद्धति ।
अनागामिकफलमनागामिकफलेन शून्यमिति न अद्धति ।
अर्हत्त्वमर्हत्वेन शून्यमिति न अद्धति । प्रत्येकबोधिः प्रत्येकबोधा
शून्येति न अद्धति । मार्गाकारज्ञता मार्गाकारज्ञतया शून्येति न
अद्धति । सर्वाकारज्ञता सर्वाकारज्ञतया शून्येति न अद्धति ।

ते न प्रतितिष्ठन्ति । कमिति न प्रतितिष्ठन्ति । दानपार-
मितायां न प्रतितिष्ठन्ति । शैलपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति ।
क्षान्तिपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । वीर्यपारमितायां न प्रति-
तिष्ठन्ति । ध्यानपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रज्ञापारमितायां
न प्रतितिष्ठन्ति ।

अध्यात्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । बहिर्दृशून्यतायां न
प्रतितिष्ठन्ति । अध्यात्मबहिर्दृशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।
शून्यताशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । महाशून्यतायां न प्रति-
तिष्ठन्ति । परमार्थशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । संस्कृतशून्यतायां
न प्रतितिष्ठन्ति । असंस्कृतशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अत्यन्त-
शून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनवरापशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।
अनवकारशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रकृतिशून्यतायां न प्रति-
तिष्ठन्ति । सर्वधर्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वस्वशून्य-
तायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनुपलब्धशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

अभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अभावस्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

आवैवर्त्तिकभूमौ न प्रतितिष्ठन्ति । स्मृत्युपस्थानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । सम्यक्प्रहाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । श्रद्धिपादेषु न प्रतितिष्ठन्ति । इन्द्रियेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बोध्यङ्गेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गे न प्रतितिष्ठन्ति । आर्य्यसंघेषु न प्रतितिष्ठन्ति । ध्यानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अप्रमाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आरूप्यसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टासु विमोक्षेषु न प्रतितिष्ठन्ति । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अभिज्ञासु न प्रतितिष्ठन्ति । समाधिषु न प्रतितिष्ठन्ति । धारणौमुखेषु न प्रतितिष्ठन्ति । तथागतबलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । वैशारद्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । प्रतिसंखित्सु न प्रतितिष्ठन्ति । महाभैत्र्यां न प्रतितिष्ठन्ति । महाकरुणायां न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टादशावेणिकदुद्धर्धेषु न प्रतितिष्ठन्ति ।

तेऽभिनिविष्टाः । किमित्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः । वेदनायामभिनिविष्टाः । संज्ञायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । चक्षुःस्वभिनिविष्टाः । श्रोत्रेष्वभिनिविष्टाः । घ्राणेऽभिनिविष्टाः । जिह्वायामभिनिविष्टाः । कायेऽभिनिविष्टाः । मनस्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः । शब्देऽभिनिविष्टाः । गन्धेऽभिनिविष्टाः । रसेऽभिनिविष्टाः । स्पर्शेऽभिनिविष्टाः । धर्मेऽभिनिविष्टाः । चक्षुर्धातावभिनिविष्टाः । श्रोत्रधातावभिनिविष्टाः । घ्राणधातावभिनिविष्टाः । जिह्वाधातावभिनिविष्टाः । कायधातावभिनिविष्टाः । मनोधातावभिनिविष्टाः ।

चक्षुर्विज्ञानधातावभिनिविष्टाः । श्रोत्रविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 घ्राणविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । जिह्वाविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 कायविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । मनोविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 धर्मधातुष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । रागेऽभिनिविष्टाः ।
 द्वेषेऽभिनिविष्टाः । मोहेऽभिनिविष्टाः । दृष्टिक्लृतेऽभिनिविष्टाः ।
 अविद्यायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभि-
 निविष्टाः । नामरूपेऽभिनिविष्टाः । षडायतनेऽभिनिविष्टाः । स्वर्ग-
 ऽभिनिविष्टाः । वेदनायामभिनिविष्टाः । तृष्णायामभिनिविष्टाः ।
 उपादानेऽभिनिविष्टाः । भावेऽभिनिविष्टाः । जातावभिनिविष्टाः ।
 जरामरणेष्वभिनिविष्टाः ।

दानपारमितायामभिनिविष्टाः । शीलपारमितायामभि-
 निविष्टाः । चान्तिपारमितायामभिनिविष्टाः । वीर्यपारमिताया-
 मभिनिविष्टाः । ध्यानपारमितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापार-
 मितायामभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्द्वारशून्यतायामभि-
 निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्द्वारशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यता-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थ-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । संकृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंकृत-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अन-
 वराधशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्मशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 स्वस्ववर्णशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपपन्नशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

अभावशून्यतायामभिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिविष्टाः ।

अभावस्वभावशून्यतायामभिविष्टाः ।

स्मृत्युपस्थानेष्वभिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिविष्टाः । श्रद्धि-
पादेष्वभिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिविष्टाः । बलेष्वभिविष्टाः ।
बोध्यङ्गेष्वभिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेऽभिविष्टाः । आर्यसत्ये-
ष्वभिविष्टाः । ध्यानेष्वभिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभिविष्टाः ।
आरूप्यसमापत्तिष्वभिविष्टाः । अष्टासु विमोक्षेष्वभिविष्टाः ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षासुखेष्वभिविष्टाः । अभिज्ञास्वभिविष्टाः । समाधि-
ष्वभिविष्टाः । तथागतबलेष्वभिविष्टाः । वैशारद्येष्वभि-
विष्टाः । प्रतिसम्बन्धेष्वभिविष्टाः । महामैत्र्यामभिविष्टाः ।
महाकरुणायामभिविष्टाः । आवेणिकबुद्धधर्मेष्वभिविष्टाः ।
श्रोत आपत्तिफलेष्वभिविष्टाः । सङ्गदागामिफलेष्वभिविष्टाः ।
अनागामिफलेष्वभिविष्टाः । अर्हत्वेऽभिविष्टाः । प्रत्येकबोधा-
वभिविष्टाः । मार्गाकारज्ञतायामभिविष्टाः । अनुत्तरार्थां
सम्यक्सम्बोधावभिविष्टाः ।

तेन कारणेन बाला इत्युच्यन्ते । आह । एवं शिष्यमाणा
भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिष्यते । सर्व-
कारज्ञतायां निर्याति । भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । ध्यानपारमितां कल्पयित्वाऽभिविनिविशते । वीर्यपार-
मितां कल्पयित्वाऽभिविनिविशते । चान्तिपारमितां कल्पयित्वा-

ऽभिनिविशते । शीलपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । दाम-
पारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्मशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । बहिर्द्विशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्म-
बहिर्द्विशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यताशून्यतां कल्प-
यित्वाऽभिनिविशते । महाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । पर-
मार्थशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । संस्कृतशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । अमस्कृतशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अत्यन्त-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनपराधशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । अनवकारशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रकृति-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वधर्मशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । स्वलक्षणशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनुपलम्भ-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । स्वभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावस्वभाव-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

सृष्ट्युपस्थानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सम्यक्प्रवृत्तानि
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । ऋद्धिपादान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
दन्द्रियाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । बलानि कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । बोध्यवृत्तानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्याष्टाङ्गमार्गं
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्यसत्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
ध्यानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अप्रमाणानि कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । आरूपममापत्तौ कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभिज्ञाः

कल्पयित्वाऽभिनिविशते । समाधीन् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
धारणीमुखानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । तथागतबलानि कल्प-
यित्वाऽभिनिविशते । वैशारद्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रति-
सम्बिदः कल्पयित्वाऽभिनिविशते । महासैत्तौ कल्पयित्वाऽभिनिवि-
शते । महाकरुणां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अष्टादशावेणिकबुद्ध-
धर्मान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिवि-
शते । मार्गाकारज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वाकारज्ञतां
कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

अनेन शारदतीपुत्र पर्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां न शिचते । सर्वाकारज्ञतायां न निर्याति । आह । कथं
पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचते । यथा-
शिचमाणः प्रज्ञापारमितायां निर्याति । भगवानाह । यदा शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तं प्रज्ञापार-
मितां नोपलभते । न समनुपश्यत्येव खलु शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
ध्यानपारमितायां चरंस्तं ध्यानपारमितां नोपलभते न समनु-
पश्यत्येवं खलु शिचमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरंस्तं
वीर्यपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां

निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः क्षान्तिपारमितायां चरंस्तं क्षान्तिपारमितां नोपलभते न
समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शीलपारमितायां चरंस्तं
शीलपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वो दानपारमितायां चरंस्तं दानपारमिता नोपलभते न
समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मशून्यतायां चरं-
स्तामध्यात्मशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
बहिर्द्विशून्यतायां चरंस्तं बहिर्द्विशून्यतां नोपलभते न समनु-
पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायां चरंस्तं
ध्यात्मबहिर्द्विशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-

सत्त्वः शून्यताशून्यतायां चरंस्तं शून्यताशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महाशून्यतायां चरंस्तं महाशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधि-सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः परमार्थशून्यतायां चरंस्तं परमार्थशून्यतां नोपलभते न समनु-पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शार-दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः संस्कृतशून्यतायां चरंस्तं संस्कृत-शून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्या-त्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽसंस्कृत-शून्यतायां चरंस्तामसंस्कृतशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽत्यन्तशून्यतायां चरंस्तामत्यन्तशून्यतां नोप-लभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भ-योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनवरापशून्यतायां चरंस्तामनवरापशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शार-

द्वितीयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारजतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनवकारशून्यतायां चरंस्तामनवकारशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारजतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रकृतिशून्यतायां चरंस्तं प्रकृतिशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारजतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वधर्मशून्यतायां चरंस्तं सर्वधर्मशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारजतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः स्खलचणशून्यतायां चरंस्तं स्खलचणशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारजतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपलम्भशून्यतायां चरंस्तामनुपलम्भशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारजतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽभावशून्यतायां चरंस्तमभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारजतायां निर्यात्यनुपलम्भ-

योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः स्वभावशून्यतायां चरंस्तां स्वभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽभावस्वभावशून्यतायां चरंस्तामभावस्वभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः स्रुत्युपस्थानेषु चरंस्तानि स्रुत्युपस्थानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः सम्यक् प्रहाणेषु चरंस्तानि सम्यक् प्रहाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः षट्त्रिंशद्विपादेषु चरंस्तानृद्धिपादान् नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः द्वात्रिंशद्विपादेषु चरंस्तानिन्द्रियाणि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदती-

पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो बलेषु चरंस्तानि बलानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो बोध्यङ्गेषु चरंस्तानि बोध्यङ्गानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व आर्याष्टाङ्गमार्गे चरंस्तमार्याष्टाङ्गमार्गः नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व आर्य्यमत्यपु चरंस्तान्यार्य्यमत्यानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानेषु चरंस्तानि ध्यानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽप्रमाणेषु चरंस्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व आर्य्य समापत्तिषु चरंस्त आर्य्यसमापत्तीर्नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो विमोक्षेषु चरंस्तानि विमोक्षाणि नोप-
 लभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु
 चरंस्ता अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु चरं-
 स्तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभते न सम-
 नुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभिज्ञासु चरंस्ता अभिज्ञानोपल-
 भते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः समाधिषु चरंस्तान् समा-
 धीन् नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्य-
 नुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यानेषु
 चरंस्तानि ध्यानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञ-
 तायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-

महासत्त्वोऽप्रमाणेषु चरंस्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वश्चतसृषु प्रतिसम्बित्सु चरंस्ताः प्रतिसम्बित्सो नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-महामैत्र्यां चरंस्तां महामैत्र्यां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महाकहणायां चरंस्तां महाकहणां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो आवेणिकबुद्धधर्मेषु चरंस्तानावेणिकबुद्धधर्मांश्चोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।

यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञतायां चरंस्तां सर्वाकारज्ञतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो मार्गाकारज्ञतायां चरंस्तां मार्गाकारज्ञतां नोपलभते न

समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तं
प्रज्ञापारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

आह । कस्याऽनुपलम्भयोगेन । भगवानाह । अध्यात्मशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । वहिर्द्विशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
अध्यात्मबहिर्द्विशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । शून्यताशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । महाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । परमार्थशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । संस्कृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
असंस्कृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अत्यन्तशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनवराधशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अनवकारशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । प्रकृतिशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । सर्व-
धर्मशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । स्वलक्षणशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनुपलम्भशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । स्वभावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावस्व-
भावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।

शतसाहस्रयाः प्रज्ञापारमितायाः पञ्चमः परिवर्त्तः ॥

अथ षष्ठः परिवर्त्तः ।

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
किमयं मायापुरुषः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्याति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः
ध्यानपारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतां निर्यास्यति । सर्वाका-
रज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोवीर्यपारमितायां शिञ्चिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
मायापुरुषः चान्तिपारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्या-
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः
कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः शील-
पारमितायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकार-
ज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोदानपारमितायां शिञ्चिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् ।
किमयं मायापुरुषोऽध्यात्मशून्यतायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः

[illegible]

सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनव-
 रागशून्यतायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाका-
 रज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनवकारशून्यतायां
 शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगव-
 न्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः प्रकृतिशून्यतायां शिञ्चिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यतीति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
 किमयं मायापुरुषः सर्वधर्मशून्यतायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छत
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष
 स्वलक्षणशून्यतायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
 निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनुपलम्भशून्य
 तायां शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञताम
 नुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं
 यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽभावशून्यतायां शिञ्चि-
 ला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्ने
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्वभावशून्यतायां शिञ्चिला सर्वाका-
 रज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भग

ज्ञेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
मायापुरुषोऽभावस्वभावशून्यतायां शिञ्जित्वा सर्वाकारज्ञतायां
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं
पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्मृत्युपस्थानेषु शिञ्जित्वा सर्वाकारज्ञ-
तायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं
पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं माया-
पुरुषः सम्यक् प्रज्ञाणेषु शिञ्जित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।
सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष ऋद्धिपादेषु
शिञ्जित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-
तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो
भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष इन्द्रियेषु शिञ्जित्वा सर्वाका-
रज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
किमयं मायापुरुष बोध्यज्ञेषु शिञ्जित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्धा-
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष
आर्याष्टाङ्गमार्गे शिञ्जित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञ-
तामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष आर्यसत्येषु शिञ्जित्वा
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य

भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
 मायापुरुषो ध्यानेषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽप्रमाणेषु शिञ्चिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
 किमयं मायापुरुष आरूप्य समापत्तिषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो-
 ऽष्टासु विमोक्षेषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो नवस्वनुपूर्ववि-
 हारसमापत्तिषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाका-
 रज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः शून्यता निमित्ता प्रणिहितविमोक्षेषु
 शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भग-
 वन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽभिज्ञासु शिञ्चिला सर्वाकार-
 ज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगव-
 न्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
 मायापुरुषः समाधिषु शिञ्चिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।

सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोधारणीमुखेषु शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषस्तथागतबलेषु शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो वैशारद्येषु शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः प्रतिसम्बित्सु शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो महामैत्र्यां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो महारूपायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । तेन हि सुभृते त्वामेवात्र प्रतिप्रक्ष्यामि । यथा ते क्षमते तथाव्याकुरु ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यमाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासंज्ञाऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्येसंस्काराः । अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्विज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चक्षुरष्टामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याजिह्वाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःकायो-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यन्मनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः
 शब्दाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्योगन्धोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योरसोऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःस्पर्शो-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्येधर्मा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यश्चक्षुर्विज्ञानमन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत्
 ओचविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यज्जिज्ञाविज्ञान-
 मन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यत्कायविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यस्मनोविज्ञानमन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यश्चक्षुःसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःओचसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याघ्राणसंस्पर्शो-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्योजिज्ञासंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः कायसंस्पर्शाऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्योमनःसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याचक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याओच-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदना अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याघ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याजिज्ञा-

- संस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याकायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यामनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यः पृथिवीधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्योऽभ्यातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यस्तेजोधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्योवायुधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्य आकाशधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्योविज्ञानधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याऽविद्याऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्येसंस्कारा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यदिज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यक्षामरूपमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यत् षडायतनमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यःस्पर्शः ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यादृष्ट्याऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यदुपादानमन्या-
 माया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्योभवोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याजातिरन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत् जरामरण-
 मन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यादानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याशील-
 पारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्याक्षान्तिपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यावीर्यपारमिता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्याध्यानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याप्रज्ञापारमिताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽध्यात्मशून्यता
 अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्याबहिर्दृशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽध्यात्मबहिर्दृ-
 शून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्याशून्यताशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामहाशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यापरमार्थशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याभंस्कृतशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्यासंस्कृतशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या अत्यन्तशून्यताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याऽनवरागशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनवकारशून्यताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याप्रकृतिशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासर्व्वधर्म्मशून्यताऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या-
 स्तच्छणशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनुपलम्भशून्यताऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभाव-
 शून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यास्तुभावशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभावशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि स्मृत्युपख्यानानि

अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते ऽन्यानि सम्यक्प्रहाणानि अन्यामाया । आह । नोहौदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्ये च्छुद्धिपादाः
अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते ऽन्यानीन्द्रियाणि अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि बलानि अन्यामाया ।
आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यानि बोध्यङ्गानि अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योऽष्टाङ्गमार्गोऽन्यामाया ।
आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यान्यार्यसत्यानि अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि ध्यानानि अन्यामाया । आह ।
नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यान्य-
प्रमाणानि अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या आरूप्यममापत्तयोऽन्यामाया । आह ।
नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि अन्यामाया । आह ।
नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या
अभिज्ञा अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते ऽन्ये समाधयोऽन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि धारणीमुखानि
अन्यामाया । आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे

सुभूते ऽन्यानि तथागतवस्तानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि वैशारद्यानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामहामैत्रौ अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामहाकरुणाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्येऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याबोधिरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं । न भगवन्नन्यावेदनाऽन्यामाया । वेदनैव माया मायैव वेदना । न भगवन्नन्यासंज्ञाऽन्यामाया । संज्ञैव माया मायैव संज्ञा । न भगवन्नन्येसंस्कारा अन्यामाया । संस्कारा एव माया मायैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्यमाया । विज्ञानमेव माया मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यश्चतुरन्यामाया । चतुरेव माया मायैव चतुः । न भगवन्नन्यश्चोचमन्यामाया । ओचमेव माया मायैव ओचं । न भगवन्नन्यद्वाणमन्यामाया । प्राणमेव माया मायैव प्राणं । न भगवन्नन्याजिह्वाऽन्यामाया । जिह्वैव माया मायैव जिह्वा । न भगवन्नन्यः कायोऽन्यामाया । काय एव माया मायैव कायः । न भगवन्नन्यमनोऽन्यामाया । मन एव माया मायैव मनः ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं ।

न भगवन्नन्यः शब्दोऽन्यामाया । शब्द एव माया मायैव शब्दः ।
 न भगवन्नन्योगन्धोऽन्यामाया । गन्ध एव माया मायैव गन्धः ।
 न भगवन्नन्योरसोऽन्यामाया । रस एव माया मायैव रसः ।
 न भगवन्नन्यः स्पर्शोऽन्यामाया । स्पर्श एव माया मायैव स्पर्शः ।
 न भगवन्नन्ये धर्मा अन्यामाया । धर्मा एव माया मायैव धर्माः ।
 न भगवन्नन्यच्चतुर्विज्ञानमन्या माया । चतुर्विज्ञानमेव माया
 मायैव चतुर्विज्ञानं । न भगवन्नन्यत् ओचविज्ञानमन्या माया ।
 ओचविज्ञानमेव माया मायैव ओचविज्ञानं । न भगवन्नन्यद्वाण-
 विज्ञानमन्या माया । प्राणविज्ञानमेव माया मायैव प्राणविज्ञानं ।
 न भगवन्नन्यजिह्वाविज्ञानमन्या माया । जिह्वाविज्ञानमेव माया
 मायैव जिह्वाविज्ञानं । न भगवन्नन्यत् कायविज्ञानमन्या माया ।
 कायविज्ञानमेव माया मायैव कायविज्ञानं । न भगवन्नन्यमनो-
 विज्ञानमन्या माया । मनोविज्ञानमेव माया मायैव मनोविज्ञानं ।
 न भगवन्नन्यश्चतुःसंस्पर्शोऽन्या माया । चतुःसंस्पर्श एव माया मायैव
 चतुःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यः ओचसंस्पर्शोऽन्यामाया । ओचसंस्पर्श एव
 माया मायैव ओचसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो प्राणसंस्पर्शोऽन्या माया ।
 प्राणसंस्पर्श एव माया मायैव प्राणसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो जिह्वा-
 संस्पर्शोऽन्या माया । जिह्वासंस्पर्श एव माया मायैव जिह्वासंस्पर्शः ।
 न भगवन्नन्यः कायसंस्पर्शोऽन्या माया । कायसंस्पर्श एव माया मायैव
 कायसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो मनःसंस्पर्शोऽन्या माया । मनःसंस्पर्श एव
 माया मायैव मनःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यश्चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदेना
 ऽन्यामाया । चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदेनैव माया मायैव चतुःसंस्पर्श-

प्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया ।
 ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
 न भगवन्नन्यो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्या माया । घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनैव माया मायैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या
 जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्या माया । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया
 मायैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्याकायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
 ऽन्या माया । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव कायसंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्या माया ।
 मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न भगवन्नन्यः पृथिवीधातुरन्या माया । पृथिवीधातुरेव माया
 मायैव पृथिवीधातुः । न भगवन्नन्योऽभ्यातुरन्या माया । अभ्यातुरेव
 माया मायैवाभ्यातुः । न भगवन्नन्यस्तेजोधातुरन्या माया । तेजो-
 धातुरेव माया मायैव तेजोधातुः । न भगवन्नन्योवायुधातुरन्या माया ।
 वायुधातुरेव माया मायैव वायुधातुः । न भगवन्नन्य आकाश-
 धातुरन्या माया । आकाशधातुरेव माया मायैवाकाशधातुः । न
 भगवन्नन्योविज्ञानधातुरन्या माया । विज्ञानधातुरेव माया मायैव
 विज्ञानधातुः । न भगवन्नन्याऽविद्याऽन्या माया । अविद्यैव माया
 मायैवाविद्या । न भगवन्नन्य संस्काराः अन्या माया । संस्कारा एव
 माया मायैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्या माया ।
 विज्ञानमेव माया मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यनामरूपमन्या
 माया । नामरूपमेव माया मायैव नामरूपं । न भगवन्नन्यत्
 षडायतनमन्या माया । षडायतनमेव माया मायैव षडायतनं ।

न भगवन्नन्यःस्यर्गोऽन्या माया । स्यर्ग एव माया मायैव स्यर्गः ।
 न भगवन्नन्या वेदनाऽन्या माया । वेदनैव माया मायैव वेदना ।
 न भगवन्नन्या तृष्णाऽन्या माया । तृष्णैव माया मायैव तृष्णा ।
 न भगवन्नन्यदुपादानमन्या माया । उपादान एव माया मायैवो-
 पादानं । न भगवन्नन्योभवोऽन्या माया । भव एव माया मायैव
 भवः । न भगवन्नन्या जातिरन्या माया । जातिरेव माया मायैव
 जातिः । न भगवन्नन्यज्जरामरणमन्या माया । जरामरणमेव माया
 मायैव जरामरणं ।

न भगवन्नन्या दानपारमिताऽन्या माया । दानपारमितैव माया
 मायैव दानपारमिता । न भगवन्नन्याशौलपारमिताऽन्यामाया ।
 शौलपारमितैव माया मायैव शौलपारमिता । न भगवन्नन्या
 चान्तिपारमिताऽन्या माया । चान्तिपारमितैव माया मायैव
 चान्तिपारमिता । न भगवन्नन्या वीर्यपारमिताऽन्या माया ।
 वीर्यपारमितैव माया मायैव वीर्यपारमिता । न भगवन्नन्या
 ध्यानपारमिताऽन्या माया । ध्यानपारमितैव माया मायैव ध्यान-
 पारमिता । न भगवन्नन्या प्रज्ञापारमिताऽन्या माया । प्रज्ञा-
 पारमितैव माया मायैव प्रज्ञापारमिता ।

न भगवन्नन्याऽध्यात्मशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मशून्यतैव माया
 मायैवाध्यात्मशून्यता । न भगवन्नन्याबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया ।
 बहिर्द्वाशून्यतैव माया मायैव बहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्या
 ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतैव माया
 मायैवाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्याशून्यताशून्यताऽन्यामाया ।

शून्यताशून्यतैव माया मायैव शून्यता शून्यता । न भगवन्नन्या
 महाशून्यताऽन्या माया । महाशून्यतैव माया मायैव महाशून्यता ।
 न भगवन्नन्या परमार्थशून्यताऽन्या माया । परमार्थशून्यतैव माया
 मायैव परमार्थशून्यता । न भगवन्नन्या संस्कृतशून्यताऽन्या माया ।
 संस्कृतशून्यतैव माया मायैव संस्कृतशून्यता । न भगवन्नन्याऽसंस्कृत-
 शून्यताऽन्या माया । असंस्कृतशून्यतैव माया मायैवासंस्कृतशून्यता ।
 न भगवन्नन्याऽत्यन्तशून्यताऽन्या माया । अत्यन्तशून्यतैव माया
 मायैवात्यन्तशून्यता । न भगवन्नन्याऽनवराशून्यताऽन्यामाया ।
 अनवराशून्यतैव माया मायैवाऽनवराशून्यता । न भगवन्नन्या-
 नवकारशून्यताऽन्या माया । अनवकारशून्यतैव माया मायैवानव-
 कारशून्यता । न भगवन्नन्या प्रकृतिशून्यताऽन्या माया । प्रकृति-
 शून्यतैव माया मायैव प्रकृतिशून्यता । न भगवन्नन्या सर्वधर्मशून्यता-
 ऽन्या माया । सर्वधर्मशून्यतैव माया मायैव सर्वधर्मशून्यता । न
 भगवन्नन्यास्वल्क्षणशून्यताऽन्या माया । स्वल्क्षणशून्यतैव माया मायैव
 स्वल्क्षणशून्यता । न भगवन्नन्याऽनुपलभशून्यताऽन्या माया । अनुप-
 लभशून्यतैव माया मायैवानुपलभशून्यता । न भगवन्नन्याऽभाव-
 शून्यताऽन्या माया । अभावशून्यतैव माया मायैवाभावशून्यता । न
 भगवन्नन्या स्वभावशून्यताऽन्या माया । स्वभावशून्यतैव माया मायैव
 स्वभावशून्यता । न भगवन्नन्याऽभावस्वभावशून्यताऽन्या माया ।
 अभावस्वभावशून्यतैव माया मायैवाभावस्वभावशून्यता ।

न भगवन्नन्यानि कृत्यपस्थानान्यन्यामाया । कृत्यपस्थानान्येव
 माया मायैव कृत्यपस्थानानि । न भगवन्नन्यानि सम्यक्प्रज्ञानानि

अन्या माया । सम्यक्प्रहाणान्येव माया मायैव सम्यक्प्रहाणानि ।
 न भगवन्नन्ये ऋद्धिपादा अन्यामाया । ऋद्धिपादा एव माया मायैव
 ऋद्धिपादाः । न भगवन्नन्यानौन्द्रियाण्यन्यामाया । इन्द्रियाण्येव माया
 मायैवेन्द्रियाणि । न भगवन्नन्यानि बलान्यमाया । बलान्येव माया
 मायैव बलानि । न भगवन्नन्यानि बोध्यङ्गान्यन्या माया । बोध्यङ्गान्येव
 माया मायैव बोध्यङ्गानि । न भगवन्नन्याऽर्थ्याष्टाङ्गमार्गेऽन्या माया ।
 आर्याष्टाङ्गमार्ग एव माया मायैवाख्याष्टाङ्गमार्गः । न भगवन्नन्या
 न्यार्थसत्यान्यन्या माया । आर्थ्यसत्यान्येव माया मायैवार्थ्यसत्यानि ।
 न भगवन्नन्यानि ध्यानान्यन्या माया । ध्यानान्येव माया मायैव
 ध्यानानि । न भगवन्नन्यान्यप्रमाणान्यन्या माया । अप्रमाणान्येव माया
 मायैवाप्रमाणानि । न भगवन्नन्या आरूप्यसमापत्तयोऽन्या माया ।
 आरूप्यसमापत्तय एव माया मायैवाख्यसमापत्तयः । न भगवन्नन्ये
 विमोक्षा अन्यामाया । विमोक्षा एव माया मायैव विमोक्षाः ।
 न भगवन्नन्या नवानुपूर्वविहार समापत्तयोऽन्यामाया । नवानु-
 पूर्वविहारसमापत्तय एव माया मायैव नवानुपूर्वविहारसमा-
 पत्तयः । न भगवन्नन्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि
 अन्यामाया । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव माया मायैव
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । न भगवन्नन्याऽभिज्ञा
 अन्यामाया । अभिज्ञैव माया मायैवाभिज्ञा । न भगवन्नन्ये समा-
 धयोऽन्यामाया । समाधय एव माया मायैव समाधयः । न
 भगवन्नन्यानि धारणीमुखान्यन्या माया । धारणीमुखान्येव माया
 मायैव धारणीमुखानि । न भगवन्नन्यानि तथागतबलान्यन्यामाया ।

तथागतबलान्येव माया मायैव तथागतबलानि । न भगवन्नन्यानि
 वैशारद्यानि अन्यामाया । वैशारद्यान्येव माया मायैव वैशारद्यानि ।
 न भगवन्नन्याः प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । प्रतिसम्बिद् एव माया
 मायैव प्रतिसम्बिद् । न भगवन्नन्यामहामैत्रौ अन्यामाया ।
 महामैत्र्येव माया मायैव महामैत्रौ । न भगवन्नन्या महाकरुणा-
 ऽन्यामाया । महाकरुणैव माया मायैव महाकरुणा । न भगवन्नन्या
 ष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा
 एव माया मायैवाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत
 आपत्तिफलमन्यामाया । श्रोत आपत्तिफलमेव माया मायैव श्रोत
 आपत्तिफलं । न भगवन्नन्यत्सकृदागामिफलमन्यामाया । सकृदा-
 गामिफलमेव माया मायैव सकृदागामिफलं । न भगवन्नन्यदना-
 गामिफलमन्यामाया । अनागामिफलमेव माया मायैवानागामि-
 फलं । न भगवन्नन्यदर्हत्वमन्यामाया । अर्हत्वमेव माया मायैवार्हत्वं ।
 न भगवन्नन्याप्रत्येकबोधिर्न्यामाया । प्रत्येकबोधिरेव माया मायैव
 प्रत्येकबोधिः । न भगवन्नन्यामार्गाकारजताऽन्यामाया । मार्गाकारज-
 तैव माया मायैव मार्गाकारजता । न भगवन्नन्यासर्वाकारजता-
 ऽन्यामाया । सर्वाकारजतैव माया मायैव सर्वाकारजता ।

तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि पुमायाया उत्पादो वा निरोधो
 वा । आह नोह्येदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
 ऽनुमायायाः संक्षेपो वा व्यवदानं वा । आह नोह्येदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्य नोत्पादो न निरोधो न
 व्यवदानमपि स न प्रज्ञापारमितायां शिचिष्यते । सर्वाकारजतायां

निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । आह नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽत्रैषा म संज्ञाममज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारः । पञ्चसूपादानस्कन्धेषु यदुतबोधिसत्त्व इति । आह नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मंज्ञाममज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारमात्रेण पञ्चानामुपादानस्कन्धानामुत्पादो वा निरोधो वा संक्लेशोवाव्यवदानं वोपलभ्यते । आह नोहौदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्य न मंज्ञा न समज्ञा न प्रज्ञप्तिर्न व्यवहारो न नाम न नामप्रज्ञप्तिर्न कायो न कायकर्म, न वाक् न वाक्कर्म, न मनो न मनःकर्मनोत्पादो न निरोधो न संक्लेशो न व्यवदानमपि नु स प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । आह नोहौदं भगवन् ।

भगवानाह । एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यत्यनुपलम्भयोगेन । आह । यथाहं भगवन् भगवतो-भाषितस्वार्थमाजानामि । प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन मायापुरुषेणेव शिञ्चितव्यं । भवत्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् सर्व एते मायापुरुषावेदितव्याः । यदुतपञ्चस्कन्धाः ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि त्विमे पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह । नोहौदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्संभावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावोमोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

सप्रोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते मायोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावाः पञ्चस्कन्धाः स चाभाव-
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते प्रतिश्रुत्-
 कोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभावाः प्रतिश्रुत्काः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते प्रतिभासोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः प्रतिभासः स चाभाव-
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते उदक-
 चन्द्रोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभाव उदकचन्द्रः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते मरीच्युपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो मरीचिः स चाभावस्वभावो-
 नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते निर्मितोपमाः
 पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति ।

आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो-
निर्मितः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते स्वप्नोपमं रूपं स्वप्नोपमा वेदना स्वप्नोपमा संज्ञा
स्वप्नोपमाः संस्काराः स्वप्नोपमं विज्ञानं । तत् षडिन्द्रियं ते पञ्चो-
पादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते बहिर्द्वीशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । पञ्कतिशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । खलचणशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । .अभावस्वभावशून्यतया
नोपलभ्यन्ते ।

मायोपमं सुभूते रूपं मायोपमा वेदना मायोपमा संज्ञा
मायोपमाः संस्काराः मायोपमं विज्ञानं । यच्च विज्ञानं तत्
षडिन्द्रियं । तत् पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोप-

लभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । खलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिश्रुत्कोपमं सुभूते रूपं प्रतिश्रुत्कोपमा वेदना प्रतिश्रुत्कोपमा
संज्ञा । प्रतिश्रुत्कोपमाः संस्काराः । प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं । तत्
षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धान्ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
बहिर्द्विशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृत-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवराध-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृति-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । खलक्षण-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभाव-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभाव-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिभासोपमं सुभूते रूपं प्रतिभासोपमा वेदना । प्रतिभासो-
पमा संज्ञा । प्रतिभासोपमाः संस्काराः । प्रतिभासोपमं विज्ञानं ।
यच्च विज्ञानं तत् षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्म-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्विशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्म-
बहिर्द्विशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृत-

शून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्त-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकार-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मा-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्य-
तया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

उदकचन्द्रोपमं सुभूते रूपं । उदकचन्द्रोपमा वेदना । उदक-
चन्द्रोपमा संज्ञा । उदकचन्द्रोपमाः संस्काराः । उदकचन्द्रोपमं
विज्ञानं । यच्च विज्ञानं तत् षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते
चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्व्याशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अध्यात्मबहिर्द्व्याशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
सर्वधर्माशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

मरीच्युपमं सुभूते रूपं मरीच्युपमा वेदना । मरीच्युपमा
संज्ञा । मरीच्युपमाः संस्काराः । मरीच्युपमं विज्ञानं । यच्च
विज्ञानं तत्षडिन्द्रियं । तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्य-
तया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्व्याशून्यतया नोपलभ्यन्ते । नाऽध्यात्म-

बहिर्द्धाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृत-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्त-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकार-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मा-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्य-
तया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

आह । माहैव भगवन्नवयान मंप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं निर्देशं श्रुत्वा त्रस्येत्सन्नासमापद्येत । भगवानाह । स चेत् सुभूते नवयानमंप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न प्रज्ञापारमिताया मुपाय-
कौशल्यो भवेत् । नैव कल्याणमित्रहस्तगतो भवेत् । उच्येत् सन्नासमापद्येत । आह । कतमद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया मुपायकौशल्यं । यच्च चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं निर्देशं श्रुत्वा नोच्यन्ति । न सन्नासमापद्येत ।

भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
या चरन् सर्वकारज्ञताप्रतिमं युक्तेन चित्तेन रूपमनित्यमिति प्रत्य-
वेक्षते । तच्च नोपलभते । वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते ।
संज्ञामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । संस्कारानमित्या इति
प्रत्यवेक्षते नोपलभते । विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते नोपलभते ।
इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया चरन्
उपायकौशल्यं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-

मितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनादुःखेति* संज्ञादुःखेति संस्काराः दुःखा इति विज्ञानं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदना अनात्मेति संज्ञा अनात्मेति संस्कारा अनात्मान इति विज्ञानमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते वेदना शान्तेति संज्ञा शान्तेति संस्काराः शान्ता इति विज्ञानं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतमुपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शून्यमिति वेदनाशून्येति संज्ञाशून्येति संस्काराः शून्या इति विज्ञानं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः

* ख । ग । घ । पुस्तके वेदना, संज्ञा, इत्यादिशब्दोत्तर दुःखादिशब्दात् परं प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते इति लिखितं । एवं परत्रापि सर्वत्र-वेदनादिशब्दोत्तरानात्मादिशब्दात् परमपि ।

प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तेन चित्तेन रूपमानिमित्तमिति वेदना आनिमित्तेति मञ्जा आनिमित्तेति संस्काराः आनिमित्ता इति विज्ञानमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तेन चित्तेन रूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । मञ्जाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराः अप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तेन चित्तेन रूपमनभिमंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाऽनभिमंस्कारेति प्रत्यवेक्षते । तच्च नोपलभते । मञ्जाऽनभिमंस्कारेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारा अनभिमंस्कारा इति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमनभिमंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमयुक्तेन चित्तेन रूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । मञ्जाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराविविक्ता इति

प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपि सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनात्माकारेण

प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमं युक्तैर्मनमिकारैः रूपं शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमं युक्तैर्मनमिकारैः रूपं शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिमं युक्तैर्मनमिकारैरूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदानामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारानामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितामिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् प्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

तस्य पुनः सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं प्रत्यवेवमाणस्यैवं भवत्यहं सर्व्वसत्त्वेभ्यो रूपमनित्यमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपं दुःखमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपमनात्मेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपं शान्तमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपं शून्यमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपमानिमित्तमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपमप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपमनभिसंस्कारमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । रूपं विविक्कमिति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

वेदनामनित्येति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनां दुःखेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनामनात्मेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनां शान्तेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनां शून्येति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनामानिमित्तेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनामप्रणिहितेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनामनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । वेदनां विविक्केति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

संज्ञामनित्येति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । संज्ञां दुःखेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । संज्ञामनात्मेति धर्म्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलभयोगेन । संज्ञां शान्तेति धर्म्मं देश-

चिख्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां शून्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामानिमित्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामप्रणिहितेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामनभिसंस्कारेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां विविक्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

संस्काराननित्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् दुःखा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानात्मान इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् शान्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् शून्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानानिमित्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानप्रणिहिता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्काराननभिसंस्कारा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानविविक्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

विज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमनिमित्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानम-

प्रणिहितमिति धर्मे देशयिष्यामि । तच्चानुपलम्भयोगेन । विज्ञान-
मनभिसंस्कारमिति धर्मे देशयिष्यामि तच्चानुपलम्भयोगेन ।
विज्ञानं विविक्तमिति धर्मे देशयिष्यामि तच्चानुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । येन बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वो नोत्तस्यति । न सन्तस्यति । न सन्तासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्याकारेण मन-
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैरूपमनित्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्ताकारेण मन-
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्म-
नसिकारैरूपं शून्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्ताकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभि-
संस्काराकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण मनसिकरोति
तच्चानुपलम्भयोगेन ।

यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विद्वानामनित्याकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यस्य आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैर्विद्वानां दुःखाकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शान्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुप-
लम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शून्या-
कारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्ध-
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनिमित्ताकारेण मनसिकरोति तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
प्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनभिसंस्काराकारेण मनसि-
करोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्विज्ञानं विविक्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभूते* बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यापरासृष्टाशीलपारमिता
येन बोधिसत्त्वो महामत्त्वो नोत्तस्यति न संवस्यति न सन्ताममापद्यते ।

पुनरपरं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन्तो येषां
धर्माणामनित्याकारेण दुःखाकारेणानात्माकारेण शून्याकारेणा-
निमित्ताकारेणाप्रणिहिताकारेणानभिसंस्काराकारेण विविक्ताकारेण
प्रत्यवेक्षतेक्षमनारोचनेयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमिता येन
बोधिसत्त्वो महामत्त्वो नोत्तस्यति न सन्वस्यति न सन्ताममापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-

* एषणव पाठः ख, ग, घ, एतकेऽपि दृश्यते । अर्थस्तु न सङ्गच्छते ।

रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमग्निमित्त-
मिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्त-
मिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनाऽनित्येति वेदनादुःखेति*
वेदनाऽनात्मेति वेदनाशान्तेति वेदनाशून्येति वेदना आग्निमित्तेति
वेदनाऽप्रणिहितेति वेदनाऽनभिसंस्कारेति वेदनाविविक्तेति प्रत्य-
वेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
संज्ञाऽनित्येति संज्ञादुःखेति संज्ञा अनात्मेति संज्ञाशान्तेति संज्ञा-
शून्येति संज्ञा आग्निमित्तेति संज्ञाऽप्रणिहितेति संज्ञाऽनभिसंस्कारेति
संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञता-
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति संस्कारादुःखा इति
संस्कारा अनात्मान इति संस्काराः शान्ता इति संस्काराः शून्या
इति संस्काराः आग्निमित्ता इति संस्कारा अप्रणिहिता इति
संस्कारा अनभिसंस्कारा इति संस्काराः विविक्ता इति प्रत्यवेक्षते

* वेदनादिष्वपि सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैरित्यादिपदानां निर्देशोऽस्ति-
रूपवदिति यत्तस्य रीत्यालक्ष्यते आदर्शपक्षके तु तथा निर्देशो नास्ति ।

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
नित्यमिति विज्ञानं दुःखमिति विज्ञानमनात्मेति विज्ञानं ग्रान्त-
मिति विज्ञानं शून्यमिति विज्ञानमानिमित्तमिति विज्ञानमप्रणि-
हितमिति विज्ञानमनभिसंस्कारमिति विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्य-
वेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । तस्यै* तेषां सर्व्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तानां
मनसिकाराणां मनुत्सर्जनता अनिच्छिप्रधुरता इयं बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य वीर्यपारमिता येन बोधिसत्त्वो महामत्त्वो नोत्पद्यति न
सत्त्वस्यति न सत्त्वममापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्व्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणा-
मवकाशं ददाति । तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

* इति समस्तपुस्तकेषु पाठः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामव-
काशं ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वा-
कारज्ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसि-
काराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसि-
काराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-

णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां शान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संज्ञाऽनित्येतिप्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संज्ञा दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संज्ञाऽनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संज्ञाशान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संज्ञाशन्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञा आनिमित्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनभिस्कारेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-

नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संस्कारादुखा इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संस्कारा अनात्मान इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलधर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संस्काराः शान्ता इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
जताप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संस्काराः शून्या इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनमिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनिमिता इति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलभ्ययोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अप्रणिहिता इति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलभ्ययोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः अनभिसंस्कारा इति प्रत्यवेक्षते तच्चानुप-
लभ्ययोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराविविक्ता इति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलभ्ययोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-

नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनभिकारैर्विज्ञानं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां
मनसिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां
ये बोधेः परिपन्थकराः । इयं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
ध्यानपारमिता । येन बोधिमत्त्वो महामत्त्वो मोक्षस्यति न संवृणोति
न संवासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनभिकारैरेवं प्रत्यवेक्षते । न रूपशून्यतया
रूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न वेदना शून्यतया
वेदनाशून्या वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न संज्ञाशून्यतया
संज्ञाशून्यासंज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न संस्कारशून्यतया संस्काराः
शून्याः संस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न विज्ञानशून्य-
तया विज्ञानं शून्यं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

न चक्षुः शून्यतया चक्षुः शून्यं चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः ।
न श्रोत्रं शून्यतया श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रं ।
न घ्राणशून्यतया घ्राणं शून्यं घ्राणमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणं ।
न जिह्वाशून्यतया जिह्वाशून्या जिह्वैव शून्यता शून्यतैव जिह्वा ।
न कायशून्यतया कायः शून्यः कायएव शून्यता शून्यतैव कायः ।
न मनः शून्यतया मनः शून्यं मनएव शून्यता शून्यतैव मनः ।

न रूपशून्यतयारूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न शब्दशून्यतया शब्दः शून्यः शब्दएव शून्यता शून्यतैव शब्दः । न गन्धशून्यतया गन्धः शून्यः गन्धएव शून्यता शून्यतैव गन्धः । न रसशून्यतया रसः शून्यः रसएव शून्यता शून्यतैव रसः । न स्पर्शशून्यतया स्पर्शः शून्यः स्पर्शएव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः । न धर्माशून्यतया धर्माः शून्याः धर्माएव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

न चतुर्विज्ञानशून्यतया चतुर्विज्ञानं शून्यं चतुर्विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव चतुर्विज्ञानं । न ओचविज्ञानशून्यतया ओचविज्ञानं शून्यं ओचविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव ओचविज्ञानं । न घ्राणविज्ञानशून्यतया घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणविज्ञानं । न जिह्वाविज्ञानशून्यतया जिह्वाविज्ञानं शून्यं जिह्वाविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव जिह्वाविज्ञानं । न कायविज्ञानशून्यतया कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव कायविज्ञानं । न मनोविज्ञानशून्यतया मनोविज्ञानं शून्यं मनोविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनोविज्ञानं ।

न चक्षुः संस्पर्शशून्यतया चक्षुः संस्पर्शः शून्यः चक्षुः संस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव चक्षुः संस्पर्शः । न ओचसंस्पर्शशून्यतया ओचसंस्पर्शः शून्यः ओचसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव ओचसंस्पर्शः । न घ्राणसंस्पर्शशून्यतया घ्राणसंस्पर्शः शून्यः घ्राणसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शः । न जिह्वासंस्पर्शशून्यतया जिह्वासंस्पर्शः शून्यः जिह्वासंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शः । न कायसंस्पर्शशून्यतया कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः ।

न मनः संस्पर्शशून्यतया मनः संस्पर्शः शून्यः मनः संस्पर्शएव शून्यता
शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या ओच-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
न मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या मनः
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न पृथिवीधातुशून्यतया पृथिवीधातुः शून्यः पृथिवीधातुरेव
शून्यता शून्यतैव पृथिवीधातुः । नाऽभ्यातुशून्यतयाऽभ्यातुः शून्यः
अभ्यातुरेव शून्यता शून्यतैवाभ्यातुः । न तेजोधातुशून्यतया तेजो-
धातुः शून्यः तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव तेजोधातुः । न वायु-
धातुशून्यतया वायुधातुः शून्यः वायुधातुरेव शून्यता शून्यतैव वायु-
धातुः । नाकाशधातुशून्यतया आकाशधातुः शून्यः आकाशधातुरेव
शून्यता शून्यतैवाकाशधातुः । न विज्ञानधातुशून्यतया विज्ञानधातुः
शून्यः विज्ञानधातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः ।

नाऽविद्याशून्यतयाऽविद्याशून्याऽविद्यैव शून्यता शून्यतैवाविद्या ।
 न संस्कारशून्यतया संस्काराः शून्याः संस्काराएव शून्यता शून्यतैव
 संस्काराः । न विज्ञानशून्यतया विज्ञानं शून्यं विज्ञानमेव शून्यता
 शून्यतैव विज्ञानं । न नामरूपशून्यतया नामरूपं शून्यं नामरूपमेव
 शून्यता शून्यतैव नामरूपं । न षडायतनशून्यतया षडायतनं शून्यं
 षडायतनमेव शून्यता शून्यतैव षडायतनं । न स्पर्शशून्यतया स्पर्शः
 शून्यं स्पर्श एव शून्यता शून्यतैवस्पर्शः । न दृष्ट्याशून्यतया दृष्ट्याशून्या
 दृष्ट्यैव शून्यता शून्यतैव दृष्ट्या । नोपादानशून्यतया उपादानं शून्यं
 उपादानमेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । न वेदनाशून्यतया वेदना-
 शून्यावेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न भवशून्यतया भवः शून्यः
 भवएव शून्यता शून्यतैव भवः । न जातिशून्यतया जातिः शून्या
 जातिरेव शून्यता शून्यतैव जातिः । न जरामरणशून्यतया जरा-
 मरणं शून्यं जरामरणमेव शून्यता शून्यतैव जरामरणं ।

न दानपारमिताशून्यतया दानपारमिताशून्या दानपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव दानपारमिता । न ग्रीलपारमिता शून्यतया ग्रील-
 पारमिताशून्या ग्रीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव ग्रीलपारमिता ।
 न क्षान्तिपारमिताशून्यतया क्षान्तिपारमिताशून्या क्षान्तिपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव क्षान्तिपारमिता । न वीर्यपारमिताशून्यतया
 वीर्यपारमिताशून्या वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता ।
 न ध्यानपारमिताशून्यतया ध्यानपारमिताशून्या ध्यानपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । न प्रज्ञापारमिताशून्यतया प्रज्ञा-
 पारमिताशून्या प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञापारमिता ।

नाध्यात्मशून्यताशून्यतया अध्यात्मशून्यताशून्या अध्यात्मशून्यतैव
 शून्यता शून्यतैवाध्यात्मशून्यता । न बहिर्द्विशून्यताशून्यतया बहिर्द्वि-
 शून्यताशून्या बहिर्द्विशून्यतैव शून्यता शून्यतैव बहिर्द्विशून्यता ।
 नाध्यात्म बहिर्द्विशून्यताशून्यतया ऽध्यात्म बहिर्द्विशून्यताशून्या
 ऽध्यात्म बहिर्द्विशून्यतैव शून्यता शून्यतैवाध्यात्म बहिर्द्विशून्यता । न
 शून्यताशून्यताशून्यतया शून्यताशून्यताशून्या शून्यता शून्यतैव शून्यता
 शून्यतैव शून्यताशून्यता । न महाशून्यताशून्यतया महाशून्यताशून्या
 महाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव महाशून्यता । न परमार्थशून्यता-
 शून्यतया परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 परमार्थशून्यता । न संस्कृतशून्यताशून्यतया संस्कृतशून्यताशून्या
 संस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संस्कृतशून्यता । नाऽसंस्कृतशून्यता-
 शून्यतया ऽसंस्कृतशून्यताशून्या असंस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
 संस्कृतशून्यता । नाऽत्यन्तशून्यताशून्यतया ऽत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्त-
 शून्यतैव शून्यता शून्यतैवात्यन्तशून्यता । नानवरागशून्यताशून्यतया
 ऽनवरागशून्यताशून्या ऽनवरागशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवरागशू-
 न्यता । नाऽनवकारशून्यताशून्यतया ऽनवकारशून्यताशून्या अनव-
 कारशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवकारशून्यता । न प्रकृतिशून्यताशू-
 न्यतया प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृतिशून्यतैव शून्यता शून्यतैव प्रकृति-
 शून्यता । न सर्वधर्मशून्यताशून्यतया सर्वधर्मशून्यताशून्या सर्व-
 धर्मशून्यतैव शून्यता शून्यतैव सर्वधर्मशून्यता । न स्खलक्षणशून्यता-
 शून्यतया स्खलक्षणशून्यताशून्या स्खलक्षणशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 स्खलक्षणशून्यता । नाऽनुपलम्भशून्यताशून्यतया ऽनुपलम्भशून्यताशून्या

अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानुपलम्भशून्यता । नाऽभावशून्य-
ताशून्यतया ऽभावशून्यताशून्या अभावशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
भावशून्यता । न स्वभावशून्यताशून्यतया स्वभावशून्यताशून्या स्वभाव-
शून्यतैव शून्यता शून्यतैव स्वभावशून्यता । नाभावस्वभावशून्यता
शून्यतया ऽभावस्वभावशून्यताशून्या अभावस्वभावशून्यतैव शून्यता
शून्यतैवाभावस्वभावशून्यता ।

न स्मृत्युपस्थानानिशून्यतया स्मृत्युपस्थानानि शून्यानि स्मृत्युप-
स्थानान्येव शून्यता शून्यतैव स्मृत्युपस्थानानि । न सम्यक्प्रहाणानि
शून्यतया सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता शून्यतैव
सम्यक्प्रहाणानि । नर्द्धिपादाशून्यतया ऋद्धिपादाः शून्याः ऋद्धि-
पादाएव शून्यता शून्यतैवर्द्धिपादाः । नेन्द्रियशून्यतया इन्द्रियाणि
शून्यानि इन्द्रियाण्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि । न बलानि शून्य-
तया बलानि शून्यानि बलान्येव शून्यता शून्यतैव बलानि । न
बोधङ्गानि शून्यतया बोधङ्गानि शून्यानि बोधङ्गान्येव शून्यता
शून्यतैव बोधङ्गानि । नार्थ्याष्टाङ्गमार्गाशून्यतया आर्य्याष्टाङ्गमार्गः
शून्यः आर्य्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता शून्यतैवार्थ्याष्टाङ्गमार्गः । नार्थ्य-
सत्यानि शून्यतया आर्य्यसत्यानि शून्यानि आर्य्यसत्यान्येव शून्यता
शून्यतैवार्थ्यसत्यानि । न ध्यानशून्यतया ध्यानानि शून्यानि ध्यानान्येव
शून्यता शून्यतैव ध्यानानि । नाऽप्रमाणशून्यतया ऽप्रमाणानि शून्यानि
अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाप्रमाणानि । नारूप्यसमापत्तिशून्यतया
आरूप्यसमापत्तयः शून्याः आरूप्यसमापत्तय एव शून्यता शून्यतैवा-
रूप्यसमापत्तयः । न विमोचशून्यतया विमोचाः शून्याः विमोचा

एव शून्यता शून्यतैव विमोक्षाः । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यतया
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्याः अनुपूर्वविहारसमापत्तय एव
 शून्यता शून्यतैवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । न शून्यतानिमित्ताऽप्रणि-
 हितविमोक्षमुखशून्यतया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि
 शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव शून्यताशून्य-
 तैव शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नाऽभिज्ञाशून्यतया
 ऽभिज्ञाः शून्याः अभिज्ञाएव शून्यताशून्यतैवाभिज्ञाः । न समा-
 धिशून्यतया समाधयः शून्याः समाधयएव शून्यताशून्यतैव समा-
 धयः । न धारणीमुखशून्यतया धारणीमुखानि शून्यानि धारणी-
 मुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । न तथागतबलशून्यतया
 तथागतबलानि शून्यानि तथागतबलान्येव शून्यता शून्यतैव तथा-
 गतबलानि । न वैशारद्यशून्यतया वैशारद्यानि शून्यानि वैशारद्या-
 न्येव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । न प्रतिमम्बिच्छून्यतया प्रति-
 मम्बिदः शून्याः प्रतिमम्बिदएव शून्यता शून्यतैव प्रतिमम्बिदः । न
 महाभैत्रीशून्यतया महाभैत्रीशून्या महाभैत्रैव शून्यता शून्यतैव
 महाभैत्री । न महाकरुणाशून्यतया महाकरुणाशून्या महाकरुणैव
 शून्यता शून्यतैव महाकरुणा । नावेणिकबुद्धधर्माशून्यतया आवेणिक
 बुद्धधर्माः शून्याः आवेणिकबुद्धधर्माएव शून्यता शून्यतैवावेणिक-
 बुद्धधर्माः । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।

इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन्
 उपायकौशलं । येनोपायकौशलेन समन्नागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व
 इमं निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न संवस्यति न संवासमापद्यते ।

सुभूतिराह । कतमानि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्राणि । यैः कल्याणमित्रैः परिगृहीतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न संवस्यति न संवासमापद्यते । भगवानाह । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मैरूपमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । 'योऽस्मैवेदनाऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मैसंज्ञाऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

* पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं । इति वाक्यभागः अत्रास्ति एवं परत्रापि योऽस्मै इत्यस्मात् प्रागस्तौति ग्रन्थस्य रचनायाः रीत्या अनुमीयते । आदर्शपुस्तके तु नास्ति ।

रूपं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्व्वीकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनादुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुप-
लभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञादुःखेति धर्मं
देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः । योऽस्मै
संस्काराः दुःखा इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं दुःखमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
रूपमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि
च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्व्वीकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञा-
ऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि
च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकार-
ज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-

बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञा-
नमनात्मेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वा-
कारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शान्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्य-
न्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाशान्तेति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै-
संज्ञाशान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमू-
लानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः शान्ता इति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै
विज्ञानं शान्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकु-
शलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाशून्येति धर्म्मं देशयति

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञाशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः शून्या इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमानिमित्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञा आनिमित्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः आनिमित्ता इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमानिमित्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुप-

लभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुश-
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै
संज्ञाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुश-
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अप्रणिहिता इति
धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आव-
कभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।
योऽस्मै विज्ञानमप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनभिसंस्कारमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-
मयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं
देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

योऽस्मै संज्ञाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः अनभिसंस्कारा इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं विविक्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वेदनाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं वेदितव्यं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुरनित्यमिति श्रोत्रमनित्यमिति घ्राणमनित्यमिति जिह्वाऽनित्येति कायोऽनित्य इति मनोऽनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानु-

नुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुर्दुःखमिति श्रोत्रं दुःखमिति घ्राणं दुःखमिति जिह्वादुःखेति
कायोदुःख इति मनोदुःखमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुरनात्मेति श्रोत्रमनात्मेति घ्राणमनात्मेति जिह्वाऽनात्मेति
कायोऽनात्मेति मनोऽनात्मेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः शान्तमिति श्रोत्रं शान्तमिति घ्राणं शान्तमिति जिह्वा-
शान्तेति कायः शान्त इति मनः शान्तमिति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः शून्यमिति श्रोत्रं शून्यमिति घ्राणं शून्यमिति जिह्वाशून्येति
कायः शून्य इति मनः शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुरानिमित्तमिति श्रोत्रमानिमित्तमिति घ्राणमानिमित्तमिति जिह्वा श्रानिमित्तेति काय श्रानिमित्त इति मन श्रानिमित्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकार-
ज्ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुरप्रणिहितमिति श्रोत्रमप्रणिहितमिति घ्राणमप्रणिहितमिति धर्म्मं जिह्वाऽप्रणिहितेति कायोऽप्रणिहित इति मनोऽप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुरनभिसंस्कारमिति श्रोत्रमनभिसंस्कारमिति घ्राणमनभिसंस्कारमिति जिह्वाऽनभिसंस्कारेति कायोऽनभिसंस्कार इति मनोऽनभिसंस्कारमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ज्ञतायां ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुर्विविक्तमिति श्रोत्रं विविक्तमिति घ्राणं विविक्तमिति जिह्वा-
विविक्तेति कायोविविक्त इति मनोविविक्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनित्यमिति शब्दोऽनित्य इति गन्धोऽनित्य इति रसोऽनित्य
इति स्पर्शोऽनित्य इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं दुःखमिति शब्दोदुःख इति गन्धोदुःख इति रसोदुःख इति
स्पर्शोदुःख इति धर्म्मादुःखा इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनात्मेति शब्दोऽनात्मेति गन्धोऽनात्मेति रसोऽनात्मेति स्पर्शो-
ऽनात्मेति धर्म्मा अनात्मान इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शान्तमिति शब्दः शान्त इति गन्धः शान्त इति रसः शान्त
इति स्पर्शः शान्त इति धर्म्माः शान्ता इति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शून्यमिति शब्दः शून्य इति गन्धः शून्य इति रसः शून्य

इति स्पर्शः शून्य इति धर्माः शून्या इति धर्मा देशयति तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपनानिमित्तमिति शब्द आनिमित्त इति गन्ध आनिमित्त इति
रस आनिमित्त इति स्पर्श आनिमित्त इति धर्मा आनिमित्ता
इति धर्मा देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि
च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्व-
कारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमप्रणिहितमिति शब्दोऽप्रणिहित इति गन्धोऽप्रणिहित इति
रसोऽप्रणिहित इति स्पर्शोऽप्रणिहित इति धर्मा अप्रणिहिता इति
धर्मा देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज-
तायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मा देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं विविक्तमिति शब्दोविविक्त इति गन्धोविविक्त इति रसोवि-
विक्त इति स्पर्शोविविक्त इति धर्माविविक्ता इति धर्मा देशयति

तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति श्रोत्रविज्ञानमनित्यमिति घ्राणविज्ञानमनित्यमिति कायविज्ञानमनित्यमिति मनोविज्ञानमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुर्विज्ञानं दुःखमिति श्रोत्रविज्ञानं दुःखमिति घ्राणविज्ञानं दुःखमिति जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति कायविज्ञानं दुःखमिति मनोविज्ञानं दुःखमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुर्विज्ञानमनात्मेति श्रोत्रविज्ञानमनात्मेति घ्राणविज्ञानमनात्मेति जिह्वाविज्ञानमनात्मेति कायविज्ञानमनात्मेति मनोविज्ञानमनात्मेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुर्विज्ञानं शान्तमिति श्रोत्रविज्ञानं शान्तमिति घ्राणविज्ञानं

शान्तमिति जिज्ञाविज्ञानं शान्तमिति कायविज्ञानं शान्तमिति मनोविज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्व्विज्ञानं शून्यमिति श्रोत्रविज्ञानं शून्यमिति घ्राणविज्ञानं शून्यमिति जिज्ञाविज्ञानं शून्यमिति कायविज्ञानं शून्यमिति मनोविज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्व्विज्ञानमिति श्रोत्रविज्ञानमिति घ्राणविज्ञानमिति जिज्ञाविज्ञानमिति कायविज्ञानमिति मनोविज्ञानमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्व्विज्ञानमप्रणिहितमिति श्रोत्रविज्ञानमप्रणिहितमिति घ्राणविज्ञानमप्रणिहितमिति जिज्ञाविज्ञानमप्रणिहितमिति कायविज्ञानमप्रणिहितमिति मनोविज्ञानमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानमनभिसंस्कारमिति ओचविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
प्राणविज्ञानमनभिसंस्कारमिति जिज्ञाविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
कायविज्ञानमनभिसंस्कारमिति मनोविज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्म्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानं विविक्तमिति ओचविज्ञानं विविक्तमिति प्राणविज्ञानं
विविक्तमिति जिज्ञाविज्ञानं विविक्तमिति कायविज्ञानं विविक्त-
मिति मनोविज्ञानं विविक्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुःसंस्पर्शमनित्यमिति ओचसंस्पर्शमनित्यमिति प्राणसंस्पर्शमनित्य-
मिति जिज्ञासंस्पर्शमनित्यमिति कायसंस्पर्शमनित्यमिति मनः
संस्पर्शमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-
मयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संस्पर्शं दुःखमिति ओचसंस्पर्शं दुःखमिति प्राणसंस्पर्शं दुःखमिति
जिज्ञासंस्पर्शं दुःखमिति कायसंस्पर्शं दुःखमिति मनः संस्पर्शं दुःख-
मिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च

न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वा-
कारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शमनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शमनात्मेति घ्राणसंस्पर्शमनात्मेति
जिह्वासंस्पर्शमनात्मेति कायसंस्पर्शमनात्मेति मनः संस्पर्शमनात्मेति
धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-
ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शं शान्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शान्तमिति घ्राणसंस्पर्शं
शान्तमिति जिह्वासंस्पर्शं शान्तमिति कायसंस्पर्शं शान्तमिति मनः
संस्पर्शं शान्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकु-
शलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यमिति घ्राणसंस्पर्शं शून्य-
मिति जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति कायसंस्पर्शं शून्यमिति मनः संस्पर्शं
शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमू-
लानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शमानिमित्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शमानिमित्तमिति घ्राणसंस्पर्श-

मानिमित्तमिति जिज्ञासंस्पर्शमानिमित्तमिति कायसंस्पर्शमानि-
मित्तमिति मनः संस्पर्शमानिमित्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शमप्रणिहितमिति श्रोत्रसंस्पर्शमप्रणिहितमिति घ्राणसंस्पर्-
शमप्रणिहितमिति जिज्ञासंस्पर्शमप्रणिहितमिति कायसंस्पर्शमप्रणि-
हितमिति मनः संस्पर्शमप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति श्रोत्रसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
घ्राणसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति जिज्ञासंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
कायसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति मनः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति धर्म्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवक-
भूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शं विविक्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शं विविक्तमिति घ्राणसंस्पर्शं
विविक्तमिति जिज्ञासंस्पर्शं विविक्तमिति कायसंस्पर्शं विविक्तमिति
मनः संस्पर्शं विविक्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति घ्राण-
संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति कायसंस्पर्श-
जावेदनाऽनित्येति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदनादुःखेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनादुःखेति घ्राणसंस्पर्श-
जावेदनादुःखेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनादुःखेति कायसंस्पर्शजावेद-
नादुःखेति मनः संस्पर्शजावेदनादुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनात्मेति घ्राणसं-
स्पर्शजावेदनात्मेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनात्मेति कायसंस्पर्श-
जावेदनात्मेति मनः संस्पर्शजावेदनात्मेति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाग्रान्तेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाग्रान्तेति घ्राणसंस्पर्श-
जावेदनाग्रान्तेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाग्रान्तेति कायसंस्पर्शजावेदना-
ग्रान्तेति मनः संस्पर्शजावेदनाग्रान्तेति धर्म्मं देशयति । तच्चानुप-

लक्ष्मयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

*पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुःसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति । तच्चानुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आचक्षुःसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्राणसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलक्ष्मयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

* पूर्व्वत्र सर्व्वत्र चक्षुःश्रोत्रादिपदार्थं प्रत्येकमेव, पुनरपरमित्यादि-
वाक्यमावर्त्तयौयमित्येतत् क्षिपिदृष्ट्याऽनुमीयते । आदर्शपुस्तके तयो
लोखो न दृश्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजां वेदनां शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
घ्राणसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्गजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनः संस्पर्गजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुःसंस्पर्गजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्गजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
घ्राणसंस्पर्गजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिज्ञासंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
घ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्राणसंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनःसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादाऽनित्य इति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादो दुःख इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादोऽनात्मेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादः शान्त इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादः शून्य इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादः आनिमित्त इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादोऽप्रणिहित इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादोऽनभिसंस्कार इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादो विविक्त इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्य्यपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिताऽनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिताऽनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिताऽनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिताऽनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताऽनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताशान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिताशान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
क्षान्तिपारमिताशान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिताशान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिताशान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताशान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिताशून्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैर्यपारमिताशून्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिताशून्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताशून्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिता अनिमित्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिता आनिमित्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिता आनिमित्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिता आनिमित्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिता आनिमित्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिता आनिमित्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रीलपारमिताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
लान्तिपारमिताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैर्यपारमिताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धानपारमिताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्य्यपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिता विव्रिकेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वीशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्म्मशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पलक्षणशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्व्याशून्यता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्व्याशून्यता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्म्मशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
खल्लक्षणशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यता दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता अनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता अनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता अनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता अनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता अनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता अनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अनवरागशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अनवकारशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
सर्वधर्मशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्खलवणशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता गान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्विशून्यता गान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता गान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता गान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता गान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता गान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरायशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्म्मशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पचणशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यता शान्तेति धर्म्मं देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्त्रभावशून्यता शान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अधात्मशून्यताशून्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्विशून्यताशून्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अधात्मबहिर्द्विशून्यताशून्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यताशून्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच
सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यच सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यच सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यच सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवकारशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रकृतिशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सर्वधर्मशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वलक्षणशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलभशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वहिर्दुःशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मवहिर्दुःशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुप-

लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वधर्म्मशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अलक्षणशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-

गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलभ्यते आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अथात्मशून्यता अप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वर्हिर्द्व्यशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अद्यात्मवर्हिर्द्व्यशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपल-
म्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ऽसंक्रुतशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अन्यत्रशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरारुण्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरकारुण्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वधर्मशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्त्रलक्षणशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलभशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्त्रभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्त्रभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अर्थात्मशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बहिर्द्वाशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अर्थात्मबहिर्द्वाशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्ष्याणमिचं योऽस्मै
परमार्थशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगे-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्ष्याणमिचं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्ष्याणमिचं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्ष्याणमिचं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्ष्याणमिचं योऽस्मै
अनवरागशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्ष्याणमिचं योऽस्मै
अनवकारशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-

गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रकृतिशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सर्व्वधर्म्मशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्तलक्षणशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
स्वभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
वर्चिर्ह्यशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
अध्यात्मवर्चिर्ह्यशून्यताविविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
शून्यताशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
महाशून्यताविविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
परमार्थशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताविविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताविविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्मशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वस्वचरणशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभवशून्यता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभवस्वभावशून्यता विविकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मृत्युपस्थानान्यनित्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मृत्युपस्थानानि दुःस्वानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यनात्मानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानानि शून्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यानिमित्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यनभिभंस्काराणीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्पुण्यानानि विविक्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यनित्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यनात्मानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यानिमित्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यनभिमंस्काराणीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणभावनतार्थं धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चद्विपादाननित्या इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चद्विपादान् दुःखा इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चद्विपादाननात्मान इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चद्विपादान् शान्ता इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चद्विपादान् शून्या इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादानामिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलब्ध-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादानप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादाननभिमंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलब्ध-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादान् विविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलब्ध-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ऋद्धिपादाभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 इन्द्रियाण्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाणि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यन्तात्मानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाणि शान्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाणि शून्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यनिमित्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यनभिस्काराणीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाणि विविक्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियभावनतायै धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यनित्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि दुःखानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि अनान्यनात्मकानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि शान्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि शून्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यानिमित्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यनभिमंस्काराणीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि विविक्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोध्यङ्गान्यनिवृत्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोध्यङ्गानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोध्यङ्गान्यनात्मिकानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यज्ञानि ग्रान्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यज्ञानि शून्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यज्ञान्यानिमित्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यज्ञान्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यज्ञान्यनभिसंस्काराणीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
बोध्यङ्गानि विविक्तानौति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
बोध्यङ्गभावनतायै धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गमनित्यमिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्ग दुःखमिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गमनात्मेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गं शान्तमिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गं शून्यमिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गमानीमिच्छामिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गमप्रणिहितमिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गमनभिसंस्कारमिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गं विविक्तमिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
आर्य्याष्टाङ्गमार्गभावनायै धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
आर्य्यमत्यान्यनित्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
आर्य्यमत्यानि दुःखानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
आर्य्यमत्यान्यनात्मिकानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
आर्य्यमत्यानि शान्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
आर्य्यमत्यानि शून्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्य्यसत्यान्यानिमित्तानोति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्य्यसत्यान्यप्रणिहितानोति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्य्यसत्यान्यनभिसंस्कारानोति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्य्यसत्यानि विविक्रानोति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्य्यसत्याभावनताये धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
 ध्यानान्यमित्यानौति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपसम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
 ध्यानानि दुःखानौति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपसम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
 ध्यानान्यनात्मिकानौति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपसम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
 ध्यानानि शान्तानौति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपसम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
 ध्यानानि शून्यानौति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपसम्भयोगेन । सर्व्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
 ध्यानान्यानिमित्तानौति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपसम्भयोगेन । सर्व्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्वन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्वन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानान्यभिसंस्काराणीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्वन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानानि विविक्रानोति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्वन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानभावनताये धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्वन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अप्रमाणान्यनित्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्वन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अप्रमाणानि दुःखानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अप्रमाणान्यनात्मिकानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अप्रमाणानि शान्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अप्रमाणानि शून्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अप्रमाणान्यानिमित्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽस्मै
अप्रमाणान्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अप्रमाणान्यनभिमंस्कारानोति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अप्रमाणानिविविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अप्रमाणभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूप्यसमापत्तीरनित्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूप्यसमापत्ती दुःखारति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तीरनात्मिका इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तीः शान्ता इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तीः शून्या इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तीरानिमित्ता इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तीरप्रणिहिता इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तीरनभिसंस्कारा इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तीर्व्विविक्तादति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आरूप्यसमापत्तिभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोक्षा अग्नित्यादति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोक्षा दुःखादति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोक्षा अनात्मनादति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाः शान्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाः शून्याइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाः आनिमित्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाः अप्रणिहिताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाः अनभिसंस्काराइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाविविक्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षाभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीरनित्यादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्दुःखादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मिकादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शान्तादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तौः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरानिमित्तादिति धर्मं देशयति तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरप्रणिहितादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरणभिमंस्कारादिति धर्मं देशयति तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्व्विविक्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

*पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यनित्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यनात्मिकानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानिशान्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

* क । ग । पुस्तके पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रमित्यंशो न लिखितः । योऽस्मै इत्यादि भागः सर्व्वत्र लिखितः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानिशून्यानीति धर्म्मं देशयति
 तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यानिमित्तानीति धर्म्मं देश-
 यति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देश-
 यति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यनभिमंस्कारानीति धर्म्मं
 देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवक-
 भूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानिविविक्तानीति धर्म्मं देश-
 यति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखभावनतायै धर्म्मं देशयति

तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अनित्या इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा दुःखाइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अनात्मानइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाः शान्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाः शून्याइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अनिमित्तादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अप्रणिहितादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अनभिसंस्कारादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाविविक्तादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाभावनतायै धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोऽनित्यादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयो दुःखादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयः अनात्मान इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयः शान्तादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयः शून्यादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयः आनिमित्ता इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोऽप्रणिहिता इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोऽनभिमंस्कारा इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोऽविक्रा इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधिभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यनित्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यनात्मानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि शान्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि शून्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यानिमित्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यनभिसंस्कारानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्ब-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानिर्विक्लानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलान्यनित्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलान्यनात्मानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलानि शान्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलानि शून्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलान्यानिमित्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलान्यनभिसंस्कारानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कन्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलानिविविक्तानीति धर्मे देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कन्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतबलभावनतायै धर्मे देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कन्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यनित्यानीति धर्मे देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कन्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यानि दुःखानीति धर्मे देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कन्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यमात्मानीति धर्मे देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कन्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यानि शान्तानीति धर्मे देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यानि शून्यानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यानिमित्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यनभिसंस्कारानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यानिविविक्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यभावनतायै धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिसम्बिदोऽनित्या इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिसम्बिदोदुःखा इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिसम्बिदोऽनात्मान इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिसम्बिदः शान्ताइति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिसम्बिदः शून्याइति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिमन्विद् आनिमित्तादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिमन्विदोऽप्रणिहिता इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिमन्विदोऽनभिसंस्कारा इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिमन्विदोऽविविक्ता इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिमन्विद्वावगतायै धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनित्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री दुःखेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री शान्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री शून्येति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनिमित्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री विविकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री भावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकल्याणनिधेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा दुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
महाकरुणाऽनात्मिकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा शान्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
महाकरुणा आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कक्षाणमिचं योऽस्मै
महाकरुणाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणाभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आवेणिकबुद्धधर्म्मा अनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आवेणिकबुद्धधर्म्मा दुःखादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अनात्मानइति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्माः शान्ताइति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्माः शून्याइति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अनिमित्ताइति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अप्रणिहिता इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अनभिधंस्कारा इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुप-

लभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आवेणिकबुद्धधर्म्मं विविक्षादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आवेणिकबुद्धधर्म्मभावनताये धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वकारजताभावनताये धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

अथ बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं वेदितव्यं । येन
कल्याणमित्रेण परिगृहीतो बोधिसत्त्वो महामत्त्व इमं प्रज्ञापारमिता-
निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न मन्त्रस्यति न मन्त्रासमापद्यते ।

सुभूतिराह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपायकुशलः पापमित्रं हस्तगतो भवति । कल्याणमित्रपरि-
वर्जितश्च भवति । य इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति
न मन्त्रस्यति न मन्त्रासमापद्यते ।

भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः प्रज्ञापारमितां भावयत्युपलभते तथाच प्रज्ञापारमितयामन्यते । अपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारो ध्यानपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच ध्यानपारमितयामन्यते । अपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारो वीर्यपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच वीर्यपारमितयामन्यते । अपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः चान्तिपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच चान्तिपारमितयामन्यते । अपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः शौलपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच शौलपारमितयामन्यते । अपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारोदानपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच दानपारमितयामन्यते । एवं हि सुभृते बोधिमत्त्वमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारोरूपमध्यात्मशून्यमिति मनमिकरोति । तास्माध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

*म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमनमिकारोरूपं बहिर्दृशंशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च बहिर्दृशंशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते ।

* म इत्यनेन एतदपरं सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्व इति पृथ्व-
वाक्यकेशा परास्मृष्टः एवं परत्रापि । आदर्शपुस्तकं मत्त्वंच म इति
निर्देशो दृश्यते । ग, पुस्तके च तथैव लिखितमस्ति ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाध्यात्म-
बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्य
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोरूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोरूपमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्नवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्नवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । तास्य प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्य सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायांचरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपं स्खलचणशून्यमिति मनसिकरोति । तास्य स्खलचण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्ननुपलब्ध-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माभावशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं स्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्य स्खभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वेदनाबहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्धाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्या-
त्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना संकृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽसंकृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यक्तशून्येति धर्मं देशयति । ताच्चाऽत्यक्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । तच्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना प्रकृतिशून्येति धर्मं देशयति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो वेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः संज्ञाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संज्ञामहाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संज्ञापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संज्ञासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽव्यक्तशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽव्यक्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽनवराधशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराध-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

सिकारः संज्ञाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा सर्वधर्माशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्मा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः संज्ञाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-

भावस्त्वभाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अध्यात्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः बहिर्दृशशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्दृशशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अध्यात्मबहिर्दृशशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्दृशशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः शून्यताशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः महाशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः परमार्थशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः संस्काराः संस्कृतशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः असंस्कृतशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अत्यन्तशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अनवरायशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चानव-
रायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अनवकारशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चानव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः प्रकृतिशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः सर्व्वधर्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः स्वलक्षणशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च

स्वल्पक्षयशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संस्कारा अनुपलब्धशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चा-
नुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चाभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः स्वभावशून्यतादिति मनसिकरोति । ताश्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अभावस्वभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चर-
त्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमनसिकारो विज्ञानमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । ताश्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं बहिर्द्वांशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च बहिर्द्वां-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशानवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । तादृश प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं सर्व्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । तादृश सर्व्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । तादृश
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्बहिर्दृशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्दृशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरध्यात्मबहिर्दृशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
बहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुः शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुः परमार्थशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुः संस्कृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्कृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःचरन्तशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चाऽचरन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःचरन्वरायशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चानवरायशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःचरन्वकारशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःप्रकृतिशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारश्चतुः सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुः स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्व-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुरनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चानुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुरभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुः स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुरभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमधात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽधात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं बहिर्दृशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्दृ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचमध्यात्मबहिर्दृशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संकृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंकृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मात्त्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मानवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मानवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचं खलखलशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च खलखल-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचमनुपलम्बशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मानुप-
लम्बशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रोत्रमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः घ्राणमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चासंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्तशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणं सर्व्वधर्म्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्व्वधर्म्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणं स्मृत्तत्त्वशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्मृत्तत्त्व-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो घ्राणमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञावद्दिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वद्दिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽध्यात्मवद्दिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मवद्दिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाशून्यताशून्येति मनसिकरोति । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञामहाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽसंस्कृतशून्येति मनमिकरोति । ताश्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽत्यन्तशून्येति मनमिकरोति । ताश्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽनवरागशून्येति मनमिकरोति । ताश्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽनवकारशून्येति मनमिकरोति । ताश्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाप्रकृतिशून्येति मनमिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽमर्ब्वधर्मशून्येति मनमिकरोति । ताच्च मर्ब्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽस्वस्वच्छणशून्येति मनमिकरोति । ताच्च स्वस्वच्छण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारो जिह्वाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिह्वाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिह्वास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो जिह्वाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः कायोऽध्यात्मशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः कायो बहिर्द्वाशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः कायोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः शून्यताशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायो महाशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः परमार्थशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः संस्कृतशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽसंस्कृतशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽत्यन्तशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽनवराधशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराध-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽनवकारशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः प्रकृतिशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः सर्वधर्मशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः खलक्षणशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽनुपलम्भशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽभावशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः स्वभावशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽभावस्वभावशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनो बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनो महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
राद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं वशिद्धांशशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च वशिद्धां-
शशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संकृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंकृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्नवराप-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्नवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपं स्मलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्म-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्ननुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो रूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मान्नभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो रूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः शब्दोऽध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः शब्दोबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्विशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽध्यात्मबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽनवराद्यशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवरा-
द्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनसि-
कारः शब्दः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारः शब्दः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्ष-
णशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः शब्दोऽनुपलम्बशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्ब-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । तथाच शून्यत-
यामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता मनसिकारो
गन्धः स्खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्खलक्षणशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो गन्धोऽनुपलभशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो गन्धः स्वरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वरभाव
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽभावस्वरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभा-
वस्वरभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो रसोऽध्यात् शून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो रसोऽबहिर्द्धांशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो रसोऽध्यात्मबहिर्द्धांशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्या-
त्मबहिर्द्धांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो रसः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

मिकारो रसोऽमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रसः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रसः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रसोऽसंकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रसोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रसोऽनवराणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनमिकारो रसोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

भिकारो रसः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो रसः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो रसः स्खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो रसोऽनुपलभ्यशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयाचमन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो रसोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो रसः स्वभावशून्य इति मनसि करोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्त-
मनभिकारो रसोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

मिकारः स्वर्गोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गोवह्निर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च वह्निर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गोऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । तास्माऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । तास्माऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽनवराशून्य इति मनसिकरोति । तास्मान्नवराशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । तास्मान्नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गं प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । तास्तु प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । तास्तु सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गः क्लृप्तशून्य इति मनसिकरोति । तास्तु क्लृप्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारः स्वर्गोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः स्वर्गोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः स्वर्गः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारः स्वर्गोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो धर्मा अध्यात्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो धर्माबहिर्द्विशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो धर्मा अध्यात्मबहिर्द्विशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः शून्यताशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः महामहाशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः परमार्थशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः संस्कृतशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः असंस्कृतशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अत्यन्तशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अनवराणशून्यता इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराण
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अनवकारशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः प्रकृतिशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः सर्वधर्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः खलचणशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च खलचण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अनुपलम्भशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः स्वभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो धर्मा अभावस्त्वभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्विशून्यामिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽन-
वरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

मिकारश्चक्षुर्विज्ञानं स्वस्वच्छाणशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च
स्वस्वच्छाणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुर्विज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चाऽनु-
पलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुर्विज्ञानमभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुर्विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुर्विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चाऽ-
ध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रविज्ञानं बहिर्दृष्टिशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च
बहिर्दृष्टिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

सिकारः ओचविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्याऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽसंकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः ओचविज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽनवरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानं सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानं स्वरूपशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
स्वरूपशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रोत्रविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
त्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते । उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

भिकारो घ्राणविज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो घ्राणविज्ञानमनुपलम्बशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्बशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो घ्राणविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो घ्राणविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो घ्राणविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो जिह्वाविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो जिह्वाविज्ञानं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिज्ञाविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिज्ञाविज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽनवरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं अनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताद्याऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिज्ञाविज्ञानस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं बहिर्दृशिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्दृशिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमध्यात्मबहिर्दृशिशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्दृशिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवरापशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं स्खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं स्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्खभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमभावस्खभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावस्खभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
त्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमनवरागशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
दनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
दनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
दप्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
दसर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं स्मलक्षणशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
दस्मलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
दनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारो मनोविज्ञानमभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्या-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्य
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्या-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुः संस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्याऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं बहिर्दृशशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्य
बहिर्दृशशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्दृशशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्या-
ऽध्यात्मबहिर्दृशशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्य
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं महशून्यमिति मनभिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरसपतमर्वाकारज्ञता प्रतिपद्युक्तमम-
भिकारश्चक्षुःसंस्थे परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरस्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तमन-
विकारश्चःसंस्पृग् संसृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्च संसृतश-
न्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमद्युक्तमन्-
मिकारश्चुःसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मगमिकरोति । ताश्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतायामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारयुक्तुःसंस्पर्शमव्यक्तशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मात्तन्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरश्चपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्कमन-
मिकारश्चयुःसंस्पर्शमनवरायश्चन्यमिति मनमिकरोति । ताश्चा-
नवरायश्चन्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चःमंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्यात्म-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारश्चुःसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चुःसंस्पर्शं सर्व्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्व्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चुःसंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चुःसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चुःसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चुःसंस्पर्शस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चुःसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनमिकरोति । तास्माऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं बहिर्दृशिशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
बहिर्दृशिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्दृशिशून्यमिति मनमिकरोति । तास्मा-
ऽध्यात्मबहिर्दृशिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं संकृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

सिकारः ओचसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शं सर्व्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्व्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः ओचसंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्याऽभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनसि-
कारो घ्राणसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्याऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं बहिर्दृशंशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्य
बहिर्दृशंशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्त-
मनसिकारो घ्राणसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्दृशंशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताद्याऽध्यात्मबहिर्दृशंशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो घ्राणसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमन्यन्नशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन्यन्न-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरापशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो घ्राणसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो घ्राणसंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽनु-
पलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो घ्राणसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो घ्राणसंस्पर्शमभावस्त्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिह्वासंस्पर्शं संस्क्रुतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्क्रुतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमसंस्क्रुतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
जिह्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमव्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽव्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमनवराधशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवराधशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

भिकारो जिह्वासंस्पर्शं स्खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो जिह्वासंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो जिह्वासंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनभिकारो जिह्वासंस्पर्शं स्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्खभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो जिह्वासंस्पर्शमभावस्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्खभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो कायसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो कायसंस्पर्शं बहिर्दृशिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्दृशिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो कायसंस्पर्शमध्यात्मवच्छिद्वाशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽध्यात्मवच्छिद्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माऽसंस्कृ-
तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारो कायसंस्पर्शमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
रापशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो कायसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो कायसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो कायसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो कायसंस्पर्शं स्खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो कायसंस्पर्शमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो कायसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो कायसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शे बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

षिकारो मनःसंस्पृशं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पृशं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पृशमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पृशमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पृशमनवरापशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वरापशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पृशमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारो मनःसंस्पृशं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो मनःसंस्पृशं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पृशं स्खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पृशं नुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पृशं मभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पृशं स्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्खभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पृशं मभावस्खभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्खभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारश्च; संस्पृशं प्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामहाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनमिकरोति । तास्मा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनमिकरोति । तास्मा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनमिकरोति । तास्मा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनमिकरोति । तास्मा-
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामर्बधर्मशून्येति मनमिकरोति । तास्मा-
मर्बधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्नानक्षयशून्येति मनमिकरोति । तास्मा-
स्नानक्षयशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनमिकरोति ।
तास्माऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपल-
म्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाबहिर्दृशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्दृशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरायशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्त्रलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्त्रलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्त्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्त्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपल-
म्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारो घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारो घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविद्वद्भावाऽशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च विद्वद्भावाऽशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरो-
ति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयाम-
न्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संकृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंकृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरायशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्मलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्च स्तब्धचणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च अनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्द्वाशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च वहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्येति मनमि-
करोति । ताच्चाध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनामहाशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना संकृतशून्येति मनमिकरोति ।

ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवराधशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवराधशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वलक्षणशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनमिकरोति ।

ताञ्चाऽभावस्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना वहिर्दृशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च वहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्दृशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मवहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चशून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम
 सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति
 ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ
 योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम
 सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति
 ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ
 योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम
 सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति
 ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ
 योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम
 सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति
 ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ
 योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम
 सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति
 ताञ्चाऽनवराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ
 योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम
 सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति

ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्व्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्व्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्खलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना बहिर्दृशशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च बहिर्दृशशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्दृशशून्येति मनसि-
करोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्दृशशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति
ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वरूपशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्वरूपशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरत्प-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः पृथिवीधातुरध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुर्वह्निर्वायुश्च शून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
वह्निर्वायुशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारः पृथिवीधातुरध्यात्मबहिर्द्वांशं शन्य इति मनमिकरोति । तास्वाध्यात्मबहिर्द्वांशं शन्यतामुपलभते । तथाच शन्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारः पृथिवीधातुः शन्यताशन्य इति मनमिकरोति । ताश्च शन्यताशन्यतामुपलभते । तथाच शन्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारः पृथिवीधातुमंशं शन्य इति मनमिकरोति । ताश्च मंश-
शन्यतामुपलभते । तथाच शन्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारः पृथिवीधातुः परमार्थशन्य इति मनमिकरोति । ताश्च परमार्थशन्यतामुपलभते । तथाच शन्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारः पृथिवीधातुः संस्कृतशन्य इति मनमिकरोति । ताश्च संस्कृत-
शन्यतामुपलभते । तथाच शन्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारः पृथिवीधातुरसंस्कृतशन्य इति मनमिकरोति । तास्वा-
संस्कृतशन्यतामुपलभते । तथाच शन्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारः पृथिवीधातुरत्यन्तशन्य इति मनमिकरोति । तास्वा-
त्यन्तशन्यतामुपलभते । तथाच शन्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽनवरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवौधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवौधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नप-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोऽध्यातुरध्यात्मशून्य इति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुर्वचिर्द्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च वचिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरध्यात्मवचिर्द्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मवचिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभ्यातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभ्यातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभ्यातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभ्यातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभ्यातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभ्यातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभ्यातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः प्रकृतिशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः सर्वधर्मशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते । उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः स्वलक्षणशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरनुपलभ्यशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चाऽनुपलभ्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः स्वभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरभावस्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुरध्यात्मशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुर्बहिर्द्धाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुरध्यात्मबहिर्द्धाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुः शून्यताशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुर्महाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुः परमार्थशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

भिकारस्तेजोधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारस्तेजोधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारस्तेजोधातुरन्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽन्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारस्तेजोधातुरनवराशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
राशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारस्तेजोधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारस्तेजोधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारस्तेजोधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

मिकारस्तेजोधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरक्षपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरनुपलभ्यशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लभ्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरक्षपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरक्षपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरक्षपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरक्षपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरध्यात्म-
शून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरक्षपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुर्व्यङ्गिद्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
व्यङ्गिद्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो वायुधातुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरत्यक्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यक्ता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

.. . स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वायुधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनु-
पलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वायुधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्तो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो आकाशधातुरध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुर्बहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरध्यात्मबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो आकाशधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनवराशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवराशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो आकाशधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनुपलभ्यशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नुपलभ्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च-
भावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्त-
मनसिकारो आकाशधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्प-

गतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुबहिर्दृशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मबहिर्दृशून्य इति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्दृशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-

-- लम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृ-
तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्य-
न्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानतुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोऽविद्याऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽविद्याध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यामहाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोऽविद्याऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या स्खलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽनुपलभशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यातो बद्धशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-

भावस्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोवच्छिद्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च वच्छिद्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोऽध्यात्मवच्छिद्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मवच्छिद्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चमहाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवराग्यशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राग्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः संस्कारः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः विज्ञानमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । तञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोविज्ञानं वह्निर्दुर्गाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च वह्निर्दुर्गा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानमध्यात्मवद्भिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ध्यात्मवद्भिर्द्विशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाशून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानमनवराग्र्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राग्र्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं खलचणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खल-
चणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनुपलभ्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लभ्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-

ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुमृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंद्युक्तमनसिकारो नामरूपमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंद्युक्तमनसिकारो नामरूपं बहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंद्युक्तमनसिकारो नामरूपमध्यात्मबहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंद्युक्तमनसिकारो नामरूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंद्युक्तमनसिकारो नामरूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंद्युक्तमनसिकारो नामरूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमव्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽव्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनवराय्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो नामरूपं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनुपलब्धशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लब्धशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः षडायतनमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहि-
र्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं स्खलचणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्खलचणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः षडायतनं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गो बहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः स्वर्गोऽध्यात्मबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गो महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

• • स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः स्पर्शः सर्व्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शः स्खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शाऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शाऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शाऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना बहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनासर्व्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्व्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना स्खलचणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्खलचण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोवेदना भावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्च-
रन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारस्तृष्णाऽध्यात्मशून्येति मन-
सिकरोति । ताच्चाध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णावहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वहिर्द्धाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णाऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णाऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाध्यात्मवहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-

कारस्तृष्णाशून्यताशून्येति मनसि करोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृष्णामहाशून्येति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णापरमार्थशून्येति मनसि करोति । ताञ्च परमार्थ
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णासंस्कृतशून्येति मनसि करोति । ताञ्च संस्कृतशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णाऽसंस्कृतशून्येति मनसि करोति । ताञ्चासंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त मनसि
कारस्तृष्णाऽत्यन्तशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णाऽनवराद्यशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽनवराद्यशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृष्णाऽनवकारशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽनवकारशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि कारस्तृष्णाप्रकृतिशून्येति मनसि करोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारस्तृष्णासर्वधर्मशून्येतिमनसि करोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारस्तृष्णास्वलक्षणशून्येतिमनसि करोति । ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारस्तृष्णाऽनुपलभ्यशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽनुपलभ्यशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारस्तृष्णाऽभावशून्येतिमनसि करोति । ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारस्तृष्णास्वभावशून्येति मनसि करोति । ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त मनसि कारस्तृष्णाऽभावस्वभाव शून्येतिमनसि करोति । ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नप-

गतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानमथात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाधोऽत्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं वहिर्द्विशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च वहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानमथात्मवह्निर्द्विशून्यमिति मनसि करोति । ताच्चाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानशून्यताशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं महाशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं परमार्थशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं संकृतशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च संकृतशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमसंस्कृतशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त
मनसिकार उपादानमच्युतशून्यमिति मनसि करोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादान मनवरायशून्यमिति मनसि करोति । ताच्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

• १० स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमनवकारशून्यमिति मनसि करोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं प्रकृतिशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं सर्वधर्म शून्यमिति मनसि करोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं खलक्षणशून्यमिति करोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कार उपादानमनुपलम्बशून्यमिति मनसि करोति । तास्मानुपलम्ब-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावशून्यमिति मनसि करोति तास्माद्भावशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं स्वभावशून्यमिति मनसि करोति । तास्व स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावस्वभावशून्यमिति मनसि करोति । तास्माद्भाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरत्न-
पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारोभवोऽध्यात्म शून्य इति
मनसि करोति । तास्मादध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्य-
तयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो भवो वहिर्द्वाशून्य इति मनसि करोति । तास्व वहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्य इति मनसि करोति । तास्मादध्यात्म-
वहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त-मनसि

कारोभवः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभव महाशून्य इति मनसि करोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः परमार्थ शून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवरायशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽनवकार शून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवःप्रकृतिशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः सर्वधर्मशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवः स्वलक्षणशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च स्वलक्षण
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽनुपलब्धशून्य इति मनसि करोति । ताञ्चाऽनुपलब्ध-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । ताञ्चाऽभाव शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवः स्वभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्चाऽभावस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वो महासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिरध्यात्मशून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिवद्भिर्द्वा शून्य इति मनसि करोति । ताञ्च वद्भिर्द्वा-शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिरध्यात्मवद्भिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मवद्भिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिशून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-शून्यतामुपलभते । तथा शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिमहाशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यता-मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिः परमार्थशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारो जातिः संकृतशून्यता मनसिकरोति । ताञ्च संकृतशून्यता-मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरत्यन्तशून्येति मनसि करोति । ताञ्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवरागशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरनवकार शून्येति मनसि करोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः स्वलक्षणशून्येति मनसि करोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कारोजातिरनुपलभ्यशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनुपलभ्य-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरभावशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः स्वभावशून्यदति मनसि करोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगत सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरभावस्वभावशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽभावस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वो महासत्त्वः स्पर्शः वेदना दृष्ट्या उपा-
दानं भवं जातिः जरामरणं सृत्युपस्थानानि भावयति । तानि च
सृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च सृत्युपस्थानैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।
एवं, सम्यक् प्रहणानि च्छद्धिपादान् इन्द्रियाणि बलानि । बोध्य-
ज्ञानि आर्याष्टाङ्गमार्गं आर्यसत्यानि ध्यानानि अप्रमाणानि
आरूप्यसमापत्तीः विमोचान् अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचम् स्वानि अभिज्ञाः समाधीन् धारणी-
मुखानि तथागतबलानि वैशारद्यानि प्रतिसम्बिदः महाकरुणं
आवेणिकयुद्धधर्मान् ।

स प्रज्ञापारमिताञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजरामरणमध्यात्मशून्यमिति मनसि करोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणं वहिर्द्धाशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च वहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणमध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणं शून्यताशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चशून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणं महाशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं परमार्थशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं संस्कृतशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमसंस्कृतशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनवरागशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
रागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

॥०॥ स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जरामरणमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्-
पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्मृत्युपस्थानानि भाव-
यति । तानि च स्मृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च स्मृत्युपस्थानैर्मन्यते
उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः सम्यक्प्रहाणानि भावयति । तानि च सम्यक्प्रहाणान्युप-
लभते । तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षड्विपादान् भावयति । तानि च षड्विपादान्युपलभते ।
तैश्च षड्विपादैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः द्वादश्याणि भावयति । तानि चेन्द्रियाण्युपलभते । तैश्चे-
न्द्रियैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो बलानि भावयति । तानि च बलान्युपलभते । तैश्च बलै-
र्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो बोध्यङ्गानि भावयति । तानि च बोध्यङ्गान्युपलभते । तैश्च
बोध्यङ्गैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्याष्टाङ्गमार्गं भावयति । तैश्चाऽर्याष्टाङ्गमार्गमुपलभते ।
तेन चार्याष्टमार्गेन मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

— स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्यसत्यानि भावयति । तानि च आर्यसत्यान्युपलभते ।
तैश्च आर्यसत्यैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो ध्यानानि भावयति । तानि च ध्यानान्युपलभते । तैश्च
ध्यानेन मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽप्रमाणानि भावयति । तानि च अप्रमाणान्युपलभते ।
तैश्चाऽप्रमाणैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आरूप्यसमापत्तीर्भावयति । ताञ्चारूप्यसमापत्तीरुपलभते ।
ताभिश्चारूप्यसमापत्तिभिर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विमोचान् भावयति । तांश्च विमोचानुपलभते । तैश्च विमोचैर्भन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्भावयति । ताश्चानुपूर्वविहारसमा-
पत्तीरुपलभते । ताभिश्चानुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्भन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि भावयति । तानि
च शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्युपलभते । तैश्च शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितमोचमुखैर्भन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभिज्ञाः भावयति । ताश्चाऽभिज्ञा उपलभते । ताभिश्चाभि-
ज्ञाभिर्भन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः समाधीन् भावयति । तांश्च समाधीनुपलभते । तैश्च
समाधिभिर्भन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धारणीमुखानि भावयति । तानि च धारणीमुखान्युप-
लभते । तैश्च धारणीमुखैर्भन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तथागतबलानि भावयति । तानि च तथागतबलान्युप-
लभते । तैश्च तथागतबलैर्भन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वैशारद्यानि भावयति । तानि च वैशारद्यान्युपलभते ।
तैश्च वैशारद्यैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः प्रतिसम्बिदो भावयति । ताश्च प्रतिसम्बिद् उपलभते ।
ताभिश्च प्रतिसम्बिद्भिर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो महाकरुणाम्भावयति । ताञ्च महाकरुणामुपलभते ।
तथाच महाकरुणयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

— स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आवेणिकबुद्धधर्मान् भावयति । तांश्च बुद्धधर्मानुपलभते ।
तैश्च बुद्धधर्माैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्-
नुपायकुशल इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशात् श्रुत्वोत्तस्यति सन्त्वस्यति
सन्त्वासमापद्यते । आह । कथम्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पाप-
मित्रहृत्गतो भवति । येन पापमित्रेण परिगृहीत इमं प्रज्ञा-
पारमितानिर्देशं श्रुत्वोत्तस्यति सन्त्वस्यति सन्त्वासमापद्यते । भग-
वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं यः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति । ध्यानपारमिताया-
ञ्चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति । वीर्यपारमितायां चरन्तं विरे-
चयति विहृन्दयति । चान्तिपारमितायां चरन्तं विरेचयति
विहृन्दयति । शीलपारमितायाञ्चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति ।

दानपारमितायाञ्चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति । नाऽत्र शिञ्चित्यं । नैतन्तथागतभाषितं नैषधर्मी नविनयः । कुवितर्का एते सूत्रान्ताः नैते श्रोतव्याः नोद्बोध्यव्याः न धारयितव्याः न वाचयितव्याः न पर्यवाप्तव्याः । न योनिशो मनसि कर्त्तव्याः नैतेपरेभ्यो देशयितव्याः । इत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं योऽस्मै नमारकर्षाण्युपदिशति । नमारदोषानाचष्टे इति । मारः पापीयान् बुद्धवेषेणोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं षड्भ्यः पारमिताभ्यो विरेचयति विहृन्दयति । किन्ते कुलपुत्र प्रज्ञापारमितया भाषितया । किन्ते ध्यानपारमितया भाषितया । किन्ते वीर्यपारमितया भाषितया । किन्ते चान्तिपारमितया भाषितया । किन्ते शीलपारमितया भाषिताया । किन्ते दानपारमितया भाषितया । इत्येवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धरूपेण बोधिसत्त्वं महासत्त्वमुपसंक्रम्य आवक प्रतिसंयुक्तसूत्रं गेयं व्याकरणं गायो दाननिदानत्युक्तकजातकवैपुल्याद्भूतधर्मावदानोपदेशं देशयति । विवृणोति विभजते उत्तानीकरोति सम्प्रकाशयति । य इमान्येवं रूपाणि मारकर्षाणि नाचष्टे न बोधयत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महासत्त्वमुपसंक्रम्यैवं वदति । न ते किञ्चित् कुलपुत्र बोधिचित्तं नापि

त्वमवैवर्तिको न त्वं शक्यस्यनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बोद्धुम् ।
य इमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे न बोधयति । अथ
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं बोधितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंक्रम्येवं वदति । चक्षुः कुलपुत्र शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
श्रोत्रं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
जिह्वा शून्यात्मनात्मीयेन वा । कायः शून्य आत्मनात्मीयेन वा ।
मनः शून्यमात्मनात्मीयेन वा । रूपं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । शब्दः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । गन्धः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । रसः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । स्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । धर्मः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चतुर्विज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
श्रोत्रविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणविज्ञानं शून्यमात्मना-
त्मीयेन वा । जिह्वाविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । कायविज्ञानं
शून्यमात्मनात्मीयेन वा । मनोविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
चक्षुः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शः शून्य आत्म-
नात्मीयेन वा । घ्राणसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन
वा । मनः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय-
वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मी-
येन वा । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

पृथिवीधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अभ्यातुः शून्य आत्म-
नात्मीयेन वा । तेजो धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । वायु
धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आकाशधातुः शून्य आत्म-
नात्मीयेन वा । विज्ञानधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अविद्या-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । संस्काराः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
विज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । नामरूपं शून्यमात्मनात्मीयेन
वा । षडायतनं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । स्पर्शः शून्य आत्मनात्मी-
येन वा । वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । तृष्णाशून्यात्मनात्मीयेन
वा । उपादानशून्यमात्मनात्मीयेन वा । भवः शून्य आत्मनात्मी-
येन वा । जातिरशून्यात्मनात्मीयेन वा । जरामरणं शून्यमात्म-
नात्मीयेन वा ।

दानपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । शीलपारमिताशून्यात्म-
नात्मीयेन वा । चान्तिपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । वीर्य-
पारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । ध्यानपारमिताशून्यात्मनात्मी-
येन वा । प्रज्ञापारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

अध्यात्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । बहिर्द्वीशून्यताशून्यात्म-
नात्मीयेन वा । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतात्मनात्मीयेन वा । शून्यता-
शून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । महाशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
परमार्थशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । संकृतशून्यताशून्यात्मनात्मी-
येन वा । असंकृतशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अत्यन्तशून्यता-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । अनवरागशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
अनवकारशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । प्रकृतिशून्यताशून्यात्मना-

त्मीयेन वा सर्वधर्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । खलक्षणशून्यता-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । अनुपलम्भशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
अभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मी-
येन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

स्मृत्युपाख्यानानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । सम्यक्प्रहाणानि
शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । अद्विपादाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
इन्द्रियाणि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । बलानि शून्यान्यात्मनात्मी-
येन वा । बोध्यज्ञानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । आर्याष्टाङ्गमार्गः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आर्यसत्यानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन
वा । ध्यानानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । अप्रमाणानि शून्या-
न्यात्मनात्मीयेन वा । आरूप्यसमापत्तयः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
विमोक्षाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । अनुपूर्वविहारसमापत्तयः
शून्या आत्मनात्मीयेन वा । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । अभिज्ञाः शून्या आत्मनात्मी-
येन वा । समाधायः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । धारणीमुखानि
शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । तथागतबलानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन
वा । वैशारद्यानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । प्रतिसम्बिदः शून्या
आत्मनात्मीयेन वा । महाकरुणाशून्यात्मनात्मीयेन वा । आवे-
णिकबुद्धधर्माः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । किं करिष्यनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध ।

य इमान्येवं रूपाणि मारककर्माणि नाचष्टे नोपदिश्यन्त्यं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं क्लेशदित्यम् ।

पुत्रेमान् धर्मान् भाषित्वा आवकभूमिं साक्षात् कुरु किं करिष्य-
स्वनुत्तरया सम्यक्सम्बोधा । य एवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे
नोपदिशत्यथं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदि-
तव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् मातापितृवेषेणोपसंक्रम्य
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेवं वदति यत्र कुलपुत्र श्रोत आपत्तिफल
साक्षात्क्रिया । सकृदागामिफल साक्षात्क्रिया । अनागामिफल
साक्षात्क्रिया । अर्हत्त्व साक्षात्क्रिया । प्रत्येकबुद्धसाक्षात्क्रिया ।
तत्र योगमापद्यत । किन्तेऽनुत्तरया सम्यक्सम्बोधाऽभिसम्बुद्ध्या ।
यस्याः हृतेऽप्रमेया संख्येयान् कल्पान् संश्ररन्नपरिमाणान् हस्तपाद-
शिरश्छेदाननुभविष्यसि । य इमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि न
बोधयति नाचष्टे नोपदिशत्यथं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् भिक्षुवेषेणो बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपक्रम्य* अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति । अनिमित्तमिति
अप्रणिहितमित्यनभिसंस्कारं इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदि-
शति । वेदनाऽनित्येत्यनुपलम्भयोगेनोपदिशति । वेदनादुःखेत्य-
नात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति । अप्रणिहितेति अमभि-
संस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । संज्ञा अनित्ये-

* रूपमनित्यमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति रूपदुःखमिति उपलम्भ-
योगेनोपदिशतीति वाक्यभागः सर्वत्र प्रयोक्तव्यः आदर्शपुस्तके न तथा
लिखितमस्ति । आदर्शानुरूपमत्र लिखितम् ।

त्युपलम्भयोगेनोपदिशति । संज्ञा दुःखेति अनात्मेति शान्तेति
 शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । संस्कारा अनित्या इति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । संस्कारा दुःखा इति अनात्मा न इति शान्ता
 इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभि-
 संस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञान-
 मनित्यमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञानं दुःखमित्यनात्मेति
 शास्त्रमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
 संस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चचुरनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अन-
 भिज्ञमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युप-
 लम्भयोगेनोपदिशति । प्राणमनित्यमिति । अथायुष्मान् सुभृतिर्भग-
 वत्तामेतदवोचत् । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवन्ब्रुव्यते । कोऽस्य
 पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । अपदार्थः
 सुभृते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्य हेतोरनुत्पादा बोधिरनुत्पादः
 सत्त्वः । न हि सुभृते बोधौपदमस्तिनसत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधि-
 सत्त्वपदार्थः । तद्यथापि नाम सुभृते आकाशेशकुनेः पदं न
 विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभृते स्वप्नेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभृते मायायाः पदं न विद्यते एवमेव बोधिसत्त्व
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम मरौच्याः पदं न विद्यते
 एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते

उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम प्रतिश्रुत्वाद्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभासस्य पदं
न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते प्रतिविम्बस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतनिर्मितस्य पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते भूतकोट्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते । तथतायाः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
अवितथतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते अनन्यतथतायाः पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते धर्मतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मधातोः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
धर्मस्मितितायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मनियामतायाः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य रूपे पदं न विद्यते । वेदनायां पदं न विद्यते
संज्ञायां पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञाने पदं न
विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञानेपदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य चक्षुषि पदं न विद्यते श्रोत्रे पदं न विद्यते घ्राणेपदं
न विद्यते जिह्वायां पदं न विद्यते काये पदं न विद्यते मनसि
पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य चक्षुर्विज्ञानेपदं न विद्यते श्रोत्रविज्ञाने पदं न
विद्यते घ्राणविज्ञाने पदं न विद्यते जिह्वाविज्ञानेपदं न विद्यते
कायविज्ञाने पदं न विद्यते । मनोविज्ञाने पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य चक्षुः संस्पर्शं पदं न विद्यते श्रोत्रसंस्पर्शं पदं न
विद्यते । घ्राणसंस्पर्शं पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शं पदं न विद्यते ।
कायसंस्पर्शं पदं न विद्यते । मनः संस्पर्शं पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते श्रोत्र-
संस्पर्शं प्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते घ्राणसंस्पर्शं प्रत्ययवेदयिते पदं
न विद्यते जिह्वासंस्पर्शं प्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते कायसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदयिते पदं
न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्याविद्यायां पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते
विज्ञाने पदं न विद्यते नाम रूपे पदं न विद्यते षडायतने पदं
न विद्यते स्पर्शं पदं न विद्यते वेदनायां पदं न विद्यते तृणार्थां
पदं न विद्यते उपादाने पदं न विद्यते भवे पदं न विद्यते ।
जातौ पदं न विद्यते जरामरणे पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य दानपारमितायां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य शीलपारमितायां चरतः पदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य चान्तिपार-
मितायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य वीर्यपारमितायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानपारमितायाञ्चरतः पदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य प्रज्ञापारमिता-
याञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्याध्यात्म शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते मायापुरुषस्य बहिर्लोकशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याध्यात्म बहिर्लोक-

शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य शून्यताशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य परमार्थ शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य संस्कृत-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्यासंस्कृत शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्यात्यन्तशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवराग शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवकार-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
 पुरुषस्य प्रकृतिशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते मायापुरुषस्य सर्वधर्मशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य स्वलक्षणशून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽनुप-
 लब्धशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य स्वभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याभावस्वभावशून्य-
 तायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्च-
 रतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-

पुरुषस्य स्मृत्युपस्थानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य सम्यक् प्रज्ञाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यार्द्धपादेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्येन्द्रियेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य बलेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य बोध-
ज्ज्ञेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरु-
षस्याप्याष्टाङ्गमार्गे चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
पुरुषस्यार्थसत्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याप्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यारूप्यसमापत्तिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याष्टसु विमोक्षेषु चरतः पदा दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनिमित्त-
मित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-
दिशति । जिह्वाऽनित्येति दुःखेत्यनात्मेति शान्तेति शून्येत्यनिमित्ते-
त्यप्रणिहितेत्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।
कायोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति शान्त इति शून्य इत्यनि-
मित्त इत्यप्रणिहितं इत्यनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भ-
योगेनोपदिशति । मनोऽनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति

शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्त-
मित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

रूपमनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनि-
मित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयो-
गेनोपदिशति । शब्द*मनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति
शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमि-
त्युपलम्भयोगेनोपदिशति । गन्धोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति
शान्त इति शून्य इत्यनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्यनभिसंस्कार इति
विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । रसोऽनित्य इति दुःख इति
अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्यु-
भिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । स्रग्गोऽनित्य
इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त
इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयो-
गेनोपदिशति । धर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति
शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अन-
भिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अभिसंस्कार
इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । ओच्चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति
दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति ।
अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-

* शब्दशब्दस्य पुंलिङ्गे प्रयोगोयुक्तः आदर्शपुस्तके नपुंसकेन निर्दिष्टः ।

दिशति । घ्राणविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति । अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलभयोगेनोपदिशति । जिज्ञाविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलभयोगेनोपदिशति । कायविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलभयोगेनोपदिशति । मनोविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलभयोगेनोपदिशति ।

चक्षुःसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति । अनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलभयोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलभयोगेनोपदिशति । घ्राणसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य इति निमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलभयोगेनोपदिशति ।

जिज्ञासंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति । विविक्त इत्युपलभयोगेनोपदिशति । कायसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मा इति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति

अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगे-
नोपदिशति । मनःसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चतुः संस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्य-
मिति । अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितम-
नित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्त-
मिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति । विविक्तमिति उपलम्भ-
योगेनोपदिशति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति
अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति
अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । मनः संस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

पृथिवीधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति

शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अवधातुरनित्य इति
दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति
अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगे-
नोपदिशति । तेषोधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वायुधातुरनित्य
इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त
इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भ-
योगेनोपदिशति । आकाश धातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति
शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति
अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

विज्ञानधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अविद्याऽनित्येति दुःखेति
अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
संस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । संस्कारा
अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या
इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति
विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञानमनित्यमिति दुःख-
मिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणि-
हितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोप-

दिशति । नामरूपमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । षडायतनमनित्यमिति
 दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति
 अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । स्वर्गोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति । अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
 इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वेदनाऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति । अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । तृष्णा-
 ऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति
 अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । उपादानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । भवोऽनित्य इति दुःख इति
 अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित
 इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।
 जातिरनित्येति दुःखेति अनात्ममिति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति
 अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । जरामरणमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

दानपारमिताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
 अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । शीलपारमिताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति
 शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । चान्तिपारमिताऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वीर्य-
 पारमिता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनि-
 मित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । ध्यानपारमिता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति
 शान्तेति शून्येति निमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा
 इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । प्रज्ञापारमिताऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

अध्यात्मशून्यताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
 अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । वह्निर्द्विशून्यता अनित्येति दुःखेति
 अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
 संस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अध्यात्मवह्निर्द्वी-
 शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमि-
 त्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । शून्यता शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति

[illegible]

विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । स्वलक्षणशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अनुपलम्भशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । स्वभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अभाव-स्वभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

स्रत्युपस्थानानि अनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारा इति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । सम्यक् प्रहाणान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारा इति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । ऋद्धिपादा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । इन्द्रियान्यनित्यानीति

दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति* विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । बलान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । बोध्यङ्गान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । आर्य्याष्टाङ्गमार्गोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । आर्य्यसत्यान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । ध्यानान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अप्रमाणान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । आर्य्यसमापत्तयोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति

* पूर्व्वं सर्व्वजानेभिसंस्कारा इति पाठः इह तु अनभिसंस्कारानीति विशेष्यलिङ्गभाषितया निर्दिष्टं एवं परत्रापि ।

अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगे-
नोपदिशति । विमोक्षा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति
शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभि-
संस्कारा इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अनुपूर्व-
विहारसमापत्तयोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता
इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा
इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । शून्यतानिमित्ता-
प्रणिहितविमोक्षमुखान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति
शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति
अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।
अभिज्ञा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति
शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा
इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । समाधयोऽनित्या
इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति
अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता
इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

धारणौमुखानि अनित्यानि दुःखानि अनात्मानि शान्तानि
शून्यानि अनिमित्तानि अप्रणिहितानि अनभिसंस्कारानीति
विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । तथागत बलानि अनि-
त्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति
अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्ता-
नीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । वैशारद्यानि अनित्यानीति

दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । प्रतिस्मिदोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । महामैत्री अनित्या इति दुःखा इति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । महाकरुणा अनित्येति दुःखेति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । आवर्णकबुद्धधर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । य एकरूपाणि मारकक्षाणि नाचष्टे नोपदिशत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यं । एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पापमित्राणि वेदितव्यानि । विदित्वा च परिवर्ज्यितव्यानि ॥ ० ॥

शतसाहस्रगं प्रज्ञापारमितायाः षष्ठः परिवर्तः ॥

अथ सप्तमः वरिवर्त्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । बोधिसत्त्वो महासत्त्व
इति भगवत्युच्यते, कोऽस्य पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं
सुभृतिमेतदवोचत् । अपदार्थः सुभृते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्य
हेतोरनुत्पादो बोधिरनुत्पादः सत्त्वः । नहि सुभृते बोधौपदमस्ति
नवासत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधिसत्त्वपदार्थः तद्यथापि नाम सुभृते
आकाशेशकुनेः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम स्वप्नेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्व-
पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते मायायाः पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभृते मरीच्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते प्रतिश्रुत्कायाः
पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभृते प्रतिभासस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते विम्बस्य पदं न विद्यते । एव-
मेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते तथा-
गतनिर्म्मितस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते मायापुरुषस्याय्याष्टाङ्गमार्गचरतः
पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्त्वार्यसत्त्वेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽप्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याख्यसमापत्तिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याष्टसुविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चरतः पदं न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽभिज्ञासु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य समाधिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य धारणीमुखेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य तथागतबल्लेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य वैशारद्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य प्रतिसम्बित्सु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य महामैत्र्यां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाकरुणायां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यावेष्टिक बुद्धधर्मेषु

चरतः पदार्था न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नामं सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य रूपेण पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य रूपस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नामं सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य वेदनायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या वेदनायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नामं सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य संज्ञायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः संज्ञायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नामं सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य संस्कारेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां संस्काराणां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नामं सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य विज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नामं सुभूते तथागतस्यार्हतः समुद्भूतस्य चक्षुषि पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य चक्षुषः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य
 श्रोत्रेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य श्रोत्रस्य ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक् समुद्भूत्य घ्राणेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
 त्स्य घ्राणस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य जिह्वायां पदं न विद्यते ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या जिह्वायाः । एवमेव सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य
 कायपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य कायस्य ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य मनसिपदं न विद्यते । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य मनसः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य
 रूपे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य रूपस्य एवमेव
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्व
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक् समुद्भूत्य शब्दे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-

त्तस्य शब्दस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते तथागतस्यार्हतं सम्यक् सम्बुद्धस्य गन्धे पदं न विद्यते ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य गन्धस्य । एवमेव सुभूते बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य
रसे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य रसस्य । एव
मेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्-
हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य स्पर्शे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमा-
नत्वात्तस्य स्पर्शस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य धर्मेषु पदं
न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां धर्माणां । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिस-
त्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य चक्षु-
र्विज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य चक्षुर्वि-
ज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
गतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य श्रोत्रविज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य श्रोत्रविज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधि-

सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य प्राणविज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य प्राण-विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य जिज्ञाविज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य जिज्ञाविज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य कायविज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य काय-विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य मनोविज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य मनोविज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य चक्षुः-संस्पर्शं पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य चक्षुःसंस्पर्शस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य श्रोत्रसंस्पर्शं पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोर-विद्यमानत्वान्तस्य श्रोत्रसंस्पर्शस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य चक्षुः-
संस्पर्शं पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य चक्षुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदि-
तस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां

चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
गतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक् सम्बुद्धस्य जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागत-
स्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्याऽवि-
द्यायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य अविद्यायाः ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्-
हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य संस्कारेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोर-

विद्यमानत्वात्तेषां संस्काराणाम् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य विज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य नामरूपे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम रूपस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य षडायतने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य षडायतनस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य स्पर्शे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य स्पर्शस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य वेदनायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या वेदनायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य दृष्ट्यायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः दृष्ट्यायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-

र्हतः सम्यक् समुद्धस्य चान्तिपारमितायां पदं न विद्यते । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः चान्तिपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्धस्य वीर्यपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या वीर्यपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्धस्य ध्यानपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या ध्यानपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्धस्य प्रज्ञापारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः प्रज्ञापारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्धस्या-
ध्यात्मशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
त्तस्या अथात्मशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महास-
त्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्धस्य वहिर्द्वी-
शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या
वहिर्द्वी शून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुधात्मवहिर्द्धाशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या अथात्मवहिर्द्धाशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य शून्यता शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः शून्यता शून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य महाशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या महाशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य परमार्थशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः परमार्थशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य संस्कृतशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः संस्कृतशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽसंस्कृतशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या असंस्कृतशून्यतायाः ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
गतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्यात्यन्तशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः अत्यन्तशून्यतायाः । एवमेव सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्-
सम्बुद्धानवरगणशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-
त्वात्तस्या अनवरगणशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हत सम्यक्सम्बुद्धानवकार-
शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वत्तस्यानव-
कारशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य प्रतिशून्यतायां पदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वत्तस्याः प्रतिशून्यतायाः ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्या-
र्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य सर्वधर्मशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः सर्वधर्मशून्यतायाः । एवमेव सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
स्वक्षेत्रशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-

त्वात्तस्याः स्वलक्षणशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽनुपलम्भ-
शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याऽनुपलम्भशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः अभावशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागत-
स्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स्वभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः स्वभावशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावस्वभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वात्तस्याः अभावस्वभावशून्यतायाः ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य कृत्यपक्षानेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां कृत्यपक्षानिनां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य सम्यक्प्रहाणेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां सम्यक्प्रहाणानां । एवमेव

सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक् समुद्भूतस्य षड्विपादेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वात्तेषामष्टविपादानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य द्वात्रिंशेषु
पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामिन्द्रियाणां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य बल्लेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां बलानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य बोध्यङ्गेषु
पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां बोध्यङ्गानां ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्-
हतः सम्यक् समुद्भूतस्य मार्गपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वात्तस्य मार्गस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्यार्थसत्येषु पदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामार्थसत्यानां । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्व-

पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य ध्यानेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां ध्यानानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्याप्रमाणेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामप्रमाणानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्यारूपसमापत्तिषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तास्यामारूप्यसमापत्तीनां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य विमोक्षेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां विमोक्षाणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतानुपूर्वविहारसमापत्तिषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तास्यामनुपूर्वविहारसमापत्तिनां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षाणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समु-
 द्बुद्ध्याभिज्ञानुपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तासा-
 मभिज्ञानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्बुद्धस्य समाधिषु पदं न विद्यते । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां समाधीनां । एवमेव सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्बुद्धस्य
 धारणीमुखेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां
 धारणीमुखानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्बुद्धस्य तथागतबलेषु पदं न
 विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां तथागतबलानां । एव-
 मेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागत-
 स्यार्हतः सम्यक् समुद्बुद्धस्य चतुर्वैशारद्येषु पदं न विद्यते । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां वैशारद्यानां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
 गतस्यार्हतः सम्यक् समुद्बुद्धस्य चतसृषु प्रतिसम्बिम्बु पदं न विद्यते ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तासां प्रतिसम्बिदां । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समु-
 द्बस्य महाकरुणायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
 न्तस्या महाकरुणायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्बुद्धस्याष्टादशावेणिकबुद्ध-
 धर्मेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामावेणिक-
 बुद्धधर्माणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽसंस्कृतधातौ संस्कृतधातु पदं न विद्यते ।
 संस्कृतधातवसंस्कृतधातुपदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनिरोधेपदा न विद्यते ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदं न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽसंक्षेपेऽव्यवदाने
 पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूतेऽनभिस्कारे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूतेऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

आह । कस्य भगवन्ननुत्पादे पदं न विद्यते । कस्यापिरोधे पदं न विद्यते । कस्यासंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । कस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । भगवानाह । रूपस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रूपस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । रूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । रूपस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । वेदनायाः सुभूते अनुत्पादे पदं न विद्यते । वेदनाया अनिरोधे पदं न विद्यते । वेदनाया असंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । वेदनाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वेदनाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वेदनाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संज्ञायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संज्ञाया अनिरोधे पदं न विद्यते । संज्ञाया असंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । संज्ञाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संज्ञाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संज्ञाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संस्काराणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्काराणामनिरोधे पदं न विद्यते । संस्काराणामसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । संस्काराणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्काराणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्काराणामनुपलम्भे पदं न विद्यते । विज्ञानस्य

सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञानस्यानिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । विज्ञान-
स्थानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते ।

चक्षुषः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनभि-
संस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । ओचस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ओचस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । ओचस्याऽसंक्लेशाव्यव-
दाने पदं न विद्यते । ओचस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ओच-
स्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ओचस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । घ्राणस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणस्यानिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽनभि-
संस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । जिह्वायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वायाः अनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वायाः असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वायाः अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जिह्वायाः अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जिह्वायाः अनु-
पलब्धे पदं न विद्यते । कायस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । कायस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । कायस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायस्याऽप्रा-
दुर्भावे पदं न विद्यते । कायस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । मनसः

सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनसोऽनिरोधे पदं न विद्यते । मनसोऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । मनसोऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मनसोऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । मनसोऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

रूपस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रूपस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । रूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । रूपस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । शब्दस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । शब्दस्यानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । गन्धस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । गन्धस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । रसस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रसस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रसस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । रसस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । रसस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रसस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । स्पर्शस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । धर्माणां सुभृतेऽनुत्पादे पदं न

विद्यते । धर्माणामनिरोधे पदं न विद्यते । धर्माणामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । धर्माणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । धर्माणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । धर्माणामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

चक्षुर्विज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्यानुपलम्भे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनि-

रोधे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽश्लेष्माव्यवदाने पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनुपलब्धौ पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽश्लेष्माव्यवदाने पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनुपलब्धौ पदं न विद्यते ।

चक्षुःसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनभिस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्यानभिस्कारे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्यानिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्यानभिस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्श-

स्थाऽसंस्पर्शाव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्थानभिः संस्कारे
पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्थाऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
जिह्वासंस्पर्शस्थाऽनुपपत्तौ पदं न विद्यते ।

कायसंस्पर्शस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽऽनिरोधे पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽऽनिरोधे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदितस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्या-
ऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनुपपन्ने
पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
विद्यते । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । ओच-
संस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ओचसंस्पर्शस्याऽनुपपन्ने

[illegible]

पृथिवीधातोः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । पृथिवीधातो-

रनिरोधे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरनुपलब्धे पदं न विद्यते । अग्न्यातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अग्न्यातोरनिरोधे पदं न विद्यते । अग्न्यातोरसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । अग्न्यातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अग्न्यातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अग्न्यातोरनुपलब्धे पदं न विद्यते । तेजोधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । तेजोधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । तेजोधातोरसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । तेजोधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । तेजोधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । तेजोधातोरनुपलब्धे पदं न विद्यते । वायुधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वायुधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । वायुधातोरसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । वायुधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वायुधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वायुधातोरनुपलब्धे पदं न विद्यते । आकाशधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आकाशधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । आकाशधातोरसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । आकाशधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आकाशधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आकाशधातोरनुपलब्धे पदं न विद्यते ।

विज्ञानधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरनुपलब्धे पदं न

विद्यते । अविद्यायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अविद्याया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । अविद्याया असंक्षेपाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । अविद्याया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अविद्याया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अविद्याया अनुपलभे पदं न
 विद्यते । संस्काराणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्कारा-
 णामनिरोधे पदं न विद्यते । संस्काराणामसंक्षेपाव्यवदाने पदं
 न विद्यते । संस्काराणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्कारा-
 णामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्काराणामनुपलभे पदं न
 विद्यते । विज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञान-
 स्यानिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । विज्ञानस्यानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानस्या-
 ऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानस्यानुपलभे पदं न विद्यते ।
 नामरूपस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 नामरूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽप्रादु-
 र्भावे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽनुपलभे पदं न विद्यते ।
 षडायतनस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 षडायतनस्यानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽनुपलभे पदं न विद्यते । स्पर्शस्य
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
 स्पर्शस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं

न विद्यते । स्वर्गस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्वर्गस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । वेदनायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वेदनाया अनिरोधे पदं न विद्यते । वेदनाया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । वेदनाया अनभिस्कारे पदं न विद्यते । वेदनाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वेदनाया अनुपलब्धे पदं न विद्यते । तृणायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । तृणाया अनिरोधे पदं न विद्यते । तृणाया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । तृणाया अनभिस्कारे पदं न विद्यते । तृणाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । तृणाया अनुपलब्धे पदं न विद्यते । उपादानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । उपादानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । उपादानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । उपादानस्याऽनभिस्कारे पदं न विद्यते । उपादानस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । उपादानस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । भवस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । भवस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । भवस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । भवस्याऽनभिस्कारे पदं न विद्यते । भवस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । भवस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते । जातेः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जातेरनिरोधे पदं न विद्यते । जातेरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । जातेरनभिस्कारे पदं न विद्यते । जातेरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जातेरनुपलब्धे पदं न विद्यते । जरामरणस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽन-

भिसंस्कारे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

दानपारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । दानपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । दानपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । दानपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । दानपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । दानपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । शीलपारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । चान्तिपारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । वीर्यपारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । ध्यानपारमितायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ध्यान-

पारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया असंक्ले-
 शाव्यवदाने पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । ध्यानपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ध्यान-
 पारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमितायाः सुभूते
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । प्रज्ञापारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 प्रज्ञापारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमि-
 ताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अनुपलम्भे
 पदं न विद्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अध्यात्म-
 शून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया असंक्ले-
 शाव्यवदाने पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया अनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अध्यात्मशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । वहिर्द्विशून्यतायाः
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वहिर्द्विशून्यताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । वहिर्द्विशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 वहिर्द्विशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वहिर्द्विशून्यताया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वहिर्द्विशून्यताया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्नि-
 र्द्विशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्वि-
 शून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्य-

ताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अध्यात्मवर्द्धिशून्यताया अनु-
पलम्भे पदं न विद्यते । शून्यताशून्यतायाः सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न
विद्यते । शून्यताशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । शून्यता-
शून्यतायाः असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया
अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं
न विद्यते । शून्यताशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । महा-
शून्यतायाः सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महाशून्यताया अनि-
रोधे पदं न विद्यते । महाशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न
विद्यते । महाशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महा-
शून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । महाशून्यताया अनुपलम्भे
पदं न विद्यते । परमार्थशून्यतायाः सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
परमार्थशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया
असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अनभिसं-
स्कारे पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न
विद्यते । परमार्थशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संस्कृत-
शून्यताया सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनि-
रोधे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न
विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्कृ-
तशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनुप-
लम्भे पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यतायाः सुभ्रूतेऽनुत्पादे पदं
न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । असं-
स्कृतशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया

अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं
 न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 अत्यन्तशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्य-
 ताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया असंक्लेशाव्यव-
 दाने पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न
 विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अत्यन्त-
 शून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यतायाः सुभू-
 तेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । अनवरागशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 अनवरागशून्यतायाः अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनवराग-
 शून्यतायाः अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अनुप-
 लम्भे पदं न विद्यते । अनवकारशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
 विद्यते । अनवकारशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अनवकार
 शून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया
 अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया अप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । अनवकार शून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 प्रकृतिशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं
 न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते ।
 प्रकृतिशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया
 अनुपलम्भे पदं न विद्यते । सर्वधर्माशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । सर्वधर्माशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । सर्व-

धर्मशून्यताया असंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया
 अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं
 न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । खल-
 चणशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया असंक्षेपाव्यवदाने
 पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते ।
 खलचणशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया
 अनुपलम्भे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते ।
 अनुपलम्भशून्यताया असंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । अनुपलम्भ-
 शून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । अभावशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 अभावशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अभावशून्यताया
 असंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अभावशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यतायाः
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । स्वभावशून्यताया असंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 स्वभावशून्यतायाः अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । अभावस्वभावशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।

अभावस्वभावशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया असंक्ते श्राव्यवदाने पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अनुपलभे पदं न विद्यते ।

स्मृत्युपस्थानानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्मृत्युपस्थानानामनिरोधे पदं न विद्यते । स्मृत्युपस्थानानामसंक्ते श्राव्यवदाने पदं न विद्यते । स्मृत्युपस्थानानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । स्मृत्युपस्थानानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्मृत्युपस्थानानामनुपलभे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनिरोधे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामसंक्ते श्राव्यवदाने पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनुपलभे पदं न विद्यते । ऋद्धिपादानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ऋद्धिपादानामनिरोधे पदं न विद्यते । ऋद्धिपादानामसंक्ते श्राव्यवदाने पदं न विद्यते । ऋद्धिपादानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ऋद्धिपादानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ऋद्धिपादानामनुपलभे पदं न विद्यते ।

इन्द्रियाणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनिरोधे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामसंक्ते श्राव्यवदाने पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनुपलभे पदं न विद्यते । वक्षानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वक्षानामनिरोधे पदं न विद्यते ।

बलानामसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । बलानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । बलानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । बलानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामनिरोधे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यानिरोधे पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यासंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यानुपलब्धे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामनिरोधे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । ध्यानानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ध्यानानामनिरोधे पदं न विद्यते । ध्यानानामसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । ध्यानानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ध्यानानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ध्यानानामनुपलब्धे पदं न विद्यते । अप्रमाणानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अप्रमाणानामनिरोधे पदं न विद्यते । अप्रमाणानामसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । अप्रमाणानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अप्रमाणानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अप्रमाणाना-

मनुपलम्भे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामनिरोधे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामनुपलम्भे पदं न विद्यते । विमोक्षाणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विमोक्षाणामनिरोधे पदं न विद्यते । विमोक्षाणामसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । विमोक्षाणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विमोक्षाणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विमोक्षाणामनुपलम्भे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामनिरोधे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामनुपलम्भे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानामनिरोधे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानामसंक्लेशावदाने पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । अभिज्ञानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अभिज्ञानामनिरोधे पदं न विद्यते ।

अभिज्ञानामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अभिज्ञानामनभिसं-
 स्कारे पदं न विद्यते । अभिज्ञानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अभिज्ञानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । समाधीनां सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । समाधीनामनिरोधे पदं न विद्यते । समाधीना-
 मसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । समाधीनामनभिसंस्कारे पदं न
 विद्यते । समाधीनामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । समाधीनामनुप-
 लम्भे पदं न विद्यते । धारणीमुखानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
 विद्यते । धारणीमुखानामनिरोधे पदं न विद्यते । धारणीमुखा-
 नामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । धारणीमुखानामनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । धारणीमुखानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । धार-
 णीमुखानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । तथागतबलानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । तथागतबलानामनिरोधे पदं न
 विद्यते । तथागतबलानामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । तथा-
 गतबलानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । तथागतबलानामप्रादु-
 र्भावे पदं न विद्यते । तथागतबलानामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 वैशारद्यानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वैशारद्यानामनिरोधे
 पदं न विद्यते । वैशारद्यानामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 वैशारद्यानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वैशारद्यानामप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । वैशारद्यानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । प्रतिष-
 म्बिदां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रतिषम्बिदामनिरोधे पदं
 न विद्यते । प्रतिषम्बिदामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । प्रति-
 सम्बिदामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । प्रतिषम्बिदामप्रादुर्भावे

पदं न विद्यते । प्रतिसम्बिदामनुपलम्भे पदं न विद्यते । महा-
 मैत्र्याः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महामैत्र्या अनिरोधे पदं
 न विद्यते । महामैत्र्या असंक्ते श्राव्यवदाने पदं न विद्यते । महा-
 मैत्र्या अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महामैत्र्या अप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । महामैत्र्या अनुपलम्भे पदं न विद्यते । महाक-
 रूणायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महाकरूणाया अनिरोधे
 पदं न विद्यते । महाकरूणाया असंक्ते श्राव्यवदाने पदं न
 विद्यते । महाकरूणाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महाक-
 रूणाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामनिरोधे पदं न
 विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामसंक्ते श्राव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 आवेणिकबुद्धधर्माणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्ध-
 धर्माणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामनुपलम्भे
 पदं न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते रूपस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
 विद्यते । वेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते ।
 संज्ञाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । संस्काराणामत्य-
 न्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ
 निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वस्य पदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुषोऽत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
 विद्यते । श्रोत्रस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । घ्राणस्या-

त्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिज्ञाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनसोऽत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते रूपस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शब्दस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । गन्धस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । रसस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । धर्माणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुर्विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनोविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुःसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शविज्ञानस्यात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते पृथिवीधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अग्नातोरात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । तेजोधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वायुधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आकाशधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अविद्याया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । संस्काराणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । नामरूपस्यात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । षडायतनस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । दृष्ट्याया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । उपादानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । भवस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जातेरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जरामरणस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अध्यात्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वहिर्द्विशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं

न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । सर्व्व-
धर्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वल-
क्षणशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनुप-
लभ्यशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभाव-
शून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वभावशून्य-
ताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभावस्वभाव-
शून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाच्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थे
न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते स्मृत्युपस्थानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते
पदं न विद्यते । सम्यक्प्रज्ञाणानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं
विद्यते । षड्विपादानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते
द्वन्द्वियाणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बलानामत्य-
न्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ
निमित्ते पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यात्यन्तविशुद्धौ निमि-
पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायाच्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते आर्य्यमत्यानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ध्यानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अप्रमाणानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आरूप्यसमापत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । विमोक्षानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभिज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । समाधीनामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । धारणीमुखानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरत बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते तथागतबलानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वैशारद्यानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रतिषम्बिदामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महामैत्र्या अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाकरुणाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते आत्मात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते सत्तात्यन्त-

[illegible]

वेदकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । वेदकासत्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्व-पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते जानकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । जानकसत्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते पञ्चकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पञ्च-कासत्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-पारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सूर्यमण्डलेऽभ्युदगच्छति अन्धकारे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्व-पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते कन्योदाहेवर्त्तमाने सर्वसंस्कारगतानां पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य शीलदौः शीले पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य समाधौ विमोचे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-मितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य प्रज्ञायां दौर्घ्रजे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः

सम्यक् समुद्रस्य विमुक्तौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्रस्य विमुक्तिज्ञानदर्शने पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सूर्याचन्द्रमसोः प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते ग्रहमणिरत्नविद्युज्ज्योतिषां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चातुर्महाराजकायिकानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते चायस्त्रिंशानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते यामानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तृषितानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते निर्वाणरतीनां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधि-

[illegible]

[illegible]

बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते शुद्धावासकायिकानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतानामर्हतां सम्यक् समुद्धानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तत्कस्य हेतोः तथाहि या च बोधिर्यस्य बोधिसत्त्वा यस्य बोधिसत्त्वापदार्थः सर्व्वत्र ते धर्मा न संयुक्ताः परिसंयुक्ताः अरूपिणोऽनिर्दर्शना अप्रतिघातकलक्षणानि । यदुताऽलक्षणाः । सर्व्वधर्माणां सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽवबोद्धव्याः । सर्व्वधर्मास्य बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽवबोद्धव्याः । आह । कतमे भगवन् सर्व्वधर्माः । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽवबोद्धव्याः । कथञ्च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वधर्मा अवबोद्धव्याः । भगवानाह । सर्व्वधर्माः सुभूते उच्यन्ते कुशलास्यकुशलास्यारूपा व्याकृतास्य लौकिकास्य लोकोत्तरास्य सामवासानामवासाश्च । संस्कृतास्यऽसंस्कृतास्य सावद्यास्यऽनावद्याश्च । साधारणास्यसाधारणाश्च । इमे सुभूते उच्यन्ते कुशलाधर्माः । एषां बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वधर्माणामसत्तायां शिचित्तव्यं । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वधर्मा अवबोद्धव्याः ।

आह कतमे भगवन् कुशलाधर्मा लौकिकाः । भगवानाह ।
 कुशलाः सुभृते लौकिकाधर्मा उच्यन्ते मादृशता पितृशता
 ग्रामश्रुता ब्राह्मणश्रुता कुलज्येष्ठानुपालिता । दानमयं पुण्यक्रिया-
 वन्तु, शीलमयं पुण्यक्रियावन्तु, भवमामयं पुण्यक्रियावन्तु, वैद्या-
 दृक्कषहगतमौषधिकं दशकुशलाः कर्मपथाः लौकिकानवसंज्ञाः ।
 यदुतव्याघतिकसंज्ञा, निरुत्तमकसंज्ञा, विपूतिकसंज्ञा । विलोहि-
 तकसंज्ञा, विलीनकसंज्ञा, विवादिकसंज्ञा, विचित्रकसंज्ञा, अस्मि-
 संज्ञा, विद्वक्कसंज्ञा, लौकिकानिचत्वारिधानानि । चत्वार्यप्रमा-
 णानि । चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः लौकिकादश-
 नुस्मृतयः । यदुतबुद्धाऽनुस्मृतिः, धर्माऽनुस्मृतिः, संघाऽनुस्मृतिः,
 शीलाऽनुस्मृतिः, त्यागाऽनुस्मृतिः, देवाऽनुस्मृतिः, आनापानाऽनु-
 स्मृतिः । कायगतानुस्मृतिः । उद्देगाऽनुस्मृतिः । मरणाऽनुस्मृतिः ।
 इमे उच्यन्ते सुभृते कुशललौकिकाधर्माः । आह । कतमे भगव-
 न्कुशललौकिकाधर्माः । भगवानाह । दशाऽकुशलाः कर्मपथाः ।
 यदुतप्राणातिपातः सुभृतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । अदत्तादानं
 सुभृतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । काममिथ्यावादः सुभृतेऽकुशलोलौ-
 किकोधर्मः । मृषावादः सुभृतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । पारुष्यं
 सुभृतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । अभिधा सुभृतेऽकुशलोलौकिको-
 धर्मः । घ्यापादं सुभृतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । मिथ्यादृष्टिः सुभृते
 ऽकुशलोलौकिकोधर्मः । क्रोध उपनाहोप्रथः प्रदोशोविहिंसा ईर्ष्या-
 मात्सर्यं मदोमिथ्यामानः । इमे उच्यन्ते सुभृते ऽकुशलोलौकि-
 काधर्माः । आह कतमे भगवन्व्याकृताधर्माः । भगवानाह ।

अव्याकृतं कायकर्म, अव्याकृतं वाक्कर्म । अव्याकृतं मनस्कर्म ।
 अव्याकृतानि चत्वारि महाभूतानि । अव्याकृतानि पञ्चेन्द्रियाणि ।
 अव्याकृतं षडायतनं । अव्याकृताश्चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
 अव्याकृताः स्कन्धाः । अव्याकृताधातवः । अव्याकृतान्यायतनानि ।
 अव्याकृतः सर्वोविपाकः । इमे उच्यन्ते अव्याकृताधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लौकिकाधर्माः । भगवानाह । लौकिकाधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते । पञ्चस्कन्धा द्वादशायतनानि । अष्टादशधातवः ।
 दशकुशलाः कर्मपथाः । चत्वारिध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । लोकोत्तराश्च धर्मान्
 स्थापयित्वा ये तदन्येधर्माः । इमे उच्यन्ते लौकिकाधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लोकोत्तराधर्माः । भगवानाह । लोकोत्तराधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते चत्वारिस्मृत्युपस्थानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चत्वार अद्विपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चरसानि सप्तबोध्यङ्गानि ।
 आर्याष्टाङ्गोमार्गः । शून्यताविमोचमुखत्वानिमित्तविमोचमुखमप्रणि-
 हितविमोचमुखं । अनाज्ञातमाज्ञास्यामौतीन्द्रियं । आज्ञेन्द्रियं ।
 आज्ञातावीन्द्रियं । सवितर्कः सविचारः समाधिः । अवितर्को-
 ऽविचारः समाधिः । विद्याविमुक्तिसंप्रजन्यं योनिशोभनसिकारः ।
 अष्टोविमोचाः । कतमेऽष्टौ रूपैरूपाणि पश्यत्ययं प्रथमोविमोचः ।
 अध्यात्मरूपं संज्ञीवहिर्द्वारूपाणि पश्यत्ययं द्वितीयोविमोचः ।
 शुभलचाविमुक्तोभवत्ययं तृतीयोविमोचः । स सर्वशोरूपसंज्ञानां
 समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामन्तंगमाज्ञानात्संज्ञानामममसिकारा-
 दनन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्यद्य विहरत्ययं चतुर्थो-

विमोचः । स सर्वशोविज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यर्थं पञ्चमोविमोचः । स सर्वशोविज्ञानानन्त्यायतनसमभिक्रमा नास्ति किञ्चिदित्याकिञ्च न्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यर्थं षष्ठोविमोचः । स सर्वश आकिञ्च न्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यर्थं सप्तमोविमोचः । स सर्वशानैवसंज्ञानासंज्ञायतनसमतिक्रमात्संज्ञावेदनायितस्त्रिरोधमुपसम्पद्य विहरतीत्ययमष्टमोविमोचः । इमेऽष्टौ विमोचाः ।

नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । कतमा नव । स विविक्तं कामैः विविक्तं पापैकैरकुशलधर्मैः । सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । सवितर्कं स विचाराणां व्युत्पन्नादध्यात्मसम्प्रमादाद्येत स एकोतीभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संप्रजानः सुखञ्च कायेन प्रतिसंवेदयति । यत्तदार्थ्या आचक्षते । उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौ तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव च शौमनस्य दौर्मनस्यानामस्तङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धिस्तुर्यध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तङ्गमाज्ञानात्वसंज्ञानामभनसिकारादन्ताकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वश आकाशानन्त्यायतनसमतिक्रमादनन्तरिकज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्वशो विज्ञाना-

नञ्जायतनसमतिक्रमाज्ञास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्यद्य
विहरति । स सर्व्यग्र आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाज्ञैव संज्ञाना-
संज्ञायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्व्यग्रोनैव संज्ञानासंज्ञायतन-
समतिक्रमात् संज्ञावेदयति निरोधमुपसम्यद्य विहरति । एता
नवानुपूर्वविहार समापत्तयः ।

अध्यात्मशून्यता वहिर्द्विशून्यता अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यता शून्यता-
शून्यता महाशून्यता परमार्थशून्यता संस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यता
अत्यन्तशून्यता अनवरागशून्यता अनवकारशून्यता प्रकृतिशून्यता
सर्व्वधर्मशून्यता स्वलक्षणशून्यता अनुपलम्भशून्यता अभावशून्यता
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यता । दशतथागतबलानि चत्वारि-
वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः इमे
उच्यन्ते लोकोत्तराः धर्माः ।

भगवानाह । साश्रवाधर्मा इति सुभूते यदुतपञ्चस्कन्धाः
द्वादशायतनानि । अष्टादशधातवः । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्य-
प्रमाणानि । चतस्र आरूप्य समापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे
उच्यन्ते साश्रवाधर्माः । भगवानाह । चत्वारि सृत्युपस्थानानि ।
चत्वारि सम्यक् ग्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि ।
पञ्चरसानि । सप्तबोध्यङ्गानि । आर्याष्टाऽङ्गमार्गः । चत्वार्यार्थ-
सत्यानि । चत्वारिध्यानानि । अष्टौ विमोक्षाः । नवानुपूर्वविहार-
समापत्तयः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । दशतथा-
गतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसम्बिदः । महा-
मैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते

अनाश्रवाधर्माः । आह । कतमे भगवन् संस्कृताधर्माः । भगवानाह ।
 संस्कृताधर्माः सुभूते उच्यन्ते कामधातु रूपधातुरारूप्यधातुः ।
 येऽपि तदन्ये केचित् संस्कृतधातुपर्यापन्नाधर्माः । यान्यपि चत्वारि
 स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः ।
 पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधज्ञानि । आर्याष्टाङ्गमार्गः ।
 चत्वार्यर्थसत्यानि । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि । चतस्र
 आरूप्य समापत्तयः । अष्टौविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । पञ्चाऽभिज्ञाः । षट्-
 पारमिताः । सर्वशून्यताः । सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि ।
 दशतथागतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसम्बिद्ः ।
 महामैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकावुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते
 संस्कृताधर्माः ।

आह । कतमे भगवन्संस्कृताधर्माः । भगवानाह । असंस्कृता-
 धर्मा उच्यन्ते । यस्य नोत्पादोमव्याया न स्थितेरन्यथात्वं रागचयो
 द्वेषचयो मोहचयः । तथता वितथताऽनन्यतथता धर्मता । धर्म-
 धातुः । धर्मस्थितिता । धर्मनियामता । अचिन्त्यधातुर्भूतकोटि-
 रयमुच्यतेऽसंस्कृतोधर्मः । आह । कतमे भगवन् साधारणा-
 धर्माः । भगवानाह । चत्वार्य प्रमाणानि । चतस्र आरूप्यसश-
 पत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे उच्यन्ते साधारणाधर्मा पृथग्जनैः ।

आह । कतमे भगवन्साधारणाः । भगवानाह । चत्वारिस्म-
 र्त्युपस्थानानि । चत्वारिसम्यक् प्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः ।
 पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधज्ञानि । आर्याष्टाङ्गोमार्गः ।

चत्वार्यार्यसत्यानि । अष्टोविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।
शून्यता अनिमित्तमप्रणिहितं सर्वसमाधयः । सर्वधारणीसुखानि ।
दशतथागतबलानि । चत्वारिवैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसम्भिदः ।
महामैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते
असाधारणाधर्माः ।

तत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाश्चरता स्तलक्षण-
शून्यतानुसर्वधर्माषु न सञ्चितव्यमकल्पनतया सर्वधर्माणामद्वययो-
गेन सर्वधर्मा अवबोद्धव्याः । अकल्पनाविकल्पनातामुपादाय ।
अथायुष्मान् सुभूति भगवन्तमेतदवोचत् । यत् पुनरिदं भगवन्नु-
च्यते बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति केन कारणेन भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । महतः सुभूते सत्त्तराश्रयित-
स्याश्रुतां कारयिष्यति तेनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वो इत्युच्यते ।
आह । कर्त्तव्यं भगवन् महासत्त्तराश्रयितः । यस्य बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यते । भगवानाह । महासत्त्तराश्रिरिति
सुभूते गोचरभूरष्टमकः श्रोत आपन्नः स्रष्टागाम्यर्हन् प्रत्येकबुद्धः
प्रथमचित्तोत्पादिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यावदवैवर्त्तभूमि-
स्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽयमुच्यते सुभूते महासत्त्तराश्रिनि-
यतः । यस्य बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यति । यत्र
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन वज्रोपमचित्तमुत्पाद्य महतः सत्त्तराश्रेणि-
यतस्याऽश्रुतां कारयितव्या । आह । कतमो भगवन् वज्रोपमचि-
त्तोत्पादः । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो एवं
चित्तमुत्पादय । परिमिते मया संसारेमन्नाहः सम्बद्धव्यः । सर्व-

सत्त्वानां कृते सर्वस्वत्यागिणामया भवितव्यं । सर्वसत्त्वानामभित्ये-
मया समचित्तमुत्पादयितव्यं । सर्वसत्त्वा मया चिन्मियाणैः परि-
निर्वापयितव्याः । सर्वसत्त्वानपि परिनिर्वाप्यमकस्मिन्सत्त्वः परि-
निर्वापितो भवत्यमुत्पादो निरोधो मया सर्वधर्मानामवबोद्धव्यः ।
अव्यकीर्णं मया सर्वाकारज्ञता चित्तेन षट्पारमितासुचरितव्यं ।
सर्वज्ञानुगतायाधर्माप्रतिषेधनिवृत्त्यां मया शिञ्चितव्यं । एकनि-
यतनिर्हारोमयाधर्माणां प्रतिबोद्धव्यः । यावदपरिमितनिर्हार-
प्रतिबोधाय मया धर्माणां शिञ्चितव्यं । अद्य सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य वज्रोपमस्मितोत्पादः । यच्च स्थित्वा बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो महतः सत्त्वरारिण्यतस्याश्रयां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः एकचित्तमुत्पाद-
यति । यावन्तः सत्त्वानैरयिका वा तैर्यग्योमिका वा यामसौ-
किका वा दुःखवेदनां वेदयन्ति । तेषामर्थायाहं ता दुःखावेदना
वेदयेयं । तच्च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनान्तर्ध्वं* चित्तमुत्पादयितव्यं ।
एकैकस्याहं सत्त्वस्य कृते कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि सत्त्वैवयिक-
दुःखमनुभवेयं । यावत्सत्त्वोऽनुपरिशेषनिर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पितो भवेत् । एवमेवोपायेन सर्वसत्त्वानां कृते तन्निरयिकं दुःख-
मनुभवेयं । यावत्सर्वसत्त्वा अनुपविशेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पयिताभवेयुः । पश्चादहमात्मनः कृते कुशलमूलान्यवरोध कल्प-
कोटीनियुतशतसहस्रैरेकान् बोधिसंस्कारान् सम्भृत्याऽनुत्तरां

---

* आत्तार्जवमिति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

सम्बुक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यं । अयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
वज्रोपमश्चित्तोत्पादः । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महतः
सत्त्वराशेर्निर्यतस्याग्रतां कारयिष्यति ।

तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
सततसमितमुदारचित्तेन भवितव्यं । येनोदारचित्तेन सर्वसत्त्वा
नामग्रतां कारयिष्यति । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वोदारचि-
त्तता । यत् पूर्वमश्चित्तोत्पादाय । न रागचित्तमुत्पादयति ।
न द्वेषचित्तमुत्पादयति । न मोहचित्तमुत्पादयति । न विहिंसा-
चित्तमुत्पादयति । न हिंसाचित्तमुत्पादयति । न श्रावकचित्त-
मुत्पादयति । न प्रत्येकबुद्धचित्तमुत्पादयति । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वोदारचित्तता । यथा सर्वसत्त्वानामग्रतां कारयिष्य-
यितव्या । तथाचोदारचित्ततयानमन्तव्यं । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रकम्प्यचित्तेन भवितव्यं । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता । योऽयं सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेनचामनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता ।
यथा सर्वसत्त्वानामग्रतां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामन्तिके
हितसुखचित्ततोत्पादयितव्या । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता । या सर्वसत्त्वानाच्चाणता सर्वसत्त्वानां परित्या-
गिता तथाचामनता । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता यथा सर्वसत्त्वानामग्रतां कारयिष्यति । तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सततस-

मितधर्मकामेन भवितव्यं । धर्मरतेन धर्मरामेण धर्मरामतायो-
 गानुयुक्तेन भवितव्यं । तच्च कतमो धर्मो यः सर्वधर्माणामसकम्भदः ।
 अयमुच्यते धर्मः । तच्च कतमाधर्मकामता या धर्मैष्काभिलाषः ।
 इयमुच्यते धर्मकामता । तच्च कतमाधर्मरतिः । याच धर्म रति-
 रभिरतिरियमुच्यते धर्मरतिः । तच्च कतमाधर्मरामता । यद्वर्ष-
 गुणानुशंसादर्शनमियमुच्यते धर्मरामता । तच्च कतमाधर्मरामता-
 योगमनुयुक्ता । यस्यैव धर्मस्य भावनतावङ्गलीकरणता इयमुच्यते
 धर्मरामतायोगमनुयुक्ता । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाञ्चरता महतः सत्त्वराग्रेरयता कारयि-
 तया । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 ञ्चरताऽध्यात्मशून्यतायां स्थित्वा बहिर्द्वाशून्यतायां स्थित्वा अध्या-
 त्मबहिर्द्वाशून्यतायां स्थित्वा शून्यताशून्यतायां स्थित्वा महाशून्य-
 तायां स्थित्वा परमार्थशून्यतायां स्थित्वा संस्कृतशून्यतायां स्थित्वा
 असंस्कृतशून्यतायां स्थित्वा अत्यन्तशून्यतायां स्थित्वा अनवरागशून्य-
 तायां स्थित्वा अनवकारशून्यतायां स्थित्वा प्रकृतिशून्यतायां स्थित्वा
 सर्वधर्मशून्यतायां स्थित्वा स्वस्वच्छणशून्यतायां स्थित्वा अनुपलम्भ-
 शून्यतायां स्थित्वा अभावशून्यतायां स्थित्वा स्वभावशून्यतायां स्थित्वा
 अभावस्वभावशून्यतायां स्थित्वा महतः सत्त्वराग्रेर्नियतस्यायतां
 कारयितव्या ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 ञ्चरता स्मृत्युपस्थानेषु स्थित्वा सम्यक् प्रज्ञापेषु स्थित्वा चद्विपादेषु

स्थित्वा इन्द्रियेषु स्थित्वा बलेषु स्थित्वा बोध्यङ्गेषु स्थित्वा आर्या-
ष्टाङ्गमार्गे स्थित्वा अन्यसत्येषु स्थित्वा ध्यानेषु स्थित्वा अप्रमाणेषु
स्थित्वा आरूप्यसमापत्तिषु स्थित्वा विमोक्षेषु स्थित्वा अनुपूर्ववि-
हारसमापत्तिषु स्थित्वा शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु
स्थित्वा समाधिषु स्थित्वा धारणीमुखेषु स्थित्वा तयागतबलेषु
स्थित्वा वैशारद्येषु स्थित्वा प्रतिसम्बित्तु स्थित्वा महामैत्र्या स्थित्वा
महाकरुणायां स्थित्वा अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु स्थित्वा महतः
सत्त्वराशेर्मित्यतस्थाप्यता कारयितव्या । तच्चाऽनुपलम्बयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
च्चरता शूरङ्गमसमाधौ स्थित्वा रत्नमुद्रायां समाधौ स्थित्वा सिंह-
विक्रीडिते समाधौ स्थित्वा सुचन्द्रसमाधौ स्थित्वा चन्द्रध्वजसमाधौ
स्थित्वा सर्वधर्मोद्गतेसमाधौ स्थित्वा सर्वधर्ममुद्रायां समाधौ स्थित्वा
विलोकितमूर्ध्नि समाधौ स्थित्वा धर्मधातुनियते समाधौ स्थित्वा
नियतध्वजकेतौ समाधौ स्थित्वा वज्रोपमे समाधौ स्थित्वा सर्वधर्म-
प्रवेशमुद्रायां समाधौ स्थित्वा समाधिराजसुप्रतिष्ठिते समाधौ
स्थित्वा बलव्यूहसमाधौ स्थित्वा समुद्गते समाधौ स्थित्वा निरुक्तिनि-
यतप्रवेशे समाधौ स्थित्वा अधिवचनसं प्रवेशे समाधौ स्थित्वा दिम्बि-
ल्लोकिते समाधौ स्थित्वा आधारमुद्रायां समाधौ स्थित्वा असंख्यमोषे
समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मसमवसरणसागरमुद्रायां समाधौ स्थित्वा
आकाशस्फुरणे समाधौ स्थित्वा वज्रमण्डले समाधौ स्थित्वा ध्वजाय-
केधूरे समाधौ स्थित्वा इन्द्रकेतुसमाधौ स्थित्वा ओतोऽनुगते समाधौ
स्थित्वा सिंहविक्रीडिते समाधौ स्थित्वा व्यक्तान्ते समाधौ स्थित्वा

रणंजहे समाधौ स्थित्वा वैरोचने समाधौ स्थित्वा अनिमेषसमाधौ
स्थित्वा अनिकेतस्थिते समाधौ स्थित्वा निश्चिंते समाधौ स्थित्वा विम-
लप्रदीपे समाधौ स्थित्वा अनन्तप्रभे समाधौ स्थित्वा प्रभाकरे समाधौ
स्थित्वा समन्तावभासे समाधौ स्थित्वा शुद्धावभासे समाधौ स्थित्वा
विमलप्रभे समाधौ स्थित्वा रतिकरे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रदीपे
समाधौ स्थित्वा अचये समाधौ स्थित्वा अजये समाधौ स्थित्वा तेजो-
रत्यां समाधौ स्थित्वा जयाद्यगतसमाधौ स्थित्वा अनिन्द्यसमाधौ
स्थित्वा विवर्णे समाधौ स्थित्वा सूर्यप्रदीपे समाधौ स्थित्वा चन्द्रवि-
मले समाधौ स्थित्वा प्रज्ञाप्रदीपे समाधौ स्थित्वा शुद्धाप्रतिभासे
समाधौ स्थित्वा आलोककरे समाधौ स्थित्वा काराकारे समाधौ
स्थित्वा ज्ञानकेतुसमाधौ स्थित्वा वज्रोपमे समाधौ स्थित्वा चित्त-
स्थितिसमाधौ स्थित्वा समन्तालोके समाधौ स्थित्वा सुप्रतिष्ठिते
समाधौ स्थित्वा रत्नकोटिसमाधौ स्थित्वा वरधर्ममुद्रायां समाधौ
स्थित्वा सर्वधर्मसभायां समाधौ स्थित्वा रतिञ्जहेसमाधौ स्थित्वा
धर्मोद्गते समाधौ स्थित्वा विकिरणे समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मपदप्रभेदे
समाधौ स्थित्वा समाचरावकारे समाधौ स्थित्वा अचरापगते समाधौ
स्थित्वा आवरणच्छेदने समाधौ स्थित्वा अविकारे समाधौ स्थित्वा
अप्रकारे समाधौ स्थित्वा नामनियतप्रवेशे समाधौ स्थित्वा अनिके-
तचारिणि समाधौ स्थित्वा तिमिरापगते समाधौ स्थित्वा चारित्र्य-
वतिसमाधौ स्थित्वा अवले समाधौ स्थित्वा विषयतीर्णे समाधौ
स्थित्वा सर्वगुणसञ्चयगते समाधौ स्थित्वा स्थितनिश्चितसमाधौ
स्थित्वा शुभपुष्पितशुद्धिसमाधौ स्थित्वा बोध्यङ्गवत्यां समाधौ

स्थित्वा अनन्तप्रतिभानेसमाधौ स्थित्वा असमसमसमाधौ स्थित्वा
 सर्वधर्मातिक्रमणे समाधौ स्थित्वा परिच्छेदकरे समाधौ स्थित्वा
 विमतिविकरणे समाधौ स्थित्वा निरधिचे समाधौ स्थित्वा एकव्यूहे
 समाधौ स्थित्वा आकाराभिनिर्हारे समाधौ स्थित्वा एकाकार
 समाधौ स्थित्वा आकारानवकारे समाधौ स्थित्वा नैर्व्यधिसर्वभव-
 क्षापगते समाधौ स्थित्वा सङ्केतरुतप्रवेगे समाधौ स्थित्वा गौर्घोषाच्चर
 समाधौ स्थित्वा ज्वलनोक्तासमाधौ स्थित्वा लक्षणपरिशोधन
 समाधौ स्थित्वा अनभिलक्षिते समाधौ स्थित्वा सर्वाकार वरोपेते
 समाधौ स्थित्वा सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दिसमाधौ स्थित्वा अच-
 करण्डेसमाधौ स्थित्वा धारणीमतिसमाधौ स्थित्वा सम्य-
 क्कमिथ्यात्वसंग्रसनसमाधौ स्थित्वा सर्वरोषनिरोधसंप्रशमनसमाधौ
 स्थित्वा अनुरोधाप्रतिरोधे समाधौ स्थित्वा सारवति समाधौ
 स्थित्वा परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रभे
 समाधौ स्थित्वा महाव्युहसमाधौ स्थित्वा सर्वाकारप्रभा-
 कारसमाधौ स्थित्वा समाधिसमतासमाधौ स्थित्वा अरजो-
 विरजोनययुक्तौ समाधौ स्थित्वा अरणसर्वसमरसरणे समाधौ
 स्थित्वा अनिलभनिकेतनिरते समाधौ स्थित्वा तथतास्थित-
 निश्चिन्ते समाधौ स्थित्वा कायकलिसम्प्रमथनसमाधौ स्थित्वा
 वाककलिविध्वंसनगणकल्पे समाधौ स्थित्वा आकाशासङ्ग-
 विमुक्तिनिरूपलेपसमाधौ स्थित्वा महतः सत्त्वाग्नेर्नियतस्याग्न्यां
 कारयितव्या ।

तच्चानुपलभ्ययोगेन । इह सुभूते धर्मेषु स्थित्वा बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन् महतः सत्त्वराशेर्नियतस्याऽध्यतां कारयिष्यति । तेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथायुष्माञ्कारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । ममाऽपि भगवन् प्रतिभाति । येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभातु ते शारदतीपुत्र येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । शारदतीपुत्र आह । आत्मदृष्टेर्भगवन् प्रहाणाय सत्त्वेभ्यो धर्म्मं देशयति । सत्त्वदृष्टेः प्रहाणाय । जीवदृष्टेः प्रहाणाय । पोषदृष्टेः प्रहाणाय । पुङ्गलदृष्टेः प्रहाणाय । पुरुषदृष्टेः प्रहाणाय । मनुजदृष्टेः प्रहाणाय । मानवदृष्टेः प्रहाणाय । कारकदृष्टेः प्रहाणाय । कारापकदृष्टेः प्रहाणाय । उत्पापकदृष्टेः प्रहाणाय । समुत्पापकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदयितुकदृष्टेः प्रहाणाय । ज्ञानकदृष्टेः प्रहाणाय । पश्यकदृष्टेः प्रहाणाय । उच्छेदकदृष्टेः प्रहाणाय । शास्त्रकदृष्टेः प्रहाणाय । अस्तिकदृष्टेः प्रहाणाय । नास्तिकदृष्टेः प्रहाणाय । स्कन्धकदृष्टेः प्रहाणाय । धातुकदृष्टेः प्रहाणाय । आयतनकदृष्टेः प्रहाणाय । प्रतीत्यसमुत्पादनकदृष्टेः प्रहाणाय । सत्यकदृष्टेः प्रहाणाय । पारमिताकदृष्टेः प्रहाणाय । शून्यताकदृष्टेः प्रहाणाय । स्मृत्युपस्थानकदृष्टेः प्रहाणाय । सम्यक्प्रहाणकदृष्टेः प्रहाणाय । ऋद्धिपादकदृष्टेः प्रहाणाय । इन्द्रियकदृष्टेः प्रहाणाय । बलकदृष्टेः प्रहाणाय । बोध्यकदृष्टेः प्रहाणाय । आर्याष्टाङ्गमार्गकदृष्टेः प्रहाणाय । आर्यसत्यकदृष्टेः प्रहाणाय । ध्यानकदृष्टेः प्रहाणाय । अप्रमाणकदृष्टेः प्रहाणाय । आरूप्यसमापत्तिकदृष्टेः प्रहाणाय । विमोचकदृष्टेः प्रहाणाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तिकदृष्टेः प्रहाणाय । शून्यतानिमित्ता-

प्रणिहितविमोचमुखदृष्टेः प्रहाणाय । समाधिदृष्टेः प्रहाणाय ।
धारणौमुखदृष्टेः प्रहाणाय । तथागतबलदृष्टेः प्रहाणाय । वैशारद्य-
दृष्टेः प्रहाणाय । 'प्रतिसम्बिददृष्टेः प्रहाणाय । महामैत्रौदृष्टेः
प्रहाणाय । महाकरुणदृष्टेः प्रहाणाय । आवेणिकबुद्धधर्मदृष्टेः
प्रहाणाय । सत्त्वपरिपाकदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धचेचपरिशोधनदृष्टेः
प्रहाणाय । बोधिदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धदृष्टेः प्रहाणाय । धर्मचक्र-
प्रवर्त्तनदृष्टेः प्रहाणाय । परिनिर्वाणदृष्टेः प्रहाणाय । सत्त्वैयोधर्म
देशयत्यनुपलभयोगेन । तेनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथायुष्मान् सुभृतिरायुष्मान् शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । केन
कारणेनायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य रूपदृष्टिर्भवति ।
वेदनादृष्टिर्भवति । सञ्ज्ञादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति ।
विज्ञानदृष्टिर्भवति । चक्षुदृष्टिर्भवति । ओचदृष्टिर्भवति । प्राण-
दृष्टिर्भवति । जिह्वादृष्टिर्भवति । कायदृष्टिर्भवति । मनोदृष्टि-
र्भवति । रूपदृष्टिर्भवति । शब्ददृष्टिर्भवति । गन्धदृष्टिर्भवति ।
रसदृष्टिर्भवति । स्पर्शदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । चक्षुर्विज्ञान-
दृष्टिर्भवति । ओचविज्ञानदृष्टिर्भवति । प्राणविज्ञानदृष्टिर्भवति ।
जिह्वाविज्ञानदृष्टिर्भवति । कायविज्ञानदृष्टिर्भवति । मनोविज्ञान-
दृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । ओचसंस्पर्शदृष्टिर्भवति ।
प्राणसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । जिह्वासंस्पर्शदृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शदृष्टि-
र्भवति । मनःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति ।
ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टि-
र्भवति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनादृष्टिर्भवति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । पृथिवी-
धातुदृष्टिर्भवति । अग्निधातुदृष्टिर्भवति । तेजोधातुदृष्टिर्भवति ।
वायुधातुदृष्टिर्भवति । आकाशधातुदृष्टिर्भवति । विज्ञानधातु-
दृष्टिर्भवति । अविद्यादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति । विज्ञान-
दृष्टिर्भवति । नामरूपदृष्टिर्भवति । षड्भायतनदृष्टिर्भवति । स्पर्श-
दृष्टिर्भवति । वेदनादृष्टिर्भवति । तृष्णादृष्टिर्भवति । उपादान-
दृष्टिर्भवति । भवदृष्टिर्भवति । जातिदृष्टिर्भवति । जरामरण-
दृष्टिर्भवति ।

दानपारमितादृष्टिर्भवति । शीलपारमितादृष्टिर्भवति । चान्ति-
पारमितादृष्टिर्भवति । वीर्यपारमितादृष्टिर्भवति । ध्यानपारमि-
तादृष्टिर्भवति । प्रज्ञापारमितादृष्टिर्भवति । अध्यात्मशून्यतादृष्टि-
र्भवति । बहिर्द्धाशून्यतादृष्टिर्भवति । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतादृष्टि-
र्भवति । शून्यताशून्यतादृष्टिर्भवति । महाशून्यतादृष्टिर्भवति ।
परमार्थशून्यतादृष्टिर्भवति । संस्कृतशून्यतादृष्टिर्भवति । असंस्कृत-
शून्यतादृष्टिर्भवति । अत्यन्तशून्यतादृष्टिर्भवति । अनवरागशून्यता-
दृष्टिर्भवति । अनवकारशून्यतादृष्टिर्भवति । प्रकृतिशून्यतादृष्टि-
र्भवति । सर्वधर्मशून्यतादृष्टिर्भवति । खलक्षणशून्यतादृष्टिर्भवति ।
अभावशून्यतादृष्टिर्भवति । स्रभावशून्यतादृष्टिर्भवति । अभावस्र-
भावशून्यतादृष्टिर्भवति ।

कृत्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक्प्रमाणदृष्टिर्भवति । ऋद्धिपा-
ददृष्टिर्भवति । इन्द्रियदृष्टिर्भवति । बलदृष्टिर्भवति । बोध्यङ्ग-
दृष्टिर्भवति । आर्याष्टाङ्गमार्गदृष्टिर्भवति । आर्यसत्यदृष्टिर्भवति ।

ध्यानदृष्टिर्भवति । अप्रमाणदृष्टिर्भवति । आरूप्यसमापत्तिदृष्टि-
र्भवति । विमोक्षदृष्टिर्भवति । अनुपूर्वविहारसमापत्तिदृष्टिर्भवति ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखदृष्टिर्भवति । अभिज्ञादृष्टि-
र्भवति । समाधिदृष्टिर्भवति । धारणीमुखदृष्टिर्भवति । तथागत-
बलदृष्टिर्भवति । वैशारद्यदृष्टिर्भवति । प्रतिसंवित्दृष्टिर्भवति ।
महामैत्रादृष्टिर्भवति । महाकरुणादृष्टिर्भवति । आवेणिकबुद्धध-
र्मदृष्टिर्भवति । बुद्धचेतनशोधनदृष्टिर्भवति । बोधिदृष्टिर्भवति ।
बुद्धदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । धर्मचक्रप्रवर्त्तनदृष्टिर्भवति ।
परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

•आह । दहायुष्मान् सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापार-
मितायाञ्चरन्ननुपाय कौशल्येन रूपमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ-
योगेन । वेदनामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । संज्ञामुप-
लभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । संस्कारानुपलभ्यदृष्टिमुत्पादय-
त्युपलभयोगेन । विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
चक्षुरुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । श्रोत्रमुपलभ्यदृष्टिमु-
त्पादयत्युपलभयोगेन । घ्राणमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
जिह्वासुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । कायमुपलभ्यदृष्टि-
मुत्पादयत्युपलभयोगेन । मन उपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयो-
गेन । रूपमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । शब्दमुपलभ्यदृ-
ष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । गन्धमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ-
योगेन । रसमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । स्पर्शमुपलभ्य-
दृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । धर्मानुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ-

योगेन । चतुर्विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । ओच-
विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । घ्राणविज्ञानमुपलभ्य-
दृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । जिह्वाविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादय-
त्युपलभ्ययोगेन । कायविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
मनोविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । चतुःसंस्पर्शमुप-
लभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । ओचसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पाद-
यत्युपलभ्ययोगेन । घ्राणसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
जिह्वासंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । कायसंस्पर्शमुपल-
भ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । मनःसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादय-
त्युपलभ्ययोगेन । पृथिवीधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
अप्तातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । तेजोधातुमुपलभ्य-
दृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । वायुधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युप-
लभ्ययोगेन । आकाशधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
विज्ञानधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अविद्यामुपलभ्य-
दृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । संस्कारानुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपल-
भ्ययोगेन । विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । नामरूप-
मुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । षडायतनमुपलभ्यदृष्टिमुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । स्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । वेद-
नामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । तृणामुपलभ्यदृष्टिमुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । उपादानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
भवमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । जातिमुपलभ्यदृष्टिमुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । जरामरणमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।

दानपारमितामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । शीलपा-
रमितामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । चान्तिपारमितामुप-
लभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । वीर्यपारमितामुपलभ्यदृष्टिमु-
त्पादयत्युपलभयोगेन । ध्यानपारमितामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युप-
लभयोगेन । प्रज्ञापारमितामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन ।

अधातुशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । बहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । अधातुबहिर्द्धाशून्य-
तामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । शून्यताशून्यतामुपलभ्यदृ-
ष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । मङ्गाशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्यु-
पलभयोगेन । परमार्थशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
संस्कृतशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । असंस्कृतशून्यता-
मुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । अत्यन्तशून्यतामुपलभ्यदृष्टि-
मुत्पादयत्युपलभयोगेन । अनवरागशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्यु-
पलभयोगेन । अनवकारशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयो-
गेन । प्रकृतिशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । सर्वध-
र्माशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । स्वलक्षणशून्यतामुप-
लभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । अनुपलभशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमु-
त्पादयत्युपलभयोगेन । अभावशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपल-
भयोगेन । स्वभावशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
अभावस्वभावशून्यतामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन ।

स्रत्युपस्थानान्युपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । मन्त्रप्रहा-
णान्युपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभयोगेन । ऋद्धिपादानुपलभ्यदृष्टि-

सुत्पादयत्युपलभयोगेन । इन्द्रियानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । बलानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । बोध्यङ्गानु-
 पलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । आर्याष्टाङ्गमार्गमुपलभ्यदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलभयोगेन । आर्यसत्यानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । ध्यानानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अग्रमा-
 णानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । आरूप्यसमापत्तीरुपलभ्य
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । विमोचानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । अनुपूर्वविहारसमापत्तीरुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयति अनु-
 पलभयोगेन । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानुपलभ्यदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलभयोगेन । अभिज्ञा उपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । समाधीनुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । धारणी-
 मुखानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । तथागतबलानुपलभ्य-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । वैशारद्यानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । प्रतिसम्बिद उपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
 महासमैत्रीमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । महाकरुणामुप-
 लभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । आवेणिकबुद्धधर्मानुपलभ्यदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलभयोगेन । सत्त्वपरिपाकमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लभयोगेन । बुद्धचेचपरिशोधनमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । बोधिसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । बुद्धमुपलभ्य-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । धर्ममुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । धर्मचक्रप्रवर्त्तनमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
 परिनिर्वाणमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।

अनेन कारणेनायुष्मन् सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य रूप-
दृष्टिर्भवति । वेदनादृष्टिर्भवति । संज्ञादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टि-
र्भवति । विज्ञानदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन चक्षुर्दृष्टिर्भवति । ओच-
दृष्टिर्भवति । घ्राणदृष्टिर्भवति । जिह्वादृष्टिर्भवति । कायदृष्टि-
र्भवति । मनोदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन सु रूपदृष्टिर्भवति । शब्द-
दृष्टिर्भवति । गन्धदृष्टिर्भवति । रसदृष्टिर्भवति । स्पर्शदृष्टिर्भवति ।
धर्मदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन चक्षुर्विज्ञानदृष्टिर्भवति । ओच-
विज्ञानदृष्टिर्भवति । घ्राणविज्ञानदृष्टिर्भवति । जिह्वाविज्ञानदृष्टि-
र्भवति । कायविज्ञानदृष्टिर्भवति । मनोविज्ञानदृष्टिर्भवति । अनेन
कारणेन चक्षुःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । ओचसंस्पर्शदृष्टिर्घ्राणसंस्पर्शदृष्टि-
र्जिह्वासंस्पर्शदृष्टिः कायसंस्पर्शदृष्टिर्मनःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । अनेन-
कारणेन चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
दृष्टिर्घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिः काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्मनसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेन पृथिवीधातुदृष्टिर्भवति । अन्धातुदृष्टिस्तेजोधातु-
दृष्टिर्वीर्यधातुदृष्टिराकाशधातुदृष्टिर्विज्ञानधातुदृष्टिर्भवति । अनेन
कारणेनाऽविद्यादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्विज्ञानदृष्टिर्नामरूपदृष्टिः
षडायतनदृष्टिः स्पर्शदृष्टिर्वेदनादृष्टिस्तृणादृष्टिरूपादानदृष्टिर्भव-
दृष्टिर्जातिदृष्टिर्जरामरणदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन दानपार-
मितादृष्टिर्भवति । शीलपारमितादृष्टिः चान्तिपारमितादृष्टिर्वीर्य-
पारमितादृष्टिर्ध्यानपारमितादृष्टिः प्रज्ञापारमितादृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेनाध्यात्मशून्यतादृष्टिर्भवति । बहिर्दृष्टिशून्यतादृष्टि-

रथात्मवहिर्द्धाशून्यतादृष्टिः शून्यताशून्यतादृष्टिर्महाशून्यतादृष्टिः
परमार्थशून्यतादृष्टिः संज्ञितशून्यतादृष्टिरसंज्ञितशून्यतादृष्टिरत्यन्त-
शून्यतादृष्टिरनवराशून्यतादृष्टिरनवकारशून्यतादृष्टिः प्रकृतिशून्य-
तादृष्टिः सर्वधर्मशून्यतादृष्टिः स्वलक्षणशून्यतादृष्टिरनुपलम्बशून्य-
तादृष्टिरभावशून्यतादृष्टिः स्वभावशून्यतादृष्टिरभावस्वभावशून्यता-
दृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेन स्मृत्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक् प्रज्ञाणदृष्टि-
र्चद्विपाददृष्टिरिन्द्रियदृष्टिर्बलदृष्टिर्बोध्यङ्गदृष्टिरार्याष्टाङ्गमार्गदृष्टि-
रार्यसत्यदृष्टिर्धानदृष्टिरप्रमाणदृष्टिरारूप्यसमापत्तिर्दृष्टिर्बिमोचदृष्टि-
रनुपूर्वविहारदृष्टिः शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखदृष्टिर-
भिज्ञादृष्टिः समाधिदृष्टिर्धारणीमुखदृष्टिस्तयागतबलदृष्टिर्ब्रह्मरस-
दृष्टिः प्रतिस्मिद्दृष्टिः महामैत्रौदृष्टिर्महाकरुणादृष्टिरावेणिकबुद्ध-
धर्मदृष्टिः सत्त्वपरिपाकदृष्टिर्बुद्धचेतपरिशोधनदृष्टिर्बोधिदृष्टिर्बुद्ध-
दृष्टिर्धर्मदृष्टिर्धर्मचक्रप्रवर्त्तनदृष्टिः परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

तत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशले-
नैषां दृष्टिगतानां प्रज्ञाणाय धर्मं देशयत्यनुपलम्बयोगेन । अथायु-
ज्ञानं सुभूतिर्भगवत्तमेतदवोचत् । समापि भगवान् तत्प्रतिभाति
येनार्थेन बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभातुते
सुभूते । सुभूतिराह । यदपि भगवान् बोधिचित्तमसमचित्त-
मसाधारणचित्तं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैस्तथापि चित्तेऽसक्तस्तेनार्थेन
बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । तत्कस्यहेतोः । तथा हि तत्सर्व-
ज्ञताचित्तमनाश्रयमपर्यापन्नं यदपि सत्सर्वज्ञताचित्तमनाश्रयमपर्या-

पक्षं वैधातुके तत्रापि चित्तेऽसक्तः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तस्मा-
द्बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति संख्यां गच्छति ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कत-
मस्तदायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यासमचित्तमसाधारण-
चित्तं सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । सुभूतिराह । इहायुष्माञ्छारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमं चित्तोत्पादमुपादाय । न कस्यचि-
द्बुद्धस्योत्पादं न निरोधं समनुपश्यति । न हानिं न वृद्धिं न गतिं
नागतिं न संक्षेपं न व्यवदानं । यत्र चायुष्मन् शारदतीपुत्र नोत्पादो
न निरोधो न हानिर्न वृद्धिर्न गतिर्नागतिर्न संक्षेपो न व्यवदानं तत्र न
श्रावकचित्तं न प्रत्येकचित्तं न प्रत्येकबुद्धचित्तं न बोधिचित्तं न
सम्यक्सम्बुद्धचित्तमिदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
समचित्तमसाधारणचित्तं सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । आह । यदायुष्मन्
सुभूते एवं वदसि । यदपि तत्सर्व्वज्ञताचित्तमनाश्रवमय्यापन्नं
तत्रापि चित्तेन सक्त इति । न ह्यायुष्मन् सुभूते रूपमयसक्तं वेद-
नापि संज्ञापि संस्कारा अपि विज्ञानमयसक्तं चक्षुरयसक्तं श्रोत्र-
मयसक्तं घ्राणमयसक्तं जिह्वायसक्ता कायोयसक्तः मनोयसक्तः ।
रूपमयासक्तं शब्दोयसक्तो गन्धोऽयसक्तो रसोऽयसक्तः स्पर्शोयसक्तः
धर्मोऽयसक्ताः । चक्षुर्विज्ञानमयसक्तं श्रोत्रविज्ञानमयसक्तं घ्राण-
विज्ञानमयसक्तं जिह्वाविज्ञानमयसक्तं कायविज्ञानमयसक्तं मनो-
विज्ञानमयसक्तं । चक्षुःसंस्पर्शोऽयसक्तः श्रोत्रसंस्पर्शोऽयसक्तः घ्राणसंस्पर्शो-
ऽयसक्तः जिह्वासंस्पर्शोऽयसक्तः । कायसंस्पर्शोऽयसक्तः मनःसंस्पर्शोऽय-
सक्तः । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽयसक्ता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽय-

सक्ता । प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्य-
सक्ता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽप्यसक्ता ।

पृथिवीधातुरप्यसक्तः । अन्धातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
अविद्याऽप्यसक्ता संस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । नामरूपमप्य-
सक्तं । षडायतनमप्यसक्तं । स्रग्गीऽप्यसक्तः । वेदनाऽप्यसक्ता । तृष्णा-
ऽप्यसक्ता । उपादानमप्यसक्तं । भावाऽप्यसक्तः । जातिरप्यसक्ता ।
जरामरणमप्यसक्तं ।

दानपारमिताप्यसक्ता । शीलपारमिताप्यसक्ता । चान्तिपार-
मिताप्यसक्ता । वीर्यपारमिताप्यसक्ता । ध्यानपारमिताप्यसक्ता ।
प्रज्ञापारमिताप्यसक्ता ।

अध्यात्मशून्यताप्यसक्ता । बहिर्द्विशून्यताप्यसक्ता । अध्यात्मबहि-
र्द्विशून्यताप्यसक्ता । शून्यताशून्यताप्यसक्ता । महाशून्यताप्यसक्ता ।
परमार्थशून्यताप्यसक्ता । संस्कृतशून्यताप्यसक्ता । असंस्कृतशून्यताप्यसक्ता ।
अत्यन्तशून्यताप्यसक्ता । अनवरागशून्यताप्यसक्ता । अनवकारशून्यता-
प्यसक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यसक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यसक्ता । स्वस्व-
शून्यताप्यसक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यसक्ता । अभावशून्यताप्यसक्ता ।
स्वभावशून्यताप्यसक्ता । अभावस्वभावशून्यताप्यसक्ता ।

सृष्टुपस्थानान्यप्यसक्तानि । सम्यक्प्रज्ञानान्यप्यसक्तानि । षड्वि-
पादाप्यसक्ताः । इन्द्रियान्यप्यसक्तानि । वशान्यप्यसक्तानि । बोधिष्ठा-
न्यप्यसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गाऽप्यसक्ताः । आर्यसत्यान्यप्यसक्तानि ।

ध्यानान्ययसक्तानि । अप्रमाणान्ययसक्तानि । आरूप्यसमापत्तयो-
ऽयसक्ताः । विमोचयसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽयसक्ताः ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्ययसक्तानि । अभिज्ञाय-
सक्ताः । समाधयोऽयसक्ता । धारणीमुखान्ययसक्तानि । तथागत-
बलान्ययसक्तानि । वैशारद्यान्ययसक्तानि । प्रतिसम्बिदोऽयसक्ताः ।
महामैत्र्ययसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकबुद्धधर्मायसक्ताः ।
सर्वज्ञतायसक्ता । मार्गाकारज्ञतायसक्ता । सर्वाकारज्ञतायसक्ता ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्ररूपमयसक्तं । वेदना-
ऽयसक्ता । संज्ञायसक्ता । संस्कारायसक्ताः । विज्ञानयसक्तं । चक्षु-
रयसक्तं । श्रोत्रमयसक्तं । घ्राणमयसक्तं । जिह्वायसक्तं । कायोऽय-
सक्तः । मनोयसक्तं । रूपमयसक्तं । शब्दोऽयसक्तः । गन्धोऽयसक्तः ।
रसोऽयसक्तः । स्पर्शायसक्तः । धर्मायसक्ताः । चक्षुर्विज्ञानमय-
सक्तं । श्रोत्रविज्ञानमयसक्तं । घ्राणविज्ञानमयसक्तं । जिह्वाविज्ञान-
मयसक्तं । कायविज्ञानमयसक्तं । मनोविज्ञानमयसक्तं । चक्षुः-
संस्पर्शोऽयसक्तः । श्रोत्रसंस्पर्शोऽयसक्तः । घ्राणसंस्पर्शोऽयसक्तः । जिह्वा-
संस्पर्शोऽयसक्तः । कायसंस्पर्शोऽयसक्तः । मनःसंस्पर्शोऽयसक्तः । चक्षुः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनायसक्ता । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायसक्ता । घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनायसक्ता । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायसक्ता । काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनायसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायसक्ता ।

पृथिवीधातुरयसक्तः । अब्धातुरयसक्तः । तेजोधातुरयसक्तः ।
वायुधातुरयसक्तः । आकाशधातुरयसक्तः । विज्ञानधातुरयसक्तः ।
अविद्याऽयसक्ता । संस्काराऽयसक्ताः । विज्ञानमयसक्तं । नामरूप-

मयसक्तं । षडायतनमयसक्तं । स्यर्गोऽयसक्तः । वेदनायसक्ता ।
 त्वणायसक्ता । उपादानमयसक्तं । भवोऽयसक्तः । जातिरयसक्ता ।
 जरामरणमयसक्तं ।

दानपारमितायसक्ता । शैलपारमितायसक्ता । चान्तिपार-
 मितायसक्ता । वीर्यपारमितायसक्ता । ध्यानपारमितायसक्ता ।
 प्रज्ञापारमितायसक्ता ।

अध्यात्मशून्यतायसक्ता । बहिर्द्वृशून्यतायसक्ता । अध्यात्मबहि-
 र्द्वृशून्यतायसक्ता । शून्यताशून्यतायसक्ता । महाशून्यतायसक्ता ।
 परमार्थशून्यतायसक्ता । संस्कृतशून्यतायसक्ता । असंस्कृतशून्यताय-
 सक्ता । अत्यन्तशून्यतायसक्ता । अनवरागशून्यतायसक्ता । अमृ-
 कारशून्यतायसक्ता । प्रवृत्तिशून्यतायसक्ता । सर्वधर्मशून्यतायसक्ता ।
 स्वल्पशून्यतायसक्ता । अनुपलभशून्यतायसक्ता । अभावशून्यता-
 यसक्ता । स्वभावशून्यतायसक्ता । अभावस्वभावशून्यतायसक्ता ।

सृष्ट्युपस्थानान्ययसक्तानि । सम्यक्प्रज्ञानान्ययसक्तानि । षड्वि-
 पादायसक्ताः । इन्द्रियान्ययसक्तानि । बलान्ययसक्तानि । बोध्यज्ञा-
 न्ययसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गीयसक्ताः । आर्यसत्यान्ययसक्तानि ।
 ध्यानान्ययसक्तानि । अप्रमाणान्ययसक्तानि । आरूपसमापत्तयो-
 ऽयसक्तानि । विमोक्षायसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽय-
 सक्ताः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्ययसक्तानि । अभि-
 ज्ञायसक्ताः । समाधयोऽयसक्ताः । धारणीमुखान्ययसक्तानि ।
 तथागतबलान्ययसक्तानि । वैशारद्यान्ययसक्तानि । प्रतिसम्बिदो-
 ऽयसक्ताः । महामैत्र्ययसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकबुद्ध-

धर्माप्यसक्ताः । सर्वज्ञताप्यसक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यसक्ता । सर्वा-
कारज्ञताप्यसक्ता ।

आह । यदय्यायुष्मान् सुभूतिरेवमाह । तदपि सर्वज्ञताचित्त-
मनाश्रवमर्यापन्नमिति । तत्र आयुष्मन् सुभूते बालपृथग्जनाना-
मपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवक-
प्रत्येकबुद्धानामपि बुद्धानामपि भगवतामपि चित्तमनाश्रवमर्या-
पन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सुभूतिराह । आयुष्मन् शारदती-
पुत्र बालपृथग्जनानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । आवकानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । प्रत्येकबुद्धानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । बुद्धानामपि भगवतां चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । नत्वायुष्मन् सुभूते रूपमयनाश्रवाऽमर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । संज्ञाप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
संस्कारा अप्यनाश्रवा अपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुरप्यना-
श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रमयनाश्रवमपर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । जिह्वाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
कायोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनोऽप्यना-
श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । रूपमयनाश्रवमपर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शब्दोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-

मुपादाय । गन्धोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 रसोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्पर्शोऽप्य-
 नाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मा अप्यना-
 श्रवा अपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुर्विज्ञानमप्यना-
 श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रविज्ञानमप्यनाश्रव-
 मपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्या-
 पन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वाविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । मनोविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 घ्राणसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वा-
 संस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शो-
 ऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनःसंस्पर्शोऽप्यना-
 श्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणसंस्पर्शजावेदनाप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वासंस्पर्शजावेदना-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शजावेदना-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनःसंस्पर्शजावेदना-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

वृत्तिवैधातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अग्नातुरप्यनाश्रवोऽप्यर्थापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तेजोधातु-
रप्यनाश्रवोऽप्यर्थापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वायुधातुरप्यना-
श्रवोऽप्यर्थापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरप्यनाश्रवो-
ऽप्यर्थापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विज्ञानधातुरप्यनाश्रवोऽप्यर्था-
पन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । संस्कारा अप्यनाश्रवाः अप्यर्थापन्ना प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । विज्ञानमप्यनाश्रवमप्यर्थापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । नामरूपमप्यनाश्रवमप्यर्थापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
षडायतनमप्यनाश्रवमप्यर्थापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्थो-
ऽप्यनाश्रवोऽप्यर्थापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाप्यनाश्रवा-
ऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तृष्णाप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । उपादानमप्यनाश्रवमप्यर्थापन्नं प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । भावाऽप्यनाश्रवोऽप्यर्थापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । जातिरप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जरा-
मरणमप्यनाश्रवमप्यर्थापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
शौलपारमिताप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चान्ति-
पारमिताप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वीर्यपार-
मिताप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानपार-
मिताप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रज्ञापारमिता-
प्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अथात्मशून्यताप्यनाश्रवाऽप्यर्थापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

वचिर्द्वाशून्यताऽयनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अध्यात्मवचिर्द्वाशून्यतायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 शून्यताशून्यताऽयनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महा-
 शून्यतायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
 शून्यतायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यता-
 यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अस्मृतशून्यता-
 यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
 यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवराशून्यता-
 यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
 यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतायना-
 श्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतायनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतायनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतायनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतायनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय ।

कृत्युपस्थानान्ययनाश्रवाऽन्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । सम्यक्प्रज्ञानान्ययनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । च्छेद्विपादायनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 इन्द्रियाण्ययनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ब्रह्मा-
 न्ययनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बोध्यज्ञान्य-

यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मार्गोऽप्यनाश्रवो-
 ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्यसत्त्वान्ययनाश्रवाऽन्य-
 पर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानान्ययनाश्रवाण्यपर्या-
 पन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्ययनाश्रवाण्यपर्या-
 पन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आरूप्यसमापत्तयोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विमोचयनाश्रवाऽपर्यापन्नाः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपूर्वविचारसमापत्तयोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोचमुखान्ययनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अभिज्ञाप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । समाधया-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धारणीमुखान्यना-
 श्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तथागतबलान्ययना-
 श्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्ययनाश्रवा-
 ण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रतिसम्बिदोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महामैत्र्ययनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणायनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्माऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । सर्वाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मन् शारदतीपुत्र यथावदधि ।

रूपमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाद्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संज्ञाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्काराऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय ।

चक्षुरप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रमप्यना-
श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वाप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । कायोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
मनोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । रूपमयनाश्रव-
मपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शब्दोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । गन्धोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । रसोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
स्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्माऽप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

चक्षुर्विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
श्रोत्रविज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राण-
विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वावि-
ज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायविज्ञान-
मयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनोविज्ञानमयना-
श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवो-
ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्या-

पक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्राणसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापक्षः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वासंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । मनःसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 घ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 कायसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 मनःसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

पृथिवौधातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अध्वातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तेजोधातु-
 रप्यनाश्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वायुधातुरप्यना-
 श्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरप्यनाश्रवो-
 पर्यापक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्काराऽप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षाः प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । विज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापक्षं प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । नामरूपमप्यनाश्रवमपर्यापक्षं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 षडायतनमप्यनाश्रवमपर्यापक्षं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्पर्शाऽप्य-
 नाश्रवोऽपर्यापक्षः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
 पक्षा प्रकृतिशून्यतामुपादाय । दृष्ट्याप्यनाश्रवाऽपर्यापक्षा प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । उपादानमप्यनाश्रवमपर्यापक्षं प्रकृतिशून्यता-

प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

सृत्युपल्लानान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सम्यक्प्रहाणान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । च्छद्विपादाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । इन्द्रियान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बलाण्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बोध्यङ्गाप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्यसत्यान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्यसमापत्तयोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विमोक्षाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभिज्ञाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । समाधयोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धारणीमुखान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तत्रागतब्रह्माण्य-

प्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यप्यना-
श्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रतिसम्बिदोऽप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाभैरव्यप्यनाश्रवाऽपर्या-
पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्माऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

आह । यदप्यायुष्मान् सुभूतिरेवमाह । अचित्तत्वान्तचापि
चित्तेऽसक्त इति । न त्वायुष्मन् सुभूते रूपमपि रूपेऽसक्तं । अवेद-
नापि वेदनायामसक्ता । असंज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्काराऽपि
संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुरपि चक्षु-
ष्यसक्तं । अओचमपि ओचेऽसक्तं । अघ्राणमपि घ्राणेऽसक्तं । अजिह्वापि
जिह्वायामसक्ता । अकायोऽपि कायेऽसक्तः । अमनोऽपि मनस्यसक्तं ।
अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अगन्धोऽपि गन्धे-
ऽसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । अस्पर्शोऽपि स्पर्शेऽसक्तः । अधर्माऽपि
धर्मेष्वसक्ताः । अचक्षुर्विज्ञानमपि चक्षुर्विज्ञानेऽसक्तं । अओचविज्ञान-
मपि ओचविज्ञानेऽसक्तं । अघ्राणविज्ञानमपि घ्राणविज्ञानेऽसक्तं ।
अजिह्वाविज्ञानमपि जिह्वाविज्ञानेऽसक्तं । अकायविज्ञानमपि
कायविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनोविज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुः-
संस्पर्शोऽपि चक्षुःसंस्पर्शेऽसक्तः । अओचसंस्पर्शोऽपि ओचसंस्पर्शेऽसक्तः ।
अघ्राणसंस्पर्शोऽपि घ्राणसंस्पर्शेऽसक्तः । अजिह्वासंस्पर्शोऽपि जिह्वा-

संस्पर्शऽसक्तः । अकायसंस्पर्शाऽपि कायसंस्पर्शाऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शा-
ऽपि मनःसंस्पर्शऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्शजावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेद-
नायामसक्ता । अश्रोत्रसंस्पर्शजापि वेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाया-
मसक्ता । अग्राणसंस्पर्शजापि वेदना ग्राणसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।
अजिह्वासंस्पर्शजापि वेदनाजिह्वासंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अकाय-
संस्पर्शजापि वेदनाकायसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अमनःसंस्पर्श-
जापि वेदनामनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनभ्यातुरपि अभ्या-
तावसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि
वायुधातावसक्तः । अनाकाशधातुरपि आकाशधातावसक्तः । अवि-
ज्ञानधातुरपि विज्ञानधातावसक्तः । अनविद्याप्यविद्यायामसक्ता ।
असंस्कारा अपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं ।
अनामरूपमपि नामरूपेऽसक्तं । अषडायतनमपि षडायतनेऽसक्तं ।
असंस्पर्शाऽपि संस्पर्शेऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्ट्यापि
दृष्ट्यायामसक्ता । अनुपादानमप्युपादानेऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
अजातिरपि जातावसक्ता । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं* ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अशीलपार-
मितापि शीलपारमितायामसक्ता । अक्षान्तिपारमितापि क्षान्ति-
पारमितायामसक्ता । अवैर्यपारमितापि वैर्यपारमितायामसक्ता ।
अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापारमितापि
प्रज्ञापारमितायामसक्ता ।

* Vide p. 1296.

अनध्यात्मशून्यतायध्यात्मशून्यतायामसक्ता । अवहिर्द्विशून्यतापि
 बहिर्द्विशून्यतायामसक्ता । अनध्यात्मबहिर्द्विशून्यतापि अध्यात्म-
 बहिर्द्विशून्यतायामसक्ता । अशून्यताशून्यतापि शून्यताशून्यताया-
 मसक्ता । अमहाशून्यतापि महाशून्यतायामसक्ता । अपरमार्थ-
 शून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता । असंस्कृतशून्यतापि संस्कृत-
 शून्यतायामसक्ता । अनसंस्कृतशून्यतापि असंस्कृतशून्यतायामसक्ता ।
 अनत्यन्तशून्यतायत्यन्तशून्यतायामसक्ता । अननवरागशून्यतायनव-
 रागशून्यतायामसक्ता । अननवकारशून्यतायनवकारशून्यतायाम-
 सक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्यतायामसक्ता । असर्वधर्म-
 शून्यतापि सर्वधर्मशून्यतायामसक्ता । अस्खलक्षणशून्यतापि स्खल-
 क्षणशून्यतायामसक्ता । अननुपलम्भशून्यतायनुपलम्भशून्यतायाम-
 सक्ता । अननभावशून्यतायनभावशून्यतायामसक्ता । अस्वभावशून्य-
 तापि स्वभावशून्यतायामसक्ता । अनभावस्वभावशून्यतायनभावस्वभाव-
 शून्यतायामसक्ता ।

अस्त्युपस्थानान्यपि स्त्युपस्थानेष्वसक्ताणि । असत्यक्प्रज्ञाणा-
 न्यपि सत्यक्प्रज्ञाणेष्वसक्तं । अनृद्धिपादाऽपि रूद्धिपादेष्वसक्ताः ।
 अनिन्द्रियान्यपीन्द्रियेष्वसक्ताणि । अवलान्यपि बलेष्वसक्ताणि ।
 अबोधज्ञान्यपि बोध्यज्ञेष्वसक्ताणि । अनार्थाष्टाङ्गमार्गेऽप्यार्थाष्टाङ्ग-
 मार्गेऽसक्ताः । अनार्थसत्यान्यप्यार्थसत्येष्वसक्ताणि । अध्यानान्यपि
 ध्यानेष्वसक्ताणि । अनप्रमाणान्यप्यप्रमाणेष्वसक्ताणि । अनाह्वयसमा-
 पत्तयोऽप्याह्वयसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोक्षाऽपि विमोक्षेष्वसक्ताः ।
 अननुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यनुपूर्वविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशू-

न्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यपि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोचमुखेष्वसक्तानि । अनभिज्ञाप्यभिज्ञास्वसक्ताः । असमाधयो-
रपि समाधिष्वसक्ताः । अधारणीमुखान्यपि धारणीमुखेष्वसक्तानि ।
अतथागतबलान्यपि तथागतबलेष्वसक्तानि । अवेशारद्यान्यपि वेशा-
रद्येष्वसक्तानि । अप्रतिसम्बिदोऽपि प्रतिसम्बित्वसक्ताः । अमहा-
मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ता । अमहाकरुणापि महाकरुणायामसक्ता ।
अनावेणिकबुद्धधर्मा अप्यावेणिकबुद्धधर्मेष्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि
सर्वज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

आह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्र । अरूपमपि रूपेऽसक्तं ।
अवेदनापि वेदनायामसक्ता । असंज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्का-
राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुरपि
क्षुष्यसक्तं । अओचमपि ओचेऽसक्तं । अप्राणमपि प्राणेऽसक्तं ।
अजिज्ञापि जिज्ञायामसक्ता । अकायोऽपि कायेऽसक्तः । अमनोऽपि
मनस्यसक्तं । अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अग-
न्धोऽपि गन्धेऽसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । अस्यर्शोऽपि स्पर्श-
ेऽसक्तः । अधर्मापि धर्मेष्वसक्ताः । अक्षुब्धविज्ञानमपि क्षुब्धविज्ञाने-
ऽसक्तं । अओचविज्ञानमपि ओचविज्ञानेऽसक्तं । अप्राणविज्ञानमपि
प्राणविज्ञानेऽसक्तं । अजिज्ञाविज्ञानमपि जिज्ञाविज्ञानेऽसक्तं ।
अकायविज्ञानमपि कायविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनो-
विज्ञानेऽसक्तं । अक्षुःसंस्पर्शोऽपि क्षुःसंस्पर्शेऽसक्तः । अओचसंस्पर्श-
ेऽपि ओचसंस्पर्शेऽसक्तः । अप्राणसंस्पर्शोऽपि प्राणसंस्पर्शेऽसक्तः ।

अजिज्ञासंस्पर्शोऽपि जिज्ञासंस्पर्शोऽसक्तः । अकायसंस्पर्शोऽपि काय-
संस्पर्शोऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शोऽपि मनःसंस्पर्शोऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्श-
जावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अत्रोचसंस्पर्शजावेदनापि
ओचसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अप्राणसंस्पर्शजावेदनापि प्राणसंस्पर्श-
जावेदनायामसक्ता । अजिज्ञासंस्पर्शजावेदनापि जिज्ञासंस्पर्शजावे-
दनायामसक्ता । अकायसंस्पर्शजावेदनापि कायसंस्पर्शजावेदनाया-
मसक्ता । अमनःसंस्पर्शजावेदनापि मनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनव्यातुरप्यव्याता-
वसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि वायु-
धातावसक्तः । अनाकाशधातुरप्याकाशधातावसक्तः । अविज्ञातृधातु-
रपि विज्ञानधातावसक्तः । अविद्याप्यविद्यायामसक्ता । असंस्कारा-
राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अनामरूप-
मपि नामरूपेऽसक्तं । अषडायतनमपि षडायतनेऽसक्तं । अस्यर्शो-
ऽपि स्पर्शोऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्टापि दृष्ट्या-
यामसक्ता । अतुपादानमणुपादानेऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
अजातिरपि जातावसक्तः । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं* ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अशौक्षपार-
मिताऽपि शौक्षपारमितायामसक्ता । अचान्तिपारमिताऽपि चान्ति-
पारमितायामसक्ता । अवैर्यपारमिताऽपि वैर्यपारमितायाम-
सक्ता । अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापार-
मिताऽपि प्रज्ञापारमितायामसक्ता । अनध्यात्मशून्यतापि अध्यात्म-

* सर्व आदर्शेषु एवं । Vide p. 1293.

शून्यतायामसक्ता । अबहिर्द्धाशून्यतापि बहिर्द्धाशून्यतायामसक्ता । अनध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतापि अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतायामसक्ता । अशून्यताशून्यतापि शून्यताशून्यतायामसक्ता । अमहाशून्यताऽपि महाशून्यतायामसक्ता । अपरमार्थशून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता । असंस्कृतशून्यताऽपि संस्कृतशून्यतायामसक्ता । अनसंस्कृतशून्यताऽपि असंस्कृतशून्यतायामसक्ता । अनत्यन्तशून्यताऽपि अत्यन्तशून्यतायामसक्ता । अननवराद्यशून्यताप्यनवराद्यशून्यतायामसक्ता । अननवकारशून्यताप्यनवकारशून्यतायामसक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्यतायामसक्ता । असर्व्वधर्मशून्यतापि सर्व्वधर्मशून्यतायामसक्ता । अखलत्रणशून्यतापि खलत्रणशून्यतायामसक्ता । अननुपलम्भशून्यताप्यनुपलम्भशून्यतायामसक्ता । अनभावशून्यताप्यभावशून्यतायामसक्ता । अस्वभावशून्यतापि स्वभावशून्यतायामसक्ता । अनभावस्वभावशून्यताप्यभावस्वभावशून्यतायामसक्ता ।

अस्मृत्युपस्थानान्यपि स्मृत्युपस्थानेष्वसक्तानि । असम्यक्प्रहाणान्यपि सम्यक्प्रहाणेष्वसक्तानि । अनृद्धिपादापृद्धिपादेष्वसक्ताः । अनौन्द्रियानीन्द्रियेष्वसक्तानि । अवलान्यपि बलेष्वसक्तानि । अबोध्यङ्गान्यपि बोध्यङ्गेष्वसक्तानि । अनार्याष्टाङ्गमार्गेष्वार्याष्टाङ्गमार्गेष्वसक्ताः । अनार्य्यसत्यान्यप्यार्य्यसत्येष्वसक्तानि । अध्यानान्यपि ध्यानेष्वसक्तानि । अनप्रमाणान्यप्यप्रमाणेष्वसक्तानि । अनाह्वयसमापत्तयोप्याह्वयसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोचाऽपि विमोचेष्वसक्ताः । अननुपूर्व्वविहारसमापत्तयोरनुपूर्व्वविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यपि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितवि-

मोक्षसुखेऽसक्तानि । अनभिज्ञाप्यनभिज्ञास्वसक्ताः । असमाधयो-
ऽपि समाधिस्वसक्ताः । अधारणीसुखान्यपि धारणीसुखेऽसक्तानि ।
अतथागतबलान्यपि तथागतबलेऽसक्तानि । अवैशारद्यान्यपि वैशा-
र्येऽसक्तानि । अप्रतिसम्बिदोऽपि प्रतिसम्बित्स्वसक्ताः । अमहा-
मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ताः । अमहाकरुणापि महाकरुणायामसक्ता ।
अनावेणिकबुद्धधर्माप्यावेणिकबुद्धधर्मस्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि सर्व-
ज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

एवं खत्वायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायाश्चरन् तेनापि बोधिचित्तेनासमसमचित्तेन सर्वस्रावक
प्रत्येकबुद्धैर्नम्यते नाभिनिविशते । अनुपलभ्ययोगेन सर्वधर्माणां
तेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् पूर्वां मैत्रायणी-
पुत्रो भगवत्तमेतदवोचत् । ममापि भगवन् प्रतिभाति येनार्थेन
बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभा तु ते पूर्ण ।
पूर्ण आह । महासत्त्वानुसम्बन्धो वत भगवन् ससत्त्वो महायान-
संप्रस्थितः ससत्त्वो महायानसमारूढो भगवन् ससत्त्वः । तेन
बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् शारदतीपुत्र आयुष्मन्तं
पूर्णं मैत्रायणीपुत्रमवोचत् । कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो महासत्त्वानुसम्बन्ध इत्युच्यते । पूर्ण आह । इहायुष्मच्छार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
दानपारमितायां स्थित्वा दानं ददात्यपि तु सर्वसत्त्वानां कृते
दानपारमितायां चरन् दानं ददाति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां

कृते ग्रीक्षपारमितायां स्थित्वा ग्रीक्षं रक्षति । अपि तु सर्व-
सत्त्वानां कृते ग्रीक्षपारमितायां चरन् ग्रीक्षं रक्षति । न प्रादे-
शिकानां सत्त्वानां कृते चान्तिपारमितायां स्थित्वा चान्तिं भाव-
यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते चान्तिपारमितायां चरन्
चान्तिं भावयति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते वीर्यपारमितायां
स्थित्वा वीर्यमारभते । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते वीर्यपार-
मितायां चरन् वीर्यमारभते । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
ध्यानपारमितायां स्थित्वा ध्यानानुत्पादयति । अपि तु सर्व-
सत्त्वानां कृते ध्यानपारमितायां चरन् ध्यानानुत्पादयति । न
प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा प्रज्ञाभाव-
यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रज्ञा-
भावयति ।

न सत्त्वपरिच्छेदेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सन्नाहं सन्नहति ।
इयतः सत्त्वान् निरुपधिगेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वापयिष्यामि ।
इयतः सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामि । इयतः सत्त्वान् बोधौ प्रति-
ष्ठापयिष्यामि । इयतः सत्त्वान् प्रतिष्ठापयिष्यामि । अपि तु खलु
पुनर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वानां कृते महासत्त्वाहं सन्नहति ।
एवञ्चास्य भवत्यात्मना च दानपारमितां परिपूरयिष्यामि । सर्व-
सत्त्वाश्च दानपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च ग्रीक्ष-
पारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वाश्च ग्रीक्षपारमितायां निधो-
जयिष्यामि । आत्मना च चान्तिपारमिताम्परिपूरयिष्यामि ।
सर्वसत्त्वाश्च चान्तिपारमितायां निधोजयिष्यामि । आत्मना च

वीर्यपारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च वीर्यपारमितायां
नियोजयिष्यामि । आत्मना च ध्यानपारमिताम्परिपूरयिष्यामि ।
सर्व्वसत्त्वांश्च ध्यानपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च
प्रज्ञापारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च प्रज्ञापारमितायां
नियोजयिष्यामि ।

आत्मना चाध्यात्मशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चा-
ध्यात्मशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च बहिर्द्विशून्यता
परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च बहिर्द्विशून्यतायां नियोजयि-
ष्यामि । आत्मना चाध्यात्मबहिर्द्विशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
सत्त्वांश्चाध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च
शून्यताशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च शून्यताशून्यतायां
नियोजयिष्यामि । आत्मना च महाशून्यताम्परिपूरयिष्यामि ।
सर्व्वसत्त्वांश्च महाशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च पर-
मार्थशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च परमार्थशून्यतायां
नियोजयिष्यामि । आत्मना च संस्कृतशून्यताम्परिपूरयिष्यामि ।
सर्व्वसत्त्वांश्च संस्कृतशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चासं-
स्कृतशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चासंस्कृतशून्यतायां नियो-
जयिष्यामि । आत्मना चाऽत्यन्तशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
सत्त्वांश्चाऽत्यन्तशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽनवराद्य-
शून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चानवराद्यशून्यतायां नियोज-
यिष्यामि । आत्मना चाऽनवकारशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
सत्त्वांश्चानवकारशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च प्रकृति-

शून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्च प्रकृतिशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च सर्वधर्मशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्च सर्वधर्मशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च खलचणशून्यतायाम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्च खलचणशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽनुपलम्भशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्चानुपलम्भशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽभावशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्चाभावशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च स्वभावशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्च स्वभावशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽभावस्वभावशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्चाभावस्वभावशून्यतायां नियोजयिष्यामि ।

आत्मना च चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु स्थास्यामि । परांश्चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च चतुर्षु सम्यक्प्रहाणेषु स्थास्यामि । परांश्च चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च चतुर्षु ऋद्धिपादेषु स्थास्यामि । परांश्च चतुर्षु ऋद्धिपादेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च पञ्चेन्द्रियेषु स्थास्यामि । परांश्च पञ्चेन्द्रियेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च पञ्चसु बलेषु स्थास्यामि । परांश्च पञ्चसु बलेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च सप्तसु बोध्यङ्गेषु स्थास्यामि । परांश्च सप्तसु बोध्यङ्गेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना चार्थाष्टाङ्गमार्गं स्थास्यामि । परांश्चार्थाष्टाङ्गमार्गं नियोजयिष्यामि । आत्मना चार्थसत्त्वेषु स्थास्यामि । परांश्चार्थसत्त्वेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च ध्यानेषु स्थास्यामि । परांश्च ध्यानेषु

नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽप्रमाणेषु स्थास्यामि । परांश्चा-
 ऽप्रमाणेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना चारूप्यसमापत्तिषु
 स्थास्यामि । परांश्चारूप्यसमापत्तिषु नियोजयिष्यामि । आत्मना
 चाष्टासु विमोक्षेषु स्थास्यामि । परांश्चाष्टासु विमोक्षेषु नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु स्थास्यामि ।
 परांश्च नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु नियोजयिष्यामि । आत्मना
 च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखेषु स्थास्यामि । परांश्च
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना
 चाभिज्ञासु स्थास्यामि । परांश्चाभिज्ञासु नियोजयिष्यामि ।
 आत्मना च समाधिषु स्थास्यामि । परांश्च समाधिषु नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च धारणीसुखेषु स्थास्यामि । परांश्च धारणी-
 सुखेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च तथागतबलेषु स्थास्यामि ।
 परांश्च तथागतबलेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च वैशारद्येषु
 स्थास्यामि । परांश्च वैशारद्येषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च प्रति-
 सन्धितु स्थास्यामि । परांश्च प्रतिसन्धितु नियोजयिष्यामि ।
 आत्मना च महामैत्र्यां स्थास्यामि । परांश्च महामैत्र्यां नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च महाकरुणायां स्थास्यामि । परांश्च महा-
 करुणायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
 स्थास्यामि । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु नियोजयिष्यामि ।

इयतायुष्मङ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महासत्त्वाश्चसम्बन्ध
 इत्युच्यते । पुनरपरमायुष्मङ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायाञ्चरन् यद्दानं ददाति । तत्सर्वकारज्ञता प्रतिबंधुक्त-

मनसिकारैर्नश्रावक प्रत्येकबुद्धे प्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्व-
साधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयत्ययं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानपारमितासञ्ज्ञाहः ।
पुनरपरमायुश्चकारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दानं ददत्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावक प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै
भूमौ परिणामयत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो दानं ददतः शीलपारमितासञ्ज्ञाहः । पुनरपरमायुश्चकार-
द्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतः सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्यतिषां धर्माणां क्षमणता रूचनताऽधिवास-
नम् । अयं बोधितत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
दानं ददतः चान्तिपारमितासञ्ज्ञाहः । पुनरपरमायुश्चकारद्वती-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतः सर्वाकारज्ञताप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैर्वीर्यागंसनता । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायां चरतो दानं ददतो वीर्यपारमितासञ्ज्ञाहः ।
पुनरपरमायुश्चकारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतो
या चित्तैकाग्रता यदुतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै श्रावक
प्रत्येकबुद्धाप्रतिसंयुक्तानाञ्च चित्तोत्पादनामनवकाशदानं तदेका-
ग्रम्वनतामुपादाय । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतो दानं ददतो ध्यानपारमितासञ्ज्ञाहः । पुनरपरमायुश्च-
कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
दानं ददतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्मानावकृतसंज्ञेयता
भवति । स न च दानमुपलभते । न दायकं न प्रतिपादकमुप-

लभते । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानं ददतः प्रज्ञापारमितासन्नाहः । यदायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्ताः पारमिता न निमित्तीकरोति नोपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् महासन्नाहं सम्बन्धो बोधितव्यः ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शीलपारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्दानं ददाति तच्च सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामपथ्यमनुपलभ्ययोगेन । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः शीलपारमितायां चरतो या आवकप्रत्येकबुद्धभूम्यसृष्टानताः प्रागेव पृथग्जनभूमयः । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्या तेषां धर्माणां क्षमणत्वरोचनताऽधिवासनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्यावीर्यास्त्रंसनता नवलीनवीर्यता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वा-

कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विहरतो *या आवकप्रत्येकबुद्ध-
चित्तानामनवकाशदानं तस्य च कुशलमूलस्य सर्वसत्त्वसाधारणी-
कृतस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता ।
पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
प्रत्येकप्रतिसंयुक्तैर्वा सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति ।
तेन च ग्रीलेन न मन्यते न तच्छीलमुपलभते प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
शीलपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मन् शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शीलपारमितायां चरन् षट्पार-
मिताः परिगृह्णाति । तेन महासन्नाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चान्तिपार-
मितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं
कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपर-
मायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चान्तिपारमितायाञ्चरन्
यच्छीलं रचति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक

* यदिति युक्तः पाठः ।

प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलां सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतो या सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणां क्षमणतारोचनताऽधिवासनता । इत्थं चान्तिपारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्वा चित्तस्थैकाग्रता इत्थं चान्तिपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वसत्त्वेषु मायाकृतसंज्ञाप्रत्युपस्थिता भवति । तथा च चान्ति न मन्यते । न च तां चान्तिमुपलभते । इत्थं चान्तिपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चान्तिपारमितायां चरन् सर्वाः षट्पारमिताः परिमृच्छाति । तेन महासत्त्वाह सञ्चिह्न इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरन् यद्दानं ददाति । तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलां सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति इत्थं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुन-

रपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
 चरन् शीलं रक्षति सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
 प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्त-
 रायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं वीर्यपारमितायां चरतः
 शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
 सिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्या तेषां धर्माणां चमणता
 रोचनताऽधिवासनता । इत्थं वीर्यपारमितायां चरतः चान्तिपार-
 मिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न
 आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वसत्त्वार्थं या वीर्यान् मनताऽगृह-
 णता, इत्थं वीर्यपारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां
 चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
 संयुक्तैरित्यं वीर्यपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमा-
 युष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यप्रज्ञापारमितायां
 चरतो या चित्तस्थैकाग्रता सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न
 आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्या सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञाप्रत्युपस्थिता
 भवति । तेन च वीर्येण न मन्यते न तद्दीर्यमुपलभते । तच्च
 कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णमयतीत्यं वीर्यपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं कृत्वा-
 युष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरन्

सर्वाः षट्पारमिताः परिगृह्णाति । तेन महासत्त्वाद् सत्तु
इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानपार-
मितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च सर्वकुशलम् सर्वसत्त्व-
साधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो दानपारमिता ।
पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानपारमि-
तायां चरन् यच्छीलं रक्षति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधा-
रणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं ध्यानपार-
मितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् चान्तिं भावयति ।
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै-
स्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
परिणामयतीत्यं ध्यानपारमितायां चरतः चान्तिपारमिता ।
पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपार-
मितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्वा वीर्यसंभनता तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधा-
रणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं ध्यानपारमि-
तायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो या सर्वाकारज्ञता

प्रतिसंयुक्तेषु मनसिकारेषु चित्तस्यैकाग्रताश्रावकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशदानं तदेकालम्बनतामुपादाय ।
तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
परिणामयतीयं ध्यानपारयितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनर-
परमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां
चरतः सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । तेन च
ध्यानेन न मन्यते । न च ध्यानमुपलभते । तच्च कुशलमूलं सर्व-
सत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
ध्यानपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मञ्चारद्वती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् सर्वाः षट्पार-
मिताः परिगृह्णाति तेन महासत्त्वाह सञ्चद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरतस्त्रिमण्डलपरिशुद्धं दानं ददाति सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं
सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानपारमिता ।
पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतः शीलं रक्षतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न श्रावक प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य च कुशलमूलं सर्वसत्त्व-
साधारणं कृत्वा तस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
प्रज्ञापारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चार-
द्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या

तेषां धर्माणां समता रोचनताऽधिवासनता । सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य च कुशल-
 मूलस्य सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धः ।
 प्रतिसंयुक्तैर्या वीर्यास्त्रसनता । तस्य च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं
 कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं प्रज्ञापारमितायां
 चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या चित्तस्यैकाग्रतासर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य कुशल-
 मूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । सर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य कुशल-
 मूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । यदायुष्म-
 ञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन
 चित्तेनैताः पारमिता न सत्त्वास्तु बोधिं निमित्तीकरोति । नोप-
 लभते । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 षट्पारमिता महासम्प्राप्तः ।

एवं खल्वायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्व एकैकस्यां पारमितायां स्थित्वा सर्वाः षट्पारमिताः परिपूरयति ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानानि चाऽप्रमाणानि चारूप्यं समापत्तीन् समापद्यते । न च ध्यानाऽप्रमाणारूप्यसमापत्तीराच्छादयति । न च तैर्धानैरप्रमाणैराक्षय्य-समापत्तिभिश्च संह्रियते । न च ध्यानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिवशे-नोपपद्यते । इयमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-पाय कौशलसहगताप्रज्ञापारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानानि चाप्रमाणानि ऋणसमापत्तीश्च विवेकदर्शनेन च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितदर्शनेन च समापद्यते । न च तेषां वाग्रनोपपद्यते । न च भूतकोटिं याच्नात्करोति । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धांश्च । भवत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-पारमितायां चरत उपायकौशलमहासत्त्वाहः । एवं खल्वायुष्म-ञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्ध इत्युच्यते । एवं सत्त्वाह सत्तद्धस्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पूर्वस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपसेषु लोकाधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयश्च कीर्त्तयन्ति शब्दमुदीरयन्ति । षोडशमुद्राययन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च पावयति बुद्धक्षेत्रं च परिग्रोधयति । चक्ष्णा च विक्रीडति । दक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपसेषु लोकाधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति नामधेयश्च परि-कीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । षोडशमुद्राययन्ति । एषोऽमुष्मिन्

लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः । सत्त्वांश्च
 परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । अह्या च विक्रीडति ।
 पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त
 उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीर-
 यन्ति । घोषमनुश्रावयति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च
 परिशोधयति । अह्या च विक्रीडति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नाम-
 धेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति ।
 एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः
 सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । अह्या च
 विक्रीडति । पूर्वदक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्त-
 यन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन्
 लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च
 परिपाचयति । बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । अह्या च विक्रीडति ।
 दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्द-
 मुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति ।
 बुद्धचेचञ्च परिशोधयति । अह्या च विक्रीडति । पश्चिमोत्तरस्यां
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदान-

मुदारयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति ।
 घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेष्टञ्च परिशोध-
 यति । ऋद्ध्या च विक्रीडति । उत्तरपूर्वस्थां दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति ।
 नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्राव-
 यन्ति । एषोऽसुप्तिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह
 सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेष्टञ्च परिशोधयति । ऋद्ध्या
 च विक्रीडति । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति ।
 शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन् लोकधातौ
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति ।
 बुद्धचेष्टञ्च परिशोधयति । ऋद्ध्या च विक्रीडति । उपरिष्ठाद्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदा-
 नयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोष-
 मनुश्रावयन्ति । एषोऽसुप्तिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 महासत्त्वाह सत्तद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेष्टञ्च परिशोध-
 यति । ऋद्ध्या च विक्रीडति ।

आह । कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महापान-
 संप्रस्थित इत्युच्यते । कतमञ्च बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महापानं ।
 पूर्णं आह । इहायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः वट्पार-
 मितानुचरति । स दानपारमितायां चरन् विविक्तं कामै-

र्विविक्तं पापकैरकुशलेर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीति-
 सुखं प्रथमध्यानमुपसम्यद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युप-
 शमादध्यात्मसम्पसादाद्येतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समा-
 धिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । सप्रीतेर्विरा-
 गादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संजानन् सुखञ्च कायेन प्रति-
 वेदयति । यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविशारी
 निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । ससुखस्य च प्रहा-
 णात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्य
 योरसङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षस्मृतिपरिसुद्धिं चतुर्थध्यानमुपसम्यद्य-
 विहरति । समैचीसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
 प्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्म-
 धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधि-
 मुच्य विहरति । सकलणासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना-
 दयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा-
 ऽधिसुच्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
 नादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा
 ऽधिसुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
 नादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा
 विहरति । अनुपलम्भयोगेन । स सर्वशरीरुपसंज्ञानामतिक्रमान्

प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तङ्गमाज्ञानात्वसंज्ञानाम् मनसिकारादनन्तमाका-
शानन्थायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वशः आकाशानन्थायतन-
समतिक्रमादनन्तविज्ञानमिति विज्ञानानन्थायतनमुपसम्यद्य विह-
रति । स सर्वशो विज्ञानानन्थायतनसमतिक्रमाज्ञास्ति किञ्चि-
दित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वश आकिञ्चन्याय-
तनसमतिक्रमाज्ञैव संज्ञाना संज्ञायतनमुपसम्यद्य विहरति । अनुप-
लभ्ययोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्व एतानि ध्यानान्येतान्यप्रमाणान्येतानि चारूप्यास्था-
काशाकारलिङ्गनिमित्तैः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठं स सर्वाकारज्ञ-
तार्या परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता ।

सशौचपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकै-
रकुशलेर्धर्मैः सवितर्कसविचारजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुप-
सम्यद्यविहरति । स सवितर्कं सविचाराणां कुपप्रमादध्यात्मसम्प्र-
सादाच्चेतसं एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेक्षको विह-
रति । स्मृतिमान् संप्रजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिषवेदयति ।
यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्प्रीतिकं
द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । समुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्यो वस्तुमाददुःखासुख-
मुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । समैची-
सङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्याव-
ध्येनासपनेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाश-

धातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुख्यविहरति । सकृन्ना-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्या-
वधेनासपन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुख्यविहरति ।
समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्र-
माणेनाऽवैरेणाऽव्यावधेनासपन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुख्य-
विहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
प्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावधेनासपन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुख्य-
विहरति । अनुपलभयोगेन । ससर्व्वंशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान्
प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तं गमास्मानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमा-
काशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्यद्यविहरति । ससर्व्वंशः आका-
शावन्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतन-
मुपसम्यद्यविहरति । ससर्व्वंशो रूपविज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमा-
भासि किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्यद्यविहरति । ससर्व्वंशः
आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाद्यैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्यद्यविहरति ।
इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि च ध्यानाव्येतानि चाऽप्र-
माणान्येतानि चारूप्यान्वाकाशाकार शिङ्गानिमित्तैः समापशमनो
युनिष्ठं सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीथं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य प्रीतिप्रमिता ।

स चान्तिपारमितायांस्वरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकै-
रक्षुग्रलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्यद्यविहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपसमादध्यात्मसम्प्र-
सादाश्चेतस एकोति भावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । सप्रतीतेर्विरागादुपेक्षकोविह-
रति । स्मृतिमान् संजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिसंवेदयति । यद-
त्तदार्यां आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारा । निष्प्रतीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । ससुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव च भौमनस्य दौर्मनस्ययोरस्तं गुमाददुःखासुख-
मुपेक्षस्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । समैचीसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्याव-
ध्येनासपक्षेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाश-
धातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति । सकलणा-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणा-
ऽव्यावध्येनासपक्षेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति ।
समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाऽप्रमाणेना-
ऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपक्षेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे
लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविह-
रति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
ऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनासपक्षेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्म-
धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधि-

मुच्यविहरति । उपलक्षयोगेन । ससर्व्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तङ्गमाज्ञानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वशः आकाशानन्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वशो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वशः आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाऽप्रमाणान्येतानि सारूप्याष्टाकाशाकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठंस्व सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमिता ।

सवीर्य्यपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्व्विविक्तं पापकैरकुशलेर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युपशमादध्यात्मसंप्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कसविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्ब्विरागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संप्रजानम् सुखञ्च कायेन प्रतिसंवेदयति । यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारोनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । ससुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्व्वमेव सौमन्यदौर्मन्यस्ययोरस्तङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स मैत्रीसङ्गतेन चित्तेन विपुलेन

महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपत्रेण परिपूर्णं सुभा-
वितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः
स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकृत्पासहगतेन विपुलेन महद्गते-
नादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपत्रेण परिपूर्णं सुभावितेन
धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा-
ऽधिमुच्यविहरति । समुदिता सहगतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपत्रेण परिपूर्णं सुभा-
वितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दश-
दिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेवासहगतेन चित्तेन
विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपत्रेण परि-
पूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्य-
वसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । उपसम्भयोगेन ।
ससर्व्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिसम्पद्यसंज्ञानामस्तङ्ग-
मास्मानात्वसंज्ञानाम ममसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्था-
यतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वशः आकाशानन्थायतनसमति-
क्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्थायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
ससर्व्वशो विज्ञानानन्थायतनसमतिक्रमास्ति किञ्चिदित्या-
किञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्व्वशः आकिञ्चन्यायतन-
समतिक्रमास्त्रैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमा-
णान्येतानि चारूपाण्याकाशकार लिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो

युत्तिष्ठन् सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य वीर्यपारमिता ।

स ध्यानपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकै-
रकुशलैर्धर्मैः सवितर्कमविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्यद्यविहरति । सवितर्कमविचाराणां व्युपशमादध्यात्म-
सम्प्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीति-
सुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । स प्रीतेर्विरागादुपेक्षको
विहरति स्मृतिमान् संप्रज्ञानन् सुखञ्च कायेन प्रतिसम्वेदयति ।
यत्तदार्थां आशुचते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौ निष्प्रैतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । समुत्सुखस्य प्रज्ञाणात् दुःखस्य च
प्रज्ञाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्मनस्यथोरुहगमाददुःखाऽसुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । मैत्रीसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपचेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्माधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति । स
करुणासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणा-
व्यावध्येनाऽसपचेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्माधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति । स
सुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेना-
ऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपचेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्माधातुपरमे
लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुख्यविहरति ।
स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेना-

वैरेणाऽथावच्छेनासपक्षेन परिपूर्णं सुभाषितेन धर्मधातु परमे
लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुखविहरति ।
अनुपपन्नयोगेन । स सर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य-
संज्ञानामस्तङ्गमानानात्संज्ञानामनसिकारादनन्तमाकाशमित्याका-
शानन्यायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वश आकाशानन्यायतन-
समतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्यद्य-
विहरति । स सर्वशो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमात्त्राक्षि
किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्यद्यविहरति । स सर्वश आकिञ्च-
न्यायतनसमतिक्रमानैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्यद्यविहरति । इदं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानम् ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि ध्यानान्येतानि चाऽप्रमाणा-
न्येतानि चारूपाण्याकाशकारस्त्रिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो-
भुप्तिष्ठन् सर्वकारज्ञतायां परिष्कामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकैर-
कुप्रसैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिमुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्यद्यविहरति । सवितर्कं सविचाराणां सुप्रशमादध्यात्म-
सम्यग्वादाच्चेतस एकोतोभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीति-
मुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । स प्रीतेर्विरागादुपेक्षको-
विहरति । कृतिमान् सम्यग्ज्ञानं सुखं कायेन प्रतिवेदयति ।
अनुदाब्ध्यां आचक्षते उपेक्षकः कृतिमान् सुखविहारौति निष्प्रीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्यविहरति । स सुखं चापहासात् दुःखं च

यद्वाणात् पूर्वमेवसौमनस्य दौर्मनस्ययोरस्तङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षा-
 कृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । समेचौसङ्गतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येना
 सपन्नेन परिपूर्णं सुभाषितेन धर्मधातुपरमे शोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । स कक्षणासङ्गतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येनाऽस-
 पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे शोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । समुदितासङ्गतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येनाऽस-
 पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे शोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । स उपेक्षासङ्गतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपन्नेन
 परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे शोक आकाशधातुपर्यवसाने
 दशदिशः स्फुरित्वाऽधिसुच्यविहरति । अनुपसम्भयोगेन । स सर्व्यग्रो
 रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तङ्गमास्मानात्वसंज्ञानाम्
 मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
 स सर्व्यग्र आकाशानन्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञा-
 नानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्यग्रो विज्ञानानन्यायतन-
 समतिमास्नास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स
 सर्व्यग्र आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य-
 विहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमाणान्येतानि चाख्यास्या-

काशाकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानोव्युत्तिष्ठस्य सर्वाकारज्ञतायां
परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वा-
युष्मद्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोमहायानसंप्रस्थित इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मद्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो मैत्रीसहगतेन
चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपक्षेन
परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमेणोक्त आकाशधातुपर्यवसाने-
दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स महाकरुणासहगतेन
चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपक्षेन
परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमेणोक्त आकाशधातुपर्यवसाने
दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन
विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपक्षेन परिपूर्णं
सुभावितेन धर्मधातुपरमेणोक्त आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः
स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपक्षेन परिपूर्णं सुभावि-
तेन धर्मधातुपरमेणोक्त आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा
ऽधिमुच्यविहरति । स विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैरुग्रछेर्धर्मः
सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिमुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य-
विहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपगमादध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस
एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिमुखं द्वितीयं ध्यान-
मुपसम्पद्यविहरति । स प्रीतोर्विरागादुपेक्षकोविहरति । क्षृतिमान्
सम्प्रजानन् सुखस्यकारेण प्रतिसंवेदयति । यत्तदार्था आचक्षते
उपेक्षकः क्षृतिमान् सुखविहारति निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुप-

सम्यग्विहरति । समुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव
 सौमनस्य दौर्मणस्ययोरस्तङ्गमाद् दुःखसुखमुपेक्षासृतिपरिशुद्धं चतुर्थं
 ध्यानमुपसम्यग्विहरति । स सर्वशोरोपजं ज्ञानां समतिक्रमान्
 प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तङ्गमानानले संज्ञानाम् मनषिकारादनन्तमाका-
 शमित्याकाशाग्रानन्यायनमुपसम्यग्विहरति । स सर्वश्रुत्याकाशाग्रानन्या-
 यतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्यग्वि-
 हरति । स सर्वश्रो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमास्त्रास्ति किञ्चि-
 दित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्यग्विहरति । स सर्वश्रुत्याकिञ्चन्यायत-
 नसमतिक्रमाज्ञैव संज्ञायतनमुपसम्यग्विहरति । अयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य समाधिः ।

स खलु पुनर्व्याधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन
 चित्तेन महाकल्याणपूर्वकमेन क्षेत्रप्रहाणाय ध्यानाऽप्रमाणारूप्य
 समापत्तीः परेभ्य आचष्टे देशयति । प्रकाशयति । विसर्जयति ।
 उत्तानीकरोति । विवक्षता समास्त्रादस्त्रादौ न वक्ष्य मिःसरणस्योप-
 दिशति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । यद्बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वस्यैव सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनषिकारैर्ध्याना-
 प्रमाणारूप्यसमापत्तीः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठत्यनान्येषां चित्तो-
 त्पादानामवकाशं ददाति । यदुत आवकचित्तानां वा प्रत्येकबुद्ध-
 चित्तानां वा । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परामृष्टा ग्रीवपार-
 पारमिता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
 षिकारैर्ध्यानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिभिर्विहरत* एवं भवति ।

* विहरमिति पाठो युक्तः ।

सर्वसत्त्वानां क्षेत्रक्षयाय धर्मं देशयिष्यामीति । या तेषां मन-
सिकाराणां क्षमता, रोचनता, व्युपपरीक्षणताश्रयबोधनता ।
उपरिधायतनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षान्तिपार-
मिता । यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैर्धानाप्रमाणाख्यसमापत्तिभिर्विहरति । सर्वसत्त्वार्थस्य
सर्वाकारज्ञतायां वीर्यं नमं सयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
वीर्यपारमिता । यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैः सर्वज्ञता ध्यानविमोक्षसमापत्तीः समापद्यते च
व्युत्तिष्ठते च न च आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
तीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्तानि प्रथमध्याना-
ऽङ्गानि द्वितीयध्यानाङ्गानि तृतीयध्यानाङ्गानि चतुर्थध्यानाङ्गानि ।
मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षाकाशानन्दायतनं विज्ञानानन्दायतनमाकिञ्च
न्यायतनं नैव संज्ञानासंज्ञायतनमनित्याकारेण दुःखाकारेणा-
नात्माकारेणाशान्ताकारेण शून्यताकारेणानिमित्ताकारेणाप्रणि-
हिताकारेणाप्रत्यवेक्षमाणस्ता ध्यानाप्रमाणाख्यसमापत्तीर्नोपलभते ।
ताभिस्तु न मन्यते । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।

इदमायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो महायानं ।

पुनरपरमायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
यानं । यत् सर्वाकारैः सत्त्वानि सृष्ट्युपस्थानानि भावयति ।
सर्वाकारैस्तत्त्वानि सम्यक्प्रज्ञाणानि भावयति । सर्वाकारैस्तत्त्वानि

चद्विपादान् भावयति । सर्वाकारैः पञ्चेन्द्रियाणि भावयति । सर्वाकारैः पञ्चवलानि भावयति । सर्वाकारैः सप्तबोधाङ्गानि भावयति । सर्वाकारैरार्याष्टाङ्गमार्गं भावयति । सर्वाकारैरार्य-
सत्यानि भावयति । सर्वाकारैर्ध्यानानि भावयति । सर्वाकारै-
रप्रमाणानि भावयति । सर्वाकारैरारूप्यसमापत्तीर्भावयति । सर्वाकारैर्विमोक्षान् भावयति । सर्वाकारैरनुपूर्वविहारसमा-
पत्तीर्भावयति । सर्वाकारैः शून्यतानि मित्राप्रणिहितविमोक्ष-
मुखानि भावयति । सर्वाकारैरभिज्ञा भावयति । सर्वाकारैः
समाधिं भावयति । सर्वाकारैर्धारणीमुखानि भावयति । सर्वा-
कारैस्तथागतवर्णानि भावयति । सर्वाकारैर्वैशारद्यानि भाव-
यति । सर्वाकारैः प्रतिसम्बिदो भावयति । सर्वाकारैर्महासत्त्वैर्
भावयति । सर्वाकारैर्महाकरुणं भावयति । सर्वाकारैरावे-
णिकबुद्धधर्मान् भावयति । सर्वाकारैः सर्वज्ञतां भावयति ।
सर्वाकारैर्मार्गाकारज्ञतां भावयति । सर्वाकारैः सर्वाकारज्ञतां
भावयति । इदमायुष्माञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानं ।

पुनरपरमायुष्माञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो मैत्रीं
समाधिं समापद्यते । मया सर्वसत्त्वास्त्रातयाः इत्यति नामयति
करुणाञ्च समाधिं सम्यग्यते । कृपाकरुण्यताञ्च सत्त्वेषु निर्णयति ।
मुदिताञ्च समाधिं समापद्यते । अहमेवं समाधायित्वामीति
सत्त्वेषु निर्णयति । उपेक्षाञ्च समाधिं समापद्यते । आस्रवस्यस्य-
ताञ्च सत्त्वेषु निर्णयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणेषु

चरतो दानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानाप्रमाणा-
कारलिङ्गनिमित्तानि समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च । न च आवक-
प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतोऽपरामृष्टा शीलपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्ताभिर्ध्यानाऽप्रमाणाख्यसमापत्तिभिर-
व्यवकीर्णं विहरति । आभ्यास्य द्वाभ्यां भूमिभ्यां आवकभूमये वा
प्रत्येकबुद्धभूमये वा न स्पृहेत् । सर्वाकारज्ञतैवास्य चमते रोचते
चेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणेषु चरतः चान्तिपारमिता ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
स्त्रिंशोत्पादैरनिच्छिन्नधुरो विहरत्यकुशलधर्मप्रहाणाय कुशलधर्माय
सम्पदैरियं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतांश्चाऽप्रमाणाख्य-
समापत्तींश्च समापद्यते । न च ध्यानाप्रमाणाख्यसमापत्तिवशेनोप-
पद्यते । न च ता आस्वादयति । न च ताभिः संह्रियते । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता । यदा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मग्नसिकारैस्त्राध्याना-
प्रमाणाख्यसमापत्तीः समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च तांश्चाऽनित्या-
कारेण दुःखाकारेणानात्माकारेणाशान्ताकारेणाऽशून्यताकारेणा-
ऽनिमित्ताकारेणाऽप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते । न च आवकाणाम्ना
प्रत्येकबुद्धानाम्नाऽवकांमति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमिता । इदमायुषश्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानम् ।

पुनरपरमायुष्मन्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानम् ।
 यदध्यात्मशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यद्विद्वद्वाशून्य-
 तायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यदध्यात्मवद्विद्वद्वाशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यच्छून्यताशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलभ्ययोगेन । यन्महाशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्य-
 योगेन । यत्परमार्थशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यत्
 संकृतशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यदसंकृतशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यदत्यन्तशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुप-
 लभ्ययोगेन । यदनवराशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 यदगवकारशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यत्प्रकृतिशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यत्सर्वधर्मशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलभ्ययोगेन । यत् स्खलचणशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्य-
 योगेन । यदनुपलभ्यशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 यदभावशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यत् क्लभावशून्य-
 तायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ्ययोगेन । यदभावक्लभावशून्यतायां ज्ञानं
 न चाऽनुपलभ्ययोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानम् ।

पुनरपरमायुष्मन्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 यानम् । यत् सर्वधर्मेषु न विशेयते चित्तं समाहितमिति ज्ञानमिदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानम् ।

यत्तन्मिदमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नानिदमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 न सुखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न दुःखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 नात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽनात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न शुभमिति

ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽऽभिमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरमायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदतीतेऽध्वनिज्ञानं प्रवर्त्तते । अनागतेऽध्वनिप्रवर्त्तते । प्रत्युत्पन्नेऽध्वनिप्रवर्त्तते । न चास्य त्रिष्वध्वसुज्ञानमिदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चानुपलभयोगेन । पुनरपरमायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत्कामधातौ ज्ञानं प्रवर्त्तते । न रूपधातौ । नाक्षयधातौ ज्ञानं प्रवर्त्तते । न चास्य कामरूपाक्षयधातुषु ज्ञानमिदमपि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभयोगेन । पुनरपरमायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत्त्रैव लौकिकेषु ज्ञानं प्रवर्त्तते । न लोकोत्तरेषु न साश्रवेषु नानाश्रवेषु न संस्कृतेषु धर्मेषु ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽसंस्कृतेषु । न चास्य लौकिक लोकोत्तरेषु धर्मेषु न साश्रवानाश्रवेषु न संस्कृतासंस्कृतेषु धर्मेषु ज्ञानमिदमायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं तच्चाऽनुपलभयोगेन । आह ।

कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानसमाकूढ इत्युच्यते । पूर्णं आह । इदमायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितां समारोहति । स नैव दानमुपलभते । न दानपारमितां न बोधिसत्त्वं न प्रतिग्राहकं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानसमाकूढ इत्युच्यते । अनुपलभयोगेन । इहायुष्मङ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रौतपारमितां

समारोहति । स नैव ग्रीक्षमुपलभते न ग्रीक्षपारमितां न बोधिसत्त्वं
 न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 ग्रीक्षपारमितासमारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मच्छार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपार-
 मितां समारोहति । स नैव चान्तिमुपलभते न चान्तिपारमितां
 न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमिता समारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भ-
 योगेन । इहायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् वीर्यपारमितां समारोहति । स नैव वीर्यमुप-
 लभते न वीर्यपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुप-
 लभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमिता समारूढ
 इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानपारमितां समारोहति ।
 स नैव ध्यानमुपलभते न ध्यानपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान्
 मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपार-
 मिता समारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मच्छारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् प्रज्ञापारमितां समा-
 रोहति । स नैव कुशलधर्ममुपलभते । नाऽकुशलं न लौकिकं
 न लोकोत्तरं न संस्कृतं नाऽसंस्कृतं न साश्रवं नाऽनाश्रवं धर्म-
 मुपलभते । नापि प्रज्ञां न प्रज्ञापारमितामुपलभते न बोधिसत्त्वं
 न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमिता समारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरध्यात्मशून्यतां भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
 कारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्बहिर्दृशून्त्यतां भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरध्यात्मबहिर्दृशून्त्यतां भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः शून्यताशून्यतां भावयति । भावनाविभा-
 वनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैर्महाशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
 सिकारैः परमार्थशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
 संकृतशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरसंकृत-
 शून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरत्यन्तशून्यतां
 भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यव-
 कीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवराद्यशून्यतां भाव-
 यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवकारशून्यतां भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-

कारजता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः प्रकृतिशून्यतां भावयति । भावना-
विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारजता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः सर्वधर्मशून्यतां भावयति । भावनाविभावना-
र्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारजता प्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैः स्वलक्षणशून्यतां भावयति । भावनाविभावना-
र्थेन तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्ते-
र्मनसिकारैरनुपलम्भशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैरभावशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
स्वभावशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरभाव-
स्वभावशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरमायुष्मज्कारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽव्यवकीर्णैः
सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः चत्वारिंशत्पञ्चानामि भाव-
यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः चत्वारिंशत्सम्यक्प्रज्ञानामि भाव-
यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्तुर शङ्खिपादान् भावयति ।
भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
कारजता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः पञ्चेन्द्रियाणि भावयति । भावना-

विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः पञ्चखलानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैः सप्तबोधाङ्गानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैरार्याष्टाङ्गमार्गं भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-
 रार्यसत्यानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्वारि ध्यानानि
 भवयति । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्वार्यप्रमाणानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैश्चतस्र आरूप्यसमापत्तौ भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैरष्टौ विमोक्षान् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्ष-
 वानुपूर्वविहारसमापत्तिं भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षसुखानि भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता-
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरभिज्ञाभावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः

समाधीन् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्धारणीमुखानिभाव-
 यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्त्वयागतबलानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्तारिवैशारद्यानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
 कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चतस्रः प्रतिसम्बिदो भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्महामैत्रैर् भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैर्महाकरुणं भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरष्टादश-
 वेष्टिकबुद्धधर्मान् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । एवं खल्वायुष्मच्छकारदत्तीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
 महायानसमारूढ इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मच्छकारदत्तीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एवं जानाति ।
 श्रवणारमात्रं मेतद्यदुत बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वाऽनुपलम्भिता-
 मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलम्भितामुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतवेदनावेदनाऽनुपलम्भितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतसंज्ञासंज्ञानुपलम्भितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसंस्काराः
 संस्काराऽनुपलम्भितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतविज्ञानं विज्ञाना-

ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुश्चक्षुरणुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रं श्रोत्राऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणं घ्राणाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतजिह्वाजिह्वाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायः
कायाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनः मनोऽनुपलब्धि-
तामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतशब्दः शब्दाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतगन्धो गन्धाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरसो-
रसाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधर्माः धर्माऽनुपलब्धिता-
मुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःविज्ञानं चक्षुर्विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानाऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञाना-
ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायविज्ञानं कायविज्ञा-
नाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनोविज्ञानं मनो-
विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुः-
संस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रसंस्पर्शः
श्रोत्रसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणसंस्पर्शः
घ्राणसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वासंस्पर्शः
जिह्वासंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायसंस्पर्शः

कायसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनःसंस्पर्शः
मनःसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःसंस्पर्श-
जावेदना चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणसंस्पर्शजावेदनाघ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धि-
तामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वासंस्पर्शजावेदना जिह्वासंस्पर्श-
जावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायसंस्पर्श-
जावेदनाकायसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतमनःसंस्पर्शजावेदनामनःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतप्रथिवीधातुः प्रथिवीधातुपलब्धितामुपा-
दाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽभ्यातुरभ्यातुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुततेजोधातुतेजोधातुपलब्धितामुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुतवायुधातुर्वायुधातुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुताकाशधातुराकाशधातुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतविज्ञानधातुर्विज्ञानधातुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुताविद्या अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
संस्काराः संस्काराऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतविज्ञानं
विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतनामरूपं नाम-
रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतषडायतनं षडाय-
तनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतवेदनावेदनाऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतदृष्टादृष्टाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममाचमेतद्यदुतोपादानमुपादानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाम-
माचमेतद्यदुतभवोभवाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुत-
जातिर्जात्यनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुतजरामरणं
जरामरणाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममाचमेतद्यदुतदानपारमितादानपारमिताऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममाचमेतद्यदुतश्रीलपारमिताश्रीलपारमिताऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुतचाम्निपारमिताचाम्निपार-
मिताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुतवीर्यपारमिता-
वीर्यपारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुतध्यानपार-
मिताध्यानपारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुत-
प्रज्ञापारमिताप्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममाचमेतद्यदुताऽध्यात्मशून्यताऽध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममाचमेतद्यदुतबहिर्द्धाशून्यतावहिर्द्धाशून्यताऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुताऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताऽध्यात्म-
बहिर्द्धाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुतशून्यता-
शून्यताशून्यताशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुत-
महाशून्यतामहाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाचमेतद्यदुत-
परमार्थशून्यतापरमार्थशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममाच-
मेतद्यदुतसंस्कृतशून्यतासंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाम-
माचमेतद्यदुताऽसंस्कृतशून्यताऽसंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममाचमेतद्यदुताऽत्यन्तशून्यताऽत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममाचमेतद्यदुताऽनवराषशून्यताऽनवराषशून्यताऽनुपलब्धितामु-

पादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनवकारशून्यताऽनवकारशून्यताऽनुप-
 क्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतप्रकृतिशून्यताप्रकृतिशून्यता-
 ऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसर्व्वधर्म्मशून्यतासर्व्वधर्म्म-
 शून्यताऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्वक्षक्षणशून्यता-
 स्वक्षक्षणशून्यताऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनुपक्ष-
 शून्यताऽनुपक्षशून्यताऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुता-
 भावशून्यताऽभावशून्यताऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
 स्वभावशून्यतास्वभावशून्यताऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुताऽभावस्वभावशून्यताऽभावस्वभावशून्यताऽनुपक्षब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिंशत्युपस्थानानि चत्वारिंशत्युद्वाऽनुप-
 क्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिंशत्यक्षप्रज्ञाणानिचत्वा-
 रिंशत्यक्षप्रज्ञाणाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वार-
 ञ्चद्विपादाः चत्वारिंशद्विपादाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतपञ्चेन्द्रियाणीन्द्रियाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतपञ्चबलानिबलाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसप्त-
 बोध्यङ्गानिबोध्यङ्गाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतार्था-
 ष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतार्थसत्यानि आर्य्यसत्याऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतध्यानानि ध्यानाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽप्र-
 माणान्यप्रमाणाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽरूप्यसमा-
 पत्त्य आरूप्यसमापत्यनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताष्टौ-
 विमोक्षाःविमोक्षाऽनुपक्षब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतासु-

पूर्वविहारसमापत्तयोऽनुपूर्वविहारसमापत्त्यनुपलब्धिसुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुत्तमशून्यतानिमित्ताप्रणिहीतविमोचमुखानिशून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुत्ताभिज्ञाभिज्ञाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तसमा-
 धयः समाधनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तधारणीमुखा-
 निधारणीमुखानुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तदशतथागत-
 बलानि तथागतबलाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्त-
 क्षत्वारिवैशारद्यानि वैशारद्यानुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुत्तचतस्रः प्रतिसम्भिदः प्रतिसम्भिदनुपलब्धिसुपादायः । नाम-
 मात्रमेतद्यदुत्तमहामैत्रौमहामैत्र्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुत्तमहाकरुणामहाकरुणाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुत्ताष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मानुपलब्धिसु-
 पादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्ततथतातथतानुपलब्धिसुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुत्ताऽवितथताऽवितथतानुपलब्धिसुपादाय । नाम-
 मात्रमेतद्यदुत्तधर्मताधर्मताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्य-
 दुत्तधर्मधातुधर्मधालनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तधर्म-
 क्षितिताधर्मक्षितिताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्त-
 धर्मनियामताधर्मनियामताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुत्तभूतकोटिर्भूतकोट्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्त-
 बोधिर्बोधनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत्तबुद्धो बुद्धानुप-
 लब्धिसुपादाय । एवं खल्वयुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वो महायानसमाकूट इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुश्चकारदतीपुच बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचिन्तित-
 पादमुपादाय बोधिसत्त्व सर्वाभिज्ञां परिपूर्व्यसत्त्वान् परिपाचयति ।
 बुद्धचेष्टेण बुद्धचेष्टं संक्रामति । बुद्धानां भगवतां सत्कारेण ताद्यै
 गुरुकरुणतायै माननतायै पूजनतायै योऽयं जापयिकस्तेषां बुद्धानां
 भगवतां पूजासत्कारणविधिस्तेषां बुद्धानां भगवतामन्तिकाद्वर्ध-
 ष्टुणोति । यदुत एवमेव बोधिसत्त्वयानं । स तद्बोधिसत्त्वयान-
 मभिरुह्य बुद्धचेष्टेण बुद्धचेष्टं संक्रामन् बुद्धचेष्टपरिशोधयति ।
 सत्तांश्च परिपाचयति । न चाऽस्य बुद्धचेष्टसंज्ञाप्रवर्त्तते । सोऽद्वय-
 भूमौ स्मितायादृशेनात्मभावेन शक्नोति मर्त्यानामर्थं कर्त्तुं तादृश-
 मात्मभावं सञ्चिन्त्य परिगृह्णाति । स न जातु तेन यानेन विरक्षितो
 भवति । यावत् सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्नोति । स सर्वाकारज्ञतामनु-
 प्राप्य धर्मचक्रं प्रवर्त्तयति अप्रवर्त्तनीयं आवकप्रत्येकबुद्धैः । सर्वदेव-
 नागयक्षगन्धर्वासुरगरुडकिन्नरमहोरगमनुय्यामनुष्येण लोकेन ।
 तस्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धस्य पूर्वस्यां दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यद्य
 उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुस्मिन् लोकधातौ
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य धर्मचक्रं प्रवर्त्तयति ।
 दक्षिणस्थं दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो
 वर्णं भाषन्ते यद्य उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुस्मिन्
 लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयान-
 मभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य धर्मचक्रं

प्रवर्त्तयति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णभाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णभाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । पूर्व्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णभाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णभाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाण्डकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णभाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्व्वकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उत्तरपूर्व्वस्यां दिशि गङ्गानदी-

वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वाकारजतामनुप्राप्तः । सर्व्वाकारजतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । अधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वाकारजतामनुप्राप्तः सर्व्वाकारजतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्व्वाकारजतामनुप्राप्तः सर्व्वाकारजतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । एवं खल्वायुष्मच्छारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महायानममारुह दत्युच्यते ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । महामन्त्राह मन्त्रज्ञो महामन्त्राह मन्त्रज्ञ इति भगवन्मुच्यते । कियता भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महामन्त्राह मन्त्रज्ञ इत्युच्यते । एवमुक्ते भगवानायुष्मानं सुभृति मेतदवोचत् । इह सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महायानमन्त्राह मन्त्रज्ञः । यदुत दानपारमितामन्त्राहं मन्त्रज्ञं गौलपारमितामन्त्राहं मन्त्रज्ञं क्षान्तिपारमितामन्त्राहं मन्त्रज्ञं वीर्यपारमितामन्त्राहं मन्त्रज्ञं ध्यानपारमितामन्त्राहं मन्त्रज्ञं प्रज्ञापारमितामन्त्राहं

मन्त्रज्ञ । अध्यात्मशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ वहिर्द्विशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ ।
 अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ शून्यताशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ
 महाशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ परमार्थशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ संस्कृत-
 शून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ असंस्कृतशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ अत्यन्तशून्यता-
 मन्त्राहं मन्त्रज्ञ अनवरागशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ अनवकारशून्यता-
 मन्त्राहं मन्त्रज्ञ प्रकृतिशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ सर्वधर्मशून्यतामन्त्राहं
 मन्त्रज्ञ खलवणशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ अनुपलम्भशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ
 अभावशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ स्वभावशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ अभाव-
 स्वभावशून्यतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ । स्मृत्युपस्थानमन्त्राहं मन्त्रज्ञ सम्यक्-
 प्रज्ञानमन्त्राहं मन्त्रज्ञ ऋद्धिपादमन्त्राहं मन्त्रज्ञ इन्द्रियमन्त्राहं मन्त्रज्ञ
 बलमन्त्राहं मन्त्रज्ञ बोध्यङ्गमन्त्राहं मन्त्रज्ञ आर्याष्टाङ्गमार्गमन्त्राहं
 मन्त्रज्ञ आर्य्यमत्यमन्त्राहं मन्त्रज्ञ ध्यानमन्त्राहं मन्त्रज्ञ अप्रमाणमन्त्राहं
 मन्त्रज्ञ आरूप्यममापत्तिमन्त्राहं मन्त्रज्ञ विमोक्षमन्त्राहं मन्त्रज्ञ अनु-
 पूर्वविहारममापत्तिमन्त्राहं मन्त्रज्ञ शून्यतानिमित्ताप्रणिहितवि-
 मोक्षमुखमन्त्राहं मन्त्रज्ञ समाधिमन्त्राहं मन्त्रज्ञ अभिज्ञामन्त्राहं मन्त्रज्ञ
 धारणौमुखमन्त्राहं मन्त्रज्ञ तथागतबलमन्त्राहं मन्त्रज्ञ वैशारद्यमन्त्राहं
 मन्त्रज्ञ प्रतिमस्त्रिमन्त्राहं मन्त्रज्ञ महामैत्रीमन्त्राहं मन्त्रज्ञ महाकरुणा-
 मन्त्राहं मन्त्रज्ञ अष्टादशावेणिकबुद्धधर्ममन्त्राहं मन्त्रज्ञ सर्वाकार-
 ज्ञतामन्त्राहं मन्त्रज्ञ बुद्धविग्रहमन्त्राहं मन्त्रज्ञ । इयं त्रिमाहसं
 लोकधातृनाभयाम्फुरति । पूर्वस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्
 लोकधातृनाभयाम्फुरति । दक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्
 लोकधातृनाभयाम्फुरति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्

लोकधातूनाभयास्फुरति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्
 लोकधातूनाभयास्फुरति । पूर्वदक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोप-
 मान् लोकधातूनाभयास्फुरति । दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गा-
 नदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति । पश्चिमोत्तरस्यां
 दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति । उत्तर-
 पूर्वस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 अथस्तादृशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 उपरिष्ठादृशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुं षड्विकारं प्रकम्प्य पूर्वस्यां
 दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति ।
 दक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून्
 षड्विकारान् प्रकम्पयति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान्
 लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । पूर्वदक्षिणस्यां दिशि गङ्गा-
 नदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । दक्षिण-
 पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति । पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोक-
 धातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । उत्तरपूर्वस्यां दिशि गङ्गानदी-
 वाङ्मुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । अथस्तादृशि
 गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति ।
 उपरिष्ठादृशि गङ्गानदीवाङ्मुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति ।

सोऽस्मिन् त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातौ यो नैरथिकोऽस्मि-
 स्कन्धस्तं सर्वं निर्व्याप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भा-
 येति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा नैरथिकाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दसुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन सुखसौ-
 मनस्येन ततो निरयोभ्यो व्युत्तिष्ठान्तो । ते च ततो निरयोभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मं च देशयन्ति । ते तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सोऽस्मिं
 स्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातौ तिर्यग्योनिकानां सत्त्वानां
 तिर्यग्योनिदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समु-
 द्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्यग्यो-
 निकः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते
 तेन सुखसौमनस्येन ततस्तिर्यग्योनिभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते ततस्ति-
 र्यग्योनेव्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टे बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मं च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । ततोऽस्मिं
 स्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातौ यामलौकिकानां सत्त्वानां
 यमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भा-
 येति । शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । ततो यामलौकिकाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन
 सुखसौमनस्येन ततो यमलोकाद्भुत्तिष्ठन्ते । ततो यमलोकाद्भु-
 त्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते याप-
 यन्ति धर्मं च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वस्थां दिशि-
 गङ्गागदीवाणुकोपनेषु लोकधातुषु योनैरथिकोऽस्मिन्स्कन्धस्तं सर्वं

निर्व्याय नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदी-
रयति घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं
श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन सुखसौमनस्येन ततो
नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यच्च यच्च बुद्धचेष्टेषु
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति धर्मांश्च देशयन्ति तच्च
तत्रोपपद्यन्ते । स दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणकोपमेषु लोक-
धातुषु नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्व्याय नमस्तस्मै तथागता-
यार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुभावयति ।
तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभ-
न्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते ततो
नरकेभ्यो व्युत्थाय यच्च यच्च बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
यापयन्ति । धर्मांश्च देशयन्ति । तच्च तत्रोपपद्यन्ते । सपश्चिमायां
दिशिगङ्गानदीवाणकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं
सर्व्वं निर्व्याय नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्द-
मुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्ध-
शब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो
नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यच्च यच्च बुद्धचेष्टेषु
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति धर्मांश्च देशयन्ति ।
तच्च तत्रोपपद्यन्ते । स उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणकोपमेषु
लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्व्याय नमस्तस्मै
तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदीरयति घोषमनुश्रा-
वयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं

प्रतिबभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मज्ञं देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सदक्षिणं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्व्वीष्यं नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिबभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । धर्मज्ञं देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सदक्षिणपश्चिमाद्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्व्वीष्यं नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिबभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । धर्मज्ञं देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सपश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्व्वीष्यं नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिबभन्ते तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । धर्मज्ञं

देशयन्ति तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्वं निर्व्याप्य
 नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति ।
 घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो
 व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभग-
 वन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति धर्मं देशयन्ति । तत्र तत्रोप-
 पद्यन्ते । सोऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्वं निर्व्याप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते
 सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते
 नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते ।
 तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मं देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उपरिष्ठा-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्नि-
 स्कन्धस्तं सर्वं निर्व्याप्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति
 शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं
 बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपद्यन्ते । तेन च सुखसौ-
 मनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र
 यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति धर्मं
 देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।

स पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु

तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनि यमलोकदुःखं
 प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदी-
 रयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनि यमलोकोपपद्दां
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपन्नन्ते । तेन च सुखसौ-
 मनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्य-
 ग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्त-
 स्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति धर्म्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।
 स दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनि
 यमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य
 नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदीरयति ।
 घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनि यमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं
 बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिपन्नन्ते । तेन सुखसौमनस्येन
 तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यम-
 लोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
 यापयन्ति धर्म्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पश्चिमाया-
 न्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनियमलोकोप-
 पद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथा-
 गतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति ।
 तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिपन्नन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्य-
 ग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो ।
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते याप-

यन्ति धर्म्मञ्च देशयन्ति । तच्च तत्रोपपद्यन्ते । स उत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनि लोकोपप-
 द्धानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथाग-
 तायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्राव-
 यति । तदा ते तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्यो-
 नियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्स्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते याप-
 यन्ति धर्म्मञ्च देशयन्ति । तच्च तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वदक्षिण-
 स्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनियमलो-
 कोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै-
 तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनु-
 श्रावयति । तदा ते तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं
 श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य-
 ग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्स्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति
 धर्म्मञ्च देशयन्ति । तच्च तत्रोपपद्यन्ते । स दक्षिणपश्चिमायान्दिशि
 गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धानां
 सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते
 सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते
 तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं
 प्रतिलभन्ते तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो

व्युत्तिष्ठन्ते ते, तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धा-
 भगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र
 तत्रोपपद्यन्ते । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोक-
 धातुषु तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियम-
 लोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति
 शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्यग्योनियमलो-
 कोपपद्दाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते ।
 तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्य-
 स्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्त-
 स्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोप-
 पद्यन्ते । स उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोकधातुषु
 तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं
 प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदी-
 रयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्यग्योनियमलोकोपपद्दाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौ-
 मनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य-
 ग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति
 भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।
 सोऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्कोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनिय-
 मलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य
 नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धायेति शब्दमुदीरयति ।
 घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्यग्योनियमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं

बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिब्रजन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्म्मस्य देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्यग्योनियमलोकोपपद्धाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिब्रजन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ते ध्रियन्ते यापयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारोमायाकारान्तवासी वा चतुर्महापथे महतो जननिकारस्य पुरतो नरकास्तिर्यग्योनियमलोकांश्चाभिनिर्माय तेषां मायिकानां सत्त्वानां बुद्धशब्दमुद्घोषयेद्दर्शशब्दमुद्घोषयेत्संघशब्दमुद्घोषयेदत्र तेऽभिनिर्मितास्तेन बुद्धशब्देन धर्म्मशब्देन संघशब्देन ततो नरकेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठेरं स्तत्किं मन्यसे सुभूतेऽपि पुतेन मायाकारेण मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित्सत्त्वो नरकेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकाद्भुत्यतो भवेत् । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिमत्त्वेन महासत्त्वेन दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येषु लोकधातुषु सत्त्वास्तिर्यग्योनिभ्यो दुर्गतिभ्यः परिमोषेरन् नरकाद्विसत्त्वः परिमोषितो

भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतैषा सुभृते धर्मानामाया धर्म-
तामुपादाय । एक खलु सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह
सत्तञ्च इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दानपारमितायां
स्थित्वा महासत्त्वाह सद्वृत्तिसार्हस महासाहस लोकधातुं वैदूर्य-
मयमभिनिर्मिमीते वैदूर्यमयमभिनिर्माय चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनि-
र्मिमीते । चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनिर्माय असन्नार्थिकेभ्यो ददाति ।
पानं पानार्थिकेभ्यो ददाति । यानं यानार्थिकेभ्यो ददाति । वस्त्रं
वस्त्रार्थिकेभ्यो ददाति । पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो ददाति । माष्यं
माष्यार्थिकेभ्यो ददाति । गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो ददाति । विलेपनं
विलेपनार्थिकेभ्यो ददाति । शयनमासनं शयनासनार्थिकेभ्यो
ददाति । उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो ददाति । प्राजीविकं प्राजी-
विकार्थिकेभ्यो ददाति । उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यो ददाति ।
स्नानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारं स्नानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो
ददाति । मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवासरजतजातरूपार्थिकेभ्यो
मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवासरजतजातरूपाणि ददाति । याव-
दन्यतरान्यतरान् मानुष्यान् परिष्कारान् ददाति । सोऽनमना-
र्थिकेभ्यो दत्त्वा पानं पानार्थिकेभ्यो दत्त्वा यानं यानार्थिकेभ्यो दत्त्वा
वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यः पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यः । माष्यं माष्यार्थिकेभ्यः
गन्धं गन्धार्थिकेभ्यः विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यः शयनमासनं शय-
नासनार्थिकेभ्यः उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यः प्राजीविकं प्राजीविका-
र्थिकेभ्यः उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यः स्नानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारं

पानार्थिकेभ्यो ददता यामं यानार्थिकेभ्यो ददता वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यो ददता पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो ददता माख्यं माख्यार्थिकेभ्यो ददता गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो ददता विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यो ददता शयनासनं शयनासनार्थिकेभ्यो ददता उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो ददता प्राजौविकं प्राजौविकार्थिकेभ्यो ददता उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यो ददता ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारान् ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो ददता मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपाणि मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपार्थिकेभ्यो ददता यावदन्यतरान्यतरान् मानुषकान् परिष्कारान् ददता न कस्मैचित्सत्त्वाय किञ्चिद्भूतं भवति । तत्कस्य हेतोः धर्म्मतैषासुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मतामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाऽवसद्भू इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शौचपारमितायां स्थित्वा सच्चिन्धोपपत्तिपरिग्रहेण चक्रवर्त्तिकुले प्रत्याजायते । स तत्र चक्रवर्त्तिश्चर्य्यस्थित्वा सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्म्मपथेषु प्रतिष्ठापयति । स चतुर्षु ध्यानेष्वप्रमाणेषु चतसृष्वार्य्यसमापत्तिषु पञ्चअभिज्ञासु चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रमाणेषु चतुर्षु बुद्धपादेषु पञ्चस्त्रिंशयेषु पञ्चसुवलेषु सप्तसुबोधकृषु । आर्याष्टाङ्गमार्गे शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखेषु नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्ष्वार्य्यसत्त्वेषु सर्व्वसमाधिषु सर्व्वधारणीसुखेषु दशसु तथागतवलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु प्रतिसम्बित्सु महाभैष्ठा महाकरुणायां अष्टादशास्त्रावेणिकबुद्धधर्म्मेषु प्रतिष्ठापयति । ते

ष्टाय चतुर्षु. ध्यानेषु चतुर्व्यप्रमाणेषु चतसृष्वारूप्य समापत्तिषु पञ्चस्त्रिभिश्चासु चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रज्ञाणेषु चतुर्व्य-
द्विपादेषु पञ्चस्त्रिभिर्ज्ञेयेषु पञ्चसु बलेषु सप्तसु बोध्यज्ञेषु अर्ध्याष्टाङ्ग-
मार्गे शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखेषु अष्टासु विमोचेषु
नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्व्यसत्येषु सर्व्वसमाधिषु सर्व्व-
धारणीमुखेषु दशसु तथागतबलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु
प्रतिसम्बित्सु महामैत्र्यां महाकरुणायां अष्टादशावेणिकनुद्धर्ष्येषु
न कश्चित् सत्त्वः प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्म्मते-
षासुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मातामुपादाय । एवं खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वां सज्ज इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां
स्थित्वा सर्व्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति ।
कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां स्थित्वा
सर्व्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति । इह
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पादमुपादाययैव सज्जां
सज्जति । स चेत् सर्व्वसत्त्वा मे क्षोद्वदण्डशस्त्रप्रहारान् ददुस्तत्र
मयैकमपि लोभसङ्गतं चित्तं नोत्पादयितव्यं । सर्व्वसत्त्वाद्यैवं
रूपाणां चान्तौ प्रतिष्ठापयति ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्नेवासी वा
चतुर्महापथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकाय-
मभिनिर्माय चान्तिपारमितायां नियोजयेत् प्रतिष्ठापयेत् किं
मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण मायाकारान्नेवासिना वा

कश्चित् सत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् आह ।
 नोद्दीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेनाप्रमेयाऽसंख्येयान् सत्त्वान् चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठाप्य न
 कश्चित्सत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य
 हेतोः । धर्म्मतेषां सुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मतामुपादाय ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सन्नद्ध
 इत्युच्यते । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
 स्थित्वा सत्त्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठा-
 पयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
 स्थित्वा सर्वसत्त्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
 प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्ते न चित्तोत्पादेन सर्वसत्त्वान् कायिकचेतसिक वीर्यं
 समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । तद्यथापि नाम
 सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्तेवासौ वा चतुर्महापथे-
 महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय
 कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापयेत् तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
 तु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा चतुर्महापथे
 महतो जननिकायस्य पुरतो महान्ते जननिकायमभिनिर्ममे
 कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि-
 तु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः
 कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नो ह्रीदं
 भगवन् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रमेयाऽसंख्येयान्

सत्त्वान् कार्थिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः कार्थिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः धर्म्मतैषा सुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मतानुपादाय । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नह इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां स्थित्वा सर्व्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां स्थित्वा सर्व्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वधर्म्मसमतायां स्थित्वा यत्र कस्यचिद्धर्म्मस्य विज्ञेयं वा समनुपश्यत्येवं ध्यानपारमितायां स्थितो भवति । स तथैव सत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति । निवेशयति । प्रतिष्ठापयति । ते च समादापिता न जातुविरहिता भवन्ति ध्यानपारमितायाः यावदनुत्तरां सम्यक् सम्वोधेमभिसम्बुध्यते । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारोमायाकारान्तेवासौ वा चतुर्महापथे महतोजननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्म्माय ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापयति । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । मोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठाप्य न कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्म्मतैषा सुभूते धर्म्माणां माया धर्म्मतानुपा-

दाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्ताय सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । आह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् यत् कस्यचिद्धर्मस्योत्पादं वा निरोधं वा संक्षेपं वा व्यवदानं वा आरं वा पारं वोपलभते । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थितो भवति । स तथैव सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्मेवासौ वा चतुर्भुजापथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जगमिकायमभिनिर्माय प्रज्ञापारमितायां समादापयेत् निवेशयेत् प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्मेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां समादापितो निवेशितः प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । तत्कस्य हेतोः धर्माणां सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्ताय सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं. सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाहं सत्तञ्च
पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा यथै-
वात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमि-
तायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्
चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति ।
तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां
समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यदुते या एव षट्पार-
मितास्तैः सत्त्वास्तं धर्म्मं श्रुत्वा न जातुविरहितो भवति षड्भिः
पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु गत्वा
यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र

लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्य-पारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मे देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बध्यन्ते ।

पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपार-

मितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मं देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ति ।

उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति । निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मं देशयति

यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातु-
विरहिता भवन्ति । षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक्
सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा
यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां
तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्ति-
पारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना
वैर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान्
सर्वान् वैर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मश्च देशयति यदुते या एव षट्-
पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति
षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

दक्षिणपश्चिमायान्दिशि 'गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन्
गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोक-

धातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीक्षपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीक्षपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना क्षान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् क्षान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मश्च देशयति । यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्वाविदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बध्यन्ते ।

पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीक्षपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीक्षपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना क्षान्तिपारमितायां तिष्ठति ।

तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ज्ञान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मश्च देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ज्ञान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ज्ञान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्

ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथै-
वात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति । निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । धर्म्मश्च देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः ते
सत्त्वास्तान् धर्म्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पार-
मिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

अधस्ताद्विंशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथै-
वात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां
तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्ति-
पारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना
वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान्
सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्म्मश्च देशयति यदुते या एव षट्-
पारमिताः । ते सत्त्वास्तान् धर्म्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति

षड्भिः पारमिताभिः । यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यन्ते ।

उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवाङ्मकोपमान् लोकधातुन् गत्वा
यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समा-
दापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमि-
तायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्
चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथै-
वात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां
तिष्ठति । तथैव तच्च लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापार-
मितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मस्तु
देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तान् धर्मं श्रुत्वा न
जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिः । यावदनुत्तरां
सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दण्डोमायाकारो वा मायाकारान्ते-
वासी वा चतुर्भक्षपथे महतो जनकायस्त्रापुरतो महान्तं जनकाय-

मभिनिर्माय • षट्सु पारमितासु समादापयेन्निवेशयेत् प्रतिष्ठा-
पयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा
मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः षट्सु पारमितासु समा-
दापितो निवेशितः प्रतिष्ठापितो वा भवेत् । आह नोह्येदं भगवन् ।
भगवानाह । एवमेव बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
उत्तर पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । पूर्व-
दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । दक्षिण-
पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । पश्चिमो-
त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । अधस्तादिशि
गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु ये सत्त्वास्ते सर्व्वे षट्सु पारमितासु
प्रतिष्ठापिता भवन्ति । तत् कस्य हेतोः । धर्म्मतैषा सुभूते धर्म्माणां
मायाधर्म्मता सुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासंज्ञाहृतसंज्ञक इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासंज्ञाहं संज्ञक
सर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन विहरन्मान्येषां चित्तोत्पादा-
नामवकाशं ददाति । इयन्तो मया सत्त्वाः दानपारमितायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
शीलपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

तव्याः । इयन्तो मया सत्त्वास्तुतुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः विमोचेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोचेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
 मया सत्त्वाः पञ्चस्वभिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्वधारणी-
 मुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
 मया सत्त्वाः दशसु तथागतबलेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वास्तुतुर्ध्व वैशारद्येषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वास्तुतुर्ध्व प्रतिमम्बितु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वा महामैत्र्या प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः महाकरुणार्था
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः अष्टादशस्त्रावेणिक बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः श्रोत आपत्ति फले
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः सङ्गदागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अनागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः ।

इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अर्हन्ते प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः
प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।
इयन्तो मया सत्त्वाः मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्वाकारज्ञतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

अपि तु पुनरस्यैवं भवत्यप्रमेयाऽसंख्येया मया सत्त्वाः दान-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । शीलपारमितायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । वीर्यपारमितायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रज्ञा-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अध्यात्मशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । बहिर्द्विशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अध्यात्मबहिर्द्वि-
शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । शून्यताशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
महाशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । परमार्थशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । संस्कृतशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । असंस्कृतशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । अत्यन्तशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनवराग-
शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनवकारशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । प्रकृतिशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वधर्माशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । स्वकृच्छणशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनुप-
लम्भशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अभावशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । स्वभावशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अभावस्वभावशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु

सम्यक् प्रज्ञाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु चद्विपादेषु प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । पञ्चस्त्रिंशद्विषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । सप्तसुबोधज्ञेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । आर्याष्टाङ्ग-
मार्गे प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्वार्यसत्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्वर्षप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
चतसृष्वारूपसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
पञ्चस्त्रिंशद्विषु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसुतथागतबलेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
प्रतिसम्बिन्दुषु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
महाकरुणायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सकृदा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः ।
अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितव्याः ।
मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वकारज्ञतायां प्रतिष्ठा-
पयितव्याः ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो वा मायाकाराक्नेवाषी
वा चतुर्मेष्टापथे महतोजनकारस्य पुरतो महान्तजनकायमभि-
निर्मायैव चित्तमुत्पादयेत् एते मया अप्रमेयासंख्येयाः सत्त्वाः षट्सु
पारमितासु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठाप-

यितव्याः । चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु सम्यक्
प्रज्ञाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु ऋद्धिपादेषु प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । पञ्चस्त्रिंशद्विधेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । सप्तसु बोध्यज्ञेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । आर्याष्टाङ्गमार्गे
प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्वर्त्यसत्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्वर्त्तप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चत-
सृष्ट्वारण्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । नवस्वपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चस्त्र-
भिन्नसु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसु तथागतबलेषु प्रति-
ष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
प्रतिसम्बित्सु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
महाकरुणयां प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशस्वावेणिकबुद्धधर्मेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सङ्गदा-
गामि फले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । अर्हत्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वार्कारज्ञतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः ।

तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा माया-
काराक्तेवासिना वा कश्चित्सत्त्वः षट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापितो
भवेत् । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु स्मृत्युप-

स्थानेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु सम्यक् प्रज्ञाणेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु चद्विपादेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चस्त्रिंशद्विषयेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सप्तसु बोध्याङ्गेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । आर्याष्टाङ्गमार्गे प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्वर्ग्यसत्त्वेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु ध्यानेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्वर्ग्यप्रमाणेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतसृष्वारूप्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । शून्यतानिमित्तप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चस्त्रिंशद्विषयेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । दशतथागतबल्लेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतसृषु प्रतिस्मृतिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापितो भवेत् । महाकरुणया प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टादशस्वावेणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । सङ्गदागामिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । अनागामिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । अर्हत्वे प्रतिष्ठापितो भवेत् । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापितो भवेत् । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वार्कारज्ञतायां प्रतिष्ठापितो भवेत् ।

आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । एव मेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽऽप्रमेयाऽसंख्येयानां सत्त्वानां षट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापनाय

चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु कृत्यपस्थानेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्वृद्धि-
पादेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रिन्दियेषु प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । सप्तसु
बोध्यङ्गेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । आर्याष्टाङ्गमार्गे प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । आर्य्यसत्येषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु
ध्यानेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्व्यप्रमाणेषु प्रतिष्ठा नाम
चित्तमुत्पाद्य । आरूप्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । नवस्वनुपूर्वविहार-
समापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहित-
विमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रभिज्ञासु प्रतिष्ठा-
पनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्व्वसमाधिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
सर्व्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । दशतथागत-
बलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । चतसृषु प्रतिसम्बिम्बु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
महामैत्र्यां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । महाकरुणायां प्रतिष्ठा-
पनाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टादशस्वावेणिकेषु बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापनाय
चित्तमुत्पाद्य । ओच आपत्तिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
सङ्गदागामिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अनागामिफले
प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । मार्गाकारजतायां प्रतिष्ठा-
पनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्व्वकारजतायां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।

न कस्य चित्तत्त्वस्थार्थाय चित्तमुत्पादितं भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतेषां सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाऽसन्नद्ध इत्युच्यते ।

सुभूतिराह । यथाहं भगवन् भवतो भावितस्थार्थमाजानामि । असत्त्वाह सन्नद्धोवताऽयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वेदितव्यः । खल-
क्षणं शून्यतामुपादाय । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । रूपं भगवन् रूपेण शून्यं । वेदना वेदनया शून्या । संज्ञासंज्ञया शून्या । संस्कारः संस्कारैः शून्या । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । चक्षुश्चक्षुषाशून्यं । ओचं ओचेण शून्यं । घ्राणं घ्राणेन शून्यं । जिह्वाजिह्वयाशून्या । कायः कायेन शून्यः । मनो मनसाशून्यं । रूपं रूपेणशून्यं । शब्दः शब्देन शून्यः । गन्धो गन्धेन शून्यः । रसो रसेन शून्यः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । धर्मो धर्मेन शून्यः । चतुर्विज्ञानं चतुर्विज्ञानेनशून्यं । ओचं विज्ञानं ओचविज्ञानेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिह्वा-
विज्ञानं जिह्वाविज्ञानेन शून्यं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यं । चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्यः । ओचसंस्पर्शः ओचसंस्पर्शेन शून्यः । घ्राणसंस्पर्शः घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । जिह्वासंस्पर्शः जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । मनःसंस्पर्शः मनःसंस्पर्शेन शून्यः । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ओचसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनया शून्या । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनया शून्या । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया
शून्या । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।

वृथिवीधातुः वृथिवीधातुना शून्या । अश्वत्तरश्वत्तुना शून्या ।
तेजोधातुस्तेजोधातुना शून्या । वायुधातुर्वायुधातुना शून्या ।
आकाशधातुराकाशधातुना शून्या । विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना
शून्या । अविद्या अविद्यया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । नामरूपं नारूपेण शून्यं । षडायतनं
षडायतनेन शून्यं । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । वेदना वेदनया शून्या ।
दृष्ट्या दृष्ट्या शून्याः । उपादानमुपादानेन शून्यं । भवो भवेन
शून्यः । जातिर्जात्याशून्या । जरामरण जरामरणेन शून्यं ।

दानपारमिता दानपारमितया शून्या । शीलपारमिता शील-
पद्ममितया शून्या । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या ।
वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । ध्यानपारमिता ध्यानपा-
रमितया शून्या । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या ।

अध्यात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्या । वहिर्द्विशून्यता वहि-
र्द्विशून्यतया शून्या । अध्यात्मवहिर्द्विशून्यता अध्यात्मवहिर्द्विशून्यतया
शून्या । शून्यताशून्यता शून्यताशून्यतयाशून्या । महाशून्यता महा-
शून्यतया शून्या । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया शून्या ।
संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्या । असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्य-
तया शून्या । अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशू-
न्यता अनवरागशून्यतया शून्या । अनवकारशून्यता अनवकारशून्य-
तयाशून्या । प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्वधर्मशून्यता
सर्वधर्मशून्यतया शून्या । खलचणशून्यता खलचणशून्यतया शून्या ।
अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभा-

वशून्यतया शून्या । स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः शून्यानि । सम्यक् प्रज्ञाणानि
सम्यक्प्रज्ञाणैः शून्यानि । च्छद्विपादा च्छद्विपादैः शून्याः । इन्द्रि-
याणीन्द्रियैः शून्यानि । बलानिबलैः शून्यानि । बोध्यज्ञानि बोध्यज्ञैः
शून्यानि । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गैः शून्यः । आर्यसत्यानि
आर्यसत्यैः शून्यानि । ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । अप्रमाणानि
अप्रमाणैः शून्यानि । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमापत्तिभिः शून्याः ।
विमोचाविमोचैः शून्याः । अणपूर्वविहारसमापत्तयोऽणपूर्वविहा-
रसमापत्तिभिः शून्याः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितदिमोचमुखाणि
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखैः शून्यानि । अभिज्ञा अभि-
ज्ञाभिः शून्याः । समाधयः समाधिभिः शून्याः । धारणीमुखानि
धारणीमुखैः शून्यानि । तथागतबलानि तथागतबलैः शून्यानि ।
वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । प्रतिषम्बिदः प्रतिषम्बिद्भिः
शून्यानि । महामैत्रौ महामैत्र्या शून्या । महाकरुणा महाकरुणया
शून्या । आवेणिकबुद्धधर्मा आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्याः । बोधिसत्त्वो
बोधिसत्त्वेन शून्याः । महासन्नाहो महासन्नाहेन शून्यः । अनेन भग-
वन् पर्यायेन सन्नाह सन्नद्धो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वेदितव्यः ।
भगवानाह । एवमेव सुभूते एवमेतत् तथायथावदस्मि । तत्कस्य-
हेतोः । अकृताहि सुभूते सर्वाकारज्ञता । अविज्ञता अनभिसंस्कृता ।
येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः । आह केन
कारणेन भगवन् सर्वाकारज्ञता अकृता अविज्ञता अनभिसंस्कृता

येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः । भगवा-
नाह । कारकानुपलब्धितामुपादाय सुभूते सर्वाकारजता अकृता
अविकृता अनभिर्मुकृता । तेपि सत्त्वा अकृता अविकृता अनभि-
संस्कृताः येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः ।
तत्कस्य हेतोः । तथाहि सुभूते रूपं न करोति न विकरोति ।
नाऽभिसंस्करोति । वेदना न करोति न विकरोति नाभिसंस्क-
रोति । संज्ञा न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
संस्कारा न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । विज्ञानं
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । चक्षुः सुभूते न
करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रं न करोति न
विकरोति नाभिसंस्करोति । घ्राणं न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्करोति । जिह्वा न करोति न विकरोति नाऽभि-
संस्करोति । कायो न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति ।
मनो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । रूपं सुभूते
न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । शब्दो न करोति न
विकरोति नाऽभिसंस्करोति । गन्धो न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्करोति । रसो न करोति न विकरोति नाभिसंस्क-
रोति । स्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । धर्मा
न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । सचुर्विज्ञानं
सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रविज्ञानं
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । घ्राणविज्ञानं न
करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । जिह्वाविज्ञानं न

करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । कायविज्ञानं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । मनोविज्ञानं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । चक्षुःसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । घ्राणसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । जिह्वासंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । कायसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । मनःसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।

आत्मा सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सत्त्वः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । *जन्तुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया

[illegible]

नोपलभ्यते । प्रतिविम्ब सुभूते न करोति न विकरोति नाभि-
 संस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 मरौचिका सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । निर्मितः सुभूते
 न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अविद्या सुभूते न करोति न विक-
 रोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । संस्कारा सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संकुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि *सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 विज्ञानं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य
 हेतोस्तथा हि †सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । नामरूपं सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । षडायतनं सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सोऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । स्पर्शः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क-
 रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । वेदना
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । तृष्णा सुभूते न करोति
 न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । साऽत्यन्त-

* तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते-इति पाठो युक्तः ।

† तदत्यन्ततया नोपलभ्यते-इति युक्तं एवं परत्रापि सौवलिङ्गार्थपरा-
 मर्शस्यसे ।

तथा नोपलभ्यते । उपादानं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । भवः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जातिः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जरामरणं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।

दानपारमिता* न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । शीलपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । चान्तिपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।

* पारमिताशब्दात् परं सुभूते-इति पदं षट्पारमितास्थलेऽस्तीति प्रतीयते पूर्वपक्षस्थलेषु तत्प्रयोगदर्शनात् ।

अध्यात्मशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । बहिर्द्वी-
 शून्यता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यता न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । शून्यताशून्यता न करोति न विक-
 रोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । महाशून्यता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क-
 रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । परमार्थ-
 शून्यता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यता न करोति न
 विकरोति नाभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यता न करोति न विकरोति नाऽभि-
 संस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 अत्यन्तशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अनवरायशून्यता
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अनवकारशून्यता सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यता सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्त-
 तया नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति

नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 खलचण्णान्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सात्यन्ततया नोपलभ्यते । अनुपलम्भ-
 शून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अभावशून्यता
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । स्वभावशून्यता सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यता सुभूते न करोति
 न विकरोति नाऽभिसंस्करोति तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्त-
 तया नोपलभ्यते ।

सृष्ट्युपस्थानानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कु-
 र्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । सम्यक्
 प्रज्ञानानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाभिसंस्कुर्वन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । ऋद्धिपादान-
 कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । इन्द्रियाणि सुभूते न कुर्वन्ति न
 विकुर्वन्ति नाभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया
 नोपलभ्यन्ते । बलानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 बोध्यज्ञानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । आर्याष्टाङ्गमार्गः सुभूते

न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 सोऽत्यन्ततया न विद्यते । आर्य्यसत्यानि सुभूते न कुर्वन्ति न वि-
 कुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया-
 नोपलभ्यन्ते । ध्यानानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 अप्रमाणानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । आरूप्यसमा-
 पत्तयः सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्-
 कस्य हेतोस्तथाहि ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । विमोक्षाः सुभूते
 न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्त-
 थाहि तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अनुपूर्वविहारसमापत्तयः सुभूते
 न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । शून्यतानिभित्ताप्रणिहित विमो-
 क्षमुखानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि तान्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अभिज्ञाः सुभूते न
 कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । सर्वसमाधयः सुभूते न कुर्वन्ति
 न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेऽत्यन्त-
 तया नोपलभ्यन्ते । सर्वधारणीमुखानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति
 नाऽभिसंस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपल-
 भ्यन्ते । तथागतवर्णानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।

वैशारद्यानि० सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । प्रतिसम्बिदः सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । महामैत्री सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । महाकरुणा सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । आवेणिकबुद्धधर्माः सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । तथैवा सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अविनयता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अनन्यतथता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मधातुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मास्थिता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मनियामता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । भूतकोटिः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽ-

भिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 अचिन्त्यधातुः सुभृते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ताया नोपलभ्यते । बोधिः सुभृते
 न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा-
 हि माऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । सर्वज्ञता सुभृते न करोति न
 विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि माऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । सर्वाकारज्ञता सुभृते न करोति न विकरोति
 नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि माऽत्यन्ततया नोपल-
 भ्यते । तदनेन सुभृते पर्यावेणिकं वेदितव्यं यथा अकृता सर्वका-
 रज्ञता अविकृता अनभिमंस्कृता । तेऽपि सत्त्वा अकृता अविकृता
 अनभिमंस्कृता । येषां कृते बोधिरूपत्वेन महामत्त्वेन महामन्त्राहः
 सन्नद्धः । एवं खलु सुभृते बोधिमत्त्वे महामत्त्वे महामन्त्राहसन्नद्ध
 इत्युच्यते ।

आह । यथाहं भगवन् भगवताभावितस्याऽर्थमाजानामि ।
 रूपं भगवन्नवद्वममुक्तं । वेदना अवद्धा अमुक्ता । संज्ञा अवद्धा
 अमुक्ता । संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । विज्ञानमवद्धममुक्तं ।

अथायुष्मान् पूर्णमैत्रायणीपुत्रो आयुष्मानं सुभृतिमेतद-
 वोचत् । रूपमायुष्मान् सुभृते अवद्धममुक्तं । वेदना अवद्धा
 अमुक्ता । संज्ञा अवद्धा अमुक्ता । संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः ।
 विज्ञानमवद्धममुक्तं । आहैवमेतदायुष्मान् पूर्णमेतत् । रूपमायु-
 ष्मान् पूर्णवद्धममुक्तं । वेदनाऽवद्धाऽमुक्ता । संज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता ।
 संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । विज्ञानमवद्धममुक्तं । पूर्ण आह ।

कतमत्तावद्युष्मन् सुभृते यदवद्भूममुक्तं । कतमामावेदनायाऽव-
द्भाऽमुक्ता । कतमामासंज्ञायाऽवद्भाऽमुक्ता । कतमेते संस्कारा ये
अवद्भाऽमुक्ताः । कतमत्तद्विज्ञानं यदवद्भूममुक्तं । आह यदेतदायु-
ष्मन् पूर्णस्वप्नोपमं रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं स्वप्नोपमावेदनामाऽव-
द्भाऽमुक्ता । येयं स्वप्नोपमासंज्ञायाऽवद्भाऽमुक्ता । य इमे स्वप्नोपमाः
संस्काराः तेऽवद्भाऽमुक्ताः । यदेतत् स्वप्नोपमं विज्ञानं तदव-
द्भूममुक्तं । यदेतन्मायोपमं रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं मायोपमा
वेदनायाऽवद्भाऽमुक्ता । येयं मायोपमासंज्ञायाऽवद्भाऽमुक्ता । य इमे
मायोपमाः संस्काराः तेऽवद्भाऽमुक्ताः । यदिदं मायोपमं
विज्ञानं तदवद्भूममुक्तं ।

यदेतत् प्रतिश्रुत्कोपमं रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं प्रतिश्रुत्-
कोपमावेदनायाऽवद्भाऽमुक्ता । येयं प्रतिश्रुत्कोपमासंज्ञायाऽव-
द्भाऽमुक्ता । य इमे प्रतिश्रुत्कोपमाः संस्कारास्तेऽवद्भाऽमुक्ताः ।
यदेतत्प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं तदवद्भूममुक्तं । यदेतत्प्रतिभासोपमं
रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं प्रतिभासोपमावेदनायाऽवद्भाऽमुक्ता ।
येयं प्रतिभासोपमासंज्ञायाऽवद्भाऽमुक्ता । य इमे प्रतिभासोपमाः
संस्कारास्तेऽवद्भाऽमुक्ताः । यदेतत्प्रतिभासोपमं विज्ञानं तदवद्भूम-
मुक्तं । यदेतत्प्रतिबिम्बोपमं रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं प्रतिवि-
म्बोपमा वेदनायाऽवद्भाऽमुक्ता । येयं प्रतिबिम्बोपमासंज्ञायाऽवद्भा-
ऽमुक्ता । य इमे प्रतिबिम्बोपमाः संस्कारास्तेऽवद्भाऽमुक्ताः ।
यदेतत्प्रतिबिम्बोपमं विज्ञानं तदवद्भूममुक्तं । यदेतत्प्रतीत्युपमं
रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं प्रतीत्युपमावेदनायाऽवद्भाऽमुक्ता । येयं

मरीच्युपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे मरीच्युपमाः, संस्कारास्ते-
 ऽवद्धा अमुक्ता । यदेतन्मरीच्युपमं विज्ञानं तदवद्धममुक्तं । यदे-
 तन्निर्मितोपमं रूपं तदवद्धममुक्तं । येयं निर्मितोपमा वेदना न
 साऽवद्धाऽमुक्ता । येयं निर्मितोपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे
 निर्मितोपमाः, संस्कारास्तेऽवद्धा अमुक्ताः । यदेतन्निर्मितोपमं
 विज्ञानं तदवद्धममुक्तं ।

अतीतमायुषन् पूर्णरूपमवद्धममुक्तं । अतीतावेदनाऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । अतीतासंज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता । अतीताः संस्काराः अवद्धा
 अमुक्ताः । अतीतं विज्ञानमवद्धममुक्तं । प्रत्युत्पन्नमायुषन् पूर्णरू-
 पमवद्धममुक्तं । प्रत्युत्पन्नावेदनाऽवद्धाऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नासंज्ञाऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नाः संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । प्रत्युत्पन्नं विज्ञान-
 मवद्धममुक्तं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । असत्त्वादायुषन् पूर्णरूपस्य
 रूपमवद्धममुक्तं । असत्त्वादेदनायावेदनाऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात्सं-
 ज्ञायाः संज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अवद्धा
 अमुक्ताः । असत्त्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्धममुक्तं । विविक्तत्वाद्वृत्तस्य
 रूपमवद्धममुक्तं । विविक्तत्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता । विवि-
 क्त्वात्संस्काराणां संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । विविक्तत्वादिज्ञानस्य
 विज्ञानमवद्धममुक्तं । अनुत्पन्नाद्रूपस्य रूपमवद्धममुक्तं । अनुत्पन्न-
 त्वादेदनाया वेदनाऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । अनुत्पन्नात्संस्काराणां संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । अनु-
 त्पन्नादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्धममुक्तं ।

कुशलमायुषन् पूर्णरूपमवद्धममुक्तं । कुशलावेदनाऽवद्धाऽमुक्ता ।

कुशलासंज्ञाऽबद्धाऽमुक्ता । कुशलाः संस्कारा अबद्धा अमुक्ता ।
 कुशलं विज्ञानमबद्धममुक्तं । अकुशलमायुधम् पूर्णरूपमबद्धममुक्तं ।
 अकुशलं वेदनाऽबद्धाऽमुक्ता । अकुशलासंज्ञा अबद्धा अमुक्ता ।
 अकुशलाः संस्कारा अबद्धा अमुक्ताः । अकुशलं विज्ञानमबद्धम-
 मुक्तं । अव्याकृतमायुधम् पूर्णरूपमबद्धममुक्तं । अव्याकृतावेदना-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । अव्याकृतासंज्ञाऽबद्धाऽमुक्ता । अव्याकृताः संस्काराः
 अबद्धा अमुक्ताः । अव्याकृतं विज्ञानमबद्धममुक्तं । लौकिकमा-
 युधम् पूर्णरूपमबद्धममुक्तं । लौकिका वेदनाऽबद्धाऽमुक्ता । लौकि-
 कासंज्ञा अबद्धा अमुक्ता । लौकिकाः संस्कारा अबद्धा अमुक्ताः ।
 लौकिकं विज्ञानमबद्धममुक्तं । लोकोत्तरमायुधम् पूर्णरूपमबद्ध-
 ममुक्तं । लोकोत्तरा वेदनाबद्धाऽमुक्ता । लोकोत्तरासंज्ञाऽबद्धाऽमुक्ता ।
 लोकोत्तराः संस्कारा अबद्धा अमुक्ताः । लोकोत्तरं विज्ञानमबद्ध-
 ममुक्तं । साश्रवमायुधम् पूर्णरूपमबद्धममुक्तं । साश्रवा वेदनाऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । साश्रवासंज्ञाऽबद्धाऽमुक्ता । साश्रवाः संस्काराः अबद्धा
 अमुक्ताः । साश्रवं विज्ञानमबद्धममुक्तं । अनाश्रवमायुधम् पूर्णरूप-
 मबद्धममुक्तं । अनाश्रवा वेदनाऽबद्धाऽमुक्ता । अनाश्रवासंज्ञाऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । अनाश्रवाः संस्कारा अबद्धाऽमुक्ताः । अनाश्रवं विज्ञान-
 मबद्धममुक्तं । तत्कल्य हेतोः । असत्त्वाद्वूपस्य रूपमबद्धममुक्तं ।
 असत्त्वावेदनायाः वेदनाऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् संज्ञायाः संज्ञाऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अबद्धा अमुक्ताः । असत्त्वा-
 दिज्ञानस्य विज्ञानमबद्धममुक्तं । विविक्तत्वाद्वूपस्य रूपमबद्धममुक्तं ।
 विविक्तत्वावेदनायाः वेदनाऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संज्ञायाः

संज्ञाऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अबद्धा
अमुक्ताः । विविक्त्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवबद्धममुक्तं । अनुत्पन्नत्वादुपस-
रूपमवबद्धममुक्तं । अनुत्पन्नत्वादेदनायाः वेदनाऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्न-
त्वात् संज्ञायाः संज्ञाऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संस्काराणां संस्कारा
अबद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवबद्धममुक्तं ।

सर्वैधर्मा अप्यायुष्मन् पूर्ण अबद्धा अमुक्ताः । असत्त्वादवद्धा
अमुक्ताः । विविक्त्वादवद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादवद्धा अमुक्ताः ।
दानपारमिताप्यायुष्मन् पूर्ण अबद्धाऽमुक्ताः । शीलपारमिताऽबद्धा
अमुक्ता । चान्तिपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । वीर्यपारमिताऽबद्धा-
ऽमुक्ता । ध्यानपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽमुक्ता ।
असत्त्वादानपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्त्वादानपारमिताऽबद्धा-
ऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादानपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वाच्छील-
पारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्त्वाच्छीलपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता ।
अनुत्पन्नत्वाच्छीलपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् चान्तिपार-
मिताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्त्वात् चान्तिपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता ।
अनुत्पन्नत्वात् चान्तिपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वाद्वीर्यपारमिता-
ऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्त्वात् वीर्यपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्न-
त्वात् वीर्यपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् ध्यानपारमिताऽबद्धा-
ऽमुक्ता । विविक्त्वात् ध्यानपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्
ध्यानपारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽमुक्ता ।
विविक्त्वात् प्रज्ञापारमिताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् प्रज्ञापार-
मिताऽबद्धाऽमुक्ता ।

अध्यात्मशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । वहिर्द्वाशून्यतायवद्भाऽमुक्ता ।
अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । शून्यताशून्यतायवद्भाऽमुक्ता ।
महाशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । परमार्थशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । संस्कृत-
शून्यतायवद्भाऽमुक्ता । असंस्कृतशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । अत्यन्तशून्य-
तायवद्भाऽमुक्ता । अनवरागशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । अनवकारशून्यताय-
वद्भाऽमुक्ता । प्रकृतिशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । सर्वधर्माशून्यतायवद्भा-
ऽमुक्ता । स्वस्वच्छणशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । अनुपलम्भशून्यतायवद्भा-
ऽमुक्ता । अभावशून्यतायवद्भाऽमुक्ता । स्वभावशून्यतायवद्भाऽमुक्ता ।
अभावस्वभावशून्यतायवद्भाऽमुक्ता ।

• असत्त्वादध्यात्मशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वादध्यात्मशून्यता-
ऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादध्यात्मशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वादहि-
र्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वादहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
अनुत्पन्नत्वादहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वादध्यात्मबहिर्द्वा-
शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वादध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
अनुत्पन्नत्वादध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाच्छून्यता-
शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वाच्छून्यताशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनु-
त्पन्नत्वाच्छून्यताशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वान्महाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
विविक्तत्वान्महाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वान्महाशून्यताऽवद्भा-
ऽमुक्ता । असत्त्वात्परमार्थशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्परमार्थ-
शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । • अनुत्पन्नत्वात्परमार्थशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
असत्त्वात् संस्कृतशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संस्कृतशून्यता-
ऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संस्कृतशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाद-

संस्कृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादसंस्कृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वादसंस्कृतशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादत्यक्तशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । विविक्तत्वादत्यक्तशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादत्यक्त-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादनवराघशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्त-
 त्वादनवराघशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादनवराघशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वादनवकारशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादनवकार-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादनवकारशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्त्वात्प्रकृतिशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्प्रकृतिशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्प्रकृतिशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् सर्वधर्मा-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् सर्वधर्माशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वात् सर्वधर्माशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् स्त्रलक्षण-
 शून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् स्त्रलक्षणशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वात् स्त्रलक्षणशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादनपलभशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादनपलभशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्न-
 त्वादनपलभशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 विविक्तत्वादभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादभावशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् स्त्रभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्
 स्त्रभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् स्त्रभावशून्यताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वादभावस्त्रभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वाद-
 भावस्त्रभावशून्यताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादभावस्त्रभावशून्यता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता ।

स्मृत्युपस्थानान्यायुक्ता पूर्णाऽबद्धान्यमुक्तानि । अन्यकृप्रश्नान्य-

प्यायुष्मन् पूर्णवद्भान्यमुक्तानि । दृष्टिपादा अयायुष्मन् पूर्णवद्भा
अमुक्ताः । इन्द्रियाण्ययायुष्मन् पूर्णवद्भान्यमुक्तानि । बलान्ययायुष्मन्
पूर्णवद्भान्यमुक्तानि । बोध्यङ्गान्ययायुष्मन् पूर्णवद्भान्यमुक्तानि ।
आर्याष्टाङ्गमार्गेयायुष्मन् पूर्णवद्भोऽमुक्तः ।

असत्त्वात् सृत्युपस्थानान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात् सृत्युप-
स्थानान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् सृत्युपस्थानान्यवद्भान्य-
मुक्तानि । असत्त्वात् सम्यक्प्रहाणान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात्
सम्यक् प्रहाणान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् सम्यक् प्रहाणान्य-
वद्भान्यमुक्तानि । असत्त्वादृष्टिपादा अवद्भा अमुक्ताः । विविक्तत्वा-
दृष्टिपादा अवद्भा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादृष्टिपादा अवद्भा
अमुक्ताः । असत्त्वादिन्द्रियान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादिन्द्रि-
याण्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादिन्द्रियाण्यवद्भान्यमुक्तानि ।
असत्त्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि ।
अनुत्पन्नत्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि । असत्त्वाद्बोध्यङ्गान्यवद्भान्यमुक्तानि ।
विविक्तत्वाद्बोध्यङ्गान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाद्बोध्यङ्गान्यवद्भान्य-
मुक्तानि । असत्त्वादार्याष्टाङ्गमार्गेवद्भोऽमुक्तः । विविक्तत्वादार्या-
ष्टाङ्गमार्गेवद्भोऽमुक्तः । अनुत्पन्नत्वादार्याष्टाङ्गमार्गेवद्भोऽमुक्तः ।

आर्यसत्यान्यायायुष्मन् पूर्णवद्भान्यमुक्तानि । ध्यानान्ययायुष्मन्
पूर्णवद्भान्यमुक्तानि । अप्रमाणान्यायुष्मन् पूर्णवद्भान्यमुक्तानि ।
आख्यसमापत्तयोऽप्यायुष्मन् पूर्णवद्भा अमुक्ताः । विमोक्षा अया-
युष्मन् पूर्णवद्भा अमुक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यायुष्मन्
पूर्णवद्भा अमुक्ताः । शून्यतानिमित्ता प्रणिहितविमोक्षमुक्तान्या-

युक्तम् पूर्णावबुद्धान्यमुक्तानि । अभिज्ञा अथायुक्तम् पूर्णावबुद्धा
अमुक्ताः । सर्वसमाधयोऽप्यायुक्तम् पूर्णावबुद्धा अमुक्ताः । सर्वधारणी-
मुखान्यथायुक्तम् पूर्णावबुद्धान्यमुक्तानि ।

तत्कस्य हेतोः । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णार्थसत्त्वान्यवबुद्धान्यमुक्तानि ।
विविक्तत्वादार्यसत्त्वान्यवबुद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादार्थसत्त्वान्य-
वबुद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णध्यानान्यवबुद्धान्यमुक्तानि ।
विविक्तत्वात् ध्यानान्यवबुद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् ध्यानान्यवबुद्धान्य-
मुक्तानि । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णाप्रमाणान्यवबुद्धान्यमुक्तानि ।
विविक्तत्वादप्रमाणान्यवबुद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादप्रमाणान्यवबुद्धान्य-
मुक्तानि । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णरूपसमापत्तयोऽवबुद्धा अमुक्ताः ।
विविक्तत्वादरूपसमापत्तयोऽवबुद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादरूपसमा-
पत्तयोऽवबुद्धा अमुक्ताः । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णदिमोक्षा अवबुद्धा
अमुक्ताः । विविक्तत्वादिमोक्षा अवबुद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादिमोक्षा
अवबुद्धा अमुक्ताः । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णमवानुपूर्वविहारसमापत्तयो-
ऽवबुद्धा अमुक्ताः । विविक्तत्वास्त्वानुपूर्वविहारसमापत्तयोऽवबुद्धा
अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वास्त्वानुपूर्वविहारसमापत्तयोऽवबुद्धा अमुक्ताः ।
असत्त्वादायुक्तम् पूर्णशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यवबुद्धान्य-
मुक्तानि । विविक्तत्वाच्छून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यवबुद्धा-
न्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाच्छून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्य-
वबुद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णाभिज्ञा अवबुद्धा अमुक्ताः ।
विविक्तत्वादभिज्ञा अवबुद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादभिज्ञा अवबुद्धा
अमुक्ताः । असत्त्वादायुक्तम् पूर्णसमाधयोऽवबुद्धा अमुक्ताः । विविक्तत्वात्

समाधयोऽबद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वात् समाधयोऽबद्धा अमुक्ताः
असत्त्वादायुक्तान् पूर्णधारणीमुखान्यबद्धान्यमुक्तानि । विविक्तत्वा-
द्धारणीमुखान्यबद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाद्वारणीमुखान्यबद्धान्य-
मुक्तानि ।

तथागतवक्ष्यान्यप्यायुक्तान् पूर्णाऽबद्धान्यमुक्तानि । वैशारद्यान्य-
प्यायुक्तान् पूर्णाऽबद्धान्यमुक्तानि । प्रतिसम्बिदोऽप्यायुक्तान् पूर्णाऽबद्धा
अमुक्ताः । महामैत्र्यायुक्तान् पूर्णाबद्धाऽमुक्ता । महाकरुणाऽप्यायुक्तान्
पूर्णाबद्धाऽमुक्ता । आवेणिकबुद्धधर्मा अप्यायुक्तान् पूर्णाऽबद्धा
अमुक्ताः । तत्कस्य हेतोः । असत्त्वादायुक्तान् पूर्णतथागतवलान्यबद्धान्य-
मुक्तानि । विविक्तत्वान्तथागतवक्ष्यान्यबद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्न-
त्वान्तथागतवक्ष्यान्यबद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वाद्वैशारद्यान्यबद्धाऽप्य-
मुक्तानि । विविक्तत्वाद्वैशारद्यान्यबद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वाद्वैशारद्यान्य-
बद्धाऽन्यमुक्तानि । असत्त्वात् प्रतिसम्बिदोऽबद्धा अमुक्ताः । विविक्त-
त्वात् प्रतिसम्बिदोऽबद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वात् प्रतिसम्बिदो-
ऽबद्धा अमुक्ताः । असत्त्वान्महामैत्री अबद्धाऽमुक्ता । विविक्त-
त्वान्महामैत्री अबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वान्महामैत्री अबद्धाऽमुक्ता ।
असत्त्वान्महाकरुणाऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वान्महाकरुणाऽबद्धाऽमुक्ता ।
अनुत्पन्नत्वान्महाकरुणाऽबद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादावेणिकबुद्धधर्मा
अबद्धा अमुक्ताः । विविक्तत्वादावेणिकबुद्धधर्मा अबद्धा अमुक्ताः ।
अनुत्पन्नत्वादावेणिकबुद्धधर्मा अबद्धा अमुक्ताः ।

सर्वज्ञताऽप्यायुक्तान् पूर्णाऽबद्धाऽमुक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यायुक्तान्
पूर्णाबद्धाऽमुक्ता । सर्वाकारज्ञताऽप्यायुक्तान् पूर्णाऽबद्धाऽमुक्ता ।

असत्तामुपादाय सर्वज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय सर्व-
 ज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय सर्वज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादाय मार्गाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय
 मार्गाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय मार्गाकारज्ञता-
 ऽबद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय सर्वाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 विविक्ततामुपादाय सर्वाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय
 सर्वाकारज्ञताऽबद्धाऽमुक्ता । बोधिसत्त्वोऽप्यायुष्मन् पूर्णाऽबद्धोऽमुक्तः ।
 बुद्धोऽप्यबद्धोऽमुक्तः । असत्तामुपादाय बोधिसत्त्वोऽबद्धोऽमुक्तः ।
 विविक्ततामुपादाय बोधिसत्त्वोऽबद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय
 बोधिसत्त्वोऽबद्धोऽमुक्तः । असत्तामुपादाय बुद्धोऽबद्धोऽमुक्तः ।
 विविक्ततामुपादाय बुद्धोऽबद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय बुद्धो-
 ऽबद्धोऽमुक्तः । तथताप्यायुष्मन् पूर्णाऽबद्धाऽमुक्ता । अवितथताप्य-
 बद्धाऽमुक्ता । अनन्यतथताप्यबद्धाऽमुक्ता । धर्मताप्यबद्धाऽमुक्ता ।
 धर्मधातुरप्यबद्धोऽमुक्तः । धर्मनियामताप्यबद्धाऽमुक्तः । भूतकोटिरप्य-
 बद्धाऽमुक्तः । असत्तामुपादाय तथताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपा-
 दाय तथताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय तथताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादाय अवितथताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाया-
 ऽवितथताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादायाऽवितथताऽबद्धाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादायाऽनन्यतथताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाया-
 ऽनन्यतथताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादायाऽनन्यतथताऽबद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्तामुपादाय धर्मताऽबद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय-
 धर्मताऽबद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मताऽबद्धाऽमुक्ता ।

असत्तामुपादाय धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः । विविक्तामुपादाय
 धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः ।
 असत्तामुपादाय धर्मस्थितिताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तामुपादाय
 धर्मस्थितिताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मस्थितिता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय धर्मनियामताऽवद्धाऽमुक्तः ।
 विविक्ताऽमुपादाय धर्मनियामताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय
 धर्मनियामताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय भूतकोटिरवद्धोऽमुक्तः ।
 विविक्तामुपादाय भूतकोटिरवद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपा-
 दाय भूतकोटिरवद्धोऽमुक्तः । असंस्कृतमप्यायुधन् पूर्णवद्ध
 ममुक्तः । असत्तामुपादायाऽसंस्कृतमवद्धममुक्तः । ० विविक्तामुपा-
 दायाऽसंस्कृतमवद्धममुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादायाऽसंस्कृतमवद्धममुक्तं
 इदमायुधन् पूर्वबोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामामः । अवद्धममुक्तं
 नामधर्ममुखं ।

यद्दानपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । शीलपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 चान्तिपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । वीर्यपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । ध्यान-
 पारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । प्रज्ञापारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । अध्यात्म-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । वहिर्द्धाशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अध्यात्मवहिर्द्धा-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । शून्यताशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । महाशून्यताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । परमार्थशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । संस्कृतशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 असंस्कृतन्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अत्यन्तशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनवराग-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनवकारशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । प्रकृतिशून्यता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता । सर्वधर्मशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । स्वस्वचणशून्यताऽवद्धा-

ऽमुक्ता । अनूपलम्भशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
स्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अभावस्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।

सत्यपस्थानान्यवद्धान्यमुक्तानि । सम्यकप्रहाणान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
अद्विपादा अवद्धा अमुक्ताः । इन्द्रियाण्यवद्धान्यमुक्तानि । बलान्य-
वद्धान्यमुक्तानि । बोध्यज्ञान्यवद्धान्यमुक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गो-
ऽवद्धोऽमुक्तः । आर्यसत्यान्यवद्धान्यमुक्तानि । ध्यानान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
अप्रमाणान्यवद्धान्यमुक्तानि । आरूप्यममापत्तयोऽवद्धा अमुक्ताः ।
विमोचा अवद्धा अमुक्ताः । अनुपूर्वविहारममापत्तयोऽवद्धा अमुक्ताः ।
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यवद्धान्यमुक्तानि । अभिज्ञा
अवद्धाऽमुक्ता । सभाधयोऽवद्धा अमुक्ताः । धारणीमुखान्यवद्धान्य-
मुक्तानि । तथागतबलान्यवद्धान्यमुक्तानि । वैशारद्यान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
प्रतिमस्विदोऽवद्धा अमुक्ताः । महाभैश्वर्याऽमुक्ता । महारूपा-
ऽवद्धाऽमुक्ता । आवेणिकबुद्धधर्मा अवद्धा अमुक्ताः । बोधिरवद्धा-
ऽमुक्ता । सर्वज्ञताऽवद्धाऽमुक्ता । मार्गाकारज्ञताऽवद्धाऽमुक्ता ।
सर्वाकारज्ञताऽवद्धाऽमुक्ता । बोधिमत्त्वोऽवद्धोऽमुक्तः । बुद्धोऽवद्धो-
ऽमुक्तः । तथताऽवद्धाऽमुक्ता । अवितथताऽवद्धाऽमुक्ता । अनन्यतथता-
ऽवद्धाऽमुक्ता । धर्मताऽवद्धाऽमुक्ता । धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः । धर्म-
स्थितिताऽवद्धाऽमुक्ता । धर्मानियामताऽवद्धाऽमुक्ता । भूतकोटि-
रवद्धोऽमुक्तः । अमंस्कृतताऽवद्धाऽमुक्ता ।

सोऽवद्धाऽमुक्तायां दानपारमितायां स्थिता । अवद्धाऽमुक्तायां
शीलपारमितायां स्थिता । अवद्धाऽमुक्तायां चान्तिपारमितायां
स्थिता । अवद्धाऽमुक्तायां वीर्यपारमितायां स्थिता । अवद्धाऽमुक्तायां

ध्यानपारमितायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां प्रज्ञापारमितायां
 स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायामध्यात्मशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां
 बहिर्द्वाऽशून्यतायां । स्थित्वा अवद्धाऽमुक्तायामध्यात्मबहिर्द्वाऽशून्यतायां
 स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां शून्यताशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां
 महाशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां परमार्थशून्यतायां स्थित्वा ।
 अवद्धाऽमुक्तायां संस्कृतशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायामसंस्कृत-
 शून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायामत्यन्तशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धा-
 ऽमुक्तायामनवरागशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायामनवकारशून्य-
 तायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां प्रकृतिशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धा-
 ऽमुक्तायां सर्वधर्मशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां स्वलक्षणशून्य-
 तायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायामनुपलम्भशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धा-
 ऽमुक्तायामभावशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां स्वभावशून्यतायां
 स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायामभावस्वभावशून्यतायां स्थित्वा । अवद्धा-
 ऽमुक्तेषु चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेषु चतुर्षु सम्यक्
 प्रज्ञाणेषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेषु चतुर्षु च्छेद्विपादेषु स्थित्वा । अवद्धा-
 ऽमुक्तेषु पञ्चस्त्रिंशद्विधेषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेषु पञ्चसु बलेषु स्थित्वा ।
 अवद्धाऽमुक्तेषु सप्तसु बोध्यङ्गेषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्ते आर्याष्टाङ्गमार्गे
 स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेष्वार्यसत्येषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेषु चतुर्षु ध्यानेषु
 स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेषु चतुर्ष्वप्रमाणेषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तासु चतुर्ष्व-
 ऋणसमापत्तिषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेषु अष्टासु विमोक्षेषु स्थित्वा ।
 अवद्धाऽमुक्तासु नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तेषु
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तास्वभि-

ज्ञासु स्थित्वा । अवद्धामुक्तेषु समाधिषु स्थित्वा । अवद्धामुक्तेषु धारणी-
मुखेषु स्थित्वा । अवद्धामुक्तेषु दशसु तथागतबलेषु स्थित्वा । अवद्धा-
मुक्तेषु चतुर्षु वैशारद्येषु स्थित्वा । अवद्धामुक्तासु चतसृषु प्रतिसन्वितु
स्थित्वा । अवद्धामुक्तायां महामैत्र्यां स्थित्वा । अवद्धामुक्तायां महा-
कषणायां स्थित्वा । अवद्धामुक्तेष्वावेणिकबुद्धधर्मेषु स्थित्वा । अवद्धा-
मुक्तायां बोधौ स्थित्वा । अवद्धामुक्तायां सर्वज्ञतायां स्थित्वा । अवद्धा-
मुक्तायां मार्गाकारज्ञतायां स्थित्वा । अवद्धामुक्तायां सर्व्याकारज्ञतायां
स्थित्वा । अवद्धामुक्तायां तथतायां स्थित्वा । अवद्धामुक्तायामवि-
तथतायां स्थित्वा । अवद्धामुक्तायामनन्यतथतायां स्थित्वा । अवद्धा-
मुक्तायां धर्मतायां स्थित्वा । अवद्धामुक्ते धर्मधातौ स्थित्वा । अवद्धा-
मुक्तायां धर्मस्थितितायां स्थित्वा । अवद्धामुक्तायां धर्मनियामतायां
स्थित्वा । अवद्धामुक्तायां भूतकोटौ स्थित्वा । अवद्धामुक्तेऽपेक्षते
स्थित्वा । अवद्धामुक्तेऽवद्धामुक्तान् सत्त्वान् परिमोचयिष्यति ।

अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तं बुद्धत्वेन परिग्रोधयिष्यति । अवद्धा-
मुक्तोऽवद्धामुक्तान् बुद्धान् भगवतः पर्युपासिष्यति । अवद्धामुक्तो-
ऽवद्धामुक्तान् धर्मान् श्रोष्यति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तैर्बुद्धैर्भगव-
द्भिर्नजातुविरहितो भविष्यति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्ताभिरभिज्ञा-
भिर्न जातुविरहितो भविष्यति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तैः पञ्चभिस्त्र-
चुभिर्न जातुविरहितो भवति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्ताभिर्धारणी-
भिर्न जातुविरहितो भविष्यति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तैः समाधि-
भिर्न जातुविरहितो भविष्यति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तां मार्गा-
कारज्ञतामुत्पादयिष्यति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तां सर्वज्ञतां सर्व्या-

कारज्ञतामभिसम्भोक्ष्यते । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यति । अवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्तान् सत्त्वां स्त्रिषु यानेषु नियोजयिष्यति । एवं खल्वायुश्च पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽवद्धामुक्तोऽवद्धामुक्ताभिः षड्भिः पारमिताभिः सर्व्वधर्म्मा ननु भोक्ष्यते । असत्ताषु पादाय विविक्तासुपादाय । अनुत्पादतामुपादय ।

एवं खल्वायुश्च पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽवद्धामुक्तो महायान सप्ताह सद्गच्छ इति वेदितव्यः ।

अथायुश्च सुभृतिर्भगवन्मेतदवोचत् । कतमद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । कियन्तो भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानसंप्रस्थिता वेदितव्याः । कुतस्तद्यानं निर्यास्यति । क्वातद्यानं स्यास्यति । को वा तेन यानेन निर्यास्यति । एवमुक्ते भगवानायुश्च सुभृतिमेतदवोचत् । यत्सुभृते एवं वदसि । कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । षट्पारमिता सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । कतमे षट् । दानपारमिता, शीलपारमिता, चान्तिपारमिता, वीर्य्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता ।

इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्दानमर्थिभ्यो ददाति यदुताऽध्यात्मिकवाङ्मानि वस्तूनि तच्च सर्व्वसत्त्वैः साङ्गैः साधारणं कृत्वा अनुत्तरायां सम्यक् सम्वोधौ परिणामयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमिता । भगवानाह । इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः

सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैस्त्रितोत्पादैरात्मना च दशकुशलान्
 कर्षयन् समादाय वर्तते । परांश्च दशकुशलेषु कर्षयन् सम-
 दापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनुपलम्भयोगेन । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परामृष्टा शीलपारमिता । आह ।
 कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमिता । भग-
 वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रति-
 संयुक्तै र्मनसिकारैरात्मनाचचान्तिसम्पन्नो भवति । परांश्च चान्तौ
 समादापयन्त्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 चान्तिपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 वीर्यपारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै र्मनसिकारैरात्मना च पञ्चसु पार-
 मितास्त्रिचिप्रधुरो भवति । परांश्च पञ्चसु पारमितासु नियोज-
 यत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमिता ।
 आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।
 भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तै र्मनसिकारैरुपाय कौशलेन ध्यानानि समापद्यते ।
 परांश्च ध्यानेषु समादापयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैस्त्रितोत्पादैरात्मना च
 सर्व्वधर्माणांऽभिनिविशते । सर्व्वधर्माणाञ्च प्रकृतिं प्रत्यवेक्षते
 अनुपलम्भयोगेन । सर्व्वधर्माननभिनिविश्य सर्व्वधर्मप्रकृतिप्रत्यवे-

क्षणतायां सत्त्वान् समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनुप-
लम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । इदं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
ऽध्यात्मशून्यता, वहिर्द्विशून्यता, अध्यात्मवहिर्द्विशून्यता, शून्यता-
शून्यता महाशून्यता, परमार्थशून्यता, संस्कृतशून्यता, असंस्कृत-
शून्यता । अत्यन्तशून्यता, अनवरागशून्यता, अनवकारशून्यता,
प्रकृतिशून्यता, सर्वधर्माशून्यता, खलक्षणशून्यता, अनुपलम्भशून्यता,
अभावशून्यता, स्वभावशून्यता, अभावस्वभावशून्यता ।

तत्र कतमाऽध्यात्मशून्यता, आध्यात्मिकाधर्मा उच्यन्ते । चक्षुः
श्रोत्रं घ्राणं जिह्वाकायोमनः । तत्र चक्षुश्चक्षुषाशून्यमकूटस्थाऽविना-
शितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्य-
मकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
घ्राणं घ्राणेन शून्यमकूटस्थाविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरस्यैषा । जिह्वा जिह्वया शून्याऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । कायः कायेन शून्योऽकूटस्थाऽविना-
शितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । मनोमनसा शून्य-
मकूटस्थाविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
इयमुच्यतेऽध्यात्मशून्यता ।

तत्र कतमा वहिर्द्विशून्यता, बाह्याधर्मा उच्यन्ते रूपशब्दगन्ध-
रसस्पर्शधर्मा । तत्र रूपं रूपेण शून्यमकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । शब्दः शब्देन शून्योऽकूटस्थाऽविना-

श्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । गन्धो गन्धेन शून्योऽकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । रसो-
रसेन शून्योऽकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृति-
रस्यैषा । स्रग्धः स्रग्धेन शून्योऽकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य
हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । धर्माधर्मैः शून्या अकूटस्थाऽविनाश्रितामुपा-
दाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते वद्विद्धाशून्यता ।

तच्च कतमाऽध्यात्मवद्विद्धाशून्यता, षडध्यात्मिकान्यायतमानि,
इमे उच्यन्ते आध्यात्मिकवाङ्मधर्माः । तच्चाध्यात्मिकाधर्मा वाङ्म-
धर्मैः शून्याः अकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरस्यैषा । इमे वाङ्मधर्माः आध्यात्मिकैधर्मैः शून्याः अकूटस्था-
ऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते
आध्यात्मवद्विद्धाशून्यता । तच्च कतमाशून्यताशून्यता । या सर्व-
धर्माणां शून्यता तथा शून्यतया शून्या शून्यताऽकूटस्थाऽविनाश्रिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते शून्यता-
शून्यता । तच्च कतमामहाशून्यता, पूर्वादिक् पूर्व्यादिशा शून्या,
दक्षिणादिग्दक्षिण्यादिशा शून्या । पश्चिमादिक् पश्चिमयादिशा
शून्या । उत्तरादिगुत्तरयादिशा शून्या । अधस्तादिग्गधस्तादिशा
शून्या । उपरिष्ठादिगुपरिष्ठादिशा शून्या । एवं विदिशोविदिग्भिः
शून्या । अकूटस्थाऽविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरा-
सामिधं । इयमुच्यते महाशून्यता । तच्च कतमा परमार्थशून्यता ।
परमार्था उच्यन्ते ये निर्व्याप्ति । तच्च निर्व्यापं निर्व्यापेण शून्य
मकूटस्थाविनाश्रितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरेषामिधं ।

इयमुच्यते परमार्थशून्यता । तत्र कतमा संस्कृतशून्यता । संस्कृत-
मुच्यते । कामधातुः रूपधातुः आरूप्यधातुः तत्र कामधातुः
कामधातुना शून्यः । रूपधातुरूपधातुना शून्यः । आरूप्यधातु-
रारूप्यधातुना शून्यः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरेषामियं । इयमुच्यते संस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽसंस्कृत-
शून्यता । असंस्कृतमुच्यते यस्य नोत्पादो न निरोधो न स्थिते-
रन्यथात्वमिदमुच्यते । संस्कृतं । तच्चाऽसंस्कृतमसंस्कृतेन शून्यमकूट-
स्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमु-
च्यतेऽसंस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽन्यन्तशून्यता यस्यान्तो नोपलभ्यते
तदत्यन्तं । अत्यन्तमत्यन्तेन शून्यमकूटस्थाविनाशितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा इयमुच्यतेऽत्यन्तशून्यता । तत्र कतमा-
ऽनवरागशून्यता । यस्याऽवरं नोपलभ्यते । नाऽयं तस्यागतिर्नोप-
लभ्यते नोगतिः । अनवरागमनवरागेण शून्यमकूटस्थाविनाशि-
तामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते अनवरा-
गशून्यता । तत्र कतमाऽनवकारशून्यता । यत्र न कस्यचिद्धर्मस्य
च्छोरणमस्ति, अनवकारोऽनवकारेण शून्योऽकूटस्थाऽविनाशिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽनवकारशून्यता ।
तत्र कतमाप्रकृतिशून्यता, या सर्वधर्माणां प्रकृतिः संस्कृतानां वाऽ-
संस्कृतानां वा, सा न आवकैः कृता न प्रत्येकबुद्धैः न बोधिमत्त्वै-
महात्म्यैः न तथागतैर्हृद्भिः सम्यक् समुद्भूतैः कृता प्रकृतिः प्रष्ट-
व्याशून्याऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्या
इयं । इयमुच्यते प्रकृतिशून्यता । तत्र कतमासर्वधर्मशून्यता ।

सर्वधर्मा उच्यन्ते । रूपं वेदनासंज्ञासंस्काराविज्ञानं चक्षुःश्रोत्र-
 घ्राणं जिह्वा कायमनः । रूपं शब्दोगन्धोरसः स्पर्शधर्माः । चक्षु-
 विज्ञानं श्रोत्रविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं
 मनोविज्ञानं । चक्षुःसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शः घ्राणसंस्पर्शः जिह्वासंस्पर्शः
 कायसंस्पर्श मनःसंस्पर्शः । चक्षुःसंस्पर्शजावेदना, श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना,
 घ्राणसंस्पर्शजावेदना, जिह्वासंस्पर्शजावेदना, कायसंस्पर्शजावेदना, मनः
 संस्पर्शजावेदना । रूपिणोधर्माः । अरूपिणोधर्माः । संस्तृताधर्मा,
 असंस्तृताधर्माः । इमे उच्यन्ते सर्वधर्माः । सर्वधर्माः सर्वधर्मैः
 शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरे-
 षामियं । इयमुच्यते सर्वधर्मशून्यता । तत्र कतमा स्खलचणशून्यता ।
 रूपलक्षणं रूपमनुपलम्भनामलक्षणावेदना । उद्ग्रहणलक्षणसंज्ञा ।
 अभिज्ञासंस्कारलक्षणाः संस्काराः । विज्ञानलक्षणं विज्ञानं । दुःख-
 लक्षणाः स्कन्धाः । आशीविषलक्षणाधातवः । आपद्धारलक्षणान्या-
 यतनानि । सामयीलक्षणः । प्रतीत्यसमुत्पादः । परित्यागलक्षणा
 दानपारमिताः । अनुदाहलक्षणा शीलपारमिता । अकोपनालक्षणा
 क्षान्तिपारमिताः । अनवमद्यलक्षणा वीर्यपारमिता । संयहलक्षणा
 ध्यानपारमिता । असङ्गलक्षणा प्रज्ञापारमिता । अकोपनालक्षणानि
 चत्वारि ध्यानानि, चत्वार्यप्रमाणानि चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
 नैर्यानिकलक्षणाः सप्तचिंशद्वोधिपक्षाधर्माः । विविक्तलक्षणं शून्यता-
 विमोक्षमुखं । शान्तलक्षणमनिमित्तविमोक्षमुखं । दुःखामोक्षलक्षण-
 मप्रणिहितविमोक्षमुखं । विमोक्षनालक्षणा विमोक्षाः । सुनिश्चित-
 लक्षणानि बलानि । सुप्रतिष्ठितलक्षणानि वैशारद्यानि । अना-

च्छेदलक्षणाः प्रतिसम्बिदः । हितोपसंहारलक्षणा महामैत्री ।
चाणक्यलक्षणा महाकरुणा । प्रामोदलक्षणा महामुदिता । अमंकीर्ण-
लक्षणा महोपेक्षा । असंहार्यलक्षणा अष्टादशावेणिका बुद्धधर्माः ।
प्रत्यक्षलक्षणा सर्वाकारज्ञताज्ञानं । यच्च संस्कृतानां धर्माणां लक्षणं
यच्चाऽसंस्कृतानां धर्माणां लक्षणं । स्वेनस्वेनलक्षणेन सर्व एते धर्माः
शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरे-
षामिथं । इयमुच्यते स्वलक्षण शून्यता । तत्र कतमा अनुपलम्भ
शून्यता । यचाऽतीतं नोपलभ्यते । अनागतं नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नस्य
स्थितिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भोऽनुपलम्भेन शून्योऽकूटस्थाविनाशिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽनुपलम्भ-
शून्यता । तत्र कतमा । *भावस्वभावशून्यता । नास्ति सांयोगिकः
स्वभावः प्रतीत्यसमुपपन्नात् सर्वधर्माणां । संयोगः संयोगेन शून्यो
ऽकूटस्थाविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इय-
मुच्यतेऽभावस्वभावशून्यता । पुनरपरं सुभूते भावोभावेन शून्याः ।
अभावोऽभावेन शून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यः । परभावः परभावेन
शून्यः । तत्र कतमाभावः । भाव उच्यते पञ्चस्कन्धाः । पञ्चस्कन्धाः
पञ्चस्कन्धैः शून्याः । एवं भावोभावेन शून्यः । कतमभावः स्वभावेन
शून्यः । अभाव उच्यतेऽसंस्कृतं । तच्चाऽसंस्कृतमसंस्कृतेन शून्यं ।
अभावोऽभावेन शून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यः । परभावः पर-
भावेन शून्यः । स्वभाव उच्यते प्रकृतिरविपरीतं । तत्र या शून्यता

* आदर्शपुस्तके ऽभावशून्यता स्वभावशून्यतयोरत्र निर्देशो नास्ति किन्तु
पञ्चातथोर्विवर्णं वृश्यते ।

सानज्ञानेन कृता न दर्शनेन । इयमुच्यते स्वभावशून्यता । तत्र
कतमापरभावः शून्यता । या उत्पादादा तथागतानामनुत्पादादा
तथागतानां स्थितैरेष धर्मस्थितिता, धर्मता धर्मधातु धर्मनित्या-
मता । तथता अवितथता, अनन्य तथता, भूतकोटिः । इति हि
येषां धर्माणां परेण शून्यता । इयमुच्यते परभावशून्यता । इदं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । यदूत-
शूरङ्गमोनाम समाधिः । रत्नमुद्रानाम समाधिः । सिंहविकीर्ण-
तोनाम समाधिः । सुचन्द्रोनाम समाधिः । चन्द्रध्वजकेतुर्नाम
समाधिः । सर्वधर्माङ्गितोनाम समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशोनाम
समाधिः । विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । धर्मधातुनियतोनाम
समाधिः । नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिः । वज्रोनाम समाधिः ।
सर्वधर्मप्रवेशमुद्रानाम समाधिः । समाधिराजसुप्रतिष्ठितोनाम
समाधिः । रश्मिप्रमुक्तोनाम समाधिः । बलव्यूहोनाम समाधिः ।
समुद्रतोनाम समाधिः । निरुक्तानियतप्रवेशोनाम समाधिः ।
अधिवचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । दिग्मिलोकितोनाम समाधिः ।
आधारमुद्रानाम समाधिः । असम्प्रमोषोनाम समाधिः । सर्व-
धर्मसमवसरणमागरसमुद्रानाम समाधिः । आकाशस्फुरणोनाम
समाधिः । वज्रमण्डलोनाम समाधिः । ध्वजायकेयूरोनाम
समाधिः । इन्द्रकेतुर्नाम समाधिः । ओतोऽनुगतोनाम समाधिः ।
सिंहविजृम्भितोनाम समाधिः । व्यस्तलोनाम समाधिः । रणञ्जयो-
नाम समाधिः । वैरोचोनाम समाधिः । अनद्योनाम समाधिः ।

अनिकेतस्थितोनाम समाधिः । निश्चितोनाम समाधिः । विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिः । अनन्तप्रभोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम
 समाधिः । समन्तावभासोनाम समाधिः । शुद्धसारोनाम समाधिः ।
 विमलप्रभोनाम समाधिः । रतिङ्करोनाम समाधिः । विद्युत्प्रदीपो-
 नाम समाधिः । अक्षयोनाम समाधिः । अजेयोनाम समाधिः ।
 तेजोवतीनाम समाधिः । ज्ञापगतोनाम समाधिः । अनिञ्जोनाम
 समाधिः । अविवर्त्तोनाम समाधिः । सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
 चन्द्रविमलोनाम समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपोनाम समाधिः । शुद्ध-
 प्रतिभासोनाम समाधिः । आलोककरोनाम समाधिः । कारा-
 कारोनाम समाधिः । ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । वज्रोपमोनाम
 समाधिः । चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । समन्तालोकोनाम समाधिः ।
 सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिः । रत्नकोटिर्नाम समाधिः । वरधर्म-
 मुद्रानाम समाधिः । सर्वधर्मसमतानाम समाधिः । रतिजहोनाम
 समाधिः । धर्मोद्गतोनाम समाधिः । विकिरणोनाम समाधिः ।
 सर्वधर्मपदप्रभेदोनाम समाधिः । समाक्षरावकारोनाम समाधिः ।
 अक्षरापगतोनाम समाधिः । अस्मरणच्छेदोनाम समाधिः ।
 अविकारोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम समाधिः । नामनियत-
 प्रवेशोनाम समाधिः । अनिकेतचारीनाम समाधिः । तिमिरापगतो-
 नाम समाधिः । चारित्रवतीनाम समाधिः । अवलानाम समाधिः ।
 विषयतौर्लोनाम समाधिः । सर्वगुणसञ्चयोनाम समाधिः । स्थित-
 निश्चितोनाम समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । बोध्यङ्ग-
 वतीनाम समाधिः । अनन्तप्रतिभावोनाम समाधिः । असमसमो-

नाम समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणोनाम समाधिः । परिच्छेदकरो-
 नाम समाधिः । विमतिविकिरुणोनाम समाधिः । निरधिष्ठानो-
 नाम समाधिः । एकव्यूहोनाम समाधिः । आकाराभिनिर्हारो-
 नाम समाधिः । एकाकारोनाम समाधिः । सर्वसुखदुःखनिरभि-
 नन्दीनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः । आकारा-
 नवकारोनाम समाधिः । नैर्वैधिकसर्वभवतलापगतोनाम समाधिः ।
 संकेतस्तप्रवेशोनाम समाधिः । गौर्घोषाक्षरविसुक्तोनाम समाधिः ।
 खललोत्क्रान्ताम समाधिः । लक्षणपरिशोधनोनाम समाधिः ।
 अनभिलक्षितोनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः ।
 सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दीनाम समाधिः । अचयकरणोनाम
 समाधिः । धारणीमतिर्नाम समाधिः । सम्यकत्वमिथ्यात्वसंप्रशमोनाम
 समाधिः । सर्वरोधनिरोधसंप्रशमनोनाम समाधिः । अनुधोधा-
 प्रतिरोधोनाम समाधिः । विमरप्रभोनाम समाधिः । सारवतीनाम
 समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिः । विद्युत्प्रभोनाम
 समाधिः । महाव्यूहोनाम समाधिः । सर्वलोकप्रभाकरोनाम
 समाधिः । समाधिसमतानाम समाधिः । अरजोविरजोनयुक्तोनाम
 समाधिः । अरणसरणसमवसरणोनाम समाधिः । अरणसरणसर्व-
 समवसरणोनाम समाधिः । अनिलमनिकेतनिरतोनाम समाधिः ।
 तथतास्थितनिश्चिन्तोनाम समाधिः । कायकलिसंप्रमथनोनाम
 समाधिः । वज्रखिलिविध्वंसनगणकत्पोनाम समाधिः । आकाशा-
 यज्ञविसृक्तिनिरूपणेपोनाम समाधिः ॥ ० ॥

शतसाहस्र्याः प्रज्ञापारमितायाः सप्तमः परिवर्त्तः ॥

अथ अष्टमः परिवर्तः ।

तत्र कतमः शूरङ्गमोनाम समाधिः । यः समाधिः सर्व्वसमा-
धीनां गोचरमनुभवत्ययमुच्यते शूरङ्गमोनाम समाधिः । तत्र
कतमा रत्नमुद्रानाम समाधिः । येन समाधिना सर्व्वसमाधयो-
मुद्रिता भवन्ति । अयमुच्यते रत्नमुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमः
सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधि-
भिर्व्विक्रीडयत्ययमुच्यते सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः ।

तत्र कतमः सुचन्द्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
सर्व्वसमाधीनवभासयति । अयमुच्यते सुचन्द्रनाम समाधिः । तत्र
कतमश्चन्द्रध्वजकेतुर्नाम समाधिः । यः समाधिः सर्व्वसमाधीनां
ध्वजं धारयति । अयमुच्यते चन्द्रध्वजकेतुर्नाम समाधिः । तत्र
कतमः सर्व्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्व-
समाधिभिरभ्युद्गच्छति । अयमुच्यते सर्व्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः ।
तत्र कतमो विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
सर्व्वसमाधीनां मूर्द्धानं विलोकयति । अयमुच्यते विलोकितमूर्द्धो-
नाम समाधिः । तत्र कतमो धर्मधातुनियतोनाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा धर्मधातौ निश्चयं गच्छति । अयमुच्यते
धर्मधातुनियतोनाम समाधिः । तत्र कतमोनियत ध्वजकेतुर्नाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां नियतं ध्वजं
धारयति । अयमुच्यते नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिः । तत्र कतमो

वज्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न भिद्यते । अयमुच्यते
 वज्रोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मप्रवेशमुद्गानाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां मुद्रां प्रविशत्ययमुच्यते सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्गानाम समाधिः । तत्र कतमः समाधिराजसु प्रतिष्ठितो-
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिषु राजसु
 प्रतिष्ठानेन प्रतितिष्ठति । अयमुच्यते समाधिराजसु प्रतिष्ठितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमोरग्निप्रमुक्तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां रग्नीनवसृजति । अयमुच्यते रग्निप्रमुक्तो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमोवलव्यूहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां वलव्यूहतां कारयति । अयमुच्यते वल-
 व्यूहोनाम समाधिः । तत्र कतमः समुद्रतोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थितस्य सर्वं समाधयः समुद्रच्छन्ति । अयमुच्यते
 समुद्रतोनाम समाधिः । तत्र कतमोनिर्दृष्टिः नियतप्रवेशोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निर्दृष्टिनिर्देशान्
 प्रवेशयति । अयमुच्यते निर्दृष्टिनियतप्रवेशोनाम समाधिः । तत्र
 कतमोवचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनामधिवचनानि प्रवेशयति । अयमुच्यते ऽधिवचनसंप्रवेशो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमोदिग्विलोकितोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां दिशो विलोकयति अयमुच्यते
 दिग्विलोकितोनाम समाधिः । तत्र कतमः आधारमुद्गानाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां मुद्राधारयति ।
 अयमुच्यते आधारमुद्गानाम समाधिः । तत्र कतमोऽधमोनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा तस्य समाधयो न मुह्यन्ति ।
 अथमुच्यते ऽसंप्रमोषोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मसमवशरण
 सागरमुद्रा नामसमाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वे समाधयः
 संग्रहं समवशरणं गच्छन्ति । अथमुच्यते सर्वधर्मसमवशरण
 सागरमुद्रा नामसमाधिः । तत्र कतम आकाशस्फुरणोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाकाशस्फुरणतया
 स्फुरति । अथमुच्यते आकाशस्फुरणोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 वज्रमण्डलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 मण्डलानि धारयति । अथमुच्यते वज्रमण्डलोनाम समाधिः । तत्र
 कतम्रेरणजहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वक्लेशमलान्
 शोषयति । अथमुच्यते रणजहोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 वैरोचनोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीन-
 वभासयति तपति विरोचते । अथमुच्यते वैरोचनोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमो ऽनेषोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न
 कश्चिद्भ्रममेषते । अथमुच्यते ऽनेषोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कश्चिद्भ्रमं
 निकेतस्थितं समनुपश्यति । अथमुच्यते ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमोनिश्चितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य न
 चिन्तं न चेतसिकाधर्माप्रवर्तन्ते । अथमुच्यते निश्चितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां विमलप्रदीपं करोति । अथमुच्यते विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिः । तत्र कतमोऽनन्तप्रभोनाम समाधिः ।

यच्च समाधौ स्थित्वा ज्ञान्तां प्रभां करोति । अयमुच्यते ज्ञान्त-
 प्रभोनाम समाधिः । तच्च कतमः प्रभाकरोनाम समाधिः । यस्य
 समाधेः सहप्रतिलम्भात् सर्वसमाधीनां प्रभां करोति । अयमुच्यते
 प्रभाकरोनाम समाधिः । तच्च कतमः समन्तावभासोनाम समाधिः ।
 यस्य समाधेः सहप्रतिलम्भात् सर्वसमाधिसुखान्यवभासयति ।
 अयमुच्यते समन्तावभासोनाम समाधिः । तच्च कतमः शुद्धसारो-
 नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा समाधीनां शुद्धसमन्ता-
 मनुप्राप्नोति । अयमुच्यते शुद्धसारोनाम समाधिः । तच्च कतमो
 विमलप्रभोनाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 मलमपकर्षति । सर्वसमाधींश्च प्रतिभासयति । अयमुच्यते तिमल-
 प्रभोनाम समाधिः । तच्च कतमोरतिकरोनाम समाधिः । यच्च
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां रतिमनुभवति । अयमुच्यते
 रतिकरोनाम समाधिः । तच्च कतमो विद्युत् प्रदीपोनाम समाधिः ।
 यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रदीपं करोति । अयमुच्यते
 विद्युत्प्रदीपोनाम समाधिः । तच्च कतमो ज्योनाम समाधिः ।
 यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नैव क्षयं नाक्षयं समनुपपन्नति ।
 अयमुच्यते ज्योनाम समाधिः । तच्च कतम स्तेजोवतीनाम
 समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीं स्तेजसाश्रिया च
 ज्वलयति । अयमुच्यते तेजोवतीनाम समाधिः । तच्च कतमः
 क्षयापगतोनाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधी न
 क्षयाननुपपन्नति । तथा च पश्यति यथाणपि न समनुपपन्नति ।
 अयमुच्यते क्षयापगतोनाम समाधिः । तच्च कतमो निश्चोनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनश्चति न मन्यते न
 क्षन्दते न प्रपञ्चयति ते नोच्यते ऽनिञ्जोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 ऽविवर्त्तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 विवर्त्तनं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽविवर्त्तोनाम समाधिः । तत्र
 कतमः सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
 धीनां सुखमवभासयति । अयमुच्यते सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमश्चन्द्रविमलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
 सर्वसमाधीनामनन्धाकारं करोति । अयमुच्यते चन्द्रविमलोनाम
 समाधिः । तत्र कतमः शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां चतस्रः प्रतिस्निग्धः प्रतिलभते
 ऽयमुच्यते शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । तत्र कतम आलोक-
 करोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिसुखानामा-
 लोकं करोति । अयमुच्यते आलोककरोनाम समाधिः । तत्र
 कतमः काराकारोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनां कारगतां क्रियां करोति । अयमुच्यते काराकारोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां ज्ञानकेतुं समनुपश्यति । अयमुच्यते
 ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । तत्र कतमो वज्रोपमोनाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निर्व्विधिकं करोति । यत्
 समाधिमपि न समनुपश्यति । अयमुच्यते वज्रोपमोनाम
 समाधिः । तत्र कतमश्चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा ऽस्य चित्तं न विचलति । न विवर्त्तते न परिचलति न

विघातमापद्यते । न वा ऽस्यैवं भवति चित्तमिदमिति । अय-
मुच्यते चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । तत्र कतमः समन्तालोकोनाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समन्तादाक्षौकं समनुपश्यति ।
अयमुच्यते समन्तालोकोनाम समाधिः । तत्र कतमः सुप्रतिष्ठि-
तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधिषु सुप्रतिष्ठितो
भवति । अयमुच्यते सुप्रतिष्ठितो नाम समाधिः । तत्र कतमो
रत्नकोटिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधयः समन्ता-
द्रत्नकोटिरिव संदृश्यते । अयमुच्यते रत्नकोटिर्नाम समाधिः । तत्र
कतमो वरधर्ममुद्रानाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्व-
समाधयोमुद्दिता भवन्ति । अमुद्राकोटिसुद्दितासुपादाय । अय-
मुच्यते वरधर्ममुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमा सर्व्वधर्मसमतानाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कश्चिद्दुर्म्म समतानिर्मुक्तं
समनुपश्यति । अयमुच्यते सर्व्वधर्म समतानाम समाधिः । तत्र
कतमो रतिञ्जहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमा-
धीना सर्व्वधर्म्मानाञ्च रतिञ्जहाति । अयमुच्यते रतिञ्जहोनाम
समाधिः । तत्र कतमो धर्माद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा सर्व्वधर्म्माणां तमोविधर्मात् सर्व्वसमाधिभिस्तोद्गच्छति ।
अयमुच्यते धर्माद्गतोनाम समाधिः । तत्र कतमो विकिरणोनाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधिभिः सर्व्वधर्म्मान् विकि-
रयति । अयमुच्यते विकिरणोनाम समाधिः । तत्र कतमः
सर्व्वधर्मपदप्रभेदोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमा-
धीना सर्व्वधर्म्मानाञ्च पदानि प्रभिन्नन्ति । अयमुच्यते सर्व्वधर्मपद-

प्रभेदोनाम समाधिः । तत्र कतमः समाचराकारोनाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां समाचरतां प्रतिपद्यते । अथ-
मुच्यते समाचराकारोनाम समाधिः । तत्र कतमो ऽचरापगतो-
नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामेकाचरमपि
नोपलभते । अथमुच्यते ऽचरापगतो नाम समाधिः । तत्र कतम
आरम्भणच्छेदो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
समाधीनामारम्भं च्छेदो भवति । अथमुच्यते आरम्भणच्छेदो
नाम समाधिः । तत्र कतमः अविकारो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां विकारान् नोपलभते । अथमुच्यते
अविकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽप्रकारौ नाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां प्रकारमपि नोपलभते । अथ-
मुच्यते ऽप्रकारो नाम समाधिः । तत्र कतमः अनिकेतचारी नाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निकेतं नोपलभते ।
अथमुच्यते अनिकेतचारी नाम समाधिः । तत्र कतमस्तिमिरा-
पगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां तिमिरं
विशोधयति । अथमुच्यते तिमिरापगतो नाम समाधिः । तत्र
कतमस्त्वारिचवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
समाधीनामस्त्वारिचवतीं समनुपश्यति । अथमुच्यते स्त्वारिचवती नाम
समाधिः । तत्र कतमः अचलो नाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा सर्वसमाधीनामचलान् समनुपश्यति । अथमुच्यते अचलो
नाम समाधिः । तत्र कतमो विषयतीर्णो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां विषयं समतिक्रामति । अथमुच्यते

विषयतीर्णो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वगुणसञ्चयगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्च गुणसञ्चयमनुप्राप्नोति । अयमुच्यते सर्वगुणसञ्चयगतो नाम समाधिः । तत्र कतमः स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधिषु चित्तं न प्रवर्तते । अयमुच्यते स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । तत्र कतमः शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां शुभपुष्पितशुद्धिं प्रतिलभते ऽयमुच्यते शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । तत्र कतमो बोध्यङ्गवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सप्तबोध्यङ्गानि प्रतिलभते । अयमुच्यते बोध्यङ्गवती नाम समाधिः । तत्र कतमो जनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समाधिजनन्तं प्रतिलभते । अयमुच्यते जनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः । तत्र कतमो असमसमो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिष्वसमसमतां प्रतिलभते । अयमुच्यते असमसमो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मातिक्रमणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वत्रैधातुकं समति क्रामति । अयमुच्यते सर्वधर्मातिक्रमणो नाम समाधिः । तत्र कतमः परिच्छेदकरो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्च परिच्छेदं पश्यति । अयमुच्यते परिच्छेदकरो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमतिविकिरणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सर्वधर्माणाञ्च विमतिविकिरणतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते विमतिविकिरणो

नाम समाधिः । तत्र कतमो निरधिष्ठानो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां स्थानं न समनुपश्यति । अयमुच्यते निरधिष्ठानो नाम समाधिः । तत्र कतम एकव्यूहो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कस्यचिद्दुर्म्हस्य द्वयतां समनुपश्यति । अयमुच्यते एकव्यूहो नाम समाधिः । तत्र कतम आकाराभिनिर्हारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्चाकाराभिनिर्हारं समनुपश्यति । अयमुच्यते आकाराभिनिर्हारो नाम समाधिः । तत्र कतम एकाकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाकारं न समनुपश्यति । अयमुच्यते एकाकारो नाम समाधिः । तत्र कतम आकारानवकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामद्वयतां समनुपश्यति । अयमुच्यते आकारानवकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो नैर्वधिकसर्वभवतलविगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नैर्वधिकज्ञानमनुप्रविशति । यस्याऽनुप्रवेशाच्च किञ्चिन्न प्रतिविध्यति । अयमुच्यते नैर्वधिकसर्वभवतलविगतो नाम समाधिः । तत्र कतमः सङ्केतरुतप्रवेशो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सङ्केतरुतानि प्रवेशयति । अयमुच्यते सङ्केतरुतप्रवेशो नाम समाधिः । तत्र कतमो गीर्घोषाच्चरविमुक्तो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां गीर्घोषाच्चरविमुक्तान् समनुपश्यति । अयमुच्यते गीर्घोषाच्चरविमुक्तो नाम समाधिः । तत्र कतमो ज्वलनोक्ता नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीर्हेजसाऽवभास-

यति । अयमुच्यते ज्वलनोत्का नाम समाधिः । तच्च कतमोलक्षणं
परिशोधनो नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधीनां
लक्षणानि परिशुध्यन्ते । अयमुच्यते लक्षणपरिशोधनो नाम
समाधिः । तच्च कतमो ऽनभिलक्षितो नाम समाधिः । यच्च
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनभिलक्षितान् समनुपश्यति । अय-
मुच्यते अनभिलक्षितो नाम समाधिः । तच्च कतमः सर्वाकारवरो-
पेतो नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः सर्वा-
कारवरपेता भवन्ति । अयमुच्यते सर्वाकारवरपेतो नाम समाधिः ।
तच्च कतमः सर्वसुखदुःखनिरभिनन्द्यो नाम समाधिः । यच्च
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सुखदुःखानि नानुपश्यति ।
अयमुच्यते सर्वसुखदुःखनिरभिनन्द्यो नाम समाधिः । तच्च कतमो-
ऽक्षयकरणो नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
क्षयं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽक्षयकरणो नाम समाधिः ।
तच्च कतमाधारणीमतिर्नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा
सर्वधारणी न्धारयति । अयमुच्यते धारणीमतिर्नाम समाधिः ।
तच्च कतमः सम्यक्त्वमिथ्यत्व सर्वसंपन्नो नाम समाधिः । यच्च
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सम्यक्त्वमिथ्यात्वं न समनुपश्यति ।
अयमुच्यते सम्यक्त्वमिथ्यात्वं सर्वसंपन्नो नाम समाधिः । तच्च
कतमः सर्वरोधप्रतिरोध प्रशमनो नाम समाधिः । यच्च समाधौ
स्थित्वा सर्वसमाधीनां रोधं विरोधं समनुपश्यति । अयमुच्यते
सर्वरोधविरोधप्रशमनो नाम समाधिः । तच्च कतमो ऽनुरोधप्रति-
रोधो नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वस-

माधीनाञ्चानुरोधाप्रतिरोधं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽनु-
 रोधाप्रतिरोधो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रभो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रभामण्डलं नोप-
 लभते । अयमुच्यते विमलप्रभो नाम समाधिः । तत्र कतमः
 सारवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 सारं समनुपश्यति । अयमुच्यते सारवती नाम समाधिः ।
 तत्र कतमः परिपूर्णचन्द्राभविमलो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः परिपूर्णा भवन्ति । तद्यथापि
 नाम पौर्णमास्यां चन्द्रमण्डलं । अयमुच्यते परिपूर्णचन्द्राभविमलो
 नाम समाधिः । तत्र कतमो महाबूहो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधि महाबूहसमन्नागतो भवति । अय-
 मुच्यते महाबूहो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वाकारप्रभाकरो
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीन् सर्वधर्मांश्चाव-
 भासयति । अयमुच्यते सर्वाकारप्रभाकरो नाम समाधिः । तत्र
 कतमः समाधिभमता नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनामनुविक्षेपमेकाग्रतामुपलभते । अयमुच्यते समाधि-
 भमतानाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरणमवसरणो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयो नरणन्ति । अयमुच्यते
 ऽरणसरणमवसरणो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरण
 सर्वसमवसरणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा अरणसरण
 सर्वसमवसरणतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते अरणसरण सर्वसमवसरणो
 नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनिलमनिकेतनिरतो नाम समाधिः

यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाक्षयं नोपैति । अयमुच्यते
 अनिलभ्रानिकेतनिरतो नाम समाधिः । तत्र कतमः तथतास्थित-
 निश्चितो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधितय-
 ताया न विषर्द्धते । अयमुच्यते तथतास्थितनिश्चितो नाम
 समाधिः । तत्र कतमः कायकलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिकायं नोपलभते । अयमुच्यते काय-
 कलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । तत्र कतमो वाक्कलिविध्वंसन
 गगणकल्पो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 वाक्कलिनोपलभते । अयमुच्यते वाक्कलिविध्वंसनगगणकल्पो नाम
 समाधिः । तत्र कतम आकाशा ऽमङ्गविमुक्तिनिरूपलोपो, नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां आकाशाऽमङ्गनिरूप-
 लेपतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते आकाशा ऽमङ्गविमुक्तिनिरूपलेपो
 नाम समाधिः । इदं सुभृते बोधसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां श्रुतो महायानं ॥

शतसाहस्र्याः प्रज्ञापारमिताया अष्टमः परिवर्त्तः ॥ • ॥

अथ नवमः परिवर्तः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । चत्वारि-
सृत्युपस्थानानि । कतमानि चत्वारि । कायसृत्युपस्थानं । वेदना-
सृत्युपस्थानं । चित्तसृत्युपस्थानं । धर्मसृत्युपस्थानं । तच्च कतमं
कायसृत्युपस्थानं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये-
काया ऽनुदर्शी विहरति । न च कायसङ्गतान् वितर्कान्
वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीय ऽलोकेऽभि-
ध्मादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धाकायेकायानुदर्शी-
विहरति । न च कायसङ्गतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी-
संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयऽलोकेऽभिध्मादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । अध्यात्मबहिर्द्धाकायेकायाऽनुदर्शी विहरति । न च
कायसङ्गतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयऽलोकेऽभिध्मादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शी विहरति । न च वेदनासङ्ग-
तान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयऽलो-
केऽभिध्मादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धावेदनासुवेदना-
नुदर्शी विहरति । न च वेदनासङ्गतान् वितर्कान् वितर्कयत्या-
तापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयऽलोकेऽभिध्मादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनु-
पलम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धावेदनासु वेदनाऽनुदर्शी विहरति ।
न च वेदनासङ्गतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन्

स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अध्यात्मचित्तेचित्ताऽनुदर्शी विहरति । न च चित्तमहगतान्
 वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् स्मृतिमान् विनीयलोके
 ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धा चित्तेचित्ताऽनु-
 दर्शी विहरति । न च चित्तमहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी
 संप्रजानान् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धा चित्तेचित्ताऽनुदर्शी विहरति । न
 च चित्तमहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् स्मृति-
 मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरति । न च धर्ममहगतान्
 वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभि-
 ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

कथं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शी
 विहरति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चरंशुरामीति प्रजा-
 नातिस्थितः स्थितोऽस्मीति प्रजानाति । निषन्नो निषन्नोऽस्मीति
 प्रजानाति । ग्रयानः ग्रयितोऽस्मीति प्रजानाति । यथा यथा
 खलु पुनरस्य कायः स्थितो भवति प्रणीतं वा ऽप्रणीतं वा तथा-
 गतश्च न प्रजानाति । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानान् स्मृतिमान्
 विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शीविह-
 रति । सोऽभिक्राम न वा प्रतिक्राम न वा संप्रजानाचारी भवत्या

लोकितं विज्ञोके संप्रज्ञानचारी च भवति । सस्मिञ्चिते प्रसारिते
संप्रज्ञानचारी भवति । संघाटीयाचचीवरधारणे संप्रज्ञानचारी
भवति । अग्रितपीतस्वादितस्वादितान् संप्रज्ञानचारी भवति ।
शयितनिद्राक्रमप्रतिविनोदिते संप्रज्ञानचारी भवति । आगत-
गत संप्रज्ञानचारी भवति । स्थिते निषद्यायां संप्रज्ञानचारी भवति ।
स्वप्नजागरिते संप्रज्ञानचारी भवति । भाषिते तृष्णीभावे संप्र-
ज्ञानचारी भवति । प्रतिसंलयने संप्रज्ञानचारी भवति । एवं खलु
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ध्यात्मकाये
कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रज्ञानं स्मृतिमान् विनीयल्लोके
ऽभिध्मादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत आश्वसन् स्मृत
आश्वसिमौति प्रजानाति । स्मृत प्रश्वसन् स्मृतः प्रश्वसिमौति
प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन् दीर्घमाश्वसिमौति प्रजानाति ।
दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमौति प्रजानाति । ह्रस्वमाश्वसन्
ह्रस्वमाश्वसिमौति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रश्वसन् ह्रस्वं प्रश्वसिमौति
प्रजानाति । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोभ्रमचक्रवर्त्ती भ्रमचक्र-
वर्त्तन्तेवासौ वा दीर्घमाविध्यामौति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रविस्था-
मौति प्रजानाति । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् स्मृत आश्वसन् स्मृत आश्वसिमौति प्रजानाति ।
स्मृतः प्रश्वसन् स्मृतः प्रश्वसिमौति प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन्
दीर्घमाश्वसिमौति प्रजानाति । दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमौति
प्रजानाति । ह्रस्वमाश्वसन् ह्रस्वमाश्वसिमौति प्रजानामिति ।

ह्रस्वं प्रश्वसन् ह्रस्वं प्रश्वसिमीति प्रजानाति । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्महात्मकायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनौयलोके ऽभिधादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातुं यथाभूतं प्रत्यवेक्षते । अस्यस्मिन् काये पृथिवौ धातुरभ्यातु स्तेजोधातु र्वायुधातुः । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षो गो घातको वा गोघातकान्तेवाभी वा तीक्ष्णेन शस्त्रेण गां हत्वा चत्वारि फलकानि कुर्यात् चत्वारि फलकानि हत्वा प्रत्यवेक्षते स्थितो वा ऽयनिषण्णः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातुं स यथा भूतं प्रत्यवेक्षते । अस्यस्मिन् काये पृथिवौ धातुरभ्यातु स्तेजोधातु र्वायुधातुः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्थितो वा निषण्णो ऽध्यात्मकाये कायाऽनुपश्यो विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनौयलोके ऽभिधादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव काय ऽमूर्द्धपादतलादधः केशमस्तकाम्रखलोमत्वक्पथ्यन्तं पृष्ठं नानाविधस्या ऽशुचे र्यथाभूतं प्रत्यवेक्षते । सन्त्यस्मिन् काये केशालोमानि नखादन्तास्त्वक् चर्ममांसास्त्रायुरधिरमस्त्रिमज्जाबुद्धं हृदयं यकृत् क्लोमकं श्लोहा फुस्फुषमात्रा मान्द्रागुणा छदरयन्तं मूत्रं पुरीषं मश्रुर्मदामदः श्लेष्मः सिंहाणकं पृथं पित्तं श्लेष्मावसा-

बीकामला मस्तकं मस्तकं गङ्गामक्षि पृथक् । तद्यथापि नाम
सुभृते कार्षकस्य मृतोत्रिः पूर्णं नानाधान्यजातानां तिलानां
सर्षपाणां सुद्धानां माषाणां मसूराणां यवानां गोधूमानां शालीनां
व्रीहीणां, तामेनां चक्षुषान् पुरुषामुक्ता प्रत्यवेक्षमाणः एवं
जानीयादिमेतिलाः इमे सर्षपाः इमे सुद्धाः इमे माषाः इमे
मसूराः इमे यवाः इमे गोधूमाः इमे शालयः इमे व्रीहयः ।
एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः इममेव कायमूर्द्धं पादतला-
दधः केशमस्तकानखलोमत्वक्षुपर्यन्तं पूर्णं नानाविधस्याऽऽशुचे ।
सक्त्यस्मिन् काये केशा लोमानि नखादन्तास्त्वक्चर्ममांसस्त्रायु
रुधिरमस्थिमज्जावुक्लं हृदयं यकृत् क्लोमकं श्लेष्मा फुष्फुष मात्र
मान्मगुना उदीरयकं मूत्रं पुरीषमश्रुस्वेदोमदः खेटः सिंहाणकं
पूयं पित्तं श्लेष्मा वसालबीकामलामस्तकं मस्तकं शङ्गमक्षि गूथकं
कर्णं गूथकं । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्नात्माकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
स्मृतिमान् विनोयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यदाश्नानगतः पश्यति । नानारूपाणि शिवपथिकायामपविद्धानि
शवशयन उद्रौतान्येकाहमृतानि वा द्व्यहमृतानि वा त्र्यहमृतानि
वा चतुरहमृतानि वा पञ्चाहमृतानि वा व्याघ्रातकानि वा
विभीलकानि वा विपूतिकानि वा विखादितकानि वा विलोहि-
तकानि वा विलिप्तकानि वा । स इम मेव कायन्तत्रोपसंहर-
त्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यति वृत्तः ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रज्ञानन् स्मृतिमान्
 विनौयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये, तच्चानुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
 सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति
 शिवपथिकाया मुद्गीतानि मृतशरीराणि षड्रात्रमृतानि वा मग्न
 रात्रमृतानि वा काकै वा खाद्यमानानि कङ्कै वा कुररै वा गृध्रै
 वा वास्त्रासै वा शृगालै वा श्वभि वा तदन्ये वा नानाविधैः
 प्राणकजातैः खाद्यमानानि । स इममेव कायं तत्रोपमंहरत्येयमपि
 काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु
 सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये
 कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रज्ञानन् स्मृतिमान् विनौय
 लोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यदापश्यति शिवपथिकायामुद्गीतानि मृतशरीराणि विखादितान्य
 शुचौनि पूतौनि दुर्गन्धानि । स इममेव कायं तत्रोपमंहरत्ये-
 यमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः ।
 एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 बहिर्द्वाकाये काया ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रज्ञानन् स्मृतिमान्
 विनौयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते
 बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिव-
 पथिकायामस्त्रिशकलान् मांसरुधिरक्षितान् स्नायु, विनिबद्धान्
 स इममेव कायं तत्रोपमंहरत्येयमपि काय एवं धर्मा एवं

स्वभाव एतां धर्मतामध्यति वृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपुनरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा शिवपथिकायामस्थि सकलानपगतमाम रुधिरस्त्रायु बन्धनान् शङ्खनिभान् पश्यति । स इममेव कायं तत्रोपमंहरत्ययमपि कायं एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके अभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपुनरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति । शिवपथिकायामस्थि सकलाबन्धन विप्रमुक्ता यथाशङ्खाः पृथिव्यां विचित्राः । स इममेव कायं तत्रोपमंहरत्ययमपि कायं एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपुनरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्थीनि पृथिव्यां दिम्बिदिशो विचित्रान्येव पादास्थीन्यन्येन जङ्घास्थीन्यन्येन नोर्ध्वस्थीन्यन्येन श्रोणीकटाहमन्येन पृष्ठवंशान्यन्येन पार्श्वकास्थीन्यन्येन वाङ्गस्थीन्यन्येन पीवा-

स्थीन्यन्तेन शिरः कपालास्थीनि । स इममेव कायं तत्रोपसंहर-
त्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः ।
एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयलोकेऽभिधादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति
शिवपथिकायामस्थीन्यनेक वार्षिकानि चातपपरितापितानि श्वेतानि
शङ्खनिभानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं
धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते
बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये
कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके-
ऽभिधादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्थीन्यनेक वार्षिकानि
तिरोभूतानि नीलानि कपोतवर्णानि पृतोनि चूर्णजातानि पृथिव्यां
पांशुमासमसमोभूतानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरतित्यय-
मपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः ।
एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
धात्मकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयलोके ऽभिधादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन ।

बहिर्द्वाकाये काया ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिधादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मबहिर्द्वाकाये काथाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृति-
मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चानुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वा-
वेदना सुवेदना ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्म-
बहिर्द्वावेदना सुवेदना ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृति-
मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्म-
चित्ते चित्ताऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीय-
लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वाचित्तेचित्ता-
नुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभि-
ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्वा चित्तेचित्ता-
ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्मधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी
विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्वाधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरत्यातापी
संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । अध्यात्मबहिर्द्वाधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी विहरत्यातापी
संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुन
चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि । कतमानि । इदं सुभूते बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुत्पन्नानां पापकानामकुशल-
धर्माणामनुत्पादाय हृन्दं जनयति । व्यायच्छते । वीर्यमारभते ।
चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानां पापकानाम-
कुशलधर्माणां प्रहाणाय हृन्दं जनयति । व्यायच्छते वीर्यमारभते
चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । अनुत्पन्नानां कुशलधर्माणा-
मुत्पादाय हृन्दं जनयति, व्यायच्छते वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति
सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानाकुशलानां धर्माणां स्थितये भूयोता-
वतायै असंमोषाय परिपूरये हृन्दं जनयति । व्यायच्छते
वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति सम्यक् प्रदधाति । तस्मानुपलब्ध-
योगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
चत्वारं ऋद्धिपादाः । कतमे चत्वारः इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् हृन्दममाधि प्रहाणाऽसंस्कारस-
मन्नागतं ऋद्धिपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । वीर्यसमाधिप्रहाणां समन्नागतं
ऋद्धिपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं चित्तं समाधिप्रहाणाऽसंस्कारसमन्नागत-
मृद्धिपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । समाधिप्रहाणसंस्कारं समन्नागतमृद्धि-
पादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तस्मानुपलब्धयोगेन । इदमपि सुभूते बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत पञ्चेन्द्रियाणि । कतमानि पञ्च । शृङ्गेन्द्रियं वीर्य्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं प्रज्ञेन्द्रियमिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत पञ्चबलानि । कतमानि पञ्च । श्रद्धाबलं वीर्य्यबलं स्मृतिबलं समाधिबलं प्रज्ञाबलमिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत सप्तबोध्यङ्गानि । कतमानि सप्तस्मृति-
सम्बोध्यङ्गं धर्म्मप्रविषयसम्बोध्यङ्गं वीर्य्यसम्बोध्यङ्गं प्रीतिसम्बोध्यङ्गं च्छद्विसम्बोध्यङ्गं समाधिसम्बोध्यङ्गं उपेक्षासम्बोध्यङ्गं । तच्च कतमत् स्मृतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् स्मृतिसम्यत्यङ्गं भावयति विवेकनिःश्रितं विराग-
निःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
कतमद्वर्म्मप्रविषय सम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्म्मप्रविषयसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेक-
निःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । कतमवीर्य्यसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वीर्य्यसम्बोध्यङ्गं भावयति ।
विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तच्च कतमप्रीतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां प्रीतिसम्बोध्यङ्गं भावयति ।

विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तच्च कतमत्प्रसङ्गि सम्बोध्यङ्गं ।

इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
प्रसङ्गि सम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तच्च
कतमत्प्रमाधि सम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् समाधि सम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं
विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुपलम्भो-
योगेन । तच्च कतमदुपेक्षाम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपेक्षाम्बोध्यङ्गं भावयति विवेक-
निःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुताय्या-
ष्टाङ्गोमार्गः । सम्यग्दृष्टिः । सम्यक् सङ्कल्पः । सम्यक् वाक् । सम्यक्
कर्मान्तः । सम्यगाजीवः । सम्यग्व्यायामः । सम्यक् स्मृतिः । सम्यक्
समाधिः । तच्च कतमा सम्यग्दृष्टिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यग्दृष्टिं भावयति ।
विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तच्च कतमः सम्यक् सङ्कल्पः । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक् सङ्कल्पं
भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमा सम्यग्वाक् । इह

सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यग्वाचं
 भावयति विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
 व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यक् कर्मान्तः ।
 इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्
 कर्मान्तं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
 व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यगाजीवः
 इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 सम्यगाजीवं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
 निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यग्
 व्यायामः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सम्यग् व्यायामं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
 निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमा
 सम्यक् स्मृतिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सम्यक् स्मृतिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
 निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः
 सम्यक् समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् सम्यक् समाधिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विराग-
 निःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत चयः
 समाधयः । कतमे समाधयस्तथः । शून्यता समाधिरानिमित्त
 समाधिरप्रणिहितसमाधिः । तच्च कतमः शून्यता समाधिः

क्षलचणशून्यान् सर्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य या चित्तस्य स्थितिः
 शून्यता विमोक्षमुखमयमुच्यते शून्यता समाधिः । तत्र कतमं
 आनिमित्तसमाधिः । आनिमित्तान् सर्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य
 वा चित्तस्य स्थितिरानिमित्त विमोक्षमुखमयमुच्यते आनिमित्तः
 समाधिः । तत्र कतमोऽप्रणिहित समाधिः । सर्वधर्मा अनभि-
 संस्कारा इत्यनभिसंस्कुर्वतोयाचित्तस्य स्थितिरप्रणिहितविमोक्षम-
 यमुच्यते ऽप्रणिहितः समाधिः । इमा विमोक्षमुखेषु स्मृतयः
 कर्त्तव्याः । अजड्वीयमाणेन । इदमपि सुभृते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य महायानं । तस्माऽनुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । यदुक्तैका-
 दशज्ञानानि । कतमान्येकादश । दुःखज्ञानं समुदयज्ञानं निरोध-
 ज्ञानं मार्गज्ञानं चयज्ञानमनुत्पादज्ञानं धर्मज्ञानमस्ययज्ञानं
 संवृत्तिज्ञानं परिचयज्ञानं यथारुतज्ञानं । तत्र कतमं दुःखज्ञानं
 यदुःखस्याऽनुत्पादज्ञानं । तत्र कतमसमुदयज्ञानं यत्समुदयस्य
 प्रहाणज्ञानं । तत्र कतमनिरोधज्ञानं यदुःखनिरोधज्ञानं । तत्र
 कतमत् मार्गज्ञानं यदार्याष्टाङ्गमार्गज्ञानं । तत्र कतमत् चयज्ञानं
 यद्वागदोषमोहचयज्ञानं । तत्र कतमदनुत्पादज्ञानं यद्गवत्यनुत्पाद-
 ज्ञानं । तत्र कतमद्वर्षज्ञानं यत्पञ्चानां स्कन्धानामपरिचयि-
 मपरिच्छेदज्ञानं । तत्र कतमदस्ययज्ञानं यच्चक्षुरनित्यमितिज्ञानं
 श्रोत्रमनित्यमिति ज्ञानं घ्राणमनित्यमिति ज्ञानं जिह्वाऽनित्येति
 ज्ञानं कायोऽनित्य इति ज्ञानं मनोऽनित्यमिति ज्ञानं रूपमनित्य-
 मिति ज्ञानं शब्दोऽनित्य इति ज्ञानं गन्धोऽनित्य इति ज्ञानं

रसोऽनित्य इति ज्ञानं स्पर्शाऽनित्य इति ज्ञानं धर्मा अनित्या इति ज्ञानं । चक्षुर्धातुरनित्यं इति ज्ञानं । रूपधातुरनित्य इति ज्ञानं । चक्षुर्विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । ओच धातुरनित्य इति ज्ञानं । शब्दधातुरनित्य इति ज्ञानं । ओच विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । घ्राणधातुरनित्य इति ज्ञानं । गन्धधातुरनित्य इति ज्ञानं । ग्राह-
विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । जिह्वाधातुरनित्य इति ज्ञानं । रसधातुरनित्य इति ज्ञानं । जिह्वाविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । कायधातुरनित्य इति ज्ञानं । स्पर्शधातुरनित्य इति ज्ञानं । कायविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । मनोधातुरनित्य इति ज्ञानं । धर्मधातुरनित्य इति ज्ञानं । मनोविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । पृथिवीधातुरनित्य इति ज्ञानं । अन्धातुरनित्य इति ज्ञानं । तेजोधातुरनित्य इति ज्ञानं । वायुधातुरनित्य इति ज्ञानं । आकाशधातुरनित्य इति ज्ञानं । विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । अविद्याऽनित्येति ज्ञानं । संस्कारा अनित्या इति ज्ञानं । विज्ञान-
मनित्यमिति ज्ञानं । नामरूपमनित्यमिति ज्ञानं । षडायतनमनित्य-
मिति ज्ञानं । स्पर्शाऽनित्य इति ज्ञानं । वेदनाऽनित्येति ज्ञानं । द्रव्याऽनित्येति ज्ञानं । उपादानमनित्यमिति ज्ञानं । भवोऽनित्य-
इति ज्ञानं । जातिरनित्येति ज्ञानं । जरामरणमनित्यमिति ज्ञानं ।

तत्र कतमस्मृतिज्ञानं यत्परसत्त्वानां परपुङ्गवानां चेतसैव चेतोज्ञानं । तत्र कतमत्परिचयज्ञानं । यत्प्रतिपक्षज्ञानं । तत्र कतमद्यथाकतज्ञानं । यत्तथागतस्य सर्वकारज्ञताज्ञानं । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तस्माऽनुपक्षस्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
 चीणीन्द्रियाणि । कतमानि चीणि । अज्ञातमाज्ञास्थामीतीन्द्रिय-
 माज्ञेन्द्रियमाज्ञातावीन्द्रियं । तत्र कतमदज्ञातमाज्ञास्थामीतीन्द्रियं ।
 यच्छैषाणां पुद्गलानामनभिषमिता विनामिता सत्यद्विनयं अद्वे-
 न्द्रियं वीर्य्येन्द्रियं कृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते-
 नाज्ञातमाज्ञास्थामीतीन्द्रियं । तत्र कतमदाज्ञेन्द्रियं । यच्छैषाणां
 पुद्गलानामाज्ञातवता अद्वेन्द्रियं वीर्य्येन्द्रियं कृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते आज्ञेन्द्रियं । तत्र कतमदाज्ञातावीन्द्रियं ।
 यच्छैषाणां पुद्गलानामर्हतां प्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वानां तथा-
 गतानां अद्वेन्द्रियं वीर्य्येन्द्रियं कृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते आज्ञातावीन्द्रियं । इदमपि सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
 त्रयः समाधयः । कतमे त्रयः सवितर्कः सविचारः समाधिरवितर्को-
 ऽविचारमात्रः समाधिरवितर्कोऽविचारः समाधिः । तत्र कतमः
 सवितर्कः सविचारः समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैरुग्रशब्दैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवे-
 कजप्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्यच्चविहरति । अयमुच्यते सवितर्कः
 सविचारः समाधिः । तत्र कतमोऽवितर्कोऽविचारमात्रः समाधिः । या
 प्रथमस्य ध्यानस्य द्वितीयस्य ध्यानस्यान्तरिका । अयमुच्यतेऽवितर्को-
 ऽविचारमात्रः समाधिः । तत्र कतमोऽविचारः समाधिः । यत्
 द्वितीयं ध्यानं तृतीयं ध्यानं चतुर्थं ध्यानं आकाशानन्वयायतन

समापत्तिः । विज्ञानाऽनन्यायतनसमापत्तिराकिञ्चन्यायतनसमापत्ति
नैव संज्ञानासंज्ञायतनसमापत्तिः संज्ञावेदयितनिरोधसमापत्तिरव-
मुच्यते अवितर्कः अविचारः समाधिः । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।
यदुत दशानुसृतयः । कतमादश, बुद्धाऽनुसृति धर्माऽनुसृतिः
संघाऽनुसृतिः शीलानुसृतिः त्यागानुसृतिः देवतानुसृतिः ।
आमापाऽनुसृतिरुदेगानुसृतिर्मरणाऽनुसृतिः कायगताऽनुसृतिः ।
रिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
अष्टौविमोक्षाः । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । तत्र कतमानि
चत्वारि ध्यानानि । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिक्कितं पापकैरकुशलेर्धर्मैः सवितर्कं
सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति ।
सवितर्कं सविचाराणां व्युत्पन्नादध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस एकोती-
भावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुप-
सम्पद्यविहरति । स प्रीतेर्बिरागादुपेक्षकोविहरति । कृतिमान्
सम्प्रजानन् सुखस्य कायेन प्रतिसम्मेदयति । यत्तदाख्यां चाचक्षते
उपेक्षकः कृतिमान् सुखविहारो निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य-
विहरति । स सुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वजैव

च सौमनस्य दौर्लभ्ययोरस्तङ्गमाददुःखाऽसुखमुपेक्षाकृतिपरिशुद्धं
चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । तच्चाऽनुपलभ्य योगेन । इमानि
चत्वारि ध्यानानि । तच्च कतमानि चत्वार्यप्रमाणानि इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् मैत्रीसङ्गतेन चित्तेन
विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन
धर्मधातुपरमेऽल्लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिग्ःस्फुरित्वा-
ऽधिमुच्योपसम्यद्य विहरति । सकलसङ्गतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्म-
धातुपरमेऽल्लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिग्ःस्फुरित्वाऽधिमु-
च्योपसम्यद्य विहरति । समुदितासङ्गतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातु-
परमेऽल्लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिग्ःस्फुरित्वाऽधिमुच्योप-
सम्यद्य विहरति । सउपेक्षासङ्गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना
ऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातुपरमेऽल्लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिग्ःस्फुरित्वाऽधिमुच्योपसम्यद्य विह-
रति । अनुपलभ्ययोगेन । इमानि चत्वार्यप्रमाणानि ।

कतमाद्यतस्य आरूप्यसमापत्तयः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो-
महासत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वग्रोरूपसंज्ञानां समतिक्रमात्-
प्रतिषेधसंज्ञानामस्तङ्गामाद्यानालसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाका-
शमित्याकाशानन्याद्यतनमुपसम्यद्य विहरति । सर्वग्र आकाशा-
नन्याद्यतन समक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्याद्यतनमु-
पसम्यद्य विहरति । स सर्वग्रोविज्ञानानन्याद्यतनसमतिक्रमाद्यादि

किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । सर्व्वश आकिञ्च-
न्यायतन समतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेव । इमास्तस्मै आरूप्यसमापत्तयः । तत्र कतमे-
ऽष्टौ विमोक्षाः । रूपरूपाणि पश्यत्यथं प्रथमो विमोक्षाः ।
अथात्मरूपसंज्ञीवद्विर्द्वारूपाणि पश्यत्यथं द्वितीयो विमोक्षाः ।
शून्यताया अधिमुक्तोभवत्यथं तृतीयो विमोक्षाः । स सर्व्वशो-
रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिषसंज्ञानामस्तङ्गमात्वानात्वसंज्ञानाम
मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्थायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अथं चतुर्थो विमोक्षः । स सर्व्वश आकाशानन्थायतन समतिक्र-
मादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्थायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अथं पञ्चमो विमोक्षः । स सर्व्वशोविज्ञानानन्थायतन समति-
क्रमास्मात् किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । अथं
षष्ठो विमोक्षः । स सर्व्वश आकिञ्चन्यायतन समतिक्रमाच्चैव
संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । अथं सप्तमो विमोक्षः ।
स सर्व्वशो नैव संज्ञानासंज्ञायतनसमतिक्रमात् संज्ञावेदयित
निरोधमुपसम्पद्य विहरति । अथमष्टमोविमोक्षाः । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । इमेऽष्टौ विमोक्षाः ।

तत्र कतमा नवानुपूर्वाविहारसमापत्तयः । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्था चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं
पापकैरनुग्रहैर्धर्मैः, स वितर्कः स विचारं विवेकजं प्रीतिसुखं
प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स त्रितर्कमविचाराणां
मुपसमादध्यात्मसम्यग्ज्ञादाच्चेतस एकोतीभावादवितर्कमविचारं

समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति ।
 सप्रीतेर्बिर्भागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संप्रज्ञानम् सुखस्य
 कायेन प्रतिसम्बदयति । यत्तदार्थ्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान्
 सुखविहारोनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । समुखस्य
 च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्भाग्यस्यो-
 रस्तुक्कमाददुःखाऽसुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्य
 विहरति । स सर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिघसंज्ञानाम-
 स्तङ्गसामानात्वं संज्ञानाममनसिकारादनन्तमाकाशमनित्याकाशान-
 न्धायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वश आकाशानन्धायतन
 समतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्धायतनमुपसम्यद्य विह-
 रति । स सर्वशो विज्ञानानन्धायतन समतिक्रमाश्रयिदित्या
 किञ्चिन्न्यायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वश आकिञ्च न्यायतन
 समतिक्रमाश्रयैव संज्ञानां संज्ञायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वशो नैव
 संज्ञानांसंज्ञायतन समतिक्रमात् संज्ञा वेदायतिनिरोधमुपसम्यद्य
 विहरति । इमान् वा ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 दश तथा गतबलानि । कतमानि दश । इह सुभृते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्थानञ्च स्थानतः । अस्थानञ्चा-
 स्थानता यथाभूतं प्रजानाति । अतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां
 कर्मासमादानाञ्च स्थानशो हेतुशः कर्माविपाकं यथाभूतं
 प्रजानाम्भि + -भावाधातुर्लोकेऽनेकधातुर्लोकेऽनेकधातुर्लोक इति ।
 यथाभूतं प्रजानाति । परसत्त्वानां परपुङ्गवानामनेकाधिसुत्तिकानां

नानाऽधिभुक्तिकानां यथाभूतं प्रजानाति । परसत्त्वानां परपुङ्गला-
 नामिन्द्रियपरापरज्ञतानां यथाभूतं प्रजानाति । सर्व्वं च गामिनौ
 प्रतिपदं यथाभूतं प्रजानाति । इन्द्रियवलबोध्यङ्गधानाविमोच-
 समाधिसमापत्तिसंक्षेपव्यवदानस्थानं यथाभूतं प्रजानाति ।
 सोऽनेकविधं पूर्व्वनिवासमनुस्मरति । एकमपि जातिमनुस्मरति ।
 यावज्जातिशतमपि सहस्रमपि दशसहस्रमपि जातिकोटिमपि
 जातिकोटिशतमपि जातिकोटिसहस्रमपि जातिकोटिशतसहस्र
 मपि जातिकोटिनियुतशतसहस्रमप्यनुस्मरति । एकमपि कल्पमनु-
 स्मरति । यावत् कल्पशतमपि कल्पसहस्रमपि कल्पशतसहस्रमपि
 यावद्नेकान्यपि कल्पकोटिनियुतशतसहस्राण्यनुस्मरति । अचाह-
 मासमेवं नामैवं गोच एवञ्जातिः । एवमाहारः एवं चिरस्थितिका
 एवमायुष्मन्तः । सोऽहं ततश्च्युतः सज्जसुचोपपन्नो यावत्ततश्च्युतः इहो
 पन्न इति । यावत् साकारं सोद्देशं सनिर्देशमनेकविधं पूर्व्वनिवास-
 मनुस्मरति । सदित्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिकान्त मानुषेण सत्त्वान्
 पश्यति । अयमानानुत्पद्यमानानुपपन्नानापि सुर्व्वणान् दुर्व्वणान्
 हौणान् प्रणीतान् सुगतान् दुर्गतान् यादद्यथा कर्मापणान् सत्त्वान्
 प्रजानाति । अमी भवन्तः सत्त्वाः कायदुश्चरितेन समत्वागताः
 वाक्दुश्चरितेन समत्वागताः । मनोदुश्चरितेन समत्वागताः ।
 आर्याणामपवादकामिच्छादृष्टयस्तद्धेतो स्तत्प्रत्ययकायस्य भेदाद-
 पाद्यदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते । अमी पुनर्भवन्तः सत्त्वाः
 कायसुचरितेन समत्वागताः वाक्सुचरितेन समत्वागताः मनःसु-
 चरितेन समत्वागताः । आर्याणामनपवादकाः सम्यग्दृष्टयस्तद्धे-

तोस्तत्प्रत्ययं कायस्य भेदात् सुगतौ स्वर्गलोके देवेषूपपद्यन्ते इति ।
आश्रवाणां चयादनाश्रवचेतोविमुक्तिं प्रज्ञाविमुक्तिं स्वयमभिज्ञाय
साक्षात्कालोपसम्यग् विहरन्ति । क्षीणामेजाति र्बन्धितं ब्रह्मचर्यं कृतं
करणीयं । नापरमिष्टमिति प्रजानाति । इदमपि सुभूतेषोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपपन्नभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
चत्वारि वैशारद्यानि । कृतमानि चत्वारि । सम्यक्समुद्भूतं च मे
प्रतिजानते । इमे धर्मा अमभिसमुद्भूता इति । अत्र वत मे अमणो वा
ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिदा पुनर्लोके
सहधर्म्येण बोद्धयेदिति । निमित्तं न समनुपपन्नस्य चाहं निमित्त-
मसमनुपपन्नं चेमं प्राप्तो विहराम्यभयं प्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः ।
उदारमार्गं स्थानं प्रजानामि । परिवर्द्धतः सम्यक्सिंहनादं
नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं भ्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा
देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोके सहधर्म्येण
क्षीणाश्रवम्यवत मे प्रतिजानतः । इमे आश्रवाः अपरिक्षीणाः इति ।
अत्र वत मे अमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा
केनचिदा पुनर्लोके सहधर्म्येण बोद्धयति । निमित्तमेव न समनु-
पपन्नस्य चाहं निमित्तमसमनुपपन्नं चेमप्राप्तोधिऽरात्मभयप्राप्तौ
वैशारद्यप्राप्तः । उदारमार्गं स्थानं प्रजानामि । परिवर्द्धतः सम्यक्
सिंहनादं नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं भ्रमणेन वा
ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोके
सहधर्म्येण । ये खलु पुनर्मयान्तराविकाधर्मा आख्याता । तान्

प्रतिषेवतो नालमन्तरायेति नेदं स्थानं विद्यते । अत्र वत मे
अमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिदा
पुनर्लोके सहधर्मेण चोदयेदिति । निमित्तमेव न समनुपश्याम्यत्र
चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् चेमप्राप्तो विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्य-
प्राप्तः । उदारमार्षभं स्थानं प्रतिजानामि । पर्षद्गतः सम्यक्सिंहनादं
नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं अमणेन वा ब्राह्मणेन
वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोके सहधर्मेण ।
थाश्वमया प्रतिपद आख्याताः । आर्यनिर्याणिकानैवाधिकास्तत्करस्य
सम्यग्दुःखक्षयायताः प्रतिपद्यमानो न निर्यायाऽसम्यग्दुःखक्षयायेति
नेदं स्थानं विद्यते । अत्र वत मे अमणो वा ब्राह्मणो वा देवो
वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिदा लोके सहधर्मेण चोदयति ।
निमित्तमेव न समनुपश्याम्यत्र चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् सोमप्राप्तो
विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः । उदारमार्षभं स्थानं प्रजानामि ।
परिषद्गतः सम्यक्सिंहनादं नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्य-
प्रवर्त्तनीयः अमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा
वा केनचिदा पुनर्लोके सहधर्मेण । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं तस्माऽनुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं बहुत
चतस्रः प्रतिषम्विदः । कतमास्यतस्रः । अर्धप्रतिषम्विद्वर्धप्रतिषम्वि-
जिह्वकिप्रतिषम्विप्रभा न प्रतिषम्वित् । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । तस्मानुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । बहुता-

ऽष्टादशावेष्टिकाबुद्धधर्माः । कतमेऽष्टादश । याश्च राशिं तथागतो-
 ऽनुत्तरां सम्बोधिमभिसम्बुद्धो याश्च राशिं स देवकं लोकं समारकं
 सन्नद्धाकं सन्नमणं ब्राह्मणौम्रजां सदेवमानुषासुरां दुःखक्षयाय
 गामिनो मार्गेशानुशाशिव्यानुपधिगेषे निर्व्याणधातौ परिनिर्व्या-
 णान्यत्र अचान्तरा नास्ति तथागतस्य स्वस्मितं नास्ति चरितं
 नास्ति सुधितकृतिना नास्ति नानात्वसंज्ञानास्त्यसमाहितं चित्तं
 नास्ति अप्रतिसंख्यायोपेक्षानास्ति छन्दपरिहानिर्नास्ति वीर्यपरि-
 हानिर्नास्ति कृतिपरिहानिर्नास्ति समाधिपरिहानिर्नास्ति प्रज्ञा-
 परिहानिर्नास्ति विमुक्तिपरिहानिर्नास्ति विमुक्तिज्ञानदर्शनपरि-
 हानिः । सर्व्वं कायकर्म्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं ज्ञानानुपरिवर्त्ति । सर्व्वं
 वाक्कर्म्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं ज्ञानानुपपरिवर्त्ति । सर्व्वं मनःकर्म्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं
 ज्ञानानुपरिवर्त्ति । अतीतेऽध्वनि अप्रतिष्ठतमसङ्गं ज्ञानं दर्शनं
 प्रवर्त्तते । अनागतेऽध्वन्यप्रतिष्ठतमसंज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । प्रतुष्टपक्षे-
 ऽध्वान्यप्रतिष्ठतमसंज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तत्राऽनुपलम्बयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं षडुत-
 धारणीमुखानि । कतमानि धारणीमुखानि । अक्षरसमता भाष्य-
 समता अक्षरमुखमक्षरप्रवेशः । तत्र कतमदक्षरमुखाक्षरप्रवेशः ।
 अकारोमुखं सर्व्वधर्माणामाद्यनुत्पज्जत्वात् । रकारोमुखं सर्व्वधर्माणां
 रजोपगतत्वात् । यकारोमुखं सर्व्वधर्माणां परमार्थनिर्देशत्वात् ।
 वकारोमुखं सर्व्वधर्माणां अयवोपपत्त्यनुपपत्तिवित्वात् । सर्व्वधर्मानि
 अयवोपपद्यन्ते । नकारोमुखं सर्व्वधर्माणां नामापगतत्वात् ।

नामप्रकृत्याज्ञस्यं न नष्टं । लकारोमुखं सर्व्वधर्माणां लोकोत्तीर्ण-
 लात् दृष्टान्तताहेतुप्रत्ययसमुत्पादितत्वात् । दकारोमुखं सर्व्वधर्माणां
 दान्तदमथपरिच्छिन्नत्वात् । वकारोमुखं सर्व्वधर्माणां बद्ध न
 विगतत्वात् । उकारोमुखं सर्व्वधर्माणां उभयगतत्वात् । सकारोमुखं
 सर्व्वधर्माणां सङ्गाऽनुपलब्धित्वात् । न सञ्जते न बध्यते । वकारोमुखं
 सर्व्वधर्माणां वाच्यग्रेष्वमुच्छिन्नत्वात् । तकारोमुखं सर्व्वधर्माणां
 तथताऽविच्छिन्नितत्वात् । थकारोमुखं सर्व्वधर्माणां थावदनुपलब्धि-
 त्वात् । स्तकारोमुखं सर्व्वधर्माणां स्तम्भानुपलब्धित्वात् । काकारोमुखं
 सर्व्वधर्माणां कारकाऽनुपलब्धित्वात् । सकारोमुखं सर्व्वधर्माणां
 समताऽनुपलब्धित्वात् । समन्ताच्च व्यतिवर्त्तते । मकारोमुखं
 सर्व्वधर्माणां मकारानुपलब्धितामुपादाय । गकारोमुखं सर्व्वधर्माणां
 गमनाऽनुपलब्धित्वात् । मकारोमुखं सर्व्वधर्माणां स्थानाऽनुपलब्धि-
 त्वात् । जकारोमुखं सर्व्वधर्माणां जात्यनुपलब्धित्वात् । श्वकारोमुखं
 सर्व्वधर्माणां श्वासाऽनुपलब्धित्वात् । धकारोमुखं सर्व्वधर्माणां
 धर्माधत्वनुपलब्धित्वात् । शकारोमुखं सर्व्वधर्माणां शमयाऽनुप-
 लब्धित्वात् । खकारोमुखं सर्व्वधर्माणां खसमताऽनुपलब्धित्वात् ।
 लकारोमुखं सर्व्वधर्माणां लयाऽनुपलब्धित्वात् । स्तकारोमुखं सर्व्व-
 धर्माणां स्तवाऽनुपलब्धित्वात् । ज्ञकारोमुखं सर्व्वधर्माणां ज्ञाना-
 ऽनुपलब्धित्वात् । तकारोमुखं सर्व्वधर्माणां मासाऽनुपलब्धित्वात् ।
 हकारोमुखं सर्व्वधर्माणां हेतुपलब्धित्वात् । भकारोमुखं सर्व्व-
 धर्माणां भङ्गानुपलब्धितः । ङकारोमुखं सर्व्वधर्माणां ङेदनाऽनुप-
 लब्धितः । झकारोमुखं सर्व्वधर्माणां झरणाऽनुपलब्धितः ।

अकारोमुखं सर्वधर्माणामाङ्गानुपलब्धितः । अकारोमुखं सर्व-
 धर्माणामुत्साहाऽनुपलब्धितः । अकारोमुखं सर्वधर्माणां घनाऽनुप-
 लब्धितः । ठकारोमुखं सर्वधर्माणां विठयाऽनुपलब्धितः । एकारो-
 मुखं सर्वधर्माणां रणविगतत्वात् । न कस्यिदगच्छति नागच्छति
 न तिष्ठति नानिषीदिति न शय्यं कल्पयति न विकल्पयति ।
 लकारोमुखं सर्वधर्माणां कलाऽनुपलब्धित्वात् । ल्लकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां ल्लन्धाऽनुपलब्धित्वात् । एकारोमुखं सर्वधर्माणां एकारा-
 ऽनुपलब्धित्वात् । सुकारोमुखं सर्वधर्माणां सुखाऽनुपलब्धित्वात् ।
 ठकारोमुखं सर्वधर्माणां ठकारानुपलब्धित्वात् । हकारोमुखं
 सर्वधर्माणां हकारानुपलब्धित्वात् । पर्यन्तनिष्ठास्थानेनच्यवन्तेनो-
 पपन्ने । नाख्यत उत्तर्यच्छरव्यवहारः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि न
 कस्यचित् किञ्चिदन्यस्त्रामव्यवहियते येनाऽभिसृप्येत । येन निन्दि-
 यते पक्षिष्येत दृश्येत वाच्येत । तद्यथापि नाम सुभूते आकाश-
 मेव सर्वधर्मा अनुगमन्त्याः । अयमुच्यते धारणीमुखप्रवेशः ।
 अकाराद्यक्षरनिर्देशप्रवेशः । यो हि कस्यित् सुभूते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः इदमकाराद्यक्षरकौशल्यं ज्ञास्यति । स न कश्चिद्रुते
 संशति । सर्वधर्मसमताया संशधियस्यति । इतज्ज्ञानकौशलाच्च
 प्रतिपश्यते । योहि कस्यित् सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । इद-
 मकाराद्यक्षरप्रवेशमुद्गमकाराद्यक्षरप्रवेशमुद्गापदानि श्रोस्यति । मुला
 चोदग्रहीष्यति धारयिष्यति वाचयिष्यति पर्यवाप्यति । परेभ्यश्च
 देशयिष्यति न च प्रतीतयानुसूया तस्य विंशतिरनुग्रहाः प्रति-
 काङ्क्षितव्याः । कतमे विंशतिः । तदुत कृतिमास्य भविष्यति ।

मतिमांस बुद्धिमांस धृतिमांस ह्रीमांस प्रज्ञावांस प्रतिभावांस ।
 इदं धारणीमुखमन्त्रकृष्णं प्रतिलिख्यते । न कथं कथीभविष्यति ।
 धिमतिश्चाऽस्य न भविष्यति । न च परस्थानिकाच्छ्रुत्वा वाचं
 श्रुत्वाऽनुनेष्यते । न पदेषां वाचं श्रुत्वा प्रतिहंस्यते । नोन्नतोभविष्यति
 नाऽवनतः । यथास्थित एव भविष्यति । इतकुशलस्य भविष्यति ।
 स्कन्धाकुशलस्य भविष्यति । धातुकुशलस्य भविष्यति । आयतनकुशलस्य
 भविष्यति । सत्यकुशलः । प्रतीत्य समुत्पादकुशलः । हेतुकुशलः
 प्रत्ययकुशलः । धर्मताकुशलः । इन्द्रियपरापरज्ञानकुशलः । श्रुतो-
 पपत्तिकुशलः । दिव्यश्रोत्रज्ञानकुशलः । परचित्तज्ञानकुशलः ।
 पूर्वनिवासाऽनुस्मृतिज्ञानकुशलः । अद्विविधिज्ञानकुशलः । आश्र-
 वचयज्ञानकुशलः । स्थानाऽस्थाननिर्देशकुशलः । अतिक्रमणकुशलः ।
 प्रतिक्रमणकुशलः । ईर्यापथकुशलः । जयनाय्यकौशलश्चाऽनुप्राप्यति ।
 इदमपि सुभूते धारणीमुखमकाराद्यक्षरप्रवेशो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ॥ ० ॥

अतमाहस्यां प्रज्ञापारमिताया नवमः परिवर्तः ॥

अथ दशमः परिवर्त्तः ।

यदपि सुभूतिरेवमाह । कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायान-
संप्रस्थितो भवतीति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः षट्सु
पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति । कथञ्च सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः षट्सु पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति ।
यदुत संक्रान्त्या सर्वधर्माणां न हि कश्चिद्दुर्म्म आगच्छति वा
गच्छति वा संक्रामति वा अपसंक्रामति वा । अपि तु या सर्व-
धर्माणां भूमिस्तां स न मन्यते । न चिन्तयति । न भूमिपरिकर्म्म
च करोति । न च तां भूमिं समनुपश्यति । तच्च कतमद्वोबोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य भूमिपरिकर्म्म । प्रथमायां सुभूते भूमौ वर्त्तमानेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशपरिकर्म्माणि करणीयानि । कतमानि
दश । अध्याशयादि परिकर्म्माऽनुपलभ्ययोगेन हितवस्तुतापरिकर्म्म-
निमित्ताऽनुपलभितामुपादाय । सर्वसत्त्वसमचित्तापरिकर्म्मसत्त्वा-
नुपलभितामुपादाय । त्यागपरिकर्म्मदानदायकपरिग्राहकाऽनुप-
लभितामुपादाय । कल्याणमित्रसेवनापरिकर्म्मतैरमण्यतामुपादाय ।
धर्मपर्यवृष्टिपरिकर्म्मसर्वधर्माऽनुपलभितामुपादाय । अभीष्टैक्य-
परिकर्म्मदृष्टानुपलभितामुपादाय । बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्म्मलक्षणा-
ऽनुव्यञ्जननिमित्ताऽनुपलभितामुपादाय । धर्मविवरणपरिकर्म्म-
भेदाऽनुपलभितामुपादाय । मानस्तम्भननिर्घातनपरिकर्म्ममङ्गलता-

ऽनुपलब्धितामुपादाय । सत्यवचनपरिकर्मवचनाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । इमानि सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रथमायां भूमौ
वर्त्तमानेन दशपरिकर्माणि करणीयानि ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन द्वितीयायां भूमौ
वर्त्तमानेनाष्टौधर्मा अभौचं मानसि कर्त्तव्याः । तत्र च प्रतिपत्तव्यं ।
कतमेऽष्टौ । यदुत शीलपरिशुद्धिः कृतकृताकृतवेदिता । चान्ति-
बलप्रतिष्ठानं । प्रामोद्यं । प्रीत्यनुभवनता । सर्व्वसत्त्वपरित्यागिता ।
महाकरुणाया आमुखीभावः । गुरुशुश्रूषा । अद्धागौरवता ।
पारमिता सूद्योगपर्य्यष्टिः । इमे सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
द्वितीयायां भूमौ वर्त्तमानेनाष्टौ धर्माः अभौचं मनसि कर्त्तव्यस्तत्र
च प्रतिपत्तव्यम् ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन पञ्चसुधर्मेषु स्थातव्यं । कतमेषु पञ्चसु । यदुतबाहुश्रुत्या-
सृप्ततायां । तत्र चाक्षरानभिनिवेशेन निरामिश्रधर्मविचरणतायां ।
तथाचाऽमन्यतया बुद्धत्वे परिशोधनकुशलमुलावरोपणपरिणाम-
नतायां । तथाचाऽमन्यतया अपरिमितसंसारपरिखेदतायां ।
तथाचाऽमन्यतया ह्यपचायस्थानतायां । तथाचाऽमन्यतया एषु
सुभृते पञ्चसुधर्मेषु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन स्थातव्यम् ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन च चतुर्थाभूमौ
वर्त्तमानेन दशधर्मान् समादायवर्त्तितव्यं । तेन च परित्यक्तव्याः ।
कतमेदश । अरण्यवासं । अपेक्ष्यतया मनुष्टिता । घृतगुणमलेखा-

ऽनुवर्जयता । शिखाया अपरित्यागिता । कामगुणजुगुप्सयता ।
निर्दृतेमहगतचित्तोत्पादः । सर्वसत्त्वपरित्यागिता । अनवलीन-
चित्तता । सर्ववस्त्वमपेक्षयता । इमे सुभूते दशधर्माः बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन चतुर्थ्यां भूमौ वर्त्तमानेन न परित्यक्तव्याः । समादाय
च वर्त्तितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पञ्चम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन षड्धर्माः परिवर्जयितव्याः । कतमे षट् यदुत गृहसंस्तवः
परिवर्जयितव्यः । भिक्षुणीसंस्तवः । कुलमात्मय्यं । संगणिकास्त्रानं ।
आत्मोत्कर्षणतापरंपसनता । इमे षट्धर्माः परिवर्जयितव्याः ।
पुनरष्टादशधर्माः परिवर्जयितव्याः । यदुत दशाऽकुशलाः कर्मापथाः
परिवर्जयितव्याः । मानस्तम्भविपर्यासा, विचिकित्सा, रोग, देव,
मोहा, धिक्प्रामनता, इमे ऽष्टादशधर्मा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
पञ्चम्यां भूमौ वर्त्तमानेन परिवर्जयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठ्यां भूमौ वर्त्तमानेन
षड्धर्माः परिपूरयितव्याः । यदुत षट्पारमिताः । अपरे षड्धर्माः
परिवर्जयितव्याः । कतमे षट्प्रावकचित्तं परिवर्जयितव्यं । प्रत्येक
बुद्धचित्तं परिवर्जयितव्यं । परितर्षणचित्तं परिवर्जयितव्यं । याचनकं
बृहद्गणवलीनपरिवर्जयितव्यं । नाऽवलीयितव्यं । सर्ववस्तुनि
परित्यज्यदुर्मनस्कृतापरिवर्जयितव्याः । न दुर्मनस्केन भवितव्यं ।
याचनकं बृहद् विचेपचित्तं परिवर्जयितव्यं । न याचनकं विचेपः
कर्तव्यः । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठ्यां भूमौ
वर्त्तमानेन षड्धर्माः परिवर्जयितव्याः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन विंशतिधर्मा न कर्त्तव्याः । कतमे विंशतिः । यदुत आत्म-
साहो न कर्त्तव्यः । सत्ययाहो न कर्त्तव्यः । जीवयाहो न कर्त्तव्यः ।
पुङ्गवयाहो न कर्त्तव्यः । उच्छेदयाहो न कर्त्तव्यः । शाश्वतयाहो न
कर्त्तव्यः । निमित्तसंज्ञा न कर्त्तव्या । हेतुदृष्टिः स्कन्धाऽभिनिवेशो
धात्वभिनिवेशः । आयतनाऽभिनिवेशः । वैधातुकाऽभिनिवेशः ।
वैधातुकाऽध्वंसानं । वैधातुकालयः । बुद्धनिश्रयदृष्ट्यभिनिवेशः ।
धर्मनिश्रयदृष्ट्यभिनिवेशः । संघनिश्रयदृष्ट्यभिनिवेशः । शीलनिश्रय-
दृष्ट्यभिनिवेशः । शून्याधर्मा इति विषादः । शून्यानिरोधासु ।
इमे सुभृते विंशतिधर्मा न कर्त्तव्याः । तेन विंशतिरेव धर्माः
परिपूरयितव्याः । कतमे विंशतिः । यदुत शून्यताप्रतिषेधः ।
आनिमित्तसाक्षात्किथा । अप्रणिहितज्ञानं । चिमण्डलपरिशुद्धिः ।
क्षपाकावृण्णतासर्वसत्त्वेषु । ते च सत्त्वानाऽवमन्तव्याः । सर्वधर्मा-
समंतादर्शनं । तत्र साऽनभिनिवेशः । भूतनयप्रतिषेधः । तेन
साऽमनता । अनुत्पादचान्तिः । अनुत्पादज्ञानं । एकनयनिर्देशः ।
सर्वधर्माणां कल्पनासमुद्घातः । संज्ञाविवर्त्तः । दृष्टिविवर्त्तः । क्लेश-
विवर्त्तः । शमत्वपरिपश्यनाभूतिः । दान्तचित्तता । अप्रतिहत-
ज्ञानता । अनूयता । अवसरज्ञता । यत्नेच्छाक्षेपमनता । इमे
सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्तमानेन विंशति-
धर्माः परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन चत्वारो धर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे चत्वारः । यदुत

सर्वसत्त्वचित्ताऽनुप्रवेशः । अभिज्ञाविक्रीडनता । बुद्धचेतदर्शनता ।
 तेषां बुद्धचेक्षाणां यथा दृष्टानां परिनिष्पादनता । बुद्धपञ्च-
 पासनता । बुद्धकाय यथाभूत प्रत्यवेक्षणता । इमे सुभूते चत्वारोधर्माः
 परिपूरयितव्याः । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां
 भूमौ वर्त्तमानेन चत्वारोधर्माः परिपूरयितव्याः । यदुतेन्द्रिय
 परापरज्ञानता । बुद्धचेतपरिशोधनता । मायोपमसमाधेरभौक्षण-
 समापद्यनता । यथायथा सत्त्वानां कुशलमूलानि परिनिष्यस्यन्ते ।
 तथा तथात्मभावपरिनिष्पादनता । संचिन्त्य भवोपादानता । इमे
 सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां भूमौ वर्त्तमानेन चत्वारोधर्माः
 परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ वर्त्त-
 मानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे द्वादश । यदुत
 अन्नमप्रणिधानपरिग्रहः । स यथायथाप्रणिदधाति तथातथाऽस्य
 सम्पृच्छति । देवनागयक्षगन्धर्वासुरगहङ्गकिन्नरमहोरगश्चक्षुः ।
 परिपूर्णप्रणिधाननिर्देशज्ञानं । गर्भविक्रान्तिसम्पत् । गोचरसम्पत् ।
 परिवारसम्पत् । जन्मसम्पत् । बोधिवृक्षव्यूहसम्पत् । सर्वगुणपरि-
 पूरिसम्पत् । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ
 वर्त्तमानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः ।

द्वादशम्यां पुनः सुभूते भूमौ वर्त्तमाने बोधिसत्त्वो न महासत्त्व-
 स्थायागत एव वक्तव्यः । एवमुक्त आयुषान् सुभूतिर्भगवन्मतेतद्वो-
 चत् । कतमङ्गवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याद्याश्रयादिपरिकर्म ।
 भगवानाह । यः सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्व सर्वकारजगताप्रति-

संयुक्तैस्त्रितोत्पादैः कुशलमूल्यानि समुदानयति । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याध्याशयादिपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्तापरिकर्म । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैस्त्रितोत्पादैश्च आर्य्यप्रमाणान्यभिनिर्हरति । मैत्रैकहणामुदितोपेचमिदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्तापरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्यागपरिकर्म । यत्सर्वसत्त्वभ्योऽविकल्पतस्तद्दानं ददातीदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्यागपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचसेवनापरिकर्म । यदुत तानि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचान्येव सर्वाकारज्ञतायां समादापयन्ति । निवेशयन्ति । प्रतिष्ठापयन्ति । तेषां कल्याणमिचाणां या सेवना भजना पर्युपासना गुरुश्रुश्रूषणता । इयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिचसेवनापरिकर्म । सच कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मपर्य्येष्टिपरिकर्म । यत् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैस्त्रितोत्पादैर्धर्मपर्य्येषते । न आवकप्रत्येकबुद्धभूमौ पततीदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मपर्य्येष्टिपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभौक्ष्यं नैष्कर्म्यपरिकर्म । यत् सर्वसत्त्वजातावयवकीर्णं निष्क्रमन्ति । तथागत शासने प्रव्रजति । न चाऽस्य कश्चिदन्तरायं करोतीदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभौक्ष्यं नैष्कर्म्यपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्म । यद्बुद्धविग्रहं दृष्ट्वा न कदादिदुद्धमनसिकारेण विरहितो भवति यावत् सर्वकारज्ञतामनुप्राप्नोतीदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्म ।

तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मविवरणपरिकर्म । यद्बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वः संमुखीभूत तथागत परिनिवृत्तं सत्त्वस्थो धर्मं
 देशयति । आदौ कल्याणं मध्येकल्याणं पर्यवसानेकल्याणं स्वर्गं
 सुव्यञ्जनं केवलं परिपूर्णं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मचर्यं सन्नकाशयति ।
 यदुत सूत्रं गेयं व्याकरणं गायोद्दाननिदानत्युक्तकजातकवैपुल्या-
 हुतधर्मास्त्ववादोपदेशादिदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मविवरण-
 परिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मानस्तम्भनिर्घातन-
 परिकर्म । येन मानस्तम्भनिर्घातेन न जातु नौचकुलेषूप-
 पद्यते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मानस्तम्भनिर्घातनपरि-
 कर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्म ।
 यदुत यथा वादिता तथा कारिता । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्म । इमानि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रथमायां भूमौ वर्त्तमानस्य दशपरिकर्माणि । तत्र
 कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ग्रीक्षपरिशुद्धिः । यदुत आवक
 प्रत्येकबुद्धचित्तानाम मनसिकारः । येऽपि तदन्यदौःश्रीक्षकराः ।
 बोधिपरिपन्थकराः धर्माः तेषामप्यमनसिकारः । इयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य ग्रीक्षपरिशुद्धिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 कृतज्ञता कृतकारिता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधिसत्त्वचर्यां
 चरन्त्यमपि कृतमीमं सारान्मनालयति । प्रागेव इयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य कृतज्ञता कृतकारिता । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य क्षान्तिबलप्रतिष्ठानं । यत् सर्वसत्त्वानामभिके व्यापाद
 अविहिंसानिप्पता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षान्तिबल-

प्रतिष्ठानं । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रामोद्य प्रीत्यनु-
 भवनता । यदुत सर्वसत्त्वपरिपाचनता त्रिषु यानेषु । इयं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रामोद्य प्रीत्यनुभवनता । तत्र कतमद्वोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरित्यागिता । यदुत सर्वसत्त्वानां
 परिचायता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरि-
 त्यागिता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाकल्याणया
 आमुखीभावः । यद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिसत्त्वचारिकाञ्चरत
 एवं भवति । एकैकस्याहं सत्त्वस्थाय गङ्गानदीवास्तुकोपमान्
 कल्पाभिरवेषु वसन् तत्र क्वेदनभेदमकुण्डनस्वेदनपञ्चज्ञान्यनुभवेयं
 यावत्सत्त्वा बुद्धज्ञानप्रतिष्ठापिता भवेत् । एवं धावत् सर्वसत्त्वानां
 कृते धात्युत्सहनता अपरिखेदः । अयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य महाकल्याणया आमुखीभावः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य गुरुशुश्रूषाश्रद्धागौरवता । यदुत गुरुणामन्तिके शास्त्र-
 संज्ञा । इयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य गुरुशुश्रूषाश्रद्धा-
 गौरवता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पारमिता
 सूयोगपर्य्यष्टिः । यदुतानव्यक्तकर्म्मतथा पारमितानां पर्य्यषण्ता
 सर्वसत्त्वपरिपाचनतायै । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पारमिता-
 सूयोगपर्य्यष्टिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बाह्यश्रुत्या-
 हृतता । यत्किञ्चिदुद्धेर्भगवद्विर्भाषितमिहलोकधातौ समन्ताद्भूतसु
 दिक्षुलोकधातुषु तत्सर्वमाधारयिष्यामीति धात्यहृतता । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बाह्यश्रुत्याहृतता । तत्र कतमा बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य निरामिषधर्मदानविवरणता । यद्वोधिसत्त्वो

महासत्त्वो धर्म्मं देशयत्नेन धर्म्मदानेनान्तश्च बोधिमूपि न प्रति-
 काङ्क्षति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य निरामिषधर्म्मदानवि-
 रणता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेत्रपरिशोधन-
 कुशलमूलावरोपणता । यैः कुशलमूलैर्बुद्धचेत्रं परिशोधयन् नाम-
 परचित्तचेत्रं परिशोधयति । तेषां कुशलमूलानां परिणामना ।
 इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेत्रपरिशोधनकुशलमूलावरो-
 पणपरिणामगता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरि-
 मितसंसारापरिखेदनता । यदुत कुशलमूलोपस्तम्भनतायै कुशल-
 मूलैरुपस्तम्भः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति ।
 न च कदाचित् 'खेदनोपपद्यते । यावत् सर्व्वकारज्ञतां परिपूर-
 णति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरिमितसंसाराऽपरिखेद-
 नता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ह्यपचायस्थानं ।
 यदुत आत्रक प्रत्येकबुद्धचित्तजुगुप्सगता । इदं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य ह्यपचायस्थानं । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यारण्य-
 वासापरित्यागिता । याआत्रकप्रत्येकबुद्धभूमेरतिक्रमणता । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यारण्यवासापरित्यागिता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽत्पेच्छता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधि-
 मपि नेच्छतीतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यात्पेच्छता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्नुतिता । यत्सर्व्वकारज्ञता प्रतिपत्ते-
 नापि न लभ्यते । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्नुट्टिता । तत्र
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धृतगुणसंलेशेऽनुवर्त्तनता । यदुत
 गभीरेषु धर्म्मेषु निर्याक क्षामिरियं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

धृतगुणसंलेखानुवर्त्तनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 शिचाया अपरित्यागिता । यच्च सर्व्वशिचानामप्रचारः । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शिचाया अपरित्यागिता । तत्र कतमा-
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कामगुणजुगुप्सनता । कामचित्तस्याऽनु-
 त्पादः । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कामगुणजुगुप्सनता । तत्र
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य निवृत्तिसहगतस्थित्युत्पादः ।
 यदुत सर्व्वधर्म्माणामनभिसंस्कारः । अयं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य निवृत्तिसहगतस्थित्युत्पादः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्व्वस्वपरित्यागिता । याध्यात्मिकवाङ्मनानां धर्म्माणाम-
 गेहणता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्व्वस्वपरित्यागिता ।
 तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याबलीनचित्तता । यद्विज्ञान-
 चित्तिस्य चित्तं न तिष्ठति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याव-
 लीनचित्तता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्व्ववस्तु-
 निरपेक्षता । यः सर्व्ववस्तुनाम मनसिकारः । इयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्व्ववस्तुनिरपेक्षता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य गृहिसंस्तवपरिवर्जनता । यदुत बुद्धचेष्टेण बुद्धचेष्टसंक्रम-
 णता । उपपादकता । प्रादुर्भावमण्डका वायुप्रावरणता । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य गृहिसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । यद्विबुध्या-
 शार्द्धसच्छ संघातमात्रं न तिष्ठति । न च तस्मिन्निदानं परितर्षणा-
 चित्तमुत्पादयति । न च तस्मिन्निदानं चौरमुपादयति । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा

बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुक्षेषु मात्सर्यपरिवर्जनता । इह सुभूते
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनैकचित्तमुत्पादयितव्यम् । तन्मया सर्व-
 सत्त्वानां सुखोपधानं कर्त्तव्यम् । तदेते सत्त्वाः स्फुप्स्येरेव सुखिता
 नात्र मया मात्सर्यचित्तमुत्पाद्यम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 कुलमात्सर्यं परिवर्जयितव्यम् । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 संगणिकास्थानं परिवर्जयितव्यम् । यत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 संगणिकास्थानस्थितस्य श्रावकप्रत्येकबुद्धा भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्ताः
 कथा भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्तावादचित्तोत्पादा उत्पद्येरम् । तत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन न स्थातव्यम् । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 संगणिस्थानपरिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-
 त्कर्षणपरिवर्जनता । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यापादः
 परिवर्जयितव्यः । यद्व्यापादं विचिकित्साचित्तानामवकाशं न
 ददाति । कलहचित्तस्य विषहचित्तस्य वाऽवकाशं न ददातीतीयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य व्यापादपरिवर्जनता । या आत्मिकानां
 धर्माणामसमनुपपन्नता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योत्कर्षण-
 परिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपरणापरि-
 वर्जनता । यदुत बाह्यानां धर्माणामसमनुपपन्नता । इतीत्यं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपरणापरिवर्जनता । तत्र कथं बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्म्मपथाः परिवर्जयितव्याः । तथा
 श्रुते भुज्जितैरयन्तराचकराः प्रागेवाय्यमार्गाश्च । प्रागेवाऽनुत्तरायाः
 सत्त्वोधिः । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्म्मपथाः
 परिवर्जयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाधिमानः

परिवर्जयितव्यः। समं समनुपपद्यति कुतः पुनरधिकं येनाऽधिमन्वेत
एवमधिमानः परिवर्जयितव्यः। तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
स्तम्भः परिवर्जयितव्यः। तथाहि स तद्वस्तुन समनुपपद्यति। यथा-
ऽस्य स्तम्भ उत्पद्येत। एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन स्तम्भः परि-
वर्जयितव्यः। तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विपर्ययाः परि-
वर्जयितव्याः। वस्तुन उपलब्धितामुपादाय। एवं बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन विपर्ययाः परिवर्जयितव्याः। तच्च कथं बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन रागद्वेषमोहानाधिवासयितव्याः। तथा हि सरागद्वेष-
मोहानां वस्तुन समनुपपद्यति। एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन राग-
द्वेषमोहानाऽधिवासयितव्याः।

तच्च कतमे षष्ठ्यां भूमौ षट्धर्माः परिपूरयितव्याः। यदुत
षट्पारमिताः। दानपारमिता, शीलपारमिता, चान्तिपारमिता,
वीर्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता, परिपूरयितव्याः।
तथा ह्यासु षट्सु पारमितासु, स्थित्वा बुद्धा भगवन्तः आवक
प्रत्येकबुद्धासु पञ्चविधस्य श्रेयार्णवस्य पारङ्गता गच्छन्ति गमि-
ष्यन्ति च। कतमस्य पञ्चविधस्य। यदुताऽतीतस्थानागतस्य प्रत्यु-
त्पन्नस्यावक्तव्यस्याऽसंस्कृतस्य। एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षट्धर्माः
परिपूरयितव्याः। तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आवकचित्तं
परिवर्जयितव्यम्। तथा हि नैषमार्गो बोधये। प्रत्येकबुद्धचित्तं
परिवर्जयितव्यम्। तच्च हि नैषमार्गो बोधये। परितर्षणचित्तं
नोत्पादयितव्यम्। तथा हि नैषमार्गो बोधये। याचनकं बुद्धाः
नाऽवलीनचित्तमुत्पादयितव्यम्। तत्कस्य हेतोस्तथा हि नैषमार्गो

बोधये । सर्व्ववस्तुनि वरित्यव्यता । न दुर्गन्धस्केन भवितव्यम् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा हि । नैषमार्गो बोधये । प्रथमचिन्तोत्पादस्युपा-
 दाय । नित्यं दानं दातव्यम् । न सक्तचित्ते न भवितव्यम् । तच्च
 कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनात्मयहो न कर्त्तव्यः । तथा हि अत्य-
 न्ततया आत्मा न संविद्यते । जीवयहो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्य-
 न्ततया जीवो न संविद्यते । पुद्गलयहो न कर्त्तव्यस्तथा ह्यत्यन्त-
 तथा पुद्गलो न विद्यते । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नोच्छे-
 दयहो न कर्त्तव्यः स्तथा हि न कस्यिदुर्गन्धं चच्छिद्यतेऽत्यन्ताऽनुप-
 खम्भात् सर्व्वधर्माणां । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ग्रास्यत-
 यहो न कर्त्तव्यः । तत्कस्यहेतोस्तथा हि धर्मा नोत्पद्यन्ते न ग्रास्यतो
 भवति नोच्छेदः । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन निमित्तसंज्ञा
 न कर्त्तव्या । तथा ह्यत्यन्ततया संज्ञेशो न संविद्यते । तच्च कथं
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन हेतुदृष्टिर्न कर्त्तव्या । तथा हि तां दृष्टिं
 न समनुपपद्यति । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नामरूपा-
 ऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि सतदस्तुन समनुपपद्यति । तच्च
 कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन स्कन्धाभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा
 ह्यत्यन्ततया स्कन्धा न संविद्यते । एवं स्कन्धाभिनिवेशो न
 कर्त्तव्यः । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धात्वभिनिवेशो न
 कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्यन्ततया धातवो न संविद्यन्ते । एवं धात्वभि-
 निवेशो न कर्त्तव्यः । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनायतनाभि-
 निवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्यन्ततया आयतनानि न संविद्यन्ते ।
 एवमायतनाऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महा-

सत्त्वेन चैधातुकाऽभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यस्य स्वभावेन संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाऽध्यवसानं न कर्त्तव्यम् । तथा हि तदस्तु न संविद्यते गोपक्षभ्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाध्यवसानं न कर्त्तव्यम् । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाक्षयो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य वस्तुन संविद्यते एवं चैधातुकाक्षयो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिश्रयो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य तदस्तुन संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिश्रयो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न बुद्धदृष्टिनिश्रयो बुद्धदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मानिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न धर्मादृष्टिनिश्रयाद्धर्मदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मानिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सङ्गनिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न सङ्गादृष्टिनिश्रयात् सङ्गदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सङ्गनिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलनिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न शीलदृष्टिनिश्रयाच्छीलपरिशुद्धिरेवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलनिश्रयदृष्ट्याभिमिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्याधर्मा इति विषादो न कर्त्तव्यः । तथा हि सर्वधर्माः

स्वस्वक्षणेन शून्याः न शून्यतया । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्य-
 तायां विषादो न कर्त्तव्यः । तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाव-
 रोधयितव्या । तथा हि सर्व्वधर्माः शून्या न शून्यताशून्यतां विरो-
 धयति । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्यता न विरोधयितव्या ।
 तच्च कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्यतापरिपूरयितव्या । स्वस्वक्षण-
 शून्यतापरिपूर्व्वबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शून्यतापरिपूरिः । तच्च
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याभिनिमित्त साक्षात्क्रिया । यदुत
 सर्व्वनिमित्तानाममनसिकारः । तच्च कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्व-
 स्याऽप्रवृत्तिज्ञानं यत् स चैधातुकचित्तं न प्रवर्त्तते । तच्च कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्रिमण्डलपरिशुद्धिः । यदुत दशकुशल-
 कर्म्मपथपरिपूरिः । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्त्वेषु
 कृपाकरुणतापरिपूरिः । यदुत महाकरुणाप्रतिबलम् । तच्च कथं
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वानाऽवगमनयाः । यदुत मैत्रीपरिपूर्णा ।
 तच्च कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्व्वधर्माणां समता दर्शनम् ।
 यदुतानुक्षेपा प्रत्ययः । सर्व्वधर्माणां । तच्च कतमो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य भूतनय प्रतिवेधः । यः सर्व्वधर्माणामेकनय प्रति-
 वेधः । चप्रतिवेधः । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनु-
 त्पाद शान्तिः । या सर्व्वधर्माणामनुत्पादाद्याऽनिरोधयोऽनभि-
 संस्काराद्भूतशान्तिः । तच्च कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुत्पाद-
 शान्तिं लज्जामरूपाऽनुत्पादज्ञानं । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
 नुत्पादज्ञानं । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैकनयनिर्देशः ।
 यथा असमुदाचारता । 'अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैकनय-

निर्देशः । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणसमुद्घातः ।
 या सर्वधर्मा नाम विकल्पनता । तच्च कतमो बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य दृष्टिविवर्त्तः । या श्रावकभूमेः प्रत्येकबुद्धभूमेः दृष्टिविवर्त्त-
 नता । तच्च कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्लेशविवर्त्तः । यः
 सर्ववासनाऽनुषन्धिक्लेशक्षयः । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रमथविपश्यनाभूमिः । यदुत सर्वाकारज्ञताज्ञानं । तच्च कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दाम्भचित्तता । यच्च चैधातुकैरति-
 विन्दति । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शान्तचित्तता ।
 चावश्यामिन्द्रियाणां प्रतिसंहरणता । तच्च कतमद्वोबोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्याऽप्रतिहतज्ञानं । यदुत बुद्धश्चतुः प्रतिलम्बी । तच्च कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानूनया च सर्वज्ञतया षडायतनापेक्षा ।
 तच्च कतमद्वोबोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य यच्चैष्टाद्वेषगमनं । यच्च तच्च
 पर्षण्मण्डल आत्मभावदर्शनं । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 सर्वसत्त्वचित्ताऽनुप्रवेशः । यदेकचित्तेन सर्वसत्त्वानां चित्तचैतसि-
 कानि प्रतिजानाति । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभिज्ञा
 विक्रीडता । याभिराभिज्ञाभिर्विक्रीडन् बुद्धचेचाद्बुद्धचेचं संक्रा-
 मति । बुद्धदर्शनाय न चाऽस्य बुद्धसंज्ञा भवति । तच्च कतमद्वोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेचदर्शनं । यदेकस्मिन्नेव बुद्धचेचे स्थित्वा-
 ऽपरिमाणानि बुद्धचेचाणि पश्यति । न चाऽस्य बुद्धचेचसंज्ञा
 भवति । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य यथादृष्टि बुद्ध-
 चेचपरिनिष्पादकता । यस्मिन्साहस्रमहासाहस्रलोकधात्वोररचक-
 वर्त्तिभूमौ स्थित्वा त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातोः परित्यजनं तेन

चासनता । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धपर्युपा-
सनता । या धर्मपर्युपासनता सर्वसत्त्वाऽनुपासं प्रति । तच्च कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकाय यथाभूतप्रत्यवेक्षणता । या धर्म-
काययथाभूतप्रत्यवेक्षणता । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्येन्द्रिय
परापरज्ञानता । या दशकुशलेषु स्थित्वा सर्वसत्त्वानामिन्द्रियपरि-
पूरिप्रज्ञाननता । तच्च कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धेष्वपरि-
ग्रोधनता । या सत्त्वचित्तपरिग्रोधनताऽनुपलभयोगेन । तच्च कतमो
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मायोपमः समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाः क्रियाः करोति । न चाऽस्यचित्तं
कश्चिद्बुद्धं प्रवर्त्तते । तच्च कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याभौक्ष-
समापद्यनता । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य विपाकजः समाधिः ।
तच्च कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यथा यथा रुञ्जानां कुशलमूलपरि-
निष्पत्तिर्भवति । तथा तथात्मभावं परिनिष्पादयति । इह बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः सञ्चिन्त्यात्मभावं परिमृच्छति । यथा यथा सत्त्व-
परिपाको भवति । तच्च कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सञ्चिन्त्यात्म-
भावमुपादत्ते । यदुत सर्वसत्त्वपरिपाकः । तच्च कथं बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो यथा यथा प्रणिदधाति । तथा तथाऽस्य समृध्यति ।
इदं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वा पारमितानां परिपूर्णत्वाद्यर्थं
यथा प्रणिदधाति तथा तथा समृध्यति ।

तच्च कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो देवनागयक्षगन्धर्वाऽसुरगह्व-
किन्नरमहोरगतज्ञानं प्रतिविध्यति । यदुत निश्क्तिप्रतिषंविदा ।
तच्च कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः परिपूर्णप्रतिभाभिर्देवज्ञानं प्रति-

विध्यति । यदुत प्रतिभानसंविदा । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गर्भावक्रान्तिसम्पत् । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
सर्वांसु जातिषूपपादक उपपद्यते । इह बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
गर्भावक्रान्तिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुल-
सम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाकुलेषु प्रत्याजायते । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुलसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः त्रिंशद्विंशत्य-
कुलेषु वा ब्राह्मणमहामालकुलेषु वा प्रत्याजायते । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गोचरसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यतो गोचात् पूर्वोक्ता
बोधिसत्त्वो अभूवन् । तत्र गोचरे प्रत्याजायते । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य गोचरसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिष्कारसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधैसावान् प्रतिष्ठाय
बोधिसत्त्वापरिचार एव भवति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिचारसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य जन्मसम्पत् ।
यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो जातमात्र एवाऽसंख्येय खोवाधातूनवभासेन
स्फुरति । तांश्च षड्विकारं प्रकल्पयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
जन्मसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वाऽभिक्कमणसम्पत् ।
यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रव्रज्यायैषिष्कामति । अनेकैः सत्त्वकोटी-
नियुतशतसहस्रैः सार्द्धं ते च सत्त्वा नियता भवन्ति । त्रिषु यानेषु ।
इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभिनिष्क्रमणसम्पत् । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिवृत्त्युद्भवसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महा-

सत्त्वो बोधिवृत्तमूलं सुवर्णमयं भवति । स्कन्धो वैदूर्यमयः । सप्त-
 रत्नसम्यः शाखाः सर्वरत्नमयानि पञ्चपुष्पाणि यस्य वृक्षस्य पुष्पो
 गन्धोऽवभासाद्यानन्तालोकाधातुन् स्फुरति । इमं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य बोधिवृत्तव्यूहसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिसम्पत् । या बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्त्व-
 परिपाकविशुद्धिस्य बुद्धलेशपरिशुद्धिस्य । इयं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिसम्पत् । तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 दशम्यां भूमौ क्षितस्तथागत एव वक्तव्यः । यस्य बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वपारमिताः परिपूर्णा भवन्ति । दश तथागत-
 बलानि चत्वारि वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः । अष्टादशानि
 वेष्टिका बुद्धधर्माः । सर्वकारुण्यता ज्ञानं सर्ववासनाऽनुसन्धि
 क्षेत्रप्रज्ञा । महाकरुणा । सर्वबुद्धधर्मास्य परिपूर्णा भवन्ति । एवं
 खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दशम्यां भूमौ क्षितस्तथागत
 एव वक्तव्यः । तत्र कतमा सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दश-
 भूमयः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपायकौशलेन दान-
 पारमितायां चरन् शीलपारमितायां चरन् क्षान्तिपारमितायां
 चरन् वीर्यपारमितायां चरन् ध्यानपारमितायां चरन् प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरन् । अथात्मशून्यतायां चरन् बहिर्दृष्टिशून्यतायां चरन्
 अथात्महिर्दृष्टिशून्यतायां चरन् शून्यताशून्यतायां चरन् महाशून्य-
 तायां चरन् परमार्थशून्यतायां चरन् संकृतशून्यतायां चरन्
 असंकृतशून्यतायां चरन् अत्यन्तशून्यतायां चरन् अनवरापशून्य-
 तायां चरन् अनवकारसून्यतायां चरन् प्रकृतिशून्यतायां चरन्

सर्वधर्मं शून्यतायां चरन् स्वस्वच्छाशून्यतायां चरन् अनूपकम्भ-
 शून्यतायां चरन् अभावशून्यतायां चरन् स्वभावशून्यतायां चरन्
 अभावस्वभाव शून्यतायां चरन् स्फुटपस्थानेषु चरन् सम्यक्प्रज्ञाणेषु
 चरन् अद्विपादेषु चरन् इन्द्रियेषु चरन् वलेषु चरन् बोध्यज्ञेषु
 चरन् आर्याष्टाङ्गमार्गे चरन् आर्यसत्येषु चरन् ध्यानेषु चरन्
 अप्रमाणेषु चरन् आरूप्यसमापत्तिषु चरन् विमोक्षेषु चरन्
 अनुपूर्वं विहार समापत्तिषु चरन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षेषु चरन् अभिज्ञासु चरन् धारणीमुखेषु चरन् समाधिषु
 चरन् तथागतवलेषु चरन् चतुर्षु वैशारद्येषु चरन् चतुःप्रतिसम्बित्सु
 चरन् महाभैरवे चरन् महाकव्यायां चरन् अष्टादशस्त्रावेष्टि-
 कबुद्धधर्मेषु चरन् शुक्लविपश्यनाभूमिमतिक्रामति । गोचरभूमिं
 समतिक्रामति । अष्टमकभूमिं समतिक्रामति । दर्शनभूमिं समति-
 क्रामति । तनुभूमिं समतिक्रामति । वीतरागभूमिं समतिक्रामति ।
 कृताविभूमिं समतिक्रामति । प्रत्येक बुद्धभूमिं समतिक्रामति ।
 बोधिसत्वभूमिं समतिक्रामति । इह सुभूते बोधिसत्वो महासत्त्वो
 नवभूमिरतिक्रामति । बुद्धभूमौ तिष्ठति । इह सुभूते बोधिसत्वस्य
 महासत्त्वस्य दशभूमयः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 महायानं संप्रस्थितो वेदितव्यः ।

यत् पुनः सुभूतिरेव माह । कुतस्तद्यानं निर्धास्यतीति ।
 वैधातुकाज्जिर्यास्यति । येन सर्वकारज्ञता तेन स्यास्यति । तत्
 पुनरद्वययोगेन । तत् कस्य हेतोः सायाहि सुभूते यच्च महायानं
 वा च सर्वकारज्ञता उभावेतौ धर्मौ न विसंयुक्तौ संयुक्तावदपि सा-

वनिर्दर्शनावप्रतिघातैकलक्षणौ । तत् कस्य हेतोः । न हि सुभूते
 अलक्षणा धर्मानिर्यान्ति वा निर्यास्यति वा निर्याता वा
 धर्माधातोः । स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यः अलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । तथतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽवितथतायाः
 सुभूते निर्याणमिच्छेत् । भूतकोटेः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अचिन्त्यधातोः स सुभूतेनिर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आकाशधातोः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रागव्यधातोः
 स सुभूतेनिर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 प्रहासधातोः स सुभूतेनिर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । विरामधातोः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । निरोधधातोः स सुभूते निर्याणमि-
 च्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रूपशून्यतायाः
 स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 वेदनाशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । संज्ञाशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । संस्कार शून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । विज्ञान
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्न हि सुभूते रूपशून्यत वैधातुकाधिर्याति ।
 न रज्जाकारश्रुतायां तिष्ठति । न वेदनाशून्यता वैधातुकाधिर्याति । न
 रज्जाकारश्रुतायां तिष्ठति । न संज्ञाशून्यता वैधातुकाधिर्याति । न

सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न संस्कार शून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न विज्ञानशून्यता चैधातुकाच्चि-
 र्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि ।
 स सुभूते रूपं रूपेण शून्यं । वेदना वेदनया शून्या । संज्ञा संज्ञया-
 शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्या । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं ।
 चक्षुः शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । श्रोत्र शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्राण शून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । काय शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मनः शून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य
 हेतोर्नहि सुभूते चक्षुः शून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । न श्रोत्रशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वा-
 कारज्ञतार्था तिष्ठति । न प्राणशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वाशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतार्था तिष्ठति । न कायशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनः शून्यता चैधातुकाच्चि-
 र्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि
 सुभूते चक्षुःचक्षुषा शून्यं । श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्यं । प्राण प्राणेन शून्यं ।
 जिह्वा जिह्वया शून्या । कायः कायेन शून्यः । मनो मनसा शून्यं ।

रूपशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । शब्दशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । गन्धशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रसशून्यतायाः
 स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 स्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । धर्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
 णाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते
 रूपशून्यता वैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न शब्दशून्यता वैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न गन्धशून्यता वैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न रसशून्यता वैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न स्पर्शशून्यता वैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न धर्मशून्यता वैधातुकाभिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते रूपं रूपेण शून्यं शब्दः शब्देन शून्यः
 गन्धो गन्धेन शून्यः रसो रसेन शून्यः स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः धर्माः
 धर्मेः शून्याः ।

चक्षुर्विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । श्रोत्रविज्ञानशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । घ्राणविज्ञान-
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमि-

च्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । काय विज्ञानशून्य-
तायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमि-
च्छेत् । मनो विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
णानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते
चक्षुर्विज्ञानशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । न ओचविज्ञानशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न
सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न प्राणविज्ञानशून्यता चैधातुकास्त्रि-
र्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वा विज्ञानशून्यता
चैधातुकास्त्रिर्याति । सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायविज्ञान-
शून्यतु चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न
मनोविज्ञानशून्यता चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञा-
नेन शून्यं । ओचविज्ञानं ओचविज्ञानेन शून्यं । प्राणविज्ञानं
प्राणविज्ञानेन शून्यं । जिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञानेन शून्यं । काय-
विज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यं ।

चक्षुः संस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । ओचसंस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्राणसंस्पर्श-
शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा संस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमि-
च्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । कायसंस्पर्शशून्यतायाः
स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।

मनः संस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्वाणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्वाणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नेहि सुभूते चक्षुः संस्पर्शशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न ओचसंस्पर्शशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न प्राणसंस्पर्शशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायसंस्पर्शशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनः संस्पर्शशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते चक्षुः संस्पर्शश्चक्षुः संस्पर्शेन शून्यः । ओचसंस्पर्शः ओचसंस्पर्शेन शून्यः । प्राणसंस्पर्शः प्राणसंस्पर्शेन शून्यः । जिह्वासंस्पर्शः जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । मनः संस्पर्शः मनः संस्पर्शेन शून्यः ।

चक्षुः संस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्वाणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्वाणमिच्छेत् । ओचसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्वाणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्वाणमिच्छेत् । प्राणसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्वाणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्वाणमिच्छेत् । जिह्वासंस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्वाणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्वाणमिच्छेत् । कायसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्वाणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्वाणमिच्छेत् । मनः संस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्वाणमिच्छेत् योऽलक्षणां धर्माणां निर्वाणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नेहि

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।

स्वप्नस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मायायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मरीच्याः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रतिश्रुतं कायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रतिभासस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तथागतनिर्मितस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते स्वप्नस्य स्वभावस्वैधा-

तुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मायायाः
 स्वभावस्त्वेधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न
 मरौच्याः स्वभावस्त्वेधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न प्रतिश्रुत् कायाः स्वभावस्त्वेधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञ-
 तायां तिष्ठति । न प्रतिभास्य स्वभावस्त्वेधातुकास्त्रियाति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न तथागतनिर्झितस्य स्वभावस्त्वेधातु-
 स्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 सुभूते स्वप्नस्वभावः स्वप्नस्वभावेन शून्यः । मायास्वभावो मायास्वभा-
 वेन शून्यः । मरौचिस्वभावो मरौचिस्वभावेन शून्यः । प्रतिश्रुत्का-
 स्वभावः प्रतिश्रुत्कास्वभावेन शून्यः । प्रतिभासस्वभावः प्रतिभासस्वभा-
 वेन शून्यः । तथागत निर्झितस्वभावस्तथागत निर्झितेन शून्यः ।

दानपारमितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । शीलपारमितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यो-
 ऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चान्तिपारमितायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । वीर्यपार-
 मितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । ध्यानपारमितायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रज्ञापारमितायाः स सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथा
 हि सुभूते दानपारमितायाः स्वभावो न त्रैधातुकास्त्रियाति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः शीलपारमितायाः स्वभावो न स
 त्रैधातुकास्त्रियाति । यः चान्तिपारमितायाः स्वभावो न स त्रैधा-

तुकान्निर्याति । न सर्वकारजतायां तिष्ठति । यो वीर्यपार-
मितायाः स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वकारजतायां
तिष्ठति । यो ध्यानपारमितायाः स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति ।
न सर्वकारजतायां तिष्ठति । यः प्रज्ञापारमितायाः स्वभावो न स
वैधातुकान्निर्याति । न सर्वकारजतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
स्तथाहि सुभृते दानपारमितायाः स्वभावो दानपारमितास्वभावेन
शून्यः । शीलपारमितायाः स्वभावः शीलपारमितास्वभावेन शून्यः ।
चान्तिपारमितायाः स्वभावः चान्तिपारमितास्वभावेन शून्यः ।
वीर्यपारमितायाः स्वभावो वीर्यपारमितास्वभावेन शून्यः । ध्यान-
पारमितायाः स्वभावो ध्यानपारमितास्वभावेन शून्यः । प्रज्ञापार-
मितास्वभावः प्रज्ञापारमितास्वभावेन शून्यः ।

अथात्मशून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । वहिर्दृश्याशून्यतायाः स सुभृते निर्याण-
मिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अथात्मवह्निर्दृश्या-
शून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
मिच्छेत् । शून्यताशून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । महाशून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छे-
द्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । परमार्थशून्यतायाः स
सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
संस्कृतशून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । असंस्कृतशून्यतायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्यो-
ऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अत्यन्तशून्यतायाः स सुभृते

निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनवरा-
 यशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अनवकारशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रकृतिशून्यतायाः स
 सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 सर्वधर्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेत् योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । खलचणशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अरुपल-
 भशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अभावशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । स्वभावशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अभावस्व-
 भावशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते ऽध्यात्मशून्यता
 चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न बहिर्द्धा-
 शून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 नाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । न शून्यताशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । न महाशून्यता चैधातुकास्त्रियाति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न परमार्थशून्यता चैधातुकास्त्रियाति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न संकृतशून्यता चैधातुकास्त्रियाति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽसंकृतशून्यता चैधातुकास्त्रि-

र्याति । न. सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नात्यन्तशून्यता त्रैधातु-
कास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनवरागशून्यता
त्रैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनवकार-
शून्यता त्रैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
न प्रकृतिशून्यता त्रैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । न सर्वधर्मशून्यता त्रैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकार-
ज्ञतायां तिष्ठति । न स्वस्वच्छाशून्यता त्रैधातुकास्त्रिर्याति न
सर्वाऽकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यता त्रैधातुका-
स्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽभावशून्यता
त्रैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न स्वभाव-
शून्यता त्रैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
नाऽभावस्वभावशून्यता त्रैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति ।

तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ऽध्यात्मशून्यता ऽध्यात्मशून्यतया
शून्या । बहिर्द्धाशून्यता बहिर्द्धाशून्यतयाशून्या । अध्यात्म
बहिर्द्धाशून्यता ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतया शून्या । शून्यताशून्यता
शून्यतया शून्या । महाशून्यता महाशून्यतया शून्या । परमार्थ-
शून्यता परमार्थशून्यतया शून्या । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया
शून्या । असंस्कृतशून्यता ऽसंस्कृतशून्यतया शून्या । अत्यन्तशून्यता
अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशून्यता अनवरागशून्यतया
शून्या । अनवकारशून्यता अनवकारशून्यतया शून्या । प्रकृतिशून्यता
प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया शून्या ।

स्वलक्षणशून्यता स्वलक्षणशून्यतया शून्या । अनुपलम्भशून्यता
 अनुपलम्भशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या ।
 स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभावस्वभावशून्यता
 अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

स्रुत्युपस्थानानां सुभूते नियामिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 नियामिच्छेत् । सम्यक्प्रहाणानां स सुभूते नियामिच्छेद्योऽ-
 लक्षणानां धर्माणां नियामिच्छेत् । च्छद्विपादानां स सुभूते
 नियामिच्छेद्योऽलक्षणानां नियामिच्छेत् । इन्द्रियाणां स
 सुभूते नियामिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां नियामिच्छेत् ।
 बलाणां स सुभूते नियामिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां नियामि-
 मच्छेत् । बोध्यज्ञानां स सुभूते नियामिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां नियामिच्छेत् । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य स सुभूते नियामि-
 मच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां नियामिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
 रित्यादि सुभूते यः स्रुत्युपस्थानानां स्वभावो न स त्रैधातुका-
 न्निर्याति । न सर्व्वकारजतायां तिष्ठति । यः सम्यक्प्रहाणानां
 स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्व्वकारजतायाः तिष्ठति ।
 य च्छद्विपादानां स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्व्व-
 कारजतायां तिष्ठति । य इन्द्रियाणां स्वभावो न स त्रैधातुका-
 न्निर्याति । न सर्व्वकारजतायां तिष्ठति । यो बलाणां स्वभावो न
 स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्व्वकारजतायां तिष्ठति । यो बोध्य-
 ज्ञानां स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्व्वकारजतायां
 तिष्ठति । यो मार्गस्य स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति । न

सर्वाकारजतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । स्मृत्युपस्थान
स्वभावः स्मृत्युपस्थानस्वभावेन शून्यः । सम्यक्प्रहाणस्वभावः
सम्यक्प्रहाणस्वभावेन शून्यः । अद्विपादस्वभावः अद्विपादस्वभावेन
शून्यः । इन्द्रियस्वभावः इन्द्रियस्वभावेन शून्यः । बलस्वभावो
बलस्वभावेन शून्यः । बोध्यङ्गस्वभावो बाध्यङ्गस्वभावेन शून्यः ।
मार्गस्वभावो मार्गस्वभावेन शून्यः ।

आर्यमत्यानां स सुभूते नियाममिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
नियाममिच्छेत् । ध्यानानां स सुभूते नियाममिच्छेद्योऽलक्षणां
धर्माणां नियाममिच्छेत् । अप्रमाणानां स सुभूते नियाममिच्छे-
द्योऽलक्षणां धर्माणां नियाममिच्छेत् । आरूप्यं समापत्तौनां स
नियाममिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां नियाममिच्छेत् । विमोक्षणां
स सुभूते नियाममिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां नियाममिच्छेत् ।
न वाऽनुपूर्वविहारं समापत्तौनां स सुभूते नियाममिच्छेद्योऽ-
लक्षणां धर्माणां नियाममिच्छेत् । शून्यतायाः स सुभूते
नियाममिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां नियाममिच्छेत् । आनिमि-
त्तस्य स सुभूते नियाममिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां नियाममि-
च्छेत् । अप्रणिहितस्य स सुभूते नियाममिच्छेद्योऽलक्षणां
धर्माणां नियाममिच्छेत् । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते य
आर्यमत्यानां स्वभावो न स त्रैधातुकास्त्रियति । न सर्वाकार-
जतायां तिष्ठति । यो ध्यानानां स्वभावो न स त्रैधातुकास्त्रियति ।
न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । योऽप्रमाणानां स्वभावो न स
त्रैधातुकास्त्रियति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । य आरूप्य

समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । योऽष्टानां विमोक्षाणां स्वभावो न स चैधा-
 तुकास्त्रियाति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यो नवा
 ऽनुपूर्व्वविहार समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति ।
 न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यः शून्यतायाः स्वभावो न स
 चैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यो ऽप्र-
 माणहितस्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वकारज्ञतायां
 तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तयाहि सुभूते आर्य्यमत्यस्य स्वभाव
 आर्य्यमत्यस्वभावेन शून्यः । ध्यानस्वभावो ध्यानस्वभावेन शून्यः ।
 अप्रमाणस्वभावो ऽप्रमाणस्वभावेन शून्यः । आरूप्यममपत्ति-
 स्वभाव आरूप्यममपत्तिस्वभावेन शून्यः । विमोक्षस्वभावो
 विमोक्षस्वभावेन शून्यः । नवाऽनुपूर्व्वविहार स्वभावो नवा
 ऽनुपूर्व्वविहारस्वभावेन शून्यः । शून्यतास्वभावः शून्यता
 स्वभावेन शून्यः । आनिमित्त स्वभाव आनिमित्त स्वभावेन
 शून्यः । अप्रणिहितस्वभावो ऽप्रणिहितस्वभावेन शून्यः ।

अभिज्ञानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । समाधीनां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । धारणीमुखानां स सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
 स्तयाहि सुभूते यो ऽभिज्ञानां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति ।
 न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यः समाधीनां स्वभावो न स
 चैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । यो धारणी-

मुखानां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते अभिज्ञास्वभावो ऽभिज्ञास्वभावेन शून्यः । समाधिस्वभावः समाधिस्वभावेन शून्यः । धारणीमुखस्वभावो धारणीमुखस्वभावेन शून्यः ।

दशानां तथागतबलानां स सुभूते निर्याणमिच्छेशोऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चतुर्णां वैशारद्यानां स सुभूते निर्याणमिच्छेशोऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चतसृणां प्रतिमम्बिदां स सुभूते निर्याणमिच्छेशोऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अष्टादशानामावेणिक बुद्धधर्माणां स सुभूते निर्याणमिच्छेशोऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यो दशानां तथागतबलानां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यस्तुर्णां वैशारद्याणां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यस्तसृणां प्रतिमम्बिदां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो ऽष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावो न स चैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । सुभूते तथागमबलस्वभावस्तथागतबल स्वभावेन शून्यः । वैशारद्यस्वभावो वैशारद्यस्वभावेन शून्यः । प्रतिमम्बित्स्वभावः प्रतिमम्बित्स्वभावेन शून्यः । आवेणिक बुद्धधर्मस्वभाव आवेणिक बुद्धधर्म स्वभावेन शून्यः ।

अर्हतः सुभूते जीणाश्रवस्योत् पत्तिमिच्छेशोऽलक्षणां धर्माणां

निर्याणमिच्छेत् । प्रत्येकबुद्धस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल-
चणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य स
सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलचणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
तथागतस्यार्हतः सम्यक्मस्बुद्धस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल-
चणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते
योर्हतः सम्यक् मस्बुद्धस्य स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न
सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यः प्रत्येकबुद्धस्य स्वभावो न स चैधा-
तुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यो बोधिमत्त्वस्य
महामत्त्वस्य स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज-
तायां तिष्ठति । 'यस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्मस्बुद्धस्य स्वभावो न स
चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
स्तथा हि सुभूते अर्हत् स्वभावोऽर्हत् स्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबुद्ध-
स्वभावः प्रत्येकबुद्धस्वभावेन शून्यः । बोधिमत्त्वस्वभावो बोधिमत्त्व-
स्वभावेन शून्यः । तथागतस्वभावस्तथागतस्वभावेन शून्यः ।

श्रोत आपत्तिफलस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलचणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । सहदागामिफलस्य स सुभूते निर्याण
मिच्छेद्योऽलचणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनागामिफलस्य
स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलचणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत्
अर्हत्वस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलचणानां धर्माणां निर्याण-
मिच्छेत् । प्रत्येकबोधेः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलचणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मार्गाकारजतायाः स सुभूते निर्याण-
मिच्छेद्योऽलचणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । सर्वाकारजतायाः

स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते यः श्रोत आपत्तिफलस्य स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यः सह-
दागामिफलस्य स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
जतायां तिष्ठति । योऽनागामिफलस्य स्वभावो न स त्रैधातुका-
न्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । योऽर्हत्वस्य स्वभावो न
स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यः प्रत्येक-
बोधः स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां
तिष्ठति । यो मार्गाकारजतायाः स्वभावो न स त्रैधातुकान्निर्याति ।
न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यः सर्वाकारजत्वयाः स्वभावो न स
त्रैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
स्तथा हि सुभूते श्रोत आपत्तिफलस्वभावः श्रोत आपत्तिफल-
स्वभावेन शून्यः । सहदागामिफलस्वभावः सहदागामिफलस्वभावेन
शून्यः । अनागामिफलस्वभावोऽनागामिफलस्वभावेन शून्यः । अर्ह-
त्वस्वभावोऽर्हत्वस्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबोधिस्वभावः प्रत्येकबोधि-
स्वभावेन शून्यः । मार्गाकारजतास्वभावो मार्गाकारजतास्वभावेन
शून्यः । सर्वाकारजतास्वभावः सर्वाकारजतास्वभावेन शून्यः ।

शब्दः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्या-
णमिच्छेत् । निमित्तस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मङ्गेतस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यो-
ऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । व्यवहारस्य स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रज्ज्ञेः स

सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि नामशून्यता नामशून्यतास्वभावेन शून्या ।
निमित्तशून्यता निमित्तशून्यतास्वभावेन शून्या । सङ्केतशून्यता
सङ्केतशून्यतास्वभावेन शून्या । व्यवदानशून्यता व्यवदानशून्यता-
स्वभावेन शून्या । प्रज्ञप्तिशून्यता प्रज्ञप्तिशून्यतास्वभावेन शून्या ।

अनुत्पादस्य सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । अनिरोधस्य सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । संक्षेपस्य सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
णाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । व्यवदानस्य सुभृते निर्याण-
मिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनभिसंस्कारस्य
सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि योऽनुत्पादस्य स्वभावो न स चैधातुका-
स्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽनिरोधस्वभावो न
स चैधातुस्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः संक्षेपस्य
स्वभावो न स चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
यो व्यवदानस्य स्वभावो न स चैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकार-
ज्ञतायां तिष्ठति । योऽनभिसंस्कारस्य स्वभावो न स चैधातुका-
स्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ।
अनुत्पादस्वभावोऽनुत्पादस्वभावेन शून्यः । निरोधस्वभावो निरोध-
स्वभावेन शून्यः । संक्षेपस्वभावः संक्षेपस्वभावेन शून्यः । व्यवदान-
स्वभावो व्यवदानस्वभावेन शून्यः । अनभिसंस्कारस्वभावोऽनभि-
संस्कारस्वभावेन शून्यः ।

तदनेनापि ते सुभृते पर्यायिणैव वेदितव्यम् । महाशानं
 वैधातुकास्त्रियाति । येन मर्वाकारजता तेन घास्यत्यचास्यतत्
 स्थानं । यत्पुनः सुभृतिरेवमाह । क तद्यानं स्यास्यतीति । न
 कचिच्चद्यानं स्यास्यति । तत्कस्यहेतोस्तथा ह्यस्थिताः सर्वधर्माः
 प्रतिष्ठाऽनुपलब्धितः । अपि तु खलु पुनः सुभृते अस्थानस्थान-
 योगेन तद्यान स्यास्यति । तद्यथापि नामसुभृते धर्मधातुर्न स्थितो
 नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभृते तथता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तद्यानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते भूतकोटिर्न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृतेऽचिन्त्यधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव तद्यानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते धर्मधातुस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न तथतायाः स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 भूतकोटेः स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽचिन्त्यधातुस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते । धर्मधातु-
 स्वभावो धर्मधातुस्वभावेन शून्यः । तथता स्वभावस्तथता स्वभावेन
 शून्यः । भूतकोटेः स्वभावो भूतकोटिस्वभावेन शून्यः । अचिन्त्यधातु-
 स्वभावोऽचिन्त्यधातुस्वभावेन शून्यः । तद्यथापि नाम सुभृते
 आकाशधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तद्यानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते रागचयधातुर्न स्थितो नाऽ-
 स्थितः । एवमेव सुभृते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभृते प्रहाणधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते

तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते विरागधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते यद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते निरोधधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते । आकाशधातुः स्थितो वाऽस्थितो वा । न रागक्षयधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रहाणधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न विरागधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते आकाशधातुस्वभाव आकाशधातुस्वभावेन शून्यः । रागक्षयधातुस्वभावो रागक्षयधातुस्वभावेन शून्यः । प्रहाणधातुस्वभावः प्रहाणधातुस्वभावेन शून्यः । विरागधातुस्वभावो विरागधातुस्वभावेन शून्यः । निरोधधातुस्वभावो निरोधधातुस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते रूपशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते वेदनाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते मञ्जाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते मङ्कारशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते न रूपस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वेदनास्वभावः स्थितो

वाऽस्थितो वा । न संज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न संस्कार-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । रूपं रूपेण शून्यं वेदना वेदनया
शून्या । संज्ञा संज्ञया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः । विज्ञानं
विज्ञानेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुः शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते श्रोत्रशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महा-
यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते घ्राणशून्यता न
स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभूते जिह्वाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
मेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
कायशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मनः शून्यता न स्थिता
नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
श्रोत्रस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न जिह्वास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । काय-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । मनःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि चक्षुश्चक्षुषा शून्यं श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्यं । घ्राणं
घ्राणेन शून्यं । जिह्वा जिह्वया शून्या कायः कायेन शून्यः ।
मनो मनसा शून्यं ।

तद्यथापि नाम सुभृते रूपशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृते शब्दशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महा-
 यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते गन्धशून्यता न
 स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते रसशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव
 सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
 स्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न
 स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते धर्मशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते रूपस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 शब्दस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न गन्धस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न रसस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न स्पर्श-
 स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न धर्मस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि रूपं रूपेण शून्यं । शब्दो शब्देन शून्यः ।
 गन्धो गन्धेन शून्यः । रसो रसेन शून्यः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः ।
 धर्मः धर्मे शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते चक्षुर्विज्ञानशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते श्रोत्रविज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृते घ्राणविज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते

तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते जिज्ञा-
विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते कायविज्ञानशून्यता
न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मनो विज्ञानशून्यता न स्थिता
नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चतुर्विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न श्रोत्रविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राण-
विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न जिज्ञाविज्ञानस्वभावः
स्थितो वाऽस्थितो वा । न कायविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । मनोविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा
हि चतुर्विज्ञानं चतुर्विज्ञानेन शून्यं । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञा-
नेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिज्ञाविज्ञानं
जिज्ञाविज्ञानेन शून्यं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनो-
विज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुःसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते घ्राण-
संस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते जिज्ञासंस्पर्शशून्यता
न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं

नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते कायसंस्पर्शशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते मनःसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
 मेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 चक्षुःसंस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणसंस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । न जिह्वासंस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न काय-
 संस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मनःसंस्पर्शस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुः-
 संस्पर्शेन शून्यः । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्यः । घ्राणसंस्पर्शो
 घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः । काय-
 संस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तद्यथापि नाम सुभूते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायान न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतो-
स्तथा हि चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभूते स्वप्नो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते माया न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मरीचिर्न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिश्रुत्वा न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभासो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तद्यथापि नाम सुभृते तथागतनिर्म्मितो न स्थितो नाऽस्थितः ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 स्वप्नस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मायास्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न मरौचिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 प्रतिश्रुत्स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रतिभासस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न तथागतनिर्म्मितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि स्वप्नः स्वप्नेन शून्यः । माया मायया
 शून्या । मरौचिर्मरौच्या शून्या । प्रतिश्रुत्का प्रतिश्रुत्कया शून्या ।
 प्रतिभासः प्रतिभासेन शून्यः । तथागतनिर्म्मितस्तथागतनिर्म्मितेन
 शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते दानपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृते शीलपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
 चान्तिपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
 वीर्यपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते ध्यानपारमिता न
 स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते प्रज्ञापारमिता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभृते दानपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न

शौलपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न चान्तिपारमिता-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वीर्यपारमितास्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न ध्यानपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न प्रज्ञापारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि दानपारमिता दानपारमिताया शून्या । शौलपार-
मिता शौलपारमिताया शून्या । चान्तिपारमिता चान्तिपार-
मिताया शून्या । वीर्यपारमिता वीर्यपारमिताया शून्या । ध्यान-
पारमिता ध्यानपारमिताया शून्या । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापार-
मिताया शून्या ।

तद्यथापि नाम सुभूते अध्यात्मशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
बहिर्द्विशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता
न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते शून्यताशून्यता न स्थिता नाऽ-
स्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभूते महाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते परमार्थ-
शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते संस्कृतशून्यता न स्थिता नाऽ-
स्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभूतेऽसंस्कृतशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते

तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अत्यन्त-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनवरागशून्यता न स्थिता नाऽ-
 स्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभूतेऽनवकारशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रकृति-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभूते सर्वधर्मशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते खलक्षणशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुपलम्भ-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽभावशून्यता न स्थिता नाऽ-
 स्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभूते स्वभावशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अभाव-
 स्वभावशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितम् ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽध्यात्मशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽ-
 स्थितो वा । न बहिर्द्विशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 नाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शून्यता-

शून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न महाशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न परमार्थशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न संस्कृतशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽसंस्कृतशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नात्यन्तशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनवरागशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनवकारशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रकृतिशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सर्वधर्मशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न खलक्षणशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनुपलम्भशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽभावशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । *न स्वभावशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽभावस्वभावशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।

तत्कस्य हेतोस्तथा ह्यध्यात्मशून्यताऽध्यात्मशून्यतया शून्या । बहिर्द्विशून्यता बहिर्द्विशून्यतया शून्या । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यताऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतया शून्या । शून्यताशून्यता शून्यताशून्यतया शून्या । महाशून्यता महाशून्यतया शून्या । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया शून्या । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्या । असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यतया शून्या । अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशून्यता अनवरागशून्यतया शून्या । अनवकारशून्यताऽनवकारशून्यतया शून्या । प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया शून्या । खलक्षणशून्यता खलक्षणशून्यतया शून्या । अनुपलम्भशून्यताऽनुपलम्भ-

शून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या । स्वभाव-
शून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभावस्वभावशून्यता अभाव-
स्वभावशून्यतया शून्या ।

तद्यथापि नाम सुभृते मृत्युपस्थानानि न स्थितानि नाऽस्थि-
तानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभृते सम्यक्प्रज्ञाणानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
चट्टिपादाः न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभृते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते इन्द्रियाणि न स्थितानि
नाऽस्थितानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभृते बलानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
बोध्यङ्गानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभृते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते आर्याष्टाङ्गमार्गो न
स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते मृत्युपस्थानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न सम्यक्प्रज्ञाणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नार्द्धपाद-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नेन्द्रियस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न बलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न बोध्यङ्गस्वभावः
स्थितो वाऽस्थितो वा । न आर्याष्टाङ्गमार्गस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि मृत्युपस्थानानि मृत्युपस्थानैः
शून्यानि । सम्यक्प्रज्ञाणानि सम्यक्प्रज्ञाणैः शून्यानि । चट्टिपादाः

अद्विपादैः शून्याः । इन्द्रियाणीन्द्रियैः शून्यानि । बलानि बलैः शून्यानि । बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानि । मार्गं मार्गेण शून्यः ।

तद्यथापि नामं सुभूते आर्य्यमत्यानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते ध्यानानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते अप्रमाणानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते आरूप्यममाप्तयो न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूतेऽष्टौ विमोक्षाः *न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते अन्पूर्वविहारसमाप्तयो न स्थिताः नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचसुखानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते अभिज्ञा न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते समाप्तयो न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नामं सुभूते धरणीसुखानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आर्य्यसत्यस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न ध्यानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽप-

माणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाकृष्यममापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाष्टविमोचस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनुपूर्वविहारममापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शून्यतानिभित्ताप्रणिहितविमोचस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा नाऽभिज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न समाधिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न धारणीमुखस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा ह्यार्य्यसत्यान्यार्य्यसत्यैः शून्यानि । ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । अप्रमाणान्यप्रमाणैः शून्यानि । आकृष्यममापत्तयः आकृष्यममापत्तिभिः शून्याः । विमोचाः विमोचैः शून्याः । अनुपूर्वविहारममापत्तयोऽनुपूर्वविहारममापत्तिभिः शून्याः । शून्यतानिभित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यतानिभित्ताप्रणिहितविमोचमुखैः शून्यानि । अभिज्ञाः अभिज्ञाभिः शून्याः । समाधयः समाधिभिः शून्याः । धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानि ।

तद्यथापि नाम सुभूते दशतथागतबन्धानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते चत्वारिवैशारद्यानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते चतस्रः प्रतिमम्बिदो न स्थिताः नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते महाकरुणा न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा न स्थिताः नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशतथागतबलास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वैशारद्यस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रतिसम्बित् स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न महाकरुणास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नावेणिकबुद्धधर्मास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दशतथागतबलानिबलैः शून्यानि । चत्वारि वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । चतस्रः प्रतिसम्बिदः प्रतिसम्बित् स्वभावैः शून्याः । महाकरुणामहाकरुणयाशून्या । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्याः ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽर्हत् चीणाश्रया न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रत्येकबुद्धो न स्थितो नास्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽर्हत् चीणाश्रवस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रत्येकबुद्धस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अर्हत् स्वभावोऽर्हत् स्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबुद्धस्वभावः प्रत्येकबुद्धस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते बोधिसत्त्वो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतोऽर्हत् सम्यक्सम्बुद्धो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोधिसत्त्वस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न तथागतस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो । तत्कस्य हेतोस्तथा हि बोधिसत्त्व स्वभावो बोधिसत्त्व स्वभावेन शून्यः । तथागत स्वभावस्तथागत स्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते श्रोत आपत्तिफलं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते सकृदागामिफलं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अनागामिफलं न
 स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभूतेऽर्हत्वं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रत्येक
 बोधिर्न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते श्रोत आपत्तिफलस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न सकृदागामिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 नाऽनागामिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नार्हत्त्वस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रत्येकबोधिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा हि श्रोत आपत्तिफलस्वभावः श्रोत आपत्तिफल-
 स्वभावेन शून्यः । सकृदागामिफलस्वभावः सकृदागामिफलस्वभावेन
 शून्यः । अनागामिफलस्वभावोऽनागामिफलस्वभावेन शून्यः । अर्हत्त्व-
 स्वभावोऽर्हत्त्वस्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबोधिस्वभावः प्रत्येकबोधि-
 स्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते मार्गाकारज्ञता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते सर्वार्काकारज्ञता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते मार्गा-
 कारज्ञतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सर्वार्काकारज्ञतास्वभावः

स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि मार्गाकारज्ञता-
स्वभावो मार्गाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः । सर्वाकारज्ञतास्वभावः
सर्वाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते नाम स्वभावं न स्थितं नाऽस्थितं ।
एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभृते निमित्तं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभृते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते सङ्केतो न स्थितो
नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभृते व्यवहारो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
प्रज्ञप्तिर्नस्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते नाम स्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न नाम निमित्तस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
न सङ्केतस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न व्यवहारस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न प्रज्ञप्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि नाम स्वभावो नाम स्वभावेन शून्यः ।
निमित्तस्वभावो निमित्तस्वभावेन शून्यः । सङ्केतस्वभावः सङ्केत-
स्वभावेन शून्यः । व्यवहारस्वभावो व्यवहारस्वभावेन शून्यः ।
प्रज्ञप्तिस्वभावः प्रज्ञप्तिस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृतेऽनुत्पादो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते-
ऽनिरोधो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं

न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि ना सुभृतेऽसंक्षेपे, न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृतेऽव्यवदानं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृतेऽनुत्पाद-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽसंक्षेपस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽव्यवदानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अनुत्पादस्वभावोऽनुत्पादस्वभावेन शून्यः । अनिरोधस्वभावोऽनि-
रोधस्वभावेन शून्यः । असंक्षेपस्वभावोऽसंक्षेपस्वभावेन शून्यः । अव्यवदानस्वभावोऽव्यवदानस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृतेऽनभिमंस्कारो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृतेऽनभिमंस्कारस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अनभिमंस्कारस्वभावोऽनभिमंस्कारस्वभावेन शून्यः । अनेन पर्यायेण तथानं न कश्चित् स्यात्स्थितस्थितस्थानयोगेन ।

यत् पुनः सुभृतिरेवमाह कस्तेन यानेन निर्यास्यतीति । न कश्चित्तेन यानेन निर्यास्यतीति । न कश्चित्तेन यानेन निर्याति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते यच्च तथानं यच्च निर्यायाद्ये न च निर्यायाद्यतस्य निर्यायात् । सर्व्वे च ते धर्मा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । एवमसन्निधमानेष्वनुपलभ्यमानेषु सर्व्वधर्मेषु कतमो धर्मः कतमेन धर्मेण निर्यास्यति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृतेऽत्यन्ततथात्मा-
नोपलभ्यते । सत्त्वो नोपलभ्यते । जीवो नोपलभ्यते । जन्तुर्नोपलभ्यते ।

पोषो नोपलभ्यते । पुरुषो नोपलभ्यते । पुङ्गलो नोपलभ्यते ।
 मनुजो नोपलभ्यते । मानवो नोपलभ्यते । कारको नोपलभ्यते ।
 वेदको नोपलभ्यते । जानको नोपलभ्यते । पश्वको नोपलभ्यते ।
 अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आत्मनोऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 सत्त्वस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जीवस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 जन्तोरत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पोषस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 पुरुषस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पुङ्गलस्यात्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । मनुजस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मानवस्यात्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । कारकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदकस्या-
 त्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जानकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 पश्वकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धर्मधातुर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । तथेतानोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 भूतकोटिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अश्विन्यधातुर्नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्कन्धोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । धातवो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 आयतनानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतीत्य-
 समुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमिता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शीलपारमिता नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । चान्तिपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । वीर्यपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । ध्यानपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अधात्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वहिर्द्धा-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अधात्मवहिर्द्धा-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यताशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महाशून्यतानोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । परमार्थशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । संस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । असंस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अत्यन्तशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवराश-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवकारशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अनुपलम्भशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अभावशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्वभावशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

सृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्-
 प्रमाणानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अद्विपादा
 नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बलानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्य-

मत्यानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि नोप-
लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अप्रमाणानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । आरूप्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशु-
द्धितामुपादाय । अष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिज्ञानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । समाधयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
धारणोमुखानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागत-
बलानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वैशारद्यानि नोप-
लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतिसम्बिदो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । महाकरुणा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्मानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
श्रोत आपत्तौ नोपलभ्यते अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदा-
गामिनो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिनो
नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हन्तो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । प्रत्येकबुद्धानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । बोधिमत्तानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागतो-
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । श्रोत
आपत्तिफलं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदागामिफलं
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिफलं नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हत्वं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

मुपादाय । प्रत्येकबोधिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मार्गा-
 कारज्ञता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वाकारज्ञता-
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । अनिरोधो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । असंक्षेपो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अव्यवदानं
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनभिमंस्कारो नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पूर्वान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अपरान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 प्रत्युत्पन्नं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आगामि नोपलभ्य-
 तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । गतिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । स्थितिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । क्षुतिर्नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । उपपत्तिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । हानिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वृद्धिर्नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कस्याऽनुपलब्ध्यासर्वं नोपलभ्यते ।

धर्मधातुपलब्ध्या नोपलभ्यते धर्मधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते धर्मधातुपलब्धिरूपलभ्यते नोपलभ्यते । तथताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तथताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । भूतकोट्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते भूतकोटिस्तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते भूतकोट्यनुपलब्धिरूपलभ्यते नोपलभ्यते ।
 अचिन्त्यधातुपलब्ध्या नोपलभ्यते । अचिन्त्यधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते अचिन्त्यधातुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । स्कन्धधाताय-
 तनानुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्कन्धधातायतनानि । तत्कस्य हेतोर्न हि

સુમ્ભૂતે સ્કન્ધધાલાયતનાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । પ્રત્યક્ષ મસુત્પાદાનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે પ્રતીત્યસુત્પાદઃ । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે પ્રતીત્ય સસુત્પાદાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે ।

દાનપારમિતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે દાનપારમિતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે દાનપારમિતાનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । શીલપારમિતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે શીલપારમિતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે શીલપારમિતાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । ચાન્તિપારમિતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે ચાન્તિપારમિતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે ચાન્તિપારમિતાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । વૌર્યપારમિતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે વૌર્યપારમિતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે વૌર્યપારમિતાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । ધ્યાનપારમિતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે ધ્યાનપારમિતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે ધ્યાનપારમિતાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । પ્રજ્ઞાપારમિતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે પ્રજ્ઞાપારમિતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે પ્રજ્ઞાપારમિતાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે ।

અધ્યાત્મશૂન્યતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે અધ્યાત્મશૂન્યતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે અધ્યાત્મશૂન્યતાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । બહિર્દ્વાશૂન્યતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે બહિર્દ્વાશૂન્યતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે બહિર્દ્વાશૂન્યતાઽનુપલ્લભિરુપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । અધ્યાત્મબહિર્દ્વાશૂન્યતાઽનુપલ્લભ્યા નોપલભ્યતે અધ્યાત્મ-બહિર્દ્વાશૂન્યતા । તત્કસ્ય જેતોર્ન હિ સુમ્ભૂતે અધ્યાત્મબહિર્દ્વાશૂન્યતા-

ડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । શૂન્યતાશૂન્યતાડુપલઙ્ગ્યા
 નોપલભ્યતે શૂન્યતાશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ સુભૂતે શૂન્યતા-
 શૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । મહાશૂન્યતાડુપલઙ્ગ્યા
 નોપલભ્યતે મહાશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ સુભૂતે મહાશૂન્યતા-
 ડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । પરમાર્થશૂન્યતાડુપલઙ્ગ્યા
 નોપલભ્યતે પરમાર્થશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ સુભૂતે પરમાર્થ-
 શૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । સંસ્કૃતશૂન્યતાડુપ-
 લઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે સંસ્કૃતશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ સુભૂતે
 સંસ્કૃતશૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । અસંસ્કૃતશૂન્યતા-
 ડુપલઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે સંસ્કૃતશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ સુભૂતે
 સંસ્કૃતશૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । અત્યન્તશૂન્યતા-
 ડુપલઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે અત્યન્તશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ સુભૂતે
 અત્યન્તશૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । અનવરાગશૂન્યતા-
 ડુપલઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે અનવરાગશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ સુભૂતે
 અનવરાગશૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । અનવકાર-
 શૂન્યતાડુપલઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે અનવકારશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ
 સુભૂતે અનવકારશૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । પ્રકૃતિ-
 શૂન્યતાડુપલઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે પ્રકૃતિશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન હિ
 સુભૂતે પ્રકૃતિશૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે । સર્વ-
 ધર્મશૂન્યતાડુપલઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે સર્વધર્મશૂન્યતા । તત્કસ્ય હેતોર્ન
 હિ સુભૂતે સર્વધર્મશૂન્યતાડુપલઙ્ગિરૂપલભ્યતે ન નોપલભ્યતે ।
 સ્વલક્ષણશૂન્યતાડુપલઙ્ગ્યા નોપલભ્યતે સ્વલક્ષણશૂન્યતા । તત્કસ્ય

हेतोर्न हि सुभूते खलक्षणशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । अनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनुपलम्भशून्यता ।
अतकस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अभावशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽभावशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । स्वभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्वभावशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्वभावशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽभाव-
स्वभावशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभावस्वभावशून्यता-
ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

सृत्युपस्थानाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते सृत्युपस्थानानि । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते सृत्युपस्थानाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
सम्यक्प्रहाणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते सम्यक्प्रहाणानि । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते सम्यक्प्रहाणाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
अद्विपादाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते अद्विपादाः । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते अद्विपादाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । इन्द्रिया-
ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते इन्द्रियाणि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
इन्द्रियाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । बलाऽनुपलब्ध्या नोप-
लभ्यन्ते बलानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बलाऽनुपलब्धिरुप-
लभ्यते न नोपलभ्यते । बोध्यङ्गानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते बोध्यङ्गानि ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोध्यङ्गानुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । मार्गाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते मार्गाः । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते मार्गाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । आर्य्यसत्याऽनुप-
लब्ध्या नोपलभ्यन्ते आर्य्यसत्यानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
आर्य्यसत्याऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । ध्यानाऽनुपलब्ध्या
नोपलभ्यन्ते ध्यानानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ध्यानाऽनुप-
लब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अप्रमाणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते-
ऽप्रमाणानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽप्रमाणाऽनुपलब्धिरूप-
लभ्यते न नोपलभ्यते । आरूप्यममापत्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
आरूप्यममापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आरूप्यममापत्य-
नुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । विमोचाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
विमोचाः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विमोचाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते
न नोपलभ्यते । अनुपूर्वविहारममापत्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्तेऽनु-
पूर्वविहारममापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनुपूर्वविहार-
ममापत्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । शून्यतानिमित्ता-
प्रणिहितविमोचमुखाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोचमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
ऽभिज्ञाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽभिज्ञा । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
ऽभिज्ञाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । समाधनुपलब्ध्या
नोपलभ्यन्ते समाधयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समाधनुप-
लब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । धारणीमुखानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
धारणीमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धारणीमुखाऽनुप-
लब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । तथागतबलानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते

तथागतबलानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तथागतबलानुप-
लब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । वैशारद्याऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
वैशारद्यानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वैशारद्याऽनुपलब्धि-
रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रतिमस्विदनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते प्रति-
मस्विदः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रतिमस्विदनुपलब्धिरूपलभ्यते
न नोपलभ्यते । महाकरुणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते महाकरुणा ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते महाकरुणाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अष्टादश-
वेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

श्रोत आपन्नाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते श्रोत आपन्नः । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते श्रोत आपन्नाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
सकृदागाम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सकृदागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते सकृदागाम्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनागाम्य-
नुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
अनागाम्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अर्हत्त्वाऽनुपलब्ध्या
नोपलभ्यतेऽर्हन् । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽर्हत्त्वाऽनुपलब्धि-
रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्येक-
बुद्धः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न
नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते बोधिसत्त्वः । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते बोधिसत्त्वाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
तथागताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते तथागतः । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभृते तथागताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । श्रोत आपत्ति-
 फलानुपलब्ध्या नोपलभ्यते श्रोत आपत्तिफलं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभृते श्रोत आपत्तिफलानुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 मल्लदागामिफलाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते मल्लदागामिफलं । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभृते मल्लदागामिफलाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अनागामिफलाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अनागामिफलं । तत्-
 कस्य हेतोर्न हि सुभृते अनागामिफलाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न
 नोपलभ्यते । अर्हत्वाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अर्हत्वं । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभृते अर्हत्वाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्येक-
 बोध्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्येकबोधिः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभृते प्रत्येकबोध्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । मार्गाकार-
 जताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते मार्गाकारजता । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभृते मार्गाकारजताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । सर्वा-
 कारजताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सर्वाकारजता । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभृते सर्वाकारजताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 अनुत्पादाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनुत्पादः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभृते अनुत्पादाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनिरोधा-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनिरोधः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते
 अनिरोधाऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । असंक्लेशाऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते असंक्लेशः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते असंक्लेशा-
 ऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अव्यवदानाऽनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यतेऽव्यवदानं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते अव्यवदानाऽनुपलब्धि-

रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनभिसंस्काराऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते-
 ऽनभिसंस्कारः । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते ऽनभिसंस्कारानुपलब्धिरूप-
 लभ्यते न नोपलभ्यते । पूर्वान्ताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते पूर्वान्तः ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते पूर्वान्ताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अपरान्ताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ऽपरान्तः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते अपरान्तानुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्युत्पन्नः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रत्युत्पन्नानुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । आगत्यनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते आगतिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आगत्यनुपलब्धि-
 रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । गत्यनुपलब्ध्या नीप्रलभ्यते गतिः ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते गत्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 स्थित्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्थितिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 स्थित्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । च्युत्यनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यते च्युतिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते च्युत्यनुपलब्धिरूपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । उपपत्त्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते उपपत्तिः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते उपपत्त्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 हान्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते हानिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 हान्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । वृद्ध्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते
 वृद्धिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वृद्ध्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न
 नोपलभ्यते ।

प्रथमाभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रथमभूम्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । द्वितीया-

भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 द्वितीयभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते । तृतीयाभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तृतीयभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । चतुर्थीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते चतुर्थभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 पञ्चमौभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 पञ्चमभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । षष्ठीभूमिर्भूम्यनुप-
 लब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते षष्ठभूम्यनुपलब्धि-
 रुपलभ्यते न नोपलभ्यते । सप्तमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते सप्तमभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अष्टमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते अष्टमभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । नवमी-
 भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नवम-
 भूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । दशमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशमभूम्यनुपलब्धिरुप-
 लभ्यते न नोपलभ्यते ।

कतमा प्रथमाभूमिः कतमा द्वितीयाभूमिः कतमा तृतीया-
 भूमिः कतमा चतुर्थीभूमिः कतमा पञ्चमौभूमिः कतमा षष्ठी-
 भूमिः कतमा सप्तमी भूमिः कतमा अष्टमीभूमिः कतमा नवमी-
 भूमिः कतमा दशमीभूमिः । यदुतशुक्लविदर्शनाभूमिर्गोत्रभूमि-
 रष्टमकभूमिनिर्दर्शनभूमिः स्तनभूमिर्वीतरागभूमिः कृताविभूमिः
 प्रत्येकवृद्धभूमिर्वाधिमलभूमिर्बुद्धभूमिः ।

स्वल्पशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया-
द्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वभावशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया-
द्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । महा-
शून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । संकृतशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । असंकृत-
शून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अव्यन्तशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनव-
कारशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायास्तृतीया-
भूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वल्पशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वभावशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यताया-
स्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोप-
लभ्यते । शून्यताशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्यताया-
स्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते ।
संकृतशून्यतायास्तुर्थाभूमिर्नोपलभ्यते । असंकृतशून्यतायास्तुर्था-

भूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । अनव-
रागशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवकारशून्यतायाश्चतुर्थी-
भूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्म-
शून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । खल्लक्षणशून्यतायाश्चतुर्थीभूमि-
र्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । अभाव-
शून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्यतायाश्चतुर्थीभूमि-
र्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते ।

अधात्मशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्धाशून्यतायाः
पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अधात्मबहिर्द्धाशून्यतायाः पञ्चमीभूमि-
र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । महा-
शून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाः पञ्चमी-
भूमिर्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
असंस्कृतशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाः
पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोप-
लभ्यते । अनवकारशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृति-
शून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायाः पञ्चमी-
भूमिर्नोपलभ्यते । खल्लक्षणशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
अनुपलम्भशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाः
पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
अभावस्वभावशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।

अधात्मशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्धाशून्यतायाः
षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । अधात्मबहिर्द्धाशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोप-

अधात्मशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्धाशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अधात्मबहिर्द्धाशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । ' अत्यन्तशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवकारशून्यताया

नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 सर्वधर्मशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । खलचणशून्यताया
 नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यताया नवमीभूमिर्नोप-
 लभ्यते । अभावशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्य-
 ताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया नवमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यताया दशमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्य-
 ताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताया दशमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अमस्कृत-
 शून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यताया दशमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अनवकारशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 खलचणशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 स्वभावशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रथमाभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धतामुपादाय । न द्वितीयाभूम्यनुपलब्धिरुप-
 लभ्यते न नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धतामुपादाय । न तृतीयाभूम्यनुप-

मुपादाय । सर्वधर्मशून्यतया सत्त्वपरिपाको नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशु-
द्धितामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतया सत्त्वपरिपाको नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । अनुपलब्धशून्यतया सत्त्वपरिपाको नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावशून्यतया सत्त्वपरिपाको नोप-
लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्वभावशून्यतया सत्त्वपरिपाको
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतया
सत्त्वपरिपाको नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । बहिर्द्विशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धि-
र्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यताशून्यतया बुद्धचेत्र-
परिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महाशून्यतया
बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । असंस्कृतशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशु-
द्धितामुपादाय । अत्यन्तशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवरागशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धि-
र्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवकारशून्यतया बुद्ध-
चेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यतया
बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वधर्मा-
शून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

स्वल्पशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । अनुपलभ्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । अभावशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोप-
लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्वभावशून्यतया बुद्धचेत्रपरि-
शुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतया
बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अधात्मशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । बहिर्द्विशून्यतया पञ्च-
चक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते ।
शून्यताशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया पञ्चचक्षुषि-
नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । संस्कृत-
शून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोप-
लभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया
पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते ।
प्रकृतिशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । सर्वधर्माशून्यतया पञ्च-
चक्षुषिनोपलभ्यन्ते । स्वल्पशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अनु-
पलभ्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया पञ्चचक्षुषि-
नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अभावस्वभाव-
शून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नुपलभ्ययोगेन सर्वधर्माणां महायामेन सर्वाकारज्ञतायां
स्थास्यति ॥ • • •

शतसाहस्राः प्रज्ञापारमिताया दशमः परिवर्तः ॥ • •

• अथ एकादशः परिवर्तः ॥

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तसेतद्वोचत् । महायानं महायान-
मिति भगवन्नुच्यते सदेवासुरमानुषं लोकमभिभूयनिर्धास्यति
ते नोच्यते महायानमिति । आकाशसमं भगवंस्तन्महायानं ।
यथाकाशे अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव
भगवत्संस्थितं महायाने अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
अनेन भगवन् पृथगेण महायानमिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां ।
न चास्य महायानस्याङ्गमो वा निर्गमो वा स्थानं वा दृश्यते । नापि
पूर्वान्तो नाऽपरान्तो न मध्यः । तद्यथापि नाम भगवत्काशस्य
नैवागमो वा दृश्यते न निर्गमो वा दृश्यते । न स्थानं दृश्यते ।
एवमेव भगवत्स्य महायानस्य नैवागम उपलभ्यते न निर्गम
उपलभ्यते नास्थानमुपलभ्यते । तद्यथापि नाम भगवत्काशस्य
नैव पूर्वान्त उपलभ्यते नाऽपरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते ।
अध्वसमतामुपादाय । एवमेव भगवत्स्य महायानस्य नैव पूर्वान्त
उपलभ्यते नापरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते । अध्वसमताया न
मिदं भगवन् बहुतमहायानं । तस्मान्महायानं महायानमित्युच्यते ।

भगवानाह । एवमेतत् सुभृते एवमेतन्महायानमिदं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य षट्पारमिताः । दानपारमिता शीलपारमिता
आग्निपारमिता वीर्यपारमिता ध्यानपारमिता प्रज्ञापारमिता ।

इदमुच्यते, बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । पुनरपरं सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत सर्वधारणीमुखानि
 सर्वसमाधिमुखानि । शूरङ्गम समाधिः । रत्नमुद्रा समाधिः ।
 सिंहविक्रीडित समाधिः । सुचन्द्र समाधिः । चन्द्रध्वजकेतु समाधिः ।
 सर्वधर्माङ्गम समाधिः । विलोकितसृङ्खल समाधिः । धर्मधातुनियतः
 समाधिः । नियतध्वजकेतुः समाधिः । वज्रः समाधिः । सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्रा समाधिः । समाधिराजसुप्रतिष्ठितः समाधिः । रश्मिप्रसूतः
 समाधिः । बलव्यूहः समाधिः । समुद्रतः समाधिः । निरुक्तिनियत-
 प्रवेशः समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशः समाधिः । दिग्विस्तोक्तः
 समाधिः । साधारणमुद्रा समाधिः । असम्प्रमोषः समाधिः ।
 सर्वधर्मसमवसरणसागरमुद्रा समाधिः । आकाशस्फुरणः समाधिः ।
 वज्रमण्डलः समाधिः । ध्वजागकेयूरः समाधिः । इन्द्रकेतुः समाधिः ।
 ओतोऽनुर्गतः समाधिः । सिंहविक्रीडितः समाधिः । व्यभस्तः
 समाधिः । रणजहः समाधिः । वैरोचनः समाधिः । अशेषः समाधिः ।
 अनिकेतस्थितः समाधिः । निश्चितः समाधिः । विमलप्रदीपः
 समाधिः । अनन्तप्रभः समाधिः । प्रभाकरः समाधिः । समन्ताव-
 भासः समाधिः । शुद्धसारः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
 रतिकरः समाधिः । विद्युत्प्रदीपः समाधिः । अक्षयः समाधिः ।
 अजेयः समाधिः । तेजोवती समाधिः । क्षयापगतः समाधिः ।
 अनिष्टः समाधिः । अवितर्कः समाधिः । सूर्यप्रदीपः समाधिः ।
 चन्द्रविमलः समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपः समाधिः । शुद्धप्रतिभासः
 समाधिः । आलोककरः समाधिः । काराकारः समाधिः ।

ज्ञानकेतुः समाधिः । वज्रोपमः समाधिः । चित्तस्थितिः समाधिः ।
 समन्तालोकः समाधिः । सुप्रतिष्ठितः समाधिः । रत्नकोटिः समाधिः ।
 वरधर्मसुद्रा समाधिः । सर्वधर्मसमता समाधिः । रतिजहः
 समाधिः । धर्माद्गतः समाधिः । अविकिरणः समाधिः । सर्वधर्म-
 पदप्रभेदः समाधिः । समाक्षरावकारः समाधिः । अक्षरापगतः
 समाधिः । आरम्भणच्छेदनः समाधिः । अविकारः समाधिः ।
 अप्रकारः समाधिः । नामनियतप्रवेशः समाधिः । अनिकेतचारी
 समाधिः । तिमिरापगतः समाधिः । चारित्र्यवती समाधिः ।
 अचलः समाधिः । विषयतीर्णः समाधिः । सर्वगुणसञ्चयगतः
 समाधिः । स्थितनिश्चितः समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिः समाधिः ।
 अनन्तप्रतिभानः समाधिः । असमसमः समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणः
 समाधिः । परिच्छेदकरः समाधिः । विमतिविकिरणः समाधिः ।
 निरधिष्ठानः समाधिः । एकव्यूहः समाधिः । आकाशाभिनिर्हारः
 समाधिः । एकाकारः समाधिः । आकारानवकारः समाधिः ।
 मैर्वैधिकसर्वभवतलापगतः समाधिः । सङ्केतस्तप्रवेशः समाधिः ।
 गिरिघोषाक्षरविमुक्तः समाधिः । ज्वलनोत्का समाधिः । लक्षण-
 परिशोधनः समाधिः । अनभिलक्षितः समाधिः । सर्वाकारवरो-
 पेतः समाधिः । सर्वदुःखनिरभिनन्दी समाधिः । अक्षयकरण्डः
 समाधिः । धारणीमतिः समाधिः । सम्यक्कामिथ्यात्वसंघमनः समाधिः ।
 सर्वरोधविगौधासंप्रशमनः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
 सारवती समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभः समाधिः । विद्युत्प्रभः
 समाधिः । महाव्यूहः समाधिः । सर्वाकारप्रभाकरः समाधिः ।

समाधिसमृता समाधिः । अरजोधिरजोनययुक्तः समाधिः ।
 अरणसमवसरणः समाधिः । अरणसरण सर्व्वसमवसरणः समाधिः ।
 अनिलम्भनिकेतनिरतः समाधिः । तथतास्थितनिश्चितः समाधिः ।
 कायकलिसंप्रमथनः समाधिः । वाक्कलिविध्वंसनगगनकल्पः समाधिः ।
 आकाशामङ्गलविमुक्तिनिरूपणोपः समाधिः । इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायान ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
 ध्यात्मशून्यता । बहिर्द्विशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता । शून्यता-
 शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संस्कृतशून्यता । असंस्कृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
 प्रकृतिशून्यता । सर्व्वधर्मशून्यता । स्वलक्षणशून्यता । अनुपलम्भ-
 शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चत्वार
 च्छद्धिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधङ्गानि ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गः । आर्य्यसत्यानि । ध्यानानि । अप्रमाणानि ।
 आरूप्यसमापत्तयः । अष्टौ विमोक्षाः । न वा ऽनुपूर्व्वविहारसमा-
 पत्तयः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । अभिज्ञाः समा-
 धयः । धारणीमुखानि । दशतथागतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि ।
 चतस्रः प्रतिसम्बिद्वाः । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत् पुनः सुभूति-

रेवमाह । सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयतन्महायानं निर्यास्य-
 तीति । कतमस्य सदेवमानुषासुरलोकः । यदुतकामधातुः ।
 रूपधातुः । आरूप्यधातुः स चेत् सुभूते कामधातुस्तथता
 भविष्यदवितथता अनन्यतथताऽविपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्यो-
 ध्रुवः शाश्वतः । अविपरिणामधर्माभावोभविष्यत्नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 कामधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो
 विपरिणामधर्मा अभावः । तस्मात्तन्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभूते रूपधातुस्तथताऽभविष्यत्
 अवितथता अनन्यतथता विपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्यो ध्रुवः
 शाश्वतः अविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते रूपधातुः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरि-
 णामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्यास्यति । स चेत् सुभूते आरूप्यधातुस्तथताऽभविष्यत् ।
 अवितथता अनन्यतथताऽविपरितं भूतं सत्यं यथावन्नित्यो ध्रुवः
 शाश्वतोऽविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्यास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते रूपं
 कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्व्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
 विपरिणामधर्मं अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभूते वेदनातथताऽभविष्यदवितथता-
 अनन्यतथता अविपरीताभूता सत्यायथावन्नित्याध्रुवाशाश्वता अवि-

परिणामधर्मीणी न खल्वभावोऽभविष्यत् नेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरलोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वेदना-
कल्पिता विठयिता सन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरलोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते संज्ञातयताऽभविष्यदवितयताऽनन्य-
तयताऽविपरीताभूतामत्या यथावन्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणाम-
धर्मीणी न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते संज्ञाकल्पिता विठयिता
सन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते संस्कारास्तथाऽभविष्यन्नवितया अनन्यतयाऽविपरिभूता-
मत्या यथावन्नित्याध्रुवाः शाश्वताऽविपरिणामधर्माणः । न खल्व-
भावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते संस्काराः कल्पिता विठयिताः
सन्दर्भिताः । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते विज्ञानं तथाऽभविष्यदवितयाऽनन्यतयाऽविपरीतं भूतं सत्यं
यथावन्नित्यं ध्रुवमशाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं इदं सर्वमनित्यमध्रुव-
मशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चक्षुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमपरिणामधर्मं । न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते चक्षुः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत्रं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावाऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते श्रोत्रं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते घ्राणस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरितं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्यास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते घ्राणं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मात् सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते जिह्वा तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्यायथावन्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणामधर्मिणी न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते जिह्वा कल्पिता विठयिता सन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतः सत्यः यथावन्नित्याध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते कायः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते मनः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते रूपस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते रूपं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शब्दस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतः सत्यः यथावन्नित्याध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते शब्दः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं

विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते गन्धस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथा-
 ऽविपरौतो भूतः सत्यः यथावन्नित्योद्भुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते गन्धः कल्पितो विठयितः सन्द-
 र्भितोऽनित्योऽद्भुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते रमस्तथा-
 ऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरौतो भूतः सत्यो यथावन्नित्योद्भुवः
 शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते रमः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽद्भुवोऽशाश्वतो विपरिणाम-
 धर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते स्पर्शस्तथाभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरौतो भूतः
 सत्यो यथावन्नित्योद्भुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
 ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते स्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्यो-
 ऽद्भुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धर्मास्तथाभविष्यदवि-
 तथाऽनन्यतथाऽविपरौताः सत्यायथावन्नित्याद्भुवाः शाश्वता अवि-
 परिणामधर्माः न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चक्षुर्विज्ञानं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथा

ऽविपरित्तं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते चतुर्विज्ञानं कल्पितं विठयितं
 सन्दर्भितमनित्यध्रुवमशाश्वतं । विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते ओचविज्ञानं
 तथा भविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरित्तं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं
 शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते ओच-
 विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरि-
 णामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूते प्राणविज्ञानन्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्य-
 तथाऽविपरित्तं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणाम-
 धर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्राणविज्ञानं कल्पितं
 विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते जिज्ञाविज्ञानं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरित्तं भूतं
 सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावो-
 ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते जिज्ञाविज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितम-
 नित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायविज्ञानं

तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं
 शाश्वतमविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत्पेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते काय-
 विज्ञानं कल्पितं विठयितं मन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरि-
 णामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूते मनोविज्ञानं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्य-
 तथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मा
 न खल्वभावोऽभविष्यत्पेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मनोविज्ञानं कल्पितं विठयितं
 मन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चक्षुःसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविप-
 रीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्यत्पेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः
 मन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत्रसंस्पर्श-
 स्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो
 ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत्पेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 श्रोत्रसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः मन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो
 विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-

भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते घ्राणसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यदवितथा-
 ऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽवि-
 परिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते घ्राणसंस्पर्शः कल्पितो
 विठयितः सन्दर्भितो नित्यो ध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते जिह्वासंस्पर्शस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः
 सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
 ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते जिह्वासंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितो-
 ऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायसंस्पर्श-
 स्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो
 ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते कायसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवो-
 ऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनःसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यदवि-
 तथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतो-
 ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषा-
 ऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मनःसंस्पर्शः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणाम-
 धर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभृते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथा-
 ऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं वाश्रितमविपरि-
 णामधर्मा नखल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं
 कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्रितं विपरिणामधर्मा-
 भावलक्ष्मणमहायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स
 चेत् सुभृते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथा-
 ऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्रितमविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं
 विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्रितं विपरिणामधर्माभाव-
 लक्ष्मणमहायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभृते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविप-
 रीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्रितमविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं
 विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्रितं विपरिणामधर्माभाव-
 लक्ष्मणमहायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभृते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथा-
 ऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्रितमविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं

विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते पृथिवीधातुस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते पृथिवीधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽध्यातुस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्य-

षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मा-
 त्तर्हि सुभृतेऽभ्यातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवो-
 ऽशाश्वतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते तेजोधातुस्तथाऽभविष्यद्वि-
 तथानन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्योऽध्रुवः शाश्वतो-
 ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषा-
 ऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते तेजो धातुः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणाम-
 धर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभृते वायुधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो
 भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते वायुधातुः कल्पितो विठयितः
 सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते
 आकाशधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो
 यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
 ऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभृते आकाशधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितो-
 ऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभृते विज्ञानधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा-

ऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा
न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानधातुः कल्पितो विठयितः
मन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महा-
यानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
अविद्यातयाऽभविष्यद्वितयाऽनन्यतयाऽविपरीतो भूता सत्यायथा-
वन्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं
महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते अविद्या कल्पिता विठयिता मन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवा-
ऽशाश्वताविपरिणामधर्माणौ अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
ऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते संस्कारास्तथा-
भविष्यद्वितयाऽनन्यतयाऽविपरीताभूताः सत्यायथावन्नित्याध्रुवाः
शाश्वता अविपरिणामधर्माणो न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं
सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
संस्काराः कल्पिता विठयिताः मन्दर्भिताः अनित्याऽध्रुवाऽशाश्वता
विपरिणामधर्माणोऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते विज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितया-
ऽनन्यतयाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरि-
णामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानं कल्पितं
विठयितं मन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माऽभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिनिर्याति । स चेत्

सुभृते नामरूपं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भृतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्म्मं न खल्वभावोऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते नामरूपं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते षडायतनं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भृतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्म्मं न खल्वभावोऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते षडायतनं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते स्पर्शस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भृतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्म्मा न खल्वभावोऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते स्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतोऽविपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते वेदनातथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभृतासत्यायथावन्नित्याध्रुवा शाश्वताऽविपरिणामधर्म्मिणी न खल्वभावोऽभविष्यत्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते वेदनाकल्पिताविठयितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽशाश्वताऽविपरिणामधर्म्मिणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स 'चेत् सुभृते तृष्णातथाऽभविष्यदवि-

तथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्यायथावन्नित्याध्रुवाऽशाश्वताऽविपरि-
णामधर्म्मिणी न खल्वभावोऽभविष्यत्तेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तृष्णाकल्पिताविठ-
यितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽशाश्वताविपरिणामधर्म्मिणी अभाव
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते 'उपादानं' तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं
सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावो-
ऽभविष्यत्तेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते उपादानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्य-
मध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
सुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते भवस्तथाऽभविष्यदवि-
तथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतो-
ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत्तेदं महायानं सदेवमानुषा-
सुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते भवः कल्पितो
विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते जातिस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्या-
यथावन्नित्याध्रुवाऽशाश्वताऽविपरिणामधर्म्मिणी न खल्वभावोऽभविष्य-
त्तेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते जातिः कल्पिताविठयितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽशाश्वता
विपरिणामधर्म्मिणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते 'जरामरणं' तथाभविष्यदवि-

तथाऽनन्य तथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमवि-
परिणामधर्मं न स्वस्वभावोऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते 'जरामरणं कल्पितं
विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्मोभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।'

स चेत् सुभूते दानपारमिताऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते दान-
पारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शौलपारमिताभावोऽभविष्यत्त्वेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते शौलपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
ऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् चान्तिपारमिताभावो-
ऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते चान्तिपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते वीर्य-
पारमिताऽभावोऽभावोऽभविष्यत्त्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वीर्यपारमिता-
ऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते ध्यानपारमिताऽभावोऽभविष्यत्त्वेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते ध्यानपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं । सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रज्ञापार-

मिताभावोऽभविष्येद महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रज्ञापारमिताऽभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते अध्यात्मशून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
अध्यात्मशून्यताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बहिर्द्वीशून्यताभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते बहिर्द्वीशून्यताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् अध्यात्मबहिर्द्वी-
शून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यताऽभावो
न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते शून्यताशून्यताभावोऽभविष्येताभावो नेदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
शून्यताशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते महाशून्यताभावोऽभवि-
ष्येताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते महाशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते परमार्थ-
शून्यताभावोऽभविष्येताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते परमार्थशून्यता अभावो

न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते संस्कृतशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 संस्कृतशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते असंस्कृतशून्यताभावो-
 ऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते असंस्कृतशून्यता अभावो न भाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूतेऽत्यन्तशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अत्यन्त-
 शून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनवरागशून्यताभावोऽभविष्यत्ता-
 भावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते अनवरागशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनवकार-
 शून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अनवकारशून्यता अभावो
 न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते प्रकृतिशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 प्रकृतिशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सर्वधर्मशून्यताभावो-

ऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सर्वधर्मशून्यता अभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय निर्याति । स चेत्
सुभूते स्वलक्षणशून्यताभावोऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते स्वलक्षण-
शून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनुपलम्बशून्यताभावोऽभवि-
ष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते अनुपलम्बशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महा-
यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
ऽभावशून्यताभावोऽभविष्यत्त्वाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अभावशून्यता
अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । स चेत् सुभूते स्वभावशून्यताभावोऽभविष्यत्त्वेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते स्वभावशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अभावस्वभाव-
शून्यताभावो भविष्यत्त्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अभावस्वभावशून्यता अभावो
न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चत्वारिंशत्पुण्यानि भावोऽभविष्यत्त्वाभावो
नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि

सुभूते स्मृत्युपस्थानानि अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सम्यक्प्रज्ञा-
णानि भावोऽभविष्यन्भावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सम्यक्प्रमाणानि अभावो
न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते च्छट्ठिपादाभावोऽभविष्यन्भावो नेदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते च्छट्ठि-
पादा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते इन्द्रियाणिभावोऽभविष्यन्भावो नेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते इन्द्रियाण्यभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बलानि भावोऽभविष्यन्भावो
नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते बलान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोध्यज्ञानिभावोऽभविष्यन्भा-
वो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते बोध्यज्ञान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मार्गा-
भावोऽभविष्यन्भावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मार्गोऽभावो न भावस्तस्मान्महा-
यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
आर्य्यमत्यानि भावोऽभविष्यन्भावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते आर्य्यमत्यान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते ध्यानानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते ध्यानान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अप्रमाणानिभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अप्रमाणान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । यस्मात्तर्हि सुभूते, आरूप्यसमापत्तयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं, स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते आरूप्यसमापत्तयोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते विमोक्षाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विमोक्षा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनुपूर्वविहारसमापत्तयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽनुपूर्वविहारसमापत्तयो भावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच मुखानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते शून्यता-

निमित्ताप्रणिहित विमोक्षमुखान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽभिज्ञा
 भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते 'अभिज्ञाऽभावो न भावस्तस्मा-
 न्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते समाधयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते समा-
 धयोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धारणीमुखानि भावोऽभविष्यन्ना-
 भावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते धारणीमुखान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तथा-
 गतबलानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतबलान्यभावो
 न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते वैशारद्यानि भावोऽभविष्यन्नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वैशार-
 द्यान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रतिषम्बिदोभावो 'अभविष्यन्नाभावो
 नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते प्रतिषम्बिदोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
 देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते महाकल्प-

भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते महाकरुणाऽभावो न
भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो
नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा अभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते गोत्र भूधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महा-
यानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते गोत्र भूधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानु-
षासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अष्टमकधर्माभावो
ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अष्टमकधर्मा अभावो न
भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते ओत आपन्नधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं मया-
यानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते ओत आपन्नधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सहदा-
गामिधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सहदागामिधर्मा
अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते अनागमिधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो

नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अनागामिधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अर्हद्वर्णाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अर्हद्वर्णा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रत्येकबुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रत्येकबुद्धधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बुद्धधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते गोच भूमावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते गोच भूमावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽष्टमको भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽष्टमको भावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत आपन्नो भावोऽभ-
विष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते श्रोत आपन्नोऽभावो न भावस्त-
स्मात् महायानं स देवमानुषासुरलोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते स्रग्दागामी भवोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते स्रग्-
दागामी अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनागामीभावोऽभविष्यन्नाभावो
नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते अनागामी अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽर्हन् भावो
ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽर्हन् भावो न भावस्तस्मा-
न्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते प्रत्येकबुद्धो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रत्येक-
बुद्धोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वो भावोऽभविष्यन्नाभावो
नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तथागतो
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स

देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धर्मधातुर्भावो
 ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषाऽसुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते धर्मधातुरभावो न भाव-
 स्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स
 चेत् सुभूते तथताभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथता
 ऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूते भूतकोटिर्भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं
 महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते भूतकोटिरभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अचिन्त्यधातुर्भावोऽभविष्य-
 न्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरया-
 स्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽचिन्त्यधातुरभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते स
 देवमानुषासुरो लोको भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स
 देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते स
 देवमानुषासुरो लोकोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानु-
 षासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रथमचित्तोत्पाद-
 मुपादाय यावद्बोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चित्तोत्पादास्तौ भावो

ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रथम-
चित्तोत्पादनमुपादाय यावद्बोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चित्तो-
त्पादास्तेऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वज्रो-
पमं ज्ञानं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व-
वासनाऽनुसन्धिकेण न भावं विदित्वा सर्वाकारजतामनुप्रास्यत् ।
स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वज्रोपमं ज्ञानमभावो न भावस्तस्मा-
द्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्ववासनाऽनुसन्धिकेणमभावं विदित्वा सर्वा-
कारजतामनुप्राप्नोति । स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वाचिंशन्महापुरुष-
लक्षणानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय तेजसा श्रिया चाभा-
विष्यता तस्यत् राजिष्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वाचिंशन्महापुरुष लक्षणान्यभावो न भावस्तस्मा-
त्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयतेजसा
श्रिया च भासते तपति विराजते । स चेत् सुभूते तथागत-
स्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीबालुकोपमानं लोकधातूना भयाऽस्फुरि-
ष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावो न
भाद्वस्तस्मात्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीबालुकोपमानं

लोकधातूना भयास्फुरति । स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्सम्बुद्धस्य षष्ठ्यङ्गोपेतः स्वरो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथा-
 गतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयाऽसंख्येयान् लोकधातून्
 स्वरेणाऽभिव्यञ्जयिष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्सम्बुद्धस्य षष्ठ्यङ्गोपेतः स्वरोऽभावो न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन्
 सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येयान् लोकधातून् स्वरे-
 णाऽभिव्यञ्जयति । स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बु-
 द्धस्य धर्मचक्रं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
 सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रावर्त्तयिष्यत् । अप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन
 वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लौके सहधर्म्मण ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य धर्मचक्रमभावो
 न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रवर्त्तयत्य-
 प्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन मारेण वा केनचिदा
 पुनर्लौके सहधर्म्मण । स चेत् सुभूते सत्त्वाभावोऽभविष्यन्नाऽभावो
 येषां कृते तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं नेह
 ते सत्त्वा अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ परिणिरवापयिष्यत् । यस्मा-
 त्तर्हि सुभूते सत्त्वा अभावो न भावः वा येषां कृते तथागते-
 नार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं । तस्मात् सत्त्वा अनुपधि-
 गेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वृतास्तु परिनिर्व्वान्ति च परिनिर्व्वान्ति-
 स्यति च ।

यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । आकाशममं तद्यानमिति । एवमेतत्
 सुभूते एवमेतत् आकाशममं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते

आकाशस्य न पूर्वदिक् प्रजायते न दक्षिणा न पश्चिमा नोत्तरा
नोर्द्धा नाधो नानुविदिशः प्रजायन्ते । एवमेव सुभूते तस्य महा-
यानस्य न पूर्वदिक् प्रजायते न दक्षिणा न पश्चिमानोत्तरा
नाऽनुविदिशः प्रजायन्ते । • तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं ।
तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न नीलं न पीतं न लोहितं
नाऽवदातं नाञ्जिष्ठं न स्फटिकरजतवर्णमेव मेव सुभूते तन्महायानं
न नीलं न पीतं न लोहितं नावदातं नाञ्जिष्ठं न स्फटिकरजत-
वर्णं तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नमेव मेव सुभूते तन्महायानं
नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नं तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं ।
तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न हानिर्नष्टद्विर्नपरिहाणिः
एवमेव तस्य महायानस्य न हानिर्नष्टद्विर्नपरिहाणिस्तेनोच्यते
आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न संक्षेपो
न व्यवदानमेव मेव सुभूते तस्य महायानस्य न संक्षेपो न व्यवदानं
तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य
नोत्पादो न विरोधो न स्थितिर्नविष्टिति न स्थितेरण्णयात्वं
प्रजायते । एवमेव सुभूते तस्य महायानस्य नोत्पादो न निरोधो न
स्थितिर्नविष्टितिर्नस्थितेरण्णयात्वं प्रजायते । तेनोच्यते आकाशममं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न कुशलं नाऽकुशलं
न व्याकृतमेव मेव सुभूते तन्महायानं न कुशलं नाऽकुशलं न व्याकृतं
तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातमेवमेव सुभूते तन्महायानं

न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातं तेनोच्यते , आकाशममं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न ज्ञेयं नाज्ञेयं न
विज्ञेयं न परिज्ञेयं न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्य-
मेवमेव सुभूते तन्महायानं न ज्ञेयं नाऽज्ञेयं न विज्ञेयं न परिज्ञेयं
न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्यं तेनोच्यते आकाशममं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न विपाको न विपाक-
धर्म एवमेव सुभूते तन्महायानं न विपाको न विपाकधर्म तेनो-
च्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न
कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नाख्यधातुपर्यापन्नमेवमेव
सुभूते तन्महायानं न कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नाख्य-
धातुपर्यापन्नं तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम
सुभूते आकाशं न सरागं न विरागं न सदेष्टं न विगतदेष्टं न समोहं
न विगतमोहं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न सरागं न विरागं न
सदेष्टं न विगतदेष्टं न समोहं विगतमोहं । तेनोच्यते आकाशममं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न प्रथमं चित्तोत्पादो
न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो
नाष्टमो न नवमो न दशमश्चित्तोत्पादः । एवमेव सुभूते तत्र
महायाने न प्रथमश्चित्तोत्पादो न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो
न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो नाऽष्टमो न नवमो न दशम-
श्चित्तोत्पादः । तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम
सुभूते आकाशे न शुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचर्भूमिर्नाष्टमकभूमिर्न-
दर्शनाभूमिर्नतनुभूमिर्नवीतरागीभूमिर्नकृताविभूमिरेवमेव सुभूते तत्र

महायाने नः शुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचरभूमिर्नाष्टकभूमिर्नदर्शनभूमिर्न-
तनुभूमिर्नक्षताविभूमिस्तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशे न श्रोतापत्तिफलं न सकृदागामिफलं
नाऽनागामिफलं नार्हत्त्वमेवमेव सुभूते तत्र महायाने न श्रोत
आपत्तिफलं न सकृदागामिफलं नाऽनागामिफलं तेनोच्यते आकाश-
ममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न आवकभूमिर्न-
प्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिमत्त्वभूमिर्नसम्यक्सम्बुद्धभूमिरेवमेव सुभूते तत्र
महायाने न आवकभूमिर्नप्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिमत्त्वभूमिर्नसम्यक्-
सम्बुद्धभूमिस्तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न रूपि नारूपि न सनिदर्शनं नाभिदर्शनं न प्रतिघं
नाऽप्रतिघं न संयुक्तं न वियुक्तमेवमेव सुभूते तन्महायानं न रूपि
नारूपि न सनिदर्शनं नाऽनिदर्शनं न प्रतिघं नाऽप्रतिघं न संयुक्तं
न वियुक्तं तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न नित्यं नाऽनित्यं न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा
न शुभं नाऽशुभं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न नित्यं नाऽनित्यं
न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा न शुभं नाऽशुभं तेनोच्यते
आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न शून्यं
नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न प्रणिहितं नाऽप्रणिहितमेव-
मेव तन्महायानं न शून्यं नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न
प्रणिहितं नाऽप्रणिहितं तेनोच्यते आकाशममं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं

न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातं तेनोच्यते . आकाशसमं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न ज्ञेयं नाज्ञेयं न
विज्ञेयं न परिज्ञेयं न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्य-
मेवमेव सुभूते तन्महायानं न ज्ञेयं नाज्ञेयं न विज्ञेयं न परिज्ञेयं
न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्यं तेनोच्यते आकाशसमं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न विपाको न विपाक-
धर्म एवमेव सुभूते तन्महायानं न विपाको न विपाकधर्म तेनो-
च्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न
कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नारूपधातुपर्यापन्नमेवमेव
सुभूते तन्महायानं न कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नारूप-
धातुपर्यापन्नं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
सुभूते आकाशं न सरागं न विरागं न सदेष्टं न विगतदेष्टं न समोहं
न विगतमोहं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न सरागं न विरागं न
सदेष्टं न विगतदेष्टं न समोहं विगतमोहं । तेनोच्यते आकाशसमं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न प्रथमं चित्तोत्पादो
न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो
नाष्टमो न नवमो न दशमश्चित्तोत्पादः । एवमेव सुभूते तत्र
महायाने न प्रथमश्चित्तोत्पादो न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो
न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो नाष्टमो न नवमो न दशम-
श्चित्तोत्पादः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
सुभूते आकाशे न शुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचभूमिर्नाष्टमकभूमिर्न-
दर्शनभूमिर्नतनुभूमिर्नवीतरागीभूमिर्नकृताविभूमिरेवमेव सुभूते तत्र

महायाने नऽशुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचरभूमिर्नाष्टकभूमिर्नदर्शनभूमिर्न-
तनुभूमिर्नकृताविभूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशे न श्रोतापत्तिफलं न सकृदागामिफलं
नाऽनागामिफलं नार्हत्त्वमेवमेव सुभूते तत्र महायाने न श्रोत
आपत्तिफलं न सकृदागामिफलं नाऽनागामिफलं तेनोच्यते आकाश-
समं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न आवकभूमिर्न-
प्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्सम्बुद्धभूमिरेवमेव सुभूते तत्र
महायाने न आवकभूमिर्नप्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्-
सम्बुद्धभूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न रूपि नारूपि न सनिर्दर्शनं नाभिर्दर्शनं न प्रतिघं
नाऽप्रतिघं न संयुक्तं न वियुक्तमेवमेव सुभूते तन्महायानं न रूपि
नारूपि न सनिर्दर्शनं नाऽनिर्दर्शनं न प्रतिघं नाऽप्रतिघं न संयुक्तं
न वियुक्तं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न नित्यं नाऽनित्यं न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा
न शुभं नाऽशुभं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न नित्यं नाऽनित्यं
न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा न शुभं नाऽशुभं तेनोच्यते
आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न शून्यं
नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न प्रणिहितं नाऽप्रणिहितमेव-
मेव तन्महायानं न शून्यं नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न
प्रणिहितं नाऽप्रणिहितं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं ।

तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
 नास्त्रोको न तमः एवमेव सुभूते तन्महायानं नास्त्रोको न तमः
 तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
 नोपलभ्यते । एवमेव तन्महायानं नोपलभ्यते । तेनीच्यते
 आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न प्रव्याहारो
 नाऽप्रव्याहारः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न प्रव्याहारो नाऽप्र-
 व्याहारः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । अनेन सुभूते
 पर्यायेणाकाशसमं तद्यानं यदुत महायानम् ।

यदपि सुभूतिरेवमाह । यथाकाशेऽप्रमेयानामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयानामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाश इति । एवमेतत् सुभूते एवमेतत् यथाकाशे-
 ऽप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेतस्मिन् महायाने-
 ऽप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोः सत्त्वामत्तया
 हि सुभूते आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता
 वेदितव्या । अनेनापि पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयानाम-
 संख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते ये च
 सत्त्वा यच्चाकाशं यच्च महायानं सर्व्वे तस्त्रोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते
 सत्त्वाप्रमाणतया आकाशप्रमाणतावेदितव्या । आकाशप्रमाणतया
 महायानप्रमाणतावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन्
 महायाने अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वायच्चाकाशं यच्च महायानं सर्व्वे तस्त्रोप-
 लभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वापरिमाणतया आकाशापरिमाणा-

वेदिता । आकाशापरिमाणतया महायानाऽपरिमाणावेदिता ।
 अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च यच्चाकाशं
 यच्च महायानं सर्वमेतन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वामत्तया-
 धर्मधात्वसत्तावेदितव्या । धर्मधात्वसत्तया आकाशसत्तावेदितव्या ।
 आकाशामत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तया
 अप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या ।
 असंख्येयासत्तयाऽपरिमाणसत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते
 पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वा यश्च धर्मधातुर्यच्चाकाशं
 यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं सर्वमेत-
 न्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वामत्तया तथताऽसत्तावेदितव्या ।
 तथताऽसत्तया आकाशाऽसत्तावेदितव्या । आकाशामत्तयामहा-
 यानाऽसत्तावेदितव्या । महायानाऽसत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
 अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तयाऽपरि-
 माणासत्तयामवधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वायश्च धर्मधातुर्यच्चाकाशं यच्च महा-
 यानं यच्चाप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।
 पुनरपरं सुभूते सत्त्वामत्तया तथताऽसत्तावेदितव्या । तथता-
 ऽसत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायाना-
 सत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेया-

ऽसत्तयाऽसंख्येयामत्तावेदितव्या । असंख्येयामत्तयाऽपरिमाणामत्ता-
वेदितव्या । अपरिमाणामत्तयासर्वधर्माऽसत्तावेदितव्या । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्ताया च
तथता यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं
यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतस्त्रोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मसत्तयासत्ताऽसत्तावेदितव्या । सत्ता-
ऽसत्तयाजीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवाऽसत्तयाजन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तयापोषाऽसत्तावेदितव्या । पोषासत्तयापुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषाऽसत्तयापुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तयामनुज्ञा-
सत्तावेदितव्या । मनुज्ञाऽसत्तयामानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
ऽसत्तयाकारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तयावेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तयाजानकासत्तावेदितव्या । जानकाऽसत्तया-
पश्यकाऽसत्तावेदितव्या । पश्यकाऽसत्तयाभूतकोव्यसत्तयावेदितव्या ।
भूतकोव्यसत्तया आकाशामत्तावेदितव्या । आकाशामत्तयामहा-
यानाऽसत्तावेदितव्या । महायानाऽसत्तयाऽप्रमेयाऽसत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयाऽसत्तयाऽसंख्येयामत्तावेदितव्या । असंख्येयाऽसत्तयाऽपरि-
माणामत्तावेदितव्या । अपरिमाणामत्तयासर्वधर्माऽसत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
सत्तानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो
यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषा यस्य पुङ्गलः । यस्य
मनुजो यस्य मानवो । यस्य धारकोऽकारको यस्य जानको यस्य

पश्यको यः च भूतकोटि यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं
यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्मोपलभ्यते ।
पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वाऽसत्तावेदितव्या । सत्त्वाऽसत्तया
जीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवाऽसत्तया जन्वसत्तावेदितव्या । जन्व-
सत्तया पोषाऽसत्तावेदितव्या । पोषाऽसत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या ।
पुरुषाऽसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता-
वेदितव्या । मनुजाऽसत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया
कारकासत्तावेदितव्या । कारकाऽसत्तया वेदकाऽसत्तावेदितव्या ।
वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकाऽसत्तया, पश्यका-
ऽसत्तावेदितव्या । पश्यकासत्तयाऽचिन्त्यधात्वसत्तावेदितव्या । अचिन्त्य-
धात्वसत्तया रूपाऽसत्तावेदितव्या । रूपासत्तया वेदनासत्तावेदितव्या ।
वेदनासत्तया संज्ञाऽसत्तावेदितव्या । संज्ञासत्तया संस्काराऽसत्ता-
वेदितव्या । संस्काराऽसत्तया विज्ञानाऽसत्तावेदितव्या । विज्ञाना-
सत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता-
वेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेया-
सत्तयाऽसंख्येयाऽसत्तावेदितव्या । असंख्येयाऽसत्तयाऽपरिमाणसत्त-
वेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वा-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो
यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य
मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको
यस्य पश्यको यस्याऽचिन्त्यधातुर्यस्य रूपं या च वेदनाया च संज्ञा

ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चा-
 ऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोप-
 लभ्यते । पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्वासत्तावेदितव्या ।
 सत्वासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या ।
 पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता-
 वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवाऽसत्तावेदितव्या । मानवासत्तया-
 कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या ।
 वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्यासत्ता-
 वेदितव्या । पश्यासत्तया चक्षुरासत्तावेदितव्या । चक्षुरासत्तया
 श्रोत्रासत्तावेदितव्या । श्रोत्रासत्तया घ्राणासत्तावेदितव्या । घ्राणा-
 सत्तया जिह्वासत्तावेदितव्या । जिह्वासत्तया कायासत्तावेदितव्या ।
 कायासत्तया मनोऽसत्तावेदितव्या । मनोऽसत्तया आकाशसत्त-
 वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायाना-
 सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयाऽसत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
 तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणा-
 ऽसत्तया सर्वधर्माऽसत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च
 जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च मनुजो यश्च
 मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पश्याको
 यश्च चक्षुर्यश्च श्रोत्रं यश्च घ्राणं यश्च जिह्वा यश्च कायः यश्च मनः

यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं
ये च सर्वधर्माः । तत्सर्वं नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्ग्लामत्तावेदितव्या । पुङ्ग्लामत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकसत्तावेदितव्या । कारकसत्तया वेदकामत्तावेदि-
तव्या । वेदकामत्तया जानकामत्तावेदितव्या । जानकामत्तया पश्य-
कामत्तावेदितव्या । पश्यकामत्तया रूपासत्तावेदितव्या । रूपा-
सत्तया शब्दासत्तावेदितव्या । शब्दासत्तया गन्धासत्तावेदितव्या ।
गन्धासत्तया रसासत्तावेदितव्या । रसासत्तया स्पर्शासत्तावेदितव्या ।
स्पर्शासत्तया धर्मासत्तावेदितव्या । धर्मासत्तया आकाशसत्ता-
वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानसत्तावेदितव्या । महायान-
सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरिमाण-
सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्-
कश्चेतोस्तथा हि सुभूते यस्यात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च
यन्तु यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्ग्लो यश्च मनुजो यश्च मानवो
यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पश्यको यश्च रूपं यश्च
शब्दः यश्च गन्धो यश्च रसो यश्च स्पर्शः ये च धर्माः यच्चाकाशं यच्च

महायानं यथाप्रमेयं यथासंख्येयं यथाऽपरिमाणं चे च, सर्वधर्माः ।
सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदितव्या । सत्ता-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीकसत्तया जन्मसत्तावेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया ज्ञानकासत्तावेदितव्या । ज्ञानकासत्तया पञ्च-
कासत्तावेदितव्या । पञ्चकसत्तया चतुर्विज्ञानासत्तावेदितव्या ।
चतुर्विज्ञानासत्तया श्रोत्रविज्ञानासत्तावेदितव्या । श्रोत्रविज्ञाना-
सत्तया घ्राणविज्ञानासत्तावेदितव्या । घ्राणविज्ञानासत्तया जिह्वा-
विज्ञानासत्तावेदितव्या । जिह्वाविज्ञानासत्तया कायविज्ञानासत्ता-
वेदितव्या । कायविज्ञानासत्तया मनोविज्ञानासत्तावेदितव्या ।
मनोविज्ञानासत्तया आकाशसत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया
महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तयाऽपरिमा-
णासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोरुपांश्चि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य
जीव यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो
यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य ज्ञानको यस्य पञ्चको

यच्चचतुर्विज्ञानं यच्च ओषध्विज्ञानं यच्च घ्राणविज्ञानं यच्च जिह्वाविज्ञानं यच्च कायविज्ञानं यच्च मनोविज्ञानं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चामंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्मसत्तावेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषसत्तया पुरुषसत्तावेदि-
तव्या । पुरुषसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गलसत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया
पशुकासत्तावेदितव्या । पशुकासत्तया चतुःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या ।
चतुःसंस्पर्शासत्तया ओषसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । ओषसंस्पर्शा-
सत्तया घ्राणसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । घ्राणसंस्पर्शासत्तया जिह्वा-
संस्पर्शासत्तावेदितव्या । जिह्वासंस्पर्शासत्तया कायसंस्पर्शासत्ता-
वेदितव्या । कायसंस्पर्शासत्तया मनःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । मनः-
संस्पर्शासत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशसत्तया महा-
यानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयासत्तयाऽमंख्येयासत्तावेदितव्या । अमंख्येयासत्तया अपरि-
माणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पञ्चानि तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणाममंख्येयाणां
सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तर्थाहि यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य

जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गलो यस्य मनुजो यस्य
मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्वको यस्य चतुः
संस्पर्शो यस्य श्रोत्रसंस्पर्शो यस्य घ्राणसंस्पर्शो यस्य जिह्वासंस्पर्शो यस्य
कायसंस्पर्शो यस्य मनःसंस्पर्शो यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं
यच्चाऽसंख्यं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्मोक्षलभ्यते ।

पुनरपरं सुभृते आत्मामत्तया सत्त्वामत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
मत्तया जीवामत्तावेदितव्या । जीवामत्तया जन्वमत्तावेदितव्या ।
जन्वमत्तया पोषामत्तावेदितव्या । पोषामत्तया पुरुषामत्ता-
वेदितव्या । पुरुषामत्तया पुङ्गलामत्तावेदितव्या । पुङ्गलामत्तया
मनुजामत्तावेदितव्या । मनुजामत्तया मानवामत्तावेदितव्या ।
मानवामत्तया कारकामत्तावेदितव्या । कारकामत्तया वेदका-
मत्तावेदितव्या । वेदकामत्तया जानकामत्तावेदितव्या । जानका-
मत्तया पश्वकामत्तावेदितव्या । पश्वकामत्तया चतुःसंस्पर्शजावेदना-
मत्तावेदितव्या । चतुःसंस्पर्शजावेदनामत्तया श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना-
मत्तावेदितव्या । श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनामत्तया घ्राणसंस्पर्शजावेदना-
मत्तावेदितव्या । घ्राणसंस्पर्शजावेदनामत्तया जिह्वासंस्पर्शजावेदना-
मत्तावेदितव्या । जिह्वासंस्पर्शजावेदनामत्तया कायसंस्पर्शजावेदना-
मत्तावेदितव्या । कायसंस्पर्शजावेदनामत्तया मनःसंस्पर्शजावेदना-
मत्तावेदितव्या । मनःसंस्पर्शजावेदनामत्तया आकाशामत्तावेदि-
तव्या । आकाशामत्तया महायानामत्तावेदितव्या । महायाना-
मत्तयाऽप्रमेयामत्तावेदितव्या । अप्रमेयामत्तया असंख्येयामत्ता-
वेदितव्या । असंख्येयामत्तया अपरिमाणामत्तावेदितव्या । अपरि-

माणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तु र्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पशुको या च चक्षुः-संस्पर्शजावेदना या च श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना या च घ्राणसंस्पर्शजावेदना या च जिह्वासंस्पर्शजावेदना या च कायसंस्पर्शजावेदना या च मनःसंस्पर्शजावेदना यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्मोपलभ्यते ।

. पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वसत्तावेदितव्या । सत्त्व-सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्त्वसत्तावेदितव्या । जन्त्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनुजा-सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवास-त्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पशुकासत्ता-वेदितव्या । पशुकासत्तया पृथिवीधालसत्तावेदितव्या । पृथिवी-धालसत्तया अम्बालसत्तावेदितव्या । अम्बालसत्तया तेजोधाल-सत्तावेदितव्या । तेजोधालसत्तया वायुधालसत्तावेदितव्या । वायु-धालसत्तया आकाशधालसत्तावेदितव्या । आकाशधालसत्तया विज्ञानधालसत्तावेदितव्या । विज्ञानधालसत्तया आकाशासत्ता-वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायाना-

सत्तया अप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
तव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरिमाणा-
सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य अन्तु
र्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गलो यस्य मनुजो यस्य मानवो
यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्वको यस्य पृथिवी-
धातुर्यस्याभातुर्यस्य तेजोधातुर्यस्य वायुधातुर्यस्याकाशधातुर्यस्य
विज्ञानधातुर्यस्याकाशं यस्य महायानं यस्याप्रमेयं । यस्याऽसंख्येयं
यस्यापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदितव्या । सत्ता-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्मसत्तावेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्व-
कासत्तावेदितव्या । पश्वकासत्तया अविद्यासत्तावेदितव्या । अवि-
द्यासत्तया संस्कारासत्तावेदितव्या । संस्कारासत्तया विज्ञानासत्ता-
वेदितव्या । विज्ञानासत्तया नामरूपासत्तावेदितव्या । नामरूपा-
सत्तया षडायतनासत्तावेदितव्या । षडायतनासत्तया स्पर्शासत्ता-
वेदितव्या । स्पर्शासत्तया धेदनासत्तावेदितव्या । वेदनासत्तया

दृष्टासत्तावेदितव्या । दृष्टासत्तया उपादानासत्तावेदितव्या । उपा-
दानासत्तया भवासत्तावेदितव्या । भवासत्तया जात्यसत्तावेदितव्या ।
जात्यसत्तया जरामरणासत्तावेदितव्या । जरामरणासत्तया आका-
शासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या ।
महायानासत्तयाऽऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येया-
सत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तावेदितव्या ।
अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते
पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामव-
काशः तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो
यस्य जन्तु यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य
मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्यको यच्चा-
ऽविद्या ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्च नाम रूपं यच्च षडाय-
तनं यस्य स्पर्शा या च वेदनाया च दृष्ट्या यच्चोपादानं यस्य भवो
या च जातिर्यच्च जरामरणं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं
यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जम्बसत्तावेदितव्या ।
जम्बसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया

पञ्चकामत्तावेदितव्या । पञ्चकामत्तया दानपारमिताऽमत्तावेदि-
तव्या । दानपारमिताऽमत्तया शीलपारमितामत्तावेदितव्या ।
शीलपारमितामत्तया चान्तिपारमितामत्तावेदितव्या । चान्ति-
पारमितामत्तया वीर्यपारमितामत्तावेदितव्या । वीर्यपारमिता-
मत्तया ध्यानपारमितामत्तावेदितव्या । ध्यानपारमितामत्तया
प्रज्ञापारमितामत्तावेदितव्या । प्रज्ञापारमितामत्तया आकाशा-
मत्तावेदितव्या । आकाशमत्तया महायानामत्तावेदितव्या । महा-
यानामत्तयाऽप्रमेयामत्तावेदितव्या । अप्रमेयामत्तयाऽमस्येयामत्ता-
वेदितव्या । असंख्येयामत्तया अपरिमाणामत्तावेदितव्या । अपरि-
माणामत्तया सर्वधर्मात्मतावेदितव्या । अनेनापि सुभृते पथ्या-
येण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि । यश्चात्मा यस्य मत्त्वो यस्य जौवो यस्य
जन्तु र्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यच्च
मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्यको या च
दानपारमिताया च शीलपारमिताया च चान्तिपारमिताया च
वीर्यपारमिताया च ध्यानपारमिताया च प्रज्ञापारमिता यच्चा-
काशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च
सर्वधर्माः सर्वमेतन्मोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभृते आत्मात्मताया मत्त्वामत्तावेदितव्या । मत्त्वा-
मत्तया जौवामत्तावेदितव्या । जौवामत्तया जन्वमत्तावेदितव्या ।
जन्वमत्तया पोषाश्रमावेदितव्या । पोषामत्तया पुरुषामत्तावेदि-
तव्या । पुरुषामत्तया पुङ्गवामत्तावेदितव्या । पुङ्गवामत्तया

मनुजामत्तं वेदितव्यम् । मनुजामत्तया मानवामत्ता वेदितव्या । मानवामत्तया कारकामत्ता वेदितव्या । कारकामत्तया वेदकामत्ता वेदितव्या । वेदकामत्तया जानकामत्ता वेदितव्या । जानकामत्तया पश्यकामत्ता वेदितव्या । पश्यकामत्तया अध्यात्मशून्यतामत्ता वेदितव्या । अध्यात्मशून्यतामत्तया बहिर्द्विशून्यतामत्ता वेदितव्या । बहिर्द्विशून्यतामत्तया अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामत्ता वेदितव्या । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामत्तया शून्यताशून्यतामत्ता वेदितव्या । शून्यताशून्यतामत्तया महाशून्यतामत्ता वेदितव्या । महाशून्यतामत्तया परमार्थशून्यतामत्ता वेदितव्या । परमार्थशून्यतामत्तया संस्कृतशून्यतामत्ता वेदितव्या । संस्कृतशून्यतामत्तयाऽसंस्कृतशून्यतामत्ता वेदितव्या । असंस्कृतशून्यतामत्तया अत्यन्तशून्यतामत्ता वेदितव्या । अत्यन्तशून्यतामत्तया अनवरागशून्यतामत्ता वेदितव्या । अनवरागशून्यतामत्तया अनवकारशून्यतामत्ता वेदितव्या । अनवकारशून्यतामत्तया प्रकृतिशून्यतामत्ता वेदितव्या । प्रकृतिशून्यतामत्तया सर्वधर्माशून्यतामत्ता वेदितव्या । सर्वधर्माशून्यतामत्तया खलचणशून्यता वेदितव्या । खलचणशून्यतामत्तया अनुपलम्भशून्यतामत्ता वेदितव्या । अनुपलम्भशून्यतामत्तया अभावशून्यतामत्ता वेदितव्या । अभावशून्यतामत्तया स्वभावशून्यतामत्ता वेदितव्या । स्वभावशून्यतामत्तया अभावस्वभावशून्यतामत्ता वेदितव्या । अभावस्वभावशून्यतामत्तया आकाशामत्ता वेदितव्या । आकाशामत्तया महायानामत्ता वेदितव्या । महायानामत्तया अप्रमेयामत्ता वेदितव्या । अप्रमेयामत्तया अपरिमाणामत्ता वेदितव्या । अपरिमाणामत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या ।

अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामाख्ये-
यानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य
सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य
मनुजा यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य
पशको या चाऽध्यात्मशून्यता या च बहिर्द्वाशून्यतायानाध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतायाच शून्यताशून्यतायाच महाशून्यतायाच परमार्थ-
शून्यतायाच संकृतशून्यतायाचासंस्कृतशून्यतायाचात्यक्तशून्यताया-
चानवरायशून्यतायाचानवकारशून्यतायाच प्रकृतिशून्यतायाच सर्व-
धर्मशून्यतायाच स्वल्पलक्षणशून्यतायाचाऽनुपलम्भशून्यतायाचाऽभाव-
शून्यतायाच स्वभावशून्यतायाचाऽभावस्वभावशून्यता यच्चाकाशं यस्य
महायानं यच्चाऽपरिमेयं दृष्ट्वासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व-
धर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवसत्ता वेदितव्या । जीवसत्तया जन्मसत्ता वेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश-
कासत्ता वेदितव्या । पशकासत्तया स्मृत्युपस्थानासत्ता वेदितव्या ।
स्मृत्युपस्थानासत्तया सम्यक्प्रज्ञाणसत्ता वेदितव्या । सम्यक्प्रज्ञाणा-
सत्तया अद्विपादासत्ता वेदितव्या । अद्विपादासत्तया इन्द्रिया-

सत्ता वेदितव्या । इन्द्रियसत्तया बलासत्ता वेदितव्या । बलासत्तया बोध्यज्ञासत्ता वेदितव्या । बोध्यज्ञासत्तया आर्याष्टाङ्गमार्गासत्ता वेदितव्या । आर्याष्टाङ्गमार्गासत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्ता वेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि यस्मात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्वको यानि स्मृत्युपस्थानानि यानि सम्यक् प्रहाणानि ये चर्द्धिपादाः यानीन्द्रियाणि यानि बलानि यानि बोध्यज्ञानि यस्या-
र्याष्टाङ्गमार्गा यस्याकाशं यस्य महायानं यस्याऽपरिमेयं यस्या-
ऽसंख्येयं यस्यापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मसत्तया सत्तासत्ता वेदितव्या । सत्ता-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
सत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश्व-
कासत्ता वेदितव्या । पश्वकासत्तया आर्यसत्तासत्ता वेदितव्या ।

आर्य्यसत्यामत्तया ध्यानामत्तया वेदितव्या । ध्यानामत्तया अप्रमाणा-
 मत्तया वेदितव्या । अप्रमाणामत्तया आरूप्यममापत्यमत्तया वेदितव्या ।
 आरूप्यममापत्यमत्तया विमोक्षामत्तया वेदितव्या । विमोक्षामत्तया
 अनुपूर्वविहारममापत्यमत्तया वेदितव्या । अनुपूर्वविहारममापत्य-
 मत्तया शून्यैतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखामत्तया वेदितव्या ।
 शून्यैतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखामत्तया अभिज्ञामत्तया वेदि-
 तव्या । अभिज्ञामत्तया समाध्यमत्तया वेदितव्या । समाध्यमत्तया
 धारणीमुखामत्तया वेदितव्या । धारणीमुखामत्तया आकाशमत्तया
 वेदितव्या । आकाशमत्तया महायानामत्तया वेदितव्या । महायाना-
 मत्तया अप्रमेयामत्तया वेदितव्या । अप्रमेयामत्तया संख्येयामत्तया
 वेदितव्या । संख्येयामत्तया अपरिमाणामत्तया वेदितव्या । अपरि-
 माणामत्तया सर्वधर्मात्तया वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्म यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च
 पोषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको
 यश्च ज्ञानको यश्च पश्यको यानि चार्य्यसत्यानि यानि चाप्रमाणानि
 याश्चा रूप्यममापत्यो ये च विमोक्षा याश्चानुपूर्वविहारममापत्यो
 यानि च शून्यैतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि याश्चाभिज्ञाः
 ये च समाध्यो यानि च धारणीमुखानि यच्चाकाशं यच्च महा-
 यानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः ।
 सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वामत्तया वेदितव्या । सच्चा-

सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश्व-
कासत्ता वेदितव्या । पश्वकासत्तया तथागतबलासत्ता वेदितव्या ।
तथागतबलासत्तया वैशारद्यासत्ता वेदितव्या । वैशारद्यासत्तया
प्रतिषम्बिदसत्ता वेदितव्या । प्रतिषम्बिदसत्तया महाकरुणासत्ता
वेदितव्या । महाकरुणासत्तया आवेणिकबुद्धधर्मासत्तावेदितव्या ।
आवेणिकबुद्धधर्मासत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशा-
सत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता
वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येया-
सत्तयाऽपरिमाणासत्ता वेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मा-
सत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने
अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य
पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य
वेदको यस्य जानको यस्य पश्वको यानि च तथागतबलानि
यानि च वैशारद्यानि, यास्य प्रतिषम्बिदो या च महाकरुणा ये
आवेणिकबुद्धधर्माः यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चापरिमेयं यच्चा-
संख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्ता वेदितव्या । सत्ता-
 सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
 तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
 जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
 सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
 तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया
 पशकासत्ता वेदितव्या । पशकासत्तया गोचभूधर्मासत्ता वेदितव्या ।
 गोचभूधर्मासत्तया अष्टामकधर्मासत्ता वेदितव्या । अष्टामकधर्मा-
 सत्तया दर्शनकभूम्यसत्ता वेदितव्या । दर्शनकभूम्यसत्तया तनुभूम्यसत्ता
 वेदितव्या । तनुभूम्यसत्तया वीतरागभूम्यसत्ता वेदितव्या । वीतराग-
 भूम्यसत्तया कृताविभूम्यसत्ता वेदितव्या । कृताविभूम्यसत्तया आका-
 शासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
 महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्ये-
 यासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्ता वेदितव्या ।
 अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते
 पय्याधेश तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्तानामव-
 काशं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो
 यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य
 मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पशको ये च
 गोचभूधर्माः ये चाष्टामकधर्माः ये च दर्शनकभूमिधर्माः ये च
 तनुभूमिधर्माः ये च वीतरागभूमिधर्माः ये च कृताविधर्माः

यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं
ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्मोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्ता वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पञ्च-
कासत्ता वेदितव्या । पञ्चकासत्तया ओत आपसासत्ता वेदितव्या ।
ओत आपसासत्तया सहदागाम्यसत्ता वेदितव्या । सहदागाम्यसत्तया
अनागाम्यसत्ता वेदितव्या । अनागाम्यसत्तया अर्हदसत्ता वेदितव्या ।
अर्हदसत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायाना-
सत्ता वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्र-
मेयासत्तया असंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरि-
माणसत्ता वेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणा-
मसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते
यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो
यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको
यस्य जानको यस्य पञ्चको यस्य ओत आपन्नो यस्य सहदा-
गामी यस्यानागामी यस्यार्हन् यच्चाकाशं यच्च महायानं

यच्चाप्रमेयं सच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेत-
न्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवाश्रयसत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया धोषासत्ता वेदितव्या । धोषाश्रयसत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषाश्रयसत्तया पुङ्गलासत्ता वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजाश्रयसत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
श्रयसत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकाश्रयसत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकाश्रयसत्तया ज्ञानकासत्ता वेदितव्या । ज्ञानकाश्रयसत्तया
पश्यकासत्ता वेदितव्या । पश्यकाश्रयसत्तया प्रत्येकबुद्धासत्ता वेदितव्या ।
प्रत्येकबुद्धसत्तया सम्यक्सम्बुद्धासत्ता वेदितव्या । सम्यक्सम्बुद्धाश्रयसत्तया
आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशाश्रयसत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
महायानाश्रयसत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयाश्रयसत्तयाऽसंख्येया-
सत्ता वेदितव्या । असंख्येयाश्रयसत्तया अपरिमाणासत्ता वेदितव्या । अप-
रिमाणाश्रयसत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्या-
येण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य
जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो
यस्य कारको यस्य वेदको यस्य ज्ञानको यस्य पश्यको यस्य प्रत्येक-
बुद्धो यस्य सम्यक्सम्बुद्धो सच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं
यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वसत्ता वेदितव्या । सत्त्वसत्तया

जीवामत्ता वेदितव्या । जीवामत्तया जन्वामत्ता वेदितव्या । जन्वामत्तया पोषामत्ता वेदितव्या । पोषामत्तया पुरुषामत्ता वेदितव्या । पुरुषामत्तया पुङ्गवामत्ता वेदितव्या । पुङ्गवामत्तया मनुजामत्ता वेदितव्या । मनुजामत्तया मानवामत्ता वेदितव्या । मानवामत्तया कारकामत्ता वेदितव्या । कारकामत्तया वेदकामत्ता वेदितव्या । वेदकामत्तया जानकामत्ता वेदितव्या । जानकामत्तया पशुकामत्ता वेदितव्या । पशुकामत्तया आवकयानामत्ता वेदितव्या । आवकयानामत्तया प्रत्येकबुद्धयानामत्ता वेदितव्या । प्रत्येकबुद्धयानामत्तया बुद्धयानामत्ता वेदितव्या । बुद्धयानामत्तया सर्वाकारज्ञतामत्ता वेदितव्या । सर्वाकारज्ञतामत्तया आकाशामत्ता वेदितव्या । आकाशामत्तया महायानामत्ता वेदितव्या । महायानामत्तया अप्रमेयामत्ता वेदितव्या । अप्रमेयामत्तया असंख्येयामत्ता वेदितव्या । असंख्येयामत्तया अपरिमाणामत्ता वेदितव्या । अपरिमाणामत्तया सर्वधर्मात्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पशुको यस्य आवकयानं यस्य प्रत्येकबुद्धयानं यस्य बुद्धयानं यस्य सर्वाकारज्ञता यथाकाशं यथा महायानं यथाप्रमेयं यथासंख्येयं यथापरिमणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

तद्यथापि नामं सुभूते निर्वर्णधातावप्रमेयाणामसंख्येयानामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायाने-

ऽप्रमेयानामसंख्येयानामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । अनेनापि
सुभृते पर्यायेण यथाकाशे अप्रमेयाणामसंख्येयानामपरिमाणानां
सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येया-
णामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः ॥ यदपि सुभृतिरेवमाह
नापि तस्य महायानस्य गतिर्दृश्यते नागतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते
इति । एवमेतत् सुभृते एवमेतत् । न तस्य महायानस्य गतिर्व्या-
प्यते । तत्कस्य हेतोरचलाहि सुभृते मर्वधर्माः । तेन
कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्निष्ठति । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि सुभृते रूपं न कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति ।
न कचिन्निष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते रूपस्य प्रकृतिः कुत-
श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्निष्ठति । न रूपस्य
तथता कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्निष्ठति । न
रूपस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्निष्ठति ।
न रूपस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्नि-
ष्ठति । न वेदना कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचि-
न्निष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
दागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्निष्ठति । न वेदनायास्तथता
कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्निष्ठति । न वेदनायाः
स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्निष्ठति । न
वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्नि-
ष्ठति । न मञ्जा कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्नि-
ष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते मञ्जायाः प्रकृतिः कुतश्चिदा-

गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न मञ्जायास्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति । न मञ्जायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न
 मञ्जाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्ति-
 ष्ठति । न संस्काराः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न
 कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते संस्काराणां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्का-
 राणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न संस्काराणां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न संस्काराणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विज्ञा-
 नस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न विज्ञानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

न चतुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्ति-
 ष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चतुषः प्रकृतिः कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति । न चतुषस्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति । न चतुषः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति ।

न चक्षुषो लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चि-
 न्तिष्ठति । न श्रोत्रं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते श्रोत्रस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्तिष्ठति । न श्रोत्रस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । श्रोत्रस्य
 स्वभावो न कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति ।
 श्रोत्रस्य लक्षणं न कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । न घ्राणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते घ्राणस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न घ्राणस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न घ्राणस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्तिष्ठति ।
 न घ्राणस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । न जिह्वा कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते जिह्वायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न जिह्वाया-
 स्यतथा कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न
 जिह्वायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 न्तिष्ठति । न जिह्वाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्ग-
 च्छति न कश्चिन्तिष्ठति । न कायः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चिन्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते कायस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति । न कश्चिन्तिष्ठति ।

न कायस्य तथता न कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न कायस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न कायस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मनसः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनसः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनसो लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।

न रूपं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते रूपस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न रूपस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न रूपस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न रूपस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न शब्दः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शब्दस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न शब्दस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न शब्दस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न शब्दस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न गन्धः

कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते गन्धस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न गन्धस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न गन्धस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न गन्धस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न रसः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते रसस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न रसस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न रसस्य स्वभावः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न रसस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्पर्शः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते स्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न धर्माः
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते धर्माणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छन्ति । न
 कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति । न धर्माणां तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न धर्माणां

स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
न धर्माणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
कचित्तिष्ठति । .

त चक्षुर्विज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुर्विज्ञानस्य प्रकृतिः कुत-
श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न चक्षुर्विज्ञा-
नस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
न चक्षुर्विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
न कचित्तिष्ठति । न चक्षुर्विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानं कुतश्चिदाग-
च्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते श्रोत्रविज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानस्य तथता कुतश्चिदा-
गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानस्य
स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
न श्रोत्रविज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
न कचित्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते घ्राण-
विज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानस्य तथता न कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानस्य स्वभावः कुत-
श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न घ्राण-

विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति, न कचि-
 त्तिष्ठति । न जिज्ञाविज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते जिज्ञा-
 विज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न जिज्ञाविज्ञानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न जिज्ञाविज्ञानस्य स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न जिज्ञा-
 विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न कायविज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते कायविज्ञानस्य प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न काय-
 विज्ञानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न कायविज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न कायविज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनोविज्ञानं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते मनोविज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनोविज्ञानस्य तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनोविज्ञानस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न मनोविज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति ।

न चक्षुःसंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शस्य प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शस्य
 तथतां कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न चक्षुःसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न ओत्रसंस्पर्शः कुतश्चिदा-
 गच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते ओत्रसंस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न ओत्रसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न ओत्रसंस्पर्शस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न ओत्रसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न प्राणसंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्राण-
 संस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न प्राणसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न प्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न प्राणसंस्पर्शस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न जिह्वासंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते जिह्वासंस्पर्शस्य प्रकृतिः

कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न काय-
 संस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते कायसंस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मनः-
 संस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।

न चक्षुःसंस्पर्शजावेदना कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि न हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनयाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनयास्तथता कुतश्चिदागच्छति ।

न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति ।
 न चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनाया कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि नहि सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा
 वेदनायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा
 वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदना कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्ग-
 च्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते घ्राणसंस्पर्शजा
 वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनायास्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्ग-
 च्छति न कचित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदना कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते जिह्वासंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदनायास्तथता

कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न जिह्वा-
 संस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदना
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते कायसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदनाया-
 स्तथता न कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न कायसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा
 वेदना कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मनःसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा
 वेदनायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

न पृथिवीधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते पृथिवीधातोः प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न पृथिवी-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्ति-
 ष्ठति । न पृथिवीधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-

द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न पृथिवीधातोर्लक्षणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽध्यातुः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूतेऽध्यातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽध्यातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽध्यातोः स्वभावः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽध्यातोर्लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तेजो-
 धातुः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते तेजोधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तेजोधातोस्तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न तेजोधातोः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न तेजोधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न
 कश्चित्तिष्ठति । न वायुधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वायुधातोः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वायु-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । न वायुधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कश्चि-
 द्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वायुधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाकाशधातुः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभृते आकाशधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाकाशधातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाकाशधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाकाशधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

न विज्ञानधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते विज्ञानधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानधातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विज्ञानधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽविद्या कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते अविद्यायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽविद्यायास्तथता कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽविद्यायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाविद्याया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्काराः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति । न कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते संस्काराणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्काराणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्काराणां

स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
मंस्काराणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । न विज्ञानं सुभूते कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विज्ञानस्य प्रकृतिः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न विज्ञा-
नस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
न विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
कचित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न नामरूपं कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नाम-
रूपस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । न नामरूपस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्ग-
च्छति न कचित्तिष्ठति । न नामरूपस्य स्वभावः कुतश्चिदाग-
च्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न नामरूपस्य लक्षणं
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न षडाय-
तनं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते षडायतनस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न षडायतनस्य तथता कुतश्चि-
दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न षडायतनस्य
स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
षडायतनस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । न स्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-

त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न स्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न वेदना कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वेदनायाः प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न वेदनाया-
 स्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
 वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । न तृष्णा कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तृष्णायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न तृष्णा-
 यस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न तृष्णायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न तृष्णायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्ग-
 च्छति न कचित्तिष्ठति । नोपादानं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते उपादानस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 नोपादानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । नोपादानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्ग-

च्छति न क्वचित्तिष्ठति । नोपादानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भवः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 भवस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । न भवस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न भवस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भवस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जातिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जातेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न जातेस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । न जातेः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जातेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जरामरणस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणस्य स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।

न दानपारमिता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दानपारमितायाः

प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति ।
 न दानपारमितायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कच्चित्तिष्ठति । न दानपारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न दानपारमितायाः लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न शौल-
 पारमिता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शौलपारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न शौलपार-
 मितायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न शौलपारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न शौलपारमितायाः लक्षणं कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न चान्ति-
 पारमिता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चान्तिपारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न चान्तिपार-
 मितायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न चान्तिपारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न चान्तिपारमितायाः लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न वीर्य-
 पारमिता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वीर्यपारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कच्चित्तिष्ठति । न वीर्यपारमिता-

यास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न वीर्यपारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । न वीर्यपारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानपारमिता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते ध्यानपारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानपारमितायास्तथता कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यान-
 पारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न ध्यानपारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमिता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रज्ञापारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमितायास्तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न प्रज्ञापार-
 मितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

नाऽध्यात्मशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मशून्यतायाः
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 नाध्यात्मशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न

कचित्तिष्ठति । नाध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाध्यात्मशून्यतायाः लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न बहिर्द्वी-
 शून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बहिर्द्वीशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न बहिर्द्वीशून्य-
 तायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न बहिर्द्वीशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । न बहिर्द्वीशून्यतायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाध्यात्मबहिर्द्वीशून्यता कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाध्यात्मबहिर्द्वी-
 शून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । नाध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाध्यात्मबहिर्द्वीशून्यताया
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
 शून्यताशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यताशून्यतायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न शून्यता-
 शून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न शून्यताशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न

कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न शून्यताशून्यतायाः लक्षणं कुत-
 सिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न महाशून्यता
 कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभृते महाशून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न महाशून्यतास्तथता कुतसिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न महाशून्यतायाः
 स्वभावः कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न महाशून्यतायाः लक्षणं कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यता कुतसिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते परमार्थ
 शून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यतायास्तथता न कुतसिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यतायाः स्वभावः
 कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न पर-
 मार्थशून्यतायाः लक्षणं न कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न संकृतशून्यता कुतसिदागच्छति । न कचिद्ग-
 च्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते संकृतशून्य-
 तायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न संकृतशून्यतायास्तथता कुतसिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न संकृतशून्यतायाः स्वभावः कुतसि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न संकृतशून्यताया-
 लक्षणं कुतसिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।

नामंस्कृतशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अमंस्कृतशून्यतायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नामंस्कृत-
 शून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । ५ कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । नामंस्कृतशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नामंस्कृतशून्यतायार्लक्षणं कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यता-
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते अत्यन्तशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यतायास्तथता न कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्य-
 तायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यतायार्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अनवरायशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यतायाः स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नानवराय-
 शून्यतायार्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । नानवकारशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनवकारशून्य-

[illegible]

सिद्धिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न स्वलक्षणशून्य-
 तायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न स्वलक्षणशून्यतायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते अनुपलम्भशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यतायास्तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्य-
 तायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यतायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽभावशून्यता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अभावशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । नाभावशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाभावशून्यतायाः स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाभावशून्य-
 तायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न स्वभावशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्वभावशून्यतायाः
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न स्वभावशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न स्वभावशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।

न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्वभावशून्यताया लक्षणं
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाभाव-
स्वभावशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभावस्वभावशून्यतायाः प्रकृतिः
कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाऽभाव-
स्वभावशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
कचित्तिष्ठति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाभावस्वभावशून्यतायालक्षणं
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । ,

• न स्मृत्युपस्थानानि कुतश्चिदागच्छति । • न कचिद्गच्छति न
कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्मृत्युपस्थानानां प्रकृतिः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न स्मृत्युप-
स्थानानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
न स्मृत्युपस्थानानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
कचित्तिष्ठति । न स्मृत्युपस्थानानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानि कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
सम्यक्प्रहाणानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
कचित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानां स्वभावः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहा-

* This form occurs in all MSS.

णानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 नर्द्धिपादाः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चर्द्धिपादानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नर्द्धिपादानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नर्द्धिपादानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नर्द्धिपादानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 नेन्द्रियाणि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते इन्द्रियाणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नेन्द्रियाणां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नेन्द्रियाणां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नेन्द्रियाणां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।

न बलानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचि-
 त्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बलानां प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न बलानां तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न बलानां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न बलानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न बोध्यज्ञानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति
 न कचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोध्यज्ञानां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न बोध्यज्ञानां

तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न बोध्यङ्गानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न बोध्यङ्गानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मार्गः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मार्गस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
 मार्गस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न मार्गस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । न मार्गस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नार्थसत्यानि कुतश्चिदागच्छन्ति ।
 न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 नार्थसत्यानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । नार्थसत्यानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । नार्थसत्यानां स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नार्थसत्यानां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न ध्यानानि
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते ध्यानानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न ध्यानानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न ध्यानानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न ध्यानानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।

नाप्रमाणानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अप्रमाणानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कश्चिद्गच्छति । नाप्रमाणानां तथता कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाप्रमाणानां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नाप्रमाणानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चि-
 त्तिष्ठति । नारूप्यसमापत्तयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति
 न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नारूप्यसमापत्तीनां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 नारूप्यसमापत्तीनां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । नारूप्यसमापत्तीनां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नारूप्यसमापत्तीनां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न विमोचाः
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते विमोचाणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न विमोचाणां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न विमोचाणां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नानुपूर्व-
 विहार समापत्तयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कश्चि-
 त्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां तथता कुतश्चिदागच्छति । न

कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न नवानुपूर्वविहार ममापत्तीनां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न नवानुपूर्वविहार ममापत्तीनां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
 मुखानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितविमोचमुखानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 नाऽभिज्ञाः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभिज्ञानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न समाधयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समाधीनां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न समाधीनां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न समाधीनां स्वभावः

कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न, ममाधीनां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न
 धारणीमुखानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कश्चि-
 त्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धारणीमुखानां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न धारणी-
 मुखानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न धारणीमुखानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कश्चित्तिष्ठति । न धारणीमुखानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न दशतथागतबलानि न
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते दशानां तथागतबलानां प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न दशानां तथागत-
 बलानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न दशानां तथागतबलानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न दशानां तथागतबलानां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न चत्वारि-
 वैशारद्यानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कश्चित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वैशारद्यानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वैशारद्यानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । न वैशारद्यानां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति ।
 न वैशारद्यानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न

कचित्तिष्ठति । न चतस्रः प्रतिमम्बिदः कुतश्चिदागच्छन्ति ।
 न कचिद्गच्छन्ति न कचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 चतसृणां प्रतिमम्बिदां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । न चतसृणां प्रतिमम्बिदां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।* न चतसृणां
 प्रतिमम्बिदां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न चतसृणां प्रतिमम्बिदां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न महाकरुणा कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 महाकरुणायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न महाकरुणायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न महाकरुणायाः स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न महाकरुणाया
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति
 न कचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आवेणिकबुद्धधर्माणां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 नावेणिकबुद्धधर्माणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । नावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नावेणिकबुद्धधर्माणां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।

* न सुभूते धर्मधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न

कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धर्मधातोः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न धर्म-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न धर्मधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति ।^५ न धर्मधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 तथतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न तथतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति ।^{१०} न तथतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न तथतायार्लक्षणं कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूतकोटिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते भूतकोटेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूतकोटेस्तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूतकोटेः स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूत-
 कोटेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न सुभूते अचिन्त्यधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ऽचिन्त्यधातोः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽचिन्त्य-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

नाचिऽन्यधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽचिन्यधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते बोधिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोधेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बोधेस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बोधेः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बोधेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते बुद्धः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बुद्धस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बुद्धस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बुद्धस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बुद्धस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते संस्कृतं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते ऽसंस्कृतं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ऽसंस्कृतस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽसंस्कृतस्य तथता कुतश्चिदा-

गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाऽमंस्कृतस्य स्वभावः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । नाऽमंस्कृतस्य
लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । एवं
तस्य महायानस्य नागतिर्दृश्यते न गतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते ।

यदपि सुभूतेरेवमाह । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्त उपलभ्यते ।
नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वममतीनामेदं
यानं महायानं । तस्मान्महायानमित्युच्यते । इति । एवमेतत् सुभूते
एवमेतत् । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
लभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वममतानामेदं यानं तस्मान्महा-
यानमित्युच्यते । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते अतीतोऽध्वाऽतीतेन
शून्यः । अनागतोऽध्वाऽनागतेन शून्यः । प्रत्युत्पन्नोऽध्वाप्रत्युत्पन्नेन
शून्यः । अध्वममता अध्वममतया शून्यः । महायानं महायानेन
शून्यः । बोधिमत्त्वो बोधिमत्त्वेन शून्यः । न सुभूते शून्यता एका न द्वे
न तिस्रः न चतस्रः न पञ्च न षट् न सप्त नाष्टौ न नव न दश
न पृथक् तस्मात् अध्वममताया न मिदं बोधिमत्त्वानां महासत्त्वानां
नैवात्र समतोपलभ्यते । न विषमता । नैवात्र राग उपलभ्यते ।
न विरागः । न द्वेष उपलभ्यते नाऽद्वेषः । न मोह उपलभ्यते
नामोहः । न नामोपलभ्यते ना नाम । न मंस्कृत उपलभ्यते
नाऽमंस्कृतः । न कुशलमुपलभ्यते नाऽकुशलं । न नावद्यमुपलभ्यते
नाऽनावद्यं । न साश्रवमुपलभ्यते नाऽनाश्रवं । न संक्लेशमुपलभ्यते
न निक्लेशं । न लौकिकमुपलभ्यते न लोकोत्तरं । नोत्पाद्य उपलभ्यते
न निरोधं । न संक्लेशमुपलभ्यते न व्यवदानं । नैवात्र नित्यमुपलभ्यते

नाऽनित्यं । न सुखमुपलभ्यते न दुःखं । नात्मोपलभ्यते नाऽनात्मा ।
न शान्तमुपलभ्यते नाऽशान्तं । न कामधातुरुपलभ्यते न काम-
धातुममतिक्रमः । न रूपधातुरुपलभ्यते न रूपधातुममतिक्रमः ।
नारूपधातुरुपलभ्यते नारूपधातुममतिक्रमः । न ममार उपलभ्यते
न निर्व्वरणं । तत्कस्य हेतोस्तथाह्यस्य स्वभावो नोपलभ्यते ।

यस्मैतं सुभृते रूपमतीते न रूपेण शून्यं तत्कस्य हेतोर्न हि
शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया
नोपलभ्यते कुतः पुनः शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । अतीता
वेदना अतीतया वेदनयाशून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
मतीता वेदनोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते
कुतः पुनः शून्यतायामतीतो वेदनोपलभ्यते । अतीता संज्ञा
अतीतया संज्ञया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायामतीता
संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः
पुनः शून्यतायामतीता संज्ञोपलभ्यते । अतीताः संस्काराः अतीतैः
संस्कारैः शून्या तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते शून्यतायामतीताः
संस्कारा उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः शून्यतायामतीताः संस्कारा उपलभ्यन्ते । अतीतं
विज्ञानमतीते न विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
मतीतं विज्ञानमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोप-
लभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामतीतं विज्ञानमुपलभ्यते ।

अनागतं सुभृते रूपमनागते न रूपेण शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न
हि शून्यतायामनागतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्य-

तथोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागतं रूपमुपलभ्यते । अनागता वेदना अनागतया वेदनया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायामनागता वेदनोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागता वेदनोपलभ्यते । अनागता संज्ञा अनागतया संज्ञया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनागता संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागता संज्ञोपलभ्यते । अनागताः संस्काराः अनागतैः संस्कारैः शून्याः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायामनागताः संस्काराः उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागताः संस्कारा उपलभ्यन्ते । अनागतं विज्ञानमनागते न विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते शून्यतायामनागतं विज्ञानमुपलभ्यते शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागतं विज्ञानमुपलभ्यते ।

प्रत्युत्पन्नं सुभूते रूपं प्रत्युत्पन्नेन रूपेण शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं रूपमुपलभ्यते । प्रत्युत्पन्ना वेदना प्रत्युत्पन्नया वेदनया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नावेदनोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना वेदनोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्ना संज्ञा प्रत्युत्पन्नया संज्ञया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव

तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना संज्ञोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः प्रत्युत्पन्नाः संस्कारैः शून्याः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः उपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नं विज्ञानं प्रत्युत्पन्नेन विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं विज्ञानमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं विज्ञानमुपलभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते दानपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो दानपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो दानपारमिता नोपलभ्यते । अध्वसमतायां दानपारमिता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीताध्वोपलभ्यते । न समतायामनागताध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नाध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीताध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोध्वोपलभ्यते । कुतः पुनः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः शीलपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततः शीलपारमितानोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः शीलपारमिता नोपलभ्यते । अध्वसमतायां शीलपारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः चान्तिपारमिता नोपलभ्यते ।

अपरान्ततः क्षान्तिपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः क्षान्तिपारमिता नोपलभ्यते । अश्वसमतायां क्षान्तिपारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा उपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततो वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । अश्वसमतायां वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततो ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । अश्वसमतायां ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततः प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । अश्वसमतायां प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य

हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

पूर्व्वान्ततः सुभूते अध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तताऽध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायामध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्व्वान्ततः सुभूते बहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततो बहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो बहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायां बहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्व्वान्ततः सुभूते अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायामध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां

नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते शून्यताशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः शून्यताशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः शून्यताशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायां शून्यताशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते महाशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततो महाशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो महाशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायां महाशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनपगतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते परमार्थशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः परमार्थशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः परमार्थशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायां परमार्थशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते संस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः संस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः संस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायां संस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते

समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतेव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । पूर्वान्तः सुभूते ऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तो-
ऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नोऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायामसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
समतेव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्तः सुभूते अत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तोऽत्यन्त-
शून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नोऽत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । अध्व-
समतायामत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतेव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः
सुभूते ऽनवरागशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तोऽनवरागशून्यता
नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नोऽनवरागशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसम-
तायामनवरागशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतेव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः
सुभूते ऽनवकारशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तोऽनवकारशून्यता

नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनवकारशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसम-
 तायामनवकारशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
 ऽध्वोपलभ्यते । नानागतो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
 तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वो कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतः प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां प्रकृति-
 शून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वो कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतः सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां सर्वधर्म-
 शून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वो कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः स्वलक्षणशून्यता नोप-
 लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां
 स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । नानागतोऽध्वो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्
 समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।

कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 ऽनुपलभ्यशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽनुपलभ्यशून्यता नोप-
 लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनुपलभ्यशून्यता नोपलभ्यते । अर्धममताया-
 ऽनुपलभ्यशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्-
 समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 अभावशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतोऽभावशून्यता नोपलभ्यते । अर्धममतायासभावशून्यता
 नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते स्वभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततः स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः स्वभावशून्यता
 नोपलभ्यते । अर्धममतायां स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः सम-
 तायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ऽभावस्वभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततोऽभावस्वभावशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽभाव-
 स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । अर्धममतायामभावस्वभावशून्यता नोप-
 लभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा

न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः
स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते ।
अध्वसमतायां स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः
सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः सम्यक्प्रहाणानि नोप-
लभ्यन्ते । अध्वसमतायां सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ऋद्धिपादा नोपलभ्यन्ते ।
अपरान्ततः ऋद्धिपादा नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः ऋद्धिपादा
नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायामृद्धिपादा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः इन्द्रियाणि
नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । अध्वसमताया-

मिन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतो-
ऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बलानि
नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो बलानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो बलानि
नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां बलानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते ।
अध्वसमतायां बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः
सुभूते आर्याष्टाङ्गमार्गा नोपलभ्यते । अपरान्ततः आर्याष्टाङ्गमार्गा
नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नत आर्याष्टाङ्गमार्गा नोपलभ्यते । अध्वसम-
तायामार्याष्टाङ्गमार्गा नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
आर्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्तत आर्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते ।

प्रत्युत्पन्नत आर्य्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते । अथ्वममतायामार्य्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । ममतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुत पुनः ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते" । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । अथ्वममतायां ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । ममतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततोऽप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । अथ्वममतायामप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । ममतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते आर्य्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अपरान्तत आर्य्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नत आर्य्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अथ्वममतायामार्य्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । ममतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः ममतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

पूर्वान्तः सुभूते अष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । अपरान्तोऽष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नोऽष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । अध्वममतायामष्टौ विमोक्षा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभूते नवानुपूर्वविहारममापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अपरान्तो नवानुपूर्वविहारममापत्तयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नो नवानुपूर्वविहारममापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अध्वममतायां नवानुपूर्वविहारममापत्तयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते, समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्तः सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्तं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्ना- शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । अध्वस्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभ्यन्ते । वा कुतः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनाभूते' अष्टादशवेणिकाबुद्ध- लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । अष्टादशवेणिकाबुद्धधर्मा नोपल- मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः नोपलभ्यते । अध्व- पूर्वान्तः सुभूते अभिज्ञानोपलभ्यते । नन्ते । न सुभूते सम- लभ्यते । प्रत्युत्पन्नोऽभिज्ञानोपलभ्यते । द्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते समाधयो नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः समाधयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः समाधयो नोपलभ्यन्ते । अथ्वसमतायां समाधयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । अथ्वसमतायां धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । अध्वोपलतः सुभूते दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो पूर्वान्ततः तबलानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो दशतथागतबलानि प्रत्युत्पन्नमापन्नयो नोपलभ्यन्ते । दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते । अथ्वसमतायां नोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः नोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । कुतः सुभूते चत्वारिंशद्विंशत्यन्यानि नोपलभ्यन्ते ।

अपरान्ततश्चत्वारि वैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतश्चत्वारि
 वैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां चत्वारि वैशारद्यानि
 नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽना-
 गतोऽध्वान् प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोप-
 लभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतो-
 ऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते चतस्रः प्रति-
 मस्विदो नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततश्चतस्रः प्रतिमस्विदो नोपलभ्यन्ते ।
 प्रत्युत्पन्नतश्चतस्रः प्रतिमस्विदो नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां चतस्रः
 प्रतिमस्विदो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नाऽनागतोऽध्वान् प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 महाकरुणा नोपलभ्यते । अपरान्ततो महाकरुणा नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतो महाकरुणा नोपलभ्यते । अध्वसमतायां महाकरुणा
 नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतो-
 ऽध्वान् प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्ध-
 धर्मा नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपल-
 भ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । अध्व-
 समतायामष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते सम-
 तायामतीतोऽध्वोपलभ्यन्ते । नानागतो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतौतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभृते प्रर्वान्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः पृथग्जनो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां पृथग्जनो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभृते प्रर्वान्ततः आवको नोप-
लभ्यते । अपरान्ततः आवको नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः आवको
नोपलभ्यते । अध्वसमतायां आवको नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः
सत्त्वाऽनुपलब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभृते प्रर्वान्ततः प्रत्येक-
बुद्धो नोपलभ्यते । अपरान्ततः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । प्रत्युत्प-
न्नतः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां प्रत्येकबुद्धो नोप-
लभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभृते
पुंर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोप-
लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो बोधिमत्त्वो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां
बोधिमत्त्वो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलब्धितामुपा-
दाय । पुनरपरं सुभृते प्रर्वान्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतस्तथागतो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां तथागतो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुप-
लब्धितामुपादाय । एवं खलु बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां स्थित्वा त्रिष्वध्वसु शिञ्जित्वा सर्वकारजता परिपूरयि-
तव्या । इदं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य अध्वसमतानाग-

महायानं । यत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वो महामत्त्वः मदवमानुषासुरं
लोकमभिभूय सर्वकारजतायां निर्याति ।

अथ खल्वायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । माधु माधु-
भगवन् यावत् सुभाषितमिदं भगवता बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां
अध्वममतानाममहायानं । अत्र भगवन् महायानेऽगच्छित्वाऽतौतै-
रपि बोधिमत्त्वैर्महामत्त्वैः सर्वकारजता समनुप्राप्ता । अनागता
अपि भगवन् बोधिमत्त्वा महामत्त्वा अत्रैव महायाने अगच्छित्वा
सर्वकारजता मनुप्राप्यन्ति । येऽपि ते भगवन्नेतर्हि दशसु दिक्षु
अप्रमेयासंख्येयेषु लोकधातुख्यपरिमाणा बोधिमत्त्वा महामत्त्वा-
स्तेष्वत्रमहायाने अगच्छित्वा सर्वकारजतामनुप्राप्यन्ति । तस्मात्तर्हि
भगवन् महायानमिदं बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत अध्व-
ममतानाम् । एवमुक्ते भगवानायुष्मान् सुभृतिमेतदवोचत् । एव-
मेतत् सुभृते एवमेतत् । अत्र महायाने अगच्छित्वाऽतौतानागत-
प्रत्युत्पन्नैस्तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः सर्वकारजताऽनुप्राप्ता चानु-
प्राप्यते चानुप्राप्यते च ॥ ० ॥

शतसाहस्राः प्रजापारमितायाः एकादशपरिवर्तः ॥ ० ॥

अथ द्वादशः परिवर्त्तः ।

॥१॥॥॥

अथ खलु पूर्णा मैत्रायणी पुत्रो भगवन्मेतदवोचत् । अयं भगवन् सुभूतिः स्वविरक्त्यागतेनार्हता सम्यक्समुद्भूतेन प्रज्ञापारमितायाः कृते अध्येषितः स महायानमुपदेष्टव्यमन्यते । अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्मेतदवोचत् । मार्हेवायं भगवन् प्रज्ञापारमितामतिक्रम्यमहायानमुपदिशामि । भगवानाह । नोहौदं सुभूतेऽनुलोमं त्वं सुभूते प्रज्ञापारमिताया महायानमुपदिशामि । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये केचित् कुशला धर्माः श्रावकधर्मा वा प्रत्येकबुद्धधर्मा वा बोधिसत्त्वधर्मा वा बुद्धधर्मा वा सर्वे ते प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । सुभूतिराह । कतमे भगवन् कुशलाधर्मा बोधिपक्षाः वा के धर्माश्च प्रत्येकबुद्धधर्माश्च बोधिसत्त्वधर्माश्च बुद्धधर्माश्च ये प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । भगवानाह । तद्यथा चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चत्वारि छद्दिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चवलानि । सप्तबोध्यङ्गानि । आर्याष्टाङ्गोमार्गः । चत्वार्यार्यमत्यानि । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित विमोक्षमुखानि । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि । चतस्र आरूप्य समापत्तयः । षडभिज्ञाः । दानपारमिता । शौलपारमिता । ज्ञान्तिपारमिता । वीर्यपारमिता । ध्यानपारमिता । प्रज्ञापारमिता । अध्यात्मशून्यता । बहिर्द्धाशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता । शून्यतः-

शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संस्कृतशून्यता । असंस्कृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
 प्रकृतिशून्यता । सर्वधर्माशून्यता । स्वलक्षणशून्यता । अनुपलम्भ-
 शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
 सर्वमम्यधयः । सर्वधारणीसुखानि । दृशतथागतबलानि । चत्वारि
 वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिमस्त्रिदः । महामैत्रौ । महाकरुणा ।
 महासुदिता । महोपेक्षा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । असंप्रमेष-
 धर्माता । महोपेक्षाविहारिता । दमे सुभूते कुशलाधर्मा बोधि-
 पक्षाः । आवकधर्माश्च प्रत्येकबुद्धधर्माश्च बोधिमत्त्वधर्माश्च बुद्ध-
 धर्माश्च ये प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । यच्च
 सुभूते महायानं यच्च प्रज्ञापारमिता ध्यानपारमिता वीर्यपार-
 मिता चान्तिपारमिता शीलपारमिता दानपारमिता । यच्च रूपं
 या च वेदना या च संज्ञा ये च संस्काराः यच्च विज्ञानं यच्च चक्षुः
 यच्च रूपं यच्च चक्षुर्विज्ञानं यच्च चक्षुःसंस्पर्शा या च चक्षुःसंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदना । यच्च श्रोत्रं यच्च शब्दो यच्च श्रोत्रविज्ञानं यच्च
 श्रोत्रसंस्पर्शा या च श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यच्च घ्राणं यच्च गन्धो
 यच्च घ्राणविज्ञानं यच्च घ्राणसंस्पर्शा या च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
 या च जिह्वा यच्च रसो यच्च जिह्वाविज्ञानं यच्च जिह्वासंस्पर्शा
 या च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यच्च कायो यच्च स्पर्शा यच्च काय-
 विज्ञानं यच्च कायसंस्पर्शा या च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यच्च
 मनो ये च धर्मा यच्च मनोविज्ञानं यच्च मनःसंस्पर्शा या च मनः-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदना । या चाविद्या ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्च

नामरूपं यच्च षडायतनं यश्चस्पर्शा या च वेदना या च तृष्णा
 यच्चोपादानं यश्च भवो या च जातिर्यच्च जरामरणं । या च दान-
 पारमिता या च शौलपारमिता या च चान्तिपारमिता या च
 वीर्यपारमिता या च ध्यानपारमिता या च प्रज्ञापारमिता । या
 चाऽध्यात्मशून्यता या च बहिर्द्वीशून्यता या चाऽध्यात्मबहिर्द्वीशून्यता
 या च शून्यताशून्यता या च महाशून्यता या च परमार्थशून्यता
 या च संस्कृतशून्यता या चाऽसंस्कृतशून्यता या चाऽत्यन्तशून्यता
 या चाऽनवरागशून्यता या चाऽनवकारशून्यता या च प्रकृतिशून्यता
 या च मर्षधर्मशून्यता या च स्खललणशून्यता या चाऽनुपलम्भशून्यता
 या चाऽभावशून्यता या च स्वभावशून्यता या चाऽभावस्वभावशून्यता ।
 यानि च स्मृत्युपस्थानानि या नि च सम्यक्प्रज्ञाणानि । ये चर्द्धि-
 पादाः । यानि चेन्द्रियाणि यानि च बलानि यानि च बोध-
 ज्ञानि यश्चार्याष्टाङ्गोमार्गः । यानि चार्य्यमत्यानि यानि च
 ध्यानानि यानि चाप्रमाणानि याश्चारूप्यममापत्तयो याश्च षड्-
 भिज्ञाः । यानि चाष्टाभिधायतनानि । यानि दशकृत्त्रायतनानि ।
 येचाष्टौ विमोक्षाः । याश्च नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तयः । यच्च
 दुःखं यश्च समुदयो यश्च निरोधो यश्च मार्गः । यानि च शून्य-
 तानिमित्ताप्रणिहित विमोचमुखानि । ये च ममाधयो यानि च
 धारणौमुखानि यानि च दश तथागतबलानि । यानि च चत्वारि
 वंशारद्यानि । याश्च चतस्रः प्रतिमम्बिदो या च महाकरुणा ये चा-
 ष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । यश्च कामधातुः रयश्चारूप्यधातुर्यं च कुशल-
 धर्माः ये च माश्रवाधर्माः ये चानाश्रवाधर्माः ये च लौकिकाधर्माः

ये च लोकोत्तराधर्माः ये च संस्कृतधर्माः ये चाऽसंस्कृतधर्माः यश्च
तथागतधर्मः । यश्च तथागतेन प्रवेष्टितो धर्मविनयो यश्च धर्मधा-
तुर्या च तथ्यता यश्च भूतकोटि यस्याच्चिन्त्योधातुर्यश्च निर्व्याणधातुः
मर्व्वत्र एते धर्माः न भ्रम्युक्ता न विभ्रम्युक्ताः । अत्रापि गोऽनिदर्शना
अप्रतिष्ठा एकलक्षणा यदुता लक्षणाः । अनेन मं समुभूते पर्या-
येण प्रज्ञापारमिताया अनुलोमं महायानमुपदिशमि । तत्कस्य
हेतोर्न हि समुभूतेऽन्यन्महायानमन्या प्रज्ञापारमिता । इति हि
महायानञ्च प्रज्ञापारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
यानमन्या ध्यानपारमिता । इति हि महायानञ्च प्रज्ञापारमिता
चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या वीर्यपारमिता । इति
हि महायानञ्च वीर्यपारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
न्महायानमन्या चान्तिपारमिता । इति हि महायानञ्च चान्ति-
पारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या गौलपार-
मिता । इति हि महायानञ्च गौलपारमिता चाद्वयमेतदद्वैधी-
कारं । नान्यन्महायानमन्या दानपारमिता । इति हि महायानञ्च
दानपारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म-
शून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधी-
कारं । नान्यन्महायानमन्या बहिर्द्विशून्यता । इति हि महायानञ्च
बहिर्द्विशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म-
बहिर्द्विशून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मबहिर्द्विशून्यता चाद्व-
यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या शून्यताशून्यता । इति हि
महायानञ्च शून्यताशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-

मन्या महाशून्यता । इति हि महायानञ्च महाशून्यता चाद्य-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानं नान्यापरमार्थशून्यता । इति हि
 महायानञ्च परमार्थशून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानं
 मन्या संकृतशून्यता । इति हि महायानञ्च संकृतशून्यता चाद्य-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽसंकृतशून्यता । इति हि
 महायानञ्चासंकृतशून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
 मन्याऽत्यन्तशून्यता । इति हि महायानञ्चात्यन्तशून्यता चाद्य-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽनवरागशून्यता । इति हि
 महायानञ्चानवरागशून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
 मन्याऽनवकारशून्यता । इति हि महायानञ्चानवकारशून्यता चाद्य-
 यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या प्रकृतिशून्यता । इति हि
 महायानञ्च प्रकृतिशून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
 मन्या सर्वधर्मशून्यता । इति हि महायानञ्च सर्वधर्मशून्यता
 चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या स्वलक्षणशून्यता । इति
 हि महायानञ्च स्वलक्षणशून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्याऽनुपलम्भशून्यता । इति हि महायानञ्चानुपलम्भ-
 शून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽभावशून्यता ।
 इति हि महायानञ्चाभावशून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्म-
 हायानं नान्यास्वभावशून्यता । इति हि महायानञ्च स्वभावशून्यता
 चाद्यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽभावस्वभावशून्यता ।
 इति हि महायानञ्चाभावस्वभावशून्यता चाद्यमेतदद्वैधीकारं ।

नान्यन्महायानमन्यानि स्मृत्युपस्थानानि । इति हि महायानञ्च

मृत्युपस्थानानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि
 सम्यक्प्रहाणानि । इति हि महायानञ्च सम्यक्प्रहाणानि चादय-
 मेतदद्वैधीकारं ।, नान्यन्महायानमन्ये ऋद्धिपादाः । इति हि
 महायानञ्चर्द्धिपादाश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या-
 नौन्द्रियाणि । इति हि महायानञ्चन्द्रियाणि चादयमेतदद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्यानि बलानि । इति हि महायानञ्च
 बलानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि बोध्य-
 ज्ञानि । इति हि महायानञ्च बोध्यज्ञानि चादयमेतदद्वैधीकारं ।
 नान्यन्महायानमन्य आर्याष्टाङ्गामार्गः । इति हि महायानञ्चा-
 र्याष्टाङ्गमार्गश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यान्यार्थस-
 त्यानि । इति हि महायानञ्चार्थमत्यानि चादयमेतदद्वैधीकारं ।
 नान्यन्महायानमन्यानि ध्यानानि । इति हि महायानञ्च ध्यानानि
 चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यान्यप्रमाणानि । इति हि
 महायानञ्चाप्रमाणानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
 आरूप्यसमापत्तयः । इति हि महायानञ्चारूप्य समापत्तयश्चादय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टौ विमोचाः । इति हि
 महायानञ्च विमोचाश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
 नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । इति हि महायानञ्चानुपूर्वविहार-
 समापत्तयश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । इति हि महायानञ्च शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि, चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्या अभिज्ञा । इति हि महायानञ्चाभिज्ञाश्चादयमेत-

दद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्ये समाधयः । इति हि महायानञ्च
 समाधयश्चाद्वयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि धारणी-
 मुखानि । इति हि महायानञ्च धारणीमुखानि चाद्वयमेतद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्यानि दश तथागतबलानि । इति हि
 महायानञ्च तथागतबलानि चाद्वयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
 यानमन्यानि वैशारद्यानि । इति हि महायानञ्च वैशारद्यानि
 चाद्वयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याश्चतस्रः प्रतिमम्बिदः ।
 इति हि महायानञ्च प्रतिमम्बितश्चाद्वयमेतद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्या महाकरुणा । इति हि महायानञ्च महा-
 करुणा चाद्वयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टादशावेणिका-
 बुद्धधर्माः । इति हि महायानञ्चावेणिकबुद्धधर्माश्चाद्वयमेत-
 द्वैधीकारं ।

अनेन सुभूते पर्यायेण महायानमुपदिश्य प्रज्ञापारमितोप-
 दिष्टा भवति । प्रज्ञापारमितामुपदिश्य महायानमुपदिष्टं भवति ।
 अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । अपि तु खलु पुनर्भगवन्
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोप-
 लभ्यते । मध्यतोऽपि बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । रूपापर्यन्ततया
 बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । वेदनाऽपर्यन्ततया बोधिसत्त्वा-
 पर्यन्तता वेदितव्या । मञ्जापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदि-
 तव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञा-
 नापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । रूपं बोधिसत्त्व
 इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिसत्त्व इत्येवमपि

न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कारा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । विज्ञानं बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । एवमकं भगवन् सर्व्वेण सर्व्वे सर्व्वथा सर्व्वे बोधिसत्त्वममनुपश्यन्ननुपलभ्यमानः कतमं बोधिसत्त्वं कतस्यां प्रज्ञापारमितायामववदिष्याम्यनुशामिष्यामि । बोधिसत्त्वमेव तावत् सकलं न ममनुपश्यामि नोपलभे । तत् कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामववदिष्याम्यनुशामिष्यामि । बोधिसत्त्वो महामत्त्व इति भगवन्नृच्यते माममात्रमेतत् । यथा आत्मेति भगवन्नृच्यतेऽत्यन्तानभिनिर्वृत्तश्चात्मा । एवमेव भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्व इत्युच्यतेऽत्यन्तानभिनिर्वृत्तश्च बोधिसत्त्वः । एवमभावस्वभावानां धर्माणां कतमत्तद्रूपं यदनभिनिर्वृत्तं । कतमासावेदनायाऽनभिनिर्वृत्ता । कतमासामंज्ञायाऽनभिनिर्वृत्ता । कतमेते संस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ताः । कतमत्तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं । यच्च भगवन्ननभिनिर्वृत्तं । न तद्रूपं या चानभिनिर्वृत्ता न सावेदना । या चानभिनिर्वृत्ता न सा मंज्ञा । ये चानभिनिर्वृत्ता न ते संस्काराः । यदनभिनिर्वृत्तं न तद्विज्ञानं । तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञापारमितायामववदिष्याम्यनुशामिष्यामि । न चान्यचानभिनिर्वृत्तोऽर्थो बोधिसत्त्वो महामत्त्व उपलभ्यते । यो बोधायचरेत् । स चेदेकनिर्दिश्यमाने बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चित्तं नाबलीयते न संलीयते न विप्रतिसारी भवति मानसं नोत्तस्थति न संवस्थति न संवासमापाद्यते । चरत्ययं बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां ।

अथायुष्मान् शारद्वतीपुत्र आयुष्मान् सुभूतिमेतदवोचत् । केन
कारणेनायुष्मान् सुभूते पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । अपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । केन कारणेना-
युष्मान् सुभूते रूपापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या ।
वेदनापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । संज्ञापर्यन्त-
तया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधि-
मत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञानपर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता
वेदितव्या । केन कारणेनायुष्मान् सुभूते रूपं बोधिमत्त्वं इत्येवमपि
न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिमत्त्वं इत्येवमपि न संविद्यते
नोपलभ्यते । संज्ञा बोधिमत्त्वं इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
विज्ञानं बोधिमत्त्वं इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । केन
कारणेनायुष्मान् सुभूते एवं वदस्यैवमहं सर्व्वेण सर्व्वं सर्व्वथा सर्व्वं
बोधिमत्त्वममनुपश्यन्ननुपलभमानः कतमं बोधिमत्त्वं कतमस्यां
प्रज्ञापारमितायामववदिष्टान्यनुशामिष्यामि । केन कारणेनायुष्मान्
सुभूते एवं वदमि बोधिमत्त्वमेव तावत् सकलं न ममनुपश्यामि
नोपलभे । कतमं बोधिमत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिष्टा-
म्यनुशामिष्यामि । केन कारणेनायुष्मान् सुभूते एवं वदमि बोधि-
मत्त्वो बोधिमत्त्वं इति भगवन्मुच्यते । यावदेव नाममात्रमेतत् ।
केन कारणेनायुष्मान् सुभूते एवं वदमि यथा आत्मेत्युच्यते अत्य-
न्तानभिनिवृत्तस्यात्मा । एवमेवं भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्व
इत्युच्यते अत्यन्तानभिनिवृत्तस्य बोधिमत्त्वः । एवमभाव स्वभा-
वानां सर्व्वधर्माणां कतमत्तद्रूपं यदनभिनिवृत्तं । कतमा मा वेदना

याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमा सा मञ्जा याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमे ते
मंस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ताः । कतम तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं ।
यदनभिनिर्वृत्तं न तद्रूपं । याऽनभिनिर्वृत्ता न सा वेदना ।
याऽनभिनिर्वृत्ता न गा मञ्जा । येऽनभिनिर्वृत्ता न ते मंस्काराः ।
यदनभिनिर्वृत्तं न तद्विज्ञानं । केन कारणेन सुभूते एवं वदमि
तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञापारमितायामववदि-
श्याम्यनुग्रामिष्यामि । केन कारणेन सुभूते एवं नाऽन्यत्रानभि-
निर्वृत्तैर्बोधिमत्त्व उपलभ्यते यो बोधाय चरेत् । केन कारणेन
सुभूते एवं वदमि स चेदेवं निर्देश्यमाने बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य
चित्तं नावकीयते न मलौयते न विप्रतिमारी भवति मानमं
नोत्तस्यति न मंत्रस्यति न मंत्राममापद्यते चरत्ययं बोधिमत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायामिति । एवमुक्ते आयुष्मान् सुभूति-
रायुष्मानं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । सत्त्वामत्तयायुष्मच्छारदती-
पुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्वविविक्ततया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्वा स्वभावतयां पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । सत्त्वामत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्वाशून्य-
तया सत्त्वविविक्ततया सत्त्वास्वभावतया अपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । सत्त्वामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्वशून्यतया
सत्त्वविविक्ततया सत्त्वास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
तत्त्वस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र सत्त्वामत्तयो सत्त्वशून्यतायां
सत्त्वविविक्ततया सत्त्वास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते नापरान्तो
न मध्य उपलभ्यते । न चान्यासत्त्वामत्ताऽन्यासत्त्वशून्यताऽन्यासत्त्व-

विविक्तताऽन्यामत्वास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्यो-
 ऽपरान्तोऽन्यो मध्य इति ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र या च मत्त्वामत्ता
 या च मत्त्वशून्यता या च मत्त्वविविक्तता या च मत्त्वस्वभावता यश्च
 पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं मर्षमेतद्वयमदैधीकारं । रूपा-
 मत्तयायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया पूर्वान्त-
 तो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतया पूर्वान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । रूपमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽपरा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । रूपामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । रूपास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य
 हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र रूपामत्तयो रूपशून्यतायां रूप-
 विविक्ततायां रूपास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते नापरान्त उप-
 लभ्यते न मध्य उपलभ्यते । न चान्यारूपामत्ताऽन्यारूपशून्यता-
 ऽन्यारूपविविक्तताऽन्यारूपास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्येन मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र या च रूपा-
 मत्ता या च रूपशून्यता या च रूपविविक्तता या च रूपास्वभा-
 वता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं मर्ष-
 मेतद्वयमदैधीकारं ।

वेदनामत्तया युष्मञ्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।

वेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्कारद्वतौ-
पुत्र वेदनाऽमत्तया वेदनाशून्यतायां वेदनाविविक्ततायां वेदना-
ऽस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यं उपलभ्यते । न चाऽन्यावेदनामत्ताऽन्यावेदनाशून्यताऽन्यावेदनावि-
विक्ताऽन्यावेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽप-
रान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्माञ्कारद्वतौपुत्र या च वेदनाऽमत्ता
या च वेदनाशून्यता या च वेदनाविविक्तता या च वेदनाऽस्वभा-
वतायश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो या च मध्यं
सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारः ।

संज्ञाऽमत्तायायुष्माञ्कारद्वतौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
संज्ञाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
संज्ञाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया-
ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो

बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र संज्ञाऽसत्तायां संज्ञाशून्यतायां संज्ञाविविक्ततायां संज्ञाऽस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्यं संज्ञाऽसत्ताऽन्या संज्ञाशून्यताऽन्या संज्ञाविविक्तताऽन्या संज्ञाऽस्वभावता । अन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यो मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र या च संज्ञाऽसत्ता या च संज्ञाशून्यता या च संज्ञाविविक्तता या च संज्ञाऽस्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चाऽपरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

संस्काराऽसत्तयायुष्मच्छारदतौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्काराऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्काराऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्काराऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र संस्काराऽसत्तयां संस्कारशून्य-

तायां संस्कारविविक्ततायां संस्कारास्वभावतायां पूर्वान्त उप-
लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽप्या
संस्काराऽमत्ताऽन्या, संस्कारशून्यताऽन्या संस्कारविविक्तताऽन्या
संस्कारास्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तो-
ऽन्यन्मध्यः । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र । या च संस्कारामत्ता
या च संस्कारशून्यता या च संस्कारविविक्तता या च संस्काराऽ-
स्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं
मर्त्यमेतदद्वयमद्वैधौकारं ।

विज्ञानाऽमत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो
नोपैति । विज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
विज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञाना-
स्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानामत्तयाऽ-
परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । विज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
विज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । विज्ञानाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विज्ञानामत्तायां विज्ञानशून्य-
तायां विज्ञानविविक्ततायां विज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उप-
लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । पराऽन्या
विज्ञानाऽमत्ताऽन्या विज्ञानशून्यताऽन्या विज्ञानविविक्ततोऽन्या

विज्ञानाऽस्वभावतोऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदत्तौपुत्र या च विज्ञानाऽमत्ता या च विज्ञानशून्यता या च विज्ञानविविक्तता या च विज्ञानाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

चक्षुरमत्तयायुष्मच्छारदत्तौपुत्र पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरमत्तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदत्तौपुत्र चक्षुरमत्तायां चक्षुःशून्यतायां चक्षुर्विविक्ततायां चक्षुरस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते न चान्या चक्षुरमत्ताऽन्या चक्षुःशून्यताऽन्या चक्षुर्विविक्तताऽन्या चक्षुरस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्येः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदत्तौपुत्र या च चक्षुरमत्ता या च चक्षुःशून्यता या च चक्षुर्विविक्तता या च चक्षुरस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

ओत्रामत्तयायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 ओत्रशून्यतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविविक्ततया
 पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रास्वभावतया पूर्वान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रामत्तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 ओत्रशून्यतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविविक्ततयाऽ-
 परान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रास्वभावतयाऽपरान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 ओत्रशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविविक्ततया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र ओत्रामत्तायां
 ओत्रशून्यतायां ओत्रविविक्ततायां ओत्रास्वभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
 चान्या ओत्रामत्ताऽन्या ओत्रशून्यताऽन्या ओत्रविविक्तताऽन्या
 ओत्रास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
 ह्यायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र या च ओत्रामत्ता या च ओत्रशून्यता या
 च ओत्रविविक्तता या च ओत्रास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च
 पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्वदयमदैधीकारं ।

प्राणामत्तयायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततया
 पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणास्वभावतया पूर्वान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणामत्तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततयाऽ-

परान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र प्राणामत्तायां प्राणशून्यतायां प्राणविविक्ततायां प्राणास्वभावतायां पूर्वान्तो उपलभ्यते । नापरान्तो उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या प्राणामत्ताऽन्या प्राणशून्यताऽन्या प्राणविविक्तताऽन्या प्राणास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्याऽपरान्तोऽन्यमध्यः । इति ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र या च प्राणामत्ता या च प्राणशून्यता या च प्राणविविक्तता या च प्राणास्वभावता यस्य बोधिमत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्वयमद्वैधौकारं ।

जिह्वासत्तयायुष्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र जिह्वाऽ-

मत्तायां जिज्ञाशून्यतायां जिज्ञाविविक्ततायां जिज्ञाऽस्वभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चान्या जिज्ञाऽमत्ताऽन्या जिज्ञाशून्यताऽन्या जिज्ञाविविक्तताऽन्या
जिज्ञाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च जिज्ञाऽमत्ता या च जिज्ञा-
शून्यता या च जिज्ञाविविक्तता या च जिज्ञाऽस्वभावता यश्च
बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्द्वय-
मद्वैधीकारं ।

कायाऽमत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायाऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततयाऽप-
रान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायाऽमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र कायाऽमत्तायां
कायशून्यतायां कायविविक्ततायां कायाऽस्वभावतायां पूर्वान्त
उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या
कायाऽमत्ताऽन्या कायशून्यताऽन्या कायविविक्तताऽन्या कायस्वभा-
वताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति

ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च कायामत्ता या च कायशून्यता या च कायविविक्तता या च कायस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

मनोऽमत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोऽमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र मनोऽमत्तायां मनःशून्यतायां मनोविविक्ततायां मनोस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या मनोऽमत्ताऽन्या मनःशून्यताऽन्या मनोविविक्तताऽन्या मनोस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्ततोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च मनोऽमत्ता या च मनःशून्यता या च मनोविविक्तता या च मनोस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

रूपामत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपाविविक्ततया

पूर्वान्ततो, बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपाऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
रूपशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽ-
परान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । रूपामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
रूपशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्कारद्वतीपुत्र रूपामत्तायां
रूपशून्यतायां रूपविविक्ततायां रूपास्वभावतायां पूर्वान्त उप-
लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या
रूपाऽमत्ताऽन्या रूपशून्यताऽन्या रूपविविक्तताऽन्या रूपास्वभा-
वताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मर्थः । इति
ह्यायुष्माञ्कारद्वतीपुत्र या च रूपामत्ता या च रूपशून्यता या
च रूपविविक्तता या च रूपास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यंश्च
पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वेधीकारं ।

शब्दामत्तयायुष्माञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
शब्दशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्दविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्दास्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्दाऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । शब्दशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्द-
विविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्दास्वभावतयाऽप-
रान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्दामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो

नोपैति । शब्दशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्द-
विविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । शब्दास्वभावतया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीयपुत्र
शब्दामत्तायां शब्दशून्यतायां शब्दविविक्ततायां शब्दास्वभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चाऽन्या शब्दाऽमत्ताऽन्या शब्दशून्यताऽन्या शब्दविविक्तताऽन्या
शब्दाऽस्वभावतान्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीयपुत्र या च शब्दामत्ता या च शब्द-
शून्यता या च शब्दविविक्तता या च शब्दास्वभावता यस्य
बोधिमत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वय-
मद्वैधीकारं ।

गन्धामत्तयायुष्मञ्कारद्वतीयपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । गन्धास्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । गन्धामत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततयाऽप-
रान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । गन्धास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । गन्धामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । गन्धास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीयपुत्र गन्धामत्तायां
गन्धशून्यतायां गन्धविविक्ततायां गन्धास्वभावतायां पूर्वान्त

उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चा
ऽन्यागन्धामत्ताऽन्यागन्धशून्यताऽन्यागन्धविविक्तताऽन्यागन्धस्वभावता ।
अन्या बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्यो परान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायु-
श्शङ्कारद्वतौपुत्र या न गन्धामत्ता या च गन्धशून्यता या च
गन्धविविक्तता या च गन्धस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारः ।

रमामत्तयायुश्शङ्कारद्वतौपुत्र पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
रमशून्यतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । रमविविक्ततया
पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । रमास्वभावतया पूर्वान्तो नोपैति ।
रमास्वभावतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । रमामत्तया-
ऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । रमशून्यतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो
नोपैति । रमविविक्ततयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । रमा-
स्वभावतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । रमामत्तया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । रमशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
रमविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रमास्वभावतया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुश्शङ्कारद्वतौपुत्र
रमामत्तायां रमशून्यतायां रमविविक्ततायां रमास्वभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चान्यारमामत्ताऽन्यारमशून्यताऽन्यारमविविक्तताऽन्यारमास्वभावता
ऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं इति ह्यायु-
श्शङ्कारद्वतौपुत्र या च रमामत्ता या च रमशून्यता या च रम-
विविक्तता या च रमास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारः ।

स्पर्शमत्तयायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 स्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 स्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शविविक्ततया-
 ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शास्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 स्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शविविक्ततया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्ययुष्मञ्कारदत्तौपुत्र स्पर्शाऽमत्तायां स्पर्शशून्यतायां
 स्पर्शविविक्ततायां स्पर्शास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
 उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्यास्पर्शाऽमत्ताऽन्यास्पर्श-
 शून्यताऽन्यास्पर्शविविक्तताऽन्यास्पर्शास्वभावतोऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः
 पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र या च
 स्पर्शमत्ता या च स्पर्शशून्यता या च स्पर्शविविक्तता या च स्पर्शा-
 स्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं
 सर्वमेतददयमदैधौकार ।

धर्मात्तयायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 धर्मशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मात्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 धर्मशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मविविक्ततया

ऽपरान्ततो, बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मास्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्म्ममत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
धर्म्मशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्म्मविविक्ततया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्म्मास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
तत्कस्य, हेतोर्न ह्यायुष्मन् शारदतीपुत्र धर्म्ममत्ताश्च धर्म्मशून्यतायां
धर्म्मविविक्ततायां धर्म्मास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याधर्म्ममत्ताऽन्याधर्म्मशून्यता-
ऽन्याधर्म्मविविक्तताऽन्याधर्म्मास्वभावताऽन्योबोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
ऽन्योऽपरान्तोऽन्योऽन्यः । इति ह्यायुष्मन् शारदतीपुत्र या च
धर्म्ममत्ता या च धर्म्मशून्यता या च धर्म्मविविक्तताऽन्या या च
धर्म्मास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तो यस्य मध्यं
मध्यमेतद्द्वयमद्वैतकारं ।

चतुर्विज्ञानामत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चतु-
र्विज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञान-
विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानास्वभाव-
तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानामत्तयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । चतुर्विज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
चतुर्विज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चतु-
र्विज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानशून्यतया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानविविक्ततया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो

नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र चक्षुर्विज्ञानामत्तायां
 चक्षुर्विज्ञानशून्यतायां चक्षुर्विज्ञानविविक्ततायां चक्षुर्विज्ञाना-
 स्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न
 मध्यमुपलभ्यते । न चान्याचक्षुर्विज्ञानाऽमत्ताऽन्याचक्षुर्विज्ञान-
 शून्यताऽन्याचक्षुर्विज्ञानविविक्ततोऽन्यो चक्षुर्विज्ञानास्त्रभावताऽन्यो-
 बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यः । इति ह्यायुष्मञ्का-
 रदत्तौपुत्र या च चक्षुर्विज्ञानामत्ताया च चक्षुर्विज्ञानशून्यताया च
 चक्षुर्विज्ञानविविक्तताया च चक्षुर्विज्ञानास्त्रभावता यस्य बोधिमत्त्वो
 यस्य पूर्वान्तो यथापरान्तो यच्च मध्यः । सर्वमेतद्वदयमद्वैधीकारः ।

ओत्रविज्ञानाऽमत्तयायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । ओत्रविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 ओत्रविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्र-
 विज्ञानास्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञा-
 नामत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानशून्यतया-
 ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । ओत्रविज्ञानामत्तयामध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्र-
 विज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञान-
 विविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रविज्ञानास्त्रभावतया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र
 ओत्रविज्ञानामत्तायां ओत्रविज्ञानशून्यतायां ओत्रविज्ञानविविक्त-
 तायां ओत्रविज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त

उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याश्रोत्रविज्ञानामत्ताऽन्या-
श्रोत्रविज्ञानशून्यताऽन्याश्रोत्रविज्ञानविविक्ताऽन्याश्रोत्रविज्ञानास्वभा-
वताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्रन्या न श्रोत्रविज्ञानमत्ता या च श्रोत्रविज्ञा-
नामत्ता या च श्रोत्रविज्ञानशून्यता या च श्रोत्रविज्ञानविविक्ता
या च श्रोत्रविज्ञानास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारं ।

प्राणविज्ञानाऽमत्तयायुष्मच्छारदतौपुत्र पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राण-
विज्ञानाऽस्वभावतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञाना-
ऽमत्तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया-
ऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञान-
विविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतौर्न ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र
प्राणविज्ञानामत्तायां प्राणविज्ञानशून्यतायां प्राणविज्ञानविविक्त-
तायां प्राणविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याप्राणविज्ञानामत्ताऽन्या-
प्राणविज्ञानशून्यताऽन्याप्राणविज्ञानविविक्ताऽन्याप्राणविज्ञानास्वभा-

वताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
 द्वायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र या च घ्राणविज्ञानामत्ता या च घ्राण-
 विज्ञानशून्यता या च घ्राणविज्ञानविविक्तता या च घ्राणविज्ञाना-
 स्त्रभावता यस्य बोधिमत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्य ।
 सर्वमेतद्द्वयमवैधीकारं ।

जिह्वाविज्ञानामत्तयायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । जिह्वाविज्ञानशून्यतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वाविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वा-
 विज्ञानास्त्रभावतया पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञा-
 नामत्तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानशून्य-
 तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानविविक्ततया-
 ऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । जिह्वाविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वाविज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वा-
 विज्ञानास्त्रभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न
 द्वायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र जिह्वाविज्ञानामत्तायां जिह्वाविज्ञानशून्यतायां
 जिह्वाविज्ञानविविक्ततायां जिह्वाविज्ञानास्त्रभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
 चान्याजिह्वाविज्ञानामत्ताऽन्याजिह्वाविज्ञानशून्यताऽन्याजिह्वाविज्ञान-
 विविक्तताऽन्याजिह्वाविज्ञानास्त्रभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति द्वायुष्मञ्कारद्वतौपुत्र या च जिह्वा-

विज्ञानामुक्ता या च जिज्ञाविज्ञानशून्यता या च जिज्ञाविज्ञान-
विविक्तता या च जिज्ञाविज्ञानास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं । सर्वमेतद्वयमदैधौकारं ।

कायविज्ञानामत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । काय-
विज्ञानशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञान-
विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानास्वभावतया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानामत्तयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । कायविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । काय-
विज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानशून्य-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानास्वभावतया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र काय-
विज्ञानामत्तायां कायविज्ञानशून्यतायां कायविज्ञानविविक्ततायां
कायविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
लभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या कायविज्ञानामत्ताऽन्या
कायविज्ञानशून्यताऽन्या कायविज्ञानविविक्तताऽन्या कायविज्ञान-
स्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यम् ।
इति ह्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र या च कायविज्ञानामत्ता या च काय-
विज्ञानशून्यता या च कायविज्ञानविविक्तता या च कायविज्ञाना-
स्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च
मध्यम् । सर्वमेतद्वयमदैधौकारम् ।

मनोविज्ञानमत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनो-
 विज्ञानशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञान-
 विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानास्वभाव-
 तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानामत्तयाऽपरा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । मनोविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 मनोविज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञान-
 शून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानविविक्ततया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानास्वभावतया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माच्छारदतौपुत्र मनो-
 विज्ञानामत्तायां मनोविज्ञानशून्यतायां मनोविज्ञानविविक्ततायां
 मनोविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
 लभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्यः मनोविज्ञानामत्ताऽन्या
 मनोविज्ञानशून्यताऽन्या मनोविज्ञानविविक्तताऽन्या मनोविज्ञान-
 स्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् ।
 इति ह्यायुष्माच्छारदतौपुत्रः । या च मनोविज्ञानामत्ता या च मनो-
 विज्ञानशून्यता या च मनोविज्ञानविविक्तता या च मनोविज्ञाना-
 स्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्चापूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यम् ।
 सर्वमेतदद्वयमर्धेधौकारम् ।

चक्षुःसंस्पर्शमत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुः-
 संस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्श-

विविक्तया प्रखान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शास्वभाव-
तया प्रखान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शमत्तयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शान्यतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो
नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शविविक्तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
चक्षुःसंस्पर्शास्वभावतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुः-
संस्पर्शमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शान्यतया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शविविक्तया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र चक्षुःसंस्पर्शमत्तायां
चक्षुःसंस्पर्शान्यतायां चक्षुःसंस्पर्शविविक्ततायां चक्षुःसंस्पर्शास्वभाव-
तायां प्रखान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुप-
लभ्यते न चान्या चक्षुःसंस्पर्शमत्ताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शान्यताऽन्या
चक्षुःसंस्पर्शविविक्तताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः
प्रखान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र या च
चक्षुःसंस्पर्शमत्ता या च चक्षुःसंस्पर्शान्यता या च चक्षुःसंस्पर्शवि-
विक्तता या च चक्षुःसंस्पर्शास्वभावता सः बोधिमत्त्वो यश्च प्रखान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्य । सर्वमेतदुच्यमदधीकारम् ।

ओत्रसंस्पर्शमत्तयायुष्मच्छारदतौपुत्र प्रखान्तो बोधिमत्त्वो
नोपैति । ओत्रसंस्पर्शान्यतया प्रखान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
ओत्रसंस्पर्शविविक्ततायां प्रखान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्र-
संस्पर्शास्वभावतया प्रखान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्श-
मत्तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शान्यतयाऽपरा-

न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । ओत्रमस्यर्गमित्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्र-
मस्यर्गशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गविविक्त-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गस्वभावतया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मज्जारदत्तौपुत्र ओत्र-
मस्यर्गमित्तायां ओत्रमस्यर्गशून्यतायां ओत्रमस्यर्गविविक्ततायां ओत्र-
मस्यर्गस्वभावतायां पूर्वान्तो उपलभ्यते । नापरान्तो उपलभ्यते ।
न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या ओत्रमस्यर्गमित्ताऽन्या ओत्रमस्यर्ग-
शून्यताऽन्या ओत्रमस्यर्गविविक्तताऽन्या ओत्रमस्यर्गस्वभावताऽन्यो
बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमर्थः । इति ह्यायुष्मज्जार-
दत्तौपुत्र या च ओत्रमस्यर्गमित्ता या च ओत्रमस्यर्गशून्यता या
च ओत्रमस्यर्गविविक्तता या च ओत्रमस्यर्गस्वभावता यश्च
बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यः । सर्वमेतद्वय-
मद्वैधौकारम् ।

प्राणमस्यर्गमित्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राण-
मस्यर्गशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमस्यर्ग-
विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमस्यर्गस्वभाव-
तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमस्यर्गमित्तयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमस्यर्गशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । प्राणमस्यर्गविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
प्राणमस्यर्गस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमस्यर्ग-

मत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमस्यर्गशून्यतया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमस्यर्गविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । घ्राणमस्यर्गस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारदत्तोपुत्र घ्राणमस्यर्गमत्तायं घ्राणमस्यर्ग-
 शून्यतयां घ्राणमस्यर्गविविक्ततयां घ्राणमस्यर्गस्वभावतयां पूर्वान्त-
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या
 घ्राणमस्यर्गमत्ताऽन्या घ्राणमस्यर्गशून्यताऽन्या घ्राणमस्यर्गविविक्ता-
 ऽन्या घ्राणमस्यर्गस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्याऽप-
 रान्तोऽन्यन्मध्य । इति ह्यायुष्कारदत्तोपुत्र या च घ्राणमस्यर्ग-
 मत्ता या च घ्राणमस्यर्गशून्यता या च घ्राणमस्यर्गविविक्ता या च
 घ्राणमस्यर्गस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्चापरान्तो यश्च मध्य ।
 सर्वमेतददयमर्धधौकारम् ।

जिह्वामस्यर्गमत्तयायुष्कारदत्तोपुत्रः पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । जिह्वामस्यर्गशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वामस्यर्गविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वा-
 मस्यर्गस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्ग-
 मत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गशून्यतयाऽपरा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वामस्यर्गशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्ग-
 विविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गस्वभावतया

मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र
जिह्वाभ्यर्णमत्तायां जिह्वाभ्यर्णशून्यतायां जिह्वाभ्यर्णविविक्त-
तायां जिह्वाभ्यर्णस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नार्परान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या जिह्वाभ्यर्णमत्ताऽन्या
जिह्वाभ्यर्णशून्यताऽन्या जिह्वाभ्यर्णविविक्तताऽन्या जिह्वाभ्यर्ण-
स्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति
ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र या च जिह्वाभ्यर्णमत्ता या च जिह्वाभ्यर्ण-
शून्यता या च जिह्वाभ्यर्णविविक्तता या च जिह्वाभ्यर्णस्वभावता
यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेत
द्वयमद्वैतकारम् ।

कायभ्यर्णमत्तयायुष्मच्छारदतौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । कायभ्यर्णशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायभ्यर्णविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । काय-
भ्यर्णस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायभ्यर्णमत्त-
याऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायभ्यर्णशून्यतयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायभ्यर्णविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । कायभ्यर्णस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायभ्यर्णमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायभ्यर्णशून्य-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायभ्यर्णविविक्ततया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायभ्यर्णस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र कायभ्यर्णमत्तायां
कायभ्यर्णशून्यतायां कायभ्यर्णविविक्ततायां कायभ्यर्णस्वभाव-

तायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुप-
लभ्यते । न चान्या कायमस्यर्गामत्ताऽन्या कायमस्यर्गशून्यताऽन्या
कायमस्यर्गविविक्तताऽन्या कायमस्यर्गास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः
पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारद्वतौपुत्र या च
कायमस्यर्गामत्ता या च कायमस्यर्गशून्यता यः च कायमस्यर्ग-
विविक्तता या च कायमस्यर्गास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं । सर्व्वमेतद्वयमद्वेधीकारम् ।

— मनःसंस्पर्गामत्तयायुष्मच्छारद्वतौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । मनःसंस्पर्गशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्गविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्गास्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्ग-
ामत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्गशून्यतयाऽप-
रान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्गविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्गास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । मनःसंस्पर्गामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः
संस्पर्गशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्गविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्गास्वभावतया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारद्वतौपुत्र मनः-
संस्पर्गामत्तायां मनःसंस्पर्गशून्यतायां मनःसंस्पर्गविविक्ततायां मनः-
संस्पर्गास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न
मध्यमुपलभ्यते । न चान्या मनःसंस्पर्गामत्ताऽन्या मनःसंस्पर्गशून्य-
ताऽन्या मनःसंस्पर्गविविक्तताऽन्या मनःसंस्पर्गास्वभावताऽन्यो बोधि-

मत्त्वोऽन्यः पूर्वान्ततोऽन्तोऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छार
दत्तौपुत्र या च मनःसंस्पर्शमत्ता या च मनःसंस्पर्शशून्यता या च
मनःसंस्पर्शविविक्तता या च मनःसंस्पर्शस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो
यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं । मत्त्वमेतदद्वयमद्वेधीकारम् ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तयायुष्मच्छारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वा-
न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावतया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तया
ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया-
ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्व-
भावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
ऽमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्य-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभाव-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छार-
दत्तौपुत्र चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तायां चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्य-
तायां चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
स्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य-
मुपलभ्यते । न चान्या चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्ताऽन्या चक्षुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या चक्षुः

मस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽप-
रान्तोऽन्यन्मर्थः । इति ह्यायुष्मज्कारदत्तोपुत्र या च चक्षुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाऽमत्ता या च चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या च
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनविविक्तता या च चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽस्वभावता यस्य बोधिमत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मर्थः ।
सर्वमेतददयमर्धधौकारम् ।

ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनामत्तयायुष्मज्कारदत्तोपुत्र पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनामत्तयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनामत्तया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मज्कारदत्तोपुत्र ओत्र-
मस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्तायां ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतायां ओत्र-
मस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां ओत्रमस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।

न चाऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्ताऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
 शून्यताऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या ओत्रमंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
 इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्ता या
 च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
 विविक्तता या च ओत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो
 यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यच्च मध्यं । मर्त्तसेतदद्वयमद्वैधौकारम् ।

‘ प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तयाऽपरान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्तो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र प्राणमंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदनाऽमत्तायां प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां प्राणमंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदनाविविक्ततायां प्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतायां पूर्वान्त

उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या-
 घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्ताऽन्याघ्राणमंस्पर्शप्रत्ययशून्यताऽन्याघ्राणमं-
 स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्याघ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो
 बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्य । इति ह्यायुष्मञ्कार-
 दतौपुत्र या च घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्ता या च घ्राणमंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदनाशून्यता या च घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च
 घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
 चश्चापरान्तो यच्च मध्य सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारम् ।

जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतौपुत्र
 जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तयां जिह्वामंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां

जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्व-
भावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य-
मुपलभ्यते । न चान्याजिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनन्ताऽन्याजिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्याजिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
ऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतौपुत्र या च जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्ता या च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या
च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च
मध्यं सर्वमेतददयमद्वैधीकारम् ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तयायुष्मच्छारदतौपुत्र पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । 'कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां पूर्वान्तो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया
पूर्वान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया-
ऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया-
ऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
तयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्व-
भावतयाऽपरान्तो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
मत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्य-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्त-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । 'कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभाव-

तथा मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मज्झकार-
दतीपुत्र कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनामत्तायां कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
शून्यतायां कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां पूर्वान्तो उपलभ्यते ।
नापरान्तो उपलभ्यते ॥ न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या कायमंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाऽमत्ताऽन्या कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या काय-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता-
ऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायु-
ष्मज्झकारदतीपुत्र या च कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्ता या च काय-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या च कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता
या च कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारम् ।

मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनः-

संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो गोपेति । तत्कस्य
हेतोर्न ह्यायुष्मज्कारदतीपुत्र मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तायां मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावतायां पूर्वान्तो उपलभ्यते । नापरान्तो
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽसत्ताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनाविविक्तताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावताऽन्यो बोधि-
सत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् । इति ह्यायुष्मज्कार-
दतीपुत्र या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च मनःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाशून्यता या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्त्रभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्यम् । सर्वमेतदद्वयमर्द्धधीकारम् ।

शतसाहस्रिकाः प्रज्ञापारमितायाः षाडशः परिवर्त्तः ॥ ० ॥

इति प्रथमं स्कण्डः समाप्तः ॥ ० ॥

